

మా న వ జీ వి త ము

తృ తీ య స ం పు ట ము

చదువనివాఁ డజ్ఞుండగుఁ
జదివిన సదసద్వివేకఁ చతురత గలుగున్
జరువఁగ వలయును జనులకుఁ
జదివిన శీలంబు మిగులఁ జక్కఁగ నబ్బు॥

(గంథకర్తః

బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మ,
దుగ్గిరాల బలిరామకృష్ణయ్యగారు.

ప్రచురణకాలము
అక్టోబరు 1968

ముద్రణ :
చేంకట్రామ్ చేపర్ ప్రొడక్టుస్ (ప్రై.) లి.
హైదరాబాద్.

తొలి పలుకు

ఈ గ్రంథరచయిని రచించిన శ్రీ గుగ్గిరాల బలరామస్వామయ్య గారు - ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయములో గొప్పస్థానము నిజముగానే యధిష్ఠించియున్నారు. బుద్ధభగవానుని దివ్యచరిత్రమును, తత్త్వములను విపుల వ్యాఖ్యాన సమేతముగ రచించి “బౌద్ధ వాఙ్మయబ్రహ్మ” అను నఖండమయిన బిరుదమును బడసి మన భాషకు నూతన ఖేకాసమును గొన్ని సంవత్సరముల క్రిందనే కేకూర్చియున్నారు. వయసున జిన్నవాగు. వాక్పటిమ యందును, పాండిత్యమునందును దొడ్డవారు. తొలుత ప్రధానమయిన బౌద్ధమతమును వివరించి, తదుపరి సర్వజనసామాన్యమయిన నీతిశాస్త్రమును విస్తరించుట వారి భావముయొక్క సహజపరిణామము

ఈ క్రొత్త పుస్తకమునకుఁ జేరు మానవజీవితము. ఇంగుఁ బ్రతి మనుష్యుఁడును అన్ని దశలయందును, అన్ని యవస్థలయందును, అన్ని పరిస్థితులయందును, ఎట్టి సడవడి నాశ్రయింపవలయునో యా ధర్మ నూత్రము లన్నియు నిదర్శనపూర్వకముగ నివేదింపఁబడియున్నవి. దీనిలో లేని నీతులు లేవు. ఉండవలసిన నీతు లన్నియు సున్నవి. ఒక్కొక్క నీతిని గుఱించియుఁ బ్రాకృత్యాత్మ ప్రమాణపురుషులు చేసిన బోధనలును, ప్రపంచచారిత్రమునఁ జొక్కలవలె వెలుగుచుండు పాత్రల జీవితమునుండి ప్రసరించు కిరణములయొక్క వెలుతురువలన వ్యక్తమయ్యెడు సంశయములును జేర్చి చదువువారికి సులభగ్రాహ్య మగునటు లీ మహాశాస్త్రమును సర్వంకషముగ రచించి, భారతీయుల పురోభివృద్ధికమోఘమయిన దోహదమును గల్పించి మనయొక్క యామోదమునకును, కృతజ్ఞతకును శ్రీ బలరామస్వామయ్యగారు సర్వవిధములఁ బాత్రు లయియున్నారని పలుకుటలో

సతిశయోక్తి యేమాత్రమును లేదు. ఒక్క సులభగ్రాహ్యమగుటయే కాదు. ఉత్సాహజనకముగను వెలయుచున్నది. శీలమును బోషించి, పెంపొందించు గ్రంథములలో దీనికి సమానమయినది నాకుఁ జెలిసినమట్టున కే భాషయంగును లేదు. ఆంగ్లేయములో దీనికి మాతృకలును, మార్గదర్శకములును నగు పుస్తకము లున్నవి గాని, వానియం దింతటి విషయసమగ్రతయు, విస్తీర్ణమును బాడకట్టవు. తెనుఁగులో నీరీతిని రచింపఁబడిన కబ్బములు సర్వ విధముల స్వల్పములు. కాఁబట్టి యీ గ్రంథము నూతనసృష్టి. ఇంగ్లీషు, తెనుఁగు, సంస్కృతము మొదలగు భాషాప్రపంచముల విశేషశ్రమ కోర్చి వివేకముతోఁ బరిశీలించి, అంగుఁ దడవఁబడని విషయముల ననేకముల సమ కూర్చి, ఈ సంపూర్ణ నీతికోశమును మన గ్రంథకర్తగారు విరచించి యున్నారు. ఇది నిజముగా విశ్వసీతి. నీతిసర్వస్వము.

నీతిశాస్త్రమును వెల్లడించు పద్ధతులు రెండు. ఉపదేశమని, నిర్దేశమని. ఉపదేశ మనఁగా నీ యీ రీతుల నడచుకొనవలయు నని బోధనఁ జేయుట. అనఁగా ధర్మనూత్రముల ప్రయోగము దీనియంగుఁ బ్రధానము. ఈ నూత్రము లే తత్త్వములపై నాధారపడి యున్నవి? అని విచారణలు సలిపి, ఆ మూలాధారతత్త్వములయొక్క స్వరూపమును నిర్ణయించుట రెండవ పద్ధతి. ఎంగున కయి యీ ధర్మమును జేయవలయును? అని ప్రశ్నించితిమేని మొత్తమువీఁదఁ జిట్టచివరను రెండు కారణముల నిరూపింతురు. ఇది సరి, ఇది క్రిమము కాఁబట్టి కర్తవ్యము. లేదా దీనిచే నీ ప్రయోజనమో, పరమార్థమో నీదికి రాఁగలదు. కాఁబట్టి కర్తవ్యము కర్తవ్యములకు మూల కారణము లివి.

అగుఁగాక. ఈ మూలకారణములు భిన్నములూ, లేక యవియు నొండొంటితోఁ దుట్టతుడను సమన్వయించి, అద్వైతభావమును దాల్చినవియా? ప్రయోజనము లేని సక్రమమున్నదా? అతిక్రమణమునకు భాజనమయిన పరమార్థమున్నదా? ఫలములేని వృక్షమా శీలము? శీలమునకు వశముకొనిదా ఫలము? నిష్కామవ్యవహారము సాధ్యమా? ఉచితమా? వంధ్యశీలమా విధి? నిష్కర్మము ధర్మమా? నిష్కర్మము కర్మముకాదా?

నిష్కర్మత ననుష్ఠించుఁ డని యాదేశించెదరుగదా కొందఱు జ్ఞానవాదులు. అనుష్ఠానమున కిలవడునది క్రియ, కర్మము కానేకపోవు టెట్లు? ఈ నిష్కర్మత - ఆభాసభావమానా కాదా? మఱియు దానిచే నేఫలము కలుగకపోనేర్చునా? “నిష్కర్మత మోక్షావహము” అని చెప్పఁబడి యున్నది. ఇంకొక వస్తువునో, స్థితి నో యావహింపఁ జేయునది కార్యము కాకుండు టెట్లు? లేదు నిష్కర్మతయ మోక్షము. ఈ రెండు స్థితులు సభేదము లని వాదించురా? కర్మనిరోధము నిష్కర్మము. ఈ నిరోధము ప్రయత్నములేక సంభవించునా? సామాన్యముగాఁ జేయు ప్రయత్నమున కంటె నెక్కువ వలయుఁగదా యీ సిద్ధికి? ప్రయత్నము కర్మము కాదా? చేయుట కర్మయయినచోఁ జేయకుండుట కర్మ కాకపోవునా నిష్కర్మత కర్తవ్యమవునా కాదా? కర్తవ్యము కార్యముగఁ బరిణమించుటయు, ఫల ప్రదానబీజ మగుటయు స్వాభావికములు.

మఱియుఁ బురుషార్థ మనునది వ్యక్తికిఁ జెందిన యర్థమా లేక సంఘ మునకుఁ జెందినదా? వ్యక్తికి సంఘమునకు నుండు సంబంధ మెయ్యది? సంఘము పోయిన వ్యక్తి నిలువఁడు. వ్యక్తి పోయిన సంఘము నిలువ వచ్చును. ఒక్క పటాలము ధైర్యముతో యుద్ధముచేసి నిర్మూలమయినను సైన్యము విజయవంతము కావచ్చును. సైన్య మొడిపోయినయెడలఁ బటాల ముల కేమి భద్రము? మఱి పటాలము లన్నియు నశించినయెడల సైన్య మెక్కడిది?

వ్యక్తులన నెవరు? ఇప్పుడు సజీవులయి యుండువారు మాత్రమేనా? ఇకముందు పుట్టఁబోవునట్టి యనంతసంతతి పరంపరయా?

సంఘ మన నేమి? కులమా? గోత్రమా? రాష్ట్రమా? యావ న్మానవమండలమా? మతమా? కేవల మనుష్యప్రపంచమా? వీనిలోని యంతరువు లెట్టివి? ప్రధానత్వమును బట్టి నిరూపించితిమేని, ఏది ఎక్కువ, ఏది తక్కువ, ఎయ్యది పరమార్థము? ఎయ్యది యుపకరణ ప్రాయము? ఏది చెట్టు, ఏది తీరఁగ.

పరమార్థ ముంటిమి. అది యెప్పుడు? దానితో నేరీతి వ్యక్తిసాంఘిక
కాదిధర్మము లన్నియును జెందియున్నవి?

మనునది కొయ్యబొమ్మ కాదు. పరిణామమునకుఁ బాత్ర
మయినది. జెలుగును, తలుగును, విలుగును. స్థిరత్వమనునది జీవకళయందుఁ
బాసఁగనిమాట. శాశ్వతత్వ ముండవచ్చుచుగాని స్థిరత్వ ముండజాలదు.
జెలుగుటయో, తలుగుటయో రెంటు నొకటి సిద్ధము. నిరంజనత సమ
కూడినఁ గూడవచ్చును. నిర్వికారత నేరదు.

అట్లగుట నేభావములనయినఁ గేవలము దుష్టములనిగాని, పూతము
లనిగాని సుమతసాధ్యమా? మనవారు కామక్రోధలోభ మదమాత్మ
ర్యాదులు చెడ్డవి యని యందురు. ఈషణత్రయములు పనికిరావట. పెండ్లి
మాత్రము ముఖ్యము! రాగ శ్నేహదులు వర్జనీయములు. నేశభక్తి పరమ
పూజ్యము! వాంఛలు తగవు. భూరిదానము లెంతచేసిన తీతుగు! ఇట్టి పర
స్పరాఘాసధర్మముల కవివేకమ తావలము. ఈ భావములు, గుణములు
పశుపక్షికోటులలో లేవా? జీవరాసులకెల్ల సామాన్యమయిన గుణము
దాయమును ఖండించుట సృష్టికో, సృష్టికర్తనో భంజించుట కాకపోవునా?
భంజించువాడు భంజించువారా? ఏ పరమార్థముల పరముగ గణించి వీనిని
నిాసించిరి? ఏ తులనా? వీనిని మాఁచిరి? వీనికి శ్వాశీవిత్తులలో నేర్పడ
వలసిన స్థానప్రాముఖ్యత లెయ్యవి? సర్వవ్యాప్తులు సత్త్వములు గాకపో
వునా? అట్లయినచో సత్వరజస్తమములను వర్గీకరణము సమంజసమా?
ఎంతమాత్రము సమంజసము? ఎంతమాత్రము కాదు?

ఇంతకంటె నెక్కువగ నీమూలతత్వములను గుఱించి వ్రాయుట
యిక్కడ సధికప్రసంగము. మొత్తముమీఁదఁ జెప్పవలసిన మాట యేదఁగా
భావములు, గుణములు, నీతి నూత్రములు మొదలగు బోధనసామగ్రిలను
జర్పించునప్పుడు జీవకోటియు, మనుష్యులలో వ్యక్తులయు, మఱి నానా
విధములయిన సంఘములయు - పరిణామములయు, ఆ పరిణామములయందీ
గుణగణములచే నేజువేర్పఁబడిన హ్యపారములయు, సాధారణమైన సిద్ధులయు

విచారణలు చేసినగాని వాని యానుకూల్యతను, ప్రాశస్త్యమును నిర్ణయింప నేరము. ఇంతగాదు, మనశ్శాస్త్ర పరిశోధనలును లెక్కకుం దెచ్చుకొన వలయును. వానిని వదలిపెట్టి వ్రాసినచో సత్యము తేలదు. ప్రయోజనము చెడును.

ఉపదేశము ప్రయోగము. కాలదేశ వర్తమానముల ననుసరించి మాటునది. మాటవలయునది. పరమార్థములనుబట్టి నిర్ణయమునకు వచ్చునది.

శ్రీ బలరామకృష్ణయ్యగారి యఖండరచనలో సీమాలధారతత్వ శాస్త్రమునకుఁ జేరిన యంశములు వెదఁజల్లఁబడియున్నవి. ఇది యెంతయుఁ బ్రశంసనీయుము. వారియొక్క యుద్దేశ్యము తత్వనిర్దేశము గాదు. 'మఱి శిక్ష. శీలమునకుఁ గావలసిన శిక్షలనన్నింటి నేకొగువయు లేనిరీతిని గ్రంథ కర్తగారు కాసించియున్నారు.

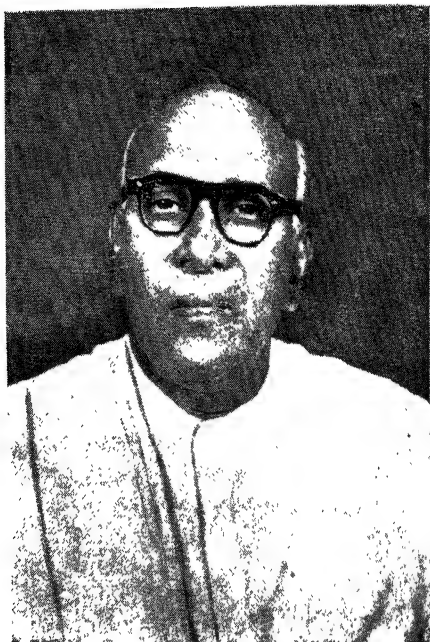
పుట్టువు మొదలు గిట్టుట పర్యంతము తమకొఱకును, సంఘముకొఱకును, విహికాముష్మికార్థసంపాదనకయి స్త్రీపురుషు లవలంబింపవలసిన నీతులన్నియు సీగ్రంథములో "నిఖిల వ్యాఖ్యానవైఖిరీసమేతము"గా వివరింపఁబడియున్నవి. ఈ గ్రంథమును జదివి యానందించుటతో విరమించుట బుద్ధిలేని పని. ఆనుష్ఠించుట కర్తవ్యమును, శ్రేయోదాయకమును.

శ్రీ బలరామ కృష్ణయ్యగారిలోని ప్రబలవిశేష మింకొండు కలగు. అది యేదఁగాఁ బ్రసంగమునకుఁ దీటుగు ప్రవర్తన. ఊరక నీతుల వాక్యములతో విరమించు బొల్లుమాటలమాత్రపువాఁడు గాఁడు. మఱి నూత్రముల తుదాహరణముల నిజజీవితమునుండియ చూపఁగలయట్టి మహానీయుఁడు. తా ముపదేశించు పద్ధతులకు విరుద్ధముగ నడచుకొను కపటులు దౌర్బల్యమునకు, క్షయమునకుఁ బాల్పడిన మనజాతిలో మిలిమిఁగి యున్నారు. మాటల నాడంబరముగఁ బలికి యేచేతలు చేయక మిన్నకుండు నిష్ప్రయోజకులసంఖ్య యంతకంటెఁ దక్కువకాదు. సత్యము పక్షాంతో సమ్మేలించిన నుగుణము. సత్యముకొలది శక్తియు, శక్తికొలది సత్యమును బ్రకటమౌనములగును. శక్తియన సంఘశక్తి. ఆదియ ప్రధానము. కోటిబృహ

న్నలయందు దేశములో నొక్కభీమసేనుడు సాధింపఁగలపరాక్రమ మేదియు
 నుండదు—ప్రాణత్యాగముచేయుట తప్ప. ఇది యేరీతి బహిష్కృతిగతులును,
 అంతర్గతములును బరస్పరాశ్రయములు. బలరామకృష్ణయ్యగారు గాంధీ
 యుగమున జన్మించిన పుణ్యఫలము ననుభవమునకుఁ దెచ్చికొన్న యువకు
 లలో నొకరు. ఇట్టి వీరి మాటలు చెవులలోఁ జొచ్చుటయకాక హృదయ
 ములయందును నాటి వికసించునని నా నమ్మకము.

పద్మప్రభాస,
 చిత్తూరు.
 15-4-30. }

క ట్ట మ ం చి రా మ లి ం గా రె డ్డి.

గ్రంథకర్త :
 శౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మ
 శ్రీ దుగ్గిరాల బలరామకృష్ణయ్య

డా. జే. సర్ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి

is real and far-reaching and has begun to modify the very structure of our social organization in a subtle way. India to-day is in one of those momentous occasions in the passage of time which historians call 'turning points'. Many of us are uncertain about what we should do and what we should not. There is confusion of thought on every side.

Many of the politically-minded of our country are disgusted with our culture and institutions. They are convinced that orthodox fundamentalism which is still the creed and conviction of the majority of the people has cost us a lot in struggle and suffering, in stunted and deformed spiritual growth. A culture which has exposed the country to the invader and the spoiler has little to justify it. From a thousand platforms we are told that there is no hope for us unless we transform ourselves body, mind and soul.

Some of us including the author of this work are doubtful whether the part of wisdom lies that way. We all believe that Swaraj is the natural and legitimate birthright of every people. But political freedom is not an end in itself. It is only a means for self-expression and self-development. Only nations that possess individuality as for freedom to express themselves. But if in our anxiety to secure the means of political freedom we surrender the end of our individuality, if we will our souls and lose our typical cultural genius what is political freedom worth? How does it matter even if we gain the whole world when once we lose our souls?

Again, it is quite true that political freedom is an urgent necessity. Our external organization social and economic has broken down, Our misfortunes are staring us in the face. Our bodies are broken, and if we are told

that our souls are sick and require drastic remodelling. what have we to live for? Nations which are in distress have a future only if they have faith in themselves faith in their culture, faith in the redeeming power of the great ideas for which the nation has stood for millenniums. If we are poor, we can recover our possessions and become rich tomorrow, if not to-day; but if we are dead, no power on earth or heaven can help us. The sick can be cured but the dead cannot be raised.

Besides, in our mood of defeatism, we seem to assess the success and failure of civilization by many tests. Those who build sky-scrapers and fly in the air are not necessarily superior to those who lead more prosaic lives. The aim of life is not mere comfort and convenience I am sure that we will not be happy if we reduce the world to a night club where all men are well fed and all houses are palatial, where all heads are hard and all pillows soft.

One of the tests of a successful civilization is its length of conscious continuity. The Jews look back on three thousand years of national existence focussed on an idea. The English look to a thousand years and the Americans to three hundred but the historic consciousness of the Hindus extends at the lowest estimate over four millenniums. A culture which could not only survive successive waves of conquest but actually conquer many of the conquerors is a power to be reckoned with. A great tradition is not to be lightly set aside. It requires many centuries of life to produce a little history and it requires many centuries of history to produce a little tradition and it is therefore very necessary that we should not do anything to undermine the strength of the Hindu tradition.

It does not follow that the only desirable attitude is one of conservatism. If radicalism is born of despair,

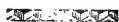
conservatism shows exhaustion of spirit. If we blindly perpetuate the old laws and taboo the old prescriptions and prohibitions, it is no good we want the spirit of life which while rooted in the past faces the future with faith. We should not confine our attention to the troubled surface waters for it is the silent stream that counts, the stream that runs by its own impetus, with its own velocity and in its own direction. What Bacon said of weighty things in general that they sink in the stream of time, while straws and feathers are borne safely on its surface is true of cultures as well. While we should not be blind to the failings of our culture, we should not lose our grip on the springs of strength and vitality. It is this constructive conservatism of the author that appeals to me most. While he recognises that life is not mere repetition but renewal, he insists that it must be inspired by the spirit of the past. I hope that the enthusiasm of the author for the faith of the past and the vision of the future will spread to his readers as well.

CALCUTTA,
26th August '29.

}

(Sd.) S. RADHA KRISHNAN.

ఉపోదాతము

అంగలూరు వాస్తవ్యులును, బుద్ధపురాణాది సద్గ్రంథ రచయితలును, ధర్మజిజ్ఞాసు నిష్ఠాప్రణిహితులును, సదాదర్శ వివేక సిరతులును, విఖ్యాతాంధ్ర గ్రంథకర్తలును నగు శ్రీయుత గుగ్గిరాల బలరామకృష్ణయ్యగారు సవీనముగ రచించిన “మానవజీవితము” ను ఆంధ్రలోకమునకు సమర్పించు నవసరమున నీ క్రింది యాప్తవచనములను నిండు మసంబుతో నాంధ్రీ ప్రస్తావనముగ సమర్పించుచున్నాము.

ఈ గ్రంథమున భారతీయుల ప్రాచీన సనాతన సద్ధర్మములను, సభ్యతాతత్త్వములను గైకొని నిత్యవ్యవహారములో వాని నవలంబించెడి పద్ధతులు విస్తరింపబడినవి. పురుషార్థ మెద్దియో నెఱుంగక, ధర్మవిశ్వాసములేక పారమార్థిక లక్ష్యముల జాడ నెఱుంగక నడచెడి జీవితము పరిపరివిధంబుల వ్యభిచరించి సిద్ధిదూరమయి నష్టమగును.

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునందన

బహుశాఖా హ్యనంతాశ్చ బుద్ధయో వ్యవసాయినాం.

—భగవద్గీత.

“ఓ అర్జునుడా! శ్రవణ మననాదులచేతను, సాధన చతుష్టయము చేతను లెస్సగ సంస్కరింపబడిన మానవుల మనోవృత్తియు, వారి నిత్య వ్యవహారములును ఒకే విధముగ, ఒకేలక్ష్యము ననుసరించి అందముగ నడచుచుండును. ఈ విధమయిన సంస్కారశిక్షాలక్ష్యముల దా నెఱుంగని బుద్ధులు అనేకరీతుల పలవరించుచుండును.”

మన జీవితమం దెద్దియో ఒక సత్సంకల్పము, ఒక నియమము ఉండిన గాని అది కుదురుగను, ఏకముఖముగను బ్రవర్తింప నేరదు. మన గ్రంథ

కర్త మనదేశపు మంచిచెడ్డలను, పరిస్థితులను పరిశీలించి యున్నారు. వీనిని చిత్రించుట కుపయోగించిన శైలి కొన్ని తావుల జటిలమయ్యెను. హృదయంగమమయి యలరారుచున్నది. వీరి పాండితియు, లోకానుభవమును బ్రతి పుటను దేజరిల్లుచున్నవి. వాస్తవమున నీగ్రంథమందలి విషయము, లక్ష్యము, పద్ధతి, శైలి ఒకదాని కొకటి వన్నెవెట్టుచు ప్రశంసార్హములుగ నున్నవి.

మానవచరిత్రలో నే యుగమయినను, ఏధర్మపద్ధతులయినను రాగల కాలమునకుఁ దారిజూపెడి తాత్కాలిక నిదర్శనములేకొని శాశ్వతముగ నుండునవికావు. ప్రస్తుతకాలము, ఇదివఱకు భారత చరిత్రలో గడచిన యుగము లన్నింటికంటె చంచలమయి, ఆస్థిరమయి యున్నది. నవ్యభావ తిరంగములు ఆనంతముగ మహోద్వేగమున మనల దాకుచున్నవి. ముంచు చున్నవి. అంతట క్రమియింపబడుచున్నవి. మన యార్థిక రాజకీయలక్ష్యము లెంతి శీఘ్రముగ మార్పొంద బాహ్యప్రచారములో గలవిరపడుచున్నవో, అంతటి యాందోళనము మన హృదయాంతరంగమున నాధ్యాత్మిక జీవి తాదర్శములగూర్చి జరుగుచున్నది. ప్రతిరోధము, ప్రయత్నము రెండింటిను సమముగనే జరుగుచున్నది. పాశ్చాత్యభావసంపర్కము మన సాంఘిక ధర్మములను, వ్యవస్థలను జల్లగ, బలవత్తరముగ మార్పుచున్నది. ఇంగువలన గలుగనోపెడి ఫలితార్థము చాల విపులమయి యున్నది. భారతీయులు ఈనాడు పౌరాణికులు యుగసంధు లని చెప్పెడి విషమవస్థయందు ధర్మ సమ్మోహము చేతనులయి యల్లాడుచున్నారు. ఎటు నడువను స్థిరఁబ టిలులేకున్నది. ఏమి చేయవలయునో, ఏమి చేయగూడదో తెలియకున్నది. కొని సర్వత్ర భావపరిశీలనను భావసంగ్రహము జరుగుచున్నది.

భారతదేశమునకు రాజకీయస్వాతంత్ర్యమును, ఆర్థిక ప్రాబల్యమును జేహూర్ప యత్నించెడి దేశసేవాధురంధరులు ఈ దేశమున జీరకాలమునుండి పాదుదగిలి నిలిచియున్న నమ్మికలపై దాడి పెడుచున్నారు. ఈ ప్రాచీన ధర్మములవల్లనే హిందూసంఘము భిన్న, పగృత్తిగలదయి బయటిరేడుల క్షౌరనిచ్చి దేశస్వాతంత్ర్యమును గొలుపొందిన దని వీరి వాదము.

స్వాతంత్ర్యములేని దేశము నిలువనేరదుగాన తల్లాభమునకు దగిన నవ్వ. ఆ ముల నవలంబింపవలయు నని వీరనేక సభాపీఠములనుండి ఘోషించున్నారు. కాని దేశస్వాతంత్ర్య మొకటియే పరమార్థము కానేరదు. మన వ్యక్తిత్వమును సంపూర్ణముగ వెలువరించుటకును, మన శక్తులను సర్వతోముఖముగను, యధేష్టముగను విస్తరింపజేసికొనుటకు సాతంత్ర్య మవసరమయి యున్నదిగాని కొన్ని రాజకీయసభలను, బంగారుమేడలను నిర్మించుకొనుటకు గాదు. వ్యక్తిప్రభావముగల జాతులే స్వాతంత్ర్యము నన్వేషించుచున్నవి. ఇదియు తమ వ్యక్తిత్వప్రాచుర్యార్థమే. కాని స్వాతంత్ర్యసంపాదనమునకయి మన చిరాభ్యస్త స్వధర్మములను విడనాడ వలసి వచ్చినచో, మన విజానకళాస్వరూపములను మార్పించవలసి వచ్చినచో, మన నామరూపములనే బుగ్గిలో గలుపవలసినచో, మన కీ స్వాతంత్ర్య మేల? స్వరాజ్య మేల? మన ఆత్మలే, మన పరమావధులే ప్రసప్తములగు నెడల మనకు త్రైలోకసామ్రాజ్య ముండిన నేమి? లేకుండిన నేమి?

కాని మనకు దేశస్వాతంత్ర్య మక్రివసరమని మన్నింపక తీఱదు. మన సాంఘిక వ్యవస్థలన్నియు సంధులు విరిగి విచ్చిన్నములైనవి. గుణకర్మ విభాగమున నేర్పఱుపబడిన సాంఘిక మర్యాద లడుగంటినవి. ఎటుజూచినను దారిద్ర్యము, కష్టపరంపరలు మనల నెదుర్కొని నిరుత్సాహుల గావించుచున్నవి. శత్రుప్రపాయమయి, ఆస్తిమాత్రావశేషముగ మనజాతి జీవచ్ఛవమయి యున్నది. బాహ్యవ్యవహారములందే కాదు, మన శైధిల్య దౌర్బల్యములు ! మన హృదయాంతరాళములుగూడ నపవిత్రములయి ఆత్మ హీనములయి యడుగంటుచున్నవి. కూలంకషముగ, నిర్మోహమోటముగ వీని సంస్కరించెడి యుపాయము లరయవలసియున్నది. పతితులయిన వ్యక్తులుగాని, జాతులుగాని మేల్కొని, తెప్పరిలి క్రమ్మఱ పూర్వోన్నత్యం మును బొందవలెనన్న వానికి యాత్మవిశ్వాసము ప్రధాన ధర్మముగ నేర్పడ వలయును. తమ భావములందును, సభ్యతలందును గౌరవవాదరములు గలిగి పూనికతో వానిని నిలుప యత్నించుటవలననే పతితులయిన జాతులు

మరల నిలువగలుగుదురు. కాని స్వధర్మమును విడనాడి పరధర్మముల నవలంబించెడి వారు శ్రేయఃపథమును జేరజాలరు. “బ్రతికియుండిన సుఖమును బడవయచ్చు” నిరీవులమయి నశించిన యెడల భౌతికాధ్యాత్మికత్వ లేవియు మనల గ్రమ్మట బ్రతికింపజాలవు. రోగుల బాగుజేయవచ్చునుగాని, శ్రేతముల నిలువఁబెట్టెడివారు లేరు.

భౌతికైశ్వర్యములను గాని, వికాలసామ్రాజ్యములను గాని పరమావధిగ నెంచగూడదు. తుచ్చసుఖములు నిత్యైశ్వర్య నూచనలు కావు.

ధర్మముల పటిష్ఠతను, సభ్యతల సత్వమును విమర్శించుటలో, వాని ప్రభావప్రయోజనములను మన్నించుటలో మనము ప్రధానగౌరవ మొక విషయమున కొసంగవలసియున్నది. ఇవి యెంతకాలము, ఎన్ని వ్యభిచరణ హేతువుల నడుమ నిలిచి, ఎందరిచే మన్నింపఁబడినవి? ఎన్ని శత్రుబద్ధముల జాతీయ జీవనపద్ధతుల కానించియున్నవి? కాలశిక్షయే ధర్మముల యొక్కయు, ప్రతిష్ఠాపనములయొక్కయు సార్వత్రికప్రయోజనమును, తిత్వప్రభావమును చూపగలదు. మన సభ్యతామాలములయిన భావములు అధమము నాలుగుయుగముల కాలశిక్ష ననుభవించియు చెక్కుచెదరక నిలిచియున్నవి. యూదులు మూడువేల సంవత్సరముల సభ్యతమాత్రమే, నాగరిక వికాసముమాత్రమే కలిగి అందునకే గర్వపడుచున్నారు. మనప్రభువులగు నాంగ్లేయులు వేయిసంవత్సరముల చారిత్రిమును, లౌకికసంపదలందు వారిని తలదన్ని యెగసి పొరలెడు అమెరికనులు మున్నూరేండ్ల మనోవికాసమును మాత్రమే యొప్పియున్నారు. వీరిభావములు, వీరి లక్ష్యములు, వీరిసభ్యతలు దుర్వారకాల ప్రవాహోద్యోగమున నేగతివ్యవహరించునో, ఎటులవ్యాపించునో, ఎందుల సిద్ధించునో ప్రస్తుత మూహింపజాలము. లౌకిక ప్రభావిభ్రాంతులమయి వారిశక్తియుక్తులే, మానససంచారక్రమములే పరమాత్మప్రయుగ నెంచుచున్నాము. మనసభ్యత, మనవిజ్ఞానము విదేశ విజాతీయ విసభ్యతాప్రవాహములదాడిన బడి కొట్టుకొనిపోవుటకుమాటుగా వానినన్నింటిని గైవశముచేసికొని జేతలను జయించిన గారవ మందియున్నది. ఇట్టి సిరజీని, ఇట్టి మహాసత్వసంపన్న, ఇట్టి జగన్మోహనప్రభాసంపూర్ణ యగు

సభ్యత తూలనాడదగినది కాదు. ఒకటి రెండు పురుషాంతరముల పాశ్చాత్య సభ్యతా సంపర్క వికారమున నెడబాయదగినది కాదు. అనేక పురుషాంతరముల సంకల్ప సముచ్చయము, ప్రయత్న సమష్టి ఒక దేశచరిత్రను ఏర్పఱచుచున్నది. ఇట్టి చారిత్రపరంపరా సమన్వయమున నొక జాతియొక్క సభ్యతా లక్షణములేర్పడుచున్నవి. అంతియే కాని ఉసుళ్ళవలె తుణుగురుములు కావు. కాని ధర్మవివేచనమందు కడుజాగరూకతతో, దూరదృష్టితో భూత, వర్తమాన భవిష్యత్పరిష్కాసములతో వ్యవహరింపవలయునే కాని తుణికావేశము ననుసరించి యాచరింపగూడదు. భారతీయ మర్యాదలను నిర్మూలన మొనరించు యత్నములన్నియు అనాదరణీయములే. కాని ఇందువలన పురాణ ధర్మములన్నియు సాధువులని దురభిమాన భరితులమయి యుండకూడదు. సంస్కరణాపేక్షయు, నాస్తికవాదములును ధర్మమాధ్యమువలన కలుగునట్లే పూర్వాచారపరాయణత్వము కూడ వార్ధక్యదౌర్బల్యమువలన గలుగుచున్నది. భావప్రకోపము చాంచల్యమువలన గలిగినట్లే ధర్మసైన్యముకూడ తదవలంబకుల మాధ్యమువలన గలుగుచుండును. మనవి గదా యను దురభిమానమున మన విజ్ఞానమందలి సమస్తవిషయములను సమానగౌరవముతో ఆదరించగూడను; ఆచరించగూడను. అట్లు చేయుటవలన నవ్యపరిస్థితులలో మనస్థితి యుండనేరదు. కాలశీఘ్రతములయి నిలిచియున్న ధర్మములలో నెయ్యది మన భావివికాసమునకును, ఔన్నత్యమునకును, అభివృద్ధికిని దోడ్పడగలవో వానినే స్వీకరించి వాని వెలుగున మన నడవడి నేర్పరచుకొనుట యుక్తము; కార్యసాధకము; అభ్యుదయహేతువు. మనపూర్వుల పురుషార్థమును, లక్ష్యమును గమనించి అందులకు వ్యభిచరణలేకుండ వర్తించిన యెడల గమ్యస్థానమును నిరపాయముగ వ్యక్తిప్రభావముతో చేరగలము. విశ్వాసమే ముఖ్యసాధనము. పవనసంచలిత వారి తరంగభంగములు తుణుగురుగరుములయి ప్రబలియు సముద్ర గాంభీర్యమును గాని, జలరాశిలమును గాని జూపనేరవు. జలప్రవాహము అగాధముగు అంతర్వాహినుల ప్రచారము ననుసరించుచే నడచునుగాని పిల్లగాడ్పుల యూగింపులనంటి నడువనేరదు. అంతస్సార్థముగల వృత్తులు, ధర్మములు కాలగర్భమున మునిగి అందున లీన

మయియుండును. సారనిహీనములయినవి యీకలవలె ఎండుటాకులవలె
కాలముఖమున కొంతకాలము తేలి మిరమిరలాడి వచ్చిపోయెడి గాలికిని,
ఆటంకములకును జిక్కి కొట్టుకొని పోవును. అటులనే మనధర్మములలో
సారవంతమగునవి కాలవాహినులలో కలిసి మఱల మనయొంట జేరుచున్నవి;
మనలను జీవింప జేయుచున్నవి. ఇవియే మన ప్రాణాధారమునకు ముఖ్య
హేతువులు. ఇందే మనబలము, తేజము, జీవశక్తియు నున్నవి.

మనగ్రంథకర్త భారతీయ ధర్మములయొక్క పునాదులను బెకలించ
కుండ కాలవాహినిలో నిలిచియున్న ఆర్యధర్మరసాయనమును సంపూర్ణ
ముగా నుపయోగించుచు ప్రస్తుతకర్తవ్యమును నిరూపింప యత్నించి
యున్నారు. ఇదియే నాకు మిక్కిలి నచ్చిన విషయము. గతానుగతికముగ
పూర్వాచారములను అనుసరించుటలో సజీవజాతీయత లేదను సంగతిని
గ్రహించుచు, ఆధర్మములనే, ఆప్రాచీనసంస్కారమునే నవ్యపరిస్థితుల కను
జూలమగు రూపమున నాచరింపవలయునని సిద్ధాంతీకరించుచు నెప్పటి
కప్పుడు నవ్యవైఖరుల దాల్చినను, నూతననాటకము లాడినను ప్రాచీన
సభ్యతాప్రవాహ మిప్రయత్నము లన్నింటియందును వెలుగుచుండవలయు
నని యీగ్రంథకర్త యాశయము. సనాతనధర్మములందు వీరి కేర్పడిన
గౌరవాతిశయమును, భావిధర్మవివేచనమందు వీరి కేర్పడిన ఉత్సాహమును
చదువరులశెల్లర వారిత్తోవకు చెచ్చునని విశ్వసించుచున్నాడను.

—8—1929 }
కలకతా

యస్. రాధాకృష్ణ.

ఆ శీర్షా ద ము

సీ. మానిత మాదర్శ ♦ 'మానవజీవిత'

మనెడు మహాప్రబంధార్ణవంబు
నైలికాధ్యాత్మ విద్యాతత్వసవరత్న
సంక్షిప్తమై విలాసములఁ జేలు,
ప్రేమతరంగ తేజోమాలికల విశ్వ
మానవకోటి నేమాఱు దనిపి,
సహజ సౌందర్య రసస్వరూపము హృద
యోపలాళి వగల్చి ♦ యుర్విజముల,

తే. గీ. భాతి మొనలెత్త భువి వనవాటి జేసి
ఇష్టఫలరాశి యందుండి ♦ యిచ్చుచుండె
నిట్టిఫలసిద్ధి యెందు లభించఁబోదు
యిట్టి దృశ్యంబు నెందు ♦ వీక్షింపరాదు.

సీ. మహితమా యాదర్శ ♦ 'మానవజీవిత'

మన్నిటి కాదర్శమై దనర్చు,
ఇంపు సాంపారెడు ♦ నిరువదినాలుగు
ప్రకరణంబులుగల ♦ గ్రంథరాజ,
మొక్కొక్క ప్రకరణ ♦ మొక మహాదివ్య ప్ర
పంచమై యలరు దర్శించువారి,
కర్థంబులను గూర్చు ♦ నాపదలను దీర్చు
తోడునీడై తన ♦ లోడవచ్చు

ఆ. ప. బాల్యమాది వృద్ధ ♦ పర్యంతమగు మహా
వ్యవధిలోన మానవాళి గాంచు.
ప్రకృతి నాట్యరంగపటలి ముందటి తెర
పడెడు వరకు కథల ♦ నుడువుచుండు.

సీ. నయ్యాయకుల కెల్ల ♦ న్యాయశాస్త్రం బిది
యధ్యాత్మచరిత్ర పోదాంతాలకును,

మానవకోటి విశ్వానర్యస్వంబు
 నారోగ్యశాస్త్ర మధ్యాపకులకు,
 ఆర్థ్య లభిపుల ధర్మశాస్త్రం బిది
 వాఙ్మయ చరిత్ర విద్వాంసులకును,
 సంస్కర్తలకు ధర్మశాస్త్రసంగ్రహ మిది
 భక్తియోగము మహాభక్తులకును

తే. గీ. ఇది మహాసంహితాకృతి యొసగి మెసగి
 కల్పవృక్షంబు లీల నేకాలమందు
 వలయు ఫలవృష్టి గురియు భూవలయమునకు
 సిద్ధ మాదర్శ 'మానవ ధీవితంబు'.

ఉ. ఒక్కొక్కనీతి యొక్కొక్క మహాన్నత శాస్త్రము జాటిచెప్పు
 ఫక్కి నె వాఙ్మయంబు మన ధారతభూమి నలంకరించి పెం
 పెక్కిను దీనిలో నిఖిల వేద పురాణ యథార్థధర్మముల్
 లెక్కకు మిక్కిలిన్ గలవు లీల నరుల్ చరితార్థు లౌటకుకా.

సీ. ఘన నవాదర్శ గ్రంథమండలి కిది
 యొక దివ్యసుమము కానున్న దింక,
 ఈ సుమ సౌరభ్య మెందాక ప్రాకునో
 సంతదాక పవిత్రమై తనర్పు
 ఆ సుధాధారల నారగ్రలేడు వార
 లజరామరత్నంబు నందఁగలరు,
 ఈ సుమంబు ధరించు నిందీవరాక్షులు
 యుద్విడేవితొ నిల్చియుండఁగలరు,

తే. గీ. ఇట్టి సుమవృష్టి గురుపుచు నెల్లకాల
 మాంధ్రభువి దుగ్గికాల వంశాభిచంద్రుఁ
 డైన బలరామకృష్ణయ్య యలరుగాత!
 భాద్రవాఙ్మయబ్రహ్మగారి బ్రజ. సుతింప.

తృ తీ య స ం పు ట ము

వి ష య సూ చి క

విషయము

పుటసంఖ్య

37 వ ప్రకరణము		
బ్రహ్మచర్యము	1009-1019
38 వ ప్రకరణము		
అష్టమైథునములు	1020-1022
39 వ ప్రకరణము		
మాతాపితాచార్యుల కర్తవ్యము	1023-1024
40 వ ప్రకరణము		
బ్రహ్మచర్యము-విద్యార్థి	1025-1033
41 వ ప్రకరణము		
బ్రహ్మచర్యము-ఇందియములు	1034-1040
42 వ ప్రకరణము		
బ్రహ్మచర్యము-గృహస్థాశ్రమము	1041-1053
43 వ ప్రకరణము		
అజ్ఞానమే మృత్యువు	1054-1061
44 వ ప్రకరణము		
మాతృభావదృష్టి	1062-1066
45 వ ప్రకరణము		
గౌంధిగారి ప్రబోధము	1067-1071

విషయము

పుటసంఖ్య

46 వ ప్రకరణము

ఈశ్వరభక్తి

.... 1072-1098

47 వ ప్రకరణము

దైవప్రార్థన

.... 1099-1103

48 వ ప్రకరణము

పాిత్రకాల ప్రార్థన

.... 1104-1114

.. వైదిక పద్ధతి

..

.. ఆర్యసామాజిక పద్ధతి

.... 1106

.. క్రైస్తవ పద్ధతి

.... 1108

మఱికొన్ని ప్రార్థనగీతములు

.... 1112

49 వ ప్రకరణము

సాయం ప్రార్థనము

.... 1115-1121

50 వ ప్రకరణము

ఆత్మవిశ్వాసము

... 1122-1181

కర్మయోగము-నిష్ఠ

.... 1125

ఆదర్శోద్యోగి

.... 1128 *

విజయాభీష్టము

.... 1132

కార్యసాధకుఁడు-కష్టములు

.... 1136

ఒక ఫ్రెంచియోధుఁడు

.... 1138 ..

ధైర్యనైర్దయములు

.... 1141

దృఢనిశ్చయము-స్థిరసంకల్పము

.... 1147

సుఖదుఃఖములు

.... 1148

కార్యరంగప్రవేశము

.... 1151

విజయము-మానసిక కష్టములు

.... 1156

విషయము

పుటసంఖ్య

ఆత్మవిశ్వాసము-అదృష్టరేఖ	1160
కార్యసిద్ధి కేమి చేయవగును ?	1162
ఆత్మవిశ్వాసప్రభావము	1166
దారిద్ర్యమునకు హేతువేమి ?	1169
హృదయ దౌర్బల్యము	1174
ఆత్మవిశ్వాసము-భాగ్యనిర్మాణము	1177

51 వ ప్రకరణము

పరోపకారము	1182-1208
పరోపకారి జీవితశాంతి	1185
పరోపకార ప్రభావము	1190
పరోపకారము-అంతరువులు	1193
ప్రాచీనభారతము-పరోపకారము	1199
శౌద్ధపరోపకార సూత్రములు	1204

52 వ ప్రకరణము

అహింస	1209-1213
-------	------	-----------

53 వ ప్రకరణము

ఆత్మహింసాదమనము	1214-1219
----------------	------	-----------

54 వ ప్రకరణము

సూక్ష్మహింసా నివారణము	1220-1231
-----------------------	------	-----------

55 వ ప్రకరణము

జీవహింసోత్పాటనము	1232-1257
------------------	------	-----------

56 వ ప్రకరణము

అనిష్కార్యమగు హింస హింస కాదు	1258-1262
------------------------------	------	-----------

విషయము		పుటసంఖ్య
	57 వ ప్రకరణము	
ధర్మము	1268-1280
	58 వ ప్రకరణము	
ధృతి (ధైర్యము)	1281-1296
	59 వ ప్రకరణము	
జమ (ఓరిమి)	1297-1313
	60 వ ప్రకరణము	
దమము	1314-1327
	61 వ ప్రకరణము	
అస్తేయము	1328-1341
	62 వ ప్రకరణము	
శౌచము	1342-1350
	63 వ ప్రకరణము	
ఇంద్రియనిగ్రహము	1351-1363
	64 వ ప్రకరణము	
ధీ (బుద్ధి)	1364-1374
	65 వ ప్రకరణము	
విద్య	1375-1391
	66 వ ప్రకరణము	
సత్యము	1392-1410
	67 వ ప్రకరణము	
అక్రోధము	1411-1431
	68 వ ప్రకరణము	
ఉద్వేగము	1432

మా న వ జీ వి త ము

ము ప్ప డి ఏ డ వ వ్ర క ర ణ ము

~~~~~

బ్రహ్మ చ ర్య ము

బ్రహ్మచర్యేణ తపసా దేవామృత్యు మపాఘ్నతా,
ఇన్ద్రోహి బ్రహ్మచర్యేణ దేవేభ్య స్స్వర మాలభేత్

—అథర్వవేదము.

“ఋష్యాదులు బ్రహ్మచర్యమను తపముననే మృత్యువును జయించియుండిరి. ఇంద్రాదులు సయితము బ్రహ్మచర్యము వలననే దైవత్వమునకుఁ బ్రాపించి యుండిరి.”

న తప స్తప ఇత్యాహు ర్బ్రహ్మచర్యం తపోత్తమం,
ఊర్ధ్వరేతా భవేద్యస్తు స దేవో న తు మానుషః.

—శంకరుఁడు.

“బ్రహ్మచర్యమే (వీర్యధారణము) సర్వోత్కృష్టమగు తపము. దీనిని మించిన తపస్సు ముల్లోకముల మఱాక్కటిలేదు. ఊర్ధ్వరేతుఁడు (అస్థిలితవీర్యసంపన్నుఁడు) ఈలోకమున మనుష్యరూపమునందున్న దేవతాపురుషుఁడు.

మరణం బిందుపాతేన జీవనం బిందుధారణాత్.

—సుశ్రుతము.

“వీర్యముయొక్క బిందుపతనము మరణమును, వీర్యముయొక్క బిందుసంగ్రహము నవ్యజీవనమును గలిగించును.”

“ఆచార్యో హి బ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారీ ప్రజాపతిః,
ప్రజాపతి ర్వీరాజతి విరా డ్దన్దో భవే ద్వశీ.”

బ్రహ్మచర్యధారణముననే మనుష్యున కాచార్యత్వము సంప్రాప్తమగుచున్నయది. బ్రహ్మచర్యముననే నరుడు భూపాలుడును నగును. వాడే సమస్తమును బాలించి వశమొనరించుకొని యింద్రుడగుచున్నాడు.” (బ్రహ్మచారికిఁ దుల్యుండెవడని తాత్పర్యము).

“Chastity is life and sensuality is death”

“బ్రహ్మచర్యమే జీవనము. వీర్యనష్టమే మృతువు.”

ప్రస్తుత బ్రహ్మచర్య ప్రకరణమునకును, గతార్థోగ్య ప్రకరణమునకును బ్రగాఢమగు సవిగాభావసంబంధము కలదు. మానవుని సమస్తధర్మములలో బ్రహ్మచర్యమే యతిప్రశస్తమయినది. ప్రపంచమందలి సమస్త మత గ్రంథములందును విశేషించి, మన హిందూమతశాస్త్ర గ్రంథము లన్నింటను బ్రహ్మచర్యముయొక్క మహిమా విశేషము సంస్థాపనమొనరింపఁబడినది. ప్రాచీనయుగ్యాదులు బ్రహ్మచర్యనుహిమను సహస్రముఖంబులఁ గీర్తించి యున్నారు.

బ్రహ్మచర్య వ్రతానుష్ఠాన ప్రభావముననే భారత వర్ష మొకప్పుడు సకల ప్రపంచమునకు నాయకమణియయి, బలవీర్య తేజములకుఁ బట్టుగొమ్మయయి, జ్ఞానవిజ్ఞాన

సిద్ధాంత రత్నముల సర్వ సర్వసహా భూమండలమునందు వెదఁజల్లి యుండినది.

నాఁడు మన యీ భరతభూమియందు జన్మించి విశాల సామ్రాజ్యములఁ బరిపాలించియుండిన ధరణీపతులనేకులు స్వయముగ భోగభాగ్యములను, దారాపుత్రమిత్రులను, మహోన్నత రాజప్రాసాదములను దృణప్రాయముగ విసర్జించివైచి, బ్రహ్మచర్య వ్రతానుష్ఠానమునకుఁ గడంగి, యావజ్జీవిత ముక్త యానందపీయూషరసమును గోలి నిర్వాణ పదము నందఁ గలిగియుండిరి.

సంసారతాపత్రయముచేఁ బీడితులయిన మన పూర్వార్వర్యు లెందఱో దుఃఖదాయకములగు విలాసముల విసర్జించి, బ్రహ్మచర్యప్రభావముచే బ్రహ్మనందము ననుభవించి ధన్యులయిరి. నేడు నిర్జీవమయి, జ్ఞానశూన్యమయి తొల్లింటి యాన్నత్యమును గోల్పోయి దారిద్ర్యగ్రస్తమయి విలాప మొనరించుచున్న భారతవర్షము దేశచారిత్రమునందే మహాపురుషులను, మహాపతివ్రతలను గౌరవదృష్టితోఁ దిలకించు చున్నదో వారెల్లరు బ్రహ్మచర్య మహాతపఃఫల స్వరూపులేయని వేఱుగ నుడువఁబనిలేదు. నేడు యావత్ప్రపంచమునకు ముఖ్యావలంబనముగనున్న జ్ఞానతత్వమును మన పూర్వులు బ్రహ్మచర్యవ్రతానుష్ఠానముననే సులభముగ గ్రహించి యుండిరి.

అఖిలభారతవర్షమునకు సంపూజ్యమయి, కావ్యప్రపంచమునకు జ్యోతిస్వరూపమయి, రసమునకు ఖనియయి చెలంగు శ్రమద్రుమామాయణమహాకావ్యమును గీర్వాణ

భాషయందు రచించియుండిన ధీరుడును, మహాపండితుడును, కవి బ్రహ్మయు నగు వాల్మీకి ఋషివరేణ్యుఁ డస్థలిత బ్రహ్మచారి. నేఁడు మనచేఁ బంచమవేదముగ సంభావింపఁ బడి, హైందవసాహిత్యమునకు వన్నెలఁజిన్నెలఁ బెంచు మహా భారతమును రచించిన వ్యాసమునీంద్రుఁడు బ్రహ్మచర్యమందలి యక్షయసౌఖ్యమును బూర్ణముగఁ జవిఁజూచినవాఁడె.

బ్రహ్మచర్యవ్రతప్రభావముననే కపిలగౌతమాది ఋషులు నేటి పండితప్రకాండుల మేధాశక్తిని సయితము పరాభూత మొనరించునట్టి మహత్తరములగు వడ్డర్శనముల విరచించియుండిరి. బ్రహ్మచర్యవ్రతావలంబనముననే శ్రీమదాంజనేయుఁడు దీర్ఘాయుష్మంతుడయి, బుద్ధిమంతుడయి, వినయవిధేయతాసంపన్నుడయి, స్వామిభక్తిపరాయణుడయి, విశుద్ధవర్తుడయి మహాబలపరాక్రమసంపన్నులగు రాక్షసవీరులకు సయిత మక్షేయఁ డయ్యెను.

నేటికిని సకలభారతవర్షముచేఁ బూజింపఁబడుచున్న మహాత్ముండగు శంతనపుత్రుఁడు శ్రీ భీష్మాచార్యుఁ డస్థలిత బాలబ్రహ్మచారి యగుటవలననే చరిత్రప్రసిద్ధుడయినాఁడు. బాల్యమాదిగ నొక్క వీర్యబిందువు నయిన వెచ్చింపక యమితబలవీర్యముల సంపాదించి జితేంద్రియుడయి బాలబ్రహ్మచారిగ నుండుటవలననే శ్రీ శుకయోగి గీర్వాణభాషయందు భాగవతమువంటి భక్తిరసప్రధాన మగు మహాకావ్యమును విరచింప సమర్థుడయ్యెను.

నేఁడు సకలజగమునకుఁ దనమతముపేర విశ్వప్రేమ ధర్మముల బోధించుచు, తృష్ణాదినింద్యవృత్తుల బహిష్కరింప

హచ్చరించుచున్న బౌద్ధమతసంస్థాపకుడును, మహానుభావుఁ
డును నగు శ్రీ గౌతమబుద్ధుఁడు బ్రహ్మచర్యవ్రతమందలి
విశేష ప్రయోజనమును గ్రహించినవారిలో నగ్రగేసరుఁడు.
ఋష్యాదులకును, మునీంద్రులకును, సకల సన్యాసులకును
బూజనీయుఁడయిన రాజయోగియగు శ్రీ జనకమహర్షి
బ్రహ్మచర్య వ్రతప్రభావ మనంత మని వచించి
యున్నాఁడు.

ఎంతకాల మీ భారతవర్షమునందు బ్రహ్మచర్య
వ్రతానుష్ఠానకారవము స్థిరముగ నెలకొనియుండెనో, అంత
వఱకు దేశమం దంతట ననేకులగు మహాపండితులు, కవిప
రేణులు, చరిత్రకారులు, వివిధశాస్త్రనిష్ఠాతలు, బ్రహ్మ
వేత్తలు, ధర్మావతారులగు సార్వభౌములు, లోకోద్ధరణ
క్రియాధురంధరులగు మహాత్ములు, విశ్వకల్యాణస్వరూపిణు
లగు సతీమణులు, పావనచారిత్రులగు కవయిత్రులు జన్మించి
యుండిరి.

బ్రహ్మచర్యభానుఁడు భారతాకాశమండలమునుండి
యదృశ్యమయ్యెను. భారతవర్షమునందంతట నవివేకాంధ
కార పుంజములు దట్టముగ నలమికొనియెను. భారతీయుల
సకల సంపద లడుగఁజెను. జ్ఞాననిజ్ఞానము లంతరించెను.
దారిద్ర్యము పెచ్చుపెటిగెను. బలవీర్యములు నామమాత్రా
వశిష్టము లయ్యెను. భోగవిలాసములు మితిమీరెను.
వ్యాధులు చెలరేగెను. మృత్యువు లధికమయ్యెను. ఇంక
భారతవర్షమునం దేమున్నది? దేశము నలైసలఁ బీనుఁగు
పెంటలతో నిండిపోవుచున్నది. నిరంతర విపత్పరంపరలచేఁ

గలుగు దుఃఖములు మితిమీలుచుండ, భారతీయభ్రాతలు హాహాకార మొనరించుచున్నారు.

విశ్వమణిగృహజెల్లిన భారతవర్షము నేడు వర్ణింప రాని హీనస్థితికి బ్రాపించుటకుఁ బ్రకృతిసిద్ధాంతరాజమగు బ్రహ్మచర్యమును దిరస్కరించుటయే ముఖ్యకారణమని నచింపఁదగును. రాష్ట్రమున కాభారన్వరూపులగు యువకులు నేడజ్ఞానాంధకారమునఁ జిక్కి, యుక్తాయుక్తములఁ దెలియనేరక, బ్రహ్మచర్యప్రభావమును విస్మరించి, భోగ విలాసపరులయి నింద్యజీవితములఁ గడపుచుండు తెంతయు విచారకరము !

వీర్యవంతులును, శక్తిసామర్థ్యసంపన్నులును, జ్ఞానతేజోరాసులును నగు నార్యఋషులసంతతివారమగు మానము వీర్యము నొక నీచపదార్థముగను, విలాసవస్తువుగను భావించి నేటికి క్షుద్రకీటకములకంటె హీనులమును, దీనులముచు గావలసివచ్చినది. వీర్యమాహాత్మ్యము నెఱింగి సచ్చారిత్రుఁడయి, సన్మార్గానువర్తియయి, జితేంద్రియుగడయి దేదీప్యమానముగఁ బ్రకాశించియుండిన ప్రాచీనభారతీయయువకునకును, బ్రహ్మచర్యము నొక వ్యర్థక్రియగ భావించి వీర్యమును సంభోగాదినింద్యవృత్తులకు నిరంతరము యథేచ్ఛగ దుర్వినియోగ మొనరించుచుఁ గామాంధుఁడయియున్న నేటి భారతీయయువకునకును బలమందును, వీర్యమందును, తేజస్సునందును, ధనమందును, మానమందును, జ్ఞానమందును, ఆనందమందును, శాంతియందును, భూమ్యాకాశభేదము గోచరించు చున్నయది.

భారతీయమువకుడా ! నీదేహమునకు, నీజీవితమునకు
నీసౌఖ్యానందములకు, నీమోక్షమునకు మూలమయిన వీర్య
మును నీవొక నీచపదార్థముగఁ జూచుచుంటివేమి ? వీర్య
మెంత యమూల్యమును, పవిత్రమును నగు పదార్థమయి
యున్నదో నీవూహించితవా ? వీర్యమువంటి దివ్యపదార్థము
శరీరమునం దెట్లు సంచితమగుచున్నదో గ్రహించితివా ?
సుశ్రుతమున ధన్వంతరిమహాత్ముఁడు వచించియున్న విధ
మును గనుఁడు.

రంజితా తేజసా త్వాపః శరీరస్థేన దేహినః

అవ్యాపన్నాః ప్రసన్నేన రక్త మిత్య

రసా ద్రక్తం తతో మాంసం మాంసా స్మేదః ప్రజాయతే

మేదసోఽస్థి తతో మజ్జా మజ్జః శుక్లస్య సంభవః.

—సుశ్రుతము.

“అన్నజలాదినమ్మేళనమునుండి రసమునుపదార్థమేర్ప
డుచున్నది. రసమునుండిరక్తముపుట్టుచున్నది. రక్తము
నుండి మాంసము, మాంసమునుండి క్రొవ్వ, క్రొవ్వనుండి
అస్థులు, అస్థులనుండి మజ్జ, మజ్జనుండి వీర్య మేర్పడుచున్న
ది.”

దేహనిర్మాణమున కావశ్యకమును, సారభూతపదార్థ
మును సగుణ్యమును దుర్వ్యసనములచే నప్తమొనరింపఁజూచు
మువకులారా ! నేఁడు మీ రనుభవించుచున్న దుర్భర
దారిద్ర్య దుఃఖములు, భయంకర దేహవ్యాధులు, నిరంతరా
సంతోష నిరాశాది మానసికరోగములు దేనిచే మీకుఁ
దటస్థించుచున్నవో గ్రహించితిరా ? ఏనాఁడు మీరు
బ్రహ్మచర్యవ్రతపరిజ్ఞానశూన్యులయి ప్రాణమునకుఁ బ్రాణ

మగు వీర్యమును నీరసములును, నింద్యములును నగు భోగములకయి వెచ్చింపనారంభించితిరో నాటినుండియే మీస్థితి నికృష్టమయ్యెనని గ్రహింపుడు.

అయ్యో! జీవితముయొక్క వికాసదశయందు, మనోహరమగు తరుణప్రాయమందు వెలయుచున్నమీరు భీమసేన హనుమదాది మహాబలాధ్యులవలె నుండుటకుమాటు శవాకృతులఁదాల్చియున్నారేమి? అయ్యో! యశావనకాలమందే మీశరీరములు సువర్ణకాంతిఁ దప్పచున్నవి. చర్మమంతయు ముడుతలు పడుచున్నది. దంతములా పటుత్వమును దప్పినవి. శిరోజములా పరిపక్వము లయిపోయినవి. నేత్రజ్యోతియా క్షీణించినది. జతరశక్తియా పూర్తిగ నశించినది. శ్రవణములా గురుజనుల నుడువుల నాలింప నసమర్థములయినవి. శరీరమందలి రక్తమాంసాదులు నామమాత్రావశిష్టము లయినవి. ఎముకల నంటియున్న చర్మపుడిత్తి కొనయూపిరితో నిండియున్నది. సమగ్ర ప్రపంచమును శాసింప నమర్థుడయియుండిన విజ్ఞానరాశియు, మహాబలాధ్యుఁడునునగు భారతీయ యువకుఁడు నేఁ డిట్టి దుర్దశగ్రస్తుఁడగుట కేమికారణము? వీర్యనాశనమే యువజనప్రపంచముయొక్క నేటి హైన్యస్థితికి ముఖ్యకారణమని నొక్కి వక్కాణింపవలయునా?

దయామయుండగు సర్వేశ్వరునిచే విజ్ఞానమూలమున సర్వము నెఱుంగుట కనువగు దేహయంత్రము మనకుఁబ్రసాదింపఁబడియుండ నాదేహముయొక్క మహిమ నెఱుంగక యువజనులు మూఢమతులయి, దుర్జనసాంగత్యప్రభావమునను, దుష్టగ్రంథ పఠనంబునను, అశ్లేలదృశ్యావలోకనంబు

నను గామోద్రిక్తులయి దేహపోషక పదార్థమగు వీర్యము ననేక విధముల దుర్వినియోగ మొనరించి భయంకరమృత్యు ముఖమునఁ బడిపోవుచున్నారు.

భారతవర్షము బ్రహ్మచర్య వ్రతపరిపాలనమునుండి విముఖత్వమును వహించినప్పటినుండియే మనదేశము సమస్త విధముల భీషణపతనమునకు గుఱికావలసివచ్చినది. బ్రహ్మచర్యతిరస్కారము భగవంతుని శాపమువంటి దగుటచే మన మెల్లరము విషయలోలురమయి సర్వనాశనమునకుఁ బ్రాపించి నారము.

మనసౌఖ్యానందములు, తేజస్సు, విద్య, బలము ఆరోగ్యము, సామర్థ్యము, స్వాతంత్ర్యము, ధర్మము వేయేల-మానవ జాతీయోత్తమసంపదలగు సమస్తమును సదా బ్రహ్మచర్యము మీఁదనే యాధారపడి యుండుచుండును. బ్రహ్మచర్యమే మానవప్రపంచారోగ్యమందిరమున కేక మాత్రాధారభూతమగు దృఢ స్తంభము. ఆధారభూతమగు స్తంభపతనముచే మందిరము విరిగిపడునట్లు వీర్యనాశనముచే మానవజాతియు శరీరబలారోగ్యప్రాణములఁ గోల్పోవఁ గలదు.

నేటియువకులకంటె గతశతాబ్దమందలి యువకులు దృఢగాతులై, తేజోవంతులై స్వస్థదేహులై యుండిరి. అంత కుదొల్లింటిశతాబ్దమునం దంతకంటె నున్నతస్థితియందుయువ కులుండిరి. పది పదిహేను శతాబ్దములనుండి భారతీయు లవలంబించియున్న బ్రహ్మచర్యవ్రతోపేక్షాభావమునఁ గ్రమక్రమముగ మన మనశ్శరీరములకు సంబంధించిన సమస్త

సంపదలు పొరింపఁబడినవి. ఈ దేశమున యువజనులు విద్యాలయముల నైష్ఠికజీవితమును గూర్చియు, నైతికచారిత్రమును గూర్చియుఁ జదువక, జీవితమందుఁ గేవలప్రధానములును, వ్యర్థములును నగు పాఠముల వల్లించుటయందుఁ దగుల్కొని యున్నప్పటి నుండియే వాఙ్మితి హీనాతిహీనమయినది.

యువకులాగా! మీ రేనాఁడు బ్రహ్మచర్యమహిమను గ్రహించి వీర్యసంపాదనమునకు గడంగుదురో, నాఁడే మీరు యథార్థమానవులయి పవిత్రజీవయాత్రచేఁగలుగు సచ్చిదానంద సౌఖ్యముల ననుభవించి ధన్యులు కాఁగలుగుదురు. వీర్యార్థి నకాలమృత్యువు యెదిరింపఁజాలదు. మహాపురుషులచే విరచింపఁబడిన శాస్త్రగ్రంథము లన్నియు నైక్యకంఠమున వీర్యబిందుసంపాదనమే జీవనమనియు, తద్దుర్వినియోగమే భయంకరమృత్యువనియు సిద్ధాంతీకరించి యున్నవి.

శాస్త్రములయొక్క యీసిద్ధాంతము పరమసత్యము. బ్రహ్మచర్యభావమున యువకు లేదేశయందును, విజ్ఞానధనులును, సౌఖ్యసంపన్నులును గాఁజాలరు. బ్రహ్మచర్యమే యిహ పరలోక సౌఖ్యసంపాదనమున కేకమాత్రమగు నుత్తమసాధనము. ఇంతియేకాదు. ఇదియే పురుషార్థచతుష్టయప్రాప్తికి ముఖ్యహేతువు; మోక్షోపలబ్ధికిఁ బ్రధాన కారణము.

సకలస్మష్టి కాధారమయిన వీర్య మమూల్యమయినది. ఇదియే మనుష్యుని దేవతాపురుషు నొనరించును. ఇద్దానిని నిరాదరించు మనుజుఁడు పతితుఁడగు పరమదౌర్భాగ్యచక్ర

నర్తి. బ్రహ్మచర్యవ్రతము నవలంబింపక యేచ్ఛరుషుఁ డేకాల మందును శ్రేష్ఠపదవి నంది యుండలేడు. ఇంద్రియ దమనము చేతను, కామబహిష్కరణమునను, సంయమనిష్ఠచేతను వీర్యమును సంక్షింపఁజూడనట్టి భ్రష్టమానవుఁ డెట్లు పవిత్రాత్ముఁడను, ధర్మాత్ముఁడను, మహాత్ముఁడను గానే ర్చున్న బ్రహ్మచర్యనిష్ఠాశూన్యుఁ డెట్టి జగదేకసార్వభౌముఁ డయినను మృత్యుపద దళితుఁడగుట నిక్కువము.

యువకులారా ! మీ రీ విషయముల నన్నింటిని గుర్తించి సమస్తవిద్యలకును, సర్వవైభవములకును, సకలసౌభాగ్యములకును, నిఖిలసౌఖ్యానందములకును బ్రహ్మచర్యమే మూల కారణమని గ్రహింపుడు. విశ్వసింపుడు. హృదయపూర్వకముగా నన్మానింపుడు. బ్రహ్మచర్యమే మనుజునకు శ్రేష్ఠత్వమును, సావిత్రీశ్రీమును, సమగ్రాభ్యుదయమును, నీతిధర్మజ్ఞానములను బ్రసాదించి యుద్ధరించు తారకమంత్రము. సకలార్థసిద్ధుల కిదియే దివ్యసాధనము. బ్రహ్మచర్యమునకు సదా జయమగు గాక!

ము ప్ప ది ఎ ని మి ద వ ప్ర క ర ణ ము

అష్ట మైథునములు

పరమపవిత్రమగు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును భంగమొనరించి, జీవశక్తిరూపమగు వీర్యమును దుర్వినియోగపఱచుటకు మానవుఁ డవలంబించు కృత్రిమసాధనము లెన్నియో కలవు. అట్టి దుష్టసాధనములలో ముఖ్యములయినవి అష్ట మైథునములు. ఈ యెనిమిదివిధములుగ నున్న మైథునము లచే మానవజీవిత మెటు లధఃపతితమయి పోవుచున్నదియు విచారించుటయే ప్రస్తుత ధర్మము.

“స్మరణం కీర్తనం కేళిః ప్రేక్షణం గుహ్యభాషణం.
సంకల్పోఽధ్యవసాయశ్చ క్రియానిష్పత్తిశేష చ ‘
ఏత స్రైథున మష్టాంగం ప్రవదంతి మనీషిణః
విపరీతం బ్రహ్మచర్య మేతదేవాష్టలక్షణం.”

మనశాస్త్రము లీ స్మరణకీర్తనాద్యష్టవిధములగు చిత్తముయొక్క దుష్ప్రవృత్తులే వీర్యనష్టమునకు ముఖ్య కారణము లగుచున్నవని యెలుగెత్తి చాటుచున్నవి. ఈయష్ట మైథునములఁగూర్చి యొకింత ముచ్చటించుట సమంజసము.

1. ఏసానమందయిన విలోకించియున్నట్టియు, పఠించి యున్నట్టియు, ఆకర్ణించి యున్నట్టియు, చిత్రపటముల దర్శించి యున్నట్టియు స్త్రీని ధ్యానించుట, చింతించుట, స్మరించుట ప్రథమమైథున లక్షణములు.

2. స్త్రీలయొక్క రూపగుణాంగప్రత్యంగముల వర్ణించుట, అశ్లీలభావయుక్తములగు శృంగార గీతములను, జావళీలను, కామరస సంక్షోభితములగు పాటలను బాడుట, దుష్ప్రసంగము లొనరించుట ద్వితీయ మైథున లక్షణములు.

3. పడఁతులతోడి సుససల్లాపములు, క్రీడావినోదములు తృతీయమైథునలక్షణములు.

4. రమణీమణుల వైపునకు గ్రీవమునెత్తి పాపపూరితములును, కలుషితములును నగు నింద్యదృక్కులతోఁ జోరుని పగిది వీక్షించుట మొదలగునవే చతుర్థమైథున లక్షణములు.

5. సదా స్త్రీసంఘమునఁ బ్రవేశించుచు వచ్చుచునుండుట, స్త్రీలతో నేకాంతముగ విహరించుట, భాషించుట మున్నగునవే పంచమమైథున లక్షణములు.

6 అశ్లీలశృంగార రసపూర్ణములగు కథలను, కామ విషయప్రధానములగు నవలలను బఠించుట, దిగంబరావస్థలోనున్నస్త్రీల యవినీతికరములగు చిత్రపటముల నాసక్తితో విలోకించుట, నాటకములయొక్కయు, సినీమాలయొక్కయు, వేశ్యానృత్య గానాభినయములయొక్కయుఁ గామ భావప్రపూర్ణములగు దృశ్యములను గాంచి యట్టి దుష్టకల్పనలయందు సంపూర్ణముగా నిమగ్నునుగుట షష్ఠమైథున లక్షణములు.

7. అలభ్యయు, పరసతియు నగు స్త్రీని బడయుటకుఁ బాపపూర్ణముగు రాక్షసప్రయత్న మొనరించుట సప్తమమైథున లక్షణము.

8. ప్రత్యక్షస్త్రీ సంభోగము అష్టమమైథున లక్షణము.

ఈ యష్టమైథునములు నీతివిరుద్ధములును, నింద్యములును నగుటచే సత్వరత్యాజ్యము లయియున్నవి. ఈ దుష్టలక్షణములకువిరుద్ధములగుసల్లక్షణములచేఁగల్గింపఁబడినజేయఖండ బ్రహ్మచర్యము. ఆదర్శబ్రహ్మచర్య మేవిధమగు సామాన్యమైథునమునకు సమ్మతించఁ జాలదు. మానవుని నైతికజీవితపతనమునకును, ఇంద్రియదాస్యమునకును నీ యష్టమైథునములే మూలకారణము లగుచున్నవనియు, భారతీయయువకులెల్ల రిట్టి భయంకరములగు దుష్టవృత్తుల నిగ్మాలింపనిదే భారతజాతి కిహపరములు లేవనియు గాంధీ మొదలగు మహాత్ముల నేకులు ఘోషించుచున్నారు.

వాస్వానీపండితుడు సకలప్రపంచసంచార మొనరించుచు బాహ్యస్పృష్టికి సామాన్యములుగఁ గాననగు నీయష్టమైథునములే మానవచారిత్రవృక్షమునకు వేరు పురుగులయిచేవ యను వీర్యమును బిప్పిజేసివేయుచున్నవనియు, వీని దుస్సాంగత్యముచుండి యెల్లవిధములయువకులు విముక్తినందినఁగాని బ్రహ్మచర్యదివాకరుఁడు విశ్వమునం దుదయించి మానవలోకమునకు సౌఖ్యానందముల బ్రసాదించఁజాలఁడనియు సకలప్రపంచ యువజనసమితికి గొంతెత్తి యుద్బోధించుచున్నాడు.

శరీరాంగ్య బలవీర్యముల సంగక్షించుకొని సుఖింప నభిలషించు యువకు లష్టమైథునముల భయంకరప్రపంచనలనుండి సావధానులయి యుండుట శ్రేయస్కరము.

ముప్పది తొమ్మిదవ ప్రకరణము

మాతాపితాచార్యులకర్తవ్యము

తే॥గీ॥ బాగుగాఁ దమసుతులఁ గాఁపాడనట్టి
వారు లోకంబులోఁ బశుఁడప్రాయు లెపుడు
విద్యయును బుద్ధి చెప్పించి ఁ వెంచువారి
యెడఁ గృతజ్ఞులై బాలురు ఁ నడువనలదె ?

—నీతిదీపిక.

నేడు ప్రపంచధర్మములన్నియు నించుమించుగఁ దారుమాటయినవి. ప్రపంచమందీశ్వరత్వమునశేషభాగము లోపించిపోవ నహం బ్రహ్మత్వము స్వాధికారమును సుస్థాపిత మొనరించుకొనుచున్నది. ప్రాణికోటిలోకెల్ల సుత్రవృజీవి యగు మానవుఁడు స్వధర్మానుష్ఠానముచుండి విముఖుడయి నాఁడు. ఇటనుండియే విశ్వముయొక్క యవనతి ప్రారంభమైనది. నేడు మానవుని ధర్మానుష్ఠాన సుతంత్రబుద్ధిని బళువుల ధర్మపురస్కరమగు నైషికజీవితవిధానము గేలిసేయుచున్నది. ఏనాఁడు మానవుఁడు సచ్చిదానందస్వరూపమగు ధర్మము యొక్క విశాలమగు మహిమను విస్మరించెనో నాఁడే పిత పితృ ధర్మమును, మాత మాతృధర్మమును, ఆచార్యుఁ డాచార్య ధర్మమును, మఱి యితరులు తమతమ ధర్మములను మఱచి పుచ్చినారు.

నేఁడీ విశ్వమునందాదర్శమాతాపితాచార్యులు కడు స్వల్పముగఁ గాననగుచున్నారు. విజ్ఞానఖనియగు భారతవర్ష

మునం దాదర్శమాతాపితాచార్యులసంఖ్య నేడు వ్రేళ్ళపై
 లెక్కింపఁబడునట్టి దుస్థితికిఁ బ్రాపించుట తెంతయు దేశహితా
 భిలాషులు విచారింపవలసియున్నది. నేటి జననీజనకులు
 కామాతురులయి సంగమింపఁ గలుగు సంతానముయొక్క
 కుక్షింభరణభారమును వహించుచున్నారలేకాని వారిప్రశస్త
 మగు నిహపరజీవితనిర్మాణమునకుఁ దోడ్పడకుండు తెంతయు
 శోచనీయము ! సంతానమునకు మాతాపితలకుఁ బిదప
 సంపూజ్యుడగు నాచార్యుఁడును గృహవిద్యాపీఠమున
 సుశిక్షితులుకాని బిడ్డల జ్ఞానప్రబోధముచే నుద్ధరించు బాధ్య
 తను వహింపకున్నాఁడు. దేవతాతుల్యులుగ నారాధింపఁబడఁ
 దగిన జననీజనకాచార్యులే స్వార్థాంధులయి, అజ్ఞానులయి,
 సంతానాభ్యుదయమున కయి కృషిసలుపకుండు తెంతయుఁ
 జింత్యము !

మాతాపితలలో నొకరుగాని, ఇరువురునుగాని లేక
 యాచార్యుఁ డొక్కఁడేగాని బాలబాలికల నడవడినిగూర్చి
 మిక్కిలి శ్రద్ధవహించుచు, సదుపదేశములచే వారి చిత్తముల
 దురభ్యాసములనుండి మరలించి, సదభ్యాసముల సంలగ్న
 మొనరించుచున్నచో బాలబాలిక తెంతయు నుద్ధరింపఁబడి
 బుద్ధివివేక సంపన్నులయి, సదాచారయుక్తులయి, సచ్ఛ్రితు
 లయి తరుణప్రాయమందు దుర్యభ్యాసములకుఁ బాల్పడక
 యుందురు. బాల్యమందే బిడ్డలహితమును గూర్చి తగు
 శ్రద్ధవహింపనపుడు వారవశ్యము దూషితవర్తన లగుదు
 రనుట నిస్సంశయము.

న లు బ ద వ ప్ర క ర ణ ము

బ్రహ్మచర్యము — విద్యార్థి

తే||గీ|| బలము నార్జింప సుగుణసం ♦ పద గడింప
భక్తి మదిఁ బెంపఁ బరము నీ ♦ శ్వరు భజింప
గురుల సేవింప విద్యల ♦ నెఱిఁ బఠింప
బ్రహ్మచర్యంబు వహియింప ♦ వలయుఁ బుత్ర !

—ప్రబోధశతకము.

విశ్వమందు జడముకంటెఁ జేతనమే శ్రేష్ఠమైనది. జడమునం దెట్టి శ్రేష్ఠలక్షణములును గానరావు. జడమును లోకోపయోగకరమే యయినను, చేతన మంతకంటె సహస్ర గుణము లధికముగ లోకకల్యాణమొనరింప సమర్థమయి యున్నది. చేతనము విలక్షణ లక్షణ లక్షితము మానవ హృదయాంతరాళమున విస్మయతరంగపరంపరల నుదయింపఁ జేయుచుండును. చైతన్యమయజీవితము సర్వేశ్వరుని యతుల నీయ శక్తి సామర్థ్యములఁ దెలియుటకు సజీవమగు దృష్టాంత ముగ నున్నది.

విజ్ఞానసంపన్నమగు మానవజీవితము బ్రహ్మాండ కావ్యముయొక్క చేతనజీవిత ప్రకరణములోనికెల్ల ముఖ్యమయినది. మనుష్యజీవితమందు విద్యార్థిజీవితము యెన్నఁ దగినది. విద్యార్థి జీవితనిర్మాణమునకు బ్రహ్మచర్యము

మూలము. బ్రహ్మచర్యాశ్రమమందుండి విద్యసభ్యసించు యువకుని జీవిత మొంత బ్రహ్మసందసంధాయకమో వర్ణింప శక్యముకాదు.

విద్యాసంపాదనమునకును, బ్రహ్మచర్యమునకును దేహాత్మలకు, సూర్యచంద్రులకు, క్షీరసీరములకు, వాగర్థములకు, సుమనసుగంధములకు, చంద్రచంద్రికలకుఁ గల యవినాభావసంబంధమే కలదు. బ్రహ్మచర్యములేని స్థానమందు విద్యయు, విద్యలేనిస్థానమందు బ్రహ్మచర్యము నుండ నేరవు. నేటి ఛాత్రులు బ్రహ్మచర్యమునకును, విద్యాభ్యసనమునకును నేవిధమగు సంబంధము లేదనియే భావించుచున్నారు.

నిశ్చయముగ నేడు విద్యార్థులనెబడు యువకులు బ్రహ్మచర్యవ్రతదీక్ష నేరీతిఁ బరిత్యజించియున్నారో, అదియే విధముగ యథార్థమగు విద్యను సయితము బహిష్కరించి పైచినారు. సద్విద్య బ్రహ్మచర్య ముత్తమమానవజీవితమున కెంతయావశ్యకమయి యున్నదో బోధించుచుండును. నేటి కేవల భాషాప్రధానమగు సద్విద్య ఛాత్రునకు బ్రహ్మచర్యమునుగూర్చి బోధించుటయే తనధర్మముగ భావించుచుండుట లేదు.

నేడు దేశదేశముల విద్యార్థులు సమూల్యమగు తమ జీవితకాలమును వ్యర్థమొనరించుకొనుచున్నారు. విద్యార్థిదశయం దుండియే వివాహమాడిన యువకులు నేడు గృహస్థాచితమగు ఋతుసంగమముచే బ్రహ్మచర్యవ్రతమును గౌరవింపకున్నారు. ఆదర్శగుణగణాలంకృతుడయి నైలుఁగవలసిన భారతీయవిద్యార్థి నేడు సుగంధద్రవ్యముల

శరీరమునందంతట నలదికొనియున్నను, పీతాంబరముల ధరించి యున్నను నిర్వీర్యుడగుటచేఁ బరిపక్వశిరోజములను, దృష్టి మాంద్యమును, వక్రకటిసీమను, నిర్జీవముఖమును, దుర్బల శరీరమును, శుష్కకపోలములను గలిగి దుర్బలుడయి, నిస్తేజుడయి మూర్తిభవించిన దుఃఖమువలెను, కేంద్రీకృతమయిన వ్యాధి వలెను, సాక్షాత్కరించిన చాస్యమువలెను గాననగుచున్నాడు.

అయ్యో ! బ్రహ్మవరపుత్రుఁ డనఁడగు భారతీయ విద్యార్థి నేఁడెట్లు పతితుడయి తన యావజ్జీవితమును దుఃఖ భయసంతాపవ్యాధులమధ్యఁ గడపుచున్నాఁ డేమి ? బ్రహ్మచర్యవ్రతతిరస్కారమే భారతీయవిద్యార్థి నిట్టి యధోగతికిఁ బాల్పడఁజేసినది. ఇరువది సంవత్సరముల ప్రాయమునకుఁ దొలుతనే భారతీయవిద్యార్థి కామాగ్నికిఁ దన బలవీర్యముల నింధనములుగ నొసంగి వృద్ధుడయిపోవుచున్నాడు.

విద్యాబుద్ధుల సంపాదించి నిజజ్ఞానరత్నముచే మానవ లోకమును దేదీప్యమానముగఁ గావింపవలసిన విద్యార్థి దుర్బుద్ధి యుతుడయి, విషయచాస్యమున కొడఁబడి, రోగ గ్రస్తుడయి బంధుబాంధవుల దుఃఖవారిధిని ముంచి యక స్మాత్తుగా నకాల మృత్యువును సందర్శించుచున్నాడు. ప్రస్తుతము విద్యార్థిసంఘమును దహించివేయుచున్నది ప్రపంచమగు కామాగ్నియే. రాష్ట్రోద్ధారకులు కావలసిన విద్యార్థు లెందఱో బ్రహ్మచర్యవ్రతపరిజ్ఞానశూన్యు లగుటచేఁ దమ పనిత్రములగు జీవితముల విషయాగ్నిచే బుగ్గిఁ గావించుకొనుచున్నారు. నేఁడు విద్యార్థిప్రపంచమందు

సంయమము, న్యాయము, ప్రకృతిశాసనానుసరణశక్తి. స్వాస్థ్యము మున్నగు సద్గుణములు నామమాత్రావశిష్టములయినవి.

మనుష్యసంఘ మందిరమునకుఁ బ్రధానాధారస్తంభ స్వరూపులయిన విద్యార్థులు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును విడనాడుటచే సమస్తవిధముల భ్రష్టులయిపోయినారు. నేటివిద్యార్థి జీవితము బహుసంకటగ్రస్తమయి యున్నది. నిరంతరదుఃఖ విచారములచే వాని జీవితము, ఆయువు, ఆనందము, ఉత్సాహము నానాట ఖీణించిపోవుచున్నవి. ఆత్మబలవిశ్వాసములు వాని జీవితవేదముయొక్క యే యధ్యాయమందలి పుటలను ద్రిప్పి చూచినను గానరాకున్నవి.

ఉదరపోషణమే తన కసాధ్యమగు కార్యమని భావించు నంతటి యధమస్థితిని ఛాత్రజీవితము వరించినది. పరమార్థమెట్టిదో, ఆముష్మికధర్మము లెవ్వయో, వాని ననుష్ఠించుటెటులో నేటి మన విద్యార్థి గు రింపజాలకున్నాఁడు. వాని హృదయము ప్రాపంచికములగు నశ్వరసౌఖ్యములఁ జవిఁ జూచుటకయి సదా యాతురపడుచుండఁగలదు. నేటి విద్యార్థి జీవితమున సమస్తములగు పషయవాసనలు మూర్తీభవించి యున్నవి. నేడు విద్యార్థి బ్రహ్మచర్యమును గౌణధర్మముగ భావించుటచే దినక్రమమున దన యాదర్శ స్థానమునుండి పతితుఁడై పోయినాఁడు.

నిరంతరదారిద్ర్యమే వాని సంపత్తి కావలసివచ్చినది. వాని జీవితలక్ష్యభానుఁడు ప్రమాదమేఘములచే గప్పఁబడి పోవుచున్నాఁడు. నేటి విద్యార్థి విశ్వమునందుఁగల

యంధునికంటె, పంగునికంటె, మూకునికంటె, బధిరునికంటె, వృద్ధునికంటె, రోగగ్రస్తునికంటె, అనాథస్త్రికంటె, పసిపాపకంటె మిక్కిలి కనికరింపఁదగిన హీనస్థితియందున్నాఁడు. విద్యార్థియొక్క యిట్టి హైన్యమునకు ముఖ్య కారణము వాని కాదర్శ మాతాపితలు లేరు. ఆదర్శాచార్యుఁ డా హుళక్కి. ఆదర్శవిద్యాలయమా స్వప్నమందలి సంపదవలె నశీకము.

ఉత్తమసాంగత్యము దుర్లభమయినది. ఆత్మజ్ఞానము, స్వయంకృషి, చరిత్రపరిశోధనము నేటివిద్యార్థికిఁ గంటక తుల్యములయినవి. కామభావములు విద్యార్థియొక్క చిత్త సీమయం దంకురించి యనుదినము వానిని బ్రహ్మచర్యము నకును, ప్రకృతికిని విరోధుని గావించివేయుచున్నవి. సత్యమును వానిచే నుల్లంఘింపఁజేయుచున్నవి. ధర్మము నతిక్రమంపఁజేసి వేయుచున్నవి. వేయేల? విద్యార్థియొక్క జీవితమే శలభంబుమాడ్కి విషయదీపాగ్నియందుఁ బడి భస్మమయిపోవుచున్నది.

నేటి భారతీయ విద్యార్థి జీవితమును వర్ణింపఁబూను ప్రతికపింద్రుని హస్తమందలి లేఖని కంపించితీరును. బ్రహ్మచర్యవ్రతమునుండి దూరముగ నుండుటవలననే నేటివిద్యార్థి ర్థులజీవితములు దుర్వ్యసనములకును, దుర్వ్యాపారములకును, విషయవాసనలకును, విలాసములకును, బాహ్యోడంబరములకును, ద్వేషమాత్సర్యములకును, కామక్రోధములకును బట్టుగొమ్మలగుచున్నవి. ఇట్టి నానావిధములగు దుర్గుణపుంజములచే నిండియున్న విద్యార్థు లెట్లు విద్యోపార్జనమందుఁ జరితార్థులు కాఁగలరో యూహింప శక్యము గాకున్నయది.

“అలస్యం మదమోహా చ చాపలం గోష్ఠి రేవ చ
 స్వబ్రతా చాభిమానిత్వం తథా త్యాగిత్వ మేవ చ
 ఏతే వై సప్తదోషాః స్యుః సదా విద్యార్థినాం మతాః”

—మహాభారతము

“సోమరితనము, మదము, మోహము, చపలత్వము, వ్యర్థప్రసంగము, వృథాభిమానము, త్యాగశూన్యత యను నీ యేడును విద్యార్థులందుఁ గలుగుదోషములు. ఈదోషములు గలవారికి విద్య లభింపనేరదు.”

మహాభారతము వచించినరీతి భయంకరములగు నీదుర్గుణములన్నియు నేటి విద్యార్థిజీవితమున మూర్తీభవించి వాని నుత్తమ విద్యోపార్జనమునుండి వంచించుచున్నవి. ఇదియే కారణముగ భాషాపరిజ్ఞానము, వృత్తిమూలకమగు విద్య నేటి మానవసంఘమందు విశేషముగాఁ గాననగుచున్నదే కాని, ఆత్మ సంస్కరణమున కావశ్యకమగు విద్య నేడు విద్యార్థులందుఁగాని, గురుజనులందుఁగాని గోచరింపకున్నది.

ఏనాఁడు భారతీయవిద్యార్థి యైహికముష్టికజీవిత సౌఖ్యప్రదాయకమగు బ్రహ్మచర్యమును, బ్రహ్మవిద్యను బరిత్యజించెనో, నాటినుండియే విద్యార్థిలోక మధోగతి పాలయినది. పతితంబును, శోకపూర్ణమును నగు విద్యార్థి జీవితమును గాంచి దుఃఖింపని భారతీయుఁ డెవఁ డుండును ?

జగదీశ్వరా ! తిరిగి నీవు మా భారతీయవిద్యార్థి లోకమునకు బ్రహ్మచర్యప్రతపాలనమున కావశ్యకములగు సౌమ్యభావములను సౌజన్యమును, సాధువర్తనమును, శిష్ట

చారిత్రమును, ఉన్నతాశయములను, ఉత్తమవివేకమును, సంయమశక్తిని, నిస్సంగత్వమును బ్రసాదించుము.

భారతీయవిద్యార్థులారా! ఒకప్పుడీ భారతవర్షమున ఛాత్రులు బ్రహ్మచర్యాశ్రమముం దుండి, గురుకులవాసులయి, మిథ్యాభిమానమును బాసి “భవతి భిక్షాం దేహి” “తల్లీ! భిక్షు బెట్టుము” అని యాచించుచు మాధుకర వృత్తిచే నుదరమును బోషించుకొనుచు బలవీర్యతేజస్సంపన్నులయి మహాత్ములచెంతనుండి సర్వోత్కృష్టమగు విద్య నార్జించుచున్నపుడు విదేశీయులు, విజాతీయులు, ఈర్ష్యా ద్వేషమయులు మన భరతమాత వైపునకుఁ గన్నెత్తిచూడఁ గలిగియుండిరా?

నాఁడు మనస్వత్వముల, జన్మహక్కుల, సంపదల, విద్యావైభవముల, జ్ఞానవిజ్ఞానముల, మానాభిమానముల హరించుట కెవఁడేని సాహసింపఁ గలిగియుండెనా? ఆ గురుకులవాససంప్రాప్తమగు విద్యోపాసనాయుగమున మనలదాసాధములవలె, బానిసీండ్రచందమున నీచమానవులుగఁ బరిగణింప మనల సృజించిన బ్రహ్మకేని తరమయియుండెనా? లేదు, లేదు. కారణమేమి?

నాఁడు మనము—భారతీయవిద్యార్థులమగు మనము బ్రహ్మచారులము, తేజస్సంపన్నులము, సచ్చారితులము, ఆత్మబలవిరాజితులము, వజ్రసమదేహులము, సమస్తశాస్త్రపులకజేయులము. నేఁడో - విద్యావిహీనులము, భీరువులము, గర్భదరిద్రులము, నిరాశాపీడితులము కావుననే మన లక్ష్మీ సరస్వతులు మన దేవాయములనుండి యంతర్ధానములయి

పోయినవి. మనయొద్ద ను తమవిద్య లేదు. భూరిధనమా హుళక్కి.

విద్యార్థులారా ! లెండు ! సత్వరము మేల్కొనుడు !! అజ్ఞానారణ్యమునుండి, విషయవాసనాంబుధినుండి, నిరాశా పర్వతభారము క్రిందనుండి వెడలిరండు ! సమ స్తలోకరక్షణ దక్షమగు బ్రహ్మచర్యవ్రతమును బూనుడు ! మి మ్మావ హించియున్న సమ స్తదారిద్ర్యముల రూపుమాపుటకు బ్రహ్మచర్యమే బ్రహ్మస్త్ర మను ప్రబలవిశ్వాసమును మీ యంతరంగముల సుస్థాపిత మొనరింపుడు. విషయాదుల దృఢతరపాశములఁ దెంచివేయుడు !

మీ హితహితములు మీమీదనే యాధారపడి యున్నవి. మీ పూర్వవై భవమును సులభముగా సంపాదింపఁ గలశక్తి మీయందే నెలకొనియున్నది. బ్రహ్మచర్య మను మణిని మఱచి సకలవిశ్వమందలి విద్యార్థు లెల్లగు విలాస ములను, శిలాఖండముల నన్వేషించుచున్నారు. భూమ్యా కాశములఁ బ్రతిధ్వనింపఁ జేయుచున్న కరుణాక్రందనధ్వను లన్నియు బ్రహ్మచర్య వ్రతభంగ పరిణామములే యని గు ర్తింపఁదగును.

విద్యార్థులారా ! మీరు ప్రమత్తులయియుండి నిగ్రహ మాచరణసాధ్యము కాదని సందేహింపకుడు. “who sleeps his fortune sleeps.” మీ రెట్లు ప్రగాఢమగు వ్యామోహ నిద్రయందు మునింగియున్నారో, అదియేచందమున మీ యదృష్టములును నిద్రించుచునే యున్నవి. సాధుత్వము నభ్యసించి, సంయమమును బాలించి, దేహబుద్ధిని వీడి

యాత్మబుద్ధిని సంపాదించుడు. ఆడంబరములను, పటాటో పములను బ్రేమించుట వలననే విలాసవిశాచములు మీ జీవితములఁ గబళించివేయుచున్నవి.

“Simpleness is itself greatness. Simplicity is beauty.”
సరళత్వమే సౌందర్య మని గ్రహించి సాధుజీవితయాత్రను గడపుచు మీరు బ్రహ్మచారులయి, కర్మయోగులయి, వీర్యరక్షకులయి సాత్వికాభీష్టముల నెల్ల సిద్ధింపజేసికొనుచు సుఖింపుడు శుభమస్తు.

న లు బ ది యొ క ట వ వ్ర క ర ణ ము

~~~~~

బ్రహ్మచర్యము—ఇంద్రియములు

“మానవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః”

“మానసమే మనుష్యుని బంధమోక్షములకుఁ గారణము”.

“It is mind that makes good or ill

That maketh wretch or happy, rich or poor.”

—Spencer.

“మంచిచెడుగులను, సౌఖ్యసౌఖ్యములను సౌభాగ్య
దుర్భాగ్యములను గల్పించునది మానసమే.”

—స్పెన్సరు.

ఈ దృశ్యప్రపంచము వింతఁగొలుపు తత్తుకుబెత్తుకులతో
నొప్పచున్నది. ఇద్దాని ప్రతియఁబు యాకర్షణ శక్తియుత
మయినది. మానవుని జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియ
ములు సదా యీ విశ్వరామణీయకమును విలోకించి ముగ్ధము
లగుచుండును. మానవుని సకలేంద్రియములలో మానసము
ప్రధానమయినది. ఇద్దాని యభిప్రాయముతోఁ దదితరేంద్రి
యము లన్నియు నేకీభవించినపుడే భావానుభవము కలుగు
చుండును.

ఒక మనోహరమగు దృశ్యమును దలవని తలంపుగా
నేత్ర మవలోకించును. కేవల మవలోకించుటయే నేత్రము

యొక్క విధి. మనస్సుతో నేత్రముయొక్క వృత్తి మేళగింప నిచో నేత్రముయొక్క ప్రయోజనమే లేకుండబోవును. మానవుని సమస్తేంద్రియములు మానసముచేతను, మానసము సమస్తేంద్రియములవలనను సార్థకము లగుచున్న వని నుడువవచ్చును.

నేత్ర మొక సుందరవస్తువును వీక్షించిన మనస్సున కాహ్లాదము కలుగును. మానస మూహించినఁగాని నేత్ర మొకపదార్థము నవలోకింపఁ గడంగదు. మర్కటస్వభావము గల మానసము సదా వివిధేంద్రియప్రవృత్తులతో నేకీభవించుచు భిన్నములగు పరిణామముల ననుభవించుచుండును. మానసముయొక్క స్వభావచాంచల్యమ నణచి యద్దాని చపలంబగు గతిని నిరోధించు మానవుని జీవితమే సార్థకమయినది. మానవజీవితమును బహుళదుఃఖమయం బొనరించు చపలమగు మానసమునకు సిరత్వమును బ్రసాదింపఁ గల దివ్యసాధనము పవిత్రమగు బ్రహ్మచర్యము.

మానసమును యథేచ్ఛగా సంచరింపనిచ్చినకొలదియు, సమస్తేంద్రియములు చంచలములై జీవితము ననియమిత మొనరించి భ్రష్టత్వమునకుఁ బాల్పడజేయును. ఇంద్రియము లుచ్ఛ్రంఖలములయి యుండరాదు.

రథమునఁ బూన్చబడిన మదోన్మత్తములగు నశ్వముల వశము గావించుకొనువాడే చతురుండగు సారథిగ నెన్నఁబడు చందముననే యావసమందుఁ గడు చపలములగు నింద్రియముల స్వాధీనమొనరించుకొను వ్యక్తియే వీరుండు; ధీరుండు. వేలకొలది శత్రువులపై విజయమును సంపాదించు

వాని కంటెను, సమరక్షేత్రమున యోధానుయోధుల ననేకుల సంహారమొనరించువానికంటె స్వీయేంద్రియములపై నాధిపత్యము వహించువాడే శ్రేష్ఠుడగు వీరవరేణ్యుడని శ్రీబుద్ధాది మహాపురుషులు వచించియున్నారు.

ఇంద్రియముల విచ్ఛలవిడిగా సంచరింపనీయక తగు కట్టుబాటులో నుంచుట మనుష్యున కసాధ్యమగు కార్యము కాదు. “పురుషస్య ప్రయత్నశీలస్య అసాధ్యం నాస్తి” యనునట్లు ప్రయత్నిముచేఁ బ్రతియువకుఁడును బ్రహ్మచర్య వ్రతము ననుష్ఠించి తన్మూలమున నకలేంద్రియముల చంచలత్వమును రూపుమాపి ధన్యుఁడు కావచ్చును.

బ్రహ్మచర్యము నొక పరిశుద్ధమగు భగవత్కార్యముగ భావించి దాని నాచరింపఁ గడంగుటచే నింద్రియములు తమంతటనే మనుష్యునకు స్వాధీనము లయిపోవుచున్నవి. విద్యార్థులారా ! మీరొకవేళ దుస్సాంగత్యముచేఁ జారిత్రబలమును, ఆత్మబలమును గోల్పోయియున్నవార లగుచో, మీ రింద్రియదాసులయి యున్నచో మోక్షము నశించెఁ గదాయని విచారపడ నవసరములేదు.

విలాసముల కొక నమస్తారముఁజేసి తత్క్షణమే బ్రహ్మచర్యమును శరణుఁజొచ్చిన మీ రింద్రియదాస్యాంధకారము నుండి సత్వర విమోచనము నందఁగలరు. ‘గతం న శోచ్యం’ అన్నటుల గతించినదానికయి విచారింపక మీ రిప్పటినుండి యయిన నింద్రియదాస్యమును విసర్జింపుడు. మలినవస్తువులు శుద్ధజలప్రక్షాళనముచే నిర్మలమగు చందమున నింద్రి

యాదుల దుర్వ్యసనములచే దూషితమయిన మానసము బ్రహ్మచర్య వ్రతస్వీకారమునఁ బవిత్రము కాఁగలదు.

ఈ పుణ్యకార్యమునకు సక్రమని యనుపాలనశక్తి సత్వరోపార్జనీయము. సమస్తేంద్రియముల కధిపతియగు మానసము పరిశుద్ధమగునేని యయ్యది మాతాపితాచార్య బంధు బాంధవులకంటె విశేషోపకారమును గలిగింపఁగలదు. మానసమే మనుష్యుల బంధ విమోచనములకు హేతువను నుపనిషద్వాక్యము గౌరవార్హమయినది.

మానసమే మానవుని యున్నతికిని, అవనతికిని, ముఖ్యకారణము. సుఖదుఃఖములును మనస్సువలననే కలుగుచున్నవి. ఈ విషయమును గూర్చి ప్రాకృత్పశ్చిమఖండము లందలి ప్రాజ్ఞు లెల్ల రేకాభిప్రాయులయి యున్నారు. కాన విద్యార్థు లెల్లరు బ్రహ్మచర్యవ్రతపాలనముచే మానసేంద్రియ వశీకరణ ప్రయత్నమున విజయమును బడయుదురు గాక! మానసముకంటె నీ భువియందు మనల మోసగించు టక్కరి మఱొక్కఁడు లేడు.

విద్యార్థులు టక్కరితనమునఁ గడు దిట్టయగు మానసముయొక్క విశ్వాసశూన్యములగు నుడువుల నన్నింటి విశ్వసింపరాదు. స్వాధీనమయిన మనస్సు బాలుని హస్తమందలి వెన్నముద్దవంటి పృథుమధురభావ పీయూషము నొసంగును. పరాధీనమగు చిత్తము విషప్రాయములగు భావముల నుత్పత్తిజేయుచుండును. మానసము మనుష్యునకు వశమెనచోట స్వర్గము నిర్మింపబడుచున్నది.

మానసమునకు మనుష్యుడు స్వాధీనమయిన తావునందు నరకము రచింపఁబడుచున్నది.

చిత్తము చలించినవిధముగ వర్తించు మనుష్యుఁ డెంతటి బలాధ్యుఁడయినను, ధనాధ్యుఁడయినను, సుగుణ సంపన్నుఁడయినను, ధీనిధియయినను బూదెఱిగిన పన్నీటి చందమునఁ దనకుఁగల సర్వస్వమును వ్యర్థమొనరించుకొను చున్నాఁడు. విజ్ఞాననిధియగు శంకరాచార్యులు మన స్తత్వమును బాగుగాఁ బరిశోధించి దానికంటెఁ జపలమగు పదార్థము వేటొందు లేదని సిద్ధాంతీకరించెను. అతఁడు తన శిష్యుల “జితం జగత్ కేన” “జగత్తులో విజయు లెవరు?” అని ప్రశ్నించియుండ వారు తమకు స్ఫురించినట్లెల్లఁ బ్రత్యుత్తరముల నిచ్చిరి.

ఒకఁడు వేదవేదాంగపారీక్షుఁడగు పండితప్రకాండుఁడే విజేత యనియె. మఱొక్కఁడు సకల సామ్రాజ్యముల కైవస మొనరించుకొనిన వాఁడే విజయుఁడని వచించెను. శంకరాచార్యులు శిష్యుల యదూరదృష్టికి మందహాస మొనరించి ‘మనో హి యేన’ ‘మనస్సును జయించినవాఁడే విజేత’ యని యుత్తర మొసంగెను. శంకరుని యీ ప్రశ్నోత్తరములు విద్యార్థులకుఁ జిత్తవశీకరణప్రబోధ మొనరింప దగియున్నవి.

మన ప్రాచీన ఋష్యాదుల దీర్ఘకాల తపోలబ్ధమగు జ్ఞానానుభవ మీరీతి ఘోషించుచున్నది:—

“మనుష్యుడా! జాగ్రత్తగా నుండుము. నీవు చోరు లేతెంచి నీగృహమందలి ధనధాన్యముల నపహరించుకొని

పోయెదరను భయమున ద్వారముల నినుపగడియలచే బంధించు కొనుచున్నావు. కాని, నీదేహగేహమునఁ బ్రవేశించు కామక్రోధములతో నేకీభవించి విజ్ఞానమణి నపహరించుకొనిపోవఁ దోడ్పడు మానసమును బ్రహ్మచర్యమును ద్వారముచే బంధింపకుంటివేమి ?

బ్రహ్మచర్యముచే నీమానసము నీకుఁ గట్టువడియుండి నీవు చెప్పిన చొప్పున దుష్కార్యాచరణమునుండి మరలి, సత్కార్యానుష్ఠానమున నీకు మిక్కిలి సాహాయ్యమొనరింపఁ గలదు. కావున నీవు బయట నెటనుండియో దొంగలు వత్తురని భావింపక కామక్రోధాది దస్యులనాయకుఁడగు చిత్తమును బంధించుము.”

శ్రీ బుద్ధభగవానుఁ డింద్రియదాసుఁడగువాఁడు వేదవేదాంగపారంగతుఁడయినను వాఁడు పండితుఁ డనఁబడఁడనియు, పామరుఁడుగనే పరిగణింపఁబడఁగలఁడనియు వచించియున్నాఁడు. ఆప్రభువు మానసమును జయించిన ధీరుని జగదేకసార్వభౌమునికంటె వంద్యునిగ నిశ్చయించియున్నాఁడు. వృక్షముయొక్క మూలము ఖండింపఁబడినపుడు స్కంధము, శాఖలు, ఫలపత్రపుష్పములు శుష్కించిపోవురీతిగనే మానసముయొక్క చపలత్వము నశింపఁజేయఁబడగనే ఇంద్రియములన్నియుఁ దమ తమ దుష్ప్రవృత్తుల వీడి సక్రమముగ మానవుని విజ్ఞానమయజీవితాభివృద్ధికిఁ దోడ్పడుచుండఁగలవు.

ప్రతివిద్యార్థియుఁ దన మానసమున దుష్టసంకల్పముల కెడమియక, పవిత్రసంకల్పముల ధరించుచు వర్తించు

చున్నచో సమస్తేంద్రియనిగ్రహమునుగూర్చి విచారింపవలసిన పనియే యుండదు. మనస్సుయొక్క చాంచల్యమును బాపి దానికి సిరత్వమును, దృఢత్వమును, ధీరత్వమును గలిగించి భగవద్దత్తమగు సంతరాత్మకును, బుద్ధికిని సనుకూలముగా మెలంగునట్లు చేయగల శక్తిసామర్థ్యములు కేవల మొక్క బ్రహ్మచర్యవ్రతమందే కలవని గుర్తించి, ఆరీతిగ వర్తించి విద్యార్థులెల్లరు స్వోద్ధరణముఁ గావించుకొనియెదరుగాక !

న లు బ ది రె ం డ వ ప్ర క ర ణ ము

బ్రహ్మచర్యము—గృహస్థాశ్రమము

“బ్రహ్మచర్యం సమాప్త్యాయ గృహధర్మం సమాచరేత్,
ఋణత్రయవిముక్త్యర్థం ధర్మేణోత్పాదయేత్ప్రజామ్”.

“బ్రహ్మచర్యాశ్రమము పూర్తియైనవెంటనే తరుణ ప్రాయమందు గృహస్థాశ్రమమును బరిగ్రహింపఁ దగును. ఋణత్రయ (దేవ ఋషి పితృఋణములు) విముక్తినిమిత్తము ధర్మవిధానము ననుసరించి యు తమసంతానమును సృజింపఁ దగుఁగాని దుష్టసంతానము నుత్పత్తి సేయరాదు.”

పూర్వకాలమున మన భరతఖండమందు సమస్త జనులు నాశ్రమచతుష్టయమును సక్రమముగఁ బాలించు చుండెడివారు. పూర్వకాలమున మాతాపితలు బాల్యమందే తమబిడ్డల గురుకులాశ్రమముల కంపి 25 సంవత్సరముల ప్రాయము వచ్చుసరికి వారల సకలవిద్యావిశారదులఁ గావింపఁజేయు చుండెడివారు. నేడు 25 సంవత్సరముల ప్రాయమునందే సకలవిద్యావిశారదు లయినవారిసంఖ్య ప్రేళ్ళవై లెక్కింపఁ దగియున్నది.

నేటి విద్యార్థులయం దెందఱో తరుణప్రాయమునకుఁ బూర్వమే బ్రహ్మచర్యాశ్రమము నతిక్రమించి వివాహితు లయి, గృహస్థాశ్రమము నవలంబించువా రుండటచేఁ బ్రత్యే

కముగా వారి హితము నపేక్షించి నే నీ ప్రకరణమును వ్రాయుచున్నాడను. ఈ ప్రకరణమందలి విషయములు సమస్త గృహస్థప్రపంచమునకు ధ్యేయములును, సత్వరాచరణీయములును నయియున్నవి.

మన ప్రాచీనార్మ్య లిహపరధర్మనిర్ణయమున సకల ప్రపంచమందలి నాగరికులలోని కెల్ల నగ్రేసరులు. ఆర్యజీవిత విధాన మధికి ప్రశంసనీయ మయినది. శ్రీ బుద్ధుడు, జీససు, మహమ్మదు, రామమోహనుడు, గాంధీ మొదలగు నవతార పురుషులెల్లరు నార్యఋషులు. మనవిజ్ఞానధనులగునట్టి ఋషిపుంగవులచే నిశ్చయింపబడిన మానవజీవిత ధర్మసూత్రము లత్యుత్కృష్టములు.

ఋషులు తాము స్వానుభవమునను, ధీవిశేషమునను గొన్ని ధర్మసూత్రముల నిశ్చయించి తోలుతఁ దా మవ్యానిని దమజీవితమునం దాచరించి, ఫలాఫలముల గుర్తించి, శ్రేయస్కరములయిన సూత్రముల నెల్ల సిద్ధాంతములుగ నిశ్చయించి తమ భావిసంతతివారమగు మన హితము నిమిత్తము శాస్త్రములుగ సిద్ధమొనరించియున్నారు. ఆ శాస్త్రములందలి సకలసిద్ధాంతములు మానవునకు సౌమ్య జీవితమును గడప విశేషప్రయోజనకరము లయి యున్నవి.

మధ్యకాలమునం దా మన శాస్త్రగ్రంథముల స్వసిద్ధాంతస్థాపనాభిలాషులును, జాతిమతవ్యక్తిద్వేషపరతంత్రులును నగు లోకవిద్రోహులచే ననేకకృత్రిమసిద్ధాంతములు చొప్పింపబడినవి. ఇదియే కారణముగఁ దోలుత వై దికమును, సిద్ధప బౌద్ధమును, పిమ్మట క్రైస్తవమును, అటుతరువాత

మహమ్మదీయమును, తదనంతరము బహ్మసమాజము, మఱిపిమ్మట నార్యసమాజము మొదలగు సంస్కరణోద్యమములు విశ్వమండంతటను బయలె్వడలినవి.

అవి తమదృష్టికి గోచరించిన కల్పితసిద్ధాంతముల నన్నింటి విమర్శించి కొద్దిపాటి దిద్దుబడులతోఁ దమయాస్తిక్యమును నిరవహించుకొనియున్నవి. మొత్తముమీఁద నీ మతములు, సమాజములు పేరునకుఁ గ్రాతవియే యయినను బ్రాచీనార్యమతమునే సంపూర్ణముగా నాధారముజేసికొని యుదయించినవియే. వివేకానంద, రామతీర్థ, రామకృష్ణ, రాధాకృష్ణాదులు భారతీయమతమునకు మఱెట్టి నామాంతరమును గల్పించకయే దానియందు మధ్యకాలకల్పితములగు పౌరాణికవిషయముల విమర్శించి యుపనిషద్ధర్మముల నాదర్శముగాఁ గొని మతవ్యాపన మొనరించియున్నారు.

శీర్షికకు సంబంధింపని యితరవిషయముల నిట వ్రాయఁబని యేమని విద్యార్థులు తలంపకుండురుగాక ! నేటి విద్యార్థులయం దనేకులు విలాసప్రియులును, పాశ్చాత్యనాగరికతా దాసులును, పారమార్థికవిద్యయందు విశ్వాసము లేని వారగుటచే వారు శాస్త్రవాక్యము లని నాచే నుడువఁబడినవానియం దాదరమును వహింపకుండురేమో యని యెడి యుద్దేశ్యముతో సకలప్రపంచమతములు సనాతనార్యమతమునకు లోఁబడినవేయని నిరూపింప నింతదీర్ఘప్రసంగముఁ గావింపవలసి వచ్చినది.

“Good out of evil, evil out of good.”

“మంచియందు చెడు, చెడుగునందు మంచి యంత ర్భూతమయియున్న” దను పాశ్చాత్యకోవిదవాక్యమునందు

విశ్వాసముగల కోటిలోనివాడను నేను. హైందవశాస్త్రములయం దెచ్చోటనయినఁ గల్పితసిద్ధాంతములున్నఁ బరిత్యజింపవచ్చును. సర్వజనీనములగు సిద్ధాంతములనే పరిగ్రహింపఁదగును. సామాన్యముగా నీ గ్రంథమందు శాస్త్రసిద్ధాంతము లని వచింపఁబడు వాక్యములన్నియుఁ బ్రస్తుతకాలము విశ్వమందలి నాగరికులెల్లరిచే సన్మానింపఁ బడునవేకాని ఛాందసములగు పౌరాణికసిద్ధాంతములు కావు.

మనకు భారతీయశాస్త్రములందలి పరిశుద్ధమగు విజ్ఞానము స్వీకరించుట కెట్టి యభ్యంతర ముండరాదు. వివేకానందుఁడు ప్రాకృత్తమ విజ్ఞానపరిశీలనావిశారదుఁడు. అట్టి మేధాసంపన్నుఁడు—వివిధసాహిత్యసార్వభౌముఁడు— మహావక్త్ర యేరీతి భారతీయమతశాస్త్రములందలి కల్పనికభాగమును బరిత్యజించి ముఖ్యభాగముల స్వీకరించియున్నాఁడో, అదియేచందమున మంచిచెడ్డలతోఁ గూడియున్న శాస్త్రప్రపంచమునం దుండి మంచిని గ్రహించుట భారతీయుల మగు మనకెల్లరకుఁ బరమధర్మమయి యున్నది. నాశాస్త్రశబ్దముల కర్థము ప్రాచీనార్యవిరచితోత్తమ సిద్ధాంతసముదాయమే. ఇంకఁ బ్రస్తుతాంశమునకు వత్తము.

మనశాస్త్రగ్రంథములందు మహానుభావులగు నార్య ఋషులు ప్రకృతి ననుసరించియే దేహావ్యక్తిము నవేక్షించి బ్రహ్మచర్యనిబంధనముల గ్రంథస్థ మొనరించియున్నారు. వారి యుత్తమానుభవమును, నేటి విజ్ఞానానుభవమును ప్రకృతి సత్ప్రకాశించుటచే మనుష్యుఁడు సుఖయయి యుండఁ

జాలఁ డని చాటుచున్నవి. ప్రకృతితత్వమును గ్రహించి యద్దాని శాసనపాలనమునందు శ్రద్ధవహించు వ్యక్తి సపత్నీ కుండయ్య బ్రహ్మచారి జీవితమును గడుప సమర్థుఁడు కాఁగలఁడు.

అఖండ బ్రహ్మచర్యమునకును, గృహస్థబ్రహ్మచర్యమునకును భేదమున్నను ధర్మమును, ప్రకృతిని ననుసరించి వర్తించు గృహస్థబ్రహ్మచారియుఁ దేజస్వీయు, ఓజస్వీయు, యశస్వీయు, మనస్వీయు, బలాఘ్నఁడును, ప్రశాంతజీవియు నయి నిర్మలసౌఖ్యానందముల ననుభవింప సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. అస్థలితాజన్మబ్రహ్మచారి పడయు స్థానమునే మన యీ యాదర్శగృహస్థబ్రహ్మచారియుఁ బడయఁగలఁడనుట కెట్టి సందియమును లేదు. కాని నేఁ డుత్తమ గృహస్థబ్రహ్మచారులసంఖ్య భరతఖండమున మిక్కిలి లోపించి పోయినది.

రాజర్షి జనకుఁ డుత్తమ గృహస్థబ్రహ్మచారిగనే యుండెను. ఆతని జీవితము వాల్మీకి మునీంద్రుల జీవితాదర్శముకంటెఁ దీసిపోయి యుండలేదు. తనకాలమంశలి ఋష్యాదుల కతఁ డాచార్యుఁడు ; పూజనీయుఁడు. నేటి గృహస్థుఁడు జనకునివంటి యాదర్శగృహస్థుల జీవితముల నాదర్శప్రాయముగఁ గొని తదనుకూలముగ వర్తించక కామత్రోవ జీవితము మనుచున్నాఁడు.

వాని యున్నతజీవితమార్గము, ఆదర్శభావములు, ప్రశస్తకర్మలు, ఉత్తమవిధులు మంటఁగలసిపోయినవి. ఆత్మజ్ఞానమునకును, పరమార్థమునకును, ధర్మకర్మభక్తి వైరా

గృములకును నిలయమై యుండవలసిన గృహస్థప్రపంచము నేడు పెడదారిఁ దొక్కినది. నిత్యసంభోగము, కామము, ద్వేషము, తృష్ణ, ధనసంపాదనము, మిథ్యాభిమానము మొదలగు దుర్గుణముల నేటి భారతీయగృహస్థుఁడు పాశ్చాత్య సంపర్కముచే సంపాదించి యున్నాఁడు.

ఈ నాటి గృహస్థులెల్లరు విలాసాఁబుధి మునిగి యున్నవారగుటచే నేడు నూతనముగా గృహస్థులగువారికి గృహస్థనీతిని బోధించు గ్రంథములయినను లభింపకున్నవి. ప్రాచీనగృహస్థునకును, నేటి గృహస్థునకును నక్కకును, నాగలోకమునకును గల తారతమ్యమే కలదు.

ప్రాచీనగృహస్థుని ధర్మము లెంతవిశాలములో, ఉన్నతములో, పవిత్రములో నీదిగువ నుదహరింపఁబడు శ్లోకరాజములచే వ్యక్తము కాఁగలదు. ఆచర్యప్రాయములగు నీధర్మముల ననుష్ఠించు గృహస్థుఁడు మహాత్ముఁడగు ననుట కేమి యునందియము లేదు.

బ్రహ్మనిష్ఠో గృహస్థస్సన్యోత్ బ్రహ్మజ్ఞానపరాయణః,
యద్యత్కర్మ ప్రకుర్వీత తద్భ్రహ్మణి సమర్పయేత్.

మాతరం పితరంచైవ సాక్షాత్ప్రత్యక్ష దేవతామ్,
మత్వా గృహీ నిషేవేత సదా సర్వప్రయత్నతః.

తుష్టాయాం మాతరి శివే! తుష్టే పితరి పార్వతి!
తవ ప్రీతి ర్భవేత్ దేవి! పరబ్రహ్మ ప్రసీదతి.

ఆసనం శయనం వస్త్రం పానం భోజనమేవ చ,
తత్తత్సమయ మాజ్ఞాయ మాత్రే పిత్రే నియోజయేత్.

శ్రావయే నృదులాం వాణీం సర్వదా ప్రియ మాచరేత్,
పిత్రో రాజ్ఞానుసారీ స్యాత్ సత్పుత్రః కులపావనః

ఔద్ధత్యం పరిహాసం చ తర్జనం పరిభాషణమ్,
 పిత్రోరగ్రే న కుర్వీత యదీచ్ఛే దాత్మనో హితమ్.
 మాతరం పితరం వీత్య నతోన్వత్తిషేత్ స సంభ్రమః,
 వినాఽఙ్ఞయా నోపవిశేత్ సంస్థితః పితృశాసనే.
 మాతరం పితరం పుత్రం దారా నతిథి సోదరాఙ్,
 హిత్యా గృహీ న భుంజీయాత్ ప్రాజ్ఞైః కంఠగతైరపి.
 వంచయత్వా గురూం బంధూం యో భుక్త్యైస్సోదరంభరః,
 ఇహై వ లోకే గర్హ్యోసౌ పరత్ర నారకీ భవేత్.
 జనన్యా వర్ధితో దేహో జనకేన ప్రయోజితః,
 స్వజన్తైః శిక్షితః ప్రీత్యా సోఽధమ స్తాం పరిత్యజేత్.
 ఏషా మర్థే మహేశాని ! కృత్వా కష్టశతాన్యపి,
 ప్రీణయేత్ సతతం శక్త్యా ధర్మో హ్యేష స్సనాతనః.
 స ధన్యః పురుషో లోకే స కృతీ పరమార్థవిత్,
 బ్రహ్మనిష్ఠః సత్యసంధో యో భవే దుభవి మానవః.
 న భార్యాం తాడయేత్ క్వాపి మాతృవత్ పాలయే త్సదా,
 న త్యజేత్ ఘోరకష్టేఽపి యది సాధ్య పతివ్రతా.
 తిష్ఠేషు స్వీయదారేషు స్త్రీయ మన్యాం న సంస్పృశేత్,
 దుష్టేన చేతసా విద్వా నన్యథా నారకీ భవేత్.
 విజనే శయనం వాసం త్యజేత్ ప్రాజ్ఞః పరస్త్రీయా,
 ఆయుక్తభాషణంచైవ స్త్రీయం శౌర్యం న దర్శయేత్.
 ధనేన వాససాద్రేష్ణా శ్రద్ధయా మృదుభాషణైః,
 సతతం తోషయేద్దారాన్ సాప్రియం క్వచి దాచరేత్.
 యస్మి న్నరే మహేశాని ! తుష్టా భార్యా పతివ్రతా,
 సర్వో ధర్మః కృత స్తేన భవతీప్రియ ఏవ సః.
 చతుర్వర్షావధి సుతాం లాలయేత్ పాలయేత్ పితా,
 తతః పాదశపర్యంతం గుణాః విద్వాం చ శిక్షయేత్.

వింశత్యబ్దాధికౌఁ పుత్రాఁ ప్రేరయేత్ గృహకర్మసు,
తత స్తాఁ తుల్యభావేన మత్వా స్నేహం ప్రదర్శయేత్.

కన్యాఽప్యేవం పాలసియా శిక్షణీయాఽతియత్నతః,
దేయా వరాయ విదుషే ధనరత్న సమన్వితా.

ఏవం క్రమేణ భ్రాతృభ్రాతృస్వస్థుతానపి,
జ్ఞాతీఁ మిత్రాణి భృత్యాంశ్చ పాలయేత్ప్రయేత్ గృహీ.

తతః స్వధర్మనిరతా నేకగ్రామనివాసినః,
అభ్యాగతా సుదాసీనాఁ గృహస్థః పరిపాలయేత్.

యద్యేవం నాచరే ద్దేవి ! గృహస్థో విభవే సతి,
పశురేవ స విజ్ఞేయః స పాపీ లోకగర్వితః.

నిద్రాలస్యం దేహయత్నం కేశవిన్యాసమేవ చ,
ఆసక్తి మశనే వస్త్రే నాతిరిక్తం సమాచరేత్.

శూరః శత్రో విసీతః స్యాత్ బాంధవే గురుసన్నిధౌ,
జుగుప్సితాఁ న మన్యేత నావమన్యేత మానినః.

సౌహార్దం వ్యవహారాంశ్చ ప్రవృత్తిం ప్రకృతిం నృణాం,
సహవాసేన తర్కైశ్చ విదిత్వా విశ్వసేత్ తతః.

స్వీయం యశః పౌరుషం చ గుప్తయే కథితం చ యత్,
కృతం య దుపకారాయ ధర్మజ్ఞో న ప్రకాశయేత్.

విద్యాధనయశోధర్మాఁ యతమాన ఉపార్జయేత్,
వ్యసనం చాసతాం సంగం మిత్ర్యాద్రోహం పరిత్యజేత్.

జితేంద్రియః ద్రుపన్నాత్మా సుచింత్యః స్యాత్ దృఢవ్రతః,
అప్రమత్తో దీర్ఘదర్శి మాత్రాస్పర్శాఁ విచారయేత్.

సత్యం మృదుప్రియం ధీరో వాక్యం హితకరం వదేత్,
ఆత్మత్కర్ష్యం తథా నిందాం పరేషాం పరివర్జయేత్.

జలాశయాశ్చ వృక్షాశ్చ విశ్రామ గృహ మధ్వని,
నేతఃప్రతిష్ఠితో యేన తేన లోకత్రయం జితమ్.

సంతుష్టాః పితరౌ యస్మిన్నసురక్తాః సుహృద్గణాః.
 గాయంతి యద్యతో లోకాః తేన లోకత్రయం జితమ్,
 సత్యమేవ వ్రతం యస్య దయా దీనేషు సర్వథా,
 కామక్రోధౌ వశే యస్య తేన లోకత్రయం జితమ్.
 విరక్తః పరదారేషు నిస్పృహః పరవస్తుషు,
 దంభమాత్సర్యహీనో య స్తేన లోకత్రయం జితమ్.
 జ్ఞానినా లోకయాత్రాయై సర్వత్ర సమదృష్టినా,
 క్రియస్తే యేన కర్మాణి తేన లోకత్రయం జితమ్.

—మహానిర్వాణతంత్రము.

“గృహస్థుడు బ్రహ్మనిష్ఠాపరతంత్రుడయి, బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నుడయి సమస్తకర్మల బ్రహ్మర్పణ మొనరింపవలయును. మాతాపితలను బ్రత్యక్ష దైవములుగ నెంచి వారల ననారతము నేవింపవలయును. వారు సంతోషించినచోఁ బార్వతీ పరమేశ్వరులును సంతసింపఁగలరు. కుమారుడు సమయానుసారముగ వారికి శయ్యాసనములను, వసనభోజనపానీయములను సమకూర్పవలయును.

వారితో మృదుభాషణము లొనరించుచు వారికిఁ బ్రియముఁ గూర్పవలయును. జననీజనకుల యాజ్ఞాపాలకుఁడే సత్కుమారుడు; కులపావనుడు. వారిసమక్షమున నతిశయమును, పరిహాసమును, తర్జనమును, అధికప్రసంగమును గావింపరాదు. వారి నఁలోకించినంత ససంభ్రమముగ లేచి నమస్కరింపవలయును. వారియాజ్ఞ యగువఱకు నుపవిష్టింపరాదు.

గృహస్థుడు తనప్రాణములు పోవుచున్నను జననీజనకులను, దారాసుతులను, అభ్యాగతులను, సహోదరులను

విడిచి యారగింపరాదు. ఆచార్యులను, బంధుభాంధవులను వంచింది కుక్షింభరుడగు నాతఁ డిహలోకమున నిందుఁ డయి పిమ్మట నరకమును జెందును. ఈకాయము జనకునిచే నొసంగఁబడినది. మాతచేఁ బోషింపఁబడినది. స్వజనులచే శిక్షిత మయినది.

కాపున వారలఁ బరిత్యజించువాఁ డధముఁడు. ఎన్ని వందల కష్టములకు గుఱియయినను వారి ననారతము సదా యథాశక్తి సంతసింపఁ జేయవలయును. ఇదియే సనాతన ధర్మము. ఎవ్వఁడు బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడయి సత్యసంఘఁ డగునో, ఆతఁడే ధన్యుఁడు; చరితార్థుఁడు. కళత్రము నెప్పు డును దాడన మొనరింపరాదు. మాతృదేవినివలె సర్వదా రక్షించుచుండ వలయును.

సాధ్వి, పతివ్రతయగు కళత్రమును ఘోరకష్టమునం దయిన విడువరాదు. స్వపత్ని యుండగ దుష్టచిత్తుఁడయి పర కాంతను స్పృశించువాఁడు నరకమును బడయును. నిర్జనస్థల మందుఁ బరకాంతతో నేకాంతశయన మొనరింపరాదు. స్త్రీలయొద్ద ననుచిత సంభాషణ మొనరింపఁదగదు. స్వీయ శౌర్యమును వెల్లడింపరాదు. ధనవసనములవలనను, శ్రద్ధాను రాగములచేతను, మృదుమధురభాషణములవలనను భార్యను సదా సంతుష్ట నొనరింపవలయును.

ఆమె కెపుడు నశ్రియ మాచరింపఁజనదు. ఎవ్వఁడు పతివ్రతయగు తనపత్నిని సంతోషసంభరితస్వాంత నొనరించునో, వానినకలధర్మములు నెఱవేఱినట్లేయగును. వానియం

దీశ్వరికిఁ బ్రీతి కలుగఁగలదు. కుమారులను నాలుగేండ్ల వఱకు జనకుఁడు లాలన పాలన మొనరింపవలయును.

తదనంతరము షోడశవత్సరప్రాయమువఱకు విద్యా బుద్ధుల గఱపవలయును. వింశతివత్సరములప్రాయము గతిం చిన పిమ్మట గృహకార్యములందుఁ బ్రవేశింపఁ జేయవల యును. అటుపిమ్మట దనకుఁ దుల్యునిగా భావించి స్నేహ భావమును జూపవలయును. కన్యను సైత మిట్లే పాలించుచు శ్రీధాపూర్వకముగ విద్యాభ్యాస మొనరింపఁజేయవలయును. అవ్వల ధనరత్నసహితముగ విద్యాంసుఁడగు వరున కొసంగ వలయును.

ఈ చందముననే కృమముగా సహోదరులను, సోదరీ సోదరులను, ఆత్మజులను, జ్ఞాతులను, మిత్రులను, పరిచారకు లను బాలించుచు సంతసింపజేయవలయును. అటు పిమ్మట స్వధర్మనిరతులగు స్వగ్రామవాసులను, అతిథులను, మిత్రులు శత్రువులుకాని యుదాసీనులను భక్తితోఁ బాలింపవల యును. సంపన్నుఁడయి యుండియు నిట్లొనరింపని గృహ స్థుఁడు పశువు, పాపి, లోకనిదాపాత్రుఁడు.

సుఖప్రి, సోమరితనము, దేహరక్షణము, కేశవిన్యా సము, భోజనప్రీతి, వసనాసక్తి మున్నగువాని నమితమొన రింపరాదు. శత్రువునెడల శౌర్యమును, గురుబాంధవులందు వినయమును బ్రదర్శింపవలయును. గుణహీనుల మన్నింప రాదు. మానధనులకు నిరసింపరాదు. మనుష్యుల సౌహార్ద మును, చారిత్రమును, ప్రవృత్తిని, స్వభావమును సాంగత్య

ముచేతను, ఆలోచనమూలమునను గ్రహించి యటుపిమ్మటనే విశ్వసింపవలయును.

స్వకీర్తిని, పౌరుషమును, రహస్యమును, స్వయం కృతోపకారమును వెల్లడింపరాదు. విద్యను, విత్తమును, యశమును, ధర్మమును బ్రయత్నబలముచే సముపార్జింపవలయును. వ్యసనమును, దుస్సాంగత్యమును, మృషను, ద్రోహబుద్ధిని విసర్జింపవలయును. జితేంద్రియుఁడు, సంతుష్టచిత్తుఁడు సద్భావయుతుఁడు, దృఢవ్రీతుఁడు, అప్రమత్తుఁడు, దీర్ఘదర్శియునై గృహస్థుఁడు విషయసంబంధములను విచారింపవలయును.

సత్యము, మృదులము, ప్రియము, హితకరము నగు వాక్యము లుచ్చరింపవలయును. సోపితార్థము, పరనిందను వర్జింపవలయును. జలాశయములను, వృక్షములను, విశ్రాంతి గృహములను, వంతెనలను నిర్మింపఁజేయువాఁడుముల్లోకముల జయించుచున్నాడు. ఎవ్వని తలిదండ్రులు సంతృప్తులొ, మిత్రులనురక్తులొ, ఎవనికీర్తిని లోకములు గౌరవము సేయునో యతఁడు లోకత్రయమును జయించుచున్నాడు.

ఎవఁడు సత్యవ్రీతుఁడో, దీనదయాళువో, జితకామక్రోధుఁడో అతఁడును లోకత్రయమును జయించుచున్నాడు. ఎవడు పరకాంతలయందు విరక్తుఁడో, పరవస్తువులందు నిస్పృహుఁడో, దంభమాతస్సర్వశూన్యుఁడో అతఁడు లోకత్రయమును జయించుచున్నాడు. ఎవఁడు జ్ఞానియై సమదృష్టియుతుఁడై జీవయాత్రనిమిత్తము సమస్తకర్మల నాచ

రించుచున్నాడో యతఁడు లోకత్రయమును జయించుచున్నాడు.”

పరమపావనములగు నిట్టి ధర్మముల ననుష్ఠించు గృహస్థుఁడు ఋషీశ్వరులకంటెను, తాపసో తములకంటెను శ్రేష్ఠత్వమునఁ దీసిపోవువాఁడు కాఁడు. పాశ్చీనకాలమునం దిట్టి ధర్మములచేతను, సద్గుణములచేతను నలంకరింపఁబడి యుండుట వలననే గృహస్థుఁడు సకలలోకముచే నన్మానింపబడుచుండెడివాడు. కావుననే నాఁడు గృహస్థాశ్రమము శ్రేష్ఠాశ్రమత్రయముకంటె సంపూజ్యముగను, శ్రేష్ఠముగను భావింపఁబడు చుండెను.

నాఁడు 25 సంవత్సరముల ప్రియము వచ్చు సరికి ప్రతియువకుఁడును సకలవిద్యావిశారదుఁడై యుండుట సామాన్య ధర్మముగఁ బరిగణింపఁబడుచుండెను.

శ్రీ బుద్ధభగవానుఁడు సైతము తమగృహస్థబ్రహ్మచారిని ఋషిపుంగవునికంటె నెక్కుడుగఁ బూజింప దగునని వచించియున్నాఁడు. గార్హస్థ్యము శాస్త్రోక్తధర్మసమాశ్రితమగుచో నానందకందమగుట నిస్సంశయము.

న లు బ ది మూ డ వ వ్ర క ర ణ ము

~~~~~

అ జ్ఞా న మే మృ త్యు వు

“Ignorance is the curse of God”—Shakespear

“అజ్ఞానము జగదీశ్వరునియొక్క యభిశాపము.”

—పేక్స్పియరు.

“తే॥గీ॥ జ్ఞానమున్ బొందలేనట్టి ♦ జడుఁడు వసుధఁ
బుట్టుటే తప్ప, పుట్టిన ♦ గిట్టుటాప్పు...”

మానవుని యిహపరసంపదలలోనికెల్ల జ్ఞానమే సర్వోత్తమంబును, శాశ్వతంబును, పరబ్రహ్మస్వరూపంబును నగు పదార్థమయియున్నది. దేవునిసృష్టిలోని కెల్ల మనుష్యుఁడు జ్ఞానావలంబనముననే సర్వశ్రేష్ఠత్వమునకుఁ బ్రాపించియున్నాఁడు. మానవుఁడు ప్రాయమునం దెంత యధికుఁడయినను జ్ఞానశూన్యుఁడగు నేని మూఁడుఁడగు సర్భకుని కంటె హీనుఁడే యగును. అపారమగు నీభవసాగరమును దరించుటకు జ్ఞానమే యక్షయంబును, సర్వోత్తమంబును నగు తరణియయి యున్నది.

అనంతమగు నీవిశ్వమునకుఁ బరాత్పరునకుఁ బిమ్మట మనుష్యుఁడేజ్ఞానప్రభావముచేశాసకుఁడుగ నుండుచున్నాఁడు. నానావస్తుసంచయ సమనిత్వమై, వివిధ తత్వాభిభూతమై

విస్మయోత్పాదకమై, అతివిశాలమయి యున్న యీవిశ్వమండలమున మనుష్యుఁడు జ్ఞానమే లేకున్నచో నిశీఢమునందేకాకియయి, అపరిచితప్రదేశమున సంచరించుపూర్ణాంధునివలె విపద్యిస్తుఁడయి నశించును.

సృష్టియం దొక రేణురూపమునందున్న మనుష్యుఁడు జ్ఞానమహిమవలననే దంతావళమువంటి భయంకరమగు మహాజంతువును స్వాధీన మొనరించుకొనఁ గలుగుచున్నాడు. మనుష్యజీవితమును సౌఖ్యభూయిష్ఠముగను, నాగరికముగను జేయుటకు జ్ఞాన మక్కఱకు వచ్చినట్లు మఱి యే వస్తువును ప్రయోజనకరము కానేరదు. ఇహమందలి సమస్త శక్తులును జ్ఞానశక్తి యెచుట జలనిధియందలి సలీలబిందువులకరణి నుండఁగలవు.

మానవసంఘము జ్ఞానశూన్యుని ద్విపాదపశువుగ భావించిన న్మానింపనేరదు. పశుపక్ష్యాది జీవకోటులు జ్ఞానము లేనివగుటచే నున్నతజీవితసౌఖ్యము ననుభవింప నసమర్థములయియున్నవి. ఊత్పిపాసలను, సుఖ దుఃఖ భయ నిద్రా మైథునములను దెలుపు వస్తువు జ్ఞానము కానేరదు. ఇట్టి చేతనసామాన్యముగ జ్ఞానము ప్రతిజీవికిని గలదు. దీనికంటె నుత్తమోత్తమమగు జ్ఞానమే మానవజీవితసాఫల్యమున కావశ్యకమయి యున్నది.

మనుజుఁడు సభ్యతాసభ్యతలను, యుక్తాయు కములను, నిత్యానిత్యములను, హితాహితములను గ్రహించుటకు జ్ఞాన మెంతేని యగత్య మగుచున్నయది ఇది ధర్మమనియు, ఇది యధర్మమనియు, ఇది కర్తవ్యమనియు,

ఇది యకర్తవ్యమనియు మనకు బోధించునట్టి యంతః కరణముయొక్క పవిత్రవికాసమే జ్ఞానము.

జ్ఞానశూన్యుడయి మనుజుఁడు భువిపై జీవింప వచ్చును. కాని యట్టి జీవితము మృతప్రాయమయినది. నిస్సారమయినది. జ్ఞానశూన్యులసంఘమును మానవసంఘమని వచింప వలనుపడదు. కారణమేమన నట్టిసంఘము ధర్మాధర్మముల గుర్తింపజాలని మూఢదశయందుండుటచే నయ్యెడఁబాపాచరణము, హింస, ద్వేషము, కలహము, క్రోధము మొదలగు వివిధ దురాచార దుర్గుణ దుర్వృత్తులు నెలకొనియుండి పశు సంఘులక్షణములఁ జాటుచుండఁగలదు.

నేడు మనుష్యసంఘమునం వ్యాపించియున్న సప్త వ్యసనములకును, భయంకరహత్యలకును, కామ, క్రోధ, మద, మాత్సర్య, ద్వేష, దంభ, దర్పాహంకారాది దుర్గుణములకును, అజ్ఞానమే ముఖ్యకారణము. యథార్థమగు మనుష్యత్వము మనోహరమును, నిర్మలమును నగు జ్ఞానము నుండియే యావిర్భూతమయినది. జ్ఞానమునం దెట్టి కలమమునకును, దుష్కర్మలకును, దుర్విచారములకును స్థానముండనేరదు. అయ్యది చిరశాంతికిని, సద్యశస్సాఖ్యానందములకును బ్రబలసాధనము.

జ్ఞానశూన్యుఁడు సమస్తములగు నైహికసంపదల కధికారియయియుండియు వ్యర్థజన్ముడై యగుచున్నాఁడు. నేడు ప్రపంచమున గోచరించు వికాసము, విజ్ఞానము ఉన్నతి, సంస్కరణము, అంతర్దృష్టి, బ్రహ్మానందము మొదలగు సద్వృత్తులన్నియు జ్ఞానసంభూతములే. జ్ఞానముచే

మనుష్యునకు లభింపని వస్తువేదీయు భగవంతునిచే సృజింపబడియుండలేదు.

జ్ఞానసంపన్నుడు ధర్మప్రతికూలములు కాని తన సాత్వికాభీప్రముల నన్నింటి నెట్టి శ్రమయు లేకయే సహజముగా సఫలీభూతము లొనరించు కొనుచున్నాడు. మనుష్యుఁడెట్టి భౌతికవిభవసమృద్ధికి స్వామి గాకున్నను గుబేరులు వడయ లేని బ్రహ్మానందమును గర్భదారిద్ర్యమునం దుండియే చునలీలగఁ బడయఁగలుగుచున్నాడు. ఆకాశశూన్యమగు ప్రపంచము లేనట్లు జ్ఞానశూన్యమగు సత్కార్యమీ ధరణీయం దుండనేరదు. ఏమనుజున కేవిధమగు సౌఖ్యము కలిగినను నది జ్ఞానముయొక్క దయాభిక్షయే యని గ్రహింపవచ్చును.

మనుష్యజీవితాభ్యుదయమునకు జ్ఞానసంపాదన మత్యంతావశ్యకము. బ్రహ్మచర్య మెట్టిదో, మోక్షమన నెద్దియో, సజ్జనులెవ్వరో, దుర్జను లెట్లుందురో, మానవుఁ డీలోకమందేమేమి యాచరింప నీశ్వరునిచే సృజింపబడియున్నాఁడో యచు విషయముల నన్నింటిని గ్రహించి యాచరించుటకు ధనము, ధాన్యము, పుత్ర, కళత్రాది శాంఘవులు, భోగములు సమర్థములు కాఁజాలవు. జ్ఞానమొక్కటియే సమర్థమయి యున్నది.

నేడు మనుష్యసంఘము పశుసంఘమున కంటె నధమస్థితియం దుండుటకు ముఖ్యకారణ మజ్ఞానమే. మనుజుఁడు తెలివిలేమిచేఁ దనకుఁ దశదిశల వ్యాపించియున్న మంచించెడు గులన్నియు జ్ఞానాజ్ఞానసంభూతములే యని గ్రహింపఁజాలకు

న్నాడు. జ్ఞానశూన్యతవలన దేవుని జీవనంతానములోని కెల్ల జ్యేష్ఠపుత్రస్థానము నలంకరించియున్న మనుష్యుడు జ్ఞానమును స్వర్గమార్గమనియు, అజ్ఞానము నరకపథమనియు గ్రహింపఁ జాలకున్నాడు. పూతచార్మితులగు మహర్షులు జ్ఞానమును బరిశుద్ధమగు సూర్యప్రకాశముగను, అజ్ఞానమును నిశీధమందలి నిబిడాంధకారముగను వర్ణించి యున్నారు.

“స్వయం కర్మ కరో త్యాత్మా స్వయం తత్ఫల మక్నుతే,
స్వయం భృమతి సంసారే స్వయం తస్మా ద్విముచ్యతే.”

“మనుష్యుడు తానే కర్మ నాచరించుచున్నాడు. తానే తత్ప్రాప్తములగు దుష్టాదుష్టఫలముల ననుభవించుచు న్నాడు. వాడు తనకర్మలవలననే విశ్వవలయమును జుట్టి వచ్చుచున్నాడు. తన కర్మచేతనే తిరిగి వీని నన్నింటి నుండి విముక్తు డగుచున్నాడు.”

దుష్టఫలప్రాప్తిదుష్కర్మయు, శిష్టఫలప్రాప్తి సత్కర్మయుఁ గారణభూతములు. దుష్టకర్మ నాచరించుటకు మనుష్యుని ప్రేరేపించున దజ్ఞానము. శిష్టకర్మాచరణమునకుఁ బ్రోత్సహించునది జ్ఞానము. ఆత్మోత్థానమునకును, ఆత్మ పతనమునకును జ్ఞానాజ్ఞానకారణముగ మనుష్యుడు గుఱి యగుచున్నాడు.

ప్రకృతి స్నేహమయి యగుటచే నున్నతి, అవసతుల సూత్రధారణభాగ్యమును జ్ఞానమను బాధ్యతవై మనుష్యు నకే కల్పించియున్నది. కాని, ఈ రహస్యమును జ్ఞానియగు వాఁడే గ్రహించి యభ్యుదయము నందుచున్నాడు. అజ్ఞాని

గ్రహింపనేరక తన జీవితభాను నస్తాదికిఁ బయనము సేయుచున్నాఁడు.

మహాపురుషులతత్త్వజ్ఞానము కర్మఫలము వృథా కానేరదనియు, కర్త గృహమందుడాగినను, సాగరమందుఁ జొచ్చినను, ఘోరారణ్యమున దూరినను, పాతాళమున కరిగినను, మేఘమండలమున దాగినను ననుభవింపక తప్పదనియు ఘోషించుచున్నది. మనుష్యుఁ డజ్ఞానముచే వృథాచరించియో, వీర్యనష్టముఁ గావించుకొనియో తన కెట్టి కష్టము కలుగనేరదని లోలోన సంతసించుచుండును. పాప మజ్ఞాని యధర్మము వీడాకర మను మర్మము నెఱుంగకున్నాఁడు.

“నాధర్మ శ్చరితో లోకే సద్యః ఫలతి గౌ రివ,
శనై రావర్తమానస్తు కర్తు ర్మూలాని కృంతతి.”

—మనుధర్మశాస్త్రము.

“అధర్మముయొక్క ఫలము సత్వరము లభింపజాలదు. అది నెమ్మదిమీఁద మానవుని కవశ్యభోక్తవ్య మగును. ఈ కారణముననే జ్ఞానశూన్యులు, మోహంధులు పాపకర్మలఁ గావింప భయముఁ జెందకున్నారు. పాపాచరణ మెపుడో యొకప్పుడు ఫలించి దుశ్చార్జితుని సౌఖ్యానందముల నిర్మూలించివేయఁగలదు.

విద్యార్థులు తా మొనరించియున్న దుష్కర్మలే తమ దుస్థితికిఁ గారణములనియు, దుష్కర్మలయొక్క దుష్ఫలము లవశ్యభోక్తవ్యములనియు, దుశ్చార్జితల నీలోకమం దెవ్వరును బ్రేమింపజాలరనియు, తామాచరించియున్న పాపము యొక్క పరిణామము ప్రత్యక్షమగునంతనే లోకమంతయుఁ దమొక్కసారిగ ననవ్యభావముతో వీక్షింపఁగలదనియు

కామాది దుష్టవికారములకు దాస్యమొనరించుటచే జీవిత మూల్య మంతరించుననియు గ్రహించియుందురేని దుష్కర్మల నాచరించుట కీషణాత్మమయిన సమ్మతింపజాలరు.

లోకమున వాటిల్లుచుండు తప్పిదములు విశేషముగా నజ్ఞానముచేఁగలిగినవే యని గ్రహింపదగును. అజ్ఞానముచే మనుష్యుఁడు నృత్తునివలెఁ జేయరాని పనులనెల్లఁ జేయుచు విపద్యుఁడగును. అగ్ని నగ్నిగా నెఱింగి యద్దాని స్వభావమును దెలిసియుండిన దానిని స్పృశింపనొల్లఁడు. కారణ మేమన నగ్నిస్పర్శచే దేహశాధయు, బాధచే దుఃఖమును గలుగుచున్నది. మనుష్యుఁడు దుఃఖమును బ్రేమింపనొల్లఁడు.

విద్యార్థులు పవిత్రమగు జ్ఞానమును సంపాదించి యుండిన స్వప్నమందయిన నేవిధమగు దుష్కర్మల నాచరింపక విశుద్ధ బుద్ధిసంపన్నులమయి సులభముగాఁ దమ యున్నతి సూత్రము నన్వేషించి పట్టుకొనఁగలరు ఎట్టిశ్రేష్ఠమగు రాజాన్నము నయినను విషలిప్తమయి యున్న దని గ్రహించిన నెట్టి మూఢుఁడయినను భుజింపనొల్లఁడు. అదియే చందమున యథార్థమగు నాత్మోన్నతి నందఁగోరు విద్యార్థులు స్త్రీలయొక్కయు, ఇతరమోహోత్పాదకములగు పదార్థములయొక్కయు బాహ్యోటోపమును గాంచి వ్యామోహోంధులు కానొల్లరు.

అజ్ఞానులును, మోహోంధులును నగు విద్యార్థులు విలాసములవంటి దుష్టపదార్థముల బాహ్యరూపమును వీఱకొనించి ముగ్ధులయి దీపమునఁబడి దగ్ధమగు శలభములమాడ్కి నశించుచున్నారు. కావున విద్యార్థు లెల్లరు నజ్ఞానమునే

మృత్యువనియు, సుజ్ఞానమునే సుందరజీవనమనియు బాగుగా గ్రహింపఁచగును.

“జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్ కురు తేఽర్జున”
అని కృష్ణుఁ డర్జునున కుపదేశించియున్నాఁడు. విద్యార్థులు తమయందు వ్యాపించియున్న సమస్త దుర్వ్యసనములకు మూలకారణ మజ్ఞానమే యని గ్రహించి తన్నాశనమునకయి యత్నించెదరుగాక ! విద్యార్థులు బుద్ధిమంతులయి, సదాచార సంపన్నులయి సజ్జనసాంగత్యమునను, సద్గ్రంథపఠనమునను, సద్గురు హితోపదేశమునను, అంతఃకరణప్రబోధమునను, స్వానుభవముచేతను జ్ఞానమును సృద్ధిగావించుకొనుచుఁ దన్ములమున బ్రహ్మచర్యవ్రతపాలనాధిషణులయి జన్మసాఫల్యమును బడయుదురుగాక ! సచ్చిత్ర నిర్మాణమునను, సుజ్ఞాన సంపాదనమునను, సందేహితచిత్తుఁ డగువాఁడు మూర్ఖుఁడు.

“విశ్వాసో ఫలదాయకః

సంశయాత్మా వినశ్యతి.”

న లు బ ది నా లు గ వ ప్ర కరణ ము

మాతృభావదృష్టి

“మాతృవత్ పరదాశేషు పరద్రవ్యేషు లోష్టవత్,
ఆత్మిక త్వరభూతేషు యో జానాతి స పం

“పరస్త్రిని మాతవలెను, పరధనమును మట్టిపెల్లగను,
సకలభూతములఁ దనవలెను జూచుకొను వ్యక్తి పండితుఁడు;
పూజనీయుఁడు.”

విద్యార్థులు శ్రీమదాంజనేయుఁడు ప్రతిస్త్రిని మాతృ
సమానగ భావించి, గౌరవించియుండినవిధమునఁ దమదృష్టికి
గోచరించు ప్రతివనితను త్రికరణములఁ దల్లినలె దలపోయు
టావశ్యకము. మానసిక దుర్బలత్వమును, వ్యభిచారమును
బహిష్కరింప నభిలషించు విద్యార్థులెల్లరు బాలభక్తవరుఁ
డగు ప్రహ్లాదునివంటివా రగుటకయి కృషిసలుపు తెంతేని
యగత్యము. ప్రహ్లాదునిచారిత్రము నలంకరించియుండిన
సద్గుణములు మానసిక దౌర్బల్యమున కెంతమాత్ర మెడ
మీయనేరవు.

సీ॥ తనయందు నిఖిలభూతములందు నొకభంగి

సమహితత్వంబున ♦ జరుపువాఁడు,

పెద్దలఁ బొడగన్న ♦ భృత్యునికై వడిఁ

జేరి సమస్కృతుల్ ♦ సేయువాఁడు,

కన్నుదోయి! నన్న ♦ కాంత లడ్డంబెన
మాతృభావము జేసి ♦ మరలువాడు,
తల్లిదండ్రులభంగి ♦ ధర్మవత్సలతను
దీనులఁ గావఁ జిం ♦ తించువాడు,

తే॥గీ॥ సఖులయెడ సోదరస్థితి ♦ జరుపువాడు
దైవతము లంచు గురువులఁ ♦ దలఁచువాడు
లీలగుదును బొంకులు ♦ లేనివాడు
లలితమర్యాదుడైన ప్రహ్లాదుఁ డధిప!

—భాగవతము.

ప్రహ్లాదుని చారిత్రమందలి సద్గుణములచే జెన్నొందు
వాడే యథార్థమగు నాదర్శవిద్యార్థి. పవిత్రమగు మాతృ
భావదృష్టిచే ననుదినము వ రించుచుండుటచేఁ గాంతకాల
మునకు విద్యార్థియొక్క మానసమునందు దుస్సంకల్పము
లుదయించుట నిలిచిపోవును. అనవసరముగఁ బరకాంతను
గన్నైత్తి చూడకుండుటయే మాతృభావదృష్టియొక్క ప్రథమ
లక్షణము. ఒకస్త్రీని జూచుట తటస్థించినేని తత్తణమే
హృదయమున సద్భావములఁ జింతించు టగత్యము. విస్మయ
రించియు నే స్త్రీని భ్యానించుట గాని, స్మరించుట గాని
విద్యార్థులకుఁ దగదు.

వాల్మీకిరామాయణమున లక్ష్మణుడు లోకమందలి
సమస్తస్త్రీలయందు జానకీదేవియొక్క స్వరూపమునే విలో
కించుచుఁ దత్స్వరూపమునెడ మాతృభావమును ప్రకటించు
చుండెడివాడని వ్రాయఁబడియున్నది. విద్యార్థులవలె
విద్యార్థినులును బరపురుషులఁ దమ్ముఁ గన్నతండ్రులుగ

భావించు కొనుట మిక్కిలి శ్రేయస్కరము. మాతృభావ చింతనము, ఈశ్వరసంస్మరణము, భగినీభావధ్యానము దుష్ట సంకల్పనిర్మూలమునకుఁ బరమోత్తమసాధనములు.

మాతృభావసృష్టిని గలిగియుండుటయందు లక్షణుఁ డపూర్వశక్తిసంపన్నుఁ డగుటవలననే యావనవతి యగు భార్యను గృహమున విడిచి, రాజప్రాసాదముల నివసించుటకు మాటుగా ఘాతుకమృగవిషసర్పసంకులమగు ఘోరారణ్యమున నివసించి, షడ్రసోపేతాన్నములకు బదులుగాఁ గంద మూలాదుల భక్షించుటకును, పీతాంబరముల విడనాడి ఎల్కలధారి యగుటకును, యావద్భారతవర్ష రాజలోకహృదయము నాకర్షింపఁగలట్టి లోకోత్తర సౌందర్యనిధియగు సీతాదేవిని గన్నతల్లివలెఁ గాంచుటకును, చతుర్దశవత్సరము లస్థలితబ్రహ్మచారియయి మనుటకును సమర్థుఁడు కాఁగలిగెను.

సీతాన్వేషణసందర్భమున రామలక్షణులు ఋష్యమూకపర్వతమును సమీపించినఁగాఁ జ్రీమదాంజనేయుఁడు వారిచేంత కేతెంచి పరిచయమునంది, రావణాపహరణ సమయమున సీత స్వప్రాణసంరక్షణమునకు సాహాయ్యపడునను విశ్వాసభావముతోఁ దమయొద్దకు విసఱిపాటవైచిన భూషణములఁ గొనివచ్చి చింతాభరముచే రాముఁ డవనతపదనుఁడై విలపించుచుండ, లక్షణుని కా యా భూషణముల నొక్కొక్కటిగాఁ జూపి నీవీ యలంకారములెవరివో గుర్తింపఁగలవాయని ప్రశ్నింప నతఁ డిట్లుత్తర మొసంగెను. ఆంజనేయా !

“నాహం జానామి కేయూరే నాహం జానామి కుండరే
నూపురే త్వభిజానామి నిత్యం పాదాభివందనాత్”.

—వాల్మీకి రామాయణము

“నేను నీవు చూపించునట్టి యీ దండగడియము లెవ
రివో గుర్తింపజాల. ఈ కుండలము (పోగులు)లను గుర్తింపఁ
జాలను. నేను నిత్యము సీతాదేవియొక్క పాదారవిందములకు
నమస్కరించుచు వానియందే భక్తిభావయుతమగు దృష్టి
నిల్పియుండువాడనుగాన నీ నూపురము (అందెలు) లా
యమ్యవే యసిమాత్రము స్పష్టముగాఁ నుడువఁగలను ”

ఛాత్రులారా ! చూచితిరా ! శ్రీ లక్ష్మణుని పవిత్ర
మాతృభావదృష్టి, సుస్థిరచిత్తసంయమశక్తి యెంతగంభీర
ములై యున్నవో, అతడు తనజీవితకాలమంతయు సీతారాము
లఁ బాదసన్నిధియందే కడపియున్నవాడై యుండియు నెప్పు
డును దనదృష్టిని జానకీముఖారవిందసందర్శనమున లగ్నమొన
రించి యుండలేదు. సౌమిత్రుని గంభీరమగు నీపద్ధతియే
వాని నొక మహాపురుషు నొనరింపఁగలిగినది. తమహితము
నభిలషించు విద్యార్థు లెల్లరు లక్ష్మణుని జీవితవిధానము
ననుసరించుట సమంజసము.

లక్ష్మణునిదే యథార్థమగు బ్రహ్మచర్యవ్రతానుష్ఠాన
విధానాదర్శము. మీరును సుమిత్రానందనునివలెఁ జంచల
దృష్టినిఁ బొసి, స్థిరచిత్తులయి సకలస్త్రీసముదాయమునెడ నిర్మ
లమగు భావమును గలిగియుండి పరిశుద్ధహృదయులయి,
ఆదర్శ బ్రహ్మచారులయి, ధీషణులయి విద్యావివేకముల
సంపాదించి, యుక్తప్రాయమున గృహస్థాశ్రమమును స్వీక

రించి, గృహస్థబ్రహ్మచారులయి, ఉత్తమజీవితానందసౌఖ్యముల ననుభవించుచు నిహపరాభ్యుదయమును బడయుడు. పరమోజ్జ్వలమును, అమూల్యమును నగు నీశ్లోకమును విస్మరింపకుడు.

యశస్య మాయుష్యం లోకద్వయరసాయనం,
అనుమోదామహే బ్రహ్మచర్య మేకాంతనిర్మలమ్”.

“లోకమందు ధర్మమునకు హితకరమయినదియు, కీర్తిని, ఆయువును నృద్ధిఁ గావించునదియు, ఇహపరములయందు సౌఖ్యదాయకమగునదియు బ్రహ్మచర్యమే.”

ఛాత్రులారా ! మీ రీ రహస్యమును మఱవకుడు.

శుభమస్తు.

నలుబదియైదవ ప్రకరణము

గాంధీగారి ప్రబోధము

ఒకపర్యాయము తరదేశమున సంచార మొనరించుచుండిన సందర్భమున గాంధీమహాత్ముడు విద్యార్థిసభయందొట్లుపన్యసించెను:-

“విద్యార్థులారా !

నేడు మీహితము నపేక్షించి బ్రహ్మచర్యమును గూర్చి సంక్షిప్తముగాముచ్చటించుచున్నాడను. మీరెల్లరు నాప్రబోధమందుఁగల ముఖ్యవిషయముల గ్రహించి, ఆచరించి ధన్యులగుఁడు. యువకులగుమీరు మీజీవితకాలమందు సర్వకాలసర్వావస్థలలో బాహ్యభ్యంతరములఁ బరిశుద్ధులయి యుండవలయును. ఇదియే మీ ప్రథమాచరణీయమగు పవిత్రధర్మము. మీరు మీజీవితములయొక్క సమస్తకర్తవ్యముల శౌచమునకే ముఖ్యస్థానము నొసంగుఁడు.

మూర్తిభవించిన శౌచమునకే బ్రహ్మచర్యమని పేరు. బ్రహ్మచర్యము నిత్యానందసంధాయకమయినది. విజ్ఞానధనులగు మనపూర్వులు వచించినట్లు “బ్రహ్మణి చరతీతి బ్రహ్మచర్యః” బాహ్యభ్రమణమునుండి చిత్తమును నిరోధించి స్వాత్మయందు విలీన మొనరించుకొనుటయే బ్రహ్మచర్యమని నేనుసయితము విశ్వసించుచున్నాడను. మానవునకు

సర్వోత్తమపురుషార్థమగు మోక్షోపలబ్ధికి బ్రహ్మచర్యమే
యుత్తమ సాధనము.

అనాదిసిద్ధమును, జగత్ప్రసిద్ధమును నగు భారతీయ
ధర్మ మెట్లు బ్రహ్మచర్యమహిమాసంక్తిరసము సలిపి
యున్నదో, అదియేచందమున మహామృదీయధర్మమును
బాపదమన మను నామాంతరముచే బ్రహ్మచర్యమును
స్తుతించుచున్నది. క్రైస్తవ, పారశీక, యహూదీ(యూదులు)
మతములును బ్రహ్మచర్యమును గీర్తించియున్నవి. నేడు
భారతీయయుజననుండలికి బ్రహ్మచర్యరత్నాభావముచే
గలిగిన నష్ట మింతింతయని వచింప వలనుపడదు.

యువకులగు మీజీవితము లపవిత్రములయి పోయినవి.
ప్రతియువకుఁడును వ్యక్తిగతముగఁ దనజీవితమును బరిశుద్ధ
మొనరించుకొననిదే సాంఘికజీవితము సంస్కరింపఁబడఁ
జాలదు. విద్యార్థులు బ్రహ్మచర్యవలంబనముచే స్వీయ
జీవితసంస్కరణోద్ధరణకార్యమును స్వహింపనిదే మఱి యే
విధమగు పుణ్యకార్యమును సాధింపజాలరు. మానవుని
యైహికాముష్మికధర్మములలో సర్వప్రథమమగు బ్రహ్మ
చర్యము ననుష్ఠింపజాలని విద్యార్థు లెట్లు రాష్ట్రోన్నతిని
గావింప సమర్థులగుదురో నే నూహింపజాలను.

నే ననేకులగు యువకులతోడ నీవిషయమును గూర్చి
దీర్ఘముగఁ బ్రసంగించియుంటిని. పండితులును, కవులును,
మేధావంతులును, గ్రంథరచయితలునగు విద్యార్థులెందఱో
తమ జీవితరహస్యముల నన్నింటి నాతోఁ జెప్పకొని
తమ దురదృష్టజీవితచర్యల కెంతయు విలపించియున్నారు.

పాపము ! అపవిత్రజీవితములచే వారిసమస్తకర్తవ్యములును, జీవితానందస్వేచ్ఛాసౌఖ్యశాంతులు వ్యర్థములయిపోయినవి.

యువకులును, విద్యార్థులును సగుమీప్రయోజనము నభిలషించి యొక యువకునివిషయమునుగూర్చి యొకింత ముచ్చటించెదను. ఆ యువకుడు నాతోఁ గలిసి యనేకసంవత్సరములు తనజీవితమును గడపియున్నాడు. విద్యార్థిదశయం దతఁడు భ్రష్టుడను నపకీర్తికిఁ బాల్పడియుండెను. అనంతర మత డొక విద్యాలయమునం దుపాధ్యాయుడగుఁ బ్రవేశించెను. దుష్టవృత్తు లతనిని వ్యర్థుని గావించివైచెను.

ఆతఁ డిపు డేకార్యము నాచరింపలేనంతటి యసమర్థుఁడై పోయిన హేతువుచే నేదేని యొక నిర్జనసాసమునం దేకాకియయి యుంకి తన సమస్తపాపములకై చింతించుచుఁ బ్రాయశ్చిత్త మొనరించుకొనుచున్నాడు. నే నిపుడు మీ కయుదాహరణము నొక దానినే చూపించియున్నాడను. కాని యిట్టి దురభ్యాసములచేఁ తనజీవితములఁ గలుషితములుగను, నిరుపయోగములుగను జేసికొనియున్న యువకుల ననేకుల నెఱుంగుదును. మీరు సచ్చరిత్రులయి, దురభ్యాసముల నన్నింటిఁ బరిత్యజించి, బ్రహ్మచర్యము నవలంబించి సమస్తవిధముల స్వోన్నతిని, దేశోన్నతినిఁ గావింపఁగోరుచున్నాడను.

ప్రేమాస్పదులగు విద్యార్థులారా ! నేటినుండి మీ రెల్లరు దుర్వాసనలను, దురభ్యాసములను విసర్జించి నిర్మల జీవితములఁ గడప దృఢసంకల్పదీక్షీతు లగుఁడు. ఇందేమీ జన్మసాఫల్యము కలదని విశ్వసింపుడు. ఈకార్యము మిక్కిలి

కష్టసాధ్యమని నేనెఱుంగుదును. మద్యపానదురభ్యాస విసర్జనముకంటె బ్రహ్మచర్య ప్రతానుష్ఠాసము కరము కష్టసాధ్యమయినదేయని నేనెఱుంగుదును.

ప్రయత్నించినచో నిది మీకు సులభసాధ్యమేయగును. మహాభయంకరములగు దురభ్యాసములను విపత్సముద్రములనుండి మిమ్ము మీరుద్ధరించుకొనుటకై మీచిత్త సీమలయం దీశ్వరవిశ్వాసమును నెలకొల్పుడు. పరమాత్మునియందు మీ రవలంబించు విశ్వాసము మీకు సమస్త కర్తవ్యముల నిర్వహించుటయందు సాహాయ్యభూతమయి మిమ్ముఁ బరిశుద్ధులఁ గావించును. ప్రభాతమున నిద్రనుండి మేల్కొంచి సంతనే కరుణామయుండగు భగవానుని సంస్మరించి దైనిక కర్తవ్య క్రమమును నిర్ణయించుకొనుడు.

జీవితకాలమందలి యొక్క ఔణకాలమునేని నిరుద్యోగమున వ్యర్థమొనరింపక ప్రతిక్షణమును సద్వినియోగపఱచుచున్నచో దురభ్యాసములు మిమ్ము బాధింపనేరవు. అహోరాత్రములు కర్తవ్యనిర్వహణమున లీనుడఁయి యుండువాని చిత్తమును విషయాదు లాకర్షింపఁజాలవు. బ్రహ్మచర్యపాలనమున కిదియే ప్రశస్తమగు సరళోపాయము.

బ్రహ్మచర్యమనఁ గేవలము వీర్యమును వృద్ధిఁ గావించుకొను వ్యాపారమేయని తలంపకుడు.

“కర్మణా మనసా వాచా సర్వావస్థాసు సర్వదా
సర్వత్ర మైథునత్యాగం బ్రహ్మచర్యం తదుచ్యతే.”

“కార్యరూపమునను, మానసికముగను, వాగ్రూపముగను సర్వకాల సర్వావస్థలయందును సర్వత్ర సర్వదా సకలమైథునములను దృఢించుటచే బ్రహ్మచర్య మనఁబడును.

విద్యార్థు లీ సూక్ష్మమగు మర్మము సర్థము జేసికొనవలయును. సకలార్థసిద్ధికి దేహరోగ్యము ముఖ్యసాధనమగుటచే వీర్యమువలన ఛాత్రులు స్వస్థదేహులయి సకలాభీష్టముల సిద్ధింపఁ జేసికొనఁగలరు. “శుక్రం తస్మా ద్విశేషరత్యుమారోగ్య మిచ్ఛతా.” అను ఋషివాక్యమును విస్మరింపకుండు. శుభమస్తు.

న ల ఖ ది యా ణ వ ప్ర క ర ణ ము

ఈ శ్వ ర భ క్తి

“సత్యంజ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ, ఆనందరూప మమృతం యద్విభాతి
శాంతం శివ మద్వైతం, శుద్ధ మపాపవిధం.”

“ఈశ్వరుడు సత్యస్వరూపుడు. సర్వజ్ఞుడు. ఆద్యంత
రహితుడు. స్వయంజ్యోతిస్స్వరూపుడు. ఆనంద పరిపూ
ర్ణుడు. మధుమయుడు. నిర్వికారుడు. శాంతస్వరూపుడు.
మంగళాకారుడు. అనన్యుడు. ఏకమాత్రుడు. నిత్యపరి
శుద్ధుడు. పాపశూన్యుడు. బుద్ధుడు. స్వయంసిద్ధుడు.”

అపూర్వమహిమాభిరాముండగు సర్వేశ్వరుడనంత
శక్తిసంపన్నుడు. లోచనగోచరమగు నీవిశాలచరాచరాత్మక
ప్రపంచమున కతడే కర్త. ఆ మహానునాని దివ్యతత్వమును
సంపూర్ణముగా గ్రహింపఁ గించిజ్ఞుడగు మనుష్యుడు
సమర్థుడు కాఁజాలడు సృష్టియందు నేటివఱకు జన్మించిన
మహాపురుషులెల్లరు సర్వేశ్వరుని యపారాద్భుతాప్రమేయ
సద్గుణసముదాయముల కచ్చెరువొంది, తద్దేవుని సద్గుణసంకీ
ర్తనమునకును, తత్సేవకును దమజీవితధనమును సమర్పించి
యున్నారు.

మనుష్యుడు ప్రశాంతహృదయుడయి, గిరిభీరమన
స్కుడయి దీర్ఘముగ విచారించి విశాలమగు జ్ఞానదృష్టితో

వీక్షించునేని వాని కీ జగతీతలమందలి ప్రతిరేణువును సర్వేశ్వరుని కతని నిర్వాజకిరుణామృత వృష్టికయి తుణతుణము కృతజ్ఞతను దెలుపుచున్నట్లు గ్రహింపఁగలఁడు. ఈశ్వరుని భావములును, వాంఛలును, సంకల్పములును, ప్రయత్నములును, కార్యములును సర్వకాలసర్వావస్థల లోకకల్యాణముదే సంలగ్నములయి యున్నట్లుఁ బరిశోధనచేఁ బ్రాజ్ఞప్రపంచము సులభముగా గుర్తింపఁగలదు.

జగదీశ్వరుఁడు సకలప్రపంచమునం దోత్తపోతభావమునం దధివసించుటవలననే మన మీలోకమందు సనాథులముగను, సౌఖ్యవతులముగను నుండి సకలాభీష్టముల సిద్ధింపఁజేసికొనుచు నిర్మలానందశాంతుల ననుభవింప సమర్థులమగుచున్నారము. సమస్తలోకమునకు జనకుఁడును, భర్తయు నకు నప్పరమేశ్వరుని కసాధ్యమగు కార్యమును, అతీతమగు వస్తువును లేదు.

సమస్త మా జగన్నేత కధీనమయి యున్నది. వింత వింతరంగులతో, వివిధములగు కాంతులతో, నానాచిత్ర విచిత్రములతోఁ దనరారుచున్న యీ ప్రకృతికి సూత్రధారుఁడు పరాత్పరుఁడే. సృష్టియొక్క విస్మయోత్పాదకరచనా కౌశలమును సందర్శింప సమర్థుండగు వ్యక్తి తత్సృష్టియగు జగదీశ్వరుఁ డెట్టి ఘనుఁడో, సర్వమాన్యుఁడో. స్పష్టము కాఁగలదు.

॥ వాయు మగ్నిం సలిలం మహిం చ
జ్యోతీంషి సత్వాని దిశో ద్విపాదీన్
సరిత్ సముద్రాంశ్చ హరేః శరీరం
యత్క్రించ భూతం పృణమే దనన్యం.

—మహాభాగవతము.

“గగనమును, అనిలమును, అనలమును, సలిలమును, వసుంధరను, తారకాదిగ్రహములను, భూతములు, దిక్కులు, నదులు, సముద్రములు, మున్నగు సకలపదార్థములను సర్వేశ్వరునియొక్క దేహముగ భావించి మనుజుడా! నమస్కరించుచుండుము. అట్లొనరించుచుండుటచే మానవుడు పరాత్పరుని యనంతస్థుణములను, లోకోపకారపరతంత్రతను, దయాళుత్వ కృపాళుత్వములను, దివ్యశక్తులను గ్రమక్రమముగా గ్రహింపఁగలుగుచున్నాఁడు.

దివాకరుఁ డేవిధముగఁ దన సహస్రకిరణములచే సకలప్రపంచమును బ్రకాశవంత మొనరించుచున్నాఁడో, అదియేచందమున మహత్తరానూనశక్తిసంపన్నమగు తన జ్ఞానజ్యోతిచే దృశ్యాదృశ్యవిశ్వముల నెల్ల దీప్తివంతములుగఁజేసి కడు సావధానుఁడయి సంరక్షించుచున్నాఁడు. ఆ పరమదయాంబుధియగు నానందస్వరూపుని దివ్యశక్తిచే నావృతముగాని స్థలములేదు. లోకమందలి ప్రతిరేణువునందతని నిర్మలమగు చైతన్యము నెలకొనియున్నది. కావుననే భక్తశిరోమణియగు ప్రహ్లాదుఁడు నిజజనకునితో నిట్లు నుడివెను:—

మ॥ కలఁడంభోధిఁగలండుగాలిఁగలఁడాకాశంబునన్ గుంభిని
 గలఁడగ్నిఁదిశలం బగళ్యనిశలఁఖద్యోతచంద్రాత్మలం
 గలఁడోంకారమునం ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలింగ వ్యక్తులం
 దంతటం
 గలఁడీశుండుగలండుతండ్రి వెదకం గానేల! యాయా యెడఁ.

క॥ ఇందుఁ గలఁ డందు లేఁడని
సం దేహము వలదు; చక్రి ♦ సర్వోపగతుం
డెందెందు వెదకిచూచిన
నందందే కలఁడు దానఁవాగ్రణి వింటే.

—భాగవతము.

ప్రహ్లాదుని యీ వచనము లెంతయు గంభీరము
లును, యథార్థములును నయి యున్నవి. సృష్టినిర్మాతయగు
సర్వేశ్వరుఁ డెట్లు సర్వశక్తిసంపన్నుఁడై యున్నాఁడో, అదియే
చందమున సనాతనుండును, సర్వవ్యాపకుండును, సచ్చిదా
నందుఁడును, అగమ్యుండును, అగోచరుండును నయి వెలయు
చున్నాఁడు.

God is a circle whose centre is everywhere,
and circumference no where.

—St Augustine.

“పరాత్పరుఁ డెచ్చోటఁ గాంచినను మధ్యములభించు
వలయమువలె నున్నాఁడు. కాని యీ వర్తలముయొక్క
చుట్టుగీతమాత్ర మెచ్చోటను లేదు.”

అనగా దేవుఁ డెచ్చోటఁజూచినను దానెయై వెలయు
చున్నాఁడు. కాని యతనికిఁ బారమున్నటులే కానరాదు.
కావుననే యనంతమైనాఁడు. —సెంటు అగస్టయను.

సర్వప్రపంచమును నుద్దీపిత మొనరింపఁగల శక్తిని
భాను డీశ్వరునినుండియే పడసినాఁడు. అట్లగుట దివాకరుండు
పరమేశ్వరునియొక్క విశుద్ధప్రతిబింబమే యగుఁ గాని స్వయ
మీశ్వరుండు కాఁజాలడు. ఈశ్వరుని దివ్యశక్తియే భానురశ్మి
రూపంబున విశ్వమున కుష్ణమును బ్రసాదించి తన్మూలమున

వక్షసోపేతములగు నాహారముల వృక్షములచే ఫలింపఁ జేయుచు మన కొసంగుచున్నది.

ఈశ్వరానుగ్రహంబుననే వసుంధర సుస్థిరమయి, ప్రశాంతమయి, సారవంతమయి సమగ్రసృష్టికి జీవనాధారమును గల్పించుచున్నది. ఈశ్వరుని కరుణాభుత్వముననే దివాకరనిశాకరులు నిస్సార్థభావముతో సదా లోకసేవయందు నిరతులయి యున్నారు. సర్వేశ్వరుని నిర్వాఙ్మజ్జకృతావిశేషముననే నీరదములు సకాలమున వర్షించుచు, మధురోదకముచే నదీనదముల నింపుచు జీవరాసులఁ గాపాడుచున్నవి.

క్షుత్పిపాసలఁ దీర్చు జలాన్నములకంటె సమూల్యమయి, అనుక్షణాపేక్షణీయమయి మహత్సృఖదాయకమగు మందమారుతము సర్వేశ్వరుని నిర్వాఙ్మజ్జప్రేమాతిశయముననే హాయిగావీచుచున్నది. దయామయుండగు సర్వేశ్వరుని పవిత్ర శాసనమును శిరసా వహించియే వృక్షములు మనకు వివిధములగు పరిపక్వరుచ్యఫలాదులను, సుగంధమయసుందర పుష్పములను బ్రసాదించుచున్నయవి. ఈశ్వరుని నిష్కళంకమగు పరిపూర్ణకరుణామృతరసమే జడప్రాయమగు సృష్టికి జీవకళ నొసంగుచున్నయది.

సర్వలోకమున కాశ్రయభూతుండగు నిట్టి సర్వేశ్వరుఁ డెంతటి మేధావంతుఁడో, సర్వశ్రేష్ఠుఁడో, దయాసాగుఁడో, నద్గుణశీలుఁడో యూహింప మనకు శక్యముగాదు. నిరంతరము మనశ్రేయమునభిలషించి, కృషిసలుపుచునుండు మహాఫితయగు సర్వేశ్వరుని పవిత్రశాసనములఁ బాలింపని

వారెంత మూఢులు! మానవులు దుష్టులయి, దుర్మార్గులయి ధర్మమార్గము నతిక్రమించినపుడు సర్వేశ్వరుడు క్రుద్ధుడయి సముద్రముల నుప్పొంగజేయును. భూకంపముల నొదవించును. అగ్నిపర్వతములనుండి భయంకరాగ్నిజ్వాలలఁ బుట్టించి సకల లోకంబుల దహించివైచును. కుంభవృష్టిచే భూమ్యాకాశముల జలమయం బొనరించి వైచును. హృద్విదారకములగు పిడుగుల నాకాశమునుండి యగణితముగ రాల్చుచుండఁగలఁడు. ఈశ్వరుడు సంకల్పమాత్రంబున సకలమును సృజించుచు నిచ్చామాత్రంబున విధ్వంస మొనరించివేయ సమర్థుడయి యున్నాఁడు.

సర్వశక్తిసంపన్నుండగు నిట్టి జగదీశ్వరుని దివ్యతేజస్సమ్ముఖింబున నవనతమ స్తకుండగుట మానవుని యుత్తమ ధర్మము. మనుష్యుడా! నీవు సావధానుడవయియుండి సదా సత్కర్మానుష్ఠానముచే సర్వేశ్వరుని ప్రీతికిఁ బాత్రుడవగుచుండుము.

ఈశ్వరుని బ్రసన్నమొనరింప వాంఛింతువేని యీ నిమోదాహృతములగు సుగుణసుమనముల నాతని కర్పింపుము.

“అహింసా ప్రథమం పుష్పం
పుష్ప మింద్రియనిగ్రహం
సర్వభూతదయా పుష్పం
క్షమాపుష్పం విశేషతః
శాంతిపుష్పం తపఃపుష్పం
ధ్యానపుష్పం తత్తైవచ
సత్య మష్ట విధం పుష్పం
విషోః ప్రీతికరం భవేత్॥”

కుమారా ! శిలాఖండమునకు శ్రవణనేత్రములను, కరచరణములను గల్పించి యాయూకృతకి జలాభిషేక మొనరించియు, ధూపదీప నైవేద్యముల సమర్పించియు, కర్పూర హారతి నొసంగియు, పుష్పాదుల నర్పించియు నంతమాత్రము ననే యీశ్వరుపూజ ముగిసిన దని మురియవద్దు. భక్తి ప్రధానమగు పూజ కిది విధానము కాదు. అహింస, ఇంద్రియనిగ్రహము, సర్వభూతదయ, క్షమ, శాంతి, తపము, ధ్యానము, సత్యము మున్నగు సద్గుణములతో విరాజిల్లు హృత్కమలమును సమర్పించుటవలననే భగవంతుఁడు ప్రసన్నుడగును. దీనికి విరుద్ధములగు పూజలన్నియు యథార్థమగు భక్తికిఁ జిహ్నములు కానేరవు. వేమన్ననీతి యిట్ల స్మరణీయము !

ఆ॥ అరయ దేవ దేవు ♦ నారాధనముసేయ
నష్టదళ సుమనంబు ♦ లమరవలయు
దీని దెలిసికొనని ♦ దేవుని పూజేల
విశ్వదాభిరామ ♦ వినురవేమ !

మానవుని హృదయమునం దొదవుచుండు సమస్త భావముల దేవదేవుఁ డెఱుంగును ఆతఁడు సకలలోకరహస్య సంవేది. ఇంగితజ్ఞాన సముపేతుఁడు. భగవంతుఁడు సకలమును గుర్తించుచుండువాఁడగుటచే వానికి భయపడుము. భవిష్య ద్విషయము లన్నియు దర్పణమందలి ముఖమువలె సులభముగ నతనికి గోచరించుచుండును. ఆతఁడు త్రికాలజ్ఞుఁడు. నీభాగ్యా భాగ్యము లెట్లున్నవో యాప్రభు వెఱుంగును.

పరమేశ్వరుడు దీనదయాళుడు. సకలజనకృపాళుడు. దానశీలుడు. ప్రేమమయుడు. అతని దయవలనను, వాత్సల్య భావమునను సమస్తజీవప్రపంచము సుఖపూర్వకముగ మనుచున్నది. తద్దేవుని నిష్కళంకమును, అపారమును, అత్యద్భుతమును నగు సౌజన్య మతని ప్రకృతియందును గోచరమగు చున్నది. ఆదేవుడు సంపద్భండారము. సకలసిద్ధి కేంద్రము సృష్టియొక్క ప్రత్యక్షానుండియు సతనికృపారస మవిరామముగా నొలుకుచుండును.

ఆ దేవుడు డనుక్షణ మిసృష్టిని నూతనసౌందర్యముచే విభూషితము గావించుచున్నాడు. కరుణానిధియగు నాపరమ పిత మనహృదయప్లోదార్థము విశ్వమున నిత్యనవీనతను బ్రదర్శించుచున్నాడు. వాస్తవ మాలోచింప దైవకృపకు దూరముగానున్న ప్రాణి యేదియు నీవిశాలవిశ్వమున గోచరింపదు. కావుననే మహానుభావుడగు నొక కవీశ్వరుడు సృష్టి యీశ్వరునిచే నేరీతి సర్వోత్తమంబగు రూపము నందియున్నదియు నిట్లు వచించియున్నాడు.

O friend, my bosom said
through Thee alone the sky is arched
through Thee the rose is red
all things through Thee take nobler form.

—Emerson.

ఓ సహృదయుడా! నీమూలముననే గగనము మండలాకృతిని వహించియున్నది; నీవలననే గులాబిపువ్వు మరుణవర్ణ రంజితమయియున్నది; సమస్తపదార్థములు నీవలననే యుత్తమ రూపము నందియున్న వని నాహృదయము వచించియున్నది.”

—ఎమర్సన్.

ఎమర్సను కప్పింద్రుడు వచించిన విధముగ భూమం
డలమంతయు దేవునిమహత్తరమగు ప్రభావముననే దేదీప్య
మానమయి వెలయుచున్నది. ఆ ప్రభువుయొక్క పరోప
కారబుద్ధి, సృష్టిహితకాంక్ష, విశ్వకల్యాణపరతంత్రిత నేత్ర
ముల విప్పిచూచినను, శ్రవణములచే నాలించినను, హృద
యముచే భావించినను, నాసికచే నాఘ్రాణించినను, జిహ్వచే
జవజూచినను, త్వగింద్రియముచే స్పృశించినను హృదయం
గమము లగును.

ఆ జగన్నియంతయొక్క లోకోత్తరంబగు దివ్యశక్తి
వికసితపుష్పములందును, తరంగిణీ వీచికాపరంపరలయం
దును, విహంగవితతుల యవ్యక్త శ్రావ్యసంగీతమందును,
ప్రభాతశీతల వాయుతరంగములందును, రవిరశ్మియందును,
రాకాసుధాకరచంద్రికయందును, దీపజ్యోతిశిఖియందును,
గగనమండల వ్యాప్త వివిధవర్ణములందును, నిశీథకాలనీర
వతయందును, ఉత్తుంగ గిరిశిఖరములందును, కోలహలమయ
ప్రపంచస్వభావ మందును, బాల్యక్రీడావినోదములందును,
గంభీరభావనలందును, మృదుమధురశబ్దములందును, ఉషః
కాలప్రకృతియందును, దిగదిగంతవ్యాప్తి స్థబ్ధతయందును,
నిర్జనస్థలనైర్మల్యమందును, శరత్కాలనీరదశకలమందును,
అరవిరిచూడ్కియందును, నసంతయుతువందలి వనలక్ష్మీ
సందర్శనమందును, ఘోరాంధకార పుంజవ్యాప్త గగన
మండల ప్రకాశిత ధ్రువతారయందును, మరంద పానోన్మ
త్తషట్పద ఝంకారమందును, పుష్పితిరసాల ననాంతరాళ
సిత పింగానమందును, మానవజీవితతత్వ గాంభీర్యమందును,
పర్ణింపసాధ్యపడని యింకెన్నెన్నియో వస్తుసముదాయములం

దును సూక్ష్మాతి సూక్ష్మరూపంబునను, స్థూలాకృతీయం దును బ్రతిబింబితమయియున్నది.

మనము గ్రీవమునెత్తి, కనువిప్పి, భూమ్యాకాశము లకు మధ్యనున్న వాయుమండలములలోని దృశ్యము నవ లోకించి నంతనే మహానుభావుడగు సర్వేశ్వరుని యపూర్వ తేజము, అనంత ప్రభావము, అద్వితీయశక్తిసామర్థ్యములు స్పష్టపడఁగలవు. విశాలమగు నీ సర్వసర్వంసహా చక్రమును బరిశీలనాదృష్టితో వీక్షించినచో దేవుని సహజాదార్యము, సౌజన్యము, సహృదయత్వము ప్రకటితంబులగును.

పర్వతములు, కందరములు, సానువులు, సాంద్రాట వులు, సస్యశ్యామలములగు క్షేత్రములు, నదీనదములు, పాదపపం కులు దేవుని మహిమాస్వరూపములే. బ్రహ్మాండ భాండమే దేవాలయము, పంచభూతము లా ప్రభున తముని దివ్యదేహముయొక్క వివిధావయవములు ఈలోకమందలి విలక్షణములగు కృతు లతనివిభూతులు.

మనుష్యుడా ! సమస్తప్రాణులకంటె విజ్ఞానముచే నిన్నధికుని గావించి తనకృపకుఁ బాత్రునిఁ గావించియున్న సర్వేశ్వరునే విస్మరించి విశ్వమున విజ్ఞప్రీతుఁడంటివా ! మూఢమతీ ! ఆ దేవుడు కృపాసింధువయి నీ జీవితము విశ్వ మున సౌఖ్యానందకందమయి నెగడ నిర్మలాంతఃకరణమ ను, బుద్ధిని, సంఘాభ్యుదయమునకు విమలమగు వాణిని, తత్త్విద్ధి కయి విచారశక్తిని బ్రసాదించియుండ కృతఘ్నుడ వయితివా ?

మనుష్యుడా ! విజ్ఞానరాశియగు జగదీశ్వరుడు నీ జీవితాభ్యుదయమునకై కల్పించియున్న నిబంధన లెంత మనోహరములు ! ఆ మహాప్రభువు నీ స్వాభావికస్థితి ననుసరించి కర్తవ్యములఁ గొన్నింటి నిర్ణయించి తత్పాలనమందే నీ యథార్థములగు సౌఖ్యానందముల వెలయింపఁజేసియున్నాడు. నిన్నంటియుండు నీ ప్రతిబింబమువలె సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నీ కేదేని కష్టము వాటిల్లునేమోయనుభయముచే వాత్సల్యనిధియగు భగవంతుఁ డొక్కక్షణమేని నిన్నెడఁబాసి యుండక త్వదీయహితమునే సేకరించుచున్నాడు. నీకొఱకుఁ దనసర్వస్వమును ధారవోయుచున్న మహాత్యాగియగు నప్పరమాత్ముని ఋణము నెట్లు తీర్చుకొనవలయునో సహోదరుడా ! యెపుడేని చింతించియుంటివా ? అయ్యో ! ఆ దేవుని పవిత్రనామమునే విస్మరించితివా ? అట్లగుచో మానవుడవయి భువి నవతరించిన నీ జన్మ మేల ?

శా॥ అంధేదూదయముల్ మహాబధిరశంఖారావముల్ ద్రాక్ష
ద్రింధాఖ్యాపనముల్ నపుంసకవధూఃకాంక్షల్ కృతఘ్నావళీ
బంధుత్వాబులు భస్మహవ్యములు లుఃబద్ధవ్యముల్ క్రోడన
ద్రింధంబుల్ హరిభక్తివర్జితుల రిఃక్తవ్యర్థసంసారముల్.

— భాగవతము.

సోదరుడా ! నీవు మూఁడుడవయి నిన్ను సృజించి, పోషించుచు, నీ సకలసౌఖ్యములకు వలయు సాధనసంపత్తుల సేకరించి యిచ్చిన లోకబాంధవు నేక్షణమందు విస్మరించి తివో, అప్పటినుండియే నీమతి జాడ్యగ్రస్తమయినది. నీయుక్తాయు క్షణాన మంతరించినది. తదాదిగ నీవు దుష్టసంకల్ప

ప్రేరితుడవయి దుష్కర్మ లొనరించునపుడు జగదీశ్వరుడు పరమదయానిధి యగుటచే నీ యవివేకమునకు విచారించి నీ యంతరంగమున నాత్మారాముడయి యుపవిష్టించి నీకుఁ గర్తవ్యబోధ నొసంగుచుండుట నీవు విస్మరించితివా? దేవుని నీవు జడుడవయి నిరసించినకొలదియు నా కన్నతండ్రి నిన్నెడఁబాయలేక సదా నీకంతరాత్మచే ననుక్షణము ప్రబోధింపఁ జేయుచున్నాఁడు.

సహోదరుడా! ఒక్క నిమేషకాలము స్థిరచిత్తుడవయి, గుణవంతుడయి, ధీమంతుడవయి నీ కీ విశాలవిశ్వమునం దయాచితముగ హిత మొనరించువాఁ డెవఁడేని కలఁ డేమో విచారించుకొనుము. నీవు ప్రేమించుచున్న బంధు బంధవులు, దారాపుత్రమిత్రులు, దాసదాసీజనులు స్వార్థాపేక్షచే నీ పొంతఁ జేరుచుండ వారల సన్మానించుటకయి నీవు ప్రయత్న మొనఁతువేకాని, నీ వెంతగా నిరసించుచున్నను నీహీనస్థితిని విలోకింపలేక సహానుభూతితో, నిండు ప్రేమతో నిరంతర మాత్మజ్ఞానముచే నిన్నునుచితపథము నుండి విముఖునొనరింప యత్నించుచున్న నిస్వార్థుడను, పరమాప్తుడను, జగదేక సార్వభౌముడను నగు దేవుని సద్గుణగణముల సంస్మరించి యానందబాష్పముల రాల్చు కుంటివేమి? అబ్బా! నీ కెల్ల విధముల తోడునీడయయి, చేదోడువాదోడు యయి, సంరక్షకుడయి యున్న లోకారాధ్యుని మఱచిపోయిన నీ వెంతటి స్వార్థాంధుడవు! జడుడవు!!

అయ్యో! కుమారా! నీహితాహితముల, ధర్మాధర్మముల గుర్తింపలేని నీ జీవిత మెందులకు? ఇంకెంత

కాలమిట్లు నా స్తికుడవయి, ధూర్తుడవై, జ్ఞానశూన్యుడవై
గాఢాజ్ఞానాంధకారమున భోగమందిరమున - వ్యామోహ
నిద్రలోఁ బడియుండెదవు ! లేలెమ్మ ! సావధానుడ
వగుము ! నీ పరమహితైషియగు మహాత్ముని, జగదాధా
రుని, జగద్వంద్యుని, శ్రీపరమేశ్వరుని నిశ్చలహృదయముతో
ధ్యానించుము. భజించుము. కీర్తించుము. నుతించుము.
అపుడే నీజీవితము ప్రశాంతమయి, గంభీరమయి, నిర్వికార
మయి నిర్మలానందమును బ్రసాదింపఁ గలదు.

కుమారా ! నీవు సభక్తికముగఁ బరమేశ్వరుని సద్గుణ
గణసంకీర్తన మొనరించుచు నతని యొక్కొక దివ్యగుణమును
గూర్చి ప్రత్యేకముగాఁ జింతించుచు నతనివలెఁ బరిశుద్ధుడ
వగుటకును, సద్గుణాలంకృతుడ వగుటకును యత్నించు
చుందువేని సుగుణప్రియుడగు జగదీశ్వరుఁడు సంతృప్త
స్వాంతుడయి నిన్నాశీర్వదించఁగలఁడు. ఆతనియందుఁగల
పవిత్రమగు కరుణారసముచే నీహృదయభాండ మెపుడు
పరిపూర్ణమగునో, ఆ దేవుఁడు నిన్నుఁ బ్రేమించునట్లు నీ
వెపుడు నీసాటి జీవరాసుల నన్నింటి హృదయపూర్వకముగఁ
ప్రేమింతువో, అపుడే నీ వీశ్వరభక్తుడవు కాఁగలిగి భగవ
త్ప్రీతిభాజనుడ వగుదువు.

నీవు సదా పరమేశ్వరుని కత్యంతప్రీతికరములగు
సత్కర్మల నాచరించుచుండుము. భగవంతునినుండి నీ వెట్టి
దయాదాక్షిణ్యములను, ప్రేమానురాగములను సంపాదింపఁ
జూచుచుందువో అట్టిదయను, దాక్షిణ్యమును, ప్రేమను
సమ సజీవకోటులందుఁ గలిగియుండుము. నీసాటి సహో

దరుల హింసింపఁ గోరకుము. ద్వేషింపఁ దలంపకుము. నీహితము నీవెట్లు కోరుకొనుచుందువో, పరహితమును సయితమదియేరీతి నభిలషించుచుండుము.

లోకము భగవంతునిది. భగవంతుఁడు లోకమంతట వ్యాపించియున్నాఁడు. వానితేజము జడములందుకంటె జేతనములందు మిక్కిలి వ్యాపించియున్నది. కావున నీవీ రహస్యము నెఱింగి లోకసేవ యొనరించుము. లోకసేవయే భగవత్సేవ. లోకమందలి సత్పురుషుల సద్గుణములను, ప్రకృతియందుఁ గాననగుచున్న లోకోపకారపారీణతను గృతజ్ఞతతో నభినందించుటయే హరిని గీర్తించుట.

తే॥ గీ॥ చేతు లలయంగ శివునిఁ బూజింపఁడేని
నోరు నొవ్వంగ హరికి రి నుడువఁడేని
దయయు సత్యంబులోనుగాఁ దలఁపఁడేని
గలుగనేటికిఁ దల్లుల కడుపుఁజేటు.

—భాగవతము.

ఏ మానవుఁడు హస్తము లలసటఁ జెందువఱకు శివుననగా మంగళాకృతిని చాల్చియున్న లోకమందలి సమస్త జీవులయొక్క సేవ నలుపఁడో, ఏ మనుష్యుఁడు నోరునొచ్చు వఱకు హరియనగా జ్ఞానసంపన్నములగు సద్గుణముల ఘనతను కీర్తింపఁడో, ఎవ్వఁడు సత్యసంధుఁడయి లోకమునెడ దయార్ద్రహృదయుఁడయి మెలంగఁడో, అట్టివాడు తల్లియొక్క కడుపును జెఱచుటకుఁ బుట్టినవాఁడే కాని జన్మసాఫల్యమునందఁ జన్మించినవాఁడుకా దను భాగవతపద్యము మను

ష్యున కీశ్వరభక్తియొక్క ముఖ్యావశ్యకతను జాటుచున్న
యది.

కుమారా! నిత్యము నీవు నీయంతఃకరణముయొక్క
దివ్యప్రబోధముల శ్రద్ధమెయి వినుచుఁ దదనువర్తివగుము.
విశ్వప్రేమరహితుఁడును, సేవామార్గవిముఖుఁడును, కృపణు
డును, స్వాత్థాంధుఁడును సర్వేశ్వరుని ప్రేమకుఁ బాత్రుఁడు
కాఁజాలఁడు. ప్రపుల్లవదనుఁడును, దయాధర్మసంలగ్నచిత్తు
డును, పరోపకార పారీణుఁడును, మృదుమధురభాషియు,
విశ్వసోదరభావోపేతుఁడును, ప్రేమానందమయ హృదయు
డును, దీనజనపోషకుఁడును, దుర్బలమానవసేవకుఁడును, సము
దారుఁడును, శుద్ధసాత్వికవర్తనుఁడును, ధీరుఁడును నగు సర
రత్నమే — విశ్వభూషణమే — సద్గుణఖనియే భాగవతుఁ డనఁ
బఱగి సర్వేశ్వరుని నిండు కృపారసమును జూరఁగొన సమర్థు
డగుచున్నాఁడు.

కుమారా! సర్వేశ్వరుఁడు నీకుఁ గావించియున్నట్టియు,
కావించుచున్నట్టియు, కావింపనున్నట్టియు మేల్లనుగూర్చి
విచారింతువేని నీశరీరము జలదరింపకుండునా? ఈశ్వరుని
నిస్సార్థమగు నుపకారతత్వమును స్మరించినకొలఁదియు,
అతని గుణగణముల గానమొనరించినకొలఁదియు నీహృదయ
మతనియెడఁగృతజ్ఞమై, ద్రవీభూతము కాఁగలదు. వెంటనే
దుఃఖానందబాష్పములు నేత్రద్వయమునుండి ధారారూపం
బున స్రవించి, సంగమించి తన్మూలమాన నిన్నుఁ బరిశుద్ధుని
గావించును. కావుననే భక్తునిహృదయ మానందరసపరి
పూర్ణమని కోవిదులు వచించియున్నారు.

“యస్య మే హిమవంతో మహిత్వా యస్య సముద్రం
రసయాసహాహుః.

యస్యేమా ప్రదిశో యస్య బాహూ కస్యై దేవాయ
హవిషా విధేమ.”

—యజుర్వేదము.

“భూధరము తనశీర్షముపై హిమము నాచ్ఛాదిత
మొనరించుకొని యచలమయి నిలిచియున్నవిధమున నీశ్వర
భక్తుడు నితాంతముగ నింద్రియముల నిరోధించి నిశ్చలుఁ
డగుచున్నాడు. పరత్వశిఖరమునుండి నదీజలము ప్రవించు
చుండువిధంబున భక్తునిహృదయము సముద్రమువలెఁ బ్రేమ
నలిలముచేఁ దరంగాయితమగుచుండును. అన్నిదిశలందు
దేవుని మహిమయే వ్యాపించియుండుటను భక్తుఁ డవలో
కించుచున్నాడు.”

ఉత్తమాచరణము దేవుని కానందదాయకములగు
కార్యములలోఁ దొల్లింటిది. ఈదేహమునుండి పవిత్రమగు
నాత్మ బహిర్గతమైపోయినంతనే యున్నతులు, అవనతులు,
ధనాధ్యులు, నిర్ధనులు, పండితులు, పామరులు, సుబుద్ధులు
దుష్టబుద్ధులు వీరువారను భేదములేక సమస్తజనులును నిజ
కర్మానుసారముగ సర్వేశ్వరుని సమ్ముఖంబున యథోచిత
ములగు ఫలములఁ బడయఁగలరు. ఈశ్వరుఁడు న్యాయమూర్తి
యయి, సత్యపీఠమునం దాసీనుఁడయి ధర్మాధర్మముల
విచారించునపుడు తమ జీవితకాలమున నేరములొనరించి
యుండిన దుర్జనులు వాతాహతిచే నటు నిటుఁ గొట్టుకొను
వృక్షపత్రములవలెఁ గంపితగాత్రు లగుదురు. సజ్జనులు
తామొనరించియుండిన భగవద్ప్రీతికరములగు సుకృతముల

స్మరించుకొని దేవుడొసంగనున్న సత్సలముల సానందముగ సనుభవింప నువ్విహ్నురుచుందురు.

సర్వేశ్వరుడు పుణ్యాత్ములకు దాసుడు. పాపాత్ముల పాలిటి కాలయముడు. ఈ మర్మము నెఱింగి నీవు యావ జ్జీవితము పాపములకడకును, అధర్మముల దరికిని, దుర్గుణముల చెంతకును, దుర్విచారముల పొంతకును బోవలదు. సదా సర్వేశ్వరునిచుందు శ్రద్ధాభక్తులఁ గలిగియుండి యతని కెల్లపుడు భయపడుచుండుము.

“యస్మిన్ సర్వాణి భూతా న్యాత్యై వాభూ ద్విజానతః,
తత్ర కో మోహః కః శోక ఏకత్వ మనుపశ్యతః.”

—యజుర్వేదము.

“ఎవరు పరమాత్ముని దమకు సహచరుండనియు, సమస్తప్రాణులును దమకుఁ దుల్యములనియుఁ దెలిసి యా దేవుని శరణమును విశ్వసించియుందురో, ఎవరు శోకమోహదులకు దూరులయి యుందురో, వారు సదా సుఖులయి యుందురు.”

ఈశ్వరసమ్మతమగు సత్పథానుసరణమే తన పవిత్ర కర్తవ్యముగ భావించువ్యక్తియే వా సవమగు భాగవతుడు. కావున నాయనా! పరమేశ్వరుని యుద్దేశ్యము లేవియో ప్రకృతిపాపమునం దభ్యసించుచుఁ దడనుగుణ్యముగ నీచారి త్రమును, జీవితవిధానమును నిర్మాణ మొనరించుకొనుము. ప్రకృతి నీ కొనరించు యుపకారమునకయి నీవు హర్షించి కృతజ్ఞతతో భగవానునకు వందనము లాచరించుము.

రేణువుకంటె చల్లమగు బీజమునుండి పటపృక్షము జనించి లోకమున కొనరించునట్టి యుపకారము నీశక్తిచే

గలిగినది కాదనియు, దానికిఁ బ్రస్తుతిఁ జూపవలసినది శ్వరుడే కాకుండెనియు గ్రహించుము. ప్రేమనుములు కామోదేకముచే సాహోగింప జలబిందువులను యొక్క వీర్యబిందువు పిండిమయి దివ్యమగు నావృత్తి. వివిధావధానములను, బుద్ధిజ్ఞానములను, మానసము ఆత్మ మున్నగు మహాపదార్థములను చిత్రముగ సృజించుచు నీశక్తి యని భావింపకుము.

సరమామృతమగు శరీరయంత్రమును సృష్టించుట కును సజీవ మొనరించుట కును భగవంతునిశక్తియే మూలాధారముగాకున్న, చూసవుచివీర్యబిందువే ముఖ్యాధారమయి యున్న మానవదేహము కళావిరాణచతురులచే సృజింపఁ బడు మృణ్మయమూర్తికింట నధిస్టుల్యనంతములగు యుండఁగలిగెడిదికాదు. సర్వత్ర సమస్తవిషయములందు దైవశక్తియే ముఖ్యకారణమగు యెవఁగుచున్నయది.

కావున కుమారా! నీవు సదా నీకు సంరక్షకుడయి యున్న భగవంతునియందు భక్తిభావమును గలిగియుండుట విస్మరింపకుము. వివేకనిధియగు దేవుని స్మరించి సదా సద్వివేకమును, తత్సంబంధములగు సద్విషయములను సన్మానించుము. ఈశ్వరసమృతమగు విశుద్ధసాత్వికసేవితాలంబనమున కవాంతరములఁ గల్పించు తుచ్ఛప్రాపించికి విషయాదుల నుండి నీ సమస్తేంద్రియముల సంయమప్రభావముచే సకల మొనరించుకొను చుండుము.

న్యాయమునే నీవు పథప్రదర్శకసాధనముగ భావించుము. ఔదార్యమునకు నీహృదయమున స్థానమొసంగు

చుండుము. ధన్యవాదపూర్వకముగ సీశ్వరమహిమను గూర్చియు, తత్సంకల్పప్రభావమునుగూర్చియు విచారించుచు నీ భౌతికజీవితమును నీతిచే నాదర్శప్రాయ మొనరించుకొనుము. నైతిక జీవితమును గడపు వ్యక్తి సులభముగా నై హికాముష్మిక సౌఖ్యానందశాంతులఁ దేలియాడుచుండఁగలఁడు.

భగవద్భక్తి మానవుని ధర్మములలోనికెల్ల సర్వోత్కృష్టమును, సర్వశ్రేష్ఠమును. నగు ధర్మమనుట కేమియు సందేహములేదు. సంతప్తహృదయమును బ్రశాంత మొనరించుటకును, అపవిత్రమగు మానసమును నిర్మలము గావించుటకును భగవద్భక్తియే సర్వోత్తమంబగు నేకమాత్రసాధనము. భవవ్యామోహపీడితున కీశ్వరభక్తికంటె నుత్తమంబగు వేఱొండు యశాపథము లభింపఁజాలదు. కావుననే శ్రీకృష్ణ భగవానుఁడు తనగీతయందు నీరీతి వచించియున్నాఁడు:—

క్షీప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి,

కాస్తేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి.

—భగవద్గీత.

“సుస్థిరమగు భావముతో సర్వేశ్వరుని భజించువాఁడు శీఘ్రమే ధర్మాత్ముఁడై చిరశాంతికిఁ బ్రాప్తించును. కాస్తేయా! నాయందు భక్తి గలిగియుండువాఁడెట్టి యవస్థయందు నధోగతి నందఁజాలఁ డని గుర్రెఱుంగుము.”

ఆత్మాభ్యుదయమునకు దైవభక్తికంటె శ్రేష్ఠమగు సాధనము లేదు. ఈశ్వరభక్తుఁడు దుఃఖభయాదిజీవసామాన్యములగు నవస్థల నతిక్రమించి నిత్యానందము ననుభ

విండు చుండగలడు. భక్తిచే ముక్తి నందిన మహాపురుషుల చారిత్రములు నేటికిని జగత్ప్రసిద్ధములయి యున్నవి.

భక్తి వాగాడంబరము నందుఁ గాని, బాహ్యకర్మ లందుఁగాని వెలయుచుండుట లేదు. అయ్యది చిత్తశుద్ధి పూర్వకమగు స్వయంసమర్పణబుద్ధినుండియే కలుగుచున్నది. భక్తిని గుఱించి సకలలోకాదర్శప్రాయుడగు గాంధీమహాత్ముడు వచించిన నుడువులు సంపూజ్యములు.

“చిత్తశుద్ధిపూర్వకమగు భగవంతునియందుఁ గల శ్రద్ధయే భక్తి భక్తి నిరాడంబరమయినది. భక్తుడు వాని వరసముచే బరీక్షింపఁబడునుగాని బాహ్యకర్మలచే గాదు. లోక సేవాపరతంత్రుడగు పరమసాధువుయొక్క హృదయము భక్తిరసపూరితమయి యుండును. అహింసలేని తావులో భక్తి కాపుర ముండనొల్లదు.”

ప్రస్తుతము లోకమం దనేకులు కామక్రోధమదాంధులయి యుండియు, ఆత్మసంస్కరణమును స్వప్నమండయినఁ దలంపకుండియు, ‘హరేకృష్ణ హరేకృష్ణ కృష్ణకృష్ణహరేహరే’ అని మృదుమధురముగ గాన మొనరించుచుఁ దమ్ము భక్తి శిరోమణులుగను, మోక్షభాజనులుగను భావించుకొనుచున్నారు. పురాణగాథలు మనుష్యుఁ డెట్టిపాపాత్ముఁడైనను రామా! యని యొక్కసారి స్మరించినంతనే సకలపాపములుడిగిపోవుచున్నవని నుడువుచున్నవి.

తన్ములమునఁ బౌరాణికు లెందఱో దుర్వ్యసనములఁ జిక్కియుండియు, కలుషితమతులయి యుండియుఁ జరిత్ర సంస్కరణమునకుఁ గడంగక రామనామమే తారకమంత్ర

నుని భావించి వీలు కలిగినపుడెల్ల రావనామోచ్చరణ
 మెదిలించుచు నంతమాత్రముననే భక్తివిషయమునఁ దమ
 స్వస్థము, బాధ్యత నెఱవేఱినట్లుగ భావించుకొనుచున్నారు.
 కాని కేవల మిది భ్రమ భక్తికి మూల మాత్మసంస్కర
 ణము. గౌహ్యస్థానము లన్నియు నప్రభావములు. భక్తుఁ
 డెట్టివాఁడయి యుండవలయునో తెలికింపుడు.

సీ॥ క్షమయను కవచంబుఁ ♦ జక్కగా ధరియించి

శ్రద్ధాకీరీటంబు ♦ సుఘటించి,

భక్తియొక్క డాలును ♦ బరిమిమ్ము గాఢుట్టి

సత్యమొక్క శస్త్రంబు ♦ సరగఁ జాచ్చి.

దయమీను దూతను ♦ దగనంభకై పంచి

వేగువానిగఁ దన ♦ విద్య నుపిది,

లోశత్రు లార్చుర ♦ లోపల బంధించి

యజ్ఞానమున్ దెగఁబోర్చు నెంచి

తే॥గీ॥ రాజరాజగు నీయాజ్ఞ ♦ రక్షింపాలచి

ధర్మరంగంబునందు యుద్ధంబునేఱు

సిద్ధమై పొల్చు నీభక్తుఁ ♦ జెనకఁ దరమె ?

సంలకల్యాణగుణధన్య ♦ సర్వమాన్య.

— సర్వమాన్యశతకము.

ఈశ్వరభక్తుఁడు సృష్టికిఁ గా మానిన ము వలసివాఁడు.
 నున ప్రాచీన మతగ్రంథములందును, భారతిభాగవతాది
 మహాకావ్యములందును భక్తిశిరోమణులు దివ్యజ్యోతి
 నొందించుచున్నయది. భాగవతమున సర్వేశ్వరభక్తుల సృష్ట్యా
 క్తిని నెఱుంగెఱి గాన మొనరించుచున్నది. భగవద్భక్తులలో

బాలుడును, భూపాల నందకుడును నగు ప్రహ్లాద
సర్వజనమాన్యుడు.

అతడు బాల్యమండే భగవంతుని మహామహిమను,
అసాధారణప్రభావమును, అనంతశక్తిని, అపారకరుణాభి
త్యమును, అమోఘవాత్సల్యమును గుర్రెఱింగినవాడయి
వృద్ధివుండు దోసిపుచ్చి, స్థితప్రజ్ఞుడయి, వీతరాగియయి తన
సహచరుల కెల్లరకు నీశ్వరమహిమను దోర్బాధించి నాస్తికు
డును క్రూరుడును నగు పితృశాసనమును దృఢీకరించెను.
భూపాలుఁ డొనరించిన దురంతము లేవిధముగను భగవ
ద్భక్తిపరాయణుండగు ప్రహ్లాదుని బాధించువయ్యె.
బాలభక్తునిగు ప్రహ్లాదుఁడు:—

“శా॥ పానీయం బులు ద్రావ్యమంగుడుచుచుకాభాషించుచుకా
హసితీ

లూసద్రావ్యం సేయుచుండిరంగుచుకాభాషించుచుకాసంతతి
శ్రీనారాయణుని గుఱియియుగళి ♦ చింతామృతాన్యాసం
ధానుం డైచుటచేక ను దాఱెనుట. జేతద్విశ్వముకాభూవరా!”

ఈరీతిగ భగవద్భక్తియందే లిలీనుడయియుండుటచే
నతఁ డెట్టి ప్రాపంచీయముల నందకుండెను. ప్రళయస
మృదకుఁడై ప్రపంచముదలి శ్రేణికములగు సంపదలకంటె భగవ
త్పదార్థమే సుస్థిమును, ఆమూల్యమును నగు దివ్యపదార్థ
మని విశ్వసించి యద్దా యందు శ్రద్ధసహించు టావశ్యకము.
నిశ్చయముగ భగవద్దాసమగు లోకమును సేవింపసట్టి
మానవుఁ డగుటసౌఖ్యంబుధి నోలలాడజాలఁడు. కావున
మానవుఁడై నవాఁడు—

ఉ. ఓపరమేశ్వరా! నిఖిల ధ మొక్క తెఱంగునఁ జేసినట్టి నీ
 రూప మెవండెఱుంగు నపురూపపుతేజము నీది యో జగ
 ద్ద్వైపక దీనరక్షక ద ధ యామయ సన్నత సర్వలోకబం
 ధూ పరమాత్మ నాహృదయ ధ తోయజమందు వసింపు
 మీశ్వరా!

— దానవవధలోనిది.

అని సర్వసమర్పణబుద్ధి నీశ్వరు భజించి తరించుట
 కర్తవ్యము.

“యది భవతి ముకుందే భక్తి రానందసాంద్రా
 విలసతి చరణాబ్జే మోక్షసామ్రాజ్యలక్ష్మీః.”

“ప్రగాఢానందరసాభిభూతమగు సర్వేశ్వరభక్తిని
 గలిగియుండు సత్పురుషుని చరణకమలములనన్నిధిని మోక్ష
 సామ్రాజ్యలక్ష్మీ దొర్లుచుండఁగలదు.

కావున మనుష్యుఁడు సచ్చరీతుఁడయి సర్వేశ్వరుని
 యందు నిశ్చలమగు భక్తిభావమును గలిగియుండుట శ్రేయ
 స్కరము. ఈశ్వరభక్తి నార్జింప నభిలషించువ్యక్తి దుర్జనుల
 సాంగత్యమును గలిగియుండరాదు. ఆతఁడు నిత్యపరిశుద్ధుఁ
 డయి, లోకోద్ధారకుఁడయి, సద్గుణాలంకృతుఁడయి యుండు
 టవసనము ముష్టసాగత్యాసక్తిచే మరుజనియందు స్వభావ
 సిద్ధముగ నెలకొనియున్న సద్వృత్తులన్నియు నశింప భక్తి
 గగనపుష్పము కాఁగలదు.

“సత్యం శౌచం దయా మానం బుద్ధిశ్చ హి ర్యశః శ్రమా
 శమో దమో భగశ్చేతి యత్సంగా ద్యాతి సంక్షయం.”

“దుష్టనమైత్రిచే సత్యము, శౌచము, దయ, మానము, బుద్ధి, అభిమానము, ధీర్ఘ, సహనము, శమము, దమము, విశ్వరూపము నున్నగున వన్నియు నశించును.”

ఈశ్వరభక్తికి సద్గుణములన్నియు ముఖ్యాంగములయి యున్నవి. ఈశ్వరభక్తునియందు దయ, దాక్షిణ్యము, సానుభూతి, పరోపకారము, అహింస, శౌచము, సత్యము, శాంతము, మానము, స్వార్థశూన్యత, ప్రేమ, వినయము, సన్మానము, జ్ఞానము, న్యాయము, సైర్యము, ధైర్యము, వివేకము, విశ్వాసము, నిర్వేదము, ద్వేషశూన్యత, పరాభ్యుదయచింతనము, సచ్చింతనము, సద్వర్తనము, కర్తవ్యనిష్ఠ, సాధుత్వము, సౌజన్యము మొదలగు సద్గుణములన్నియు సహజముగనే లభించుచుండగలవు. ఈ సద్గుణములయొక్క సమిశ్రణముచే సంభవించు సదమలవృత్తినే భగవద్భక్తియన్నను నభ్యంతరములేదు.

లోకమందు ప్రతిమనుష్యుఁడును స్వీయజీవితసంతరణార్థము భక్తుఁడు కావలసియున్నది. భక్తిసంపాదనము విధ్యుక్తధర్మము.

“యత్యదా బలదాయస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశంసం యస్యదేవాః,
యస్య చ్ఛాయామృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ హవిషావిధేమ.”
—యజుర్వేదము.

“పరమాత్మయే యాత్మకు బలము. ఆత్మకుఁ బరమాత్మయే జీవనము. ఆత్మ చేతనపదార్థము. ఇట్టి చేతనపదార్థమును జ్ఞానసంకలితముగఁ జేసి, తరింపజేయుటకు ముక్తి

చాలా ముగిసిన పరాత్పరునియందు భక్తిని నెలకొనఁ జేయఁ
పగును.”

ఉత్తముఁడుగు భక్తుఁడు తాను మాతృగర్భమునఁ
బడి జన్మి చుచున్నప్పుడు తనతోఁగాటుగ నెట్టివస్తువును గొనివచ్చి
యున్నాడో నయు, తనతో నిపుడు కల సమ సపదార్థము
లేవ్వరునివే యనియు భావించి “గోవింద! త్వదీయవస్తు
తుభ్యమేవ సిమర్పిత” మ్మనుచు నహంకార మమకారబంధ
నముల ద్రోసివైచి తన సకలసంపదలను, స్వశరీరమును
భోజన సేవకలఁ దనియోగించుచున్నాడు.

శ్రీ మద్విష్ణుఁడు శ్రీ సునసు, శ్రీ మహమ్మదు, లూథరు,
గురారాత్తు, రామమోహనముని, చైతన్యము, కిబీరు, గురు
నానకు, సమిథిరామచంద్రులు, రామానుజుఁడు, శంకరుఁడు,
మధ్వము, విశ్వదేవుఁడు, దయానందుఁడు, పరమహంసముఁడు,
రామకృష్ణమహాంసి, కేశవచంద్రుఁడు, శ్రీ గాంధీ
మున్నగు మహాపురుషులెల్లఁగు నీశ్వరుభక్తులే. నీరెల్లఁగు
వ్యష్టిజీవితము నొంక విడిచి, సార్వదనికబీజితా సత్త్వలయి,
లోకసేవయందే బ్రహ్మానందము కలుగని పశ్యసించి, సర్వే
శ్వరుని యభివ్యక్తముచి, శరీరా నపిఁచి, తద్దేవునియందు
సుస్థిరమగు భక్తివిశ్వాసముఁ గలిగియుండి లోకోద్ధరణ
మొనరించుచున్నాడు.

నేడు విద్యార్థులు భక్తిసూక్ష్మములు, సర్వేశ్వరుని
ప్రవీణ మమునమున స్మరింపని దురాచారపరిశ్రులయి,
దుర్మార్గులయి, పాశ్చాత్యభ్యుత్థులగు గొనిసీండ్రయి ప్రపంచ
మునే లక్ష్యముఁ గాడికొని, భోగవిలాసముల మురింగి

యుం: తెంతయు సంతాపకరము. ఏనాడు మన భారతీయ విద్యార్థులు దైవభక్తి నొక నిష్ప్రయోజనమగు కర్మగ భావించిరో, నాటినుండియే ఛాత్రమండలినుండి సద్గుణ సముదాయము లంతరించిపోవఁ బాశవికములగు దుర్గుణ పుంజములు నెలకొన నారంభించినవి. ఒక యావనుడు సమస్తసౌభాగ్యములఁ గలిగియుండి సకలభోగముల ననుభవించి, దైవభక్తిశూన్యుడయి, కాలము గడపి విమృటఁ దన యవివేకమునకు చారపడి, అనుతాప పూర్వకముగ నిట్లు వచించియున్నాడఁ:

“భోగానుభుక్తౌ వయమేవ భుక్తౌ
త్వపో న తప్తం వయమేవ తప్తా
కాలో న యతో వయమేవ యతా
స్పృష్టా న జీర్ణా వయమేవ జీర్ణాః
సురూపం శరీరం నవీనం కిశిత్రం
ధనం మేరుకుల్యం వచి శ్చాననిశ్రీం
హరే రింధ్రయ్యుగ్మే మనశ్చే దలగ్నం
తితిః కిం తితిః కిం తతః కిం తతిః కం.”

“భోగములు భుక్తములు కాలేదు. మేమే భుక్తుల మయితిమి. తపస్సు ఆచరితము (తప్తము) కాలేదు. మేమే తప్తుల మయితిమి. కాలము గడవలేదు. మేమే కడచితిమి. ఆశ జీర్ణింపలేదు. మేమే జీర్ణించిపోయితిమి. సుందరమయిన శరీరము, యశావనవతియగు భాగ్య, మేరుకుల్యతినమానమగు ధనము, చక్కని వాగ్దోరణి, మంచిస్నేహితుఁడు యేమి యున్న నేమి, ప్రయోజనము? మనస్సు హరిపాదముల యందు లగ్నము కానిచో సర్వము నిష్ప్రయోజనము.”

కావున విద్యార్థులెల్లరు జగదీశ్వరునియందు శ్రద్ధా
భక్తులను, విశ్వాసమును, సమస్తమానవులందు సహాదర
భావమును దీనులందు దాక్షిణ్యమును, పశుపక్ష్యాదిజీవజాల
మునందుఁ గారుణ్యమును గలిగి పరిశుద్ధులయి భక్తి తత్త్వ
మును గురైతింగి యిహమందు విశుద్ధసాఖ్యానందములను,
పరమందు శాంతిని బడయుట శ్రేయస్కరము.

శుభమస్తు.

న లు బ ది వ డ వ ప్ర క ర ణ ము

దై వ ప్రార్థ న

“చేతోదర్పణ మార్జనం భవమహాదావాగ్నినిర్వాపణం
 శ్రేయః కైరవచంద్రికావితరణం విద్యావధూజీవనం
 ఆనందాంబుధివర్ధనం ప్రతిపదం పూర్ణామృతాస్వాదనం
 సర్వాత్మస్మృతం పరం విజయతే శ్రీకృష్ణసంకీర్తనం.

—పదావళి.

శ్రీకృష్ణసంకీర్తనమువలన హృదయదర్పణము శుభ్రమయిపోవఁ జిత్తమందలి సమస్తకళంకములు దూరమగును. మహాదావాగ్నినలె నెల్లపుడు మనల దగ్గ మొనరించుచున్న విషయవాసనలు నశించును. చంద్రకీరణములకుఁ గలువలు వికసించు విధముననే శ్రీకృష్ణసంకీర్తనమువలన నాత్మయొక్క శ్రేయస్సు వికసించును.

బ్రహ్మవిద్య ‘అసూర్యంపశ్యాహుప’ వధువు వంటిది. అంతఃపురములోని యంతఃపురమునందు నివసించు వధువువలె బ్రహ్మవిద్య హృదయాంతరాళమున దాగియుండును. బ్రహ్మవిద్యకు భగవత్సంకీర్తనము జీవన్మరూపము. దానిచే నానంద సాగరము పొంగి పొరలుచుండును. అచటఁ బ్రతిపదమందు బూర్ణామృతాస్వాదన ములడును. అందువలన మానవుఁ డా రసమునందు మునిగి యాత్మను మఱచుచుండును.

ప్రపంచమందలి సమస్తమతములు, సాంఘికనిబంధన శాస్త్రములు మానవుని పవిత్రములగు నిత్యకృత్యములతో దైవప్రార్థనమునకుఁ బ్రథమస్థానము నొసంగియున్నవి. ప్రార్థనముచే మానవుని చిత్తము నైర్మల్యమును బడసి ప్రశాంత స్థితి నందఁగలుగుచున్నది. ప్రార్థనావిధాన మతిగంభీరమైనది. నేటి ప్రార్థనాపద్ధతిచే మానవజీవితాభ్యుదయమున 'కెటి సాహాయ్యమును లభింపనేరదు. ప్రార్థనకును బాహ్యనుష్ఠానమునకును సంబంధము లేదు. వీణను మీటుచుఁ గంతమెత్తి శ్రావ్యముగఁ గీరనలఁ బాడుట ప్రార్థన యనఁబడదు.

“స్తుతియు, ఉపాసనయు, ప్రార్థనయు’ ఇవి గ్రుడ్డినమ్మకములు కావు. ఇవి పానభోజనస్థాన గమనములకంటె సధిక సత్యములు. మిగిలినవి యసత్యములన్నచో సతిశయోక్తి కాఁజాలదు. ఈ యుపాసన, ఈ ప్రార్థన మాత్రమే భవము కాదు. దీనికిఁ గాణాచి నాలుక కాదు, హృదయము. కావున భక్తిని నించి హృదయమును నిర్మలము చేసికొంటిమేని, మన మా యనంతమున కెగురఁగలము. ప్రార్థనకు జిహ్వతోఁ బనిలేదు. అది స్వభావముచేతనే యనుభవితమస్తువు.”

—ఆత్మరక్షణసంఘము.

నేడు సమస్త మతానలంబులు తమ జేశాచార, మతాచార, సంఘాచారముల ననుసరించి ప్రార్థనామందిరముల నిర్మించుకొనియున్నారు. మానవుడు తనదైనికజీవితమునందుఁ దెలిసియో, తెలియకయో కావించియుండిన సమస్తపాపముల నీశ్వరునిసమ్ముఖంబున నొప్పుకొనుచు వానికయి యాత్మ పశ్చాత్తాపమును వెల్లించుచు దుర్గుణ

విముక్తిని, సద్గుణసంపాదనమునకును స్థిరమగుబుద్ధిని, ప్రగాఢమగు సభిలాషను, బలమును, సామర్థ్యమును బ్రసాదింప నకుంతితభక్తిభావముతో, అచంచలహృదయముతో, దైవికరణ పూర్వకముగ దేవదేవుని వేడుకొనుటయే ప్రార్థనయని మతకరలు సిద్ధాంతీకరించియున్నారు. మతకరల యీసిద్ధాంతముచే మూఁపుని యాంతరికజీవిత సంస్కరణమే ప్రతిపాదితమగుచున్నది. కాని నేడు మతకరల సిద్ధాంతమునకు విరుద్ధమగు ఫలమును గలిగించు ప్రార్థనానిధానమే సర్వత్ర కాననగుచున్నది.

సాపాచరణముచకయి వశాచ్చతాపమును, సత్యాన్వేషణమునకయి జిజ్ఞాసను, ఆత్మోన్నతీకయి దృఢసంకల్పమును గలిగించున్న ప్రశాంతమగు హృదయముతో, భారనమేభావయందుఁ గావింపఁబడినను సభ్యంతరము లేదు. గాంధీసుహృత్తుఁ సిద్ధాంతము ననుసరించి విచారించినచో శబ్దోచ్చారణతో నిరుత్తమే లేదు. భక్తిపూరితమగు హృదయమున భావములు సంచలనముచేతనే ప్రార్థనాఫలమును బడయవచ్చును.

“ఏకాకీ చింతయే నిత్యం వివిక్తే హిత మాత్మనః,
ఏకాకీ చింత్యమానో హి పరం శ్రేయోఽధిగచ్ఛతి.”

“నిర్జనస్థానమం దేకాకియయి కూర్చుండి, ఆత్మచింతనముఁ జేయువాఁడు పరమశ్రేయమునకుఁ బ్రాపించును.”

ఆతఁడు నిమిలితనేత్రుఁడయి, తన మానసము నీశ్వరుని మందు విలీనమొనరించి, న్యాయమూర్తియెదుట భయకంపిత, ఆశ్రముతో స్వేదకణములు ముఖమండలమునుండి

యాణిముత్తైములరీతి జలజల రాలుచుండ, నిజదోషముల
చంగీకరించు నేరస్థునివలె స్వయంకృతాపరాధములనెల్ల
దేవునకు నివేదించుకొనుచు బాపభీతుడయి తన దుష్ట
చరణమునకయి పశ్చాత్తాపతప్తుడగుచు, జనయిత్రిని గడు
ప్రేమపూర్వకముగఁ గాంక్షితపదార్థముల నర్థించు డింభకు
నివలె సాత్వికాభీష్టసిద్ధికయి పరాత్పరుని గోరఁదగును.

భక్తిగద్గదకంఠముతో వాడు ప్రశాంతభావముతో
సర్వేశ్వరుని బ్రార్థింప హృదయభారమంతయుఁ దగ్గిపోవును.
వ్యాకులత దూరమగును. మనస్తాప ముపశమించును. అపు
డతఁ డానందబాష్పముల నెఱమునఁ దా నొనరించియుండిన
సమస్త పాపమాలిన్యమును ద్రవరూపమున స్రవింపఁజేయు
గలఁడు.

అనుదినప్రార్థనముచే నిశ్చయముగ మానవుని దైనిక
జీవితము సంస్కరింపఁబడుచు హృదయదౌర్బల్యము నశింప
వానికి దుష్కృతములయెడ రోతను జనింపఁజేసి సుకృత
ములపట్ల ప్రగాఢమగు నాసక్తి నొదవఁజేయఁగలదు. కావు
ననే మహాపురుషు లెల్లరు ప్రార్థనమును వేనోళ్ల స్తుతించి
యున్నారు.

“I am past all comforts here, but prayers”

—Shakespear.

“నా సౌకర్యము లన్నియు గతించినవి. కాని, ప్రార్థన
నింక విడువలేదు.”

—పేక్స్పియరు.

“Battering the gates of heaven with storms of the
Prayer.”

—Tennyson.

“ప్రార్థన లను తుపానులచే స్వర్గద్వారముల భేదింప
వచ్చును..”

—పెచ్చినను.

ప్రార్థనముచే ధర్మమందును, సత్యమందును మానవున
కాసక్తి జనింపఁ దన్ములమున వాఁడు యథార్థమగు మను
వ్యత్వమును సంపాదించఁ గృషినలిపి, తత్పరిణామముగ
స్వర్గీయతేజము నంది మోక్షభాజనుఁడు కాఁగలుగు
చున్నాడు. ప్రార్థనము సక్రమముగ నాచరింపఁబడుచోఁ
బ్రార్థించువాడు బ్రహ్మానందపరవశుఁడై ప్రార్థనాసంతరము
మహాబలశాలియయి, సిరచిత్తుఁడయి, నూతనోత్సాహో
ల్లాసపూరితుఁడయి యెట్టి ఘనకార్యములనయిన సమర్థింప
క శక్తుఁడుగుచున్నాడు.

ఇంక ఛాత్రహితార్థమయి యిటవివిధధర్మములఁబ్రశ
లుగనున్నట్టియు, ప్రాతస్సాయంకాలములనాచరించుట
లము లయియున్నట్టియు శ్లోకములను, పద్యములను,
గీతములను వ్రాయుచున్నాఁడను. విద్యార్థులు వీనిని
గంఠస్థమునరించుట శ్రేయస్కరము.

న లు ని ది వి ని మి ద వ ప్ర క ర ణ ము

~~~~~

ప్రాతఃకాలప్రార్థన

వైదికము

“ప్రాతః స్మరామి హృది సంస్కరదాత్మతత్త్వం
సచ్చిత్సృజం సుమహంసగతిం తురీయం
యస్మిన్నజాగ్రసుషుప్త మవైతి నిత్యం
తిద్భ్రహ్మ నిష్కల మాం న చ భూతింఘ్నః.”

“పంచభూతములగుటె సత్యమయి నెలయున
సదా జ్యోతిస్స్వరూపమునందున్నట్టియు, సచ్చిదానం
మయిపట్టియు సగమహంసగతి గన్యునానముగ చున్న
స్వచ్ఛాద్భుతస్థానియూహితమయ్య నిత్యమును స్వక
రణ నిద్రామలఁ జేయుచుండునట్టియుఁ బరబ్రహ్మ
ప్రాతఃకాలమున స్మరించుచున్నాఁడను.”

“ప్రాతర్భజామి మనసా వచసా మగమ్యం
వాచో విభ్రాన్తి నిఖిలా యదనుగ్రహేణ
యన్నేతి నేతి కచ్చనై క్షిగమా ఆవోచు
స్తం కేవలేవ మశ మద్యుత మాహు రగ్యం.”

“మనోవాక్కుల కగోచరమయినట్టియు, సనుస్తము
ప్రకాశించుటకుఁ గారణభూతిమయినట్టియు, నిగమముల
చేతను నిదనితమని నిర్గుణపవలనుపఁపనట్టియు, దేవదేవుఁ

డును, అజరామరుడును నగు భగవానుని బ్రాతఃకాలమందే భజించుచున్నాడను.

“ప్రాత ర్నమామి తమసః పర మర్కవర్ణం
పూర్ణం సనాతనపదం పురుషోత్తమాఖ్యం
యస్మిన్నిదం జగదశేష మశేషమూర్తా
రజ్జ్వం భుజంగమ మివ ప్రతిభాసితం వై.”

“తమోగుణాతీతుడును, సూర్యసమానప్రభాభాసు
రుడును, సంపూర్ణుడును, ఉపనిషత్కథితుడును, పురుషోత్త
ముడును నామధేయాయుక్తుడును, ఈ జంగమస్థావరాత్మక
ప్రపంచమును రజ్జునర్పభ్రాంతివలె దనవిశ్వస్వగూపమునఁ
బ్రకాశింపజేయువాడును నగు పురుషోత్తమున కిదే ప్రాత
స్సమయమున నమస్కరించుచున్నాడను.”

“తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి”

“పరమేశ్వరా! నీవు తేజోమయుడవు. నాకును దేజమును
బ్రసాదించుము.”

“యాం మేధాం దేవగణాః, శన్నోదేహీ రభిష్టయ”

పరమాత్మా! నాకు బుద్ధి నొసంగుము. బ్రహ్మ
నందమును బ్రసాదించుము.

“ద్విషో నో విశ్వశో ముఖాతి నావేవ పారయ అపసఃశోశుచదఘం”

“ప్రభూ! నీవు నావలె మాశక్త్రువుల నీసంసారసాగ
రమునుండి తరింపజేయుము. మాపాపమును హరింపుము.”
(శక్త్రువులకుఁ గూడ కల్యాణమును గోరునట్టి యీసాధకుని
వచన మహింసాతత్వమునకుఁ బరమావధియయి వెలయు
చున్నది.)

ఆర్యసామాజికము

ఈశ్వరా! నీవు సర్వత్ర వ్యాపించి యున్నాడవు. నాకు వెలుపలను, లోపలను నీవే నెలకొనియున్నాడవు. నీవు సత్యస్వరూపుడవు. జ్ఞానస్వరూపుడవు. ఆనంద స్వరూపుడవు. కాన నో సచ్చిదానందా! నేను నిన్నాశ్రయించితిని. సంరక్షించుము. నీవే నాకింక దిక్కు.

పరిపూర్ణుడవగు నో ప్రభూ! నీవలె నన్ను సయితము నిస్సంగుని, నిష్పాపుని, నిర్భయుని గావించుము. నేనుసయితము నీచందముననే నిష్కాముడనయి, నిర్విషయుడనయి, సౌభాగ్యసంపన్నుడనయి, సామర్థ్యయుక్తుడనయి వెలయుచుందునుగాక!

శ్వరా! నీశక్తి యనంతమైనది. నీవు సంకల్ప మాత్రమున వాంఛించున దెల్ల సృజింపఁగలుగుచున్నాడవు. దేవా! నాదోషములనన్నింటి మన్నించుము. నన్ను త్సమించి నా కుచిత పథమును దర్శింపఁజేయుము తండ్రీ! నీయాజ్ఞాను సారిణియగు ప్రకృతియొక్క శాసనములనెల్లఁ బాలింపఁగల శక్తి సామర్థ్యములఁ బ్రసాదించుము.

జగదీశ్వరా! ఇంద్రియవిషయములనుండి నాచిత్తమును, బుద్ధిని మరల్ప లేకున్నాడను. నీవు నా యీ దౌర్బల్యమును నశింపఁజేయుము. నాకు సంయమశక్తిని ప్రసాదించుము. నాయుంద్రియముల వివేకముచేఁ దృప్తిపఱచుము. నిర్మలమగు వివేకమే సౌఖ్యానందములకు సాధనమగుగాక! దేవా! నేను దివారాత్రములు నీయాజ్ఞానున ర్తినయి మెలంగునట్లు నన్నాశీర్వాదించుము!

ఓ పరాత్పరా! భక్తవత్సలా! దీనదయాళూ! నన్నుద్ధరించుభారము నీమీఁదనే యున్నది. నీవే నా సంరక్షకుఁడవు. తండ్రివి. తల్లివి. సహోదరుఁడవు. నీవు ప్రేమస్వరూపుఁడవును, శాంతిస్వరూపుఁడవును, ఆనందస్వరూపుఁడవును, జ్ఞానస్వరూపుఁడవును నయి యున్నావు. నీదాసుఁడనగు నాకును బ్రేమను, శాంతిని, ఆనందమును, జ్ఞానమును బ్రసాదించుము. అపారమగు నీదయయే నన్నెల్లవిధముల సంరక్షించునుగాక!

దయానిధీ! జగన్నాటకసూత్రధారీ! నీయందు దుఃఖములు, భయములు రోగములు, దారిద్ర్యము, నిరుత్సాహము, కామక్రోధములు, జరామరణములు మున్నగు దుర్గుణములును, దుష్టప్రవృత్తులును మచ్చునకయిన లేవు. తండ్రి! నీకుమారుఁడనగు నన్నుసయిత మట్టి యున్న తస్థితికిఁ బాత్రునొనరింపవా? నే నీక్షణమునుండి స్వయంకృతాపరాధములచే దూషితమయిన చిత్తమును బశ్చాత్తాపసంజనిత దుఃఖాశ్రువులచేఁ గడిగివైచెదను. అనుక్షణము నా యవివేకమున కయి పరితపించెదను. కావున తండ్రి నన్ను క్షమించి నాకు జీవితాభ్యుదయభిక్ష నొసంగుము.

ఓ నా దేవా! నారాయణా! దివారాత్రములు నేను పరిశుద్ధుఁడనయి యుండునట్లనుగ్రహించుము. నాదృష్టి యందుఁ బ్రతిస్త్రీయు మాతవలెను, సోదరివలెను గోచరించునుగాక! తండ్రి నే నెల్ల మానవుల సహోదరులవలెను, పశుపక్ష్యాదుల బిడ్డలవలెను బ్రేమించుచుందునుగాక! నా వర్తన మకళంకమగును గాక! శీఘ్రమే నాకు నీసన్నిధిని జేరుభాగ్యము కలుగుఁగాక!

ఓ విశ్వోదరా ! విశ్వవ్యాపకా ! అనంతకోటిరవిప్రభా
భాసమానా ! సమస్తవిఘ్నముల నశింపజేసి నాయుత్తమ
కార్యముల నెల్ల సిద్ధింపజేయుము. సదా నాయందు సద్బుద్ధి
కాపురము సేయుచుండునుగాక !

ఓ జగద్గురూ ! నీవే బ్రహ్మనిష్ఠుమహేశ్వరుడవు.
నీవే సకలప్రపంచమునకుఁ బ్రేరకుడవు. సంచారకుడవు.
నీయాజ్ఞవలననే సూర్యచంద్రులు ప్రకాశించుచున్నారు.
వాయువు వీచుచున్నది. మేఘములు వర్షించుచున్నవి.
సమస్తచరాచరములు సువ్యవస్థితములయి యున్నవి. తండ్రీ !
నన్నుసయితము నీశాసనమును బాలించువానిగఁ జేయవా ?

శరణాగతత్రాణపరాయణా ! నీ కిదే ప్రణమిల్లు
చున్నాడను. నా సాపముల నన్నింటి మన్నింపుము. నేటి
నుండి నేను పవిత్రుడనయి యుందును. నాకుఁ జేయూత
నొసంగి తండ్రీ ! నన్ను సన్మార్గము ననుసరింపజేయుము.
నన్నుద్ధరించుము !

త్రాహి మాం - త్రాహి మాం - త్రాహి మాం
శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు ! శుభంభవతు ! తథాస్తు !

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి

కై) స్తవప్రార్థనా విధానము

ప్రేమమయుడా ! ప్రభూ ! ఘోరాంధకారబంధుర
మగు నీప్రపంచమునఁ దెన్నుఁ గాంచలేని నాకు మార్గమును
జూపించుము. నన్ను ముందునకు నడిపించుము. ఈ భయం
కరజీవిత నిశీఘమందు మార్గచ్యుతుడనఁగ, గృహముఁ
జేరఁజాలకున్న నన్ను నా నికేతనమునకుఁ జేర్చుము. దేవా !

అందరాని పండ్లకై యజ్ఞుఁజూచు బుద్ధి నాయం దొడవకుం
డునుగాక !

ధర్మమార్గమును స్థిరచిత్తముతో ననుసరింప నాకు
నవీనసామర్థ్యము నొసంగుము. నా జీవన విధాతవు నీవే
యగుటచే నాకు మార్గదర్శకుఁడ వగుము. సర్వశక్తి
సంపన్నుండవగు నిన్ను సంస్మరించునంత నా యహం
బ్రహ్మత్వ ముఁతరించును గాక !

తండ్రి! జగదీశ్వరా! నేటిదనుక జడమతినయి,
నేను భవవ్యామోహగతచిత్తుఁడనయి యెన్నియో పాపముల
నాచరించియుంటిని. స్వయంకృతాపరాధములకయి నే నిదిగో
నశువుల స్రవింపఁ జేయుచు నాత్మపశ్చాత్తాపమును వెల్ల
డించుచున్నాఁడను. క్షమింపుము. నన్ను ధిక్కరింపకుము.
తండ్రి! నీవే నాకు దిక్కు.

జగద్బంధవా! దయారాశీ! నీకిదే భక్తిపూర్వక
ముగ నమస్కరించుచున్నాఁడను. నీదగు పవిత్రతేజము
నాయందావిర్భవించి నన్ను నివేకసంపన్నుని గావించి సత్ప
థానుగామిగ నొనరించుఁగాక ! పరాత్పరా! సుశ్రుతముల
యందుఁ నా కాసక్తి కలిగి వర్ధిల్లునుగాక ! నీ ప్రేమరసమును
నా హృదయమున నిలువఁజేయుదునుగాక !

ధామమును నిర్భయముగాఁ జేరుదునుగాక ! నేను సదా
నీ యాధిపత్యమునకు నవనతమస్తకుఁడనయి, పుణ్యమూర్తి
నయి భువి సంచరించెదనుగాక !

హిమాచ్ఛాదనము దూరమయినఁగాని భూధరము యొక్క సౌందర్యము గోచరింపజాలదు. అదియేవిధముగ జగన్నాయకా ! అవివేకము నాహృదయమునుండి తొలంగ నిదే నాజీవిత మెట్లు ప్రకాశింపఁగలదు ? తండ్రీ ! నన్నావ రించియున్న యవివేకాంధకారము నీ జ్ఞానభానుకిరణప్రసార మున దూరమగుఁగాక !

మానవుడనగు నేను మూఢుడనయి ప్రేమమూర్తి వయిన నీ సజీవములగు సందేశముల నాలింపక, విద్వేషభావ పూరితుడనయి సంఘశక్తిని నశింపఁజేయుచున్నాడను. నీ ప్రేమజ్యోతిని నాయందు వెలుంగఁజేసి ప్రేమతత్వాను భవశక్తిని నాకుఁ బ్రసాదించుము. నా హృదయాకాశమున భవత్యేమభానూదయ మయినంతనే ద్వేషభావములను విసర్జించి తరంగితానందరసపరిపూర్ణుడ నయి, విశ్వవిధాత వగు నీ పూతచరణకమలసన్నిధినిఁ జేరి సుఖించునట్లాశీర్వ దించుము. తండ్రీ ! నాయాహ్వనము నందుకొని నన్ను ధన్యుని గావించుము. నీ యాశీర్వాదముచే నాయందు నెలకొని యున్న యహంకార మమకారభ్రాంతులు నశించునుగాక ! అపుడు నా యిత్రశనములకు హృదయాహ్లాదకరములగు ప్రేమగీతములు మిక్కుటముగా వినిపించఁ గలవు.

దేవా ! నే నింక నిన్నెడఁబాసి యుండఁజాలను. నీధర్మ సామ్రాజ్యమును జేరు నిమిత్తము నే నెట్టికష్టముల నయినను, నిష్ఠురములనయినను తుదకు మృత్యువునయినఁ గౌగిలించుకొన సన్నద్ధుడను. ఈశ్వరా ! నీ యీదాసునకు బుద్ధివివేకములఁ బూర్ణముగా నొసంగుము. నా జిహ్వా సదా

సత్యమునే భాషించుఁగాక ! నాచిత్తము నిత్యము సదాచార
నీతిధర్మములందే సంలగ్నమయి యుండునుగాక ! నాకర్ణ
ములు సత్ప్రసంగములనే యాలించుచుండుఁగాక ! నాకర
ములు సాధుసేవ కుపయోగించునుగాక !

ప్రభూ ! నీయందు నాకు భక్తియు, నాయందు నీకుఁ
గరుణయుఁ గలుగుఁగాక ! ఇంతియే నాయభీష్టము. నే నీ
లోకమందనుభవించు సమస్త సౌఖ్యానందములకు నీవే
కారకుఁడవు. సమ సదుఃఖములకు నా యవివేకమే ముఖ్య
హేతువు. దేవా ! స్వర్గమందిరసోపానాధిరోహణ శక్తిని
నాకుఁ బ్రసాదించుము.

పరాత్పరా ! నేను జాగ్రత్స్వప్నములందును సావ
ధానుఁడనయి సదా నిన్ను స్మరించుచుందునుగాక ! కష్ట
నిష్ఠురములమధ్య దుఃఖ పరంపరలయందు, విపజ్జాలముల
నడుమ ముక్తిసాధమును నిర్మింప నేను సమర్థుఁడ నగుదును
గాక ! విస్మృతియందును నిరుత్సాహమును జెందక, సహ
జమునకయి వాపోవక నేను ప్రేమాంబుధిలో నానందతరం
గములవై శాంతినొక నధిరోహించి, స్వర్గమను తీరమును
జేరి నీ పవిత్రపాదపీఠిని నామస్తకము నుంచుదునుగాక !
తండ్రీ ! నిరంతరము నాహృదయమందిరము నీసద్గుణగణ
మధురగానముచే బ్రతిధ్వనించుచుండునుగాక !

ఆఫద్యాంధవా ! నీప్రియకుమారుఁడగుజీససుయొక్క
యాత్మసమర్పణవిధానము నా ప్రాపంచికైశ్వర్యాభిమాన
మును, అహంభావమును, విషయ భోగాసక్తిని నిర్మూలించి
వైచుచున్నది. తండ్రీ ! నీతిశూన్య మగు నాజీవితము

నాకే యసహ్యముగ నుండ నీతిమూరివగు నీకెట్లుండునో నుడువవలయునా? అనాథనాథా! సకల జనదుఃఖశోషణపరాయణా! సమస్తపాపముల దహించివేయు జ్ఞానాగ్నిని నా కొసంగుము. నేను మహాత్ముడగు జీససు యొక్క యనుచరుడనయి నీపవిత్ర సన్నిధిని జేరుదునుగాక!

తండ్రీ! ఇదిగో! నేడే సర్వలోకరక్షకుడవును, పాపులకు సయితము పరిత్రాణము నొసంగునట్టి కరుణాసాగరుండవును నగు నీచరణకమలముల నాజీవితమును, నా యాత్మను నా సర్వస్వమును సానందచితుడనయి సమర్పించివైచితిని. తండ్రీ! నా మొఱ్ఱాలకించి బిరాన నన్ను గనికరించుము. మహాత్మాగియగు జీససు పవిత్రనామమునకు జయమగుగాక!

మఱికొన్ని ప్రార్థనగీతములు

త్వమేవ మాతా చ పితా త్వమేవ
త్వమేవ బంధుశ్చ సఖా త్వమేవ
త్వమేవ విద్యా ద్రవిణం త్వమేవ
త్వమేవ సర్వం మమ దేవదేవ.

“తల్లియు, తండ్రీయు, గురువు, స్నేహితుడవు, దైవము, ప్రభువు, విద్యయు, ధనము మున్నగు సమస్తము నీవే.”

“ఓోగా హరంతి సతతం ప్రబలాః శరీరం
కామాదయోఽప్యనుదినం ప్రదహంతి చిత్తం
మృత్యుశ్చ సృత్యతి సదాకలయన్ దినాని
తస్మాత్త్వమద్య శరణం మమ దీనబంధో!

ఓ దీనబంధూ! బలముగల రోగములు నిత్యము శరీరమును గృశింపజేయుచున్నవి. కామక్రోధాద్యరిపడ్వర్గమును బ్రతిదినము హృదయమును దహించుచున్నది. మృత్యుదేవతకూడ దినములు లెక్కపెట్టుచు గంతులువేయుచున్నది. కావున అనాథుడ నగు నా కిప్పుడు నీవే దిక్కు.

“దేహో వినశ్యతి సదా పరిణామశీల
శ్చిత్తంచ భిద్యతి సదా విషయానురాగీ
బుద్ధిః సదాహి రమతే విషయేషు నాంత
స్తస్మాత్త్వమద్య శరణం మమ దీనబంధో.”

పరిణామమే స్వభావముగల గల దేహము నిత్యము నశించుచున్నది. విషయాన కమగు చిత్తమునయిత మెప్పుడును క్లేశముఁ జెందుచున్నది. బుద్ధి యెల్లప్పుడును విషయములయందే కీర్షించుచున్నది. ఏవియు నాకు స్వాధీనముగాక యున్నవి. తండ్రి నీవే నాకు దిక్కు.

“అయ్యుర్విసశ్యతి యథా ౭౭మృఘటస్థతోయం
విద్యుత్ ప్రభేద చపలా నవ యశావనశ్రీః
వృద్ధాప్రధావతి యథా మృగరాజపత్నీ
తస్మాత్త్వ మద్య శరణం మమ దీనబంధో.”

పచ్చికుండలో నుంచిన యుదకమువలె నాయువు క్షీణించిపోవుచున్నది. మృత్యువువలె యశావన మతిచపలమయినది. సింహమువలె వార్ధక్యము తఱుముకొనివచ్చుచున్నది. స్వామీ ఇంక నీవే దిక్కు”.

దృష్టి ర్నభూతవిషయా సమతాభిధానా
వైషమ్యమేవ తదిదం విషయీకరోతి

శాంతిః కుతో మమ భవే త్సమతా న చే త్స్యాత్
తస్మాత్త్వ మద్య శరణం మమ దీనబంధో.”

“సమత్వద్వప్తి గోచరించుటలేదు. వైషమ్యమే పొడఁ
గట్టుచున్నది. సమత్వబుద్ధిలేని నాకు శాంతి యెట్లుకలుగును?
కాన, తండ్రీ! నీవే నాకు దిక్కు.

“శా॥ నావై రాదు భవత్కటాక్ష మికనైః♦నన్ న్యాయమా!
రక్షకా!

నీపాలంబడనో? నినుంగూలువనో?♦ నీవాడగానో? యొరుల్
ప్రశ్నన్నారోయెఱుంగవో? మఱితువో♦పాల్కొలినావోగదే?
తాపంబగ్గలమూర్పరావెపరమా♦త్మా! భక్తచింతామణి!”

న లు బ ది తొ మ్మి ద వ ప్ర క ర ణ ము

సా యం పార్థ న ము

“నమస్తే సతే తే జగత్కారణాయ
 నమస్తే చితే సర్వలోకాశ్రయాయ
 నమోఽద్వైతతత్వాయ ముక్తిప్రదాయ
 నమో బ్రహ్మణే వ్యాపినే శాశ్వతాయ.”

“జగత్కారణభూతుడవగు దేవా! నీకు నమస్కారము. సత్యస్వరూపా! నీకు నమస్కారము. సర్వలోకాశ్రయ ప్రదా! చిత్స్వరూపా! నీ కిదే నమస్కారము. మోక్షప్రదాతా! అద్వైతరూపా! నీకు నా నమస్కారము. సర్వవ్యాపకా! అచ్యుతా, నీ కిదే నమస్కరించుచున్నాడను.”

“త్వ మేకం శరణ్యం త్వమేకం వరేణ్యం
 త్వమేకం జగత్పాలకం స్వప్రకాశం
 త్వమేకం జగత్కర్తృ పాతృప్రహర్తృ
 త్వమేకం పరం నిశ్చలం నిర్వికల్పం.”

“ఈశ్వరా! నీ వొక్కడవే సంరక్షకుడవు; నీవొక్కడవే సర్వశ్రేష్ఠుడవు; జగత్పాలకుడవు; స్వయంప్రకాశకుడవు; జగన్నిర్మాణ భరణహరణములకు హేతుభూతుడవు. నీవొక్కడవే నిశ్చలుడవు; నిర్వికల్పుడవు.”

“భయానాం భయం భీషణం భీషణానాం
 గతిః ప్రాణీనాం పావనం పావనానాం
 మహోచ్చైః పదానాం నియంతృత్వ మేకం
 పరేషాం పరం రక్షణం రక్షణానాం.”

“పరాత్పరా! నీవు భయములకు భయంకరుడవు;
 భయానకములకు భయానకుడవు; జీవులకు గతివి; పవిత్రత
 కు బరమపావనుడవు. నీవొక్కడవే సమస్తాన్నతపదవు
 లకు నియంతవు; సర్వశ్రేష్ఠుడవు; మహారక్షకుడవు.”

“వయం త్వం స్మరామో వయం త్వం భజామో
 వయం త్వం జగత్సాక్షిరూపం నమామః
 సజేకం నిదానం నిరాలంబ మీశం
 భవాంభోధిపాతం శరణ్యం వ్రజామః”

“నేను నిన్ను స్మరించెదను; భజించెదను. జగత్సాక్షి
 రూపుడవగు నీకు నమస్కరించెదను. నీవు సత్స్వరూపుడవు;
 ఆదికారణుడవు; అవలంబరహితుడవు; నేతవు; పాపనముద్ర
 నొకవు. అట్టి నిన్నొక్కని నే శరణు జొచ్చెదను.”

ఈశ్వరా! నీ యీ యనంతమగు సృష్టియందు సాగర
 మందలి సలీలకణంబు పగిది నే నొక్క రేణుమాత్రుడనయి
 యున్నాను. తండ్రీ! నాజీవితము కమలపత్రస్థిత జలబిందువు
 వలె జంచలమయియున్నది. అనుదినము, అనునిమేషము
 కామక్రోధాది శత్రువులు నాచిత్తమును ముట్టడించుచున్నవి.
 కరుణానిధీ! పరమసావనా! తుచ్ఛములగు విషయాదులఁ
 బరిత్యాగ మొనరింప నాకు సామర్థ్యమును, బలమును, వివే
 కమును బ్రసాదించుము. అనాథుడ నగు నాకు నీవే రక్షకు
 డవు.

భక్తవత్సలా! అమృతా! ఈలోకమందలి క్షణికమగు నేపదార్థవ్యామోహమందును నాచిత్తము తగుల్కొనకుండుంగాక! నేను త్రికాలములందు, త్రిదశలందు, అవస్థాత్రయమందుఁ బరిశుద్ధుడనయి నిత్యనిర్మలఁడవును, మంగళమయుడవును నగు నీ చరణకమలముల భక్తివిశ్వాసములఁ గలిగియుందునుగాక!

తండ్రీ! నీకృపయే లేకున్న పంచభూతము లిట్లేల మాకుఁ దోడ్పడుచుండఁగలవు? సూర్యచంద్రాదు లేల బానిసలవలె మాకు సేవఁజేయుచుందురు? తండ్రీ! రేబలు మా హితమునందు సంలగ్నచిత్తుడవయి యుండు నీ వెంతటి కృపామయుడవు! నిర్వాజముగ, నిస్సాస్వర్థుడవయి మమ్ము సృజించి, పోషించి సుఖంపఁజేయు నీ వెంతటిదయాళుడవు! నీ పరమకృపచే, నీమహచ్ఛక్తిచే రేణునమానమగు బీజమునుండి యెట్టి మహోన్నతమును, అతివిశాలమును నగు వటవృక్షముత్పన్నమగుచున్నయది.

జగన్నాయకా! సచ్చిదానందస్వరూపా! నాకు సద్బుద్ధిని బ్రసాదించుము. నీ సంతానమగు సమస్తజీవులఁ బ్రేమించువానిగ న న్నొనరించుము. మాతాపితాచార్యుల సేవాశుశ్రూషలఁ గావించుచు, గురుజనులకు విధేయుడనయి, శాంతుడనయి దాంతుడనయి ధర్మమును దప్పక, సత్యమును సన్మానించుచు, నీతివర్తనుడనయి సంపదించునట్లు నాహృదయమునం దుత్సాహమును గలిగింప నీ కిదే మ్రొక్కులిడుచున్నాడ.

దీనబంధూ! నే నైశ్వర్యములు లేవని సంతాపమును జెందను. ఉన్నతప్రాసాదములు స్వప్నప్రాయము లయ్యెనని

విచారింపను. భోగవిలాసము లప్రాప్యము లని చింతింపను. ధనములేదని, ధాన్యములేదని దుఃఖంపను. రూపములేదని, వైభవము శూన్యమని కొందల మందను. సేవకులు లేరని డెందమునఁ గుందను. సామ్రాజ్యమునకయి వాపోవను.

తండ్రీ! నేను దివారాత్రములు నీయనుగ్రహమునకు, నీయామోదమునకు, నీకృపకు, నీదయకుఁ బాత్రుఁడను గాఁ జాలనై తిని గదాయనిగొంతెత్తి రోదనమొనరించుచుందును. పరమపితా! నా యీ మొఱ్ఱలకించి, సమస్తపాపముల నుండి విమోచనమునందుటకు నాయంతరాత్మను బ్రోత్సహించుము. నాకు దుఃఖములందు ధైర్యము నొసంగుము. ఆపదలయందు సైర్యమును బ్రసాదించుము. వాసనలయందు వైరాగ్యమును దయసేయుము. క్రోధమందు సహనశీలత నొసంగుము. ద్వేషమందుఁ బ్రేమ నిమ్ము. తండ్రీ! ఈ నా యభీష్టముల సిద్ధింపఁజేయవా?

ప్రభూ! శాశ్వతముగా భువి జీవింపవలయునను వెట్టి తలంపు నాకు లేదు. నేను స్వార్థాంధుఁడనై నిన్ను “పుత్రం దేహి, యశో దేహి, ధనం దేహి” అని కోరుటలేదు. నేను నిస్వార్థుఁడనయి, పవిత్రుఁడనయి, బుద్ధిమంతుఁడనయి జీవింప వలయుననియే కోరుచున్నాఁడను. సత్యమం దాసక్తియు, ధర్మమం దనురక్తియు, సేవయం దభిలాషయు, ప్రేమయం దాదరమును నాకు నిత్యము వర్ధిల్లుచుండునుగాక! నాయందుఁగల యాత్మచౌరబ్ధ్యము దూరమగుఁగాక. నేను సమస్తమతము లందలిసమస్తదేశములందలిమహాపురుషులహితోపదేశముల నాలించి, తదనుకూలముగ వర్తించి ధన్యుఁడనగుదునుగాక.

దేవా ! నాకు నీయందును; నాయంతఃకరణమందును, మహాపురుషులందును, మహాపతివ్రతలందును, నాదేశమందును, నా జాతీయతయందును దినదినము భక్తిభావ మతిశయించును గాక ! తండ్రీ ! అనునయపూర్వకంబును, అనురాగ పురస్కరంబును నగు నా యీవిన్నపమునం దేవేని దోషములున్న మన్నించుము. పాపములు శమించుఁగాక !

“మూకం కరోతి వాచాలం పంగుం లంఘయతే గిరిం
యత్కృపా తమహం వందే పరమానందమాధవం.”

“ఎవనికృపచే మూకుఁడువాచాలుఁడగునో, పంగువు గిరిని లంఘించునో, అట్టి పరమానందస్వరూపుఁడగు మాధవు నకు వందనములు.”

“దృతేదృఢంహమామిత్రస్యమాచక్షుషా
సర్వాణి భూతాని సమీక్షంతాం.
మిత్రస్యాహంచక్షుషా సర్వాణిభూతాని
సమీక్షేమిత్రస్యచక్షుషా సమీక్షామహే.”

—యజుర్వేదము.

“జగదీశ్వరా ! నీవు దయానిధివి; కృపాసింధువవు; కరుణాసాగరుడవు. నీకరుణా విశేషముచే దుష్టగుణములు నశించును. శుభగుణములు వృద్ధి జెందును. ప్రభూ ! నేను సమస్తప్రాణులను దయాదృష్టితో వీక్షించుటకును, సమస్త జనులతో మిత్రభావమున వర్తించుటకు నాకు సత్స్వభావమును బ్రసాదించుము. సమస్తప్రాణులు నన్ను సయితము మిత్రభావముతో విలోకించునట్లునుగ్రహించుము. భక్తవత్సలా ! ఆపద్బాధవా ! తండ్రీ ! నేను ప్రతిపాణిని స్నేహ దృష్టితో నాత్మసమానముగఁ బ్రేమింతునుగాక !

పక్షపాతబుద్ధిని వినరించి విశుద్ధవిశ్వ ప్రేమతోడఁ
బ్రవ రించెదనుగాక ! అన్యాయముతోడ నెపుడు నే నేకీ
భవింపకుందును గాక ! మనుష్య జీవితమును వృక్షమున
ఫలించు ధర్మార్థకామమోక్షములను చతుర్విధసత్ఫలముల
సంపాదించుటకయి నా సర్వస్వమును సమర్పించి కృషి
సలుపుదునుగాక ; ఓ నా కన్న తండ్రి ! కరుణానిధీ ! నాయీ
యభీష్టములు సిద్ధించునటు లాశీర్వదించుము.

“భద్రం కర్ణభిః శృణుయామ దేవాః
భద్రం సశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః,
స్థిరైరంగై స్తుష్టువాగ్ం సస్తనాభి
ర్వ్యశేమ హి దేవహితం యదాయః.”

“ప్రభూ ! మా శ్రవణములు సదా మంగళమయము
లగు శబ్దములనే వినుచుండును గాక ; మా నయనములు
నిత్యము శుభదృష్టితో శౌచమునే వీక్షించుచుండునుగాక ;
మాజీవితము సజ్జనసేవ యందుఁ గడచునుగాక ! తండ్రి !
సర్వలోకమాన్యా ! ఈ నా వరముల సిద్ధింపఁజేయవా ?

“O Lord, look upon my evil qualities
Thy name O' Lord, is same sightedness
By the touch if thou wilt
Thou canst make me pure
So Lord, look not upon my evil qualities.”

—Sister Nivedita.

“ఓ ప్రభూ ! నీవు నాయందుఁ గల దుర్గుణముల
గణింపకుము. నీవు సకలమతమున నన్ను స్పృశించి పరి
శుద్ధుని గావింప సమర్థుడవు. కావుననే నీవు నా దోషముల
నెన్నకుము తండ్రి”

—సోదరి నివేదిత.

విద్యార్థులారా; మీ రనుదిన మీ చందమున సాయం
సమయమందును, ప్రభాతకాలమందును నిర్మలంబగు ప్రదేశ
మున నిమిలితనేత్రులయి, నిశ్చలహృదయులయి కరుణాసిం
ధువగు సర్వేశ్వరుని ప్రగాఢానుతాపపూర్వకముగఁ బ్రార్థిం
తురేని యపూర్వముగు నాత్మబలమును, మనశ్శాంతిని,
తుష్టిని, పుష్టినిబడసి శుద్ధాంతఃకరణులయి, నిర్మలచాత్రులై,
లోకోపకారపారీణులయి పుణ్యపురుషులయి, ధన్యులుకాఁ
గలుగుదురు. శ్రీశంకరుని భక్తిభావోత్పాదకముగు నీమేలు
కొలుపుతోఁ బ్రార్థనవిషయమును ముగించెనను:—

“భజగోవిందం భజగోవిందం భజగోవిందం మూఢమతే
సంప్రాప్తే సన్నిహితే కాలే నహి నహి రక్షతి డుక్త్యోకరణే.

వీ బ ద వ వ్ర క రణ ము

ఆత్మ విశ్వాసము

“True Hope is swift, and flies with swallow’s wings,
kings it makes gods, and meaner creatures kings.

—Shakespeare.

“యథార్థమగు విశ్వాసము కడు వేగము గలది.
అయ్యది సమస్తమును గఱచించి వేయనట్టి పక్షములతో నెగురు
చుండును. ధరణీపతులు దానికృపచే దేవత లగుదురు. క్షుద్ర
జీవులు పృథ్వీశు లగుదురు.” —షేక్స్పియరు.

విశ్వమందలి సర్వేశ్వరప్రదత్తములగు సకలసౌభా
గ్యములతో నాత్మవిశ్వాసమే యక్షయసంపన్నిధి. మనుష్యుఁ
డీ మహత్తరంబగు పదార్థావలంబనముచే నైహికాముష్మిక
సౌఖ్యమును సులభముగా సంపాదించునమర్థుడగుచున్నాఁడు.
ఆత్మవిశ్వాసము పరమపవిత్రంబగు దైవికశక్తి. ఇయ్యది
సకలప్రీతురుషులకు సర్వసంపాదనార్హమయి యున్నది.
మనుష్యజాతి ఆత్మవిశ్వాసశూన్యమగునేని క్షణమాత్రకాల
ముననే నిర్జీవంబగుట నిశ్చయము.

ఆత్మవిశ్వాసవిభూషితుండగు వ్యక్తి తొలుఁదొల్ల
గర్భదరిదుండై యుండియున్నను నిమేషమాత్రకాలంబున
సకల సామ్రాజ్యాధిపతి యగు ననుటయం దేమాత్ర

మతిశయోక్తి కానరాదు. అంగ్లకవి సార్వభౌముడు సచిం చినరీతి డుద్రజీవులే నరనాథులు కాంగలిగినపుడు సామాన్య బుద్ధివివేకసంపన్నులగు మనుష్యులు మహాత్ములగుటయం దాశ్చర్యము లేదు.

అచంచలములగు మహాత్ముంగభూధరముల నయిన జలింపజేయఁగల మహాద్భుతమగు శక్తి షడాక్షరాన్నితమగు నీ యాత్మవిశ్వాసమునందే కలదనుటలో నబ్బుమేమియు లేదు విశ్వముయొక్క బలవత్తరములును, పరమప్రయోజన కరములును, మానవజీవితశ్రేయస్కరములును నగు సమస్తా న్యాన్యశక్తులీ యాత్మవిశ్వాసమునుండియే యుద్భవించుచు న్నవి. సాధారణముగా సామాన్యమానవులకును, మహాపురుషులకును మధ్య వెలయు భేదమున కీ యాత్మవిశ్వాసమే కారణ భూతమయినది. ఆత్మవిశ్వాససంపన్నునికింపై నధిక భాగ్యవంతుఁడును, ఆత్మవిశ్వాసదూరునికన్న మిన్నయగు దరిద్రుఁడును వసుంధరాతలమం దెచ్చోటను లేఁడుట తథ్యము.

ఎంతటి ఘనకార్యమునయిన మనుష్యుఁడు తనయాత్మి యందు విశ్వాసము గలవాఁడగునేని నిస్సందేహముగా సాధించి సిద్ధినంద సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. బహుకష్టసాధ్యం బగు నొక కార్యమును సర్వహింపవలసివచ్చినపుడు మను ష్యుఁడు సందేహింపక, భయముఁజెందక, సుస్థిరహృదయుఁ ఁడయి 'నేనీ కార్యమును సులభముగా సాధించఁగలను' అను ధీరభావముతో ముందంజవేయుచో వానికి ర్తవ్యపథ మన శ్యము పరిష్కృతమయి సుఖసంపన్నము కాఁగలదు. అప్పు

డతనికిఁ దత్కర్మయొక్క సత్ఫలము సులభముగా హస్త
గతమగుచు.

ఆత్మవిశ్వాస సంపన్నుఁడు కర్మయోగి యనఁబడు
చున్నాఁడు. కర్మయోగి కిలాతలంబున వానిసంకల్పమార్గము
నకుఁ బ్రతిబంధకములఁ గల్పించు శక్తు లుండుట యసం
భవము.

“న దైవమపి సంచిన్త్య త్యజే దుద్యోగ మాత్మినః,
అనుద్యోగేన తైలాని తిలేభ్యోనాపుష్పర్హతి.”
ఉద్యోగినం పురుషసింహ ముపైతి లక్ష్మీ
రైవేన దేయ మితి కాపురుషా వదంతి
దైవం నిహత్య కురు పౌరుష మాత్మ శక్త్యై
యత్నే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోత్ర దోషః?”

—నీతిశిక్ష.

“యువకుడా! అదృష్టముపైఁగల నమ్మికచే నుద్యో
గమును విడిచిపుచ్చకుము. నిరద్యోగముచేఁ దిలములనుండి
తైలమును బడయుట సంభవించునా? ఉద్యోగనిరతుండగు
పురుషసింహమునకు లక్ష్మీ సులభముగా లభించుచున్నయది.
అదృష్టమును నిత్యము భీరువులే సంస్కరించుచుందురు.
అదృష్టము నణఁగఁగదొక్కి- పురుషార్థ మొనరించుము.
యత్నించినను కార్యము సిద్ధింపనిచో దోష మెవరిది?”

నీతిశిక్షయొక్క యీ వాక్యము లెట్టిసితియందును
మనుష్యుఁడు ధైర్యసైర్యోత్సాహముల బహిష్కరింపరాదని
బోధఁ జేయుచున్నది. ఆంగ్లభాష నభ్యసించిన యువజనులు
తమ పాఠపుస్తకముల ‘రాబర్టుబ్రూసు — సాల్ఁడు’ కథచే

లభించు నీతిచే ప్రయత్నమే, సాహసమే లక్ష్మీయని గ్రహింపఁగలదు.

ప్రకృతి సదా కర్మయోగియొక్కయడుగులకు మడుగు లొత్తుచుండును. కర్మయోగతత్పరుఁడు పరాత్పరుని ప్రియ నందనుఁడు. అట్లగుట వాని కసాధ్యంబగు కార్యమేదియు భూమండలమునఁ దటస్థింపనేరదు. ఆత్మవిశ్వాసపరిమాణము ననుసరించియే ఫలముసయిత నుండుననుట నిర్వివాదాంశము. అధికమగు నాత్మవిశ్వాసముచే జెన్నొందువ్యక్తి యపూర్వములగు ఘనకార్యముల సాధించుటయందు వెనుకాడ నొల్లఁడు.

ఆత్మవిశ్వాసశూన్యుఁడగు దుర్బలుఁడు కార్యభీరువయి, శక్తియుతుండై యుండునని నిజాత్మపరీకాసహంతకుఁ డయి యెట్టి సామాన్యకార్యములనయిన సాధింపలేని భ్రష్టుఁ డును, హీనఁడను నగుటయం దేమియు నాశ్చర్యము లేదు. ఆత్మవిశ్వాసశూన్యతచే మానవునకుఁ గర్తవ్యపథమునఁ బ్రతి పదమందును సందేహములవై సందేహములు కలుగుచు, వాని కార్యకరణశక్తిని క్షీణింపఁజేసి వేయుచుండఁ గలవు.

తత్కారణమున వానిహృదయ మనుక్షణము దుర్బలమయి, అసఫలతకుసుస్వాగతము నొసంగుచుండగలదు. ఆత్మవిశ్వాసశూన్యుఁడు జీవన్ముతుఁడు. నిరంతరాపజయాపమాన పరాభవములే వాని కవశ్యభోక్తవ్యములగు సంపదలు.

“When I take the honour of a thing once
I am like your tailor's needle I go through”

—Ben-Janson.

“నే నొక పదార్థమును ఘనమని గ్రహించినపుడు ద్రవీవాని సూదివలె దానిలో దూరుట కేని సందేహపడు వాడను గాను.”

—బెక్ జాన్సను.

అనగా నొక విషయమును మనము ప్రశస్తమని గ్రహించినపుడు తత్సంపాదనమునకయి యావచ్చుకీని విని యోగించుట పరమధర్మము. అట్టిసందర్భములం దేమాత్రమును శంకింపరాదు. ఆత్మవిశ్వాసముచే నా ప్రశస్తమగు పదార్థ మెచ్చోట నున్నను సాధించుటకు సమస్తవిధములఁ గట్టిబద్ధులమయి యుండవలయును. ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁ డగు వ్యక్తికిఁ గర్తవ్యమార్గమందలి తీక్షణములగు కంటకములు వికసితకోమల ప్రసూనములవలెఁ గానరాఁగలవు.

మండుటొడవ్వానికి రేయెండ యగును. ఎట్టిభయంకర కష్టనిష్ఠురము లయినను వానికి సౌఖ్యానందదాయకములు గనే తోచుచుండఁగలవు. ఆత్మవిశ్వాస బలసంపన్నుఁడు విషమును సయిత మచూతమని పరిగ్రహించు భయపడ నాతటి ధీరుడయి యుండును. ఆత్మవిశ్వాసముచే కార్యసాధనోన్ముఖుఁడగు మనుష్యుఁడు కార్యభారమునుగూర్చియు, తదభయంకర దుష్ప్రితినిగూర్చియు, కాఠిన్యమునుగురించియుఁ బ్రసంగించుచుండు కార్యభీరువులను, నిరుత్సాహయుతులను మఱచియుఁ జెంతఁ జేరనీచురాదు.

మనుష్యులమగు మనమెపుడును నూతనోత్సాహమును, నవీనోద్రేకమును, నవ్యకార్మికస్ఫూర్తిని దృఢమగు నాత్మవిశ్వాసముచే నార్జించుచు నీశ్వరసృష్టియొక్క విశాల

మగుకర్మక్షేత్రమందు వెనుదిరిగి చూడకయే ముందడుగిడు చుండవలయును. ఇట్లొనరింతుమేని సమస్తసందర్భములందు విజయలక్ష్మి మన పరిచారికవలె వెంటాడుచు మన పాద సాన్నిధ్య మహాభాగ్యము నంద దీనాతిదీనయయి వచ్చు చుండఁగలదు.

ఆత్మవిశ్వాసదూరులగు ప్రమత్తులయొక్కయు, అల సులయొక్కయు, నిరుద్యోగుల యొక్కయు దుస్సాంగత్యము నను, వారి నిరాశాభావద్యోతకములగు నింద్యప్రసంగశ్రవణమునను కర్మయోగ సాధకుని హృదయ వికాసము క్రమ క్రమముగా నశించిపోవు చుండఁగలదు. ఆత్మవిశ్వాసముచే మశకము గంతావళ మగుననియు, ఆవిశ్వాసముచే గజమే మశకము కావలసి వచ్చుననియు మహాపురుషుని సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు.

నేటి పర్యంత మీ విశాలవిశ్వవలయమున జననమంది యద్భుతోత్తమ మహాకార్యములఁ గావించి, తమ యశః కాయములఁ జిరస్థాయిగ భువి నెలకొల్పి పరమపదించి యున్న మహాపురుషులెల్లరు కేవల మీ యాత్మవిశ్వాసమునే తమజీవిత సర్వస్వముగ భావించియుండిరి. వారు తమ యుపన్యాసముల మూలమునఁ దమజీవితానుభవమును లోకమునకుఁ జాటుచు నాత్మవిశ్వాసమే మానవజీవితాభ్యుదయమున కుత్తమంబగు సత్సాధన మని నొక్కి వక్కాణింపి యున్నారు.

దూరదృష్టిలేని మూఢులు త్రిపుండ్రకముల ధరించి 'విష్ణు ర్నారాయణః కృష్ణో' యని స్మరించుచుండువారలే

వైష్ణవులు లేక భాగవతులని భావించువిధంబుననే 'నేను భూపాలుఁడ నగుదునుగాక! కాళిదాసుని శాసించువాఁడ నగుదునుగాక' యని కోరుకొనుచుఁ దత్తదుచితకర్మానుష్ఠానమునకు గడంగనిచో వారి భావములు వజ్రసమానములగు సత్సంకల్పములని భావింపఁబడక పేరాసలుగనే పరిగణింపఁ బడఁగలవు.

భక్తి కాత్మ సంస్కరణము మూలమయినటుల నాత్మ విశ్వాసమునకు ముఖ్యలక్షణ మవక్రమంబగు కర్మయోగ ద్రఢిచుయే. ఆచరణ శూన్యములగు సంకల్పము లెంతటి మహోన్నతములయినను మానవుని కేవిధముగను శ్రేయస్కరములు కానేరవు. ఆచరణపూర్వకమును, ఆత్మవిశ్వాస పురస్కరమును నగు కర్మయోగము నవలంబించువాని కిలా తలంబున లభింపనివస్తు వేది?

“నాత్యుచ్చశిఖరో మేరు ర్నాతి న చరసాతలం,
వ్యవసాయద్వితీయానాం నాప్యపారో మహోదధిః.”

“ఉద్యోగికి మేరుతుల్యమగు సమున్నతభూధరము ఉన్నతపదార్థముగ గోచరింపదు. రసాతలమయిన నతని కగాధముగ నుండఁజాలదు. సంపూర్ణమగు ధ్యానముతోఁ గృషి సూపువానికి జలధి యపారముగ నుండనేరదు.”

ఆత్మవిశ్వాసరసీతుఁడగు వ్యక్తి యేకాలమందును, ఏ రాష్ట్రమందును సఫలజీవనుఁడయి యుండలేదు. ప్రపంచమందలి సనుస్తదేశములయొక్క భూత వర్తమానకాలకాల మహాపురుషుల జీవితచారిత్రముల శ్రద్ధతోఁ బఠింతుమేని వారి యాన్నత్యమునకును, సామాన్యమానవాతీతము

ములగు లోకోత్తరకార్యములకును మూల మాతృవిశ్వాసమే యని సువ్యక్తము కాగలదు.

అధునాతనప్రపంచమందలి యావదాదర్శనూనవులు తమ జీవితములతో నాత్మవిశ్వాసము నేరీతి సమన్వయ మొనరించుకొని యున్నారో విచారింపుడు. ఆత్మవిశ్వాసముచే రోగగ్రస్తుడు తన వ్యాధిని నిర్మూలించు కొనఁగలడు; దరిద్రుడు తన దారిద్ర్యమును బాపుకొన సమర్థుండగును; పాపగుఁ డపారపాండిత్యమును సంపాదింప నర్హుండగును.

ఆత్మవిశ్వాసముచే మనుష్యుడు వాంఛితపదార్థముల నెల్ల సులభముగాఁ బడయుఁ గలుగుచున్నాడు. ఏ మానవుఁ డయినను గ్రమక్రమముగా నాత్మవిశ్వాస మను స్వర్ణీయమహత్సంపదను బడయ నొత్తించుకొలఁదియు ధీరుడయి యపూర్వసాహసపూర్వకములగు కార్యము లొనరించుచు లోకపూజ్యుడయి సుఖింపఁగలడు.

ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁ డవక్రిపరాక్రమోపేతుండగు వీరకేసరి యగుటచేఁ బ్రపంచమంతయు నేకీభవించి తన్నుఁ బరిహసించుచున్నను, నిందించుచున్నను, పరిత్యజింపనున్నను, ప్రాణమిత్రు లనేకులు భయంకర శత్రువులయి కార్యావరోధములఁ గల్పించుచున్నను, తన దుస్సాహసమునకయి, స్వకుటుంబ సభ్యులే కుపితులయి తన్ను నిరసించుచున్నను, అంతమున కఖిలమున కధినాయకుండగు సర్వేశ్వరుఁడే విరుద్ధమయి యున్నటులఁ దోచినను దన కర్తవ్యపథమునుండి యీషణ్మాత్రమయిన జలింపక మహాధైర్య సైర్యములతోఁ

బ్రాహ్మణులైన ఘనకార్యమును సాధించి, విజయలక్ష్మీ కోమల కరపల్లవ గ్రహణ మొనర్చియే తీరును.

ఎన్ని యవరోధములు, దూషణములు, నిరసనములు, నిష్ఠురములు, విపత్పరంపరలు తటస్థించినను బట్టినపట్టు వీడక కార్యసాఫల్యము నందనోచిన యాయాత్మవిశ్వాససంపన్నుండగు వీరవరేణ్యుని సమస్తలోకము హృదయపూర్వకముగా నభినందింప గలదు. సమస్తమానపు లవ్వాని ధీరవీరచరిత్రమున కచ్చెరువొంది, విస్మయ విస్ఫూరితనేత్రులయి వాని దేవతామూర్తి నవలోకించుచు నాత్మవిశ్వాస మాహాత్మ్యమును వేనోళ్ళ బొగడుచు నా విశ్వాససంపన్నునివై గును మముల వర్షింపజేయఁగలరు.

ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁడు భగవత్పదార్థమగు నాత్మ యొక్క ప్రభాసముచే మహత్తరకార్యముల సాధించి, వాని సత్ఫలప్రాప్తిచే న్యాయముగా సౌఖ్యనందాంబుధి నోలలాడుటయే కాక మనుష్య ప్రపంచమంతటికి నాత్మోన్నతికరమగు గుణపాఠమును నేర్పి పరోపకార హితవుఁడను విఖ్యాతికల బాత్రుడయి, మూర్తీభవించిన మనుష్యత్వమున కాదర్శ ప్రాయుఁడయి, భగవద్దత్తమగు నాత్మను సముచితముగ సన్మానించినందులకయి సరమాత్ముని దృష్టియందున్నత స్థానము నలంకరింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

ఆత్మవిశ్వాసయుక్తునకు భూమండలమునం దెవ్వరి 'తోడునీడయు లేకున్నను, మఱి యెవ్వారు చేదోడు వాదోడుగా నుండకపోయినను, వానికి వాని యుదారములగు భావనలే - అపూర్వములగు కల్పనలే - పరాక్రమ స్ఫూర్తిచే

నుద్దీపితములగు దృఢసంకల్పములే మూర్తిమంతములయి
మిత్రులవలె గర్తవ్యపథమున సాక్షాత్కరించి, తోడ్పడి,
వాని కర్మయోగశక్తి నినుమడింపజేయుచు బ్రశ్రమక్లాంతి
నుపశమింపజేయఁ గడంగుచుండఁగలవు.

యశకుడా! నీవు సయిత మాత్మ విశ్వాసమువాటి
దైవికసంపత్తిని నీదిగాఁ జేసికొనఁ ద్వరపథము. నీహృదయ
మునం దచంచలమగు విశ్వాసోదయమైనంతనే నీ హృదయ
మపూర్వ సాహసోద్రిక్తమయి కార్యోన్ముఖము కాఁగలదు
లేలమ్మ. సత్వరము కర్మయోగివై విశ్వాస పూర్వకముగా
సకలధర్మముల నిర్వహింప నుద్యుక్తుడవై సాధించి ధన్య
తను గాంచుము. నీహితము నపేక్షించు కవికుమారు లెట్లుప
దేశించుచున్నారో శ్రద్ధతో నాలించుము.

“That which we are we are

One equal temper of heroic hearts

Made weak by time and fate, but strong in will

To strive, to seek, to find and not to yield”

—Tennyson.

“యశకులారా! మనమెల్లరము సమాన వీరరస
పూరిత హృదయుల మయి యుండియుఁ గాలప్రభావమునను
కర్మ పరిపాకంబునను దుర్బలస్థితిని సూచించు దశయందే
యున్నారము. అదియే మనస్థితి. కాని మనము దృఢసంకల్ప
చిత్తులమయి ఉద్యమించుటకును, అన్వేషించుటకును, సత్య
మును గ్రహించుటకును, సగసిద్ధులమయియున్నారమనియు,
లోబడుటకు మాత్రము కాదనియు మనము గుర్తింపక
యున్నారము.

—టెన్నిసను.

ఆత్మవిశ్వాసమునకును, సఫలమనోరథత్వమునకును నవినాభావసంబంధ మనాదిసిద్ధమయియున్నది. ఆత్మవిశ్వాస మను నమూల్యపదార్థమే సృష్టియొక్క ఘనీభూతమగు సార మయి మహాపురుషులయం దావిర్భవించి, వారిచే మహత్త రములగు నద్భుతకార్యములఁ గావింపఁజేయుచు నిద్రావస్థ యందుండు విశ్వహృదయమును మేల్కొలుపుచుండును.

ఆత్మవిశ్వాసశూన్యులయి నేటివఱ కిలవై జన్మించి యున్న మహాత్ము లెల్లరు భీరువులేయి యుండినచో నీ సరికి సృష్టిప్రాథమికావస్థయొక్క సంకీర్ణ వాతావరణమునుండి వెలువడ నేరనిదయి రసాతలోన్ముఖమయి యుండెడిది.

ఉ తమ మానవులందు గోచరించు ప్రకాశవికాసము లకు హేతు వాత్మ విశ్వాసమే కాని వేఱొండుకాదు. మాన వుని నసభ్యతావస్థనుండి నాగరకదశకుఁ దెచ్చున దీయాత్మ విశ్వాసమను మహోత్కృష్ట జీవిత సంస్కరణసాధనమే యని గ్రహింపుడు.

మనంతట మన మేదియో యొక కార్యసంబంధమగు సాఫల్యమును వాంఛింపనిదే, తద్విషయమునకుఁ దగుయోగ్య తను సంపాదింపనిదే ప్రపంచమందలి యేక క్రియు మనల నుద్ధరింపఁజాల దనుట రూఢి. సఫలమనోరథుల మగుటకుఁ బూర్వము మనము వ్రజసమానమగు నాత్మవిశ్వాసమను నభేద్యకవచమును ధరింపక యే కర్తవ్యసంగ్రామరంగమునం దొదవు వివిధములగు నపరోధములను దూరమొనరించి, శత్రువులఁ బరాభూతులఁ గావించి విజయమును సామ్రాజ్య మును సంపాదింపఁ జాలము. కేవల మదృష్టముచే నెట్టి సామాన్యకార్యమును సఫలీభూతము కానేరదు.

“యథా హ్యేకేన చక్రేణ రథస్య చ గతి ర్భవేత్
ఏవం పురుషకారేణ విశా దైవం న సిద్ధ్యతి.”

—నీతిశిక్ష.

“ఒంటిచక్రముతో రథము నడువఁజాలని విధంబుననే పురుషకారములేనిదే భాగ్యము (దై వానుగ్రహము)ను సిద్ధింప నేరదు.”

విశ్వమందలి ప్రతికార్యమున కొక నిబంధనము సృష్ట్యాదియందే యేర్పడియున్నది సాహసపూర్వకముగఁ దన్ని బంధనమును బాలించుటవలననే కార్యము సులభముగా సాధింపబడుచున్నది. ప్రతికార్యమున కొక కారణముసయితము కలదు. ఆ కారణమును గార్యమంతటి పరిమాణమందే వెలయుచుండును. ఇందువలన మహా తరంబగు విజయోపలభియపూర్వములగు విశ్వాసాశాదృఢ సంకల్పములమీఁదనే యాధారపడి యున్నదనుట వాస్తవము.

మనచెంత నెన్ని సద్గుణములు కుప్పలుతిప్పలై పడియున్నను, మన మెంతటి విద్యద్వరేణ్యులమయి యున్నను, మన మెట్టి సద్వర్తనాసంగోభితులమయి యున్నను నాత్మ విశ్వాసము లేనిదే విజయలక్ష్మి మనల వరింపనేరదు. విజయలక్ష్మియొక్క హృదయము సామాణ సద్భక్తమైనది. అయ్యది దయను, కరుణను నెఱుంగును. వినయ విధేయతాపూర్వకముగ విన్నపముచేతను, జోహారు లొంగుటవలనను విజయలక్ష్మి మనలఁ గనికరించి వరింపఁజాలదు.

ఏ మానవుఁ డాత్మవిశ్వాస పరిపూర్ణ హృదయుఁడయి వీరచూడామణివలె సాహసమును ఖడ్గమును హస్తమున ధరించి కర్మసంగ్రామక్షేత్రమున లంఘించి భయంకరముగ నాకృపా

ణమును యుభిపించునో. విజయలక్ష్మి వానికి భయప్రకంపిత చిత్తయయి సాష్టాంగదండప్రణామంబాచరించి వానితోడి నెయ్యమున కియ్యకొనును.

“విశుద్ధహృదయముకంటె దృఢమగు కవచము మనుష్యుని సంరక్షింపఁ జాలదు. న్యాయమునిమిత్తము పోరాడు న్యక్తి సంగ్రామోచితములగు పరికరములఁ గలిగియుండని వాడై నప్పటికిని భద్రకవచధారినలె సురక్షితముగా నుండఁ గలఁడు. అన్యాయముచే దూషితమయినట్టి వివేఙ్గురీణుఁడు వివిధాస్త్రములచే నునజ్జితుఁడయి యుండియు రక్షింపఁబడఁ జాలఁడు.

అవివేక మొక భయంకరమగు పదార్థము. ఇది మనుష్యుని భీరువు నొనరించును. శపథస్వీకారమునుండి విచలితుని గావించును. లజ్జాజనకమగు కార్యమునకుఁ బ్రోత్సాహ మొసంగును. ఎవ్వఁడు సాహసముచే నవివేకమును ఖండించివేయునో, వాఁడు నిర్దోషియగుటచే నాత్మబలసాహసములందు మిక్కిలి శ్రేష్ఠుఁడయి సకలాభీష్టసిద్ధుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు. అవివేకమే నూనవుల యాత్మవిశ్వాస వినాశనమునకు ముఖ్యకారణము.” —షేక్స్పియరు.

“మనుష్యుఁడు పవిత్రహృదయుఁడయి, సదుద్దేశ్యముతో సాహసించి యెట్టి ఘనకార్యాచరణ భారమునయిన నిజశీర్షమున నహించి, ఆత్మనిశ్వాసముచే దానిని విడవక సాధించుచున్నవానికిఁ బుణ్యాత్ములే కాదు, దేవతలును సాయమొనరింతురు ” —లార్డు బేకను.

“రోషులును, పాపచిత్తులును దమ్ము నెంటాడు శత్రువులు లేకపోయినను బిటికిపండలనలెఁ గర్మక్షేత్రమును

వీక్షించి పిక్కబలమును జూపుచుందురు. నిర్దోషులు, పుణ్యాత్ములు తమ్ము భయంకరశాత్రవులు వెంబడించుచున్నను, సద్వివేక జన్యమగు నాత్మవిశ్వాసము తమయందధికముగా వెలయుచుండుటచే సింహములవలె గర్జించుచు ఓపుల నిరించి, తమ పవిత్రధర్మ పథముయొక్క ప్రతిబంధకముల నెల్ల విధ్వంసమొనరించి వేయుదురు. అంతరంగశుద్ధికిని, వివేకమునకును, ఆత్మవిశ్వాసముతోఁ బ్రగాఢమగు సంబంధమే కలదు. —బై బిలు.

యథార్థమగు విజయమునంద నభిలషించువ్యక్తి కేవల కల్పనా ప్రపంచవిహారమాత్రంబున సంతృప్తి జెందక, ఆత్మ విశ్వాసపాతము నభ్యసించు చుండవలయును. ఎట్టి ఘన కార్యములనప్రమోల నిలిచినను, ఈమహాకార్యము నవశ్యము నేను సాధింతునుగాకయని తలపోసి ననుజూడు తన్నిర్వహణమున కుపక్రమించుచో వానిచే నాకార్యము తప్పక సఫలీభూతము గావింపఁ బడఁగలదు.

ఏ మనుజుడు సామర్థ్యసంపన్నుడై యుండియు నాచే నీ కార్య మొనరింపఁబడఁజాలదను నవిశ్వాసమునకుఁ బాల్పడునో, వానిచే నవశ్య మా కార్యము గట్టెక్క నేరదు దృఢ బావనావిశ్వాససంకల్పముల సనుసరించియే ఫలాఫలములు ప్రాప్తించుచుండుటయుఁగలదు. ఆత్మవిశ్వాసముచేమూకుండు వాచాఁలును కాఁగా పంగువు పర్వతముల లంఘించు సంతటి సమర్థుఁడు కాఁగలఁడు.

ఆత్మవిశ్వాసప్రభావముచే సంతటి వృద్ధుడయినను గాండలఁ బిండిగఁ గొట్టఁగలఁడు. ఆత్మవిశ్వాస రాహిత్య

ముచే నెంతటి ఘనుడయినను, వీరుడయినను, విద్యవ్యర్థుడయినను, కూర్చుండిన స్థలమునుండి కాలుఁ గదల్పలేనట్టి హీను డగుచున్నాడు. ఈ నిరూపము సార్వదేశికము సార్వకాలికము.

ప్రజాసామాన్యము మనల నెంత పరిహసించినను, వాయుహర్యుని రాత్రిలని యెగతాళిసలుపుచున్నను మనము లోకముయొక్క వ్యర్థములగు హాస్యపరిహాసదూషణ తిరస్కారనిరసనములఁ బాటింపక కర్మపథమున ముందడుగిడుచున్నచో స్వల్పకాలమందే వాయుచండలమున భవనములనే నిర్మింపఁగలవారలమయి, ప్రపంచమునకుఁ దలవంపుఁ గలుగఁజేయ సమర్థుల మగుదుము.

మనయందు మనకే నమ్మిక లేనియెడల మన మింక నిలాతలంబునఁ జేయఁగలుగున దేమున్నది? మనయాత్మయందు మనకు విశ్వాసము లేకుండుట యన మనల మనము విధ్వంసమొనరించుకొనుటయే యని గు రైఱుంగుడు. ఆత్మ విశ్వాసము నశించిన కొలదియు మానవుని దై హికాత్మిక శక్తులన్నియుఁ గ్రమక్రమముగ క్షీణించి వాని నొకజడమగు మృణ్మయమూర్తిని గావించివైచును. మన ధనధాన్యాదికములు నశించుచున్నను, జీవితస్వస్వమస్తమింపనున్నను శాశ్వతమును, బ్రహ్మానంద సంధాయకమును, సకలసౌభాగ్య ప్రదాయకమును నగు నాత్మ విశ్వాస మనియెడి దైవిక సంపత్తినుండి చేతులు కడుగు కొనరాదు.

ఆత్మవిశ్వాసముచేఁ గార్యసాధకుడు — కర్మయోగి యెట్టి విషమస్థితిని గాంచియు నీషణ్మాత్రమయిన విచలి

తుండఁడు కాఁజాలడు. ఆతఁడు సదా యచలుండఁడు. పనునముచు సహించుచుఁ గర్మనాచరించుచు గమ్యస్థానముచు జేరుటకయి యనేక విధముల యత్నించుచుండును. అట్టి కర్మయోగ పరాయణత్వమునే యువకులు నేడు పడయవలసి యున్నది. ఆత్మవిశ్వాసయుతుడగు కర్మచీరుఁ డెట్టివాఁడయి యుండవలయునో తిలకింపుడు:—

“క్వచిత్ప్రకీర్త్యశయ్యః క్వచిదపిచ పర్యంకశయనః
 క్వచి చ్ఛాకాహారః క్వచిదపిచ శాల్యోదనరుచిః,
 క్వచిత్కంఠాధారీ క్వచిదపిచ దివ్యాంబరధరో
 మనస్వీ కార్యాధీ న గణయతి దుఃఖం న చ సుఖం.”

మ॥ ఒక చో నేలనుబవ్వళించు నొక చో ♦ నొప్పారుఁ బూసెజవె
 నొక చో శాకములారగించునొక చో ♦ నుత్కృష్టశాల్వోదనం
 బొక చోఁ బొంతధరించునొక్కొకతటిన్ ♦ యోగ్యాంబరశ్రేణిత
 క్కకురానీయఁడు కార్యసాధకుఁడు దుఃఖంబున్ సుఖంబున్
 మదిన్”

—భర్తృహరి.

ఒక్కసారి చలించినయాత్మవిశ్వాసమును దిరిగి సంపాదించవచ్చునుగాని కర మది కష్టసాధ్యము. ఆత్మవిశ్వాస మొక గాఢమెంకువంటిది పగిలిన దాని నతుకుట సులభ సాధ్యముకాదు. ఆత్మవిశ్వాసప్రయోజనమును గుర్రెఱుంగని మనుష్యుఁ డీ వసుంధరపై జీవించుట వ్యర్థము. మనముస్వయముగా నాత్మవిశ్వాసము నాధారముగాఁ జేసికొని కర్మక్షేత్రమున లంఘించి సఫలత నంది ధన్యులమగుచున్న మన సాటి సహోదరులెల్లరు సులభముగ ననుసరించి, స్వీయ

జీవితముల సంస్కరించుకొని తమ జన్మను సార్థక మొనరించు కొనగలరు.

ఒకతూరి సైనికుఁ డొకఁడు లేఖ నొకదానిని గై కొని మహావీరుఁడగు నెపోలియను చక్రవర్తిదండ కరిగెను. ఆ యోధుఁ డేదో యొక యవసరకార్యముపై దనస్వామిచే వీర శ్రేష్ఠుఁడగు నెపోలియనుచెంత కరుగ నియమితుఁడగుటచే దనసైంధవమును వాయుమనోవేగంబులఁ బర్వెత్తించుకొని వచ్చెను. అశ్వారోహి నెపోలియను నివసించు స్థలమును సమీపించి, ఆలేఖ నా వీరవతంసుని చేతికందించుటయే తడవుగా వాని యశ్వము నేల కొరిగి యనువులఁ బాసెను.

నెపోలియ నాలేఖ నవలోకించి, అందలి రహస్యముల నెల్ల గ్రహించి, దాని కుచితమగు ప్రత్యుత్తరము లిఖించి యా భటుని కొసంగి యతనిని దనసైంధవము నధిరోహించి తత్తణమే వాయువేగమునఁ బోయి యా కన్యను దన స్వామి కందింప నాజ్ఞాపించెను.

అంతట నా సైనికుఁ డాయుత్తమాశ్వమును పడేపడే వీక్షించుచు మహావీరుని సంబోధించి యిట్లుత్తర మొనంగెను.

“మహాప్రభూ ! నే నీవాజిరాజము నధిరోహింప నర్హుఁ డను గాను. తమవంటి సకలలోకపూజ్యులగు రాజసింహము లధిరోహింపఁదగు నీయుత్తమాశ్వమును నావంటి సామాన్యుఁ డగు సైనికుఁ డారోహించుటకంటె దుష్టసాహసము మఱేమి కలదు ? మహాప్రభూ ! నాకుఁ దగిన యశ్వము లేకున్న దేవరయాజ్ఞను గాలినడకనే పోయి నిర్వహిం చెదను.”

పైనికుని ప్రత్యుత్తరము నాలకించి నెపోలియను చిరు నగవుతో “వీరుడా! ప్రాంసుదేశీయపైనికుని యోగ్యతను మించినట్టి పదార్థమునయితే మొక టీ విశ్వమందుఁ గలదా? అయ్యో! ఆత్మవిశ్వాసపంపన్నుండవగు నీవు మనుష్యత్వ మెంత మహోత్కృష్టమయినదియో గ్రహింపలేక పోయితివా?” అని వచించెను.

ప్రపంచమంతయు ప్రాంసుదేశీయుండగు యోధుని వలెనే మనయందుఁ గల శక్తిసామర్థ్యముల గుర్తింపలేక, అయోగ్యతనే వెల్లడించుకొనుచున్నది. ఆత్మనొక ఊద్ర వస్తువుగ భావించునట్టి దుర్బలులతో నేటి ప్రపంచము నిండియున్నది. అల్పజ్ఞులగు నిట్టివారు భువిపై జన్మించి, మానవాశ్మితీయందుండియు సాటిమానవుల యాత్మవిశ్వాస సంజనితమగు ప్రజ్ఞావిశేషమును విలోకించుచుండియు హీనులవలెను, దీనులమాడ్కియు, అనాథుల రీతియు నిత్య దారిద్ర్యమునే జన్మహక్కుగ భావించి, అంధకారమచుజీవితములఁ గడపుచున్నారు.

సృష్టియందలి సర్వోత్కృష్టమగునట్టి పదార్థమును భోగింపఁ దన్ననర్హునిగా భావించునట్టి యీశ్వరమందలి సామాన్యవ్యక్తియే, ఆత్మవిశ్వాస ప్రభావప్రేరితుడయి, కర్తవ్యానుష్ఠానమునకుఁ గడంగి, అత్యుత్తముడయి, సుప్రసిద్ధుడయి, అమూల్యములగు సమున్నత సౌఖ్యానందముల ననుభవింపఁ గలుగుటయం దాశ్చర్యము లేదు.

జడమతుల మయి, వివేకశూన్యుల మయి మనల మనమే యల్పులముగను, నీచులముగను భావించుకొనుచు

నిరాశాపీడితుల మగుచున్న మన మేరీతి దేవతాపురుషుల విధంబున నుత్తమ కార్యముల సాధించి యుత్తమగతుల నందఁగలము?

“నితరాం నీచోఽస్మీతి త్వం భేదం కూప మా కదాపి కృధాః
అత్యంతసరసహృదయో యతః పరేషాం గుణగ్రహతాసి”

—భామినీవిలాసము.

“(అన్యూపదేశము) ఓ కూపమా ! నేను నీచస్థితిలో నుంటినని విచారించుకొనకుము. నీ వత్యంతసరసము అనఁగా జలమయమయి యుండి, చేద్రాళ్ల నందుకొనుచుండువు. ఓ శిష్యా ! నీవు నిన్నొక్క నీచునిగ భావించుకొని శోకింపకుము. నీవు స్నేహమయ్యుండవును, అన్యుల గుణములను, ఉపదేశములను గ్రహించువాఁడవుగను నున్నాఁడవుకదా !”

గురువుగారు శిష్యునకు బోధించిన యీపద్ధతి మానవుఁడు తన్నుల్పనిగను, అనాథునిగను లఘుగృష్టితోఁ జూచుకొనరాదను భావమును వెల్లడించుచున్నది. నానుష్యుఁడు నీచసంకల్పమును గలిగియున్న వాని మానసము సయిత మట్టిస్థితికే ప్రాపింపఁగలదు. ఒక మనుష్యుఁడు తన్ను సింహతుల్యునిగ భావించుకొనుచు దత్తుచితక్రియాభ్యాసము నకుఁ గడంగు చున్నచో నిజముగా వాఁడు కొంత కాలము నకు సింహమే యగును. తన్నొక గ్రామసింహముగనో, సృగాలముగనో భావించుకొనుచుండు వ్యక్తి స్వల్పకాలమందే యట్టిహీనస్థితికిఁ బ్రాపింపఁగలఁడు.

“సంకల్పమూలః కామోవై యజ్ఞాః సంకల్పసంభవాః”

—మనుస్మృతి.

“ఇచ్ఛాసిద్ధికి సంకల్పమే మూలము.”

అపూతీం దేవీం సుభగాం పురోదధే చిత్తస్య మాతా.

—ఆధర్వణవేదము.

“సంకల్పమే చిత్తమునకు మాతవంటిది.”

పై నుదహరించబడిన ప్రమాణవాక్యములచే భావన యే మానవోన్నతికిని, అవనతికిని హేతుభూతమగుచున్నదని తేటపడుచున్నది. అల్పమగుభావనయే మనుజు నసమర్థునొన రించును. మానవునియందుఁ గల శక్తులు సర్వవ్యాపకమగు సామర్థ్యముతోఁగూడియున్న మానసమునుండియే యుద్భవము లగుచున్న కతన వాని నెంతగా నయిన నాత్మవిశ్వాసముచే 'వ్యాపింపఁజేయవచ్చును.

ఆత్మవిశ్వాస ప్రేరితుఁడయి, మనుజుఁ డాత్మీయా భ్యంతరికశక్తుల నుపయోగించుకొనుచున్నకొలఁదియై నవి నవీనమగు వికాసమును బడసి, అపూర్వకార్యసాధకములయి, అసమాన సౌఖ్యదామకమగు సాఫల్యము నొడఁగూర్చును. ప్రపంచమందుఁ దమకుఁగల శక్తిసామర్థ్యములయం దర్థభాగమునయిన నుపయోగించుకొనువారు నూటి కిరువురయిన లభించు టరిది.

ఈశ్వరదత్తములగు శక్తులం దవిశ్వాసమును గలిగి పనికిమాలినవారలయి జీవచ్ఛవములవలె మనుచుండువారల సంఖ్యయే నేడు విశ్వమునం దధికముగాఁ గాననగుచున్నది. దుష్టుఁడగు రావణాసురుని యసురకృత్యములకుఁ గినిసి, విభీషణునకుఁ దా నాశ్రయ మిచ్చినపుడు రాముఁ డొనరించెయున్న ప్రతిజ్ఞావాక్య మాధీరుని యాత్మవిశ్వాసమును జూటచున్నది.

“రసాతలం వా ప్రవిశ్యే త్పాతాలంవాపి రావణః
పితామహ సకాశం వా న మే జీవన్విమోక్ష్యతే.”

“రావణుడు రసాతలమున కరిగినను, పాతాళముఁ జొచ్చినను, బ్రహ్మదేవుని యొద్ద కరిగి డాగినను నేను వానిని నిర్జింపక వదలను.”

శక్తిసామర్థ్యాతిశయములచే రాణించు చుండియు నాత్మవిశ్వాసశూన్యతచేఁ దమ్ము శక్తిహీనులుగఁ దలంచు మూఢమానవు లనుదినము నితాంతానర్హులగుచు నొకానొక దివసము మనుష్యత్వమునే కోలుపోవుదు రనుట కేమియు సందియము లేదు. ఇట్టి మానవాధములచే వారి యవసతియే కాక లోకాభ్యుదయమార్గము సయిత మరికట్టఁబడుచున్న యది.

తన్నుఁ దా నొక మృణ్మయమూర్తిగఁ దలపోయు వాఁడు కొంతకాలము గతించినంతనే నిజముగనే చైతన్యమును దక్కి శిలావినిర్మితంబగు జడపదార్థమేయయిపోవును. వాస్తవ నురయ నయోగ్యత, దుర్బలత, అసమర్థత యను నీచపదార్థముల మానవులందు సర్వేశ్వరుఁడు సృజించియుండ లేను. ప్రకృతి సదా మానవు నున్నతజీవిగ మనుటకే యుద్బోధించుచున్నయది.

ఆత్మవిశ్వాసముచే నుచ్చభావములను, సమున్నతాదర్శములను గలిగియుండు మానవుని జీవితవాతావరణమందలి దుర్బలపరిస్థితులన్నియు సబలములయి వాని నుత్తమంబగు నున్నతమార్గానుగామిగ సిద్ధమొనరించియే తీరును. అనఁకాలములగు పరిస్థితు లేర్పడినపిదప విజయము లభించు

టయం దబ్బురములేదు. త న్నొక యోగ్యునిగా భావించు కొని, నిర్భయచిత్తుడయి యుండు వ్యక్తియొక్క కర్తవ్య నిర్వహణ సంబంధమగు బాధ్యత సగము తీరిపోయినట్లే భావింపవచ్చును.

మన మెల్లప్పుడు పరుల యాన్నత్యమును గాంచి, ఈర్ష్యను వహించుచు వారు భాగ్యవంతులనియు, అదృష్ట వంతులనియు ఈశ్వర కృపావాత్రులనియు, మన కట్టి యోగము కలుగనేరదనియు విచారించుచు నాత్మశక్తిని లాఘవపరచు దురభ్యాసమున కలవడియున్నారము.

ఈ రీతి నాత్మశక్తుల ప్రభావ మెఱుంగక, ఆత్మ విశ్వాసశూన్యతచే మన మవ్యానిని జేతులార హత్యగావించి నిజ దౌర్భాగ్యమునకయి నెత్తి కొట్టుకొనుచున్నారము భాగ్యా భాగ్యము లాత్మవిశ్వాసముయొక్క కనుసయి లే యను జ్ఞానము మనకు గలుగునంతవఱకు మన మభివృద్ధి నందఁజాలము.

విచారశీలుండును, దృఢప్రతిజ్ఞాపాలకుండును, సిరిసం కల్పచిత్తుండును, ఆత్మవిశ్వాసోపేతుండును నగు వ్యక్తి సకలలోక సంపూజ్యుడు.

“Who breaks his birth's invidious bar,
And grasps the skirts of happy chance
And treats the blows of circumstances;
And grapples with his evil star.”—Tennyson.

“తన జన్మయొక్క ద్వేషోత్పాదకమగు ప్రతిబంధ కమును భగ్నమొనరించు నట్టియు, సౌఖ్యముయొక్క యదృష్టమును బంధించివేయునట్టియు, బరిస్థితులయొక్క ప్రహార

ముల సహించునట్టియు, నిజశనిగ్రహముతో మల్లయుద్ధ మొనరించునట్టియుఁ గర్మయోగి సాహసికుఁడు; ధన్యుడు.”

—తెన్నిసను.

ఆత్మవిశ్వాసముచేఁ గొండలఁ గన్నె తిచూచి వానిని బిండిపిండిగఁ గొట్టఁగలనను ధైర్యమును, విశ్వాసమును మది యందు ధరించువాఁడే దేవునిభూమండలమున కంతటికిని కిరీట ములేని సార్వభౌముఁడు. ఎన్ని సంపదలున్న నాత్మవిశ్వాస మొకటి కొఱవడిన వానిజీవితము వ్యర్థమే కాఁగలదు. కర్మ క్షేత్రమున స్వాభావికముగఁ దటస్థించుచుండు విపత్సరంపరఁ గాంచి, వాని నవలీలగఁ దునిమి వేయునట్టి యాత్మవిశ్వాస యుక్తున కిలాతలంబున లభింపని పదార్థమే యుండఁజాల దని ఘంటాపథముగ వక్కానింప వచ్చును.

ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁడగు శ్రీరాముఁడు ధీరుఁడయి సకల సౌభాగ్యసంపన్నుమగు సామ్రాజ్యమును దృఢపాయ ముగ విస్తరించి ఘోరారణ్యముల వాస మొనరించుచున్నపుడు శ్రీరామభక్తుఁడగు భరతుఁడేతెంచి యాగ్రహపూర్వకముగ రాజ్యమును స్వీకరింపఁ బ్రార్థింప గంభీరముగ నిట్లు వచించెను.

“లక్ష్మీ శ్చంద్రా దపేయాద్వా హిమవాన్వా హిమం త్యజేత్,
అతీయా త్యాగరో వేలాం న ప్రతిజ్ఞా మహం పితుః.”

—వా. రామాయణము.

“చంద్రుఁడు తన లక్ష్మిని విడనాడినను, హిమగిరి హిమమును శాసినను, సముద్రము తనమర్యాద నతిక్రమించినను నేను పితృజ్ఞాపాలన విముఖుఁడను గా నొల్లను.”

శ్రీరాముని యీ ప్రతిజ్ఞచే నతనిచుండుఁ గల యాత్మవిశ్వాసము తెల్లమగుచున్నది. సఫలవిఫలముల యొక్క భావనలే కర్తవ్యమెంటనే కార్యానుకూలానను కూల సామగ్రులఁ గొనివచ్చుచుండును. ఆత్మవిశ్వాసలభ్యమగు కర్తవ్యసాఫల్యముముందు బంధుమిత్రాదులచే లభ్యమగు సాహాయ్యము సాగరమందలినలిలకణమువలె నుండును.

బాహ్యశక్తికంటె నాంతరికశక్తి యుత్కృష్టమైనది. ఆత్మవిశ్వాసమాంతరికసంపత్తి. మిత్రులసాహాయ్య సంపత్తి బాహ్యమయినది. దృఢవిశ్వాసప్రోక్షమగు కార్యచరణ మభివృద్ధి జెందినకొలదియు మానవాత్మ వికసించుచు మనుజునియోగ్యతను, శక్తినామర్థ్యములను, తేజోబలములను బ్రసర్థమాన మొనరించును.

మన మొక కార్య మాచరింపఁగడంగుటకుఁ దొలుత మన యావద్విచారశక్తిని, ధ్యానసామర్థ్యమును, సంకల్ప బలమును గేంద్రీకరింపఁజేసి, ఆచరింపఁబోవు కార్యమందలి యాత్మవిశ్వాసముతోడ సమ్మిశ్రిత మొనరించివేయుట శ్రేయస్కరము. అట్టిచో గర్తయొక్క మనసునందుఁ గార్య సాధకంబగు నొక యపూర్వవిశ్వాసబల మేర్పడి వాని యోగ్యతను ద్విగుణితమొనరించివేయును. అట్టిసిరియం దతఁ డెట్టి ఘనకార్యమునయినఁ దృటిమాత్రకాలంబున సాధింప సమర్థుండగును. ఆత్మవిశ్వాసబలముచే మనుష్యుఁడెట్టి సంకటముల నెదుర్కొనుటకేని శంకింపనొల్లడు.

“Be ever bold and brave to face
the puzzles and ready to win the race.”

—Sadhu Vaswani.

“విజయలక్ష్మిని వరించుటకు స్వదా ధైర్యసాహసములతో విపత్తుల డీకొనుటకు సన్నద్ధులమయి యుండవలయును.”

—వాస్వానీ పండితుడు.

మానవునియొక్క సమస్త దైహికాత్మికశక్తులవై నాధిపత్యము వహించి వాని యుత్థానపతనములకుఁ గారణభూతమగున దాత్మవిశ్వాసమే. ఆత్మవిశ్వాసమనియెడిచమూపతి లేనిదే శరీరాత్మకమనశ్శక్తులనియెడి భటులు ఘనకార్యమను దుర్గమును భేదింపఁజాలరు. మేల్కొంచినట్టి యాత్మవిశ్వాసము మానవునియం దణఁగి మణఁగియున్న శక్తుల నన్నింటి విజృంభింపఁజేసి సృగాలప్రాయుడగు భీరువును వీరకేసరిగ సిద్ధమొనరించును.

ఆత్మవిశ్వాస ముదయమగుటతోడనే మానవునియం దొకవిధమగు నపూర్వబలసంచారము కాఁదొడంగును. దాని నెంటనే యభేద్యమగు సాహసమును, దాని పిఱుందనే పరస్పరసాహాయ్యబద్ధములగు బాహ్యభ్యంతరికశక్తులును నుద్దీపితములయి యథావిధి గార్యధర్మమును నిర్వహించుచుండఁగలవు. అట్టి సిత్తియందు నునుష్ఠునకు జయాపజయముల సంక్షేపబాధ కలుగనేరదు.

ఏదోయొకవిధముగ విశ్వమందలి మానవులెల్ల రెవ్వియో కొన్నికార్యములయందు దత్తచితులై యుండుచున్నటులనే గోచరించుచున్నయది. కాని వానిలో విజయశ్రీని వరించువారి సంఖ్య బహుస్వల్పము. దీనికి ముఖ్యకారణమధికసంఖ్యాకు లాత్మవిశ్వాసమును విస్మరించుటయు, అద్దానిని యథోచితముగ నాదరింపకుండుటయే సుఁడి!

విజయసంపాదనమే జీవితపరమావధియని ప్రతికరణంబుల విశ్వసించి తత్ప్రాప్తివిషయమున దృఢనిశ్చయమును, స్థిరసంకల్పమును గలిగియుండువాని కీభూతలమున నసాధ్యమగు కార్యమే లేకుండఁబోవును. కాని, నేటి మానవుడై హింసాభాగవిలాసప్రియుడయి, విషయలంపటుడయి, జీవితాదర్శమహోత్తుంగ పర్వతమునుండి భూతలపతీతుడయి, ఆత్మజ్ఞానబలస్థైర్యవిశ్వాసముల జూత్తిగా విస్మరించి భ్రష్టుడయి పోవుచున్నాడు. దౌర్భాగ్యము, దారిద్ర్యము, నిరంతరదుఃఖము, నిరుత్సాహము, అసహనము, న్యర్థకోధము. మొదలగునవియే యాత్మవిశ్వాస శూన్యమగు జీవచ్ఛవము యొక్క మృతసంపదలు.

ఆత్మవిశ్వాసప్రభావంబుననే భారతయుగమున ధనంజయుఁడు దిగ్విజయములఁ దనకీర్తి వల్లరుల వ్యాపింపఁజేసి కొనుచు ధార్తరాష్ట్రులకును, పాండవులకును మాత్రమే గాక, లోకమందలి సమస్తరాజులొకమునకును దలమానికమయి, వెలింగి, వాంఛించినపుడెల్లవిజయలక్ష్మిని ముద్దాడఁగలిగెను. సంపూర్ణమగు నాత్మవిశ్వాసముగల న్యక్తియందు సాహసము మూర్తీభవించి, వానిని ధర్మోన్ముఖుని గావించి కర్మక్షేత్రము నుండి పలాయన మొనరింపనియ్యదు.

ఆత్మవిశ్వాసముయొక్క గతి సదా ముందునకే యుండునుగాని వెనుక కుండఁజాలదు. ఆత్మవిశ్వాసమునందేవిధమగునట్టి దుర్బలత్వమునకును స్థానములేదు. ఆత్మవిశ్వాస జన్యమగు నపూర్వసాహసము మానవు నొక వీరవతంసునిఁ గావించి, ఎట్టి భయంకర కష్టపరంపరల నయిన

నిస్సందేహముగ డీకొన వాని నుద్రి కునిగావించుచుండును. అట్టి స్థితి యందు వానిహృదయము పిడుగుల వృష్టినిగాని, ఫిరంగి గుండుల వర్షమునుగాని సరకుఁగొననట్టి సుదృఢమయి సుస్థిరమయి, అంతమునకు సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వముల సయితము సులభముగా జయింపఁగడంగును.

ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుడు సర్వపదార్థముల లీలాప్రాయముగ సంపాదించ సమర్థు డగుచున్నాఁడు. ఆతఁడు తా నవలంబించిన కార్యమునం దెన్నిపర్యాయము లపజయము తటస్థించినను విచారింపనొల్లఁడు. ఆతఁడు 'కర్తవ్యచరణము యొక్క ఫలాఫలముల కేమాత్రమును ఖేదామోదములఁ బ్రకటింప నొల్లడు. భగవద్గీతయందుఁ బ్రతిపాదితమయి యున్న నిష్కామకర్మ పరతంత్రుని కర్థ మాత్మవిశ్వాస సంపన్నుఁడనియే.

నిష్కామకర్మయోగినే మహాత్ముఁ డందురు. నే నీ యాత్మవిశ్వాసపరిపూర్ణ చిత్తునే యోగీశ్వరుండనియు, ద్వంద్వాతీతుఁడనియు, పుగుఱో తముండనియు నొక్క వక్కఁ గించు చున్నాఁడను. ఆత్మవిశ్వాసము అను పదము చేరి మహానుభావత్వమును సృజించుచున్నది. ఆర్యవిజ్ఞానము నుడువు ధీరలక్షణము లన్నియు నాత్మవిశ్వాస సంపన్నుని యందుఁ గాననగును.

“సుఖంవా దుఃఖంవా కిమివ హి జగత్స్యస్తి నియతం
వివేకప్రధ్వంసా ద్భవతి సుఖదుఃఖవృత్తికరః
మనోవృత్తిః పుంసాం జగతి జయినీ కాపి మహతాం
యయా దుఃఖం దుఃఖం సుఖమపి సుఖం వా న భవతి.

—చండకాశికము.

“సుఖదుఃఖములు ప్రపంచమున నియతములా? వివేక నాశనముననే సుఖదుఃఖము లవశ్యభోక్తవ్యములగుచున్నవి. ప్రపంచమున మహాపురుషులయొక్క మానసికప్రవృత్తి యెంతటి విజయశాలిని? దానికారణముననే వారు దుఃఖమును దుఃఖముగను, సుఖమును సుఖముగను జూడనొల్లరు.

ఇట్టి యచంచలమును, అనాసక్తమును, గంభీరమును, సుస్థిరమును నగు చిత్తప్రవృత్తి మానవున కాత్మవిశ్వాసము ననే లభ్యమగుచున్నది. ఆత్మవిశ్వాసము నిశ్చయముగా నిహపరసంతరామునకు మూలసాధనము. మానవునియందు భూరిబలమున్నను, సామర్థ్యాతిశయమున్నను, కర్మాచరణ సందర్భమునందవ్వానిచిత్తము కించిన్నాత్రము చలించినను, భావము లస్థిరములయినను, ఇంచుక సందేహ ముప్పతిలినను నర్వసిద్ధమయిన నాటకమంతయు రసాభాసమయి పోవుట ధ్రువము.

సఫల విఫలములందును, జయాపజయములందును శాబ్దికదృష్టిచే భేదము స్వల్పముగనే గోచరించినను, పరిణామమందుఁ గల భేద మనంతరము. కర్తవ్యసాఫల్యమును వాస్తవముగాఁ బడయ నభిలషించు వ్యక్తి ప్రప్రథమము తనభావములను, కల్పనలను, సంకల్పములను సుస్థిరములుగను, సుదృఢములుగను జేసికొనుట సరమావశ్యకము. అతఁడు తనచిత్తసీమనుండి సందేహమును, నిరుత్సాహమును, భయమును, చలనమును సమూలముగఁ బెఱికివేయు టవసరము.

అనంతరము వాఁ డాత్మవిశ్వాస బలసంపన్నుఁడయి, సంపూర్ణమగు నాశతోడ, దృఢసంకల్పముతోడ విజయ

మేనాడో కరగతమయి యుండినట్లుగఁ దలంచి, తదుచిత మగు నుత్సాహమును భావములందును, వచనములందును, కార్యములందును, గనఁబఱచుచుఁ గార్యంగమున యోధా గ్రేసరునివలెఁ బ్రవేశించినచో విజయలక్ష్మి వాని పాదరాజీ పముల మ్రోల నృత్యముసేయఁ గడంగును. అపు డతఁ డా జయలక్ష్మిసందర్శన మహాభాగ్యమున కెంతేని విస్మయా నందాబుధి నోలలాడఁ గలఁడు.

నాటగోలె వాని కాత్మవిశ్వాస మొకజీవిత మూల మంత్రమయి కాంక్షించినంతనే విజయమును బట్టి తెచ్చి వాని చరణ సన్నిధిని బడవేయుచుండఁగలడు. అట్టితఱి సందేహభయా విశ్వాసగులు స్వప్నమందయిన వాని చెంత కేతెంచ నేరవు. మన మేదేనియొక మహాకార్యము నాచరించి ఫల మనుభవింప నభిలషించుటకుఁ బూర్వ మా కార్యమును భావరూపమునం దాచిర్చవింపఁ జేయు టు త్తమము.

మనచి త్తమునకు మనచే నభిలషింపఁబడు వస్తువుయొక్క సంపూర్ణపరిజ్ఞానము తొలుతనే లభించియున్నచో మన క ర వ్యపథ మెంతయో పరిష్కృతమును, సుఖసంపన్నమును, నిష్కంటకమును గాఁగలదు. కార్యప్రారంభదశయందు మనయభిలాష నిస్సారంబుగను, దుర్బలముగను నున్నఁ గార్యపరిణామ మెట్లానంద దాయకము కాఁగలదు? నేటి దనుక విశ్వమందు సఫలీభూతములయియున్న సత్కార్యము లన్నియు బలవ త్తరమును, ప్రగాఢంబును, సుస్థిరమును నగు నభిలాషావిశేషంబునను, పట్టుదల వలనను నెఱవేఱినవని వచించుట కెట్టి సందేహమును లేదు. కార్యారంభమునకుఁ

దొలుత నెవ్వని చిత్తమందు విజయ సంపాదనాభిలాష గాఢముగ నెలకొనియుండునో, ఆతఁడు ధీరుఁడయి దైవలోపమున స్రుక్కియు భీతిల్లక నిజశౌర్యముచే గార్యనాఫల్యము నందఁగలుగుచున్నాఁడు.

ఘనకార్యభార మొండు శిరమున ధరించి కర్మక్షేత్రమునఁ బ్రవేశించు మనుష్యునకుఁ బ్రప్రథమము చతుర్దిశల గాఢాంధకారపటలమును, నిరాశాప్రాబల్యమును మిక్కుటముగాఁ గానవచ్చును. ఆత్మవిశ్వాస భానూదయముచే విఘ్నములను కాటుమబ్బులును, కటికి చీకట్లును ఒటాపంచలయి పోవును. కర్తకుఁ గల ప్రగాఢవిజయ వాంఛ, అంధకార బంధురమగు కర్మక్షేత్రమున వాని కనుకూలములగు పరిస్థితులఁ గల్పించి నవ్యాశాప్రకాశపుఁజములఁ జీటికి మాటికి లోచన గోచర మొనరించు చుండును.

మనవిశ్వాస విచార పటుత్వాపటుత్వముల ననుసరించియే మన జీవననికేతనము నిర్మాణమగుచుండును. విశ్వాసముయొక్క పరిస్థితులు మాఱుచున్నకొలఁదియు మనజీవిత గ్రంథాధ్యాయములును నిత్యపరివర్తనమునకుఁ బాల్పడుచుండఁగలవు. విశ్వాసాభావంబున వర్తించు వ్యక్తి కిలాతలంబునఁ బ్రాప్తించుఫలము స్వల్పపరిమితమందే యుండుట యథార్థము. సంపూర్ణాత్మవిశ్వాసయుక్తుని కసీమవిజయ ప్రాప్తియు, అపారానందైశ్వర్యములును జిరసంపదలయి, ఈలోకమున సద్యశస్సౌఖ్యములను, పరమందు శాంతిని బ్రసాదింపఁగలవు.

విశ్వాసపరిమితికిని, సఫలతాపరిమాణములకును మిక్కిలి సంబంధము కలదు. నేటివఱకు విశ్వమునం దాత్మీయపురుష

కారముచేతను, బాహుబలమువలనను మహాత్ములయినవారి జీవితచారిత్రములఁ బఠించినచో నందు నాత్మ విశ్వాస ప్రభావ సంపన్నతములగు నద్భుతకర్మపరంపరలు చిత్రింపఁబడి యుండుట గోచరింపఁగలదు. వారి జగద్విఖ్యాతికిని, ఆతుల సంపత్తికిని ముఖ్యముగా నాత్మవిశ్వాసమే ప్రథమ కారణ మని మన మపుడు గ్రహింపఁగలము.

వారియం దధ్యవసాయము నయిత మాత్మవిశ్వాస ముతోఁబాటు లేకపోలేదు. వారు తమ యభీష్టములందుఁ ద్రికరణములఁ దల్లీనులయి, చిత్తద్రుమిచే నొప్పారుచు నిజయోగ్యతయందును, సామర్థ్యమందును నచలమగు విశ్వాసమును గలిగియుండి కర్మనాచరించి సంపూర్ణవిజయ మును గని ఘనులయిరి.

ఆత్మవిశ్వాసమే లేనిచో లోకమునం దనేకులు స్వోదర పోషణము గావించుకొనలేనట్టి యసమర్థులయి దుఃఖించుచుండ, మానవుఁ డొక్కఁడు సమస్తప్రపంచ జీవితసంస్కరణ మహోద్యమమున కెట్లు సూత్రధారియు, సంచాలకుండును గాఁగలఁడో విచారించుకొనుఁడు.

నేఁడు భారతభారతేతర రాష్ట్రముల కన్నింటికి నాత్మ సంక్షేమమును వినిపించుచు, విపక్షుల కార్య ప్రతిబంధకముల నెల్ల దూర మొనరించుకొనుచు, ఎట్టి కఠినసమస్యల నయిన సులభముగాఁ బరిష్కరించుకొనుచు, ధీరుడయి, మహావీరుఁ డయి, కర్మయోగియయి, సర్వసంగ పరిత్యాగియయి లోకోద్ధారకుఁడను ఖ్యాతివహించిన జ్ఞానమూర్తియగు శ్రీ గాంధీ మహాత్ముని కెల్లవిధములఁ దోడునీడగ నున్న దేదియో గ్రహింపుఁడు.

సామాన్యస్థితినుండి గాంధీమహాత్ముని నేడిట్టి మహాన్నతస్థితికిఁ గొనివచ్చిన దేదియోయని మీరు భ్రమపడ నవసరములేదు. గాంధీగారిజీవితాభ్యుదయమునకు మూలమయిన సాధనములలో నాత్మవిశ్వాసమే తొల్లింటిది. మహాత్ముఁడు విదేశముందు విద్యాభ్యాసమును ముగించి స్వదేశమున కేతెంచినప్పటినుండియుఁ బ్రతిపదమునందు నతని కెన్నియో కష్టములు, నిష్ఠురములు వాటిల్లెను. కాని యతఁ డాత్మవిశ్వాసముచేఁ దన కర్తవ్యపథమునఁ దోచినట్టి యవాంతరముల నెల్లఁ దొలఁగఁ ద్రోయుచు నేటికి జగదాదర్శ ప్రాయుఁడగు పురుషోత్తముఁడు కాఁగలిగినాఁడు.

ఒక యాంగ్లకవీంద్రునివాక్య మొందు స్మృతికి వచ్చుచున్నయది:—

“The merchant, who towards spicy regions sails,
Smells their perfume far off, in adverse gales,
With blasts which thus against the faithful blow
Fresh odorous breathings of god's goodness flow.”

“ఎవఁడేని యొక వ్యాపారి సుగంధద్రవ్యములు గల దేశమువై పునకు సముద్రముపైఁ బయన మొనరించుచున్న వానికెదురుగా వీచునట్టి యీదరగాలియం దా దేశపు సుగంధము కలిసివచ్చుచుండఁగలదు. అదియేచందమున దృఢ ప్రతిజ్ఞా బద్ధుఁడయి కర్మనాచరించు వ్యక్తికి విగుర్ధమయి యున్న పరిస్థితి యను వాయుపునం దీశ్వరానుగ్రహమను సుగంధము నిండియుండును.”

అనఁగా సత్కార్యాచరణమునం దెన్ని విఘ్నపరం పర లుదయించినను, విశ్వాసమును, పట్టును వీడనిచో ఫలము సిద్ధించితీరునని తాత్పర్యము.

మహాపురుషుల మానసిక ప్రవృత్తులన్నియు వారి ధ్యేయములందును, లక్ష్యములందును, గమ్యస్థానమందును విలీనములయి యుండును. నామమాత్రమునకయిన సందేహ భయావిశ్వాసాది చిత్తదుర్బలత్వములు వారియందు గోచరింపజాలవు. ఆత్మవిశ్వాసము వారియం దమితముగా నుండుటచే వా రెట్టిసీతీయందును బ్రజాదూషణభూషణ తిరస్కారపరిహాసముల సరకుఁగొనకుందురు.

ప్రపంచమందు ధ్యేయపదార్థమగు కర్తవ్యసాఫల్య మొక్కటియే యాత్మవిశ్వాసపూరితమగు వారి దృష్టికిఁ గాననగుచుండును. ఈ కారణముననే వారు ప్రపంచములగు విపత్పరంపరలకును, సాధకి బాధకములకును నతీతమగు దశకుఁ బ్రాప్తించి మహాత్ములయి, సకలప్రపంచము నాకర్షించి, మహోన్యమముల భువిఁ బ్రతిష్ఠింపఁ జేయఁగల్గియున్నారు.

అట్టి మహాపురుషుల దేహములు నశించినను వారి కీర్తి చిహ్నములగు జీవితచరిత్రములఁ బఠించి దుఃఖములగు యువకు లనేకు లుత్సాహవేశ పూరితులయి, ఆత్మవిశ్వాస బలవిభూషితులయి, ఘనకార్యములఁ జేపట్టి యాచరించి యాదుర్బ్రాహ్మణులు కాఁగలుగుచున్నారు. ప్రపంచమందపూర్వ విజయమును గడించువారలఁ గాంచి, ఎవ్వయో ప్రకృతి విరుద్ధములగు విషయముల వారి సఫలతా విషయమున ముఖ్యసాధనము అయ్యెనని దూరదృష్టిలేక మనము పేర్కొనుచున్నారమేకాని, సమస్తోన్నత విజయములకు యథార్థమగు కారణ మాత్మవిశ్వాసమే యని గ్రహింపఁ జాలకున్నారము.

విజయలక్ష్మీసంపన్నుల మనము భట్టులమై, వంది మాగధులమయి, సౌభాగ్యవంతులనియు, కార్యకుశలురనియు, తంత్రవాదులనియు, దైవశృపాపాత్రులనియు, మంత్ర శక్తియుతులనియు, ధనాధ్యులగు బంధువుల తోడ్పాటు కల వారలనియు, రాజసన్మాన సంపన్నులనియుఁ గీర్తించుచుండుమేకాని, వారి యపూర్వములగు విజయముల కన్నింటికి వారి ప్రతిరక్తరేణువునందు మూర్తీభవించియున్న యాత్మ విశ్వాసమే ముఖ్య హేతువనియు, తదితరకారణము లన్నియు నిమిత్తమాత్రములే యనియు గ్రహింపలేకున్నారము. ఆపదలయందు నాత్మవిశ్వాసమును గోల్పోవని శ్లోక్తి కెట్టి ఘన కార్యముల నయినను సులభసాధ్యములే యగును.

“There is no education like adversity, sweet are the uses of adversity. Adversity makes men but prosperity makes monasters.”
—Bacon.

“Hope is the anchor of life, hope is the Poorman's bread, the miserable have no other medicine but only hope.”
—Shakespeare.

“ఆపదకంటె గొప్ప నీతిశిక్ష లేదు. విపదానుభవము యొక్క ప్రయోజనము లతిమధురములు. ఆపత్తి మనుష్యత్వమును సృజించును. సంపత్తి రాక్షసత్వమును గలుగఁజేయును.”

—బేకను.

“విశ్వాసము జీవితనౌకకు లంగరువంటిది. విశ్వాసము పేదవానిపాలిటి యాహారము. దురదృష్టవంతులకును, నిష్ప్రయోజకులకును విశ్వాసముకంటె వేఱుమందు లేదు.”

—పేక్స్లీయరు.

మానవుని శరీరము దుర్బలమయి యున్నను, రూప విహీనమయి యున్నను, వాడు ధనాధ్యుడు కాకపోయినను, భాషణమందు గాంభీర్యము లేని వాడయి యున్నను, ఆడంబ రాట్టహాసములఁ జవిజూడని వాడయి యున్నను వానియంద పరిమితమగు నాత్మ విశ్వాసమును, తదుపాంగములును, ఉపకరణములును నగు విశ్వప్రయత్నము, స్థిరసంకల్పము, ప్రగాఢమగు నాశ మున్నగున వున్నచో సమస్తవిషయముల విజయము వానికిఁ గంతలామలక మగుటయందాశ్చర్యము లేదు.

విద్యార్థులారా! నేడు మీరు దుర్బలులై, ఉత్సాహ శూన్యులయి, విద్యావివేకముల సంపూర్ణప్రతిభను బడయ కుండుటకును, ప్రతిపరీక్షయందును గృతార్థత నందకుండుట కును ముఖ్యకారణమేమియో గుర్తించితిరా? ఆత్మవిశ్వాస శూన్యతయే మీ సమస్తపరాభవములకు ముఖ్యహేతువు.

మనుష్యుడు తన సమస్త మానసికశక్తులఁ గార్యసంపాదనమందును, దృఢవిశ్వాసమునందును లీనమొనరించి వేయుచో వాని కెట్టి మహత్తర కార్యమందును విజయము నార్జింపఁ బరులసాహాయ్య మపేక్షింపవలసిన పనియే యుండదు. కర్మయోగి తన మస్తిష్కమునందుఁ జిత్రించుకొని యున్న వస్తువాంఛను దృఢవిశ్వాసముచే మూర్తిభవింపఁ జేసికొనఁ గలుగుచున్నాడు. ఆతడు ప్రత్యక్షమగు నాయభీష్టాకృతిని స్థూలసూక్ష్మదృక్కుల నరయుచు, కేరింతలు కొట్టుచు ద్విగుణితోత్సాహముతో, గమ్యస్థానమును జేరఁ గలుగుచున్నాడు.

విజయసంపాదనారహస్య మింతియే యని ప్రతి మనుష్యుడును గ్రహించుట శ్రేయస్కరము. విజయవిశ్వాసమును మనుజుడు కలిగియుండుట పరమావశ్యకమే యగుగాని, అయ్యది మృతప్రాయముగను, అర్థవికసితముగనున్నట్లయోజనము సుంతయుఁ గలుగనేరదు. హృదయపూర్వకమగు సంపూర్ణవిశ్వాసమే సార్థకమయినది. విజయోపలబ్ధి విషయమునఁ గలిగియుండు విశ్వాసమునందుఁ దిలమాత్రమగు సందేహమున్నను ఫలము గగనపుష్పమే యగును.

విజయవిశ్వాసమునందు సందేహోదయ మగుచున్న కొలఁదియుఁ బ్రయత్నార్థవసాయదార్ధ్యము క్షీణించి విపరీత పరిణామదాయకము కాఁగలదు. సుదృఢవిశ్వాసము విజయముయొక్క ప్రాణపంచకము. భీషణమగు నగ్నితాపమే ధాతువుల నీరొసరించు విధంబున సంపూర్ణార్థవసాయమును, దృఢప్రయత్నమును, ఆత్మవిశ్వాసమును గూడి యెట్టి ఘనకార్యమునయిన సులభముగా సాధించును. చిత్తైకాగ్రతా శూన్యమగు కార్యము ఫలింపనేరదు. చిత్తమును లీన మొనరింపకయే యవసరములయొక్క నిర్బంధముచే సామాన్య లనేక కార్యములఁ గావించి విఫలమనోరథులగుచుండుట మరము కనుచు వినుచున్నారము. నావకుఁ జుక్కనివలె జిత్తము కార్యమునకుఁ బ్రధానోపకరణమయి చెన్నులారారుచున్నయది.

కర్మక్షేత్రమునఁ బిశాచములవలెఁ దమ భయంకరముఖగహ్వరములఁ దెఱచికొని కబళించివేయుఁ బైపై కేతెంచు భయంకరకష్టములఁ గాంచి, భీతిఁ జెంది, కర్మరంగము నుండి

పరాజ్ఞుభము గానట్టియు, పలాయన మొనరింపనట్టియు దృఢవిశ్వాసమే విజయలక్ష్మీసంపాదనమున కత్యంతాపేక్షణీయమయి యున్నది. సంయోగభాగ్యములును, ప్రభుకృపాకటాక్షములును గార్యవిజయోపకరణము లను భ్రాంతి మానవుని మస్తిష్కము నావహించియున్నంత పర్యంతము వాడు కర్మక్షేత్రమును బ్రవేశించుటకయిన నర్హుడు కాజాలడు.

“నేడు ఇంగ్లాండు దేశముయొక్క యభ్యుదయస్థితికి మూలము కేవల విశ్వాసపూర్వకమగు నాత్మావలంబనమే. ఆదేశమందు ధనాధ్యులు, నిర్ధనులు, యువకులు, పృథ్వులు, స్త్రీలు, పురుషులు వీరు వారను భేదము లేక సమస్త జనులు ఊదృత్యమును, పరావలంబనమును, అవిశ్వాసమునువిసర్జించి, ఆత్మవిశ్వాససంపన్నులయి, దృఢసంకల్పముతోఁ గర్మరంగమున యోధులవలె నర్తించుచుందురు. ఆకారణముననే వారత్యధమస్థితినుండి యుద్ధరింపఁబడి, అనేకవిషయములయందపూర్వాభివృద్ధి నందఁగలిగియున్నారు.”

—మిల్లను

“అభిలాష కలుగుచోఁపెల్ల మార్గమును గోచరించుచుండఁగలదు. ఏదేని యొకకార్యము నాచరింప సంకల్పించు మనుష్యుని కర్తవ్యపథమునుండి విఘ్నపరంపరలన్నియుఁ దొలఁగిపోవుట ఆత్మవిశ్వాస మవసరమయియున్నది. ‘నేను సర్వోత్తమంబగు నేకార్యమునయిన సాధింప సమర్థుడనయి యున్నాను.’ అను విశ్వాసమును గార్యసిద్ధి నభిలషించి ప్రతి మనుజుఁడును గలిగియుండు టావశ్యకము. ఏ పదార్థము నయిన సంపాదింపఁ బ్రతిజ్ఞాబద్ధుడగు మనుష్యుఁడు విశ్వాస

బలముచే దానిని నిక్కువముగనే పడయంగలడు. విశ్వాస
గతుడు విజయుడు.” — డైజనుకవి.

“ఏవఁడేని యొక పదార్థమును వాంఛించియు సఫల
మనోరథుఁడు కాఁడేని వాని యభిలాష విశ్వాసాపలబిత
మును, ప్రగాఢమయినదియుఁ గానిని గుర్రెఱుంగఁదగినను,
ఆత్మవిశ్వాసపూర్వకమగు ప్రబలేచ్ఛాపరిణామమే సిద్ధి.”
— కే. రోమహత్ముడు.

జ్ఞానశూన్యులగు గ్రంథకర్త లనేకులు నిర్జీవమగు
వంది మాగధకవిత్వమును నేర్చి మహాత్ముల జీవితవృత్తాంత
ముల ప్రాయవచసివచ్చినపుడు వారి ఘట్టుకలయందే ప్రకృతి
విరుద్ధ మగు ఘనత నారోపించి, తజ్జీవిత చారిత్రపాఠకుల
కిన్నియోగ సాధనోత్సాహమును నడలఁజేసి లోకమునకు
వచింపరాని యపకార మొనరించుచున్నారు. నామాన్య
మానవుఁడే యాత్మవిశ్వాసప్రేరేతుఁడై కృషిసలిపి మహత్ము
డగుచుండ, మూఢులగు కవులు మహాత్ములు జన్మతోడనే
పవిత్రులని వ్రాయుచుఁ బురోభిసృద్ధికై యత్నించు మానవుల
యత్సాహమును భంగపఱచుచున్నారు.

కవులయొక్కయిట్టి వ్రాతలు నిరుపయోగములును,
మీఁదుమిక్కిలి హానికరములును నయి యున్నవి. ఇట్టి
ప్రకృతి విరుద్ధములగు వ్రాతల యథార్థములని నమ్మి
యువకు లనేకు లాత్మవిశ్వాస ప్రయోజనమును మఱచి,
అదృష్టదై వానుగ్రహములకు దాసాధములై పోవుచున్నారు.
ఆత్మవిశ్వాస సంపన్నుఁడే దై వానుగ్రహమునకుఁ బ్రాప్తుఁ
డనియు, భీరువునకును, దుర్బలునకును సర్వేశ్వరుఁడు ప్రబల

శత్రు వనియు గ్రంథకర్తలు లోకమునకు బోధించుచు హతశేషమయి యున్న యాత్మవిశ్వాసమును బునరుద్ధరించి ధన్యులగుదురుగాక !

ఆత్మ విశ్వాసపూర్వక మగు కర్మయోగసాధనము వాస్తవముగా సర్వేశ్వరుని గట్టితెచ్చు ననుటలో నావంతయు వింత లేదు.

సర్వజ్ఞుండును, లోకకల్యాణకరుండును, కరుణామయుండును నగు పరాత్పరుఁడు మానవు నదృష్టపిశాచము యొక్క కింకరునిగా సృజించియే యున్నచో గార్యసాధనోపకరణములగు సంతకరణమును, బుద్ధిని, చిత్తమును, జ్ఞానమును, కరచరణాద్యవయవములను మూఢుఁడయి వాని కేలఁ బ్రసాదించి యుండును? సర్వేశ్వరోద్దేశ్యము మానవుఁ డదృష్టము యొక్క హస్తమందలి తోలుబొమ్మయై, ప్రమత్తజీవిత నిర్వాహకుఁడయి మృగమువలెఁ జరింపవలెనని యుండఁ జాలఁడని మానవదేహనిర్మాణమును బరిశీలించు నెంతటి మందబుద్ధియు గ్రహింపకపోడు.

మహాధీశాలియు, అద్వితీయప్రజ్ఞావంతుఁడును నగు తిలకుభగవానుఁడు భాగ్యాభాగ్యములు దృఢాదృఢసంకల్ప లబ్ధములనియు, కర్మ సర్వలోకాధికారిణి యనియు నెలుఁగెత్తి లోకమునకుఁ జాటియున్నాఁడు. ఆ మహాత్మునిచే రచింపఁబడిన గీతారహస్యము కర్మయోగప్రభావమును, ఆత్మవిశ్వాసప్రశస్తిని, ప్రవృత్తియొక్క- ప్రాశస్త్యమును దెల్లమొనరించుచున్నది. అదృష్టదురదృష్టములకుఁ బ్రత్యేకాస్త్యము లేదు. మానవుఁడే స్వయంభాగ్య విధాతయై

యుండ భాగ్యప్రదాత వేటొకఁడెట్లుండునను నభిమానముచే నున్నతమ స్తకులమయి, సత్కార్యముల సాధింప సముచితోత్సాహ స్వాంతులమయి ముందున కరుగుచుండుట సముచితము.

“It is the prerogative of men to be in a great degree a creature of his own making.”

—Burke.

“తన కర్మరూపమగు కారణముయొక్క కారణరూపమగు ప్రాణమగుటయందు మనుష్యులకే కర మధికారము గలదు.”

—బర్క్.

మానవాభ్యంతరిక దృఢవిశ్వాస సామర్థ్యముయొక్క వేడి నిట్టూర్పులమ్రొల నదృష్టరేఖ రేప్పాటు కాలమయిన నిలువనేరదు. ప్రతిమనుష్యుఁడును బ్రబలమగు నాత్మవిశ్వాసమును, దృఢసంకల్పబలమును, సంపూర్ణోద్యోగశక్తిని సంపాదించినచో మహాకార్యములంత స్వయంసిద్ధము లగును. అపూర్వ రాజసీతి కుశలతను, సచివత్వమును బడయుటకు దీనుఁడును, హీనుఁడును, బాలుఁడును నగు తిమ్మరుసున కేది తోడ్పడెను ?

విశాలాంధ్రసామ్రాజ్య నిర్మాణోద్యమమున శ్రీకృష్ణ దేవరాయల కెయ్యది సాహాయ్యభూతమయ్యెను ? హరిహర రాయలు, బుక్కరాయలు దేనికృపచే విజయనగరమును నిర్మింపఁ గలిగిరి ? భర్తృపరిత్యక్తయగు నబలాగర్భమున జనించి యనాథుఁడుగఁ బెరిగిన శ్రీ శివాజీకి హైందవ సామ్రాజ్యస్థాపనమునను, గోబ్రాహ్మణార్యధర్మ సంరక్షణమునను సహకారియయిన దేది ?

ప్రతిహేయినిచే బ్రాచీనకాలమాదిగ గర్వింపఁ బడుచు వచ్చిన యువజాతీయుడగు నగ్భరు సార్వభౌమునకు హిందూ సమాస్మదీయ మైత్రిస్థాపనమందును, ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యముగ యావద్భారతవర్ష సామ్రాజ్య పరిపాలనమందును ముఖ్యముగఁ దోడ్పడిన మహత్సాధన మేది? అచంచలమును, గౌరీరమును నగు నాత్మవిశ్వాసమే యని వేఱుగ నుడువవలయునా?

మనము మన కార్యసిద్ధికొఱకు సర్వమును ద్యజించుటకును, ప్రాణము లోడుటకును సంసిద్ధులమయి యుండవలయును. మనము తన్మయులమయి సాధక బాధకముల నెల్ల విజయలక్ష్మియొక్క యాశీర్వాదములుగ భావించుచు ముందంజవేయు పద్ధతి నభ్యసింపవలయును. మన భావములు, వాంఛలు, కార్యములు, ప్రయత్నములు యివియవియననేల? కర్తవ్యనిర్వహణమునకు వలయు సమస్తోపకరణములు, సకలప్రవృత్తులు మన యున్నతి నిమిత్తము పాటుపడవలసియున్నది.

నోరు తెఱచుకొని ఊదాబ్జచే భూమ్యాకాశములు బ్రద్దలగునట్లు గర్జించుచు వచ్చు సింహము మన కర్తవ్యపథమున కడ్డుతగిలినచు భీతిల్లక, విజయరహస్యమును గ్రహించి ముందంజవేయు గట్టిబద్ధులమయి యుండవలయును. పర్వతములను, సముద్రములను, అగ్నికుండములను భయంకరాటవులను, భూమ్యాకాశములను, శ్మశానవాటికలను, రసాతలమును సంపూర్ణముగ నాత్మవిశ్వాసముతోఁగాలించినైతము.

అపు డే గుండెతో విజయలక్ష్మి మనలఁబాసి యుండఁ గలదో చూతము! ఆత్మవిశ్వాసమే విజయప్రకాశమయి

జాడ్యల్యమానముగ వెలుగుచోట నపడరాక కారపటల మెట్లు రాజ్యమేలును? ఈ నిమనమము మన కిసంభవముగఁ దోచినకార్యమే సాహసించి ముత్తిపతుమేని మఱు నిమనమందే బహుసులభసాధ్యము కాఁగలదు. మనుష్యుడయి భూతలంబున జన్మించిన ప్రతిజీవయు చార్జితపవలసినది ధనదాన్యాదులు కావు. ఆత్మవిశ్వాససాహసాదులే.

ఆత్మవిశ్వాస సాహసప్రయత్నశూన్యుడగు వ్యక్తికి క్షణమందుఁ బితౄతాతములగు సంపదలు చుక్కుటముగ లభించినను, అనుక్షణ పరివర్తనశీలమగు నీ ప్రపంచము దేదియో యవాంతర మొండు వాటిల్ల నా శనాస్యభీదుడౌ దత్తద్రుడయి ఆత్మవిశ్వాసము లేనివాఁ డగుటచే న్యతప్రతిశక్తిచే నాహమునయిన సంపాదించుకొనఁగో గంజికియిన నోచక నిరాహారియయి దుర్మరణము నందవలసి వచ్చును.

పితౄతాతములగు సంపదలు మండునడియిన లేకపోయినను, నేఁడు కట్టగుడ్డయు, త్రావ గంజియు లభింపకన్నను, ఆత్మవిశ్వాసప్రయత్నములను గలిగియున్న వీరవరేశ్వరుడు భూధరంబులఁ బెకలించివైచి, భూదేవిని విచలితమొనరించి, సప్తసముద్రములఁ గలంచివైచి, ఆకాశమును గాశ్యదన్ని, త్రిలోకములఁ దన ముష్టియందు బంధించివైచి పీఠావరసమును బాసమొనరింపఁగలఁడు.

కావుననే మహాభారతము విత్తవంతునికంటె వృత్తవంతు నధికఁడనియె. తల్లిదండ్రులును, బంధుబాంధవులును, దైవమును దనకెట్టి సంపదల నొసంగకపోయినను, ధీరుఁ డాత్మవిశ్వాసముచే బాంగిపొరలి వచ్చుచున్న కష్టసముద్ర

మును చాటుచు బ్రయోజన మను తీరమును జేరుచుండఁ గలఁడు. ఒకటికి రెండు పర్యాయములు విపత్సరంపరలకు గుఱియయి చలింపని సైర్యముతోఁ గ రవ్యసాధనమునకుఁ గడంగువాఁడు భాగ్యశాలి

“We learn wisdom from failure much more than from success. He that fails to-day may be up again to-morrow by hope and attempt.” —Smiles.

“మనము జయమునుండి కంటె నపజయమునుండియే విశేషమగు తెలివిని నేర్చుకొందుము. నేఁడు క్రిందఁబడువాఁడు తోపు యత్నముచేతను, విశ్వాసమువలనను లేవఁగలఁడు.”

—స్మైలుస్.

తనయాత్మనుం దపూర్వవిశ్వాసానుభవమును, అచం చల భావానందభోగమును, ప్రవిమలశాంతిని బడయుటకే బ్రహ్మసాక్షాత్కార మని పేరు. నేఁడు దైవికసామర్థ్య మును భావమందుఁ గల్పనచే ననుభవించుమనుజుఁడు తోపు సర్వేశ్వరతుల్యుడయి, మహాబలాధ్యుడయి, ప్రజ్ఞావంతు డయి సకలలోకము నధ్యక్షించునంతటి యోగ్యుఁడు కాఁగలఁడు.

ఆత్మవిశ్వాసమేలేనిచో నబలయగు సత్యభామ నరకా సురునిబోలు చండప్రచండుని పీచ మడంచు తెట్లు పొసఁగి యుండును? ఆయమ సంగ్రామప్రయాణోన్ముఖయగు తన్ను శ్రీ పురుషాదు లెందఱు పరిహసించినను, భయపెట్టినను, బంధు బాంధవు లెంతగా వలదని నివారించినను మేటిమగఁ టిమిఁ బూని నిండు నమ్మకముతో నా దైత్యభూపాలునిపై దండె తి వానిని సంహరించెను.

ముగుడయే యాత్మవిశ్వాసప్రభావంబున వీరులకేని శక్యముకాని యసురమారణ క్రియయం దపూర్వవిజయమును సంపాదించియుండఁ బురుషులు భీరువులగు పడియుండి తమ యాత్మోన్నతికయి శృషి సలుపకుండుటకెంతయు లజ్జపడవలసియున్నది.

అట్టివారి మృతప్రాయములగు జీవితములకుఁ గోటి ధిక్కారములు. మనుష్యులమగు మనకు —వీరకేసరులమగు మనకు—విజ్ఞానమయజీవులమగు మనకు — వసుంధరపైఁ బేదఱికమును, దౌర్భాగ్యమును, దుఃఖమును, అపజయమును విధించువాఁ డెవఁడు ?

మనయందుఁ బొరుషమేయున్న, ఆత్మజ్ఞానమేయున్న, విశ్వాసాధ్యవసాయబలములేయున్న సంపదలు, సౌఖ్యములు, సామ్రాజ్యములు, మోక్షములు మన పాదములకడఁ బడియుండవా ?

“స సంశయ మనారూప్యా నరో భద్రాణి పశ్యతి,
సంశయం పునరారూప్యా యది జీవతి పశ్యతి.”

“సంశయగ్రస్తునకు ననఁగా సాహసశూన్యునకు కల్యాణమెప్పుడును గలుగనేరదు. సాక్షాహమును నశింపఁజేసి వీరుడై కార్యమును సాధింపఁబూనుమనుష్యుఁ డవశ్యము విజయుండఁగును. ప్రతి యుత్తమకార్యమందును గష్టనష్టములు వాటిల్లుచుండును. కాని మనుష్యుఁడు క్లेशముల ననుభవించుచుండియు వానిని లెక్కజేయకున్నచోఁ గృతకార్యుఁడగును.”

పోడశ వర్షప్రాయుఁడగు నభిమన్యుకుమారుని యుద్ధవిద్యాప్రదర్శనమును మహాభారతమందలి పద్మహ్యాహభంగ

సందర్భమున విలోకింపవచ్చును. ఆత్మవిశ్వాసమే తేనిచో నల్పవయస్కులకును, ఏకాకియు నగు సౌభద్రులకు సింహ పరాక్రమ సంపన్నులును, మహాబలులును నగు కారవ యోధులఁ బరాభవించి, కురుసేనావాహినిని గల్లోలపఱచఁ గలిగియుండునా?

విద్యార్థులారా! అంబరచుంబితశైలరాజముల ధూళిఁ గాంచిన దెద్ది? భయంకరారణ్యములఁ బుష్పవాటికలఁ జేసిన దేది? జడమఁ నయోనూర్ణమును నడిపించినదేది? విహంగ గనునమాను గేరి వాయుయానవిహారసౌఖ్యమును మనకుఁ గలిగించిన దె దెద్ది? స్థూలశ్రవణములకు దూరస్థములగు వార్తల నాకర్ణించుభాగ్యమును గలిగించినదేది? చిత్రవిచిత్ర యంత్రతంత్రములైన నిర్మాణమునకు హేతువేది? అగోచరం బును అన్వాభావింబును, విజ్ఞానగౌరవభంజకంబును నగు నదృష్టమా? లేక శక్తిపూర్వకమగు నాత్మవిశ్వాసమా?

వాస్తవ మార్గాచింప నొకవిధముగ నీశ్వరపృష్టియు వివిధకళా వికాసశూన్యమగు నొక జడపదార్థమే. అద్దానికి నవీన వికాస ప్రణాళిములఁ గలిగించి, అపూర్వలావణ్య మయంబుగఁ జేసినదియు విజ్ఞానపూర్వకమగు నాత్మవిశ్వాస మేయన్న సత్యయోక్తి లేదు. ఆత్మవిశ్వాసము, దృఢనిశ్చయము, అవిరళప్రయత్నము, ప్రగాఢవాంఛ, నిరంతరకృషి మున్నగు శక్తులు కడు దివ్యతమములు.

అభేద్యములగు దుర్గప్రాకారములభేదించునవి శతఘ్ని గోళములని భావించుట భ్రమించుటయే. ఆత్మవిశ్వాసప్రయత్నములే జడమగు అోహమును శతఘ్నిగ నిర్దింపఁజేసి, దాని

నామమునరిభయంకరముగఁజేసివైచెనని గ్రహించువారరిది. ఏమహాపురుషుఁడును, ధర్మప్రసక్తయుఁబండితఁడగువాఁడును సామాజ్యస్థాపకుండును, ధీరవీరాగ్రేసరుండును, తత్త్వవిశ్వాసప్రయత్నార్థ్యవసాయములయనుగ్రహముచేతకయిన్నతి నందినారనుమాట కల్గఁమాట.

ఈమహద్గుణములులేని మనుజునం దెట్టి మహిమయు నుండనేరదు. వాస్తవముగ మన కెల్లవిధముల హితైషియగు దేవుఁడే విజయోత్పాదకములగునకలసాధనముల జన్మతోడనే ప్రసాదించియున్నాఁడు. అజ్ఞానులమగు మన మాభగవద్దత్తములగు గూఢశక్తుల మన హృదయోంతరాళమునం దున్నటులే గ్రహింపకున్నారము.

జన్మానంతరమే మానవుఁడు మూర్ఖుఁడయి, తనయాత్మ యందు విశ్వాసము లేనివాఁడై దుర్బలత్వము, లాఘవత్వము కృపణత్వము మున్నగు మానసిక దారిద్ర్యములఁ గొనితెచ్చు కొనుచున్నాఁడు. ఏ మనుజుఁడును జన్మచే నిరుపేద కాఁడు. ఈశ్వరుఁ డెల్లమానవుల భాగ్యవంతులుగనే సృజించుచున్నాఁడు.

మన యల్పభావములే, మన దుర్బలనంకల్పములే, మనవిశ్వాసశూన్యతయే మనదుస్థితికిని, క్షీణదశకును ముఖ్య కారణము లని గ్రహించునంతవఱకు మనకు జీవితోన్నత్య పథమే గోచరింపజాలదు. మన యున్నతికిని, అవనతికిని మనమే కారకులమని గ్రహింపవలసి యున్నది. మన మీరహస్యమును గుర్తించినంత స్వాభావికముగనే మనహృదయము విస్తీర్ణముగను, భావము లున్నతములుగను, చేష్టిత

ములు వికాసావేశపూరితములుగను, వర్తనము సాధుతములుగను, దృష్టి విశాలముగను, కార్యాసక్తి విస్తృతముగను నేర్పడ నారంభించును.

ప్రతి యువకుఁడు నాత్మవిశ్వాసప్రభావ మనంతము కదాయని భావించి దుష్టములును, పరతంత్రములును ఆత్మాభ్యుదయ ప్రతికూలములును నగు కర్మల నాచరింపరాదు. ఆత్మ పవిత్రమయినదియు, జ్ఞానయుక్తమయినదియు నగుట నయ్యది సత్కర్మలయందే విశ్వాసము కలదయి యాచరణోన్ముఖమయిన ఫలము సిద్ధించును. కాని నీచమును, అస్వతంత్రమునునగు కర్మయం దాత్మవిశ్వాసమును గలిగి, తదనుష్ఠానమునకుఁ గడంగిన బ్రయోజనమునకుమాటు హానియే వాటిల్లఁగలదు. ఆత్మవిశ్వాసముచే నుత్సహితుఁడయి ప్రతి వ్యక్తియుఁ బవిత్రములగు స్వతంత్రకర్మలనే సాధింపవలయును. ఆత్మకు స్వాతంత్ర్యముకంటెఁ బ్రీయతమంబును, మధురమునునగు పదార్థ మేదియులేదు.

యద్యత్పరవశం కర్మ తత్తద్యత్నేన వర్జయేత్
 యద్యదాత్మవశం తు స్యాత్తత్తత్సేవేత యత్నతః
 సర్వం పరవశం దుఃఖం సర్వ మాత్మవశం సుఖం
 ఏతద్విద్యా తస్మాదేన లక్షణం సుఖదుఃఖయోః
 యత్కర్మ కుర్వతోఽస్య స్యాత్ పరితోషం తదాత్మనః
 తత్రప్రయత్నేన కుర్వీత విపరీతం తు వర్జయేత్.

—మనుస్మృతి.

“సత్పురుషులు పరాధీనములగు కర్మల యత్నపూర్వకముగ విసర్జింపవలయును. స్వాధీనములగు వానిని యత్నపూర్వకముగా ననుష్ఠింపఁదగును. కారణమేమనఁ బరాధీనము

లగు కార్యములు దుఃఖరూపములు. స్వాధీనములు సుఖరూపములు. ఈచందమునఁ గర్మల విభజించి మనుష్యుఁడు సుఖదుఃఖములం దీ లక్షణములనే గు రెఱుంగుచుండవలయును. అంతరాత్మ కామోదకరములగు కార్యముల భూప్రయత్నముచే సాధింపవలయును. అంతరాత్మయొక్క యానందమును నశింపఁజేయునట్టి పనులను శీఘ్రమే బహిష్కరించి వేయవలయును.”

ఆత్మవిశ్వాసముచే నభ్యుదయము నందిన మహాపురుషులఁ గాంచి వారల నభినందించుచుఁ గూర్చుండుట మనవిధి కాదు. ఆత్మవిశ్వాసముచేఁ బ్రేరితులమయి, ప్రయత్నించి వారి ముత్తాలల మగుటకై మనము యత్నింపవలసియున్నది. ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁడగు ధీరునకుఁ బంచభూతములును, ప్రకృతియు, సృష్టియందలి స్థావరజంగమపదార్థము లన్నియు దాస్య మొనరింప సమ్మతింపఁగలవు.

ఆత్మవిశ్వాసి స్వప్రయత్నముచే తైలశిఖరము నారోపింపఁగలుగ, విశ్వాస శూన్యుఁ డెటులో కొండనెక్కి యుండియు భీతుఁడై దానివైచుండి క్రిందఁబడి మృతిఁ జెందును. నేడు భారతీయ విద్యార్థులు మనుష్యత్వమును దూషితమొనరించు హీనకర్మలఁ దగిలి, ఆత్మవిశ్వాసమును గోల్పోయి హతభాగ్యులయి రోదనములతోఁ గాలహరణ మొనరించుచుండు తెంతయు శోచనీయము.

నేడు మానవజాతి నావహించియున్న దుర్భరదారి ద్ర్యమునకుఁ బ్రబలమగు హేతువు నమ్మిక, పూన్కి, గుండె మున్నగునవి లేకుండుటయే యని తెలియనగును. తోలు

గ్రుడ్లతోఁ జూచువారికిని, ఆత్మవిశ్వాసశూన్యులగు పిటికి పందలకును మనుజుఁడు విశ్వమం దొక కణముగనే గోచరించును. కాని యాత్మవిశ్వాసము గల ధీరుని విశాలమగు దృష్టిలో నీ విశాలమగు విశ్వము మానవుని యాభ్యంతరిక శక్తియుతమగు హృన్మండలమునం దొక రేణుసదృశముగ గోచరింపఁగలదు.

ప్రతికార్యాచరణమునకు ముందు మనుష్యుఁ డాత్మ విశ్వాసమును సుదృఢ మొనరించుకొను టావశ్యకము. అనంతర మద్దానికి లోఁబడియున్న దైహికాత్మిక శక్తులన్నియుఁ బూర్ణముగా వికసితములయి, విజృంభితములయి, కార్యనిర్వహణాయత్నము లయి విజయలక్ష్మిని సాహసబంధనముల బంధించితెచ్చి మానవుని పాదములపైఁ బడయవేయఁగలవు.

మనుజుఁడు సర్వదా తన్నుఁ దా నొక యధికునిగను, ఉత్తమునిగను భావించుకొనుచు నున్నతాదర్శశీలములను, విశాలములగు భావములను సంపాదించుచు వానిని మూర్ఖి భవింపజేసి యపుడపుడు నేత్రములతో విలోకించుచుండు టయు శ్రేయస్కరము. ఈ రీతి భావనామాత్రంబుననే సంతుష్టాంతరంగుఁడయి, క్రియాశూన్యుఁ డయి, మిథ్యాహంకారాభిమానయుతుఁడయి యుండు మానవుఁడు విజయశీలుఁడు కానేరఁడు.

“Man is his own star; and the soul that can,
Render an honest and a perfect man,
Commands all light, all influence; all fate:
Nothing to him falls early or too late
Our acts our angels are, good or ill,
Our fatal shadows that walk by us still.”

—Beaumont & Fletcher.

“మనుష్యుడు తనభాగ్యమునకుఁ దానే కర్త. వానిని సదాచారసంపన్నునిగను, సమగ్రస్వరూపునిగను జేయు జీవాత్మకు సకలప్రకాశమును, సమస్తప్రభుత్వమును, సర్వసాభాగ్యములును లభించఁగలవు. ఆత్మకుఁ గొంచెమేని యెదియు నతిత్వరితముగాఁగాని అత్యలస్యముగాఁగానిలభింప జాలదు.

యథాసమయమునం దాత్మ సమస్తమును ఒడయఁగలదు. మన మొనరించు కర్మలే మనయొక్క మంచిచెడ్డ దేవదూతలు. అవియే మనవెంట సంచరించుచుండును. అవి దైవముయొక్క ఛాయలు.” —బీమాంటు అండ్ ఫ్లెచ్చర్.

విజయమందిరారోహణమునకు విశాలోన్నతభావమే ప్రథమసోపాన మనుట రూఢి. ఉన్నతములగు భావముల నిత్యము సంపాదించుటయు, వాని నెల్లఁ గ్రమక్రమముగాఁ గార్యరూపంబునఁ బరిణమింపఁ జేయుటయు మనముఖ్యవిధి యయి యున్నది. ఇట్లునరించుచుండుటచే మనయోగ్యత నిత్య మభివృద్ధిఁజెందుచుండ, మన కద్దానిపై విశ్వాసము జనించి మనలఁ గర్మయోగులుగ సిద్ధ మొనరించివేయును.

మనుజుఁ డున్నతాభిలాషియగుటయు, సాధువ ర్తనఁ డయి వెనువెంటనే తద్వాంఛాపూర్తికయి కార్యాచరణము నకుఁ గడంగుటయుఁ బరమధర్మమయి యున్నది. పరమేశ్వరుఁడు మన కున్నతాభిలాషల మానసమునం దుదయింపఁ జేసికొనుశక్తిని బ్రసాదించి యంతటితో నూరకుండలేదు. వానిని సాధించుట కర్హమగు శక్తిని సయితము దయచేసి యున్నాఁడు.

జ్ఞానమయుండగు జగన్నియంత మనల వ్యర్థముగా జీవించుటకును, సూకరాదులవలె నుదరపోషణమాత్రోప

జీవులమయి మనుటకును, వన్యగార్దభముల చందమున వ్యర్థ సంచారమొనరించుటకును సృజించియుండలేదు. ప్రతిమానవునిచే నేదియో యొక ఘనకార్యమును భువిపై నాచరింపజేయుటకే మనుష్యుల నీశ్వరుఁడు సృజించియున్నటుల విజ్ఞానముదోబ్బించుచున్నది.

మానవుని జీవితపరమావధి, ఆహారనిద్రాభయమైఘనముల నాచరించుట కాదు. పశుపక్ష్య సామాన్యములగు నీ ధర్మముల కతీతమయిన విజ్ఞానసంపన్నములగు చతుర్విధపురుషార్థముల సంపాదించుటయే మానవజీవితలక్ష్యము. అట్టి పరమోత్కృష్టమగు జీవితలక్ష్యములు సాధింప మనము నవీనమగు యోగ్యతకొఱకును, నూతనమగు శక్తికొఱకును దేశ దేశముల నన్వేషింపవలసిన పనిలేదు. సర్వజ్ఞుండగు నా దేవదేవుఁడు మన జీవితాభ్యుదయమునకు వలయు లోకోత్తరమగు సామర్థ్యమును, అనూనంబగు సిరశక్తిని, అపూర్వమగు ప్రతిభను మనయందే భద్రపఱచియున్నాఁడు.

మన మా శక్తిసామర్థ్యముల గురైతింగి, వానియందు విశ్వాసము గలవారలమయి, కర్మయోగులమయి ధీరవీరులమయి, సాహసిక శిఖామణులమయి, గంభీరసత్సంకల్పవ్రత పరాయణులమయి, నిరుద్యోగమును బాసి, అలసతను రోసి, నిరుత్సాహమును ద్రోసి కార్మికప్రపంచమునఁ గాల్లుసేతులఁ గదల్చువిధమును నేర్వవలసి యున్నది. ఇదియే జీవితోత్థానముయొక్క పరమరహస్య మని గ్రహింపవలయును.

మనజీవితమునం దొదవు నమస్త కార్యములకును, ప్రాయశముగా సంభవించుచుండు సకలఘటనాపరంపరలకును

ముఖ్యకారణము మనకు బాహ్యముగా నెచ్చటనో దాగి యుండలేదు. తన్మూలము కారణస్థలమగు చిత్తసీమయందే నెలకొనియున్నది. సమస్తకార్యములును మానసమునుండియే తోలుతఁ బ్రారంభమగుచున్నవి. మన చిత్తమందే భావన యే కార్యమందు సంఘటితమగునో, ఆ ప్రతిక్షణమందే దాని కనురూపమగు కార్యము మనచే నాచరింపఁబడుచుండుట నిత్యము మనదృష్టియందు నై సర్గికముగ గోచరించుచునే యున్నది.

మానవుఁ డొక యత్యద్భుతమును, మధురమును నగు విజయఫలమును సంప్రాప్తింపఁ జేసికొనియుండినచో మొదట నతఁ డట్టిభావమునే మదియందుఁ గలిగియున్నాఁడనియు, అట్టి ప్రయత్నమునే యవిరామముగ నాచరించి యున్నాఁడనియు, దాని కనువగు యోగ్యత తనయందుఁ గల దను ప్రబలవిశ్వాసమును గలిగి యున్నాఁడనియు, తత్కర్మయొక్క సత్ఫలము నేనాఁడో కబళించియున్నవాని చందమున నిర్భయముగ, నిమిత్తమాత్రునివలె గర్మక్షేత్రమునఁ బ్రవేశించియున్నాఁడనియు మనము స్పష్టముగా గ్రహింపవలసియున్నది.

మనుష్యునకు లభించునట్టి సమస్తవిధములగు విజయములు వాని మానసముయొక్కయు, భావములయొక్కయు చిత్తప్రవృత్తులయొక్కయు వికాసస్వరూపమగు పరిణామములే కాని మఱేమియుఁ గావనియు గ్రహించుటావశ్యకము. ఆత్మవిశ్వాసముచేమానవునిచిత్తమునఁబ్రవేశించుసామాన్య భావమే యొకనాఁడు వానిచే మహోత్కృష్టమగు ఘన కార్యమును సాధింపఁజేయఁగలదు. విజయము నపేక్షించు

వ్యక్తి విఘ్నములు, పరాజయములు, తపనములు వాటిల్లుచున్నను వాని నన్నింటి విజయసూచనలుగనే భావించవలసియుండును.

“One who never turned his back, but marched
breast forward;
Never doubted clouds would break ;
Never dreamed, though right were worsted,
wrong would triumph
Held, we fall to rise, are baffled to fight better,
sleep to wake.” —Browning.

“కర్తవ్యమునుండి విముఖుఁడు కానట్టియు, సదా ముందంజ వేయుచుండునట్టియు వ్యక్తియే యుత్తమ పురుషుఁడు. ఆతఁడు మేఘములు విచ్చిన్నములగునని యెఱుఁగును. సందేహింపడు. ధర్మమును, సత్యమును శిథిలము లయినను, అధర్మమునకు, అసత్యమునకును విజయముకలుగునని స్వప్న మందును భావింపనట్టియు, నిద్రించునది మేల్కొంచుట కనియు, ఓడుట జయించుట కనియు, పడుట లేచుటకనియుఁ దలంచు నట్టియు వ్యక్తియే యథార్థమగు మానవుఁడు.”
—బ్రౌనింగు.

కర్మయోగ రహస్యముల నెఱుంగని దుర్బలహృదయు లగు యువకులు కొందఱు ప్రబలోత్సాహముతో నేదేని యొక కార్యమును బ్రారంభింతురు. ఏవిధమగు సామాన్య వరోధమును గలుగకున్నంత పర్యంతము వా రా కార్యము నాచరించుచు నెట్టి సామాన్యవిఘ్నము తటస్థించినను నిరుత్సాహులయి, ఆత్మ విశ్వాసమును గోల్పోయి, కార్య క్షేత్రము నుండి విముఖత్వమును వహించు చున్నారు. సంపూర్ణ మగు నాత్మ విశ్వాసమును సేకరింపకయే ఫలాపేక్ష

చేగాని, పరుల యభివృద్ధిని విలోకించికాని తత్తణుమే శంకించుచు నొక కార్యమును ప్రారంభించినచో వెంటనే పరాజితులయి విచారింపవలసినవార లగుదురు.

నేడు భరతవర్షమందలి యువకులగు విద్యార్థులెల్లరు వాస్తవికమగు జీవితాభ్యుదయమును బడయ స్వాతంత్ర్యమును, స్వావలంబనమును, ఆత్మవిశ్వాసమును, ఆత్మసమర్పణమును, స్వయంకృషినిఁ జేయుటకు మాఱుగా నాత్మజ్ఞాన ప్రతిబంధకమగు పాశ్చాత్యవిలాసమయ సభ్యతకు దాసులయి యనుదినము దైహికమానసికాత్తిశక్తులఁ గోల్పోవుచుభీరువులగుచు గొప్పకార్యముల నాచరింపవలసివచ్చినపుడు సాహసము లేనివారయి జడమూర్తులనలె నుండిపోవలసిన వారలగుచున్నారు.

నేడు విలాసప్రియత్వము మన యాత్మవిశ్వాస బలముల హరించివైచినది. ఆత్మవిశ్వాసశూన్యతయే మనల మనశక్తిని గ్రహింపలేనంతటి జ్ఞానాంధులనుగఁ జేసివైచినది. ఆత్మవిశ్వాసప్రభావముననే ప్రపంచమందలి సమస్త దేశములును, జాతులును బానిసతనమునుండి విడివడి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుకొని సుఖించుచుండ నాత్మవిశ్వాసరాహిత్యముచే ముప్పదిమూఁడు కోట్ల సంఖ్య గల మనము నిన్న, మొన్నటివరకు స్వల్పసంఖ్యాకుల శాసనము క్రింద నణఁగిపోవలసినవారల మయితిమి.

ప్రాచీనకాలమున మనదేశమందు జన్మించి సాంఘికోద్యమములను, సంస్కరణోద్యమములను, ధార్మికోద్యమములను స్థాపించి, తన్మూలమున దేశమునకు గొప్ప

మేలొనరించియున్న మహాత్ముల కెల్లర కాత్మవిశ్వాసమే కర్మక్షేత్రమున మిక్కిలి సహకారి యయ్యెను.

అనేకవేల సంవత్సరములకుఁ దొలుత స్థాపింపఁబడిన సనాతన ధర్మముల సంస్కరింపఁ గంకణబద్ధులయి యుండిన శ్రీ బుద్ధ రామమోహనాది మహానుభావుల జీవితచర్య లన్నింట విశేషముగాఁ బ్రత్యక్షమగున దీ యాత్మ విశ్వాసమే. ఆత్మవిశ్వాసము లేనిచో మనుష్యులు విశ్వప్రయత్న మొనరించియు సామాన్యకార్యమునై న నిర్వహింపఁజాలరు.

ఆత్మవిశ్వాసమునకును, విజయమునకును గాఢమగు సంబంధము కలదు. ఒక మనుష్యుఁ డొక కార్యమును బ్రారంభించి, నిష్పన్నముగా దానిని గొనసాగింపఁజాలఁడు. విఘ్నములు కలుగుచుండుట నై జము. విఘ్నములందును, సాహస విశ్వాసముల నోడకుండుట ధీరునకు సహజము. ఆత్మవిశ్వాసము నత్యధికముగఁ గలిగియున్నను మనుష్యుఁడు ఫలాపేక్షా తురుడయి కార్యసాధనమునకుఁ దగినంత కృషి నలుపకున్న విజయప్రాప్తి విషయమున సందేహము కలుగవచ్చును. ఏ కార్య మయినను దగిన కృషి, ఓపిక, పూనిక, నమ్మిక వ్యవధి మున్నగు పరికరములన్నియు నున్నఁగాని సఫలీభూతము కానేరదు.

“The heights by great man reached and kept,
Where not attained by sudden flight;
But, they, while their companions slept;
Where toiling upwards in the night.”

“మహాపురుషులకు లభ్యమై వారితే సురక్షిత మొనరింపఁబడునట్టి యున్నతపదవికేవల మొక్కసారిగ నెగురుటచే లభింపఁజాలదు. మహాపురుషులు తమ మిత్రులెల్లరు నిద్రించు

చుండ నారాత్రియందే యున్నతస్థానమును జేర యత్నించు చుండురు.”

“తనయందు గోప్యముగనున్న స్వాభావికమగు శక్తిని వికసింపజేయు తమనే ప్రతిభయని నుడువుదురు అట్టి ప్రతిభయందుఁ గృషి, సహన మను రెండు సద్గుణములు మూర్తిభవించియుండి మనుష్యుని సఫలమనోరథుని గావించు చుండును.” —జాన్ ఫోష్టరు.

“ధైర్యమే ప్రతిభ. దృఢసంకల్పమే జయము. కృషియే మోక్షపథము.” —కార్లాయిలు.

“మానవసంఘ శ్రేయోదాయకములగు సత్కార్యము లేవేని నాచేఁ గావింపఁబడి యున్నచో నవియన్నియుఁ బరిశ్రమ, ధైర్యము, తమ, విశ్వాసము మున్నగు సద్గుణముల మూలముననే యాచరింపఁబడినవి. ఆత్మవిశ్వాస పూర్వకముగఁ గావింపఁబడు కృషి విశ్వాసశూన్యతచేఁ గావింపఁబడు కృషికంటె సహస్రగుణము లధికమయినది. కావున సమస్త ప్రయోజనసిద్ధి కాత్మవిశ్వాసమే ముఖ్యమగు నని నేను సిద్ధాంతీకరించుచున్నాడను” —డాక్టరు వెంటిక్.

“ప్రకృతి సౌభాగ్యముచేఁ బరిపూర్ణమయి యున్న కుబేరుని యొక విశాలమగు ధనభండారమువంటిది. ఆత్మవిశ్వాససంపన్నులును, పవిత్రసంకల్పయుతులును, ధీరులును నగు వారీ భండారమును స్వయంశక్తిచే స్వాధీనమొనరించు కొనఁగలరు.” —ఎమర్సన్.

“ఆత్మవిశ్వాసముచే దృఢప్రతిజ్ఞాబద్ధులయి యున్నత పథము నన్వేషించువారే సౌభాగ్యవంతులు.”

స్మైలు.

సర్వతోముఖ మగు లోకాభ్యుదయమున కాత్మ విశ్వాస మత్యంతావశ్యక మను ప్రమాణముల నొసంగఁగల మహాత్ముల జీవితవృత్తాంతము లెన్నియో కలవు. కాని వాని నన్నింటి నిటఁ బేర్కొనుటకు వలనుపడదు. యువ జనులు తాము కోరుకొనుచున్నంత యున్నతస్థితికిఁ బ్రాప్తిప కుండుటకు ముఖ్యముగా నాత్మవిశ్వాసము లోపించి యుండుటయే కారణమని గ్రహింపవలసియున్నది.

సృష్టియందలి సకల కార్యవిజేత లాత్మవిశ్వాసమును ధనధాన్యములకంటె మిక్కిలి గౌరవానురాగములతో వృద్ధిఁ గావింపఁ జూచుచుందురు. భారతీయ యువకులమగు మనము భాగ్యవిధాతయు, నిర్మాతయుఁ గేవలము మాన వుండేయను సంపూర్ణ విశ్వాసము నిపుడు క్రియాపరమునఁ బ్రదర్శింపవలసియున్నది. సమస్తకార్యసిద్ధిపదమగు మహా శక్తి యొకటి సర్వేశ్వరునిచేఁ బ్రసాదింపఁబడి మనయందు వెలయుచున్నదనియు, అయ్యది కుంభకర్ణనిద్రయందు లీన మయి యుండుటవలననే మన మిట్టి దీనహీనస్థితియం దున్నారమనియు, మన మా మహాశక్తిని మేల్కొల్పుటయే తడవుగా లోకమందలి సమస్తోత్తమ కార్యముల సులభముగా సాధింపఁగలమనియు గ్రహింపవలసియున్నది.

విజయమును, యశస్సును, సౌఖ్యమును, సంపదలను, పరమశాంతిని సంపాదింపఁగల పరమయోగ్యత కేవలమొక్క యాత్మవిశ్వాసమందే కలదని జెప్పక తప్పదు. అజేయము లగు బలపరాక్రమము లాత్మవిశ్వాసమునుండియే మనకు లభించుచున్నవి. ఆత్మవిశ్వాససంపన్నుఁడు పట్టినదెల్ల బంగార మగును. ఆత్మవిశ్వాస స్వీకారముచే మానవుని హృద

యాంతరాళమునం దొక విధమగు దివ్యప్రకాశ ముద యించి, వానికి నలుదెసల వ్యాపించియున్న యకర్తవ్యాంధ కారమును, నిరాశాంధకారమును రూపుమాపి సమున్నత మగు జీవితాభ్యుదయ రాజమార్గమును దృగ్గోచరమొనరించును.

ఆత్మవిశ్వాస ప్రభావంబుననే మనుష్యుని కొక దివ్య దృష్టి సంప్రాప్తమయి, చర్మచక్షువుల కెంత యన్వేషించి నను గోచరింపనట్టి సూక్ష్మాతిసూక్ష్మములగు తాంత్రిక పదార్థములఁ బ్రత్యక్షమొనరించును. అపుడు మానవుడవస్తువుల సులభముగా సంపాదించి, అనుభవించి సుఖింపఁగలడు. మానవుఁ సౌఖ్యములనందుచు నంతటితోఁ దృప్తుడై కూర్చుండక, తా నింతవఱకుఁ బడసియుండిన విజయముల కంటె మహత్తరములగు విజయముల సంపాదించ నభిలషించి ఘనకార్యముల నాచరించుచు, ననుదిన మాతృశక్తిని వృద్ధిఁగావించుకొనుచు స్వల్పకాలమునందే మనోభీష్టపదార్థ నిర్మాతయే కాఁగలుగుచున్నాఁడు

“విహాయ పౌరుషం యో హి దైవమేవావలంబతే,
ప్రాసాదసింహవ త్తస్య మార్ధ్ని తిష్ఠంతి వాయసాః
కా మపి శ్రియ మాసాద్య య సద్వృద్ధౌ న చేష్టతే,
తస్యాయతి ఘన శ్రేయో బీజభోజికుటుంబవత్.”

“అధ్యవసాయమును బరిత్యజించి, అదృష్టమువైనట్టికఁ బూని కూర్చుండువ్యక్తియొక్క-స్థితి, తనతలపై వాయసములకుఁ గూర్చుండుటకు స్థానమిచ్చు ప్రాసాదమువై నిర్మింపఁ బడిన సింహముయొక్క దశవలె నుండును. కల్యాణమును బడసియుఁ దదభివృద్ధియి కృషిసలుపనట్టి వ్యక్తియొక్క-

కుటుంబసితి విత్తనములనే భక్షించు కృషీవలుని దుర్దశ ననుసరించి యుండఁగలదు.”

యువకు లీ రహస్యము నెఱింగి, ఆత్మవిశ్వాసముచేఁ దా మభివృద్ధిని సంపాదించినను, అంతటితో మానము వహింపక దానికంటె నుత్తమస్థితిని బడయ యత్న మొనరింపవలసియుం డును. ఇదియే మానవజీవిత కర్తవ్యపథము. ఈ మార్గము ననుసరించు మనుష్యున కక్షయోనందసంపద్భండారము లభిం పఁగలదు. ఆత్మవిశ్వాసము ప్రబలప్రభావోత్పాదకమయిన దైవికశక్తి యగుటచే దైవమును సాక్షాత్కరింపఁ జేసికొన వాంఛించు ముముక్షువులును, భాగవతులును నీ శక్తి నవ శ్యము సంపాదింప బాధ్యులయి యున్నారు.

యువజనులారా ! మీరెల్ల రాలసింపక సకలసౌభాగ్య దాయకంబును, నిఖిలసంపత్కరంబును, అఖిలానందసౌఖ్య కారణమును, ఐహికాముష్మిక శాంతిదాయకమును నగు నాత్మవిశ్వాసమును సంపాదింపుఁడు. ఆరాధింపుఁడు. అపుడే మీరు మానవులనిపించుకొని, ధరణి జన్మించినందులకు ఘన కార్యముల నాచరించి, ధీరులయి, లోకైక పూజ్యులయి, మహాపురుషులయి సుఖించి లోకమునకును సౌఖ్యానందపథ మును జూపి ధన్యులగుదురు.

నాయనలారా ! మీరెల్ల రొక్కసారి యేకగ్రీవముగ నై క్యకంఠముతోమే మెల్లర మాత్మవిశ్వాసమునుసన్నానించె దము. ఆత్మవిశ్వాసమునేసకలధర్మసాధనముగభావించెదము. దానినే మేము సర్వస్వము నోడియయిన సంపాదించెదము. ఇది మా హృదయపూర్వకమగు ప్రతిజ్ఞ. ఆత్మవిశ్వాసము

లేక, బానిసలయి, జీవచ్ఛవములయి నిశ్శబ్దముగ వేలసంవత్సరములు జీవించుటకంటె, ఆత్మవిశ్వాససంపన్నులయి, స్వతంత్రులయి, విజయులయి, యొక్క సంవత్సరము మరెవరినను వేయి మడుంగులు త్రమము.

“Trust thyself; every heart will vibrate to that iron string.”
—Emerson.

“నీవు నీయందు విశ్వాసమునుగలిగియుండుము. అపు డెల్లరి హృదయము లాలోహదండమువైపున కాకర్షింపఁబడి చుట్టు తిరిగి రాఁగలవు.”
—ఎమర్సను.

ఎమర్సను కవీంద్రుఁడు నుడివినరీతిగనే మనుష్యుఁడు తొలుతఁ దనయందు విశ్వాసమును గలిగియున్న సకలహృదయములఁ దనహృదయమే యాకర్షింపఁగలదనుటలో నెంతేని సత్యము కలదు. ఆత్మవిశ్వాసశూన్యుఁ డెవరి నాకర్షింపఁజాలఁడనుట రూఢి. విద్యార్థులారా! మీ యాత్మవిశ్వాససంపాదనాప్రయత్నమున దయామయుండగు నట్టి జగదీశ్వరుఁడు తోడగుఁగాక!

శుభము

ఏ బ ది యో క ట వ ప్ర క ర ణ ము

ప రో ప కా ర ము

పశ్యతైతాన్ మహాభాగాన్ పరార్థకాంత జీవితాన్,
 వాతవర్షాతప హిమాన్ సహస్రో వారయన్తి నః.
 అహో ఏషాం వరం జన్మ సర్వప్రాణ్యుపజీవనం,
 సుజనస్యేవ యేషాం వై విముఖా యాన్తి నార్థినః.
 పత్రపుష్పఫలచ్ఛాయా మూలవల్కలదారుభిః,
 గర్భనిర్యాస భస్మాస్థి బీజైః కామా నివృతన్వతే.
 ఏతావజ్జన్మసాఫల్యం దేహినా మిహ దేహిషు,
 ప్రాణై ర్థై ర్థియా వాచా శ్రేయ ఏవాచరే త్సదా.

—భాగవతము

(ఈ శ్లోకములు శ్రీకృష్ణునిచే ధనంజయు నుద్దేశించి నుడువఁబడినవి)

“పరోపకారార్థమే కేవలము జీవించుచున్న వృక్షములవిగో! చూడుము. అవి యెట్టిమహిమగలవి! వృక్షములు సదా ప్రచండమగు వాయువును, వర్షమును, ఆతపమును, హిమమును సహించుచు జీవరాసుల కాశ్రయ మొసంగుచున్నవి. సమస్తప్రాణులకు హితదాయకములైన వృక్షముల జన్మమెంతయు శ్రేష్ఠమయినది. సత్పురుషుల యాచించు భిక్షుకుఁడు విఫలమనోరథుఁడు కానిచందముననే భూరుహముల

నాశ్రయించునట్టి యేజీవియు నిరుత్సాహమునందుట తటస్థింప నేరదు.

వృక్షము నాశ్రయించు ప్రతిప్రాణియు నేదియో యొక ప్రయోజనము నవశ్యము నందగలదు. పాదపములు మనకుఁ బ్రతములను, పుష్పములను, ఫలములను ఛాయను, మూలములను, వల్కలములను, ఇంధనములను నుచితముగా నొసంగుచున్నవి. ఇంతేగాక రసమును, దుగ్ధమును, జిగురును, భస్మమును, అస్థిని, (అరటి మున్నగువానియూచ) బీజములను నొసంగుచు మన యనేకములగు నవసరములఁ దీర్చుచున్నవి. మనుష్యులు తమజన్మధారులై నందులకుఁ దమ దేహ మనో ధన వచనాదికములమూలమున లోకముయొక్క హితము నాచరించుచుఁ బరోపకారపాఠీలు లగుట నమంజ సము.”

శ్రీకృష్ణభగవానుడు వచించియున్న యీవాక్యము లెంతయు గంభీరార్థభోధకములయి యున్నవి. అన్ననుయ, ప్రాణమయకోశములఁ గలిగియున్న వృక్షాదులే లోకకల్యాణమునిమిత్తము తమయావజ్జీవితముల ధారవోయుచుఁ బ్రపంచమునకుఁ బరోపకారపాఠమును బోధించుచుండ నమస్తజీవ రాసులకంటె విజ్ఞానమునం దున్నతస్థాన మలంకరించియున్న మానవులు పరోపకారమహిమను గుర్తింపకుండుట కడు శోచనీయము.

సృష్టియందలి రేణువు మొదలుకొని బ్రహ్మపర్యంతముఁ గల యే పదార్థమును బరీక్షించిచూచినను నది లోకోపకార పరతంత్రమైయున్నటులే గోచరింపఁగలదు. అట్టిస్థితియందు

విజ్ఞానసంపన్నులమును, మనుష్యులమును నగు మనము పరస్పరము ద్వేషించుకొనుచు, సంఘభావమన నెట్టిదో యెఱుంగక, ఈర్ష్యాంధుల మయి, పరోపకారజ్ఞానశూన్యుల మయి మూఢులవలె జీవించుచుండు టెంతయు లజ్జాకరము.

ఈశ్వరుని బడయ నభిలషించువారిసంఖ్య కీభూమండలమునఁ గొడువలేదు. కాని జగదీశ్వరుఁ డెట్టివాఁడో విచారించువారిసంఖ్య మిక్కిలి స్వల్పముగనున్నది. ఈశ్వరసాక్షాత్కారమును బడయఁగోరు భక్తులు రామనామస్మరణ నేయుటకంటె నీశ్వరుఁ డెంతటి పరోపకారశీలుఁడో, స్వార్థత్యాగియౌ గ్రహించి, తమ జీవితములఁ బరోపకారార్థము నద్వినియోగపఱచినచోఁ బరోపకారమూర్తియగు సర్వేశ్వరుని సులభముగాఁ బడయవచ్చును.

నేటివఱకు విశ్వమం దవతరించియున్న మహాపురుషులెల్లరు పరోపకార మార్గావలంబనముననే మోక్షమునందియున్నారు. మనుష్యజీవితమునకు సర్వోత్కృష్టాక్షయాలంకారమగు పరోపకారమునకు నేఁడు మానవ జాతి ఘనమగు స్వాగత మొసంగకుండు టెంతయు సంతాపకరము.

పరోపకారమును మనుష్యుఁడు తన కవశ్యాచరణీయమగు ధర్మమని భావించినంతనే వాని వర్తనమందలి తామసిక, రాజసిక లక్షణము. లన్నియు నశించిపోవ, వాఁడొక ప్రతిష్ఠాపాత్రుఁడగు సాధుసత్తముఁడు కాఁగలఁడు.

ఏనాఁడు మానవుఁడు సమస్తలోకమును బ్రేమించుచు, సన్మానించుచు హృదయపూర్వకమగు శ్రద్ధతోఁ దన జీవితమును విశ్వకల్యాణమున కయి సమర్పించునో,

నాఁడే వాని మానసమందుఁ గల దుర్గుణములును, వికారములును నశించిపోవ, వాఁ డొక యాదర్శ పురుషోత్తముఁడు కాఁగలఁడు. ఈ రహస్యము నెఱింగియే స్వానుభవసిద్ధజ్ఞాన సంపన్నుఁడగు భర్తృహరి పరోపకారపరాయణుండగు వ్యక్తి సత్తముని స్వభావమును, లక్షణములను నీరీతి వర్ణించి యున్నాఁడు.

“భవంతి స్రమా స్తరవః ఫలోద్గమై
 ర్నవాంబుభిః రూరవిలంబినో ఘనాః,
 అనుద్ధతా సృత్పురుషా సృష్టృద్ధిభిః
 స్వభావ ఏవైష పరోపకారిణాః.”

“పాదపములు ఫలించు సమయమున స్రమములయి యుండును. నూతన జలముగల ధారాధరములు క్రిందుగనే ప్రాకుచుండును. సత్పురుషులు సంపదలు లభించినను గర్వింప నొల్లరు. ఇది పరోపకారపారీణులగువారి స్వభావము.”

పరోపకారబుద్ధిశూన్యుఁడగు వ్యక్తి యిహమందుఁ గాని, పరమందుఁగాని ప్రశాంతమగు సౌఖ్యము ననుభవింపఁజాలడు. పరోపకారశూన్యత మానవుని స్వార్థాంధుని గావించును. స్వార్థము విషయప్రవృత్తుల విజృంభింపఁ జేయును. విషయప్రవృత్తులు మానవుని బుద్ధిని, జ్ఞానమును హరించి వాని ననుచిత కర్మాచరణమునకుఁ బాల్పడఁ జేయును. దుష్కర్మాచరణము మానవుని ధర్మచ్యుతుని గావించి, తత్ఫలముగ దుర్భర దుఃఖముల ననుభవింపఁ జేయును.

సృష్టియందలి ప్రతిప్రాణియు సహజముగ సౌఖ్యమునే వాంఛించుచుండును. కాని సమస్త జీవలోకవాంఛితమగు

నీ సౌఖ్యమును మనుష్యులెల్లరుఁ బడయఁజాలరు. లోకాను భవమును సంపాదించియున్న మనుష్యుఁడే యుక్తధర్మ మార్గానుసరణమున సౌఖ్యము ననుభవింపఁ గలుగు చున్నాఁడు.

పరోపకారశీలుఁడు నిత్యము ప్రపంచహితమునకయి పాటుపడుచుండుటచే విశ్వమందలి సమస్తమానవులు వానిని సమస్త విధముల సన్మానించుచు, వాని సౌఖ్యమునకయి యథాశక్తిఁ దోడ్పడుచుండఁగలరు. పరోపకారతత్వమునకు దూరుడయియుండు వ్యక్తియొక్క సౌఖ్యసంపాదనామార్గమున కనేకములగు ప్రతిబంధకములఁ గల్పించునిమిత్తము దుష్టు లనేకులు సదా ప్రయత్నించుచుండఁ గలరు.

ప్రకృతి మనుష్యులోకమునకు సదా పరోపకారపాతమునే బోధించుచున్న యది. నేటి స్వార్థాంధుఁడగు మానవునివలెనే సర్వేశ్వరుఁడును, ప్రకృతియుఁ బరోపకారశీలతను బరిత్యజించినచో క్షణమాత్ర కాలమందే మహాప్రళయముద్భూతమయి, సమస్తలోక వినాశన మొనరింపఁగలదు. స్వచ్ఛందమగు స్వాభావిక మనుష్యజీవితమునకును, పరోపకారమునకును నవినాభావసంబంధము కలదు.

కేవల మిది ప్రాజ్ఞులదృష్టికే గోచరింపఁగలదు. పరోపకారబుద్ధి సమస్తమానవజాతినుండి సంపూర్ణముగా నదృశ్యమయిపోయినచో ప్రపంచవ్యవహారమే సాగనేరదు. పరోపకారముచే లభ్యమగు నుత్తమ స్వార్థపరమార్థముల కంటఁ బ్రశస్తమగు సౌఖ్యము మఱి యేపద్ధతి నవలంబించుటవలనను లభింపఁజాలదు.

“పరోపకరణం యేషాం జాగర్తి హృదయే సతాం

నశ్యంతి విపద స్తేషాం సంపదః స్యుః పదేపదే.”

—చాణక్యనీతి.

“సదా పరోపకార బుద్ధి యేహ్వానిహృదయమున జాగ రితమయి యుండునో వాని కెట్టి విపత్తురంపరలును సంభ వింప నేరవు. అడుగడుగునకు వాని సంపదలభివృద్ధి జెందు చుండఁ గలవు.

విశ్వమందుఁ బ్రతిమానవుఁడు తన కావశ్యకమయిన ప్రతివస్తువును సంపాదించు నిమిత్తము పరకృపావలంబితుఁ డయి యుండుట యుచితము కాదు. స్వావలంబనము సంత తానంద సుఖాయకంబను కోవిదో కి సూపూజ్యము. ఏత త్సిద్ధాంతము నత్యమయ్యున్నను దయామయుండగు సర్వేశ్వరుఁడు లోకకార్యనిర్వహణ సౌకర్యార్థము మనుష్యుల యందుఁ బరస్పరసాహాయ్యావశ్యకతను సృజించియున్నాఁడు.

మానవ సంఘమునందుఁ బరస్పర సాహాయ్యము నశించునేని సృష్టికార్యక్రమమునకు భంగము కలుగుటలో నెట్టి సందియమును లేదు. సర్వకాల సర్వావస్థలయందు మను ష్యుఁడెంత భద్రమానవోచిత లక్షణ పరీతుఁడయి, సావధాన చితుఁడయి సంచరించుచున్నను నపుడపుడు సంకటములచే బాధింపఁబడుచుండఁగలఁడు. తలవని తలంపుగా వచ్చుచుండు విపత్తులనుండి విమోచనము నందుటకు మనుజుఁ డెట్టి స్వాతంత్ర్యప్రియుఁడయినను, తన సాటి సహోదరుని కరావ లంబనము నవశ్యము పడయవలసియే యుండుచుండును.

పరజన సాహాయ్యవాంఛ యాపద్ధర్మము విపద్ధస్త మానవోద్ధరణము ధీరుని సర్వోత్తమంబగు ధర్మము. మను

దొకప్పుడు దుష్టులచే బాధింపబడవచ్చును. ఒకప్పుడు దారిద్ర్య దుఃఖమునకు గుఱికావలసివచ్చును. ఇంకొకప్పుడు వ్యాధి పీడితుఁ డగుట తటస్థించును. ఒకప్పుడు మృత్యు శయ్యపై ననాథునివలెఁ బడియుండి యగతికునివలె విలాప మొనరింపవలసివచ్చును.

ఈరీతి ననేకవిధములగు కష్టపరంపరలు తరంగప్రాయముగ మానవుని బాధించుచుండుట మనము లోకమందుఁ బ్రత్యక్షముగఁ జూచుచునే యున్నారము. ఇట్టి యవసరములందు జ్ఞానసంపన్నుఁడగు మనుష్యుఁ డవశ్యము పరోపకార భావప్రేరితుఁడయి, దైన్యస్థితియందున్న తన సహోదరులకు యథాశక్తిఁ దోడ్పడుట పరమధర్మము.

||అ|| వె|| పరుల కుపకరింపఁ ♦ బాపక్షయంబగుఁ

పరుల కుపకరింపఁ ♦ బట్టుగొమ్మ

పరుల కుపకరింపఁ ♦ బరలోకసాధన

పరుల కుపకరింప ♦ బలిమి వేమ.

ఆపద్దశయందు దీనులగు సహోదరులకు సహాయ్య మొనరించుచుండుటచే నంకటగ్రస్తు లాధ్ధరింపబడి తమ కాపత్యాలమునఁ దోడ్పడిన మనుష్యులకుఁ జిరకృతజ్ఞులయి యుండగలరు. సాహాయ్యము నందిన వ్యక్తి స్వయముగా హర్షించుటయేకాక, సాహాయ్య మొనరించిన పరోపకారియుఁ దన పవిత్రధర్మబుద్ధి కయి లోలోన నమందానంద కందళితుఁ డగుచుండగలఁడు తనసంతాన మెట్టివ్యాధులు లేక హాయిగ జీవించుచున్న జననీజనకు లెట్లు ప్రసన్నులగుదురో, అదియే చందమునఁ బరోపకారపారీణుఁడు, ఉదారచరి

త్రుండు లోకసేవచేఁ దనజన్మ సార్థకమయినదికదా యని సదా సంతోషించుచుండఁగలడు.

జీవునకుఁదోడ్పడ జీవుఁ డుత్సహించుచుండుటస్వభావ సిద్ధము. మహాపురుషుల వాక్యమగు “ఉదారచరితానాం తు వసుద్ధైవ కుటుంబకం” “ఉదారచరితునకు విశ్వమంతయు గుటుంబసమానము.” మానవకోటికిఁ బరోపకారధర్మమునే చాటుచున్నయది.

కేవలము స్వోదరపోషణము నిమి త్తము జీవించుచు బ్రాపించికి నింద్యసౌఖ్యములయందే తమ జీవిత కాలమును ధనధాన్యములను వినియోగించు మూఁడు మానవాకృతి యందున్న సూకరమువంటివాఁడు. ఎవ్వని శరీరము, విజ్ఞానము, సంపదలు లోకోపకారనిమి త్త మయి వినియోగింపఁ బడునో, వాఁడు భువినవతరించిన దేవతాపురుషుఁడు. లోకోపకారై కజీవి కడు ధన్యుడు. వాని జీవిత మతిపవిత్రమయినది. వానికి మరణము లేదు. వానికి ర్తిచంద్రిక సూర్య చంద్రతారకస్థాయి యయి, దిగ్విగతముల వ్యాపించగలడు.

ఉ త్తమపురుషుని యంతఃకరణపద్మము పరోపకార భానురశ్మిచేఁ బ్రపుల్లితమగును. సత్పురుషులు తా మెన్ని కష్టముల నయిన సహించి పరుల కుపకారమొనరింతురు. పరమేశ్వరుని సృష్టియందు మనుష్యులందఱు నేకరీతిగనుండుటసంభవము. కొందఱి శరీరములు దృఢములయియుండ, మఱి కొందఱి దేహములు దుర్బలములయి యున్నవి.

ఈలోకమునఁ గొందఱు పండితులు, మఱికొందఱు పామరులు, కొందఱు ధనాధ్యులు, మఱికొందఱు గర్భదరి

దుగ్ధాలు. కొందఱు విద్యావివేక సంపన్నులు, మఱికొందఱు వివేకములేని మూఢులు.

ఇట్టి సితియందు బుద్ధిమంతులు బుద్ధిహీనులకు బుద్ధిని, ధనాధ్యులు దరిద్రులకు ధనమును గడు ప్రేమతో నొసంగి పుణ్యాత్ములు గావలసియున్నది. అగ్రజుఁ డను జనకు సమస్త విషయములఁ దోడ్పడుచుండువిధంబున నున్నత శ్రేణియందున్న మానవులు నిమ్న శ్రేణియందున్న దీనులకు సాయ మొనరించుట ప్రశస్తమగు ధర్మము.

“తల్లిదండ్రులభంగి ధర్మవత్సలతను
దీనులఁ గావఁ జింతించువాఁడు.”

అను ప్రహ్లాద గుణబోధకమగు వాక్యము దీనిస్థితియందున్నవారి నుద్ధరించుట మానవుని ధర్మమును భావమును సమర్థించుచున్నది. ప్రపంచమంతయుఁ బ్రశాంతమగు జీవితమును గడపుచున్నపుడే మానవు లెల్లరు సౌఖ్యవంతులయి యుండగలరు. ఒక కుటుంబమున నిరువురు సోదరులు విపద్ధిస్తులయి హాహాకార మొనరించుచుండ నా కుటుంబమందలి యితరు లెట్లు నకలసంపదలఁ గలిగియుండియుఁ బ్రశాంతజీవిత సౌఖ్యసుధారసమును బానమొనరింపగలరు?

లోకమునఁ గొందఱు దుఃఖితులును, మఱికొందఱు సౌఖ్యవంతులును. నయియుండుటవలననే నేడు ప్రపంచ జీవితము నరకవేదనాభూయిష్ఠమయి యున్నది. లోకమందలి ప్రతిమానవుఁడు వివేకవంతుఁడయి పరోపకారమును దన ముఖ్యధర్మముగ భావించి, తదనుష్ఠానమునకుఁ గడంగుచున్నచో నేడు విశ్వమునఁ గాననగుచున్న దుఃఖములొదశసహస్రాంశ మయిన నుండనేరదనుట వాస్తవము.

సకల ప్రపంచ విఖ్యాతుఁడును, అహింసామూ ర్తియు నగు శ్రీ గాంధీభగవానుఁడు తనయాత్మకథయందలి “మతములలో స్వల్పప్రవేశము” అను ప్రకరణమున సకలమత విజ్ఞానసారమగు నొక పద్యము నుదహరించుచు సంతకంఠై మతముల రహస్యమేమియు లేదనియు వచించియున్నాఁడు.

సీ॥ జలమును నీకీయఁ ♦ గలవాని కెందేని

నొసఁగుమీ కడుపార ♦ నోగిరంబు

వందనంబును జేయు ♦ వానికిఁ జేయుమీ

భక్తిమై సాష్టాంగ ♦ వందనంబు

దమ్మిడి నీకిచ్చు ♦ ధన్యాత్మునకు మాఱు

గా నిమ్ము మేల్చి బంగారుకాసు

కష్టంబులందు న ♦ క్కరవచ్చు వానికి

నిమ్ము నీనెమ్మిని ♦ నేని కోసి

తే. గీ. ఒకటి యొసఁగిన బదిరెట్టు ♦ లొసఁగవలయు

జెట్టజేసిన మేలును ♦ జేయవలయు

బ్రాతఃకాలమునాటి యీ ♦ చేతి లెల్ల

నానుపూర్విగ సత్యరహస్య మరయ.

—ఘూర్జర పద్యానువాదము.

విజ్ఞానధనుఁడగు ప్రతి మానవుఁడు తన జీవితక్షణ భంగురత్వమును స్మరించి, పరమార్థమును, దయామూర్తి యగు పరమేశ్వరుని మది నెంచి పరోపకారము నవశ్యానుష్ఠేయమగు ధర్మముగఁబరిగ్రహించుట మిక్కిలియగత్యము. ‘ఆత్మవత్సర్వభూతాని’ యను వాక్య మాచరణదూపము నందఁగలిగినపుడే మానవజాతి యచంచల సౌఖ్యాంబుధి

నోలలాడఁ గలదు. పరోపకారమహిమ నెఱింగినవార లగు టచే మహాత్ములగు కవులు దాని నెన్నియో విధంబులఁ గవితారూపంబున స్తుతించియున్నారు:—

“అపకారికినుపకారమునెపమెన్నకసేయువాఁడేనేర్పరి సుమతీ !, కర మపకారమొంది యుపకారముసేయుచునుండు సజ్జనుల్” అను నీ కవితాఖండములచేఁ బరోపకారము కవుల దృష్టియందు నయిత మేరీతి నున్నతస్థానమును గడించియున్నదియు స్పష్టపడుచున్నది.

మనుష్యజాతి కలంకారప్రాయులగు విద్యార్థు లీ పరమపావన ధర్మమగు పరోపకారమునకుఁ దమహృదయము లందు ముఖ్యస్థానమునొసంగుటావశ్యకము. శక్తిసంపన్నులు దుర్బలులకును, సద్గుణసంపన్నులు దుర్గుణ దురాచార దుర్వృత్తి సనపరతంత్రులకును, సభ్యులసభ్యులకును, సదా ధార్మికభావ ముతోఁ దోడ్పడుచున్న భూతలము స్వర్గసదృశమయి తన రారఁగలదు. విద్యార్థుల కీ సందర్భమున భర్తృహరించించిన యొక శ్లోకము ధర్మబోధకము కాఁగలదు.

“శ్రోత్రం శ్రుతేనైవ న కుండలేన దానేన పాణి ర్న తు కంకణేన విభాతి కాయః కరుణాపరాణాం పరోపకారేణ న చందనేన”

“దయార్ద్రహృదయు లగు సత్పురుషుల కర్ణములకు సద్గ్రంథశ్రవణము లలంకారములుగాని కుండఁములు గావు. కరముల కలంకారము సత్ప్రదానము కాని సువర్ణకంకణములుకావు. శరీరమునకాభూషణము పరోపకారముగాని చందనవిలేపనము గాదు.”

ప రో ప కార పరాయణుడగు పురుషుఁడు సమస్త మానవహృదయముల కధిపతి. వాఁడు జగన్తోహనుఁడు. అతని

కీర్తికుసుమసౌరభము సులభముగా దేశదేశముల వ్యాపించి
సత్పురుషుల కాహ్లాదమును గొలుపుచుండగలదు. కరుణా
శీలని శరీరశోభ కోటిసూర్యప్రభాభాసమానమై వెలుగు
చుండునని బుద్ధ ప్రభువు సెలవిచ్చియున్నాడు.

పరోపకారి కారుణ్యరసార్ద్రచిత్తు డగుటచే దయా
సింధువగు పరాత్పరునివలె సకలజనవంద్యుడు కాగలు
గును. పరులయొక్క దుఃఖమును తనదుఃఖముకంటె నధిక
ముగా భావించుకొనుచు నిజదుఃఖమును తృణప్రాయముగ.
జూచుచు లోకముయొక్క హితమందును, కల్యాణమందును
నిరంతరము నిరతుడయి యుండువాడే యథార్థమగు పరోప
కారి.

మహాపరుషులు పరోపకార మనేకవిధములుగనుండు
నని వచించియున్నారు. దేహవాగ్విత్తములచే బరుల కుప
కారము కలుగుచుండుట మన మవలోకించుచునే యున్నా
రము. శారీరక పరిశ్రమచే గొందఱకు సాహాయ్యము
కలుగుచున్నది. మనసాటి సహోదరుడు దుర్బలుడై తన
కర్తవ్యమును నిర్వహించుకొనఁజాలనట్టి దుస్థితియందుండి
బాధపడుచున్నపుడు మన మతనికి యథాశక్తి బ్రయాస
మనక సాహాయ్య మొనరించుట శర్మము.

ఒక్కొక్కప్పుడు వాక్సాహాయ్యముచే విప దావస్థ
మందున్న మనుష్యుడు దుర్ధరింపబడగలడు. దుష్టుడేవడేని
సాధువు నొకని బాధించుచున్నపుడు బలాధ్యుఁ డట్టియన్యాయమును
విలోకించి మానమునువహింపక దుష్టుని భయపెట్టి
నచో సాధురక్షణము కాగలదు. సత్పురుషుని నిరంతరలోక
సేవాధురీణులై యుండుటచే దమ కుటుంబమును బోషించు

కొనజాలనపుడును, దైవికముగ భయంకర జాడ్యగ్రస్తులై
స్వసంతానమును బోషించుకొనఁజాలనట్టి దుర్దశాపీడితులై
యున్నపుడును ధనాధ్యులు వారికి యథాశక్తి సాహాయ్య
మొనరించు టావశ్యకము.

“పరోపకారశూన్యస్య ధిక్ మనుష్యస్య జీవితం,
జీవంతు పశవో యేషాం చర్మాః పురపకరిష్యతి.”

“మనుష్యుని జీవితము పరోపకార శూన్యమయిన
దగునేని దానికి ధిక్కారము. అట్టితరిఁ బశువులజీవితమే
యైతమము. మరణించినపిదప వానిచర్మ ముపయోగకర
మగుచున్నయది.”

మనుష్యుడు ప్రత్యవస్థయందును యథాశక్తిఁ బరోప
కారమును తన ధర్మముగ భావించియే యాచరింపవలయుఁ
గాని, కేవలాడంబరము నిమిత్తమును, లోకమునఁ గీర్తి
నపేక్షించియు నొనరింపరాదు. నేడు పరోపకారము మనుష్య
సంఘమునం దెచ్చోటను గానరాకున్నయది. మానవులు
విషయతృష్ణాపీడితు లయి ధనధాన్యములను, సంపదలను,
విద్యావివేకములను, దేహాత్మబలములను, భోగవిలాసముల
నిమిత్తము దుర్వినియోగ మొనరించుచున్నారేకాని, లోకోప
కారార్థము కాసువీసమేని వినియోగించుచుండుట లేదు.

మనుష్యుడు దయకును, దాక్షిణ్యమునకును మానస
మునం దగ్రస్థానము నొసంగి, పరోపకారబుద్ధిని వహించుట
తోడనే వాని సమస్తదుర్విషయవాంఛలు క్రమక్రమముగ
నశించిపోగలవు. పరోపకారము మానవున కార్హజీవిత విధా
నము నుద్బోధింపఁగలదు. పరోపకారముచే మనుజుఁడు సకల
ర్దుష్టానిధి నందఁగలుగుచున్నాఁడు.

లోకమున విశేషముగ జీవసంరక్షణసాహాయ్యములకు
 ధన మావశ్యకమగుచున్నది. మానవునకు భువిపైఁ దటస్థించు
 జీవితసమస్యలలోనికెల్ల భుక్తి సమస్య తొల్లింటిది. మనుజుఁ
 డీసమస్యను బరిష్కరించుకొనఁ గలిగినపుడే తదితరములగు
 సమస్త సమస్యపరిష్కారముల కర్హుఁడగుచున్నాఁడు. ఊధా
 ర్థునకు భోజనము నొసంగుటయు బిషాసాపీడితునకు శీతల
 జలము నిచ్చుటయు, సూర్యాతప వ్యధితునకు భవనమున
 విశ్రాంతి నొసంగుటయు, గర్భదరిద్రుఁడగు దుర్బలునకు
 యథోచితముగ ధనదాన మొనరించుటయు, చలిచే బాధపడు
 చున్నవానికి వస్త్రము నిచ్చుటయు, వ్యాధిపీడితునకుఁ జికిత్సా
 విషయమునఁ దోడ్పడుటయు మున్నగున వన్నియుఁ బరోప
 కారముయొక్క స్థూలభాగమునకు వర్తించును. ఆత్మసంబంధ
 మగు పరోపకారమన మానవసంఘాభ్యుదయమున కత్యం
 తావశ్యకమయి యున్నది. ఆత్మసంబంధమగు పరోపకార
 మన సీచదశయందున్న మానవాత్మకు బాగుపడు మార్గ
 మును సూచించుట యనియే తాత్పర్యము.

అన్నవస్త్రాదుల దానము తాత్కాలికముగా మాన
 వుని బాధను నివారించుచుండ, జ్ఞానదానముచే మానవుఁడు
 యుక్తాయుక్తముల విచారింపఁ గలవాఁడయి, కర్తవ్యమును
 గ్రహించి శాశ్వతజీవితోద్ధరణమును బడయఁగలడు. కావున
 జ్ఞానదానము పరోపకారాంగములలో ముఖ్యమైనది.

“అజ్ఞానాంచైవ యో జ్ఞానం దద్యాద్ధర్మోపదేశతః
 కృత్వాన్నం వా పానం దద్యాత్తేన తుల్యం న తత్ఫలం.”

-మహాభారతము.

“ఏ మనుష్యుడయిన ధర్మోపదేశమునను, కర్తవ్య ప్రబోధమువలనను అజ్ఞానులకు జ్ఞానమొనరించిన నయ్యది సమస్త భూవలయదానముకంటె విశేషఫలదాయకము.

వేశ్యాగమనము, మద్యపానము, చౌర్యము, ప్రాణి హింస, సాధుపీడనము, అన్యాయమార్గమున ధనసంపాదనము మున్నగు దుర్వ్యసన, దుర్గుణ దురాచారములకు దాసాధము లయియున్న మూఢులకు జ్ఞానోపదేశము నొసంగి, వారికి హితాహితములను, కర్తవ్యకర్తవ్యములను బోధించి వారి జీవితముల సంస్కరించుచుండుట, విద్యాశూన్యులకు విద్యా దానముచేయుట, ప్రమత్తులకును, నిరుద్యోగులకును గర్మ యోగావశ్యకతను దెలుపుట, దుష్టులయి, ధూర్తులయి, క్రూరులయి, నాస్తికులయి సంచరించు రాక్షసాధముల హృదయముల దైవభక్తిభావబీజముల నాటుట, సత్యము, శౌచము, న్యాయము, దయ, శాంతము, ప్రేమ, వినయము సంయమము మొదలగు సద్గుణములఁ ద్రోసిపుచ్చి, శమ దమాదిశీలముల విసర్జించి, పాపవర్తనులయి దూషితకర్మల నాచరించుచుండు యువకులకు నీతిశిక్షను గఱపి, వారిని సదాచారసంపన్నులుగఁ జేయుట మున్నగునవియే వాని మూలమున సలుపఁబడునట్టి యాత్మసంబంధమగు పరోపకార మనఁబడుచున్నది.

పరోపకారముచే మనుష్యునియొక్క దేహాత్మమాన సములు మూఁడును నుద్ధరింపఁబడవలయును. మానవుని స్వాభావికమును, నైతికమును, ఆధ్యాత్మికమును నగు జీవిత విధానమును భంగపఱచునట్టి సాహాయ్య మపకారమగును గాని యుపకారము కానేరదు అలసుడయి, నిరుద్యోగియై,

సదా పరావలంబనుడయి జీవించు వృథగాత్రున కొసంగఁ
బడు దానము పరోపకారమునకుఁ జెందదు.

వేశ్యావృత్తియందున్న కామాంధునకుఁగాని, జారు
నకుఁగాని చేయఁబడు వాగ్దానసాహాయ్యమును పరోపకార
మనబడదు. నైతికజీవితాభ్యుదయమునకుఁ బ్రతిబంధకము
కాని వాగ్దానదేహసాహాయ్యమే యథార్థమగు పరోపకార
మనఁబడుచున్నది.

ఎన్నియో దినములనుండి భుజింప నాహారములేక,
శీతాతపపాతములనుండి దేహమును సంరక్షించుకొన వస్త్ర
ములేక మూర్తీభవించిన దైన్యమువలె గృహద్వారమువద్దఁ
జతికిలఁబడి 'భిక్షాంజేహి' యని దుఃఖాతిరేకముచే గుడ్డ
మయిన కంఠముతోఁ బాపాణములు సయితము ద్రవీభూత
మగునట్లు ప్రార్థించు వృద్ధుని, వ్యాధిపీడితుని, వికలాంగుని
మొఱ్ఱ తొలకింపక మీఁదుమిక్కిలి వారలఁ గాళ్ళ దన్నుచు,
ధిక్కరించుచు నుండు గృహస్థులనేకులు ప్రాంతకాలముననే
లేచి సుస్నాతులయి, దేవళములందలి దయాళుత్వమును
బోధింపలేని జడమూర్తికి నమస్కరించి వృథగాత్రులును,
స్తుతిపరాయణులును, పంచకులును నగు భట్టుల రావించి
పరోపకారమనియు, పుణ్యమనియు భావించి, గో వస్త్ర
సువర్ణ భూ దాన మొనరించుచున్నారు. ఇయ్యది యెట్టి
పుణ్యమో, పరోపకారమో, దైవభక్తియో, సాధుజన
సేవయో గ్రహింప శక్యము కాకున్నది.

పరోపకార శీలతయందు భక్తివిశ్వాసములు గల
ట్టియు, పరోపకారమునే మానవుని యున్నతధర్మముగ

భావించు సట్టియుఁ గోటిశ్వరు లెందఱో నేడనేక విద్యాలయములను, అనాథశరణాలయములను, ధర్మశాలలను, దేవాలయములను బ్రతిష్ఠింపఁ జేయుచున్నందుల కెంతయు సంతోషింపవలసినదే కాని, యీ ధర్మసంస్థ లన్నింట సమర్థులును, విద్యాధికులును నగు వారికే స్థానము లభించుచున్నది కాని దైవ్యమూర్తులనందఱు దరిద్రులకును, దీనులకును, వికలాంగులకును, పశువుల కంటె హీనముగఁ జూడఁబడుచున్న పంచమసహోదరులకును స్థానము లభింపకున్నది.

అపాత్రమును, అన్యాయసంగతమును, పాక్షికభావయుక్తమును, రాక్షసమును నగు నీ యుపకారము సర్వజనీనము కాకపోవుటచే లోకమున కంత ప్రయోజనకరము కాజాలదు. ఇట్టి నీతిదూరమగు పరోపకారముచే మానవ లోకమున కెంతయు దీక్షనిహాని వాటిల్లుచున్నది. సమస్త విధముల నున్నత స్థితియందున్న మనుష్యుఁడు దీనులకే సాహాయ్య మొనరింపవలయును గాని, తన్ను బోలియున్న మఱియొక శక్తిసంపన్నునకుఁ దనకుగల సమస్తమును ధారవోయుట ఘోరపాపమేయగుఁగాని పుణ్యము కాజాలదు. క్షుధార్తున కొసంగవలసిన యాహారము సమితభోజనముచే నజీర్ణవ్యాధికి గుఱియయినవాని కొసంగిన నెట్లుండునో, దీనునకుఁగాని పరోపకారము సయిత మదియే చందమున నుండఁగలదు.

“Heip the poor, Good helps you.”

“దీనులకు సాయమొనరింపుము దేవుఁడు నీకు దోడ్పడును.”

హృదయపూర్వకముగ ననుకంపచేఁ బ్రేరితుఁడఁ కాక, లోకాడంబరమువలనను, ముఖస్తుతులచేతను ప్రోత్సహింపఁ బడి మనుష్యులుచేయు దానములు దానవదానములనఁబడుచున్నవి. ఇట్టి కరుణాశూన్యములగు దానములచే సమస్త జీవదయాకరుండగు సర్వేశ్వరుని నిష్కలంకముగ నియమమునుల్లంఘించినవాఁ డగుచున్నాఁడు. నేఁడుమనుష్యుఁడు యుక్తాయుక్త విచక్షణచేఁ బాత్రాప్రాత్రముల విచారించి దాన మొసంగవలసియున్నది. లోకమునకు జడములే యుపయోగకరము లగుచున్నపుడు విజ్ఞానసంపన్నులగు మనుష్యులేవిధముగను నుపకరింపకుండుట కడు శోచనీయము.

ఆర్యఋషుల నివాసముచేఁ బవిత్రీభూతమయిన యీ భరతఖండము ప్రపంచమందలి సమస్తదేశములకంటె సద్గుణములందుఁ దొల్లింటిదిగా భాసిల్లియుండినది. రూపొందిన పరోపకార మనఁదగు మహాపురుషులును, సతీమణులును, నెందఱో యీ భారతమాతృపవిత్రాంకసీమయందు బాల్యక్రీడలు సలిపియున్న నాఁటి హైందవజాతీయవికాసము నెన్నఁ బ్రహ్మకును దరము గాకుండెను.

నాఁడు ప్రతిభారతీయుఁడనను యథాశ కి లోకోపకార మొనరించుటయందుఁ బ్రబలాత్సాహముతో ముందంజ వేయుచుండెడివాఁడు. నాఁటి భారతీయునకుఁ బరోపకారము నేటి మానవులకు విషయభోగ మెంతప్రీతికరముగ నున్నదో అంతకంటెఁ బ్రేమపాత్రముగ నుండెను. నాఁటి భారతీయుని పరోపకార పరతంత్ర జీవిత విధానము శ్లాఘనీయమయి యుండెను.

నేటిదనుక భరతఖండమందును, విదేశములందును, జన్మించి స్వార్థత్యాగులయి, దానశౌండులయి, పరోపకార పారీణులయి లోకకల్యాణమునకుఁ దోడ్పడియుండినట్టియు, తోడ్పడుచున్నట్టియు మహాపురుషులయొక్కయు, పండితుల యొక్కయు, భూపాలురయొక్కయుఁ జరిత్రల వ్రాయఁ బూనుచో బ్రహ్మాండమగు నొక గ్రంథమే సిద్ధము కాఁ గలదు. కాన నా మహా పురుషులలోఁ గొందఱినామంబుల మాత్రమిట నుదహరించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే వారి పరోపకార పారీణతాద్యోతకములగు సత్కార్యముల నిట వివరింపక సంక్షేపించుచున్నాఁడను.

లోకోపకారమును మానవ జీవితధర్మములలోని కెల్ల నుత్కృష్టధర్మముగ విశ్వసించి, తనూలమున లోకహిత మొనరించిన మహాపురుషులలో రఘువు, దధీచి, శిబి, రంతి దేవుఁడు, బలి, కర్ణుఁడు, బుద్ధుఁడు, అశోకుఁడు, కుణాలుఁడు, శ్రీహర్షుఁడు, అగ్బరు, శివాజీ, రంజితసింగు మొదలగు భూపాలురును, శంకరుఁడు, మధ్వుఁడు, రామానుజుఁడు, బసవుఁడు, కబీరు, రామదాసు, చైతన్యుఁడు, రామకృష్ణుఁడు, రామ మోహనుఁడు, శ్రద్ధానందుఁడు, విద్యాసాగరుఁడు, దయా నందుఁడు, కేశవచంద్రుఁడు, చిత్తరంజనుఁడు, గౌలగంగా ధరుఁడు, వివేకానందుఁడు, రామతీర్థ, మవులానా, సర్ సయ్యదు గాంధి, లజపతిరాయి, మాశవ్యా, ఆంధ్రూసు, బిసెంటు, సరోజిని, వాస్వానీ, పి. సి. రే. వీరేశలింగము మున్నగు మహాపురుషులును, విద్వద్వరేణ్యులును, - జీనసు, మహమ్మదు, లూథరు, టాలస్టాయి, లెనిను, సుకరాత్తు,

సన్యాసేను, వాషింగుటను, అబ్రహాము లింకను మున్నగు విదేశీయ మహనీయులును జిరస్మరణీయులయినారు.

పరోపకారమూర్తులగు నాదివ్యపురుషులలో ననేకులు భౌతిక దేహమును బాసి చనినను నేటికిని యావత్ప్రపంచమునకుఁదమయుపదేశములచేఁబరోపకార ధర్మమును గూర్చి బోధించుచు నేయున్నారు. మనుష్యులమగు మనము విజ్ఞానమును ద్రోసిపుచ్చి, ఆత్మప్రబోధముల నాలింపక భోగాంధులమై, నింద్యములగువిలాసములఁ దగిలియుండుటచే నా మహాపురుషుల పుణ్యచరిత్రములను, సదుపదేశములను నిత్యము పారాయణ మొనరించుచుఁ బరోపకారా ద్వైహికముష్మిక సౌఖ్యసాధనముల సంపాదింపజాలకున్నారము. భారతవర్షమున నేటిదనుక జన్మించియున్న పరోపకార పారీణులగు మహాత్ములయెడ భర్తృపారికవీంధ్రుని యీ శ్లోక మెంతయు సార్థకమగుచున్నది.

“పద్మాకరం దినకరో వికచం కరోతి

చంద్రో వికాసయతి కైరవచక్రవాకం

నాభ్యర్థితో జలధరోఽపి జలం దదాతి

సంతః స్వయం పరహితే విహితాభియోగాః.”

“దినకరుఁడు పద్మాకరమును బ్రార్థింపఁబడకయే వికసింపఁ జేయుచున్నాఁడు. సుధాకరుఁ డర్థింపఁబడకయే కలువల వికసింపఁ జేయుచున్నాఁడు. మేఘుఁడు యాచింపఁబడకయే జలము నొసంగుచున్నాఁడు. అదియేరీతిగ సదా సత్పురుషులు స్వాభావికముగ పరహితాచరణమతులయి వెలయుచున్నారు.”

బుద్ధుడు జీససు మున్నగు మహాపురుషులు భర్త హరి వచించిన సత్పురుషులకంటె మాన్యులయియున్నారు. ఆ మహాపురుషులు భర్త హరికవీంద్రుని “ఏ తే సత్పురుషాః పరార్థ ఘటకా స్వాస్థ్యాన్ పరిత్యజ్యయే” అను వాక్యాను సారముగఁ దమ సర్వస్వమును లోకమునకు సమర్పించి, సర్వ సంగపరిత్యాగులయి మానవలోకము నుద్ధరించి యున్నారు. వారి యపూర్వ త్యాగము, లోకోత్తర లోక సేవావిధానము విశ్వజీవ వాత్సల్యము చిరస్మరణీయములు.

సదా మానవు లట్టి పూతచారిత్రుల పుణ్యచారిత్రాం శముల లక్ష్యమునం దిడుకొని యుండుటచేఁ బరోపకారమం దాసక్తులయి, దయార్ద్రహృదయులయి లోకసేవావ్రతదీక్షితులు కాఁగలుగుదురు. మానవుని జీవితమాలోని కెల్ల నిష్కల్మషమయినది, పరమపవిత్రమయినది, వ్యామోహశూన్యమయినది కేవల మొక్క బాల్యదశయే. ఈ నిర్మలమగుస్థితి యందు నాటఁబడిన జ్ఞానబీజములే మానవుని యుత్తరజీవితాభ్యుదయమునకుఁ దోడ్పడుచున్నవి.

మానవుఁడు సుజ్ఞాన పరేపితుఁడయి తన చి త్రసీమ యందు సద్భావబీజముల విత్తుచో నుత్తరకాలమందు తమ ఫలము ననుభవించి ధన్యుఁడగును. సుకృత మొనరించుచుఁ బరులహితమునకయి పాటుబడువ్యక్తి పరులచే నుపకారము నందుటయు రూఢియె.

“యథాచారి యథా కారీ తథాభవతి
సాధుకారీ సాధుర్భవతి పాపకారీ
పాపో భవతి పుణ్యః పుణ్యేన
కర్మణా భవతి పాపః పాపేన.”

ఏ వ్యక్తి యెట్టికర్మ నాచరించునో యట్టిఫలితమునే పడయును. సాధువర్తనముచే సాధువగును. పాపాచరణముచే బాపియగును. సుకృతాచరణముచే బుణ్యధన్యుడగును.

బాల్యదశకుఁ బిదపవచ్చునది యశావనదశ. ఈయవస్థ యందు యువకులు కడు జాగరూకులయి, సావధానములయి యుండవలసి యున్నది. కారణమేమన నీదశయందు మానవునకును, ప్రపంచమునకును విశేషమగు బాంధవ్య మేర్పడఁ బ్రాపంచికములగు వికారములెన్నియో వాని చిత్తసీమయందుదయింప నారంభించుచున్నవి. ఈ రహస్యము నెఱింగి విద్యార్థులు స్వార్థాది దుష్టవృత్తుల మదిఁ జొరనీయక, పరోపకారాది సద్గుణములఁ దమ చిత్తసీమల సుస్థిరముగా నాటఁ జేయుట శ్రేయస్కరము.

దైవసృష్టియందలి ప్రతిరేణువు లోకోపకారమునకయి పాటుపడుచుండ మానవులు పరోపకారమువఁటి స్వర్గీయ ధర్మమునెడ నుపేక్షాభావమును వహించియుండుట కేవలము మహాధ్యమే యగును. విద్యార్థులారా! వసుంధరను దిలకించుడు. మనము దానికిఁ గావించు సేవ లేకున్నను నది పరమ కరుణాళుత్వముతో మనకు సకలసస్యముల నొసంగుచున్నది వృక్షములఁ దిలకించుడు. వాయువునుగూర్చివిచారించుడు. జలము నవ్హోకించుడు గోవృషభాది పశువుల వీక్షించుడు.

లోకమందలి సమస్త జడ చేతన పదార్థములును మానవ జీవితమున కుపకరించుచుండ విజ్ఞానసంపన్నుడ నని విష్ణువీగు మనుష్యుడు దీనులగు తన సోదినహోదరుల కుప

కార మొనరింపలేని స్వాధీనమయితికి వశుడయియున్నందుల కెంతయు లజ్జింపవలసియున్నది. ప్రేమాస్పదులగు విద్యార్థు లారా! పరోపకారమును ఉత్తమమానవ జీవితధర్మములలో ముఖ్యధర్మముగ భావింపుడు. అనుష్ఠింపుడు.

“పరోపకారాయ స్రవంతి సద్యః
పరోపకారాయ ఫలంతి వృక్షాః
పరోపకారాయ ప్రసవంతి గావః
పరోపకారార్థ మిదం శరీరం.”

“పరోపకారార్థమే నదులు ప్రవహించుచున్నవి. పరోపకారనిమిత్తమే వృక్షములు ఫలించుచున్నవి. పరోపకారము కొఱకే గోవు లీనుచున్నవి. పరోపకారము నిమిత్తమే మన శరీరము సృజింపబడినది.”

ఈ పరోపకార మహిమాబోధకమగు శ్లోకమును విద్యార్థులు నిత్యము స్మరించుచు యథాశక్తి పరోపకార మునకయి పాటుపడుచు ధన్యులగుదురుగాక!

బౌద్ధ పరోపకారసూత్రములు

పరోపకారమూర్తియు, కరుణానిధియు నగు బుద్ధ దేవుడు లోకకల్యాణము నిమిత్తము తన సర్వస్వమును సమర్పించి వైచి పరోపకారధర్మప్రశస్తిని జగద్విఖ్యాత మొనరించి వైచినాడు. ఆ మహనీయుని దీక్షను, ఉదారసంకల్పమును, త్యాగబుద్ధిని జాటు శపథము ప్రశంసనీయము.

“స త్వహం కామయే రాజ్యం న స్వర్గం నా పునర్భవం,
కామయే దుఃఖతప్తానాం ప్రాణినా మార్తినాశనం.”

“నేను రాజ్యము లభిలషించుట లేదు. స్వర్గమును వాంఛించుట లేదు. జన్మరాహిత్యమును గాంక్షించుట

లేదు. సదా దుఃఖతులును, దీనులు నగు ప్రాణుల దుఃఖమును నిర్మూలింపఁ గోరుచున్నాఁడను.”

బౌద్ధధర్మము సాంఘిక నీతులందును, శీలములందును బరోపకారమున కున్నతస్థానమును బ్రసాదించియున్నది. బౌద్ధమతమందలి సాంఘికగ్రంథములు గృహస్థప్రపంచమున కీరీతిఁ బరోపకారమునుగూర్చి బోధించుచున్నవి: —

ఓ దయార్ద్రహృదయుఁడవగు మానవుడా! నేఁడు నీవు మందమతివయి, స్వార్థమున మునిగి నీ జీవితమున కలంకారప్రాయమగు పరోపకారమును విస్మరించితి వేల? నీ జీవితముయొక్క ప్రయోజనములను నీ కొసంగిన దెవఁడు? ధర్మాధర్మముల విచారించు శక్తి నీ కెవఁడు ప్రసాదించెను? జీవరాసులలోనికెల్ల నిన్నుత్తమునిగ సృజించినవాఁ డెవఁడు? అట్టి దయామయుండగు పరాత్పరునియందుఁ బరోపకారబుద్ధియే లేకున్న నీగతి యేమయ్యెడిది?

మనుష్యుడా! నీ జీవిత నిర్మాణ భరముల కన్య సాహాయ్య మపేక్షితమయియున్న విధముననే నీసాటి సహాదరులకును నీ కరావలంబన నుపసరమగుచున్నది. కావున నీవు సయితము సాంఘికధర్మపాలన నిరతుడవయియుండి యథాశక్తిఁ బరోపకార మొనరించుచుండుము.

మానవుడా! నీకు భోజనము, వస్త్రములు, నివాస గృహము, రక్షణము, జీవిత సౌఖ్యానందోపభోగము మున్నగునవన్నియుఁ బరుల సాహాయ్యముననే లభించుచున్నవి. సంఘమునం దుండుటవలననే నీవు ప్రశాంతమగు సౌఖ్యము

ననుభవింపఁ గలుగుచున్నాఁడవు. కావున సంఘముయొక్క ప్రథమనిబంధనయగు పరోపకారమును గలిగియుండి కృతజ్ఞుడ వగుము.

మనుజుడా! నీవు సాంఘికప్రాణి వనుట నెఱింగి నీపాటి సహోదరసహోదరీమణులయొక్క మిత్రుడ వగుము. సమస్తమానవుల నీ యాత్మబంధువులుగ భావించి వారి హితమునకయి కృషిఁ గావించుము. పరోపకారముచే సమస్త మానవుల నీవు నీమిత్రులుగఁ జేసికొనఁ గలిగినపుడే ధన్యుడవై యథార్థమగు శాంతి ననుభవింపఁగలవు.

గులాబిపుష్పము తన మధురసౌరభమును స్వాభావికముగ యాచింపఁబడకయే మానవలోకమున కాఘ్రాణింప నొసంగుచు, సమస్తలోకప్రేమభాజనంబగు చందముననే సత్పురుషుఁడును పరోపకారశీలుఁడయి విశ్వప్రీతిభాజనుఁడగుచున్నాఁడు. అట్టివానిజన్మ కడు శ్రేష్ఠమయినది.

పరోపకారశీలుఁడు హృదయపూర్వకమగు శాంతిని సౌఖ్యమును ననుభవించుచు, సాటివారగు తన మానవ సహోదరుల సౌఖ్యానందములను, సంపదలను, సమస్తవిధాభ్యుదయమును గాంచి ప్రసన్నుడగుచుండును. పరోపకారశీలుఁడు పరుల నిందింపఁజాలడు. ద్వేషింప నొల్లఁడు. హింసింపఁ గోరఁడు. సదా ప్రేమించుచుండును. లోకముయొక్క దుస్థితికయి కడుఁ గుందుచుండును.

సాంఘిక జ్ఞానసంపన్నుడగు సత్పురుషుఁడు సదా పరోపకార మొనరించుటకయి యువ్విహ్వరుచుండఁగలఁడు.

పరోపకారము నొక సాభాగ్యముగ నెంచి ఆతఁ డనారతము దాని నన్వేషించుచుండును. అన్యుల కష్టముల నివారించుట యందుఁ బరోపకారపరాయణుఁ డపారమగు నాత్మానందము ననుభవించుచుండఁగలఁడు.

పరోపకారశీలుని హృదయ మతి విశాలమగుటచే నతఁడు సమగ్రవిశ్వకల్యాణము నపేక్షించుచుండును. ఆతని హృదయము సహజోదార్య సమన్వితమగుటచే సదా విశ్వ ముయొక్క సౌఖ్యానందము లభివృద్ధిగావింపఁ గృషి సలుపు చుండఁగలదు.

సమస్తలోకాంధకార నాశకుండగు దివాకరునివలెఁ బరోపకారశీలుని జీవితము నిరంతరలోకోద్ధరణప్రక్రియచే భువిఁ బ్రకాశించుచుండఁగలము.

విద్యార్థులు జ్ఞాధధర్మోపదేశితములగు నీ పరోప కారనూత్రముల సాదరముగఁ బఠించి సముచితరీతి నాచరిం తురుగాక !

“తం వేధా విదధే నూనం మహాభూతసమాధినా,
తథాహి సర్వే తస్యాఽసన్ పరార్థైకఫలా గుణాః.”

—రఘువంశము.

“బ్రహ్మ యే కారణసామగ్రితోఽ బృథివ్యాదిపంచ భూతములను సృజించెనో నిశ్చయముగ నా సామగ్రి యొక్క సారముతోడనే యా దిలీప మహారాజును సృజించెను. కావుననే యా పృథివ్యాది పంచభూతములయొక్క రూపరసాదిగుణము లెట్లు పరులకే యుపయోగపడుచుం

డునో, అట్లే యతనిగుణ లన్నియుఁ బరులకే మేలు నమ
కూర్చుచుండును.”

ఈశ్లోకమందలి సీతిశిక్షను గ్రహించి తనజీవితమం
దును, ధనమందును, విద్యయందును విశేషభాగము లోకోప
కారార్థము వినియోగించు వ్యక్తి సమస్తవిధముల సార్థక
జన్ముడు కాఁగలఁడు.

ఏ ఖ ది రె ం డ వ ప్ర క రణ ము

అ హింస

“అహింసా పరమో ధర్మః అహింసా పరమం తపః,
అహింసా పరమం దాన మిత్యుచు ర్మునయ స్తథా.”

“అహింసకు సమమగు ధర్మము లేదు. తత్తుల్యమగు తపమా శూన్యము. తత్సదృశమగు భూరిదాన మసలే లేదు. మునిశ్రేష్ఠు లిదియే నుడివియున్నారు.”

విశాలమగు నీ సర్వంసహాచక్రమున మనుచుండు ప్రాణిచయమునకెల్ల మనుష్యుఁ డుత్తమోత్తముఁడు. మనుష్యుఁడు సకలసృష్టికిఁ దలమానికమువంటివాఁడు. ఆతఁడు సంకల్పించినంతమాత్రమున దైవదత్తమగు స్వీయాంతఃకరణ మహిమా విశేషంబున విశ్వముయొక్క బహిరంతర ప్రకృతుల నిగూఢ రహస్యముల గ్రహింప సమర్థుఁడయి యున్నాఁడు.

వానికి సంప్రాప్తమయియున్న మహత్తరమగు నీ సామర్థ్యము స్వతసిద్ధముగఁ గొంత లభించిన దన్నమాట వాస్తవమే యయినను దైవికములగు నిఁకలఁ నలఁ గొన్నింటిఁ జాలించుట వలననే యాశక్తి వికసించుచున్న దని నుడువక తప్పదు. మానవజీవితమును జీవింపఁజేయఁగలట్టి యమూల్యమగు సంతరాత్మ నుత్థానపథము ననుసరింపఁజేయు భగవంతుని శాసనములే యట్టి నిబంధనలు.

ఆ నిబంధనలు మనుష్యజీవితమునకు జడత్వమునుండి సంరక్షించి చైతన్యమయమగు ప్రకృతియొక్క విజ్ఞానమయ

రసప్రవాహమునఁ దేలియాడఁజేయుచుండును. అట్టిలోకోత్తరంబగు సువ్యవస్థకుఁ బాల్పడిన మనుష్యుఁ డిహపరసాఖ్యభాజనుఁ డగుచున్నాఁడు. ఈశ్వరశాసనములు మానవాత్మయొక్క సహజవికాసమును జరమనీమ నధిష్ఠింపఁజేయుటయందు సాహాయ్య భూతము లగునట్లు క్షణకాలపటాటోపయుక్తములును, చంచలములును నగు భౌతికోపకరణములు సహకారదాయకములు కాఁజాలవు.

ఈశ్వరశాసనమునకే పరిభాషయందు ధర్మమనియు, కర్తవ్యమనియు నామాంతరములు కలవు. పవిత్రము లగునట్టి మానవధర్మము లన్నింట నహింస ప్రథమస్థానమలంకరించుచున్నది. విజ్ఞానధనులగు భారతీయఋష్యాదులెల్లరు నహింసా న్రతప్రభావమును సహస్రముఖముల సుతించి యున్నారు.

ఆ॥ దంతియడుగులోనఁ దక్కిన జంతు చ

యంబు నడుగులెల్ల † నడఁగియుండు

నట్లు ధర్మకోటు † లన్నియు లోనగు

నిద్రగుణ యహంస † కింతనిజము. —భారతము.

సృష్టిక్రమమును, జీవితధర్మములను, బ్రహ్మదర్శనమును మనుష్యజాతికిఁ దేటతెల్ల మొనరింప నానాయుగంబుల, వివిధ ప్రవక్తలచే సంస్థాపింపఁబడిన సమస్తధర్మములహింసయే జీవితోత్థానకరంబును, పరమపవిత్రమును మహోత్తమంబును నగు ధర్మమని యెలుఁగెత్తి చాటియుండినవి. నేటికిని చాటుచున్నయవి.

అహింసాధర్మప్రతిపాదకమగు మతమే భగవద్ప్రీతి పాత్రమగు మతమనియు, తద్బాహ్యమగు మత మసురమత

మనియుఁ బ్రబుజ్జప్రపంచము నాఁటికిని, నేఁటికిని నేకరీతిగ నొక్క వక్కాణించుచున్నయది. లోకమునం దనాదికారణ మగు భగవత్పదార్థమునందు విశ్వాసములేనట్టి చార్వాకము వంటి వేదబాహ్యమగు నాస్తికమతమును, లోకకల్యాణమును, అభంగశాంతిని, అనంతసౌఖ్యమును గాంక్షించి యహింసా ధర్మమును సన్మానించియున్నది.

పాఠకప్రపంచముయొక్క కరకమలముల నలంకరించి హృదయముల నాకర్షించుచున్న మహాపురుషుల చారిత్ర గ్రంథము లన్నియు సాధారణమానవులెట్లు, అహింసా వ్రతానుష్ఠానముచే లోకవంద్యులయినదియు నగ్గలముగ నుగ్గడించుచున్నయవి. మానవహృదయ మహింసాభావమునం దై క్యముఁ జెందినపుడే విశ్వముయొక్క దైవికసంపదభండా రముయొక్క సారభూతమగు పదార్థము ననుభవింప సమర్థ మగును.

ఏకత్వభిన్నత్వముల యభేద్యసూత్రముచే బంధింపఁ బడియున్న భౌతికప్రపంచమునం దహింసాధర్మము ప్రశాంత మనుష్యజీవిత నిర్వహణమునకు వలయు ప్రశస్త సాధన సామగ్రినెల్ల సమకూర్చుచుండఁ గలదు. అహింసయొక్క సమస్త సౌఖ్యానందప్రదాయక సామర్థ్యము నెఱింగియే ప్రాజ్ఞులగు నార్యులు: —

“అహింసా పరమో ధర్మః

విను మహింస ధర్మవితతికల్లసు మేటి.” —భారతము.

అని వచించియున్నారు. గంభీరమగు నహింసాధర్మ మునుగూర్చి సంస్తుతించియుంటిని. కాని అహింసయన

నెట్టిదో, తల్లక్షణము లెట్టివో సాకల్యముగ నుడువనయితిని. ఇంక శ్రద్ధతో నవధరింపుడు. అహింసయొక్క గంభీరార్థమంతయు నీ ప్రకరణమందే వివరింపబడును.

ప్రస్తుతము నమ స్తప్రపంచ మహింసాధర్మ విషయమున భిన్నాభిప్రాయములఁ గలిగియున్నది. ఏతద్విషయమునఁ బ్రాచీనులకును, అర్వాచీనులకును భేదాభిప్రాయమెంతేని కలదు. నేఁడు ప్రపంచమున సజీవములయియున్న మతములలో హిందూశాస్త్రజ్ఞుల నములు ధర్మవితతికెల్ల నహింసకే విశేషమగు ప్రాధాన్యము నొసంగుచున్నవి.

ఈప్రాధాన్యము, ప్రాముఖ్యము, గౌరవసన్మానములు వాగ్రూపమునం దున్నంతఁ గార్యరూపమున గోచరింపకుండుట కడు శోచనీయము. నేఁటి ప్రపంచముయొక్క యహింసా సంబంధములగు సూత్రములలో ముఖ్యములును, నాయంతరాశ్చర్యమందు ధర్మసంగతము లని తోచినవియును నగు సిద్ధాంతములఁ గొన్నింటి నిటు వివరించెదను.

విశేషసంఖ్యాకులగు నహింసాప్రచారకులు నేఁడు వివిధాభిప్రాయములచేఁ గఠినహృదయులగు దుష్టమానవుల తీక్షణఖడ్గముల కెరయగు పశుపత్యాయుధుల సంరక్షించుటయందే సమగ్రమగు నహింసాతత్వము గర్భితమయి యున్నదని భావించుచున్నారు. నేఁటి యహింసాప్రచారకులు భావించునంతటి సులభమష్టేయముగ నహింసాధర్మము వెలయుచుండుటలేదు. స్థూలదృష్టితోఁ జూచువారికి బుద్ధిపూర్వకముగ నొక ప్రాణిని హింసించుటయు, 'సంహరించుటయు హింసయగుననియు, నట్లానరింపకుండుటయే యహింస

యనియు స్ఫురింపవచ్చును. జీవుల బాధింపక, వానిని సంరక్షించుకార్యము కేవలము జీవకారుణ్యమే యనఁబడునుగాని, సంపూర్ణముగు నహింసాధర్మమనఁబడనేరదు. జీవకారుణ్యము కేవల మహింసయందలి యొక ముఖ్యభాగము మాత్రమే యయియున్నది.

విశాలమగు నాధ్యాత్మికదృష్టితో విచారించిన సర్వవ్యాపకుండగు నీశ్వరుని సర్వవ్యాపకత్వమువలె నతివిశాలమగు నహింసాధర్మమునకు వ్యాఖ్యాన మొనరింపఁబూనుట సాహసమే యగును. ప్రశాంతమగు మానవజీవితనిర్వహణమున కనుష్ఠేయ మగునంతవఱకు నహింసాధర్మమునుగూర్చి ప్రసంగించుట సమంజసమే యగును.

అహింస ముఖ్యముగా నాలుగుభాగముల నొప్పురుచున్నయది. పరిపూర్ణమగు నీధర్మము నొక కామధేనువునకుఁ బోల్చిన దీనిని నాలుగువిభాగములు పొదుగునందలి నాలుగు స్తనములుగ సంభావింపఁబడవచ్చును. ఈ నాలుగు స్తనముల నుండి లభించు దుగ్ధసుధారసస్నానముచేఁ బురుషార్థచతుష్టయమగు ధర్మార్థకామమోక్షములు సిద్ధించును.

అహింసాకామధేనువుయొక్క ప్రథమ స్తన మాత్మహింసాదమనము. ద్వితీయ స్తనము సూక్ష్మహింసానివారణము. తృతీయ స్తనము జీవహింసోత్పాటనము. చతుర్థ స్తన మనివార్యమగు హింస హింస కాదు. పరిపూర్ణమగు నహింసాతత్త్వ మీరీతిగ నాలుగువిధముల విభజింపఁబడి విద్యార్థుల సౌకర్యార్థ మిచ్చోట వర్ణింపఁబడఁగలదు.

వీ బ ది మూఁ డ వ ప్ర క ర ణ ము

అత్మహింసా దమనము

“శ్లోకార్థేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
దయాసమం నాస్తి పుణ్యం, పాపం హింసా సమం నహి.”

“అసంఖ్యాకములగు వేదాదిగ్రంథముల సారము నీ యర్థశ్లోకమునందే వచించుచున్నాఁడను దయకీడగు పుణ్యమును, హింసకుఁ దుల్యమగు పాపమును లేదు.”

దయామయుండగు జగదీశ్వరుఁడు తన ప్రేయసం తానమగు మనుష్యజాతియొక్క కల్యాణము నపేక్షించి యనేకవస్తు సముదాయములను, సాధనసామగ్రులను, సంపన్నులను బ్రసాదించియున్నాఁడు. ఈశ్వరప్రదత్తములగు సమస్తదానములలో మనుష్యజన్మ యుత్కృష్టమయినది. మనుష్యజీవితమునకు ముఖ్యమును, కాంతిదాయకమును నగు పదార్థ మంతరాత్మ.

ఈయంతరాత్మ పశుపక్షిక్రిమికీటాదుల యంతరాత్మల వలె మూఢదశయం దుండదు. ఇయ్యది వాని యన్నింటి కతీతంబగు నద్భుతవికాసభాసురంబును, అనన్యచైతన్యపరి పూర్ణంబును, లోకోత్తరవిజ్ఞానశక్తి సమన్వితంబును నయి యెట్టి నిగూఢతత్వము నయిన గుర్తింప నర్హతను గలిగి యున్నది. ఇయ్య దజ్ఞానమును, అజ్ఞాన సంభూతములగు కామ క్రోధ మద మాత్సర్యాది దుర్గుణములను స్పృశింపనొల్లదు.

అంతరాత్మ యొక పద్మమువంటిది. ఇయ్యది నిరంతరము దివాకర కిరణరశ్మిస్పర్శమాత్రంబున వికసించు సరోజంబుమాడ్కి జ్ఞానప్రభాస్పర్శచే వికాసముయొక్క చరమసీమ సధిష్ఠించును. నిశాకరుని శీతలకిరణస్పర్శచే గమలము ముకుళీభూతమగు విధంబుననే యజ్ఞానాచ్ఛాదనముచే నంతరాత్మయు, గ్రమక్రమంబుగ సహజచైతన్యమును దక్కి, జడత్వమునకుఁ బాల్పడి నిరుపయోగం బగును.

కరుణాసింధువగు పరమపిత పశుపత్యూదులకంటె మనుష్యునకు మహోద్దేశ్యముతో నంతరాత్మను, తదాజ్ఞాపాలకములగు జ్ఞానకర్మేంద్రియములను బ్రసాదించియుండ, వాడు దేవుని పవిత్రసంకల్పమునకు విరుద్ధముగ మూర్ఖిభవించిన జ్ఞానమును, కేంద్రీకృతమయిన జీవముచు నగు నంతరాత్మను దుర్గుణములచేతను, దుర్వ్యసనములచేతను భ్రష్టమొనరించు తెంతటిపాపమో గుర్తెఱుంగకున్నాడు.

విజ్ఞానధనుడయి జీవింపనలసిన మనుష్యుడు జ్ఞానాచరణమున కనుకూలమగు దేహయంత్రము నంది యుండియు, నింద్యాతినింద్యములగు పాశవికవృత్తుల నవలంబించి, నైతికపథచ్యుతుడయి వర్తించుచు దేవుని హితబోధనే విస్మరించుచున్నాడు. నిశ్చయముగ వానికంటె ఘోర హంతకుడును, ఆత్మదోహియు, భగవద్వేషియు, హింసాత్మకజీవియు మఱొక్క డుండఁబోడు.

ఈశ్వరోద్దేశ్యమునకు విరుద్ధముగా నంతరాత్మను దుర్నిష్ఠయమునకయి నష్టపఱచు వ్యక్తియే యాత్మహింసాపరాయణుడు ఒకానొక మనుష్యుడు జీవితమం దభిలాష

లేని వాడయి, తీక్షణభ్రాహ్మతంబునఁ దనకంతమును నుత్తరించుకొనిన వానిని జనసామాన్య మాత్మహంతకునిగ నిశ్చయించుచున్నది. కాని, ఎవడేని యొక వ్యక్తి దూషిత వర్తనఁడయి, మద్యపానము, పరదారాభిలాషియై నిరంతర మాత్మస్తుతిపరాయణుడయి, లోకనిందకుఁడయి, స్వార్థాంధుడయి, అమితాహంఘ్రియమనుచున్నను వానిని హింసయొనరించినవారి గణనయందుఁ జేర్చుచుండుటలేదు. దేవుని సంపదయగు పవిత్రాంతరాత్మను కామాద్యపవిత్రచర్యలచేఁ గలుపిత మొనరించి, అద్వాని చైతన్యమును, జీవశక్తిని నశింపఁ జేయుటసయిత మొక తీవ్రమగు హింసయే.

క్షణికమును, అల్పమును నగు నొక ప్రాపంచిక వస్తువును దొంగిలించిన వ్యక్తియే చోరుడన వ్యవహరింపఁబడి రాజదండనకును, లోకధిక్కారమునకును బాత్రుఁడగుచుండ పరాత్పరుని స్వకీయమగు దేహమును, అంతరాత్మను దుష్ప్రవృత్తులచేఁ క్షీణింపఁజేయుచు, హింసించుచుండు మానవు లెట్టి భయంకరాపరాధులొ, వారి కెట్టి దండన విధింపఁదగునో ప్రాజ్ఞులు విచారింపకుండుట కడు శోచనీయము.

“Each soul is potentially divine.”

—Vivekananda.

“ప్రతిజీవాత్మయందును బరమాత్మశక్తి యంత ర్భూతమయి యున్నది. మనుష్యుడు జ్ఞానమాత్రోప జీవియై యుండియు నిరంతరాక్రమచర్యలకుఁ బాల్పడి పశుపక్ష్యాదులకు వలె దూరదృష్టియు, విశాలభావములును, నిర్మలవర్తనమును లేక హీనమతిచేఁ దృష్టాప్రవాహమునఁ

దేలియాడుచు నేడు తన యంతరాత్మ కెట్టి యపకార మొనరించుచున్నదియు గ్రహింపలేనంతటి జడమతియు, పాపండుడును నయిపోయినాడు.

కేవలము భువిపై మనుచుండు టాక ధర్మముకాదు. ఊర్విపాసలఁ దీర్చికొనలేక చచ్చుజీవి లేదు.

“తరవోపి చ జీవంతి జీవంతి మృగపక్షిణః
స జీవతి మనో యస్య మనశే నోపజీవతి.”

—మహాపనిషత్తు.

“వృక్షములు, మృగములు, విహంగములు, జీవించు మనునతఁ డొక మానవుఁడు కాఁడు. తన నిజ స్థితిని విచారించు వ్యక్తియే మనుష్యుఁడు.”

హఠముచేఁగాని అహంకారముచేఁగాని మనుష్యుఁడు యుక్తాయు క్తములను, సత్యాసత్యములను గ్రహింపక దేహ తత్వము రెండును దనవస్తువులే యనియు, వానివైఁ దనకు సంపూర్ణాధికారము కలదుగావున వానిని యథేచ్ఛగా విని యోగించుకొనఁ దన కధికారము కలదనియు గర్వాంధుఁ డయి నుడువవచ్చును. దీర్ఘముగా విచారింప వాని నిర్ణయము ఝంఝామారుతాహతిచే నెగిరిపోవు దూది పింజముయొక్క స్థితి ననుసరించును.

మనుష్యుఁడు సజీవుఁడయి యుండుటకు వాయువు ప్రథమావసర మయియున్నది. నిమేషమాత్రకాలము మారుతము స్తంభించిన మానవుని దర్ప మడంగును. పిపాసానివృత్తికి జల మావశ్యకము. సలిలము లేకున్న మనుష్యుఁడు హతుఁడగును. ఊన్నివారణార్థమును, దేహ పోషణనిమి త్తమును భోజనము వసుంధరనుండి లభింపవల

వలయును. నిరాహారియయి మనుష్యుఁడు బ్రతుకఁజాలఁడు. శరీరము సజీవస్థితియం దుండుట కుష్ణమును, భూమినుండి దశదిశలకును వ్యాపించు నిమిత్త మాకాశమును నవనరము లయి యున్నవి. ఈ పంచభూతముల యొక్క సంయోగమే దేహము.

పంచభూతములు భగవదంశ సంభూతములు. దేహ మందిర మంధకారప్రాయమయియుండ నిద్దానిని బ్రకాశ వంత మొనరించిన యంతరాత్మయను విద్యుద్దీపిక స్వయం జ్యోతియగు పరాత్పరుని నుండియే మనకు సంప్రాప్త మయినది. పంచభూతములు మానవుని సంపదకాదు. జడమగు దేహమే మానవుని సొత్తు కానపుడు చేతనమగు నంతరాత్మనుగూర్చి వేఱుగ నడుగనేల?

మానవుని జీవితము కేవల మీశ్వరుని సంపదయే యని గ్రహింపనగును. అట్లు గ్రహించి దయామయుండగు పరాత్పరుఁ డే యుద్దేశ్యముతో మన కీ దేహాత్మలఁ బ్రసాదించి యున్నాఁడో, ఆయుద్దేశ్యపూరితే వీనిని నద్వినియోగ మొనరించుట హింసావ్రతపరాయణుని ముఖ్య ధర్మమయియున్నది. ఈశ్వరోద్దేశ్యమునకు భిన్నముగా మనుష్యుఁడు తన జీవితమును దుర్వ్యసనములకయి వినియోగించినచో వాఁ డవశ్యము భగవద్ధనాపహరణకర్తయు, ఈశ్వర ప్రదోహియు, దైవహత్యాపరాధియు నగుచున్నాఁడు.

“సర్వయజ్ఞేషు యద్దానం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం
సర్వదానఫలం వాపి తన్నతుల్య మహింసయా.”

సర్వయజ్ఞముల (ఇంది)యాదుల జయము, అధవా నూతాపితృ గురుదేవతాప్రభృతుల సేవ) ఫలమును, సర్వ

తీర్థముల (అంతఃకరణశుద్ధి) ఫలమును, సమస్తవిధదానముల (గోదాన, భూదాన, సువర్ణదాన, వస్త్రదాన జ్ఞానాన్నదానములు మున్నగునవి) ఫలమును నహింసావ్రతానుష్ఠానలబ్ధమగు ఫలమున కీడు రావు.”

కావున విద్యార్థులారా! మీ రీ యాత్మహింసయొక్క సూక్ష్మములగు రహస్యముల గ్రహించి, తదనుష్ఠానపాపము నుండి విమోచనమునంద నద్వర్తనులయి, శమదమశీలురయి, నిగ్రహయుక్తులయి సాధుమార్గమున జీవయాత్రఁ జేయుచు, క్రోధాహంకారదర్పకౌటిల్యాది దుర్గుణముల దరిజేరసేయక దైవసృష్టి కలంకారప్రాయులయి మనుఁడు. అపుడే మీరాత్మ హింసాదమనమున సఫలీభూతులయి, అహింసావ్రతము యొక్క ప్రథమసూత్రము ననుష్ఠించిన సుకృతమునకు బాతులయ్యెదరు.

వీ ఖది నాలుగవ ప్రకరణము

సూక్ష్మహింసా నివారణము

“కర్మణా మనసా వాచా సర్వభూతేషు సర్వదా,
అక్షేపజననం ప్రోక్తా త్విహింసా పరమర్షిభిః.”

“మనోవాక్కర్మల సర్వకాలసర్వావస్థలయందు నే
ప్రాణికిఁ గ్లేశము నొదవఁజేయరాదు. ఇదియే అహింసయని
మహర్షులు వాకొనియున్నారు.

నేఁడు మానవజాతి ప్రత్యక్షమునఁ గావించు హింసను
గూర్చియే చింతించుచున్నది గాని, పరోక్షమున సంభవించు
చున్న హింసనుగూర్చి విచారించుటయే లేదు. నిశితకరవాల
మును హా సమునం గొని యద్రానిచే నేదేని యొకజీవము
ఖండింపబడుచున్న నది హింసయే యను భావ మెట్టి స్థూల
బుద్ధులును, జడమతులును నగువారికయినఁ గలుగఁగలదు.
కాని యవ్యక్తముగా మనచే నొనరింపబడుచున్న హింసయు
లోక శాంతికి భంగకరమగు రాక్షసప్రవృత్తియే యగు
చున్నయది.

అహింసాతత్వపరిజ్ఞానమున సంపూర్ణానుభవసంపన్ను
లయియుండిన ఋష్యాదులు దేహమును హింసించుటకంటె
మృదులమగు చిత్తమును బాధించుటయే ఘోరమగు నాప
ఘ్నియు, గతినమగు హింసయనియు నుజివియున్నారు. శర

ముచే దేహముపై నాఘాత మొనరించుటచే సంభవించు బాధకంటె కఠోరవాక్యప్రయోగమున మనస్సు నొవ్వ మనుష్యుఁ డధికమగు వ్యధకుఁ బాల్పడి కరము విచారము నందుచుండఁగలడు.

క్రోధాంధుని హృదయభాండము విషపూరిత మగుటచే నతని దూషితముఖమునుండి బహిర్గతమగు ప్రతి కటు వచనము సాధుపురుషుల కోమలహృదయముల మిక్కిలి బాధించుచుండును. ఇట్టి భయంకరమగు హింసనుగూర్చి నేఁ డహింసాధర్మోపదేశములును, ప్రచారకులును జింతింపకున్నారు.

బుద్ధిచుంతు లేమరియేని పరుషవాక్యములచే నొరుల మనముల నొవ్వజేయనొల్లరు.

క॥ బెడిదముగఁ గత్తి గొడ్డట

బొడువఁ దెగిన మానఁజిగురు ♦ వొడము బలుకులం

జెడఁదునిసిన కార్యంబు ని

గుడనేరదు పిదపనెట్టు ♦ గురువంశనిధి !

—మహాభారతము.

జీవకోటుల వధించి భక్షించు రాక్షసవృత్తి నుండి నివృత్తిఁజెంది తమహింసాపరులుగ భావించుకొనువారియం దెందఱో కోవిదు లకారణముగఁ, బరుల మదుల నొవ్వఁ జేయుచుండుట నేడు గోచరించుచున్నది. వాగ్బాణప్రయోగము తీవ్రహింసాకరము. ఇట్టి మనస్సంతోభకరమును, కోమల హృదయవిదారకమును నగు హింస నివారింపఁబడ నిదే లోకమున సమస్తమానవహృదయముల శాంతి నెల కొనఁజాలదు.

నేడు ప్రపంచమున సంభవించుచున్న సమస్త కలహములకును, పోరాటములకును ముఖ్యముగాఁ గలువచన ప్రయోగమే కారణమగుచున్నది. కలువచన ప్రయోగము సంపూర్ణముగా నిషేధింపఁబడినచోఁ గలహోదయమునకే యవకాశము కలుగ నేరదు.

“యస్య వాణ్యస్తి మధురా తస్యైవ సఫలం తపః
నోచే జీవంతి పశవోఽప్యనిశం పుష్టిశాలినః,
ప్రియవాక్యప్రదానేన సర్వే తుష్యంతి జంతవః
తస్మా త్తదేవ వక్తవ్యం వచనే కా దరిద్రతాః”

“ఎవ్వనివాక్కు మధురముగనుండునో, వాని తపము సఫలము. పుష్టిశాలిగ నున్నవాని జీవిత మేమి సఫలము? పశువులు పుష్టిగ నుండుటలేదా? ప్రియవాక్యప్రదానముచే సమస్త జంతువులు హర్షించును. కావున మధురవాణినే యుపయోగించుచుండవలయును. మాట కేమి పేదటికము?

ఈ రహస్యము నెఱింగియే కరుణా మూర్తియు, అహింసావతారంబును నగు శ్రీ బుద్ధభగవానుఁ డీరీతి నుపదేశించియున్నాఁడు:—

“నాయనా! నీవు తొలుదొల్ల వాణిని స్వాధీన మొనరించుకొనుము. నీకుఁ గీ ర్త్యవకీర్తులను, ధర్మాధర్మములను, పాపపుణ్యములను, సుఖదుఃఖములను కలిగించునది వాణియేయని స్పష్టముగా గ్రహించుము.”

కం॥ తనువున విరిగిన యలుఁగుల

ననువునఁ బుచ్చంగవచ్చు ♦ నతినిష్ఠురతఁ

మనమున నాఁటిన మాటలు

విను మెన్నియు సాయములను ♦ నెడలునె యధిపా.

—మహాభారతము.

కావున, దివారాత్రములం దెప్పుడైనను నీవు వచింప నెంచు ప్రతివచనమును నాచితూచి మఱి నుడువుము. నీవా క్యమునం దెట్టికాఠిన్య భావలేశమున్నను హత్యాసమానచుగు దోషము నీవై నారోపితము కాఁగలదు. వాక్కుచే నెట్టి హింసయు నొనరింపఁ గోరవేని ప్రశాంతమనస్కుడనయి, కడు శీతలములును, మృదుమధురములును వినయవిధేయతా పురస్కరంబులును నగు మాటలనే నుడువుచుండుము. తీక్షణమగు ఖడ్గము కేవలము దేహమునకే క్షతి నొడఁగూర్చుచుండఁ గఠినవాక్యము దేహమునకుఁ బ్రధాన వస్తువగు మానసమునే తుత్తునియలు గావించివైచును.

“నారుంతుదః స్యా ద్వేత్తాఽపి న పరద్రోహకర్మణీః,
యయాహ్యుద్విజతే వాచా నాలోక్యాం తామదీరయేత్.”

—మనుస్మృతి.

పండితుడవయి యుండియు నెవ్వనిని మర్మాహతములగు కటువచనములచే నొప్పింపకుము. మదియందెవ్వని కిని ద్రోహమును జింతింపకుము. అన్యుల హృదయమునం దుద్వేగమునొదవించునట్టి శ్రేయశ్శూన్యమగువాణి నెపుడును బ్రయోగింపకుము.”

ఒకతూరి వాగ్బాణప్రయోగక్షతమయిన మానసము తిరిగి తననిజస్థితికిఁ బ్రాపించుట బహు కష్టసాధ్యము. నేడు దూరదృష్టిలేని ప్రాపంచకులు సూక్ష్మాతీసూక్ష్మ మయి వాగ్రూపమున నొప్పు హింస నపరిమితముగాఁ గావించుచు చున్నారు. తాడనహత్యాదులచే స్థూలదేహమునకుఁ గావింపఁబడు హింసకంటె నేడు వాక్పాఠ్యముచే సూక్ష్మదేహమును బాధించి మిక్కిలి హింస నాచరించుచున్నారు.

నేడు నాగరికప్రపంచముయొక్క పరిష్కృతమగు దృష్టిలో స్థూలదేహపీడనము ఘోరపాపమయినట్లు సూక్ష్మదేహపీడన మఘముగ సంభావింపఁబడుచుండుటలేదు. విద్యార్థులారా ! మీరహింసాత్మకమగుజీవితయాత్రనేమనఃపూర్వకముగా వాంఛింతురేని సత్వరము వచఃపారుష్యమును వినజ్ఞింపుడు. అహింసామూర్తియగు బుద్ధప్రభువు తన జీవితకాలమునందుఁ దాను రాజరాజేశ్వరుఁడయి యుండియు, సకలలోకోపదేష్ట యైయుండియు సదా కడు శాంతముతో 'నాయనా !' యని ప్రతివ్యక్తిని సంబోధించుచు మృదుల భాషణముచే నెట్టి కఠినచిత్తులనయిన నాకర్షించి వారి హృదయముల నాహ్లాదపరవశములుగఁజేసి తదనంతరము జ్ఞానోపదేశ మొనరించుచుండెడివాఁడు.

ఆలకించుటకుఁ గోమలములయి యొప్పుచుండియు, శ్రావ్యములయియుండియు నపవిత్రహృదయాలగు కొందఱి ముఖములనుండి వెలువడు వాక్యములు కడుదూషితములయి యుండుచుండును. ఎవ్వని హృదయమున ద్వేషమాత్సర్యములు నెలకొనియుండునో, వాని ముఖమునుండి సదా పరోన్నతిని సహింపనట్టి నిగూఢ దూషణభావ ద్యోతకము లగు వాక్యములు వెలువడి క్రమముగా వినువారి మానసవీధుల కెక్కి వారి కొకవిధమగు వేదన నొదవించుచుండును. పరదూషణ బుద్ధియు హింసకు మూలకారణమే కావున సత్వరపరిత్యాజ్యము.

“వాక్స్యాత్మాని వదనా ద్యది నిష్పతంతి
యై రాహతః శోచతి రాత్ర్యహాని

పరస్య నామర్కసుతే పతంతి
తా న్పండితో నావస్యకే త్పరేఘః.”

“కటుచనము లను బాణములు గ్రుచ్చుకొనుటచే
చునుష్యులత్యగతము దుఃఖతులై దివారాత్రములు శోకిం
చుచుందురు. కావున, విద్వాంసులు పరహృదయవిదారకము
లగు వాక్కుల నుపయోగింపకుండు టుచితము.”

సంతతానందప్రఫుల్లచిత్తులయి, అధరముల మృదుల
హాసము లాస్యమొసరించుచుండ మూర్తీభవించిన ప్రసన్నత
యోయన మూఢజనావళికి నీతిధర్మజ్ఞానముల బోధించు
సత్పురుషులు కొందఱుండురు. అట్టివారు సత్యసందర్శన
వాంఛా ప్రవీణితులైయుండుట మన మాతృజ్ఞానములేని
వారలమై స్వయంకృతములగు నల్పకార్యములఁగూర్చి వారి
కట్టెదుట శ్లాఘింతుమేని సత్యాన్వేషణమందున్న వారి
చిత్తములనుచిత సుతిశ్రవణముచే వ్యధితములగును. తత్కా
రణమున ఘోరమగు హింసాదోషము మనకు వాటిల్లఁగలదు.
కావున ఆశ్రయస్థితి కడు నింద్యమగు డ్మద్రవృత్తి.

అనంతమగు నీ జగతీతలమున వివిధప్రకృతులచేఁ
జెన్నొందునట్టియు నానాదశలకుఁ బ్రాపించి యున్నట్టియు
మనుష్యులు కలరు. దేవుని సృష్టియందొక్క మనుష్యజాతి
యందే రూపవంతులును, రూపవిహీనులును, ధనాఘ్యులును
నిర్ధనులును, పండితులును, పామరులును, అంధులు, బధిరులు,
మూకులు మున్నగు వికలాంగులును, వృద్ధులును, రుజావీడితు
లును వెలయుచుండుట సర్వజనవిదితము.

ధనాఘ్యులనేకులు లుబ్ధాగ్రేసరులయి, పాశవిక
భావనాప్రేరితులయి నిరంతర భోగవిలాసములఁ గాలముఁ

బుచ్చుచు నిర్దయులయి తమగృహముల కేతెంచు కరుణింపఁ దగిన భిక్షుకుల యథాశక్తి సన్మానింపకున్నారు. శక్తిసంపన్నులయి యుండియు సోమదులుగాక యంగవైకల్యము చేతను, భయంకర వ్యాధిపీడనమునను, జరాభారంబునను స్వయంకృషిచే నాహారమును సంపాదించుకొనలేనివారయి తమ్మాశ్రయించు దీనుల నాదరింపకుండుటచే దుర్భరమును, దురంతమును నగు హింస తటస్థించుచున్నది.

వివులసంపదల కధికారియయియుండియు మృత్యువును విస్మరించి వానినన్నింటి నంటిపట్టుకొనియుండి దుర్బలజీవుల సుఖదుఃఖములఁ బాల్గొనుటయం దశ్రద్ధను, అనాసక్తిని వహించియుండు మనుష్యుఁడు భయంకరహింసాపరతంత్రుడగుచున్నాఁడు.

“ఆత్మోపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యో ఽర్జున,
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః.”

—భగవద్గీత.

“ఓ అర్జునా! సకలభూతములయొక్క సుఖదుఃఖములఁ దనవిగాఁ జూచుకొనునట్టి పరమయోగీంద్రుఁడే నాకుఁ బ్రിയుఁడు.”

పుష్పవాటికను జేరు భ్రమరసముదాయములరీతి, తండులములు పడియున్నస్థలమును జేరు పిప్పీలికా సమూహము మాడ్కి, ఫలవృక్షవిరాజిత రమణీయవనములఁ జేరు విహంగ బృందముల చందమున దేశ దేశములనుండి బయల్పడలి ప్రయాణ మొనరించుచు, రాత్రి యగునంత నొక ధర్మశాల యందు సమావేశమగు పాంథులకరణి, అయోమార్గమునఁ గూర్చుండి పయనమునలుపు ప్రయాణీకులభాతి, విశాలమగు

నొక పుష్కరిణియందు గ్రీష్మఋతువులోఁ బిపాసా రిచే శీతలమధురోదకమును బాస మొనరింప నేతెంచు పశుపక్ష్యైదుల వడువున మనుష్యులమగు మన మెల్లరము దయానిధియగు సర్వేశ్వరుని సృష్టి సామ్రాజ్యమును విలోకించు యాత్రికులవలె విశ్వరంగమునకు వచ్చియున్నారము. మన మెల్లర మిచ్చోట స్థిరముగా నుండువారముగామని గుర్తించి, ఒక్క చోటనుండి యొక్కసారిగ, నొక్క స్థలమునకు, నేకోద్దేశ్యముతో, ఏకరూపులమయి వచ్చియున్న బాంధవ్యమును స్మరించుకొని పరస్పరము దయార్ద్రహృదయులమయి వర్తించుట ముఖ్యమును, శ్రేయస్కరమును నయి యున్నది.

“ప్రాణా యథాత్మనో లభీష్టా భూతానా మపి తే తథా,
ఆత్మోపమ్యేన భూతానాం దయాం కుర్వంతి సాధవః.”

“మన ప్రాణములు మన కెట్లు మధురము లయి యున్నవో అదియేచందమున సకలజీవరాసులకు వానివాని ప్రాణములు తీపిగ నే యుండుచుండును. కావున సాధూత్తము లీ మర్మము నెఱింగి భూతకోటిని దయాభి నోలలాడింప వలయును.”

నేడు మనుష్యప్రపంచమందు విలాసములయం దను రక్తి పెచ్చుపెరుగుట వలననే దీనులపట్ల దయను గలిగి యుండు స్వభావము బొత్తిగా లోపించిపోయినది. మానవుని యాహారవిహార భాషావేషాదు లన్నింటియందు నియమ శూన్యత, నిగ్రహవిహీనత మిక్కుట మగుటచేతనే యొక్కొక్క మానవునకు లోకమందున్న సంపదలన్నియుఁ దనకే కావలయు నను తృప్తి జనించినది.

మనుష్యుడు స్వాభావికమగు సాత్త్విక జీవితపద్ధతి నవలంబించుచో వేషధారణమందును, భోజన, శయన, మజ్జన పానములందును మితమేర్పడి జీవితావసరము లన్నియు స్వల్పములై జీవనోపాధికి మిక్కిలి స్వల్పమగు ధనమే యావశ్యకమగుచు మానవునియం దొక విధమగు త్యాగబుద్ధి నొదవించును. స్వార్థత్యాగి సహకారబుద్ధియుఁడుఁడయి లోక శాంతి నిమిత్తము కృషి సలుపఁగలఁడు. విలాసముల మూలమున మానవునియందు జనించుఁ బరసౌఖ్యావరోధకమగు క్రూరబుద్ధి హింసాత్మకమయిన దగుటచే సత్వరపరిత్యాజ్యము.

విశ్వసోదరప్రేమయు, సహానుభూతియు, కరుణయు, అనుకంపయు, దయయు, దాక్షిణ్యమును, త్నమయు, లేని స్థలము ఘోరహింసాసంకులమయి యుండుననుట నిర్వివాదాంశము. సుజ్ఞాననిధియగు బుద్ధప్రభువు ప్రమత్తతచే మనుజుని చిత్తమునం దనేకములగు వక్రభావము లుదయించి వానిని హింసారంగమున కాకర్షించుచుండుననియుఁ గావున నలసతవంటి దుష్టజాడ్యమునకు సత్వరమే చికిత్స సలుపకున్న భయంకరమగు విపత్తు వాటిల్లుట స్థిరమనియు నుడివి యున్నాఁడు. విద్యార్థులు ముఖ్యముగా నహింసావ్రతావలంబన సాకర్యమున కీ జాడ్యమునుండి దూరముగా నుండవలసి యున్నది.

“Idleness offers up the soul, as a blank to the devil for him to write what he will upon it.”

—Dr. South

“ప్రమత్తత (అలసత) మన యాత్మను దయ్యమునకు వశమొనరింప నయ్యది యథేచ్ఛగా దానిని విధ్వంస మొనరించివేయును.”

—డా. సాతు.

ఈ కారణముననే హత్యాపాపము మనుష్యునకు సంప్రాప్తమగుచున్నది. అహింసా వ్రతానుష్ఠానమునకు సోమరితనము ప్రతిబంధక మగునని ధమ్మపదము నుడువుచున్నది.

భారతవర్షమున సర్వత్ర నేడు మిక్కుటముగా వ్యాపించియున్న జాతిభేదసమస్య మానవోచితమగు సహజ ప్రేమను నశింపజేసి, దేవుని సంతానమగు మనుష్యజాతి యందు నిమోక్షాన్నతభావములఁ గలిగించినది. ఈ జాతిభేదముచే నొకరియం దొకరికి ద్వేషభావ ముదయించి పరస్పర వీడనమునకుఁ గారణమగుచున్నది.

ఉన్నతజాతీయుఁడు తన నిమ్నజాతీయసోదరు నంటరానివానిగ భావించి స్పృశింపక, నిరసించుచుండుటచే నిమ్నజాతీయసోదరుని జీవితమునకుఁ గలుగుచున్నహింస మితిమీరిపోయినది. మనుష్యత్వము లాఘవపరచఁబడినది. మనుష్యుఁడు తనసాటి సహోదరుఁడగు మానవుని జంతువు కంటె హీనముగఁ జూచి పాపియాయి, నిర్దయుఁడయి సమత్వ శూన్యుఁడయి, పాక్షికభావయుతుఁడయి సత్యవిరుద్ధాచరణముచే హింసకుఁ గారకు ఁడగుచున్నాఁడు.

సత్య మహింసకుఁ బునాది. అసత్యము హింసకూత. ఒకమానవుఁడు జన్మచే నొకమానవునికంటె హీనుఁడనుట

సత్యము కానేరదు. కావున నియ్యది యెనలేని హింసకు మూలమగుచున్నది.

“అహింసా ప్రతిష్ఠాయాం తత్సన్నిధో వైరత్యాగః”

—పాతంజలి.

“అహింసా వ్రతపరాయణునితోడ నెల్ల జీవులు వైరము త్యజించును.”

పాతంజలిసూత్రముయొక్క భావార్థమును గ్రహించి నచో మానవులొండొరుల నిమోక్షన్నత భావములఁ జూచు కొనుచుండుటవలననే వైరముకలిగి హింసకుఁ గారణమగుచు న్నదనియు సమస్తజాతీయులు సమత్వమును గలిగియున్నచో జరశాంతిప్రదమగు మైత్రి లోకమునం దంతట స్థిరముగా నెలకొనుననియు గ్రహింపవలసియున్నది. విశుద్ధవిశ్వప్రేమ భంజకమగు జాతిభేదద్వేషదూషణములు నిర్మూలమయి పోవునందాక మానవసమాజమునుండి హింస సంపూర్ణముగా దొలఁగిపోవఁజాలదు.

ప్రేమాస్పదులగు విద్యార్థులారా! మన జడమతుల కును, దయావిహీనమగు సంకుచితదృష్టికిని గోచరింపకయే నివారింపఁబడఁదగు సూక్ష్మమగు హింస యెన్నియో విధముల నిత్యము సంభవించుచున్నది. వాయువు నాఁఘ్రాణించు చుండుటచే నా మారుతమునం దుండు సూక్ష్మములగు జీవములు హతమగుచున్న వను సమస్యాపరిష్కారము మన కసాధ్యము.

అట్టిహింసయు ననివార్యము. కాని, మనయం దట్టి యనివార్యమగు హింసకాక సహస్రవిధముల ననుక్షణము

మన యవివేకముచే నపారమగు హింస వాటిల్లుచున్నది. మనయందుండి యట్టి హింస దూరమయిపోయిన గాని మనము పవిత్రులమయి, ప్రశాంతులమయి, పుణ్యాత్ములమై సుస్థిరసౌఖ్యానందముల ననుభవింప సమర్థులమును, యోగ్యులమును కాజాలము.

ప్రతివిద్యార్థియు విచక్షణపూర్వకముగ వర్తించుచు యథాశక్తి నిరంతరము సూక్ష్మహింసా నివారణమునకయి యత్నించుచున్నచో శీఘ్రకాలమందే విశుద్ధమగు నహింసా వ్రతానుష్ఠానమునకు వలయు విపులమగు శక్తిని, విశాలమగు విజ్ఞానమును సముపార్జించుటయందు విజయరమానుజగ్రహమునకుఁ బాత్రులు కాఁగలరు.

ఏ బ ది యై ద వ వ్ర క రణము

జీ వ హిం సో త్పాట నము

ఆ॥ వె॥ జీవిజీవిజంపి ♦ జీవికి వేయఁగా
జీవివలన యేమి ♦ చిక్కియుండు
జీవహింసకులకు ♦ జిక్కునా మోక్షంబు
విశ్వదాభిరామ ♦ వినురవేమ.

దయామయుండును, సర్వజ్ఞుండును నగు పరాత్పరుని సృశాలమగు సృష్టిలోఁగల జీవరాసులలెక్కింప నేరికిని సాధ్య పడదు. భిన్నభిన్నరూపములతో, నానాశక్తులతో, వివిధము లగు ధ్వనులతో, భాషలతో, నాహారవిహార వ్యవహారము లతోఁ గూడియున్న జీవరాసు లన్నింటిని గూర్చి విచారింప దేవుఁ డెంతటి శక్తిసంపన్నుడై నదియు నెట్టి మూఢహృదయ మునకయిన గోచరింపఁగలదు.

జీవరాసు లన్నింట మనుష్యుఁడు విజ్ఞానమాత్రంబున ఘనత వహించియున్నాఁ డను విషయము గ్రంథాది నుండియుఁ జదువరులకు బోధింపఁబడుచునే వచ్చియున్నది. విజ్ఞానమునందు వెనుకబడి యుండుటవలననే పశుపక్ష్యాదులు మనుష్యులవలె విశ్వమునం దున్నతస్థానము నాక్రమింప నసమర్థము లయియున్నవి. ఈ కారణముననే సృష్టి యందలి సమస్తజీవరాసులును, స్థావరజంగమపదార్థములును

భగవదాజ్ఞ ననుసరించి సదా మానవజాతీయకల్యాణోద్యమమునకు మిక్కిలి సాహాయ్యభూతము లగుచున్నవి.

సత్యప్రభాభాసురంబగు మానవుని స్వేచ్ఛాజీవితానందమునకు లోకమందుఁగల సకలజీవసముదాయములు సాహాయ్యభూతములగుచున్నవేకాని విఘ్నకారకము లగుచుండుట లేదు. పశుపక్ష్యాదులు పరాత్పరుని విశ్వసామ్రాజ్యమున స్వేచ్ఛగా విహరించుచు స్వల్పాహారమాత్రంబునఁ దృప్తిపడుచు యథాశక్తి దమదేహమును, సమయమును, సర్వస్వమును మానవజీవితోపయోగమున కయి వినియోగించుచుండుట సకలజనవిదితము.

విజ్ఞాన సముపేత మగు మానవాంతరాత్మ కలుషితమయి స్వార్థమును, తృష్ణను, విలాసములను, కామక్రోధాదు దుర్గుణములను సన్మానించువిధంబున, పశుపక్ష్యాదుల మూఢహృదయ మస్వాభావికములగు దుశ్చేష్టల నాదరించుట లేదు. నేడు మనుష్యజీవితమును పశుజీవితముతోఁ బోల్చి చూచిన న్యాయశీలుఁడగు మనుష్యుని విశాల దృష్టికి వర్తమానకాలమందలి మానవజీవిత మెంత యధఃపతితమయినదియు స్పష్టపడఁగలదు.

నేడు మనుష్యులు స్వప్నమందేని లోకమున కేవిధమగు హాని నొదవింపని సాధుజంతువులఁబట్టి హింసించుపద్ధతి నవలోకింప మానవులకంటె రాక్షసు లను కూరులు వేరుగ లేరని తెల్లము కాఁగలదు. మనుష్యులకంటె ననేకవిధముల సాధుత్వమునను, లోకోపకారపారిణతయందును శ్రేష్ఠములగు జంతువులు వధింపఁబడు విధమును జూడ మానవులెంతటి నిర్దయులో కఠినచిత్తులో తేటపడఁగలదు.

“Animals are such agreeable friends-they
ask no questions, they pass no criticisms.”

—George Ellist.

“పశువులు చాల సమృద్ధింపఁదగిన మిత్రులు. అవి
మన కడ్డుప్రశ్నలను వేయవు. ఎప్పుడును విమర్శింపఁబోవు.”

—జార్జి ఎలిస్టు.

విజ్ఞానజీవులగు మానవులు నేఁడాకారమాత్ర మాన
వులయి, దూషిత స్వభావులయియున్న వారిని వధించినను
మహాపాప మొనఁగూడునని సంభావించుచున్నారు. అధముఁ
డగు నొక్క మానవుని వాని ఘోరాపరాధమునకయి
వధించిన మహాపాపము వాటిల్లి కర్తకు చారవాది నరక
ప్రాప్తి కలుగునని మానవులే పాపమెఱుంగనట్టియు, నిరంతర
లోకసేవానతమున నిరతమయియున్నట్టియు, నోరులేనట్టియు,
సాధుజంతువుల రాక్షసులవలె భయంకర ఖడ్గాఘాతముల
ఖండించు కూర్మల నిర్దాక్షిణ్యమును గూర్చి మేధావంతు
లగు మనుష్యులు చింతింపకుండు తెంతయు శోచనీయము !

సుఖదుఃఖముల ననుభవించుటయందు జీవముగల
పశుపక్ష్యాదులును మనకుఁ దుల్యములే యను జ్ఞానము నేఁడు
మనయందు నశించినది. నహోదరులారా ! వ్యామోహ
మును విడిచిపుచ్చి, అజ్ఞానమును బాటద్రోలి, నిష్పాక్షిక
బుద్ధితో, సత్యపరిశీలనాసక్తితో నొక్క నిమేషకాలము
మీరు విచారింతురేని జ్ఞానవిషయమునఁ దక్క పశుపక్ష్యా
దులు సమస్త విషయముల నేటి మానవులకంటె నున్నత
స్థితీయందే యున్నవని వ్యక్తము కాఁగలదు.

ఆహారనిదా భయమై ధునములందును, జననమరణములందును, సుఖదుఃఖములందును మనుష్యులకును, పశుపక్ష్యాదులకును గించినాత్మమగు భేదమయిన గోచరింపకున్నది. ఏ జీవికి సుఖదుఃఖముల ననుభవించు సామాన్యజ్ఞానము కలదో, అట్టి జీవరాసులన్నియు బాంధవ్యమున మనుష్యునకు సహోదరతుల్యములే యగును. కావున సమస్తమానవులు తా మేరితిఁ దమ సౌఖ్యమునుగూర్చి భగవంతుని బ్రార్థించుచున్నారో, అదియేవిధముగఁ దామును బశుపక్ష్యాదులపై దయను వెల్లడించవలసియున్నది.

“తే॥ గీ॥ పసులపై నెంత మన దయ ♦ పర్వ నంత
ఈశ్వరుని దయ మనపయి ♦ నెనఁగఁ గలదు
పశువులను గావ మనకు శుభంబు గలదు
మిత్రవరులార! ఈశ్వరఃపుత్రులార!”

—భక్తమణిభూషణము.

నేడు మానవులు జీవులకుఁ బరస్పరముగల బాంధవ్యమును విస్మరించి భోగాంధులయి, మదోన్మత్తులయి, యుక్తయుక్తములఁ జింతింపక నీతిమార్గమునుండి పతితులయి కలిపురుషులో యనఁ బాపాణహృదయములు గల పతితపాపండులై యన్యాయముగ కోటానుకోట్ల సోదరజంతువుల మట్టుబెట్టుచున్నారు. మూఢులగు మనుష్యులు నోరెఱుంగని పసిపాపలఁ గఱకుకత్తుల నరకుటకంటె సాధుజంతువుల ప్రాణసంహార మొనరించుట ఘోరపాపమనియు, వైశాచికకృత్యమనియు గుర్తింపకుండుట కరము విషాదకరము.

ఆకృతియందును, లౌకికస్థితియందును, బలాబలములందును భేదమెంతగానున్నను హస్తమిశ్రకాదిజీవులు మొదలు

కొని మనుష్యుల వజ్రకుఁ గల సమస్తజీవరాసులకు హింస కడు పీడాకరమైనదియే. పరమ కిరాతకుఁ డగు మానవుఁడు ధనతృప్తి పిశాచావేశపరవశుఁ డగుచో నొడ లెఱుంగక నిద్రించుచున్న రమణీమణిని సంహరించి సువర్ణాలంకార ముల నపహరించుకొని పోవుట కేమియు సందేహింప కున్నాఁడు. అదియే రీతి స్వార్థాంధులగు మనుష్యులును జిహ్వాచాపల్యమునకు లోబడియు, విషయలోలు రయ్యు మూకజంతువుల నకారణముగ వధించుచు ఘాతుకమృగ ములకంటె నిర్దయు లగుచున్నారు.

మ॥ పరమాత్ముండగు దేవదేవునకు సర్వప్రాణులున్ దుల్యముల్ కరుణాదృష్టి నినున్ ననున్ సకలమున్ గాపాడు నాతండె; సా దరబుద్ధిన్ విడనాడి కృత్రిమ సమర్థత్వాప్తి గర్వించి, సో దరజంతువ్రతతిన్ భుజించుటదియున్ ధర్మంబెమర్త్యశికిన్? —వసంతసేన.

అన్యదేశముల విషయ మెట్లున్నను సృష్టి కలంకార ప్రాయమయి విశ్వేశ్వరుని ముకుటమో యన నుద్రాభిజిల్లు నట్టి యార్యావర్త మనాదికాలమునుండియు నహింసాధర్మ మును హృదయపూర్వకముగా సన్మానించుచు వచ్చి యున్నది. హైందవఋష్యాదుల యగాధమును, అపారమును నగు విజ్ఞానసాగరముయొక్క జాజ్వల్యమానమగు ప్రథమ రత్న మహింసాధర్మమే యని సామాన్యజ్ఞానసంపన్నుఁడగు భారతీయునకును బోధింప నవసరము లేదు. ఈ దేశమునందు జనియించి భారతాంబయొక్క పవిత్ర సన్యమునఁ బోషింపఁ బడిన మహాపురుషులెల్లరు తమ జీవితోపదేశములలో నహింసకే తొల్లింటి స్థానము నొసంగియున్నారు.

అతి ప్రాచీనములగు వేదములు సయిత మహింసను దారకమంత్ర మని వచించియున్నవి. భారతీయులు మూఢులయి, విజ్ఞానశూన్యులయి రాక్షసాచారములకు బానిసలయి ఘోరమగు హింసను బ్రబలఁ జేయుచుండినపుడెల్ల దయా మయుండగు సర్వేశ్వరుని కృపచే నొక్కొక్క మహాపురుషుఁ డీ భువి నావిర్భవించి పరమపావనమగు నహింసావ్రత మాహాత్మ్యమును మూఢజనావళికి బోధఁ గావించియున్నారు. •

బుద్ధుఁడు, మహావీరుఁడు, రామానుజుఁడు, రామ మోహనుఁడు, దయానందుఁడు, గాంధీ మున్నగు మహా పురుషు లెల్లరు హింసాప్రాబల్యము నణచుటకుయి భువి నవతరించి యున్నారు. అట్టి మహానుభావులు జీవహంతకుల కుద్బోధించుచు జీవహత్యగావించు మనుష్యుల కిట్టి దండన మును బరమేశ్వరుఁడు విధించునని నుడివియున్నారు.

“ప్రాణిహింసాపరాజాం తు కల్పకోటిశతం మనే,
తప్తతైలకటాహేషు గాఢం బద్ధ్వా పదద్వయం.”

“ఓ మునిప్రవరా! ప్రాణిహింసకుల శతకోటికల్పాంతముల పర్యంతము నరకమునఁ దప్తతైలకటాండమున రెండు పాదములు బంధించి పడవై చి యమదూతలు బాధించెదరు.

నేఁడు భారతవర్షమున విశేషముగ వ్యాప్తియందున్నది శంకరస్థాపితమగు నద్వైతమతమే. అద్వైతమునందపూర్వమగు భక్తిని బ్రకటించువారి సంఖ్య భారతీయులందు గణనాతీతమయియున్నది. లోకోద్ధారకుఁడును, సత్యధర్మసంస్థాపనాపరతంత్రుఁడును విపుల విజ్ఞానసముపేతుఁడును నగు శంకరుడు సమస్తజీవులును బ్రహ్మస్వరూపమే యనియు,

జీవులకు నిమ్నోన్నతభావములును, ద్వేషబుద్ధియుఁ దగవనియు విశ్వసోదరప్రేమ జీవితాభ్యుదయకరమగు సత్సాధనమనియు వచించియుండ వేదాంతుల మనియు, అద్వైతులమనియు, శంకర భక్తుల మనియు, జెప్పకొనువా రెందఱో నేడు ప్రత్యక్షముగను, పరోక్షముగను సోదరజంతు సముదాయమును వధించి భక్షించుచుండుట మహాఘోరము.

● రేపో మాపో భస్మమయి పోవునట్టి యీ దేహము యొక్క జానెడు పొట్టకొఱకును, జిహ్వాచాపల్యమును దీర్చుకొను నిమిత్తమును మూగబిడ్డలగు పశుపక్ష్యాదుల కంతములను తరించుటను విలోకింప నే దయార్ద్రాహృదయుని నేత్రయుగ్మమునుండి దుఃఖాశ్రు బిందువులు ధారారూపంబునఁ బ్రవహింపకుండును? కరుణాక్రందన మొనరించుచున్నను లెక్కింపన క్రూరుడయి, ఘాతుకమృగమువలె సాధుజంతువుల సంహార మొనరించు మానవాధముడే భయంకర రాక్షసుడు. అట్టి నిర్దయుడగు దైత్యుడు మలమును భక్షించు సూకరముకంటె హీనుడని బుద్ధాది మహర్షులు సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు.

తే॥ గీ॥ తీసి యీలేని ప్రాణముల్ ♦ దీసితీసి

భావమందుండు కరుణను ♦ బాపిపాపి

చేత వాతను బాపముల్ ♦ జేసిచేసి

బ్రదుకు మనుజుడు భూమికి ♦ బరువు మనన !

—| పబోధశతకము.

ఇంచుక విజ్ఞానముగల వ్యక్తి తన దృక్కుల విశ్వము యొక్క నలుదిక్కులఁ బ్రసరింపజేయుచో వధింపబడుచున్న

సాధుజంతువులయొక్క హాహాకార ధ్వనులతోఁ గూడిన భయంకర రక్తమయ దృశ్యమును విలోకింపఁ గలఁడు. సాధువులయి, విజ్ఞానమూర్తులయి జీవింపవలసిన మనుష్యులే నేఁడు డాకినీ, శాకినీ భూతప్రేతపిశాచములయి, కోమల స్వభావమును గలిగి యున్నట్టియు, లోకమున కేవిధమగు నపకారమును జింతింపనట్టియు, దేవునిసృష్టిలో మానవజాతి కుపకరింపని పూరిని భక్షించి జీవించునట్టియు, ప్రశాంతజీవిత పరతంత్రము లయినట్టియుఁ బశుపక్ష్యాదుల వధించి వాని మాంసపిండముల దిగ్గ్రమింగుచు నుష్ణరక్తధారలఁ గ్రోలు చుండు తెంత నైచ్యమో, ఘోరమో అన్యాయమో విచారించువారు లేరు.

సమగ్రప్రపంచము నేఁడు పశుపక్ష్యాదుల తప్తరక్త ధారలతో నిండిపోవుచున్నది. దీనపశువుల యార్తనాదములు భూమ్యాకాశముల వ్రయ్యఁ జేయుచున్నవి. నిష్కళంకము లగు జీవకోటుల దుఃఖారావముల నాలకించి పాపాణము లయిన ద్రవీభూతము లగుచున్నవి కాని మానవాకృతియందున్న మాంసాశనులగు ఘోరరాక్షసుల హృదయములు కరుణారసార్ద్రములు గాకున్నవి మనుష్యు లీరీతి నీచులయి, నీతిహీనులయి నెగడుచుండుట వలననే వేమనార్కుడు మానవుల నీరీతి నిరసించి యున్నాఁడు.

కం॥ నోరెఱిగి తా మరేమియు

నేరని జంతువులఁ జంపి ♦ నెమ్మదిఁ దిను నా

క్రూరపు సంకరజాతుల

మారణ మేమందు నింక ♦ మహిలో వేమా.

దేహపోషణము నిమిత్తము దయామయుండగు పరాత్పరుడు పవిత్రములును, రుచ్యములును, సకలజనలభ్యములును, సర్వవ్యాపకములు నగు నోషధులను, పత్రఫలపుష్పకందమూలాదులను, వివిధములగు ధాన్యములను ప్రసాదించియుండ నరులు నీతిమాలినవారలయి, కరుణాశూన్యులయి ధర్మమును, జగదీశ్వరుని విస్మరించి, మూత్రాశయము నుండి వెలువడురజస్సుచే నేర్పడుమాంసఖండముల భక్షింప నలవడుటెంత క్రూరత్వము ! హేయమగు కార్యము.

ఆహారమందును, విహారమందును, నిద్రాదివీచ సామాన్యములగు ధర్మములందును జ్ఞానములేనివని మనచే సంభావించబడు పశువులు సైతము జిహ్వోద్రియనిగ్రహమును గలిగి, ప్రకృతినయమముల నుల్లంఘింపక నైసర్గికజీవిత నిర్వహణమందే తుష్టినందుచుండ, విజ్ఞానధనులమని విష్ణువీగు మనుష్యులు దైత్యాధములయి జిహ్వోద్రియచపలత్వమును నిరోధింపజాలక మధుమాంసాది దుష్పదార్థభక్షణమున కలవడియుండుటెంతయు నీచము. మనుష్యుడు ప్రకృతిని విస్మరించి మాంసాహారి యయినప్పటినుండియే వాని జీవితము సకల దుర్గుణముల కాకరమయి, పాశవిక జీవితముకంటె హీనాతిహీన మయిపోయినది.

“మాంసభక్ష్యై స్సురాపానై ర్ముఖైశ్చక్షురవజ్జితైః,
పశుభిః పురుషాకౌరై ర్భారాక్రాంతాన్తి మేదినీ.”

“మాంసభక్షకులును, మదిరాపానమతులును, నిరక్షురకుక్షులును నగు మూఢనరపశువులు భూదేవికి భారమయి యున్నారు.”

ఉత్తముడయి, ప్రేమస్వరూపుడయి దేవుని విచిత్ర లీలల కాదర్శస్వరూపుడయి జీవింపవలసిన ప్రతిగృహస్థుని నికేతనమున నేడు భుజించుటకయి వధింపఁబడుచున్న పశు పక్ష్యాదుల గణనకు మేరలేదు. నేటి సరరూపరాక్షసునకు నోరులేని పశుపక్ష్యాదులే ప్రియమగు నాహార మయ్యె. విలాసపురుషు లనేకులు మృగయావినోదమునకయి విషిన భూముల కరిగి లోకముతోడ నెట్టి సంబంధమును గలిగి యుండక, ప్రశాంతముగ జీవించు హరిణములను, తచ్ఛాబక ములను వన్యసూక్తిరములను గరుణమాలి వధించుచున్నారు. దయాశూన్యములును, రాక్షసములును, నీచములును నగు సిట్టి యాభేటములు సత్యధర్మసంరక్షకులయి మనవలసిన వీరమూరులగు క్షత్రియుల ధర్మములట ! అయ్యో ! విజ్ఞానము వికసించిన దనుకొనుచున్న యీ కాలమం దీరీతి మానవుని బుద్ధి మంటఁ గలిసెనేమి ?

హైందవుల పర్వములలోనికెల్ల సంక్రాంతి మహా పవిత్రమయినది. ఈ మాసము దినములలో హైందవస్త్రీ పురుషులెల్లరు సతిపవిత్రులై యుండి సత్పురుషుల చారిత్రముల సభక్తికముగ నాలించుచుందురు. గ్రామగ్రామములందును హరికథలును, హరిభజనలును, ధనుర్మాసమహోత్సవములును జరుగుచుండును.

దేవాలయములందు భారత భాగవత రామాయణ భగవద్గీతాది పవిత్రగ్రంథములు పారాయణ మొనరింపఁబడుచుండును. తనజీవితమునం దేనాడు హరిని స్మరింపనివారును సంక్రాంతి మాసములలో భగవన్నామస్మరణచేఁ దమగృహముల బ్రతిధ్వనింపఁ జేయుచుందురు. సంక్రాంతి పర్వము

నాఁడు నిత్యము గంజినీళ్ళను ద్రావి జీవించు కార్మికులును క్షీరాన్నములతో హాయిగ భుజింతురు.

పరమలుబ్ధులును బుణ్యవాంఛచే నెపుడులేని యశాదార్యముతోదీనులనువికలాంగులనుదృష్టిగాఁగుడువఁజెట్టుదురు. ఆచార్యులను, పండితులను ధనవస్త్రదానములచే సన్మానింతురు. స్త్రీలు తమ గృహముల నెల్లరీతుల సంస్కరించి వ్రతోపవాసములచేఁ బుణ్యము నార్జింపఁ జూచుచుందురు. ఈ మహాపర్వదినమందనుష్ఠింప మనపూర్వులచే విధింపఁబడిన ధర్మము లతిపవిత్రములు.

కోవిదులగు మనపూర్వు లీమహాపర్వమును హైందవజాతీయజీవిత సంస్కరణమునకయి యేర్పఱచియుండ నిట్టి సంకాంతిమహాపర్వసందర్భమున నేఁడు హిందువులొనరించు ఘోరదురాకృతములు, అమానుషకృత్యములు వర్ణనాతీతములు.

పారమార్థిక విద్య భారత వసుంధరయందు నశించి నప్పటినుండియు భౌతికవిద్య విస్తరిల్లి మానవుల సౌఖ్యతృప్తిను బెంపొందింపఁజేసినది. చదువ నేర్చినవారియందధిక సంఖ్యాకులు తమ విజ్ఞానమయ దృష్టిని సయితము సంకుచితపఱచి జనసామాన్యమునకు నహింసాధర్మాచరణ విషయమున దుస్సలహాల నొసంగ నారంభించినారు.

మనుష్యున కేదేని విశేషకారణమున వ్యాధి తటస్థించి నపుడు నేటి నవనాగరకతకు బానిసేడగు భిషగ్వరుఁడు శరీరదౌర్బల్యము బాపుటకును, దేహపాటవమును వృద్ధి నొందించుటకును మాంసాహారమే పరమాషధ మని నుడువు నంతటి

మాధ్యమునకు వశీభూతుఁ డయినాడు. నేటి యాచార్య శాస్త్రవేత్తల జ్ఞానశూన్యమగు దృష్టికి గర్వామును, నీచమును, అస్పృశ్యమును ధర్మహానికరిమును నగు మాంసము కంటె వేటొండు పౌష్టికాహారము స్ఫురింపకుండుట కడుంగడు శోచనీయము.

మాంసాహారముకంటె గోధుమలు, వేరుసెనగపప్పు కందిపప్పు, బాదముపప్పు, అక్రొటు, కొబ్బరి మొదలగు సాత్త్వికాహారపదార్థము లన్నియు దుర్బలశరీరమును, శల్యావశిష్టమగు కాయమును వజ్రసమానదృఢముగను, బలాధ్యముగను జేయఁగలవని ఆయుర్వేదమును, ప్రత్యక్షానుభవమును జాటుచుండ నాలుకరుచులకు బానిసలయిన వెట్టివెంగళిప్పలు మాంసముకంటె శరీరదార్ధ్యమును బెంచు నాహారపదార్థము లేదని వచింపఁ బూనుటెంతయు మాధసాహసము.

విలాసప్రియులును, ధనాధ్యులును, అనాగరికులును దమ యుల్లాసము నిమిత్తము పొలములందు వృక్షములపై గూండ్లు కట్టుకొని నివసించుచు నుననయినపుడెల్ల యంబరపథమునను, ధరణీతలమునను విహారమొనరించుచు, పరాత్పరుని మూర్తిభవించిన కరుణారూపములగు పాదపములొసంగు పరిపక్వఫలముల భక్షించి క్షోద్బాధను బాపుకొనుచు, పిపాస కలిగినపుడెల్లఁ బుణ్యాత్ముల దయాస్వరూపములగు పుష్కరిణులయొక్కయు, ఝరములయొక్కయు బవిత్రాంబువులఁ బాన మొనరించుచుఁ దమ శ్రావ్యములగు కంఠములనెత్తి యవ్యక్త మధుర స్వరంబున ననంతకల్యాణగుణార్ణవం డగు జగదీశ్వరుని నిరుపమాన దయావిశేషమును గీర్తించుచుండు

విహంగములఁ బట్టి పంజరములఁ బెట్టి వాని స్వేచ్ఛానంద సౌఖ్యముల భంగ మొనరించుచుందురు.

స్వేచ్ఛానందమును గోరు జీవులు దాస్యముచేఁగాని, నిర్బంధజీవితమునఁగాని లభించు పీయూషముకంటె, గంజిని, హంసతూలికా తల్పముకంటెఁ గఠిన శిలామయ భూతల శయ్యను విశేషముగఁ బ్రేమించుచుండుట సహజము. ఈ రహస్యము నెఱింగి మనుష్యులమగు మనము పక్ష్యాదుల యొక్క యమందానందకందమగు స్వేచ్ఛా జీవితమార్గమున కెట్టి యవరోధముల నకారణముగఁ గల్పింపరాదు.

అట్లొనరింతుమేని మనము భయంకరమగు హింస నొనరించినవారల మగుదుము ఏ పక్షి యయిన వ్యాధిచే బాధింపఁబడుచుండి మన దృష్టిపథమునఁ బడిన మన మద్దా నిని స్వగృహమునకుఁ దెచ్చి చికిత్సఁ గావించి, పోషించి స్వస్థత నందినపిదప దానిని యథాస్థానమునకుఁ జేర్చిన నెంతయో పుణ్య మొనరించినవారల మగుదుము.

తమ యావజ్జీవితమును మానవసేవకయి ధార వోయుచు మనుష్యు లొసంగు సామాన్యాహారమాత్రంబున సంతృప్తునిజెందు వృషభములు, గోవులు, అశ్వములు, ఎనుములు, దున్నలు వృద్ధాప్యమునకుఁ జిక్కినపుడుగాని, భయంకర వ్యాధులచేఁ బీడితములయినపుడుగాని దయలేని కర్మశ హృదయు లనేకులు స్వాధ్ధాంధులగు యిట్టి పసరములవలన నెట్టి ప్రయోజనము గలుగనేరదనియుఁ దా మొసంగు మేఠ విలువ నిరుపయోగ మగుననియుఁ దలంచి స్వల్పమగు విత్తము నవేక్షించి ఘోరరాక్షసులగు చర్మవ్యాపారులకు వధింప విక్రయించుచున్నారు.

ఇంతకంటె నిర్దాక్షిణ్యమగు మహాపాపము వేటొందు లేదు. మనుష్యుడు దీర్ఘజాడ్యగ్రస్తుఁడయినపుడు గాని, జరా భారమునకుఁ జిక్కినపుడుగాని తాను స్వస్థతయందున్నపుడు వెచ్చించు దానికంటె నమితధనమును నిజసౌఖ్యమునకయి వినియోగించుచు ఆత్మీయులచే దివారాత్రము లూడిగము (పరిచర్య) చేయించుకొనుచు నిరుద్యోగియ్యయిండి తన కుటుంబమున కేమాత్రము నుపకృతిఁ గావింపకుండియు స్వప్రాణసంరక్షణార్థ మెంతయో వ్యాకులని త్తముతో నుండు చున్నాడేగాని, జీవితకాలముసంతయుఁ దన హితమునకయి వినియోగించి విధివశంబున రోగపీడితమయినట్టియుఁ బ్రకృత నియమంబున జరావ్యధితంబయినట్టియు, తన్ను గన్నతండ్రిగ మది నమ్మినట్టియు, ఏపాపమెఱుంగనట్టియు నోరులేని మూగ పసరముల ధర్మముముందు మట్టిపెల్లలకంటె హీనములగు కనక ముద్రకలకయి కటికివాండ్రకు విక్రయించు టేటిన్యాయము?

సహోదరులారా! మీరీ విషయమయి దీర్ఘముగా విచారింపుడు. మనుష్యులమగు మనము యావజ్జీవితమును మనకు సమర్పించిన పశువులు వృద్ధాప్యముచేఁగాని, దీర్ఘవ్యాధిచేఁగాని ప్రయోజనమును గలిగింపలేనిస్థితియందున్నను మనము వాని పూర్వోపకారమును దలంచినయో, మనుష్యధర్మము యొక్క ప్రథమాంగమగు దయను సంస్కరించియో యవి బ్రతికియున్నన్నాళ్లు పోషించుట కర్తవ్యము.

క॥ సాధువులగు జంతువులకు

బాధలు గావించు ఖలుల † భంజింపని రా

జాధము బాయును స్వర్గ

శీఘ్రసములు వీటిఁబోవు † సిద్ధము తల్లీ !

—భాగవతము.

భారతీయులమగు మనము గోమాంసమును భక్షించు యవన చండాలాదుల రాక్షసాధములని నిరసించుచున్నారము. కాని కోళ్ళను, గువ్వలను, పావురములను, పందులను, గొట్టెలను, మేకలను వధించి భక్షించు మన హిందువులనుగూర్చి విచారింపకున్నారము. మాంసాహారప్రియుడగు హైందవుడు గోవధ పాపమని సంభావించుచున్నాడు. కాని కుక్కుట సూకర మేష మహిషాదుల సంహరించి భుజించుట పాపమని తలంపకున్నాడు.

దూరదృష్టిలేని హిందువు లనేకులు మహమ్మదీయ మతగ్రంథమగు ఖురాను గోవధ కియ్యకొనుచున్నదని భ్రమించుచు దానిని దూషించుచుందురు. పరమతసహన బుద్ధియు, విశ్వవిజ్ఞానానుభవమును లేని యమాయకులే యీ రీతి బొరపడుచుందురు. ఖురాను సమస్తజీవులందు దయగలిగి యుండు విషయమున మనవేదమునకంటె నుత్సాహముతో ముందంజ వేసియున్నదని హైందవసోదరులు గ్రహింపకపోవుట కడు శోచనీయము.

“The creation is of God’s family, for its sustenance is from him, therefore the most beloved unto is the person who doeth good to God’s family. Fear god in respect of animals; ride them when they are fit to be ridden and get off when they are tired. He who is not loving to God’s creatures and His own children, God will not be loving to him. God has created the quadrupeds to be beast of burden and He has created vegetables and cereals to serve as food for man. God does not want the flesh of your sacrifices nor the blood of animals, but He wants your sanctity only.”

—From Koran Surate IXXX by Mirza Abdul Fazal.

“సృష్టి దేవునికుటుంబము. దేవుడే దీనిని బోషించుచున్నాడు. కావున దేవుని కుటుంబమునకు మేలు విశేషమొనరించినవాడే దేవునిప్రీతికిఁ గాత్రుడగుచున్నాడు. దేవునిజూచి పశువుల నాదరించు విషయమున భయపడియుండుము. అవి మంచిస్థితియందున్నపుడే వానిచేఁ బనిజేయించుకొనుము. అవి యలసియున్నవని గ్రహించినంతనే వానికి విశ్రాంతి నొసంగుము. ఎవఁడు దేవుని కుటుంబమగు పశువులను, వాని బిడ్డలను బ్రేమించుచుండఁదో వానిని దేవుడును బ్రేమింప నొల్లఁడు. దేవుండు చతుష్పాత్తులను బరువుల మోయ సృజించియున్నాడు. శాకాదుల మానవాహారమున కుత్పత్తిఁ జేసినాడు. దేవుఁడు మీ బలిదానములయొక్క మాంసమునుగాని, పశ్యాదుల రక్తమునుగాని కోరఁడు. ఆతఁడు మీయొక్క చిత్తశుద్ధినే యభిలషించుచున్నాడు.”

—ఖురాను సూరతునుండి మీర్జాలబుల్ ఫజల్ గారిచే ననువదింపఁబడెను.

మహమ్మదీయనేదముయొక్క యహింసాతత్వాలంకారములగు నీవాక్యరత్నముల నాలకించిన నే హైందవ విద్యాధికుఁడు ఖురాను నొక పవిత్రవేదముగ భావింపకుండ నుండఁగలఁడు ?

ఉర్దూభాషలోనున్న “అగ్బరు-ఆయినా”అను గ్రంథములో జగద్వంద్యుఁడును, జగద్విఖ్యాతరాజ్యాంగవేత్తయునగు నగ్బరుసార్వభౌముఁడు మాంసభక్షణము పరమ ధర్మమగు నహింసకుఁ బ్రబలశత్రు వనుటెఱింగి విసర్జించివైచినటుల వ్రాయఁబడియున్నది.

అందే యతని చెలికాడును, సచివుడును, ఆసాన పండితుడును నగు నబుల్ ఫజలు బౌల్యమునుండియు నహింసారతుఁ డనియు నుల్లేఖంపఁబడి యున్నది. ఈ రెండు యుద్ధంతములు మహమ్మదీయజాతి కాదర్శపురుషులయిన, అగ్బరు అబుల్ ఫజలు ప్రభృతులు లోకమున కహింసాతత్వమును జాతీయున్నటులఁ దెల్ల మొనరించుచున్నవి.

కైస్తవమతమును జీవహింస నంగీకరించుట లేదు. పరమశాంతమును, విశ్వప్రేమసిద్ధాంతమును లోకమునకుఁ జాటి లోకకల్యాణము నిమిత్తము తన ప్రాణముల ధార వోసిన సర్వసంగపరిత్యాగియగు జీససు జీవుల హింసించుట కెట్లంగీకరించును ? ఓమనే మానవుని యుత్తమధర్మ మని జీససు బోధించియుండ నేడు కైస్తవులు సామ్రాజ్య తృష్ణాపీడితులయి మానవరక్షధారలచే భూమిని దడిపివేయుచున్నారు. తమ వేదములు నిషేధించుచున్నను హిందూ మహమ్మదీయు లేరీతి విషయలోలురయి, దయాశూన్యులై జీవులసంహరించి మాంసాహార మొనరింప నలవడియున్నారో అదియేచందమున కైస్తవులును మాంసాహారప్రియులై నారలే కాని వారి వేదమగు బైబిలును బ్రాణిహింస నంగీకరించుటలేదు.

“I delight not in the blood of goats, sheep and birds.”

—Holy Bible

“నేను మేకలయొక్కయు, గొట్టెలయొక్కయు, పక్షులయొక్కయు రక్తమును బ్రవహింపఁ జేయుటకు సంతోషింపను.”

—బైబిలు.

ఈ విషయమునే సమర్థించుచు మహాత్ముండగు భీష్మాచార్యులు ధర్మజున కెఱింగించిన నీతిపద్యము సంస్కరణీయము.

“అ॥ అన్యమాంసమున నిఃజాంగ మాంసంబుఁ బో
పింతు ననుట కంటెఁ ద జేటు లేదు
మాంసభక్షణంబు ద మానుటకంటెను
మేలులేదు కర్మ ద జాలకమున.”

ధర్మములలోనికెల్ల భూతదయ యుత్కృష్టమగు ధర్మమని వైదికవిజ్ఞానసంపన్నులకును, శ్రీ బుద్ధుని జన్మభూమి వాసులకును వేఱుగా నుడువఁ బనియుండదు. ఏ దుష్టసాంగత్యమునయిన హిందువులు మాంసభక్షణమున కలవడి యున్నచోఁ బశ్చాత్తాపపూర్వకముగా నీశ్వరుని యెదుటఁ బ్రమాణ మొనరించి యహింసావ్రత దీక్షాబద్ధులగుట శ్రేయస్కరము. భూతదయను గుఱించి నుడువని మతగ్రంథము లేవియు లేవు.

“తే॥గీ॥ అన్ని తపములకును బెద్ద ద యన్ని దానములకు నెక్కువ, యన్ని నోములకు హెచ్చు అన్ని తీర్థములకునుఁ గన్నాకు వినుమ .
భూతదయకంటె ధర్మంబు ద భూమి తేదు.”

—దేవీభాగవతము.

ఈ దిగువ నుదహరింపఁబడు ప్రమాణవాక్యములచే శాస్త్రములందే కేవలము విశ్వాసముగలవారి కహింస యందు భక్తి యేర్పడఁగల దని నమ్ముచున్నాడను.

ఏవాజినం పరిపశ్యన్తిపక్వం య ఈమాహుః సురభి ర్నిర్వృతేతి యేచార్వతో
మాంసభిక్షా ముపాసత ఉతో తేషా మభిగూర్తి ర్న ఇన్వతు.

—ఋగ్వేదము.

“అన్నమును జలమును శుద్ధపఱచి పక్వ మొనరించి
భుజించునట్టియు, మాంసాహారమును వినర్జించినట్టియు మను
ష్యులే శ్రేష్ఠులు.”

ఇమ మార్జాయం పరుణస్య నాభిం త్వచం పశూనాం ద్విపదాం చతు
ష్పదాం, త్విః ప్రజానాం ప్రథమం జనిత్ర మగ్నే మాహింసీ.

—యజుర్వేదము.

“ద్విపదములు గల మనుష్యులను, పశ్చ్యాదులను,
చతుష్పదములు గల గోవు, మేక, గొట్టె మున్నగు పశువు
లను హింసింపరాదు.”

‘పశూన్ పాహి’ ‘పశువుల రక్షింపుడు’ ఇదియు
వేదవాక్యమే !

య ఆమం మాంస మదన్తి పౌరుషేయంచ యేక్రవిః

గర్భాన్ భాదన్తి కేశవస్తానితో నాశయా మసి.

—అథర్వణవేదము.

“మాంసమును, అండములను భక్షించువానిని ధరణీ
పతి సంహరింపఁదగును.” ఇవియేకాక వేదములం దెన్నియో
ప్రమాణవాక్యము లై క్యకంఠమున జీవహింసను నిషేధించు
చున్నవి. చతుర్వేదములందును భూతదయయొక్క ప్రాముఖ్య
మునుగూర్చి గంభీరముగా నుగ్గడింపఁబడి యున్నది. వేద
ముల దైవవిరచితగ్రంథములని విశ్వసించు హిందువులు
కేవల శాస్త్రప్రమాణములనే సత్యాన్వీక్షణమున సంగీక
రించువా రగుటచే నీ వేదప్రమాణములతో నిత్య మహింసా
వ్రతదీక్షితులయి వరలుచుందురుగాక !

మన ప్రాచీన మతగ్రంథములందు వేదములే గాక వేదేతరము లగు పవిత్రగ్రంథము లన్నియు నహింసాధర్మమును సమర్థించియుండిన విధము కడు ప్రశంసా పాత్రమయి వెలయుచున్నది.

ఆహారశుద్ధా సత్వశుద్ధిః,
సత్వశుద్ధా ధ్రువా స్మృతిః.

—ఛాందోగ్యోపనిషత్తు.

“ఆహారశుద్ధిచే భావశుద్ధియు, భావశుద్ధిచే స్థిరబుద్ధియుఁ గలుగును.”

ఈ యుపనిష ద్వాక్యము మాంసాహారమును నిషేధించుచున్నది.

తత్రాహింసా సత్యాస్తేయ,
బ్రహ్మచర్య పరిగ్రహో యమాః.

—పాతంజలియోగసూత్రములు.

“(అష్టాంగయోగములలోఁ బ్రథమ మగు) యమమును సిద్ధిప్రద మొనర్చుటకు అహింస, సత్యము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము ముఖ్యాంగములు.” పాతంజలి వచించిన యీ సూత్రముచే యమముయొక్క యంగములలోనికెల్ల నహింసయే తొల్లింటి ముఖ్యధర్మమైనటుల స్పష్టపడుచున్నది.

దుష్టం హింసాయామ్,
తస్య సమభిహారతో దోషః.

—వైశేషిక సూత్రములు.

“మద్యమాంససేవానిరతుఁ డగు వ్యక్తి దుష్టుఁడు. అట్టి దుష్టుని సాంగత్యము దోషప్రదము.” అని కణాద

మహర్షి తన వైశేషిక సూత్రములయందుఁ బ్రతిపాదించి యున్నాఁడు.

గీ॥ వినుము చంపుటయును జంపఁబనుచుటయును
కల్మషంబుల కెల్ల నశ్శలము లధిప !

—మహాభారతము.

మహమ్మదీయమత వేదమగు ఖురానుషరీఫు హింసా విధానము సంగీకరింపదను మాట ధ్రువపటచియ్యేయుంటిని. సంస్కరణప్రియుఁడును, ధీరుఁడును, ప్రజాహితాభిలాషియు నగు నాళ్లను అమీరు అమనుల్లా చక్రవర్తి యహింసాభివృద్ధి కెంతయుఁ దోడ్పడి లోకసంస్తవ భాజనుఁ డయి యున్నాఁడు.

మహమ్మదీయ మతమునకు వన్నెఁ దెచ్చియుండిన మహాత్ముండగు కబీరుదాసు హింసను నిషేధించి భూతదయను లోకమునకుఁ జాటియుండిన విధము జగద్విదితము.

అబ్దుల్లా మనూద్దను మహమ్మదీయ సాధుప్రవరుఁడు “తనసౌఖ్యమునిమిత్తము బుద్ధిపూర్వకముగ నేజీవిని హింసించినను మనుష్యుఁడు పాపియయి దేవునిచే దండింపఁబడఁగలఁడు” అని వక్కాణించెను.

మహమ్మదీయుఁడును, పండితుఁడును నగు - అలీ తనచే రచింపఁబడిన ఇజారిహెక్కను గ్రంథమున నుడివిన వాక్యములు పఠనార్హములు:—

“మహమ్మదీయభ్రాతలారా ! మీ దేవుఁడు పూజలం దర్పితమగు మాంసమునుగాని, పశువుల రుధిరమునుగాని

స్వీకరింపఁడు. అతఁడు సదా మీచిత్తశౌచమునే యభిలషించుచుండును. కావున మీరు కరుణారసార్ద్రహృదయులరయి, పవిత్రస్వాంతులరయి, పాపభావవిహీనచిత్తులరయి, మిమ్ము సంరక్షకులుగను, తండ్రులుగను, నాథులుగను మది నెంతయు నమ్మి మిమ్మాశ్రయించియుండి సదా మీ హితమునకయి తమ దేహప్రాణముల సమర్పణ మొనరించుచున్నదీన మూక పశు సంతతిని హింసింపకుఁడు. సంహరింపకుఁడు. దయామయుఁడగు దేవుని బడయుటకు మీ రీ రీతి భూతదయార్ద్ర హృదయులగుటకే మీ మతము మిమ్ము హెచ్చరించుచున్నది.”

ప్రపంచమందలి యీ యా మతమును సంతరములేక సమస్తమతములు లోకశాంతిస్థాపనమున. కయి భూతదయ ననన్య సామాన్యోత్కృష్టధర్మముగ సిద్ధాంతీకరించియుండ సకల మతావలంబులు భ్రష్టులయి, పతితులయి తమ మత గ్రంథముల నెన్నింటినో ప్రక్షిప్తములఁ జొప్పించి జీవహింసను ధర్మముగఁ జేసి హింసామయజీవను లయినారు. ఇది సిగ్గు.

శ్రీ బుద్ధప్రభు వీ దేశమునం దవతరించి యుండిన నాటికి బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతరు లను భేదములేకయే భారతీయు లెల్లరు యజ్ఞప్రియులయి పశువుల రక్తమాంసపిండములతో భూలోకమునంతయు నింపివేయుచుండిరి. వైదిక మతము నిశ్చయించి యుండిన పవిత్రమగు యజ్ఞవిధానము ఘోరహింసా ప్రధానమగుటచే బుద్ధుఁ డద్దానిని నిర్ములింప యత్నించి యుండెను. యజ్ఞ మనఁగాఁ ద్యాగ మను నర్థ

మును నేటికిని హైందవపండితులు గ్రహింపకుండుట శోచనీయము.

నేడు మహాత్ముఁ డొనరించుచున్న మహాయజ్ఞము త్యాగప్రధానమయినది. గాంధీమహాత్ముఁడు నిష్కామబుద్ధితో ధర్మసంస్థాపనార్థము సేయఁబడు నాత్మబలిదానమునే యజ్ఞమని వచించియున్నాఁడు. శ్రీ బుద్ధప్రభువు ఆత్మ సంస్కరణాభ్యుదయములకు నలుపఁబడు త్యాగమును, తృష్టావినాశనమునే యజ్ఞమని నుడివియున్నాఁడు.

“రాష్ట్రం వా అశ్వమేధః అన్నగ్ం హి గాః.

అగ్నిర్వా అశ్వః ఆజ్యం మేధః.”

ణము.

“భూపతి రాష్ట్రమును ధర్మయుతముగాఁ బాలించుట, అగ్నియం దాజ్యాహుతి (ఘృతము, ధాన్యము మున్నగునవి) సేయుట అశ్వమేధము. అన్నము, పృథ్వీ, ఇంద్రియములు మున్నగువానిని బవిత్రీకరించుట గోమేధము.”

అతిప్రాచీనములగు మన యార్షగ్రంథములు యజ్ఞవిధానము నీ రీతి గాంధీమహాత్ముని యాత్మసమర్పణమహాయజ్ఞమునకుఁ దుల్యముగ సిద్ధాంత మొనరించియుండ మూఢులు యజ్ఞమును బశుమారణముగఁ జేయుట విచారకరము.

శ్రీ బుద్ధప్రభువును, జీనసుప్రభువును, గాంధీ దేవుఁడును నుడివియున్న యజ్ఞపద్ధతినే వేదమందలి జ్ఞానయజ్ఞవిధానము సమర్థించుచునే యున్నది. ఇది కడు ప్రశంసార్హము.

అహింసకుఁ బెట్టనిపేరును, పుట్టినిల్లును నగు జౌద్ధమతమునుగూర్చి వేఱుగ నుడువఁ బనిలేదు. బుద్ధుఁడు భువి నవతరించినదే హింసానివారణార్థము. జౌద్ధుల పవిత్ర వేదముగు ధమ్మపదము నూలసూక్ష్మముగు హింస నంతయు సంపూర్ణముగ నిషేధించి యున్నది. ప్రపంచమందు నేడున్నవి సుప్రసిద్ధములగు మతములు నాలుగే.

అం దతివిశాలమయినది జౌద్ధము, రెండవది క్రైస్తవము, మూడవది మహమ్మదీయము, నాల్గవది హైందవము, లోకవిఖ్యాతములగు నీ నాలుగు మతములును జీవహింసను నిషేధించుచు నహింసా సిద్ధాంతమును సమర్థించి యున్నవి. పారసీకుల జండవేస్తావంటి వేదమును హింస నంగీకరించుట లేదు. ఆర్యసమ్రాజ బ్రహ్మసమ్రాజములు అహింసను ముఖ్య ధర్మముగ నవలంబించియే యున్నవి.

మానవజీవితోపాధికి ముఖ్యవృత్తియగు సేద్యమును సంరక్షించు పశువులు నేడు కోటానుకోట్లుగ మనుష్యులచే వధింపఁబడుచుండుటవలననే మనుష్యజాతియం దనేకులు దుర్భర దారిద్ర్యమహా పిశాచపీడితులయి 'అన్నమో రామ చంద్రా' యని యాకటిచిచ్చునకుఁ దాళఁజాలక బొబ్బలిడుచున్నారు. క్షీరమును, ఘృతమును, దధిని, తక్రమును, ఎఱువును దన జీవితకాలమంతయు నొనంగుచున్న గోవు, ఎనుము మున్నగు జంతువులను, క్షీర దధి ఘృతములను, కంబళును బ్రసాదించుచున్న గొఱ్ఱెలను, మేకలను, దేవుఁ డొసంగిన ఘటికాయంత్రమో యన కాలముఁ దెలుపుచుండు కుక్కుటములను, ప్రపంచశుద్ధికిఁగోఱు లోకమందలిమలమును భక్షించుచు

జీవించుచున్న సూకరములకు జలమందు నివసించుచు, మాలి న్యమునుభవించి జలశుద్ధి యంతము లననొప్పు మత్స్యము లను, హాయిగా నాకాశమండలమున నెగురుచుఁ దమ యాట పాటలచే మన హృదయముల కాహ్లాదమునొదవించు గువ్వ, పావురము మున్నగు నభశ్చరములను దయమాలి, స్వప్రయోజనము నెఱుంగక, దేవుని మఱచి సంహరించుటకంటె ఘోర దుష్కర్మ మతేమి కలదు? మనుష్యు లేనాఁ డిట్టి దయా శూన్యములగు ఘోరకృత్యముల మానుదురోనాఁడేధన్యులు.

దయలేనివాఁడే రాక్షసుఁడు. దయలేనివానిని సదా రాక్షసాధమునిగ వర్ణించుమనుష్యులునోరెఱుంగని పశువుల యెడ నిర్దయులగు టేటి న్యాయము? దయగల తల్లి తన గడుసుపిల్లవానియందుకింటె నమాయకుఁడగు మూగబిడ్డ యందు విశేషమగు దయను గలిగియుండును. మన మూగ బిడ్డకంటెఁబశువు మూకస్థితియందుండును. దానికి నోరులేదు. జ్ఞానములేదు. పాప మెఱుంగదు. యథాశక్తి లోకసేవ యొన రించుచుండును. అయ్యో! అట్టి మూగబిడ్డల కంతములఁ దెగ నఱుకు మానవులారా! మీచి తము లెంతవ్రజసమానములు?

“శాంతికుల్యం తపో నాస్తి న సంతోష త్వరం సుఖం
నాత్మప్రయాః పరో వ్యాధి ర్నచ ధర్మో దయాత్పరః.”

“శాంతికిఁ దుల్యమగుతపస్సును, సంతోషమునకు సరి వచ్చు సౌఖ్యమును, తృప్తి కీడగు వ్యాధియును, దయతో సమానమగు ధర్మమును లేదు.”

కావుననే శ్రీకృష్ణుఁడును భగవద్గీతయందు “అహింసా పరమో ధర్మః, అహింసా పరమో యజ్ఞః” అని వచించి

యున్నాడు. ఈశ్వరసందనులగు నోమానవసహోదరులారా ! మీ రెల్లవిధములఁ బశువధల నిరోధించివేయ యత్నింపుడు. జీవకారుణ్య మెపుడు మీ హృదయములందు సిరముగనాటు కొనునో, అపుడే మీ దాశవత్సము నశింపఁ దిరిగి మానవ త్వము ప్రాప్తించును. మీ పాదముల సూక్ష్మమగు కంట కము గ్రుచ్చుకొనినంతనే జీవసామాన్యమగు బాధచేఁగు యో మొట్టోయని దేవునిఁ బ్రార్థించుమీరు వాడిక తులచే మూక పశువుల ఖండించునపు డవి యశ్రుధారల వర్షింపఁజేయుచు రక్షించువారు తేరాయనితమదైన్యదృష్టుల వ్యాకులహృదయ ములతోఁ జతుర్దిశలఁ బ్రసరింపఁజేయుచు హోరుహోరున నడలుచు దేవాదేవాయని యెట్టిపరితాపము నందుచుండునో క్షణమాత్రకాల మూహించుకొనుడు.

బాధ సమస్తజీవులకు దుర్భరమయియున్నదని గ్రహించియే విజ్ఞానధనులగు నార్యులు 'ఆత్మవత్సర్వభూతాని'యని వచించియున్న పూతవాక్యమును విస్మరింపకుడు.

వీ బ ది యా త వ ప్ర క ర ణ ము

అనివార్యమగు హింస, హింస కాదు

దుస్సాంగత్యమునను, దుర్విషయ చింతనమునను, దుర్వ్యసనప్రభావంబునను నిరంతర మాంసాహారభక్షణమున కలవడిన సాక్షులును, నిరక్షులును నహింసాధర్మానుష్ఠానము సృష్టియందెవ్వారికిని సాధ్యముకాని కార్యమనియు, నెన్నివిధముల శ్రమఁజేసినను, ధర్మజ్ఞానకరుణాదికములఁ గలిగి సాధుమార్గంబున వర్తింపవలెనన్నను హింస యేదియో యొకరూపంబునఁ దటస్థమగుచునే యుండును. గావున నహింసావ్రతము నవలంబింప యత్నించుట వెఱ్ఱితనమనియు, వ్యర్థశ్రమమనియు గంభీరోపన్యాసముల నొసంగువారు నేఁడు ప్రపంచమునం దనేకులు కాననగుచున్నారు.

అట్టి మహనీయులవాద మున్నతసాధము నాతోహింప సోపానపరంపరల ననుసరించుచుండఁ బ్రమాదవశంబున నొక సారి యొక మెట్టునుండి కాలుజారి క్రిందకు దిగఁబడిన కారణమునఁ బునరారోహణ మసంభవ మని వచించువారి బుద్ధి హీనతను గలిగియున్నది. పంచభూతములచే నిర్మితమయిన దేహ మున్నంతవఱ కేదియో యొక విధమున హింస కలుగుచుండు ననుమాట వా సవమే.

మానవదేహనిర్మాణమే హింసనుండి కలిగియున్నది. జీవకణములతోఁ గూడియున్నట్టియు, దేహమునకు జీవశక్తిని పోషకసామర్థ్యమును బ్రసాదించు శుక్లశోణితములు స్త్రీ పురుషసంగమమున సప్తపడనిదే పిండోత్పత్తి కానేరదు. ఆ పిండము మాతృదేవియొక్క దేహమునఁ గొంత భాగమును హరింపనిదే శిశురూపమును దాల్చుదు. తచ్చిశువు జన్మానంతరమయిన మాతృపీడనవృత్తినుండి నివృత్తిజెందెనాయన్న లేదు. తల్లియొక్క రక్తమును స్తన్యరూపమునఁ బానమొనరించి నిజదేహపోషణ మొనరించుకొనుచున్నయది

ఈ రీతిగా మానవదేహధారణయే యొక విధమగు హింస కెడ మొనంగుచున్నది. తల్లి యిన్ని విధముల శిశువుచే హింసింపఁబడుచుండియుఁ గినియక శిశుకృత్యమును హింసయని భావింపక, హర్షించుచు సంతానవాత్సల్యమును బ్రకటించుచున్నయది. కారణ మేమన ననివార్యమగు నిట్టి హింసను మాతృదేవి యహింసాధర్మముగనే భావించుచున్నది. కాని హింసగఁ దలపోయుచుండుట లేదు. ధర్మవ్యాధుఁడు భారతమునఁ గౌశికునితో వచించినవిధమున జగత్సర్వము జీవమయంబుగ నున్నది. కాన జగమందున్న యెట్టి సాధు సత్తమునకయిన నహింసాధర్మమును సమగ్రముగ నాచరించుట కేవల మసంభవ మయియున్నది.

చ॥ సలీలములుర్వియాకసముసర్వముజంతుమయంబుగావునన్ గలుగు నవశ్యము న్నకల కర్మములందును హింస దీనికిన్ దొలఁగినదేహయాత్రయును దుర్ఘటమైనటులుండునింతయుం దలపరు హింసచేయమని తారుచరింతురుకొంద టిమ్మహిన్.

నిశ్చయముగ మన మాప్రభునించు వాయువునందును పాన మొనరించు సలిలమందును మన దృష్టికిఁ గానరానంతటి సూక్ష్మాకృతీయందున్న లక్షోపలక్షలగు జీవరాసులు కలవు. మానవుని యే యవయవము చలించినను జీవహింస వాటిల్లుచునే యుండును. ఇట్టి యనివార్యములగు క్రియల నన్నింటి హింసగఁబరిగణింప నారంభించినచో విశ్వమునజీవయాత్రయే దుర్లుట మయిపోవు ననుట సత్యము.

మానవాసాధ్యమగు నీసమస్యనుగూర్చి సర్వజ్ఞుండగు నీశ్వరుఁడు విచారింపనగుఁగాని మనము విచారింపఁజాలము. అవ్యక్తముగా, అప్రయత్నముగా నీరీతి హింస మనచేఁ గావింపఁ బడుచున్నదని భావించి మన మనావశ్యకముగా, బుద్ధిపూర్వకముగా మేకలను, గొఱ్ఱలను, కోళ్ళను వధించి భక్షించుట న్యాయము కాఁజాలదు. సృష్టియందు కంద మూలములు, ఫలములు, శాకములు, ధాన్యములు లేని పక్షమున మనుష్యుఁడు గత్యంతరములేక సాధుజంతువుల వధించి భక్షించి జీవించుచున్నానని వచించిన సహేతుకముగ నుండ వచ్చును. కాని, అమూల్యములును, రుచ్యములును నగు సకల పదార్థములఁ గలిగియుండి మాంసభక్షణమునకుఁ గడంగుటకంటె రాక్షసమును, నికృష్టమును నగు కృత్యము మఱొకటి లేదు.

మ॥హాలికుండెంతయునోజదున్న నెడనీఁరాగ్రంబునంబొందిస్తా
ణులనేకంబులుసచ్చహింసయదియాఁనో కాదో వేయేల మ
ర్త్యులునేలంజరియించుచోఁబదములంఁద్రొక్కంబడుంబెక్కుజం
తులుహింసావిధి గాదనంగవశమే ఁదోషజ్ఞయూహింపుమా.

—భారతము.

వాస్తవమాలోచింపఁ బ్రకృతీసామాన్యమగు జీవితోపాధి నిమిత్తము పొసఁగుచుండు హింస యహింసగనే పరిగణింపఁ బడవలసియున్నది. మనుష్యుఁడు స్వయముగ సదా స్వీయసౌఖ్యము నభిలషించుచుండువాఁ డయియుండియు నొక్కొకప్పుడు తన దేశమునుబుద్ధిపూర్వకముగా హింసకుఁ బాల్పడఁ జేసికొనుచున్నాఁడు. మనుష్యుఁడు స్వవిషయమునందే యనివార్యమగు పీడకు గుఱియగుచుండ నితరజీవరాసుల విషయమున నబుద్ధిపూర్వకముగా వాటిల్లు హింసను గూర్చి విచారింపఁ బనియే యుండదు. అకారణముగను, అన్యాయముగను, బుద్ధిపూర్వకముగను, స్వార్థపరత్వము చేతను, కామాంధతవలనను సలుపఁబడు హింసయే పరిత్యాజ్యమగు హింసయనియు, తదితర మహింసయే యనియు గ్రహింపవలసి యున్నది. ఈ భావమునే సమర్థించుచున్న భారతమందు గల పద్యమును విలోకింపుఁడు.

“గీ॥ హింససేయనివాఁడు లేఁ † డిజ్జగమున
నొక్కఁడైనను దమ తమ † యోపినట్లు
హింస తెరువున కెడగల్గి † యేగవలయు
నదియ చూవె యహింస నా † నతిశయిల్లు.”

విద్యార్థులారా ! అహింసనుగూర్చి నే నింతవఱకు బోధించియున్న విషయములందలి సత్యమును గ్రహించి హృదయపూర్వకముగ స్వీకరింపుఁడు. మీ జీవితములయందు నహింసావ్రతానుష్ఠానమున కెంత ప్రాముఖ్యము నొసంగఁ గలరో, అంతగా ధన్యులు కాఁగలరు. మానవుని జీవితము శాశ్వతమయినది కాదు. సంపదలు స్థిరములేనివి. వాంఛలు,

సౌఖ్యములు క్షణికములు. బంధుబాంధవులు బుద్బుద ప్రాయము. మన మీ తనువులఁ బాయునపుడిం దొక్కటియు వెంట వచ్చునది లేదు.

మన మొనరించిన మన పాపపుణ్యములే పరలోక యాత్రాసందర్భమున మనల వెంటాడు నేస్తములు. కావున నాయనలారా! కేవలము మీరొక్క పరమార్థమును జూచు కొనుటే కాక, ఐహిక జీవితశాంతి నపేక్షించియు, ఆర్థిక శ్రేయస్సు మది నొచియు, భగవంతునిశాసనముల బుద్ధిచే గుర్తించియు, ఏపాప మెఱుంగని మూకజీవములందు దయఁ దలచియు, క్షణికమగు జిహ్వాభిరుచి నింద్యమని గ్రహించియు సత్వరమే మాంసభక్షణమును వర్జించివైచి, అహింసా వ్రతదీక్షు లగుఁడు. శుభమస్తు !

ఏ బ ది ఏ డ వ ప్ర క ర ణ ము

ధ ర్మ ము

“చలా లక్ష్మీ శ్చలా ప్రాణా శ్చలా జీవితమానవా,
చలాచలతి సంసారో ధర్మ ఏకో హి నిశ్చలా.”

“ధనము, ప్రాణము, జీవితము, సంసారము సర్వము నశించిపోవునవియే. కాని, ధర్మ మొక్కటిమాత్రము క్షయముగాక సుస్థిరమయి యుండును.

అనంతమగు దేవుని సృష్టియొక్క తత్వము కడు నిగూఢమయినది. మనుష్యుఁ డెంతయో శ్రమమొనరించి, బుద్ధి బలము నుపయోగించినఁగాని విశ్వముయొక్క సత్యమును, విశ్వమందలి హితాహితకరములగు పదార్థముల వివరణమును గుర్తెఱుంగఁజాలకున్నాఁడు. అంతరాత్మయొక్క ప్రభావమే సమ స జీవరాసులలో మేధావంతుఁ డగుటకు మనుష్యునకుఁ దోడ్పడియున్నది.

ఈ విశ్వమందలి ప్రతిపదార్థమును ద్వైతతత్వ సముపేతమయి యుండుటచే సౌఖ్యానందశాంతుల సదా యన్వేషించుచుండు మానవులు త్వరపడి వివేచింపకయే యే వస్తువును సంపాదించుటయు, ఏకార్థము నాచరించుటయు సమంజసము గాకున్నది. కోలాహలప్రపూర్ణమును, సందేహభయ సమన్వితమును, సారాసారసముపేతంబును, త్యాజ్య గ్రాహ్య

పదార్థ యుక్తంబును నగు ప్రపంచరంగంబున విచక్షణా శక్తిని ముఖ్యావలంబనముగఁ గొని మనుష్యుఁ డనేకకార్యముల స్వీయ హితమునకయి యాచరించుచున్నాఁడు. మానవుని ముస్తిష్కమున వాసనాసంస్థారముల ననుసరించియే విశ్వమందలి యొక వస్తువు మనకు సుఖదుఃఖములఁ గల్పించుచుండు ననుమాట వాస్తవము. మనుష్యుఁడు తన జీవిత సంగ్రామంబునఁ గర్తవ్య పథమునఁ దటస్థించు కొన్నిపదార్థముల స్వీకరించుటకును మఱి కొన్నింటిఁ బరిత్యజించుటకును బాధ్యుఁ డగుచున్నాఁడు.

ఏ మానవుఁడును నిరుద్యోగిగఁ బ్రపంచమందు జీవింపఁ జాలఁడు. కర్మాచరణము జీవి కనివార్య మగు ధర్మము. సమస్త ప్రపంచము కర్మావలంబితము. ఆచరణ యోగ్యమగు వృత్తిని సాధింప నుపక్రమించుట కే ప్రవృత్తి మానవుని సదా పురికొల్పుచుండునో, అట్టిదే జ్ఞానము లేక అంతరాత్మయొక్క వికాసము. మానవుని కాచరణ యోగ్యము కానట్టియు, హిత ప్రతిపాదకము కానట్టియు నాచరణమున కే ప్రవృత్తి మానవుని వానిహృదయాంతరాళము నుండి ప్రోత్సహింపఁజేయుచుండునో, అదియే యజ్ఞానము, లేక ఆత్మయొక్క పరమదౌర్బల్యము. ఈరెండు ప్రవృత్తుల సంతత ప్రవాహంబున మానవజీవిత నౌక తేలియాడుచుఁ బ్రయాణ మొనరించుచుండును.

ఇం దొక్క ప్రవృత్తియొక్క ప్రేరేపణంబున మానవునిచే నాచరింపఁబడునది సత్కర్మ. మఱొక్క ప్రవృత్తియొక్క ప్రోద్బలంబున మానవుఁడొనరించునదియే దుష్కర్మ. సత్కర్మయొక్క పరిణామమున సౌఖ్యానందములు కలవు.

దుష్కర్మయొక్క ఫలితమున శోకభయములు కలవు. మానవుని యావజ్జీవితాభీష్టములు సిద్ధించుటకు సత్కర్మ సహకారియగుచుండ, దుష్కర్మ యనేకములగు పతిబంధకములఁ గల్పించుచుండును.

ఈ రహస్యము నెఱింగిన ప్రతి మనుష్యుఁడు సత్కర్మ సత్వరసంపాదనార్హ మయిన దనియు, దుష్కర్మ శీఘ్రపరిత్యాగ భాజన మయినదనియు సులభముగా నిశ్చయింపఁగలడు. ఇట్టి నిశ్చయానంతర మెట్టి సామాన్యమానవుఁడయినను వ్యష్టి సమష్టిజీవితమునకు శ్రేయస్కరమగు కర్మాచరణమును, భావధారణమును ధర్మమనియు, తినకును, లోకమునకును హితము నొడఁగూర్చజాలనట్టి భావపరిగ్రహణమును, కర్మానుష్ఠానమును సధర్మమనియు స్పష్టముగా గ్రహింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

“యతోఽభ్యుదయ నిశ్శేయస్సిద్ధిః స ధర్మః”

“ఏ శుభగుణముల ధారణముచే మానవుని యెహిక పారమార్థికోన్నతి కలుగునో, అదియే ధర్మము.”

ధర్మ మిట్టి పరమపావనమగు వస్తువుగటవలననే దాని నీశ్వరస్వరూపముగ గురుజనులు నిశ్చయించియున్నారు.

“అ॥ సకలపుణ్యకర్మచయమును నొక దెస

వినుము పాడిదప్పకునికి యొక్క

దిక్కు దీని శ్రుతులు ♦ తెలివెడు నెడఁబాడి

కలిమి యెందుఁ బెద్దగా నుతించె.

—మహాభారతము.

“అ॥ ధర్మమునకుఁ గీడుదలఁచినవాఁడు ౭

దుష్టమార్గుఁ డౌను♦దో)వ చెడును.”

అని వేమనార్కుడు నుడివియున్నాడు. మానవుని యొక్క కల్యాణమును, సమస్త విశ్వముయొక్క మంగళమును సేకరింపఁగలట్టి కర్మలన్నియుఁ గర్తవ్య మను పేరను, ధర్మ మను నామంబునను వ్యవహృతము లగుచున్నవి. వీనికి విరుద్ధములయి, విశ్వకల్యాణదాయకములు కానట్టి కర్మలెల్ల నధర్మములనఁబడుచున్నవి. కావున సమస్త ప్రపంచమునకు సారభూతమును, సజీవమును, సన్మానయోగ్యమును నగునదే ధర్మము. ధర్మముకంటెను నమూల్యమగు పదార్థము వేటొంఁపి భువిని మృగ్యము. విజ్ఞానధను లగు ఋష్యాదులు ధర్మపాశ స్త్ర్యము నెఱింగియే మానవానుష్ఠేయములలోని కెల్ల ధర్మమున క్రగేసరత్వమును బ్రసాదించియున్నారు.

పురుషార్థచతుష్టయములో ధర్మమే తొల్లింటిది. అర్థము ద్వితీయము. శృతీయము కామము. చతుర్థము మోక్షము. సమస్త ప్రపంచ వ్యాపార వ్యవహార నిర్వహణమున కీ నాలుగు పదార్థములే మిక్కిలి యావశ్యకము లయినవి. ఇట్టి యమూల్యములగు దైవికసంపదలలోనికెల్ల ధర్మ మనాదిసిద్ధముగను, ఆద్యప్రకృతిగను, ఐహికాముష్మికసౌఖ్య సంధాయకంబుగను, సర్వజీవకల్యాణపరతంత్రముగను, అజరామరంబుగను, శాశ్వతంబుగను గణింపఁబడినది.

తస్మా దర్థాచ్చ కామాచ్చ ధర్మ ఏవోత్తరో భవత్
అస్మిన్ లోకే పరేచైవ ధర్మాత్మా సుఖ మేధతే.

—మహాభారతము.

“ఓరాజా! కామార్థములకంటె ధర్మము శ్రేష్ఠమయినది. ఆ ధర్మమును బాలించువారే యిహపరముల సుఖంపఁగలరు.”

హిందూమతముయొక్క సమస్త పవిత్ర గ్రంథములును ధర్మము నొక దేవతగ సంభావించి సంస్తమింపబడినవి. సమస్త ప్రపంచవిఖ్యాతమగు వౌద్ధమతమునకు సచ్చిదానందంబమగు బ్రహ్మమే ధర్మమని సిద్ధాంతీకరించి యున్నది. లోకమునం దెపుడు ధర్మ మంతరించునో, అపుడు భయంకరమగు ప్రళయ ముద్భూతమగుచని మతములన్నియు గంభీరముగ పడించి యున్నవి. నేడు విశ్వమున గోచరించుచున్న సమస్త నిబంధనలకును, ఆచారములకును, ఆలోచనముఃకును, అభిప్రాయములకును మూలకారణము ధర్మము.

ధర్మము మానవుని జన్మాంతరమే వాని కారణమయిన సవీనస్రవృత్తి కాదు. అయ్యది సృష్టికిఁ బూర్వమే సుస్థిరమయి, అవినాశియై, స్వయంసిద్ధమయి బ్రహ్మమను పేర నెలయుచుండెను. విజ్ఞానసంపన్నుడగు మనుష్యుడు తన దినచర్యయందు, జీవితసమన్వయమునందుఁ బాపములను బాపములను బాపములను నెట్టి దోషములును, లోపములును సృష్టింప నేరవు.

ధర్మముయొక్క యనంత ప్రభావముననే సూర్య చంద్రులు సక్రమముగ లోకమునకుఁ జంద్రికాతప ప్రకాశముల నొసంగఁ గలుగుచున్నారు. ధర్మకారణముననే పంచభూతములు తమ విహిత కర్మల నాచరించుటయందేమొక యున్నవి. ధర్మముయొక్క సంపూర్ణానుగ్రహముననే తమకు జట్టును గట్టలు లేకున్నను నగాధములును, అతి గంభీరములును నగు జలనిధులు తావులు దప్పి పొంగి పొరలి లోకముల జలనయ మొనరింపకున్నవి.

ధర్మ మిట్టి మహత్తరమగు పదార్థ మగుటవలననే బుద్ధప్రభువు దీనిని వేనోళ్ళ సంస్తుతించియున్నాఁడు.

“ధర్మమే మానవుని సత్యమునకుఁ బ్రాపింపజేయును. ధర్మము నెవ్వరును బరాభవింపజాలరు. ధర్మముయొక్క హృదయము ప్రేమ. ఈ ప్రేమయొక్క పరిణామము చిర శాంతి ; మృదుమధురమగు సమగ్రస్థితి. రత్నఖనికంటె ధర్మభండార మధిక మూల్యవంతమైనది. ధర్మము మాధుర్యమునకు మాధుర్యము. ఇద్దాని రసాస్వాదనానంద మపూర్వము. వర్ణనాతీతము.

—ది లైట్ ఆఫ్ ఏశియా నుండి.

ధర్మముయొక్క ప్రభావమే లేకున్న నాకాశము సకాలమునందు వర్షింపనేరదు. వసుంధర పుష్కలముగ దయామతిని సస్యములఁ బ్రసాదింప నొల్లదు. స్థావరజంగమములు మానవజీవిత ప్రయోజనమును గలిగింప నొల్లవు. ధర్మమహిమయే లేకున్న మాతాపితలు తృష్ణాభిభూతులయి యుండియుఁ గన్నబిడ్డల గారాబమున నెత్తి పెంచుట తటస్థింపదు. ధర్మముయొక్క దివ్యప్రభావముననే ధరణీధవుఁడు ధర్మాసనమునఁ గూర్చుండి, ధర్మరూపంబగు దండమును హస్తమునం గొని జననముదాయమధ్యంబునఁ జిరశాంతిని నెలకొనఁ జేయుచుండ మనము సౌఖ్యవంతులమై, ప్రశాంతులమై హాయిగ గుండెవైఁ జేయివైచుకొని నిస్సందేహముగ సుఖనిదాపరవశుల మగుచున్నారము.

మాతృవక్షస్థలమును గఱచుకొని శిశువు నిర్భయముగా సుషుప్తిం దలిగియుండురీతిఁ బ్రాణిలోక మంతయు

ధర్మదేవతయొక్క సురక్షితమగు విశాలాంకమైన భయము దక్కి సుఖముగ మనుచున్నయది. పలుపలుకు లేల? ధర్మ శూన్యముగ విశ్వ మొక్కటేణమేని సుస్థిరముగ నుండునేరదు. ధర్మ మిట్టి మహిమాన్వితమగుటవలననే ఋషు లిట్లు నుడివి యున్నారు.

“ఏక ఏవ సుహృద్ధో నిధనే పృథుయాతి యః,
శరీరేణ సమం నాశం సర్వ మన్యత్తు గచ్ఛతి.”

“ధర్మము మృత్యువునకుఁ బిదపను వెంటపచ్చునట్టి పరమమిత్రము. ధర్మేతరములగు సమస్త పదార్థములును శరీరముతో నియ్యెడనే నశించిపోవుచున్నవి.”

ఆర్యవిజ్ఞానమును, బౌద్ధవిజ్ఞానమును ధర్మమును సహస్రముఖంబుల సంస్తుతించుచున్నవి. మత విజ్ఞానము సమస్తలోకములకు ధర్మమత్యంతావశ్యకమగు సర్వోత్తమ పదార్థ మగుటచే దాని మహిమను లోకమందలి మనుష్యులు విస్మరించుచున్నపు డెల్ల నిర్వికార నిరంజనమగు భగవత్పదార్థమునుండి నిరంతర మొక తేజస్సు బయల్పెడలి పురుషపుంగవులు కొండఱియందు మూ రీభవించుచు వారల సవతారపురుషులవలె వ రింపఁజేయుచు, వారి మూలమున లోకమున ధర్మప్రచార మొనరింపఁ జేయుచుండునని నుడువు చున్నయది. ఈ భావమునే భగవద్గీత సమర్థించుచున్నయది.

“యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత !

అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదా ఽత్మానం సృజామ్యహం
పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతాం

సంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే.”

—భగవద్గీత.

“ఓ పార్థా! భువి ధర్మము లోపించి, అధర్మ మభివృద్ధిఁ జెందునపుడెల్ల నే నవతరించుచున్నాఁడను. సాధుసంరక్షణము, దుష్టశిక్షణము ధర్మసంస్థాపనార్థము నేను యుగయుగమునం దవతరించుచున్నాఁడను.”

భగవద్గీతాకారుఁడగు శ్రీ కృష్ణయోగీంద్రుని శ్రీముఖమునుండి విహర్షితములయిన యీ నాలుగు వాక్యములును ధర్మముయొక్క మహిమాతిశయమునే ప్రకటించుచున్నవి. విశ్వముయొక్క కర్మక్షేత్రమున మనుష్యుఁడు ధర్మానుగ్రహశూన్యుఁడయి యెట్టి స్వల్పకార్యమునయిన సాధింపజాలడు. ధార్మిక క్రిశూన్యమగు సంతకేశరణము సదా చింతలవంతలఁ జిచ్చుచు, శుష్కించిపోయిన వృక్షంబుమాడ్కి వెలయుచు మనుష్యజీవితమును దుఃఖపరింపజేయు గుఱి యొనరించుచుండును.

ధార్మికపురుషుని జీవితము వసంతియుతువునందలి వాసంతికవలె దినదినాభివృద్ధి నందుచు సర్వోద్రయ పర్వముయి తనరారుచుండఁగలదు. సామాన్యముగ భరితనర్షమునఁ గ్రామ్యజనులు సయితము తమ గృహశృంగారవిషయంబున ధర్మమునంటి బలవత్తరమును, 'మహత్తరమును నగు పదార్థము లేదనియు, ధర్మమునకే జయము స్థిరమనియు, మానవు లెన్ని ధంబుల యత్నించినను నధర్మము వోటు వడుగుయే నెక్కువందనియు రామాయణ భారతముద్ధముల పరిణామమే యిందులకు నబలమగు దృష్టాంతమునియు నొక్కివక్కాణించుచుందురు. కాని, ఆచరింపవలసినవచ్చినపు డాత్మబలములేని సామాన్యమానవులం దనేకులు తమ్మధిరోహించి స్వారిఁ జేయుచున్న తృష్ణాపిశాచముయొక్క తీక్షణంకుశ

ప్రహారంబుల గుండుచుండును, ధర్మవిరుద్ధములగు కర్మలకుఁ గడంగుచున్నారు.

ఇట్లొనరించుట జీ.వి.తో న్నుడి నభిలషించువానికి భావ్యము కాదు. క్షణికములగు తుచ్ఛసౌఖ్యముల నపేక్షించి స్థిరశాంతిచాయకమగు ధర్మమును విస్మరింపవెంచుట తా నధిరోహించియున్న వృక్షశాఖను ఖండించుకొనుటను బోలి యున్నది. ప్రతి మనుష్యుఁడును శాశ్వతసౌఖ్యదాయకమగు ధర్మమును స్వశ్రేయోభిలాషియై సంపాదించుచుండుట పరమావశ్యకము. ఈ విషయమునే మనుధర్మశాస్త్రము సమర్థించియున్నది.

“ధర్మం శస్త్రైః సంచినయా ద్వల్మికమివ పుత్తికాః
పరలోకసహాయార్థం సర్వభూతా న్యపిడయన్.”

“మనుష్యుఁడు పరలోకసంస్కారము సమీతము సర్వ భూతములకు దుఃఖము నొదవింపక యథాశక్తి గ్రామక్రమం బుగఁ జెడపురుగు మట్టితో గూడుకట్టుకొను విధంబున ధర్మ సంగచయ మొనరింపవలయును.”

ధర్మముకంటె మనుజుని హితమును గోరు షడార మేదియు లేదని బుద్ధభగవానుఁడు ధర్మపదమున లిఖించి యున్నాఁడు. అతఁడు న్యాయమార్గమున 17 గీతములందు ధర్మమహిమాసంస్తవ మొనరించియున్నాఁడు. బుద్ధప్రభువు సదా ‘ధర్మం శరణం గచ్ఛామి’ అను దివ్యమంత్రోచ్ఛారణమున ధర్మప్రభావమును తన శిష్యమండలికి బోధించు చుండెడివాఁడు. బుద్ధదేవుని ధర్మపదమందలి ధర్మగీతముల సార్థక మొనరించినట్టివే శ్లోకములు కొన్ని మనుస్మృతి యందును దృగ్గోచర మగుచున్నవి.

“నామత్ర హి సహాయార్థం పితామాతా చ తిష్ఠతః,
న పుత్రదారా నజ్ఞాతి ధర్మ స్తిష్ఠతి కేవలః.”

“ధర్మసంచయ మెట్టిప్రయోజనమును గలిగించునా
యని సందేహించు మూఢులుండవచ్చును. పరలోకమున
జననీజనకులుగాని, దారాపుత్రులుగాని మనుష్యునకు
సాహాయ్యభూతులు కాజాలరు. ధర్మ మొకటియే సహ
కారి కాగలదు.

ఆత్మప్రబోధానుకూలముగ వర్తించుట, మాతా
పితాచార్యాది గురుజనుల పవిత్ర శాసనముల నెఱపుట,
దీనుల యందును, మూకపశువులందును దయఁజూపుట,
సత్యభాషణము, సాజన్యము, పరోపకారము, ఈశ్వరభక్తి
దేహసంరక్షణము, క్రోధవిసర్జనము, నిగ్రహము, సాధువర్త
నము, వినయవిధేయతలు, త్యాగము, మాతృభావదృష్టి,
విశుద్ధ విశ్వప్రేమ, లోభ మోహ మద మాత్సర్యదర్పదంభ
పరదూషణాది దుర్గుణవిసర్జనము, శమదమాది సద్గుణసంపా
దన ముత్తమ మానవజీవిత సహజధర్మము లయియున్నవి.

ఈసద్గుణములన్నియు ధర్మముయొక్క యంగప్రత్యం
గము లయియున్నవి. మన మతగ్రంథములును, సాంఘిక
శాస్త్రములును మానవుని జీవితాభ్యుదయమున కావశ్య
కములగు సద్గుణములను, సద్విచారములను, సద్వృత్తులను
ధర్మ స్వరూపముగ నిర్ణయించియున్నవి.

“సీ॥ సత్యహితాలాప • చతురత యర్హంబు

సంతత సుజనప్రాజ్ఞము వలయు

విను క్రోధసంరంభ • విద్వేషములఁ జేసి

మతి గలంగినను ధర్మంబు దప్ప

కుండంగ నడచుట తత్త్వతచ సరణియ
ప్రియములయం దను బ్రయములందు
దైన్య హర్షంబులఁ దగులక యున్నట్టి
కల్యాణవర్తనకాంక్ష లెస్స

తే. గీ. యెగ్గుసేసినవారికిఁ దహితమునేత
యార్య జనములు గీర్తింతుఁ దరన్యదోష
కారి తనపాపమునఁ దానఁ దాలిపోవు
వేటవానికిఁ గీడు గాఁవింప నేల ?

శిష్టాచారవర్తనములును ధర్మలక్షణము లగుటంజేసి
వాని నిట వివరించుట సమంజసము.

సీ॥ దానంబు సత్యంబుఁ దపము యజ్ఞము నారజ్ఞ
సముఁ గామభోభాది దర్జనంబు
గురుజన శుశ్రూషఁ ద్రోధరాహిత్యంబు
దమము సంతోష మధ్యయననిరతి
దాంభికత్వము లేమి దైన్యంబు బారయమి
యనసూయయ నహంక్రియాభియుక్తి
తలఁపంగ నాద్యమై తనరు ధర్మము నెఱ్ఱు
గొనియాట నాసికఁ గోష్ఠి జనమి

తే. గీ. శీల సంరక్షతీర్థసంసేవకౌచ
మఖలభూతంబులందు దయాద్రిడగుట
మిత హితోక్తులు సంశ్రితఁ మిత్రగుప్తి
యిన్నియును శిష్టచరితంబు లిద్దచరిత.

—మహాభారతము.

మహాభారతము వచించినట్టి సమస్తసద్గుణ విలసితుం
డగు వ్యక్తియే సకలలోకాదర్శప్రాయుడగు ధర్మాత్ముడు.

ఇట్టి పవిత్రములగు ధర్మములయం దనాసక్తుడయి, తన జీవితకాలము నంతయు వ్యర్థముగాఁ గడపుచుండువాఁడు జీవచ్ఛవము లేక ద్విపాదపశువు. తన జీవిత సంగ్రామరంగం బున ధర్మమునకుఁ బ్రాముఖ్య మొసంగని వ్యక్తి సౌఖ్యా సందముల సంపాదించఁజాలఁడు. కర్తవ్యమే ధర్మమనఁబడు చున్నది. అనాచరణీయ మధర్మము. అచింత్యమును నధర్మమే. ఒక పవిత్రాంగనయొక్క దివ్యసుందర విగ్రహము లోచనగోచర మయినంతనే, ఆ దేవియొక్క యంగ ప్రత్యంగముల నశ్లీలభావముతో లోలోనఁ జింతించుచు భావ వ్యభిచారమునకు గడంగుట యచింత్య మను నధర్మము. ఆ దేవిని బలాత్కాగముగాఁ గామాంధతచేఁ బట్టుట యనాచరణీయమగు నధర్మము. ధర్మము మనోవాక్కాయముల మానవజీవితమునందు శౌచమును నెలకొనఁజేయును. అధర్మముచే మానవుని మనస్సు, వాక్కు, కాయ మను త్రికరణములు దూషితము లగుచున్నవి.

ధర్మ మక్షయానంద పీయూష రసభాండము. అధర్మము భయంకర హాలాహలపూర్ణమగు భాండము. ధర్మము నొక దివ్యసుగంధమయ వికసిత పుష్పమాలగఁ బోల్చిన నధర్మము నొక భయంకర విషసర్పముగఁ బోల్చవచ్చును. ధర్మ నిర్వహణమునకును, అధర్మ బహిష్కారమునకును మనుష్యజీవితము సృజింపఁబడి యున్నదని ప్రతిమనుజుఁడు గ్రహించి నిత్య మిట్టి భావమునే చింతించుచుండవలయును. భుజించుట, నిద్రించుట, భయపడుట మున్నగునవి జీవ సామాన్యములగు ధర్మములు. వీనియం దేవిధమగు గురుత్వమును, ఘనతయు లేదు. సత్యము, దయ, శౌచము, అహింస,

త్యాగము, భక్తి, జ్ఞానము మున్నగునవియే జీవుని యున్నత ధర్మములు. వీనినే యాదర్శధర్మము లనియు నుడువుదురు. మనుష్యుడు కేవలము జీవసామాన్యములగు ధర్మముల మాత్రమే కలిగియుండి, ఆదర్శధర్మములకు మారుడయి యుండునేని వాడు పశుపక్ష్యాదులకంటె హీనుడు.

“అహోరనిద్రాభయమైఘనాని
సామాన్య మేతత్ పశుభి ర్నరాణాం
ధర్మో హి తేషా మధికో విశేషో
ధర్మేణ హీనాః పశుభిః సమానాః.”

“అహోరనిద్రాభయమైఘనములు పశువులకును, మనుష్యులకును సామాన్యమై యున్నవి. మనుష్యుడీ సామాన్యధర్మములకంటె ధర్మము నొకదానిని విశేషముగా గలిగియున్నాడు. ధర్మశూన్యుడగు మనుజుడు పశు తుల్యుడు.”

సదాచార సమన్వితమగు జీవితమునకు ధర్మము మూలము. దురాచార పూర్వకమగు రాక్షసజీవితమున కధర్మ మారాధనము. ధర్మమందు సమస్త సద్గుణములు సమావేశితము లయియున్నవి. ధార్మికపురుషులయొక్క హృదయములు పరిశుద్ధములగును. ఈశ్వర తేజోవిలసితములయి, నిర్మలజ్ఞానకాంతికళల విరజిమ్ముచుండును. అట్టివారి జీవితములు లోకోపకార పరతంత్రములయి, యశస్కరములయి, వారి ప్రతిష్ఠచంద్రికల దిద్దిగంతముల వ్యాపింపజేయుచుండును. ప్రభువు శ్రీరాముడు, హరిశ్చంద్రుడు, దధీచి, శిబి, రంతిదేవుడు, ధర్మనందనుడు, బుద్ధుడు, ఆశోకుడు,

హర్షవర్ధనుఁడు మున్నగు ధార్మికపురుషుల జీవితము లతి ప్రశస్తములు.

ధనబలము, విద్యాబలము, దేహబలము, అధికార బలము, యావనబలము, సంఘబలము మున్నగు బలము లన్నియు మనుష్యునకుఁ దాత్కాలిక విజయమును బ్రసాదించి పిమ్మట వానిని దుఃఖవారిధిని ముంచివేయును. ధర్మబల మిట్లుగాక తన్నాశ్రయించిన వ్యక్తిని గ్రమగ్రమముగా దుఃఖపరంపరలనుండి విముఖు నొనరించి యంతమునకు వానిని సాఖ్యానందవారిధి నోలలాడింపఁగలదు. హరిశ్చంద్రుని జీవితమును, సావిత్రిజీవితమును, బాలభక్తులగు ప్రహ్లాదద్రువుల జీవితములును ధర్మబల మెట్టి సత్పరిణామమును గలిగియున్నదియు స్పష్టీకరించుచున్నది.

ధర్మమిట్టి పవిత్రమును, లోకోత్తరమును, మహాత్తరమును నగు సాధనం బగుటవలననే సత్పురుషు లెన్ని కష్ట నిష్ఠురములనయిన సహించుటకును, ధనధాన్యైశ్వర్యములఁ గోల్పోవుటకును, దారాపుత్రుల వియోగమును సహించుటకును సమర్థులగుచుండుచుండు ధర్మమును మాత్రము విసర్జింప నొల్లరు. సత్పురుషులకు ధర్మము స్వప్రాణముకంటె మధురమయినది. ఇయ్యది భయంకరమగు నరకమును సయితము తరించుటయందు జీవునకు మిక్కిలి సహకారి యగుచున్నది. ఈ రహస్యమునే యనుధర్మశాస్త్రము చాటియున్నది.

“తస్మాద్ధర్మం సహాయార్థం నిత్యం సంఘిష్యయా చ్ఛునైః,
ధర్మేణ హి సహాయేన తమ స్తరతి దుస్తరం.
ధర్మప్రధానం పురుషం తపసా హతకిల్బిషం,
పరలోకం నయ త్యాశు భాస్వంతం ఖళరీరిణం.”

“జీవుని దు సరనరకమునుండి తరింపజేయుటకు సహకారియగునట్టియు, పరలోకసాహాయ్యముగనునట్టియు ధర్మమును నిత్యము గొంచెము కొంచెముగా సంపాదించుచుండవలయును. నిగ్రహముచేతను, భక్తివలనను నిజపాపముల నశింపజేసికొననట్టి ధర్మాత్ముడును. బ్రహ్మస్వరూపుఁడును, తేజస్వియు నగు పురుషుఁడు స్వామిత్వ ధర్మప్రభావమున సులభముగా నిర్వాణము నందుచున్నాఁడు.”

దివారాత్రములందు మనుష్యుఁడొనరింపవలసిన ప్రతి సామాన్యకర్తవ్యమును బాశ్చాత్యులు విధి (Duty) యనుచున్నారు. మన మిట్టి సామాన్యకర్తవ్యముల నిత్యధర్మములనియు, జీవిత విధులనియు నుచువుచున్నారము. పరమ పూజ్యుఁడును, మానవజాతియొక్క పరమహితైషియు నగు మనువు తన ధర్మశాస్త్రమందు ధర్మముయొక్క యంగ ప్రత్యంగములను, లక్షణములను బాగుగా వివరించియున్నాఁడు.

ఆతఁడు నయితము ధర్మము నొక సత్యమును, నిత్యమును సనాతనమును నగు దైవికసంపదయని ప్రవచించినాఁడు. పశుపక్ష్యాదులకంటె నీ మహత్తరమగు సంపద కధికారులు మనుష్యులు. అయస్కాంతమునందుఁ గల యపూర్వమగు నాకర్షణశక్తి ధర్మమందును నెలకొనియుండునని ఋషుల స్థిరాభిప్రాయము. ధర్మపూర్వకములగు కర్మలన్నియు నాత్మప్రీతికరము లగుటచే నవి సమ సలోకము నాకర్షించు నని మనువు నుడివియున్నాఁడు. మనుధర్మశాస్త్రము ధర్మముయొక్క ముఖ్యలక్షణముల నిట్లు వచించుచున్నది.

“శ్రుతిః స్మృతిః సదాచారః, స్వశుచ ప్రీయ మాత్మనః,
ఏత చ్చతుర్విధం ప్రాహు స్సాక్షౌ ధర్మస్య లక్షణం.”

“వేదోక్తములును, స్మృతిప్రతిపాదితములును, సత్పు
రుషాచరణానుకూలములును నగు కర్మల నాచరించుటయే
ధర్మము. పరిశుద్ధాత్మకుఁ బ్రీతిపాత్రమగు కార్యాచరణ
మును ధర్మమే యనఁబడుచున్నది. ధర్మమున కీ నాలుగే
ముఖ్యలక్షణములు.”

ఎట్టి దుర్మార్గుఁడయినను, దుష్టుఁడయినను ధర్మవిరుద్ధ
మగు కార్యమును బహిరంగముగా నాచరింపజాలఁడు.
అంతరాత్మ సత్యమునందుఁ బక్షపాతబుద్ధి కలదగుటవలన
మానవుఁడు ధర్మవిరుద్ధముగ వర్తింపఁ గడంగినపుడు వానిని
మిక్కిలి బాధించుచున్నది. అధర్మ మాత్మవిరుద్ధమగు
ప్రవృత్తియగుటచే మానవుని హృదయ మెపుడును దదా
చరణమందు శంకించుచు, లజ్జించుచు భీతిల్లుచుండును. పాఠ
శాలయం దక్షరముల నేర్చు బాలుఁడయినను దన సాటి
సహచరుని సామాన్యవస్తువు నపహరించునపుడు తన హృద
యము దడదడ కంపించుచుండ, హస్తములు వణకుచుండ,
నేత్రముల దృష్టి పక్రమును, చంచలమును నగుచుండ, గాత్ర
మున స్వేదకణములు కలుగ, ముఖవికాసము నశింప, మదియం
దుల్లాసము సమసిపోవ భూరాపరాధివలె బరీక్షకునకు స్పృష్ట
ముగా గోచరింపఁగలఁడు.

ప్రాయమునందును లోకానుభవమందును, విజ్ఞాన
మందును బాలుఁడు దుర్బలుఁడై యున్నను ధర్మస్వరూపముగు
బ్రహ్మచేఁ బ్రసాదింపఁబడిన కర్తవ్యాకర్తవ్యప్రదర్శక
యంత్రమగు నంతఃకరణముచు బడసియున్నవాఁడగుటచే

దూషితకార్యాచరణమునకుఁ గడంగ సాహసింపకున్నాఁడు. ఈ ప్రబల ప్రమాణములచే ధర్మము స్వాభావికమును, స్వతస్సిద్ధమును నగుచున్నయది. దాని నుల్లంఘింప నుపక్రమించు మానవున కంతరాత్మ తొలుత భోధించుచున్నయది. పిమ్మట భయభీతు నొనరించుచున్నది. మరుజుఁడు నిర్బంధముగను నిజబోధ నాలింపక సుధర్మచూర్ణానువర్తియగుచో నంతరాత్మ వాని నవరాధిగ నిర్భయించి పట్టి బంధించి దండనకు గుఱియొనరించుచున్నయది. మాతాపితాచార్యులేని ధర్మవిరుద్ధముగ వర్తింప హెచ్చరించినచో వారి శాసనమును గడు సాహసముతోఁ దిరస్కరించుటయే ధర్మమగును.

“ధర్మో హి పరమా లోకే ధర్మో సత్యప్రతిష్ఠితః,
ధర్మసంక్రమ్యేతత్త్వితు ర్వచన ముత్తమం.”

“ప్రపంచమున ధర్మమే సర్వోత్కృష్టమైనది. ధర్మము సత్యప్రతిష్ఠితము. ధర్మము నాశ్రయించియే పితృజ్ఞున బాలించు టు తమము.”

ధర్మము నిత్యసత్య మగుటవలననే దాని బీజములు జన్మతోడనే మనహృదయక్షేత్రమున దయామయుండగు జగత్పితచే నాటఁబడియున్నవి. మానవుని లోకానుభవ సంపాదితమగు విజ్ఞానమునయితము భగవంతునిచే నంతఃకరణమున వెలయింపఁ జేసిన ధర్మమును సర్వతోముఖాభివృద్ధికిఁ బాల్పడఁజేసి, వివిధకళాభాసుర మొనరింపఁ గలుగుచున్నది.

విజ్ఞానానుభవసంయుతమగు శిష్టాచరణముచే నంతఃకరణసీమయందు మోసులై తిన ధర్మభావాంకురములకు

దోహదమొసంగి తన్నూలమున సుఖించుట మనవిహితకర్తవ్యము. సార్వజనీనమునా, సార్వత్రికమును, సార్వకాలికమును నగు ధర్మముయొక్క ముఖ్యాంగములను గూర్చి ఋష్యాదు లిట్లు వచించియున్నారు.

“ధృతిః క్షమా దమోఽస్త్రేయం శౌచ మింద్రియనిగ్రహః
ధీ ర్విద్యా సత్య మక్రోధో దశకం ధర్మలక్షణం.”

“1 ధృతి (ధైర్యము) 2 క్షమ (ఓరిమి) 3 దమము 4 అస్త్రేయము (దొంగిలించకుండుట) 5 శౌచము 6 ఇంద్రియనిగ్రహము 7 ధీ 8 విద్య 9 సత్యము 10 అక్రోధము యీ పదియు ధర్మముయొక్క ప్రధానలక్షణములు.”

మహాపురుషుడును, ధర్మాత్ముడును నగు వ్యక్తి సత్తమునియం దీలక్షణము లన్నియు వెలయుచున్నవి. ఈ లక్షణములచే లక్ష్మీతుండయి యుండు వ్యక్తి సర్వమాన్యుడయి యిహపరముల సుఖించును. ధర్మముయొక్క యీ దశలక్షణములను గూర్చి ప్రత్యేకముగా విద్యార్థుల ప్రయోజనము నిమిత్తము వ్రాయుచున్నాడను.

ధర్మ ఏవ హతో హంతి ధర్మో రక్షతి రక్షితః.

ఏ బ ది ఎ ని మి ద వ వ్ర క ర ణ ము

ధృతి (ధైర్యము)

“న సంశయం సమారుహ్య నరో భద్రాణి పశ్యతి,
సంశయం పున రాదుహ్య యది జీవతి పశ్యతి.”

“నిరంతరము సంశయగ్రస్తుండగు మనుష్యుఁ డెప్పుడును గల్యాణము నందఁజాలఁడు. మానవుఁడు సందేహపరం పరల నిర్మూలించివైచి వీరత్వముతో నేడేని కార్యము నాచరింపఁ గడంగినపుడే నజీవుఁడు కాఁగలుగును. ప్రతి యుత్తమ కార్యము నాచరించునపుడును గష్టనిష్ఠురము లసంతములు వాటిల్లుచుండును. కాని మానవుఁడు క్లేశముల లక్ష్యముఁ జేయకుండినపుడే కృతకృత్యుఁడగును.”

ధృతియనఁగా ధైర్య మని తాత్పర్యము. ఈ ధైర్యము విజయమందిరమును దెఱచుటకుఁ దాంత్రిక కీలకము. ధైర్య శూన్యమగునట్టి మనుష్యజీవితము దీపములేని గృహంబు మాడ్కియు, వర్ష ఋతువందలి శిథిల నికేతనంబు పగిదియు జీవచ్ఛవమయి, వికాసరహితమయి, దుఃఖభయరొగములకు నిలయమయి యుండుచుండును. ధైర్యములేని మానవున కీ భూమండలమునఁ బదపదంబునఁ గంటకము లొడవుచుండఁ గలవు. ధైర్యమును గలిగియున్న మానవుని కర్తవ్యపథమందలి తీక్షణములగు కంటకములన్నియు మృదులప్రసూనము లగును. ధైర్యమున కసాధ్యమగు కార్య మీ విశ్వమండ

లమునఁ గానరాదు. ధృతిశీలుఁడు తాను వహించిన కార్యముల నెల్ల క్షణమాత్రకాలంబున సులభముగ జయింపఁగలుగుచున్నాఁడు.

ధైర్యసంపన్నుని హృదయమున నదా సత్యస్వరూపుండుగు జగదీశ్వరుఁ డధివసించియుండి వాని సమస్తోద్యమముల సహకార మొనరించుచు వానిని సంరక్షించుచుండును. ఆపదలును, దుఃఖములును, దారిద్ర్యమును ధైర్యధురీణుని ధీరనామము నాలించినంతనే కంపించుచు వానిచేతఁ జేరవెఱచుచుండును. ధైర్యము మానవుని కక్షయాలంకారము. రక్షణమున కద్భుతమగు దుర్గము. ధీరులు నిర్భయచితులగుటచే నెట్టి ఘనకార్యములనయిన సాధింపఁగలుగుచున్నారు.

“Millions of spiritual creatures walk
The earth unseen both when we walk
and when we sleep.

—Milton.

“ధీరస్వభావులగు మహాత్ములు కోట్లకొలదిగ మనకుఁ గానరాకుండగనే మన జాగ్రత్తుఁడు ప్రవృత్త భూమిపై సంచార మొనరించుచున్నారు.” —మిల్టన్.

పురుషార్థచతుష్టయసంపాదనమందు ధైర్యమే మానవునకు మిక్కిలి సహకారి. ధీరునకుఁ బ్రకృతి పరమమిత్రము. ధైర్యవర్జితున కిదియే ప్రబలశత్రువు. ధైర్య మెచ్చట సుస్థిరముగఁ గాపురముండునో అయ్యెడ సమస్తసంపదలు వెలయుచుండఁగలవు. ధైర్యమునకు లక్ష్మీసరస్వతు లూడి గముచేయు పరిచారికలు. ధైర్యము భూధరమువలె స్థిరమై యుండి ప్రాపంచికములగు విపత్సరంపర లెన్ని తన్ను డీకొనుచున్నను సరకుఁజేయక స్వీయకర్తవ్యానుష్ఠానమున సంలగ్న

మయి యుండుచుండును. చైర్యములేని ధనాభ్యుచి సజ్జలును, చైర్యశూన్యండగు పంశితుని పాంశిత్యమును, శృతి రహితుడగు త్కౌధవుని త్కౌతమును, ధీత్వములేని సజ్జకాయుని బలమును కింశుక పుష్పములవలెను, నీటిబుడగల రీతిగను, సాదామినీకాంతులచందమునను వ్యర్థములేయగును.

చైర్యముచే భువి నెండతో సామాన్యమానవులు సర్వజనసంద్యు లయినారు.

“ కం. చైర్యము పెట్టనివరణము

చైర్యము నానాశుభప్రదము నేడ్గడయుఁ

చైర్యధురంధరులకు నొగి

వార్యము లెక్కడివి వార్ధి + వలియిత ధాత్రిన్.

ఆంగ్లకవిచూడామణి యగు షేక్స్పియరు చైర్యము లేనివాఁడు మృత్యువునకుఁ బూర్వమే చీటికిమాటికి సంజేహ భయములచేఁ జచ్చుచుండుననియు, ధీరుఁ డిట్లు మాటి మాటికిఁ జచ్చుచుండక యొకేసారి మృత్యువు నెదుర్కొన వలసినవాఁడగుచున్నాడనియు వచించియున్నాడు. ధీరుఁడు మృత్యువు తన్ను సమీపించినను దిగులొండక బ్రహ్మానంద పూర్వకముగనే భౌతిక జేహమును విసర్జింపఁగలటి చైర్యమును గలిగి యుండుచున్నాడు.

మహావీరుఁ డగు నెపోలియను చైర్యములేనివాఁడు జీవచ్ఛవముగనుండి భూదేవికి భారమగుచున్నాడు. కావున తత్త్వణమే తన వ్యర్థమగు కళేబరమును నక్కలకును, కుక్కల కును నాహారముగ నొసంగు టుచితమని నుడివియున్నాడు. ధన విద్యాబలములు లేకున్నను, సంఘబలము శూన్యమయి

యున్నను, శరీరబలము పూర్ణానుస్వారమునకుఁ బ్రాపించి యున్నను ధైర్యముచే ననేకులు ఘనకార్యములందు విజయ శ్రీని వరించి సుఖించినట్లు చరిత్రములు వ్యక్తీకరించుచున్నవి. అనేకసమయములందు ధైర్యముచే ననేకుల ప్రాణములు సయితము సంరక్షింపఁబడుచున్నవి. ధైర్యవిహీనతచేఁ గాఁగల కార్యము లెన్నియో భంగమయిపోవుచున్నవి.

“కం॥ ధృతి యారోగ్యము నొసఁగును
 ధృతి యుజ్వలలక్ష్మీఁ దెచ్చు ♦ ధృతి కీర్తిసము
 న్నతిఁ జేయుఁ గాలగత్యవ
 గతి గలిగినఁ గలుగు ధృతివికారవిదూరా !

—మహాభారతము.

సంపూర్ణముగ నవిచలధైర్యమునకు హృదయమున స్థాన మొసంగకయే నేడు యువజను లనేకులు ఫలత్పష్టచే నుత్తమములని ప్రశస్తిఁ గన్న కార్యముల నెల్లఁ బ్రారంభించి వానియందు సఫలమనోరథులు గాక దుఃఖములపా లగుచున్నారు. శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు ధర్మశూన్యుఁడును, నిరంతరసంజేహ వీడితుండును నగు మనుష్యుఁడు చచ్చినవాని కంటె హీనుఁడు కావున కడు నిందు్యుఁడని ధనంజయునితోఁ గురుక్షేత్రసంగ్రామ సందర్భమున వచించియున్నాఁడు. కర్మయోగము ధైర్యముయొక్క ప్రభావమును సహస్రముఖములఁ గీర్తించుచున్నది. ధర్మముయొక్క వివిధాంగ బలమును సంపాదించుటయందు ధైర్య మెనలేని తోడ్పాటు నొసంగును.

నిరుత్సాహము, ఉద్వేగము, చింత, దుఃఖము, భయము, సంజేహము మొదలగు భయంకరశాత్రవుల దాడి

నుండి మానవజీవితమును సంరక్షించుటకు ధైర్య మొక యభేద్యమగు దుర్గమువంటిది. ధైర్యవిహీనుఁ డగు భీమపు యెట్టి సితియందును ధార్మికుఁడు కాఁజాలఁడు. శబ్దరూపరస గంధ స్పర్శాదుల జ్ఞానమును సంపాదించుట కేవిధముగ జ్ఞానేంద్రియపంచకమును, కర్మాచరణమునకుఁ గరచరణాది కర్మేంద్రియములును బరమావశ్యకము లయి యున్నవో, అదియే వడుపున ధృతిక్షమాదులును మానవజీవిత సార్థక్య మున కావశ్యకము లయియున్నవి.

ధర్మముయొక్క దశాంగములలోఁ దొల్లింటిదే ధైర్య మగుటచేతఁ దదన్యములగు ధర్మాంగము లన్నియు ధైర్యావ లంబనముచే లభ్యమగునని స్పష్టపడుచున్నది. గంగాసమాన మగు పరిశుద్ధజీవితము సందుటకును, జీవితమును ప్రతిష్ఠా వంతముగను, సౌఖ్యసంపన్నముగను, పరిష్కృతముగను, జేసికొనుటకును, సమస్తవిధ ధర్మకార్యసంపాదనమునకును ధైర్యగ్రహణ మవసరమయి యున్నది. ధైర్యముచే సమస్త వాంఛలు సిద్ధించును. కావునను దీని నొక కవీశ్వరుఁడు కల్ప తరువని సంబోధించియున్నాఁడు. దుఃఖవారిధియొక్క తరంగ ములఁ బడి కొట్టుకొనిపోవుచున్నవానికి ధైర్య మొక నొక వంటి దని లోకానుభవసంపన్నుఁడగు పండితుఁ డొకఁడు నుడివియున్నాఁడు.

“వ్యసనే ష్వేవ సర్వేషు యస్య బుద్ధి ర్నహీయతే
స తేహం పార మభ్యేతి తత్రప్రభావా దసంశయం.”

“క్షేత్రములయందు స్థిరబుద్ధిఁ గలిగియున్నట్టి పురుషుఁడు ధైర్యముచే నిజోద్దేశ్యమున సఫలమనోరథుఁ డగుచున్నాడు. ఉత్తమంబగు నొక నధిరోహించి మనుష్యుఁడు సాగరమును

దాటు విధంబున, ధైర్యమునునావ నారోహించి ప్రాపంచకులు అగాధమున, అపారమును నగు దుఃఖభయవిపదాంబుధుల సంతరమున విజయులగుచున్నారు.”

సూర్యకిరణ ప్రకాశమున సంధకారపుంజములు పటా పంచలగు చందమునను, శుష్కతృణరాశి ప్రచండాగ్ని జ్వాలల భస్మమగు విధమునను ధైర్యావలంబన మాత్రమున సకలకార్యప్రతిబంధకములును, సమస్తారిష్టములును సులభముగాఁ దొలంగిపోవును. వాస్తవ మూలోచింప విపత్కాల మందలి దుఃఖముల నష్ట మొనరించుట ధైర్యముయొక్క ప్రథమవిధియై యున్నది.

సర్వోత్తమంబులగు సౌఖ్య సముదాయములు ధైర్య పరిగ్రహణంబుననే కరతలామలకిము లగుచున్నవి. ధైర్య వంతులు సింహసమానులు. వా రెట్టి కఠినోద్యోగ మొనరించుటకును లేశమాత్రమయిన శంకింప నొల్లరు. వా రన్యుల సాహాయ్యమునకై నిరీక్షింపక స్వీయబాహుబలమందే యధిక విశ్వాసమును గలిగియుందురు. పరావలంబనము మహాపాప మని ధీరులు సిద్ధాంతీకరించు చుందురు. వారు ప్రారబ్ధమునుగూర్చి స్వప్నమందును జింతింప నొల్లరు. ధైర్యము సదా ప్రారబ్ధమందుకంటె నుద్యోగమందే విశేషప్రయోజనము కలదను సిద్ధాంతమును ఋజువుపఱచు చుండును.

“Life is not made for doubts but convictions, and the man who has the courage of his convictions is the man who serves and elevates his country.”

—Chandavarkar.

“మానవజీవితము సం దేహించుట కేర్పడియుండలేదు. దృఢవిశ్వాసములే యది సృజింపఁబడినది. తన దృఢవిశ్వా

సమునందు ధైర్యమును గలిగియున్నట్టి మనుష్యుడు తన దేశమును సేవించుటకును, ఉన్నతికిఁగొనిపోవుటకును సమర్థుడు.”

ప్రపంచమందు నుత్తములు, మధ్యములు, అధము లను మూడు తెగలకుఁ జెందిన మనుష్యులున్నారు. అధములువిఘ్నములు కలుగునను భయముచే నేకార్యమును ప్రారంభింప నొల్లరు. మధ్యములు ప్రారంభించియుఁ బ్రళయవిఘ్నదర్శనంబున భీతిల్లి కార్యవిముఖు లగుదురు. ఉత్తమపురుషు లిట్లుగాక విఘ్నము లెన్ని తటస్థించినను సరకుఁజేయక ధైర్య సముపేతులయి కర్తవ్యముల నిర్వహించి ధన్యు లగుదురు.

ధృతిశీలు రెప్పుడు నపజయముయొక్క ముఖమునయిన వీక్షింపనొల్లరు. ఏదేని కారణముచే భంగపడిన కార్యమును ధైర్యముచేధీరులు సమర్థింతురు. నూత్నమగు కార్యమెద్దియుఁ బ్రారంభింపగనే సఫలీభూతము కానేరదు. మనుష్యుఁడు ధీరుఁడై కార్యముయొక్క ఫలము నొక్కసారిగఁ గబళించి వేయవలయునని యాసపడక క్రమముగా ఫలము నందుటకు యత్నించు టుచితము నిరంతరాభ్యాస ప్రభావంబునను, నిర్మాణకుశలత్వమునను కార్యములు సాధింపఁబడుచున్నవి.

ఉన్నతియు, వికాసమును సాధనమాత్రోపలబ్ధములు. తత్సాధనము ధైర్యసంజనితము. ఏకార్యమును ప్రారంభింపఁ బడినంతనే సాఫల్యమొసంగఁజాలదు. విజయప్రాప్తికి వ్యవధి యగత్యము. వ్యవధి పూర్తియగునంతలో ధైర్యముయొక్క పరిమితి క్షీణించునేని విజయము గగనపుష్పమగును. ధీరుఁడన్నను, కర్మవీరుఁడన్నను. వీరపుంగవుఁడన్నను ధైర్యముచే విభూషితుఁడయిన వ్యక్తియే యని గుర్తింపుడు.

ధైర్యస్వీకృతివలననే మనుష్యుడు కర్మయోగి కాఁగలుగుచున్నాఁడు. ధైర్యములేనట్టివా రెన్ని శాస్త్రములఁ బఠించినను, గురుముఖంబున నీతిధర్మసిద్ధాంతముల శ్రద్ధతో నభ్యసించినను, అంతఃకరణము కర్తవ్యప్రబోధము నొసంగుచున్నను కష్టములకు భయముఁజెంది యొక్కొకప్పుడు నీతి పథమును బహిష్కరించుటకేని సంశయింపరు. కాని ధైర్యవంతు లెట్టి విషమస్థితియందును నీతిమార్గచ్యుతులు కా నొల్లరు.

“నిందంతు నీతినిపుణా యది వా స్తువంతు
లక్ష్మీః సమావిశతు గచ్ఛతు వా యథేష్టం
అద్యైవ వా మరణ మస్తు యుగాంతరే వా
న్యాయాత్ పథః ప్రవచలంతి పదం న ధీరాః.”

—భర్తృహరి.

“ధీరులగు పురుషులు లోకము తమ్ము నిందించినను, స్తుతించినను - సంపదలు వచ్చినను, తరలిపోయినను-నేడు మరణించుట తటస్థించినను, కల్పాంతమున మరణింపవలసి వచ్చినను నిట్టివేనిని సరకుగొనక న్యాయపథమునుండి చలింపక సుస్థిరులయి ప్రకాశించుచుందురు.”

ఇట్టిధైర్యము మూలముననే మనుష్యులయొక్క నిర్జీవములగు రక్తనాళములందు నవీనమగు శక్తి సంచరింపఁ దొడంగును. ఉద్యోగమందును, కార్యమందును బ్రగాఢమగు నాసక్తి ప్రాదుర్భవించును. ప్రాచీనేతిహాసములవైపున కొకింత మీ దృష్టిని బ్రసరింపఁజేయుఁడు. సమరాంగణమున శత్రువుల పరాక్రమాధిక్యముచేఁ బరాభూతులైన భూపాలురెందఱో ధైర్యము నాశ్రయించి తమ ప్రచండమగు శత్రు

చమూవాహినిని జీల్చి చెండాడి యశహృతిమగు తమ సర్వస్వమును సంపాదించగలిగి యున్నారు.

గ్రీకు దేశసార్వభౌముండగు నలెగ్జాండరు భారతదేశముపై దండెత్తినచ్చినపుడు మగధసామ్రాజ్యముయొక్క ప్రళయస్థి నాలకించి, దానిని గబళింపనెంచెను. ఘోరాంధకారము నల్లెనల వ్యాపించియున్న యొక కాశరాత్రియందతఁడు తనపై న్యమును సింధునదినిదాటఁ గఠినముగ శాసించెను. భయంకరమగు నిశీధకాలమున నగాధమగు సింధునదిని దాటుటకు గ్రీకుయోధు లెల్లరు ప్రాణభీతిచే సంశయించిరి. ఎన్నియో భయంకరయుద్ధముల నవలీలగ జయించియుండిన తన యోధుల యధైర్యమునకుఁ బరిహాస మొనరించుచు నద్రుపమధీరుండగు నలెగ్జాండరు ప్రభువు సాహసమును బురికొల్పు గంభీరవచనములఁ బలుకుచుఁ బిఠికితనము కళేబరముయొక్క లక్షణమగుఁ గాని సజీవుని లక్షణము కానేరదనుచు సింహకిశోరంబుమాడ్కి ముందుగఁ దానే యగాధమగు సింధునదియందు లంఘించియావలితీరమున కీదనారంభించెను. తమసార్వభౌముని యపూర్వమగు ధైర్యమును వీక్షించినంతనే సైనికులెల్లరు తమ పిఠికితనమునకు ముక్కిలి లజ్జతులయి త్షణ మాత్రకాలమున సింధునదిని దాటిరి.

అనంతరము సార్వభౌముఁడు తన దండయాత్రలో సంపూర్ణమగు విజయమును బడసిన విషయము విద్యార్థులెల్లరెఱింగినదే. ఒక వ్యక్తి ధైర్యము నవలంబించుటచే నెందఱో భీరువులు సింహపరాక్రములయి శత్రుపక్షము నెదిరిపోరి విజయలక్ష్మిని వరించిరి. అలెగ్జాండరువంటి వీరవరేణ్యుని

సేనాధిపతిత్వముక్రింద నడుపఁబడిన గ్రీకుసైన్యము మగధ భూపాలుఁడగు పురుషోత్తముని సైన్యమునంతయు సమరాం గణమున హతమొనరింప, హతశేషులు ప్రాణములమీఁది యాశచే యుద్ధభూమిని విడిచి పలాయన మొనరింప మగధ భూపాలుఁడగు పురుషోత్తముఁడు లేశమేని చలింపక మహా ధీరుఁడయి మదగజంబుపై నధిరోహించి తా నేకాకియయి శత్రుసైన్యముతోఁ బోరాడుచుండుటను వీక్షించి, అలెగ్జాం డరు విస్మితుఁ డయ్యెను.

పురుషోత్తముని మొక్కవోనిధైర్యమును విలోకించి గ్రీకుభూపతి మెచ్చి యతనిచెంత కేతెంచి “రాజా! నీసైన్య మంతయుఁ జిందరవందరయయి పోయినను ప్రాణభీతిని దక్కి ధైర్యమునే యభేద్యమగు కవచముగ ధరించి సాగరమువలెఁ బొంగి పొరలి వైఁబడుచున్న నాప్రచండసైన్యమును దును మాడ ముందునకు లంఘించుచున్న నీ యప్రతిహతమగు ధీర త్వము సహస్రముఖంబుల స్తుతింపఁ దగియున్నది. నీవేమి వాంఛింతువో కోరుకొనుము. నేనొసంగుటకు సన్నద్ధుఁడను” అని నుడివెను.

వీరకంఠీరవుఁడగు పురుషోత్తముఁడంత మీసముమెలి వెట్టుచుఁ దన ముఖారవిందమున సాహసద్యుతి మూర్తీభ వించియుండ గంభీరముగ నిట్లుత్తర మొసంగెను.

“ధైర్యప్రియుండవగు నో రాజా!

తే॥గీ॥ అవగుణంబులలో న ధైర్యంబుకంటె
నధికదుర్గుణ మొకటి లే ♦ దరసిచూడ
నాపదలయందు నీశ్వరు ♦ నాత్మనమ్మి
ధైర్యమూనిన ధైర్యంబె ♦ తన్నుఁగాచు.”

అను నీతివాక్యమును నేను మిక్కిలి ప్రేమించుకొంటి లోనివాడను. ప్రాణములనయిన దృణప్రాయముగ వినతిం చుట కేని సమ్మతించి, ధైర్యమును వహించి తమ ధర్మ మును నిర్వహించు ధీరులగు భూపాలుర కెట్టి సన్మానము తగియుండునో అట్టిగౌరవమునే నేను కోరుచున్నాడను.”

అలెగ్జాండరు అవక్రపరాక్రమ నిధియగు పురుషోత్త ముని యపూర్వధైర్యమునకు ముదమంది యతని సామ్రాజ్య మునతని కొనంగివై చెను.

విద్యార్థులారా! ధైర్యావలంబనమున నేకాకియగు పురుషోత్తముఁ డెటులఁ బ్రచండమగు శత్రుసైన్యమునుండి తన ధనవంతమగు సామ్రాజ్యమును సురక్షిత మొనరించు కొనఁగలిగినాఁడో గ్రహించితిరా? దిగ్విజయాపేక్షాపరుఁ డగు ఛాన్సువీరుఁడు శ్రీ నెపోలియను రష్యాదేశమును స్వాధీన మొనరించుకొనుట కొకతూరి లక్ష సైన్యముతో బయలు దేఱెను. ఐరోపాఖండమున హిమాద్రియను పేరఁ బడు నాల్పుసుపర్వతమును ఛాన్సుసైనికులు రష్యాకుఁ బోవు మార్గమున దాటవలసివచ్చెను.

సైనికు లెల్లరు మంచుగడ్డలలో నడువఁజాలక విగత సాహసులయిరి. అపుడు నెపోలియను వీరుఁడు ధైర్యము యొక్క యనంతప్రభావమును వర్ణనాపూర్వకముగ వారి కబ్బెదుటఁ జిత్రించి స్వయముగఁ దానే ముందు నడవ నారం భించెను. తమభూపాలుని ధైర్యమును గాంచినంతనే సైనికు లెల్లరు నూతనోత్సాహపూరితచిత్తులయి నూతనధైర్యము నవలంబించి నెపోలియను వీరుని వెంబడించి శీఘ్రకాల మందే పర్వతము దాటఁగలిగిరి.

భారతవీరులం దనేకులు ధైర్యముచే నపూర్వములును, అత్యద్భుతములును నగు కార్యము లొనరించి చరిత్రలందుఁ దమ నామముల సువర్ణాక్షరముల నంకిత మొనరించుకొని యున్నారు. “ఛిన్నే మూలేనైవ శాఖా నపత్రం” మూలమే నశించినపుడు శాఖాఫలపత్రపుష్పము లెట నుండునను విధంబున ధైర్యమే నశించినపుడు మానవజీవితమునందేవిధ మగు సౌఖ్యములు నుండఁజాలవు. నెహ్రూలియను వలె హిమా ద్రిపై మంచులోఁ జిక్కుకొనినపుడు ఫ్రాంసుపై నికు లెల్లరు ధైర్యమే యవలంబింపకుండిన భయంకరమృత్యువునకు గుఱి యగుటయే తటస్థించి యుండెడిది.

“తే||గీ|| వసుధ నెపుడైనను విపత్తు ♦ వచ్చినపుడు
తాల్కి విడనాడి వగఁగూరి ♦ తలఁకుచున్న
దొనఁగు రెట్టింపు గాఁగను ♦ దోచుఁగాని
కొంచెమైనను గార్యంబు ♦ కూడిరాదు.”

—నీతిదీపిక.

కావునఁ బ్రతివ్యక్తియు స్వహితాపేక్షచే నయిన సకల సౌఖ్యమూలమగు ధైర్యమును గలిగియుండుట మిక్కిలి శ్రేయస్కరము. ధైర్యమూలము సౌఖ్యదాయక మయినది. ‘తస్మాన్మూలం యత్నతో రక్షణీయం’ అని యెఱింగి సదా సంరక్షించుచుండు టావశ్యకము. ధైర్యముచే బలపౌరుషములు నిత్య మభివృద్ధిఁ గాంచుచుండును. విద్యార్థు లనేకు లొకతూరి పరీక్షయం దుత్తీర్ణులు గానంతమాత్రముననే విగతసాహసులయి తమ జీవితక్రినంతయు నన్యాయముగ నశింపఁజేసికొనుచున్నారు.

కొందఱు విద్యార్థులు పరీక్షయందు విజయమునందకు న్నచో ధైర్యమును గోల్పోయి యెటులో గుండెలు బిగబట్టి రెండవసారి పరీక్షకుఁగూర్చుండి యపుడును గృతార్థత నంద నిచో నాత్మహత్య యొనరించు కొనుటకేని సన్నద్ధు లగు చున్నారు. అధైర్యము, ఉద్విగ్నత, చాంచల్యము, తత్తర పాటు, సందేహము, భయము మున్నగు దుర్గుణములకు ధీరులు స్వాగత మొసంగఁజాలరు. ధైర్యపరిత్యాగముకంటె బ్రాణ విసర్జనమే సుఖకర మను పండితవాక్యము కడు గంభీరార్థ సమన్వితమయినది.

“He who has no courage and steadiness in suffering the puzzles of his duty's path, cannot get success in attaining happiness. Discouraged are half-dead.”

—Hariji.

“తన కర్తవ్యపథమునఁ దటస్థించు కష్టముల సహించ ధీరత్వమును, సాహసమును లేని వ్యక్తి సౌఖ్యసంపాదనమున విజయుఁడు కాఁజాలఁడు. ధైర్యవిహీనుఁ డర్థమృతుఁడు.”

—హరిజీ.

సంపత్కాలమున సంతోషాతిరేకమున గంతు లిడ కయు, విపత్కాలమున దుఃఖాతిశయముచేఁ గ్రుంగి కృశింప కయు, సముచితోత్సాహస్వాంతముతో, ధైర్యావలంబన పూర్వకముగ నిరంతరము కర్తవ్యనిర్వహణమునఁ దగిలి యుండు పుత్రులఁ బ్రసవించిన తల్లిగర్భము కడు పవిత్ర మయినది.

ప్రాచీనకాలమందువలె నేడు భారతవర్షమున ధీరులు గోచరింపకున్నారు. అన్యాయమును, అధర్మమును నెదుర్కొన గల ధీరప్రవృత్తియే ధైర్యము. నే డసత్యమును డీకొనుట

వెట్టితనముగను, అధర్మకార్యములఁ గడు సాహసముతో నాచరించుటయే ధైర్యముగను సంభావింపఁబడుచున్నది. నింద్యములగు విలాసముల నిమిత్తము ధనతృప్త్యాపరుడయి యొక ధనికునియింట దుష్టచరిత్రుఁ డొకఁ డర్థరాత్రమునఁ బ్రవేశించెను.

ఆతఁడు గృహమందలి వస్తువులనెల్ల సపహరించుకొని పోవుచుండ గృహస్వామియు, ఆతని బలాఘ్యులగు పరిచారకులును నిద్రనుండి మేల్కొంచి 'దొంగదొంగ' అని వానిని వెంటాడిరి. చోరుఁడును గత్యంతరములేక వెనుదిరిగి తన బాహుబలమును బ్రదర్శించుచు గృహస్వామిని, వాని భృత్యులను దన వాడికత్తికి బలి యొసంగెను. చోరుఁ డొనరించిన యీ కృత్యము ధీరకృత్యమనిగాని, గృహస్వామిని వాని సేవకులతో సంహరించిన ప్రసృతి ధైర్యమనిగాని నుడువఁ బడదు.

ఒకతూరి రామపురమచు గ్రామంబున గృహ మొండు హుతాశనుని ప్రీతికిఁ బాత్రమయ్యెను. దగ్ధమగుచున్న గృహమందు బాలు రిరువురును వారి మాతృదేవియుఁ జిక్కువడి పోయిరి. గృహమునకు నలువైపులఁ బొగ దట్టముగఁ గ్రమ్ముకొనుటచే నాస్త్రీయు, బిడ్డలును బయట కే తెంచుటకు దారిఁ గానక ప్రాణభీతిచే 'రక్షింపుఁడు రక్షింపుఁడు' అని బొబ్బలిడఁజొచ్చిరి. గృహము నార్పుట కే తెంచియుండిన పురుషులెల్ల రెవరికివారే ప్రాణభీతిచేఁ దల్లడిల్లుచు 'బొండు. పొండు వారల రక్షింపుఁడు' అని కేకలు వేయఁదొడంగిరి. అగ్ని దేవుని ప్రకోప మనుక్షణము పెచ్చుపెరిగి పోవుచున్నంతలో శుద్ధ జాతీయవేషమును ధరించిన బలాఘ్యుడగు యువకుఁ

దొకడు విపత్తు నాలకించి పరుగెత్తి వచ్చి హాసముగ చున్న గృహములోఁ గడుధైర్యముతోఁ జొరబడెను.

ఆతఁ డట్లు గృహమునఁ బ్రవేశించి దేహము తపించి పోవుచున్నను లెక్కింపక మూర్ఛితులయి పడియున్న బాలురను, వారి మాతను కడు నైపుణ్యముతో గృహభాష్యము నకుఁ దెచ్చి రక్షించెను. ఆ యువకుని ధైర్యమున కెల్లరు విస్మయానంద పరవశులయిరి. గాంధిభక్తుడగు నాయువకుఁడంతఁ బ్రజల నుద్దేశించి “అయ్యలారా! భీరువులగు మీరు, ధైర్యమువంటి రత్నమును బోఁగొట్టిన మీరు భట్టులవలె నన్ను సుతింపఁబనిలేదు. ధర్మసంరక్షణార్థము బలిదాన మగుటయే ధైర్యము. అధర్మకార్యముల స్వార్థము నపేక్షించి వెల్లడింపఁబడు నీచసాహసము ధైర్య మనఁబడనేరదు. నే నిపుడు ధైర్యము నవలంబించుటచే ముగ్గురు సాధువుల ప్రాణసంరక్షణము కాఁగలిగినది” అని నుడివి తనదారి నరిగెను.

యువకుఁ డొనరించిన నిస్వార్థమగు నీప్రవృత్తియే ధైర్యము. నేటి భారతీయులందు ధైర్యము జాతిగా క్షీణించి పోయినది. మేరుసమానధీరులని లోకమునందంతట బ్రఖ్యాతి వహించియుండిన భారతీయులు నేడు తమధర్మమును సంరక్షించు కొనలేనంతటి భీరువు లయినారు. వైదికయుగమునుండి స్మృతియుగము పర్యంతము గల భారతేతిహాసము నవలొకింతు మేని నాఁడు భారతభూమియందు ధాన్యాదుల సస్యములతోఁ బాటు ధైర్య మేరీతి నుత్పత్తియగుచుండెడిదియో, ధీరత్వముయొక్క జీవరస మెటుల

భారతమాతృస్థనముల దుగ్ధరూపమునందుండి యుండెనో పాతకులకు స్పష్టపడఁగలదు.

ప్రాక్తనభారతవర్షమున ధీరులే సర్వత్రఁ గాననగుచు లోకపూజ్యతను సంపాదించుచుండిరి. నేఁడు ధైర్యము మనజేశమున శబ్దరూపమునందు మాత్రమే యుండిపోయి నది. నేటి భారతజాతి ధనమును, ధాన్యమును, భోగవిలాసములను గోరుచుండ నాఁడు స్త్రీపురుషులెల్లరు ధీరత్వమును బడయుటకయి తపమొనరించుచుండిరి. కారణ మేమన ధీరులిహపరముల సుఖశాంతులఁ బడయ నర్హులు.

“స ఏవ ధన్యో విపది స్వరూపం యో నముంచతి
త్యజ త్యర్కకరై స్తప్తం హిమం దేహం నశీతతాం.”

“సూర్యుఁ డుష్ణమును బాసినను హిమము శైత్యమును విసర్జించినను, ఆపదలు పుంఖానుపుంఖములయి తప్తైదిరించినను ధైర్యమును విడువనొల్లని పురుషులే ధన్యులు.”

మానవజీవితముయొక్క- మహత్వమును, గౌరవమును, సార్థక్యమును ధైర్యధారణముననే లభించు నని గుర్రెఱింగి సమస్తమానవులు తత్సంపాదనమునకయి నిరంతరోద్యోగపరాయణులయి మనుచుందురుగాక ! ‘సాహసేన లక్ష్మీః’ అను పూతమంత్రము సదా యువజనుల హృదయమందిరములఁ బ్రతిధ్వనించుచుండునుగాక !

ఏ బ ది తొ మ్మి ద వ వ్ర క రణ ము

~~~~~

క్ష మ (ఓరిమి)

“కం॥ క్షమియించువారిఁ గని చా

లమివెట్టుదు రైననుం దలంప ననూన

క్షమయ కడు మెఱయు తొడ వు

త్రమరూపము గోరువారు † చాల్తురు దానిక.

—మహాభారతము.

“మూషికపీడనమును సహించగలుగు మార్జాలము క్షమయం దారి తేటినదియే శక్తిని గలిగియుండియుఁ బరులఁ బీడింపని గుణమే క్షమ యనఁబడుచున్నది. ప్రాజ్ఞప్రపంచ మున కిదియే తలమానికమువంటిది. క్షమయనియెడి యభేద్యమగు కవచమును ధరించెడి యౌధుఁడు ప్రపంచధర్మ సం గ్రామమున సులభముగా విజయుఁ డగుచున్నాఁడు.”

—గాంధీమహాత్ముడు.

క్షమయను పదము సంస్కృతముయొక్క “క్షమ్” ధాతువునుండి కలిగినది. సహించుట దీని యర్థము. సహన శీలత, సహిష్ణుత, తాలిమి, తాల్మి, ఓర్పు, ఓరిమి మున్నగు శబ్దము లన్నియు క్షమకుఁ బర్యాయపదములే. పరులు మన కొనరించు నపకారమునకుఁ గ్రుద్ధులము గాక మన హృదయములందు వైర ద్వేషభావములకుఁ దావొసంగక, శాత్రవ

పరికల్పితమగు నవకృతిని సహించినపుడే మనయందు క్షమ యున్నటుల స్పష్టపడఁగలదు.

భోగవిలాసములు విశ్వమానవజీవితమునఁ బ్రవేశించి నప్పటినుండియు క్షమయను దైవిక సంపత్తి మనుష్యజాతిని వీక్షిపోయినది. పవిత్రుఁడయి, పుణ్యాత్ముఁడయి సాధు జీవితయాత్రను గడుపవలసిన మనుష్యుఁడు నేఁడు విలాస పురుషుఁడయి, కామక్రోధాదుల కనుసైగల వర్తించుచు క్షమకు జలాంజలి యొసంగు తెంతయు శోచనీయము.

క్రోధాది దుష్టగుణము లుండుచోట శమక్షమాది సద్గుణము లుండుట సంభవింపనేరదు. ఎవఁడేని మూఁథుఁడు మన యెడ నేదేని యపరాధమును బుద్ధిప్రమాదవశంబునఁ గావించినచో నద్దానికీఁ బ్రతిక్రియఁ గావింపవలయు ననియెడి వాంఛను దమన మొనరించుటవలననే క్షమ వికసించు చున్నయది. సమర్థుఁడయి యుండియుఁ దన్ను నప్రపఱచిన మూఁథుని దండింపక దయతో క్షమించువాడే సర్వోత్త ముండగు సహనశీలుఁడు. క్షమ శక్తిసంపన్నులును, సమర్థు లును నగువారి కొక శాశ్వతమగు దివ్యాలంకారము.

చ॥ కనులను నిప్పులున్ గురియ ♦ గాబయివచ్చు మహాగ్రకో పియుం

దనకడనోరుపున్నయెడఁ♦దత్త ణమందెప్రశాంతుఁడయ్యెడున్
ఘనమగు ధూళితోడ వడఁ♦గాఢుపు భీకరభంగి వీచి, చి
క్కని తడివట్టివేళ్ళతడఁ♦కంబడి చల్లనగాదె ! మిత్రుఁడా !

—సూక్తి వసుప్రకాశకము.

తనసమ స్తేంద్రియములను, చి త్తమును నిగ్రహపూర్వ కముగ వశ మొనరించుకొను మానవోత్తముని హృదయాంత

రాశమున క్షమ యపరిమితముగ వెలయుచుండగలదు. క్షమను గలిగియుండుటచే విలక్షణముగ మౌనచింత క్రి విస్తృత భితముయి క్రమక్రమముగా మనుష్యుని దేవతాపుత్ర పుత్రుని సిద్ధ మొనరింపగలదు. సత్వగుణసంపన్నుఁ డగు దేవతా పురుషుఁడు సామాన్యమానవు లొనరించు నెట్టి దోషముల నయిన, భయంకరాపరాధములనయిన సులభముగా క్షమించుచు, సహించుచు నీతి ధర్మజ్ఞానప్రబోధముచే వారి మూఢ హృదయముల సంస్కరింపఁ గడంగుచుండును.

ఓరిమియొక్క ప్రభావముచే మనుష్యుఁడు సర్వజన వంద్యుడై నిత్య ప్రశాంతస్థితియందుండుచుండును. దుష్టులు శరసమానముగ కటువాక్యములచేఁ ద న్నెంతగా దూషించి నను సహనశీలుఁడు తనమానసమందెట్టి వికారభావమునకును దా వొసంగక, దూషణతిరస్కారవచనముల నన్నింటి నాశీర్వాదములుగ భావించి, మృదుమధురహాసచంద్రికల నిరంతరము నలైనల వ్యాపింపఁజేయుచు నెట్టి పాపాణహృదయములనయిన ద్రవీభూత మొనరించివేయఁగలఁడు. క్రీస్తు భగవానుని “చెంపఁ గొట్టినఁ జెంపఁ బట్టుము” అను నీతివాక్యము క్షమ సమస్తలోక వశీకరణమహామంత్ర మను భావమునే వ్యక్తీకరించుచున్నది.

భక్తవరేణ్యుఁ డగు ప్రహ్లాదుఁడు పరమదుష్టరాక్షసుఁ డగు తన తండ్రి తన్నెంత బాధించినను, దూషించినను, హింసించినను నీషణ్మాత్రమయినఁ జలింపక, కోపతాపములఁ జెందక, పరుషవాక్యములనయిన నుచ్చరింపక, సకల వీడన తాడనముల మిక్కిలి యౌర్పుతో సహించెను. ఆతఁడు క్షమ

యొక్క దివ్యప్రభావముచే నసురప్రకృతి గల దుష్టుల నెందఱి నో మంత్రముగ్ధులఁ గావించెను.

ప్రహ్లాదుని సహపాతులును, సహచరులును దమ యుపాధ్యాయుని శాసనమునయినఁ దిరస్కరించుటకు సన్నద్ధులయిరే కాని పరమసహనశీలుఁడగు ప్రహ్లాదకుమారుని ప్రబోధానుసరణమునుండి విముఖత్వమును జూపరైరి. మిక్కిలి క్రోధాంధుఁడై కోపానలమున దగ్ధమయిపోవుచున్న తండ్రియందు దయఁదలఁచి ఊమనుగూర్చి యిటు లతని కుపదేశించెను.

“క॥ ఊమ గలిగిన సిరి గలుగును

ఊమ గలిగిన వాణి గలుగు ♦ సౌరప్రభయున్

ఊమ గలుగఁ దాన గలుగును

ఊమ గలిగిన మెచ్చు శౌరిఃసనయుఁడు తండ్రి!”

—భాగవతము.

ప్రతివస్తువునందును, ప్రతిప్రాణియందును, ప్రతి జీవనశక్తి యందును గతి యొందు వెలయుచున్నది. తమ సహజగతిని నిరోధించు శక్తుల నెదిరింపఁజాలనట్టి ప్రాణుల యొక్క గతి సర్వదా వక్రమగుచుండును. ఓషధులు మొదలు కొని మనుష్యులు పర్యంతము సర్వత్ర యీ నియమమే గోచరించుచున్నది. బీజము లంకురించుటకును, పక్షులు జీవించుటకును మనుష్యులు వృద్ధినందుటకును సూర్యమార్గానుసరణమవసరము. నిరోధకశక్తులు సహజగతి నడ్డగించుచుండును.

కాని బీజములయొక్కయు, ప్రాణములయొక్కయు నిహితశక్తి నిరోధకశక్తుల నాశన మొనరింపఁగడంగుచున్నవి. యనుష్యజాతియందీ శక్తి ధృతియనుపేర బలగుచున్నది.

ధీరపురుషులు తమగతిని వక్రము గానీయ నొల్లరు. అప్రాకృతిక శక్తిని నిరోధించుటకు ధృతిని ముఖ్యసాధనముగఁగొని యుత్తమ మానవులు తమ జీవితముల నాదర్శప్రాయములుగఁ జేసికొనుచుందురు.

మనుష్యుఁడు తన స్వాభావికశక్తిని బాహ్యపదార్థములందు సంలగ్న మొనరించినచోఁ దన కెంతయో కీడినరించుకొనినవాఁ డగుచున్నాఁడు. అప్రాకృతికశక్తిని నిరోధించు ధృతి క్షమయను మహాపదార్థముతోఁ బ్రగాఢమగు నవినాభావ సంబంధమును గలిగియున్నది. క్షమాశూన్యమగు ధృతియు నొక్కొకపుడు విషమపరిణామదాయక మగుచుండును.

మానవజీవితముయొక్క యస్వాభావిక గతిని, స్థితిని నిరోధించుటకు క్షమయే మహత్తరమగు సాధనము. కావున సహనశీలత నమస్తమానవసంపాదన యోగ్యమయి రాణించుచున్నయది.

“క్షమా శస్త్రం కరే యస్య దుర్జనః కిం కరిష్యతి,
అత్యణే పతితో వహ్నిః స్వయమేవోపశామ్యతి.”

“తృణశూన్యమగు స్థలమునఁ బడిన యగ్ని స్ఫులింగములు తమంతట తామే చల్లారిపోవు విధంబున క్షమయను శస్త్రమును హస్తమున ధరించువాని కెట్టి కీడును దుర్జనుఁడు కావింపఁజాలఁడు.”

సబలహృదయులయందే విశేషముగ క్షమ నెలకొని యుండుచుండును. దుర్బలులయందు క్షమ స్వల్పముగను, క్రోధ మపరిమితముగను వెలయుచుండును. ఎవనియొక్క యంతరాత్మ దుర్బలమయి యుండునో, ఎవ్వని దేహము

ప్రకృతివిరుద్ధముగ క్షీణించియుండునో, వానియందు క్షమ కాపుర ముండ నేరదు. బలాఘ్యుఁ డెనఁజేని మన కపకార మొనరించిన మనము దుర్బలులమయి యుండుటచేఁ దిరిగి వానికిఁ బ్రత్యపకార మొనరింపఁజాలనివారమయి వానిని క్షమించినార మని శుష్కవేదాంతోపన్యాస మొసంగినంత మాత్రమున మనము క్షమాశీలురము కాఁజాలము.

నేడు ప్రపంచమునం దపకారమునకుఁ బ్రత్యపకార మొనరింపనివా రెల్లరు సహనశీలురే యని నుడువ వలను పడదు. శక్తి సావన్నుండయి యుండియు మనుష్యుఁడు తన కపకార మొనరించినవారికిఁ బ్రత్యపకార మొనరింపక మీఁదు మిక్కిలి యుపకారమే యొనరించునేని నిశ్చయముగా నట్టివాఁ డోర్పుచుండు లోకోత్తరుం డనియే యెన్నఁబడఁగలఁడు.

“కం॥ ఉపకారికి నుపకారము

విపరీతముకాదు సేయ ♦ వివరింపంగా

నపకారికి నుపకారము

సెపమెన్నక సేయువాఁడ ♦ నేర్పరి సుమతీ!”

ప్రపంచరంగమునుండి సమ సద్బోధములును, సకల కిల్బిషములును, నిఖిలదుర్గుణములును నితాంత మంతరించి పోయినచో క్షమయొక్క యవసరమే యంతగాఁ దటసింప నేరదు. విశ్వప్రేమావతారమును, లోకపాపనుఁడును నగు జీససుక్షమను గూర్చి తనశిష్యుల కీరీతి బోధించియున్నాఁడు.

“Love your enemies. Do good to them that hate you. Bless them that curse you. And unto him that smiteth thee on cheek offer also the other.”

“నీ శత్రువులఁ బ్రేమించుము. నిన్ను ద్వేషించు వారికి మేలొనరించుము. నిన్ను దూషించువారి నాశీర్వాదించుము. నీ చెంపపైఁ గొట్టువానికి రెండవచెంపను గొట్ట నిమ్ము.”

గుణ మెచ్చోట కలదో దోషమును నయ్యెడనే వెలయు చుండుట సహజము. పరమపావనుఁ డగు సర్వేశ్వరుని సృష్టియందు సత్కర్మపరాయణులును, దుష్కర్మపరతంత్రులును, సుశీలురును, దుశీలురును గలరు. సజ్జనులు దుర్జనులు తమ కపకార మొనరించినచో క్షమింపక తిరిగి వారికిఁ బ్రత్యపకార మొనరింపఁ గడంగినచో సజ్జనదుర్జనులందుఁ దారతమ్య మేమికలదు? క్షమయను పవిత్రగుణము శిష్టాశిష్టభేదము లేక సర్వమానవహితకరమయి యొప్పారుచున్నది.

నేరస్థులయొక్క యపరాధముల నివారించుటయందు రెండు విధములగు సాధనములు ప్రయోజనకరము లగుచున్నవి. ఒకటి యపరాధమును క్షమించుట, రెండు ప్రభుత్వదండనము. దూరదృష్టిలేనివారెంతో యాత్మజ్ఞానముచే హింసకుఁ బ్రతిహింస యొనరింపక దుష్టులయొద్ద సహనము నవలంబించువారల దుర్బలు లనియు, కాపురుషు లనియుఁ దెగడుచుందురు. లోకుల యిట్టి సంకుచితభావముచే వారి బుద్ధిమాంద్యమును, జ్ఞానశూన్యతయు వెల్లడియగుచున్నవి. కొట్టిన వారినిఁ దిరిగి దండించువాఁడు ధీరుఁడు కానేరడు. క్షమించువాఁడే ధీరుఁడు లేక ప్రజ్ఞావంతుఁడు.

కం॥ పొడిచినఁ దిట్టినఁ గొట్టినఁ

బడుచుందురుగాని పరమ + భాగవతులు దా

రోడఁబడరు మాఱునేయఁగ,

.....

—భాగవతము.

క్షమాశ్రుప్రయోగమును గూర్చి యనేకు లనేకవిధంబుల బొరఁబడుచున్నారు. స్త్రాజ్ఞులు కానివారు సూత్రము యొక్క బాహ్యార్థమునే గ్రహించుచుందురుగాని, విశేషార్థమును, అంతరార్థమును గుర్తింపజాలరు. లోకమందలి సమస్తాపరాధములను సహసముకంటె పవిత్రమగు ధర్మము మఱొండులేదుకదాయని భావించి క్షమించుట సమంజసము కానేరదు. ఎట్టి ఘోరాపరాధములనైన నిరంతరము క్షమించుచుండుటచే లోకవ్యవహారము సాగుటయే యసంభవము కావలసివచ్చును.

అట్టిసితియందు బ్రపంచమందలిమూఢులెల్లరు విచ్ఛల విడిగా సంచరించుచు జ్ఞానము లేకపోవుటచే నిరంకుశబుద్ధులయి, ప్రభుభీతిని విడచి ఘోరోపద్రవములఁ జెలరేగ జేయుచుండఁగలరు. భూపాలురయొక్క సామ్రాజ్యనిబంధనలును, శాసన ప్రణాళికయు నట్టిసితియం దొక్కసారిగ భంగపడి పోవలసివచ్చును.

దండించువారు లేరుగదా యను నిర్భయముచే దుర్మార్గు లనుదినము, అనుక్షణము సాధువుల బాధించుచు దుష్కర్మ లెన్నియో చేయుచుండఁగలరు. ఘోరాపరాధములఁ గావించిన దుష్టులు తాడనపీడన నిర్బంధవాసములచే బాధింపఁబడుదురను శాసనమును భూపాలురు ప్రకటింపనిదే జనసామాన్యమందు సుస్థిరమగు శాంతి నెలకొనజాలదు.

నిరంతరము సాధుసత్తముల సంహరించుచు దానవుడయి, నరహంతకుడయి, కూర్పుడుడయి చరించు నరాధముని ఒట్టి దండింపక క్షమించుటయే ధర్మమని భావించి వాని రాక్షస వృత్తి నాటంకపఱచనిచో మనము క్షమను దుర్వినియోగ మొనరించిన పాపమునకుఁ బాత్రులము కావలసినచ్చును.

తెలియక దుష్ఫ్రుత మొనరించినవాఁడు క్షమార్హుఁడు. తెలిసియు నపవిత్రకర్మ నాచరించి పిమ్మట నద్దానికయి పశ్చాత్తాపతప్తుఁ డగువాఁడును క్షమింపఁబడఁదగినవాడే. లజ్జానముచే మంచిచెడ్డల రెంటి సమానమని నుడువుచు దుష్టకార్యముల గుత్తెగొనువాఁడు తీవ్రదండనకు గుఱి కానంతవఱకు సంస్కరింపఁ బడఁజాలఁడు.

నేఁడు మనదేశమునఁ బ్రభుత్వసంస్థాపితము లగు న్యాయాలయములు పాపాత్ములకుభయంకరదండనల విధించుచున్నను పాపములు తగ్గుటకు మారుగాఁ బెచ్చు పెట్టు గుచునే యున్నవి. సద్విద్యావ్యాపనము లేకపోవుటయు దీని కొక ముఖ్యకారణము కావచ్చును. దుష్టజనమండలియందు క్షమ విశేషప్రయోజనకారి కానేరదు.

దండనవిధాన మహింసాపద్ధతికి విరుద్ధమని భావించు పక్షమునఁ బ్రభుత్వము సైన్యవిభాగమును దగ్గించి శాద్ధమహాయుగమునందువలె లక్షోపలక్షల సంఖ్యయందు ధర్మోపదేశకుల నియమించి వారిమూలమున దేశమునందంతట సత్య ధర్మజ్ఞాన ప్రచార మొనరింపఁజేసినచో దేశకాలపాత్రల భేదమును బాటింపకయే క్షమ ప్రయోగింపఁబడవచ్చును.

వేమనాది మహాత్ములు సయితము ప్రాణము పోవుచు న్నను, పోవనున్నను శత్రువున కేవిధమగు హానియుఁ గలి

గింపరా దని నుడివియున్నారు. ఇది క్షమాధర్మముయొక్క చరమ భాగము. విశ్వప్రేమసిద్ధాంతముయొక్క లోకోత్తరా దర్శము. కాని క్షమయొక్క యీ యున్నతాదర్శము జన సామాన్య సాధ్యము కానేర దనుట రూఢి.

“అ॥ చంపదగినయట్టి ♦ శత్రువు తనచేతఁ
జిక్కినేనికీడు ♦ సేయరాదు
పొసంగ మేలుచేసి ♦ పొమ్మనుటే చాలు
విశ్వదాభిరామ ♦ వినర వేమ”

ఋష్యాదులు క్షమయొక్క ప్రభావమును సహస్ర ముఖంబుల సం స్తవ మొనరించియున్నను, భయంకరాపరా ధుల యొక్క ప్రకృతులఁ బరిశీలించి దండనయొసంగుట రాజ ధర్మమని స్మృతులందు వాసియున్నారు. సంస్కరణాభి ప్రాయముతో నేరస్థుఁడు న్యాయసంగతమగు దండనకు గురి యగుట శ్రేయస్కరమే యగును.

అసుదినముయొక్క సాధారణ వ్యవహారములనై పునకు మనము మనదృష్టిని బ్రసరింపజేయుదుమేని ప్రతి యపరాధ మునకును దండన మనావశ్యక మను భావము మనకు స్ఫురిం పకపోదు. శుద్ధసాత్వికహృదయముతో నిజదోషము నంగీకరించువానిని ముం దట్టిదోష మొనరింపనను పద్ధతివై విడిచి పుచ్చవలయునేకాని రాజశాసన మొప్పదని ండింపరాదు.

సామాన్యమగు నపరాధ మొనరించినవాని తత్కాల ప్రకృతినిఁ బరిశీలించినపుడు భవిష్యద్దశయందు వాఁ డట్టి నేర మొనరింపఁడని మనమదికి సిరపడినఁ దత్తణము వానిని క్షమించుటయే మనధర్మము. అనవరతదోషపరాయణుండగు

వ్యక్తిని దుష్పథమునుండి సత్పథానుగామి నొనరించుటకు
యథోచితదండనమే కల్యాణదాయకమగు సాక్షనము.
న్యాయప్రదాత దండన విధించుటకుఁ దొలుత నేరస్థుఁ
డే యుద్దేశ్యముతో నేటిస్థితియం దపరాధము గావించినదియు
బాగుగా విచారించు టావశ్యకము.

వాఁడు క్రూరుఁడయి, ద్వేషాంధుఁడై విశుద్ధమానవ
హృదయమును దుఃఖంపఁజేయునిమి త్తము బుద్ధిపూర్వకముగ
దోష మొనరించినటుల నిశ్చయమగు నేని క్షమార్హుఁడు
కాఁజాలఁడు. చోరుఁడు పట్టువడినపు డవశ్యము శిక్షింపఁబడ
నిదే సంస్కరింపఁబడి తన భావిజీవితమును సుఖమయముగఁ
జేసికొనఁ జాలఁడు. ఈవిషయములన్నియు రాజ్యాంగము
యొక్క ముఖ్యాంగమగు దండనీతికి సంబంధించినవి.

నేఁడు గాంధీమహాత్ముఁడు లోకమందంతట వ్యాపింపఁ
జేయుచున్న యహింసాతత్వము పరిశుద్ధమగు క్షమననుసరిం
చియే వెలయుచున్నది. ఆతఁడు తన సత్యాగ్రహమున క్షమనే
ముఖ్యధర్మమని బోధించుచున్నాఁడు. అనేకసందర్భములందు.
బవిత్రధర్మమగు క్షమ లోకమున కశేషశ్రేయస్సు నొడఁ
గూర్చునదయి యుండుటంజేసియే ప్రాచీనపండితులు క్షమ
ననేక విధములఁ బ్రశంసించియున్నారు. క్షమచే దారణ్యో
త్పత్తి నశించుచున్నది. కావుననే గౌతమమహర్షి క్షమ
నీరీతి సుతించి యున్నాఁడు:—

‘క్షమా హింసా క్షమా ధర్మః క్షమాచేంద్రియనిగ్రహః

క్షమా దయా క్షమా యజ్ఞః క్షమా మదాహృతం

క్షమావాక్ ప్రాప్నుయాత్ స్వర్గంక్షమావాక్ ప్రాప్నుయా ద్యతః

క్షమావాక్ ప్రాప్నుయాత్ మోక్షం క్షమావాంస్తీర్ణముచ్చతే.”

“క్షమయే అహింస. క్షమయే ధర్మము. క్షమయే ఇంద్రియనిగ్రహము. క్షమయే త్యాగము. క్షమయే ధైర్యము. క్షమచే స్వర్గాపవర్గములు రెండును బ్రాప్తించును. క్షమ కీడగు పవిత్రరక్షణసాధనము వేటొండు లేదు.”

మొన్న మొన్నటివాఁడును, సమ సభారతవర్ష పూజ్యుఁ డును నగు రామకృష్ణపరమహంస క్షమనుగూర్చి యిట్లు వచించియున్నాఁడు:—

“వర్ణమాలయందు నక్షరము లన్నియు వేటువేటుగా నున్నవి. హాకారమునకుఁ బూర్వమందున్న శ, ష, స యను మూడక్షరములవలన ‘సహించుము, సహించుము’ అను బోధ లభించుచున్నది. క్షమయే తపస్సు. అదియే శాశ్వతధనము.

అన్యులు మనల దూషించినపుడుగాని, నిరసించినపుడు గాని, దుర్భాషలాడినపుడుగాని, పరుషవాక్యములచే మన మదుల నొవ్వజేయ యత్నించినపుడుగాని మనము ప్రశాంత చిత్తులమయి క్షమయొక్క ప్రభావముచే వాని నన్నింటి సరకుజేయనివారలమయి యుండవలయును. అన్యు లెవరేని మనల నన్మానింపలేదనికాని, గౌరవముగ సంబోధింపలేదని గాని మన మేసితియందును భావింపరాదు. ఇట్టి సామాన్యము లగు విషయముల నన్నింటిని సదా సహించుచుండుటవలననే మనయం దొకవిధమగు నాధ్యాత్మికశక్తి యావిర్భూతమయి మనల సుఖదుఃఖముల రెంటిని లెక్కింపనంతటి ధీరులుగను, స్థిరప్రజ్ఞావంతులుగను జేసివేయును.

“కం॥ అలిగిన నలుగక యెగ్గులు

వలికిన మఱి వినని యట్లు ♦ ప్రతివచనంబుల్

వలుకక బన్నము వడియెడఁ

దలఁపకయున్నతఁడు చూపె ♦ తత్త్వజ్ఞఁ డిలన్”

ఇట్లు వర్తించుటచే మన జీవితమున కేవిధముగను నపాయము సంభవింపనేరదు. మన మేదేశమందున్నను సురక్షితములమయి యుండఁగలము. ఈ రహస్యము నెఱింగియే భర్తృహరి ‘తొంత శ్చేత్కవచేన కిల’ తమయే యున్నచో దేహసంరక్షణమునకుఁ గవచమేల!’ అనివచించియున్నాఁడు. నిశ్చయముగా సహనశీలునికంటె వసుధయందు సురక్షితుఁడయి యుండువాఁడును, సౌఖ్యవంతుఁడును వేతొక్కఁడులేఁడు.

దుర్యోధనుని యన్యాయముచే ఘోరారణ్యముల నాశ్రయింపవలసివచ్చిన పాండునందనులు దివారాత్రములు సౌఖ్యముల నెఱుంగక కందమూలముల భక్షించుచు, వల్కలముల ధరించి, శీతవాతాతపములకు బాధపడుచుఁ గంటకాకీర్ణములగు పథముల నడచుచు, శిలామయభూమిపైఁ బరుండుచు దుర్భరదుఃఖముల సహించుచుండిరి. అట్టి దుఃఖమయ దినములలో నొకనాఁడు ద్రౌపది సంతప్తహృదయ యయి ధర్మనందనుని విలోకించి యీరీతిఁ గడు మృదుమధురముగ వచించెను : ---

రాజా ! తమ తాత్రమునకును, ధర్మమునకును, పరాక్రమమునకును కోటి ధిక్కారములు. తమ రొకనాఁడు రత్నఘటితంబగు హేమ సింహాసనము దారూఢులయి యుండిరి. నేఁడు గర్భదరిద్రులవలె, నాటవికులచందమునఁ గంటకాకీర్ణముగు కఠినభూతలశయ్యపై శయనించుచు రుచిలేని కంద

మూలముల భక్షించుచు సౌఖ్యముల కలవడియుండిన కోమలొగి నగు నాకును దుఃఖమును కలిగించుచున్నారు.

సమస్తలోక వంద్యులయి, పాండుభూపాలునంతటి నాని ప్రభమతనూభవులయి, భీమార్జున సకుల సహదేవులఁ బోలు సింహకిశోరముల కన్నలయి యున్న మీ క్షత్రియత్వమును, ధర్మపరాయణత్వమును, శమక్షమాది సద్గుణములును మీ యర్థాంగిని నగు నాకెట్టి ప్రయోజనమును సౌఖ్యమును గలిగింపనేరవయ్యె.

తన యపూర్వ బాణవిద్యాకుశలత్వముచే సమస్త కురుసైన్యమును హత మొనరింపఁజాలినట్టి మేటిజెట్టి కిరీటి మీ పొంత నుండ మహాబలుఁ డను ప్రఖ్యాతి వడసి, గదాయుద్ధమున సమస్త ప్రపంచమును గజగజలాడించిన భీమ సేనుఁడు మీచెంత నిలువ, యుద్ధవిద్యయం దద్భుత సామర్థ్యముగల సకులసహదేవులు మీ సన్నిధి వెలయుచుండ మీ రింకను దుర్బలులవలె, భీరువుల చందమున, గర్భదరిద్రుల మాడ్కి గంజికయినను నోచక క్షుధారి చే నీ భయంకరాటపులఁ బడియుండనేల? లెండు! శీఘ్రమే సమరాన్ని రగుల్కొలిపి కురుసేన నద్దాని కాహుతిఁ గావించుఁడు. సుఖించి మమ్మెల్లర సౌఖ్యములఁ నోలలాడింపుఁడు. దిక్కు లేనివారి వలె దుఃఖముల స్రుక్కుచుండియు క్షమను గలిగియుండు కుటి క్షత్రియ ధర్మమో - వీర పురుషలక్షణమో గ్రహింప శక్యము గాకున్నది.”

తన సతీమణియగు గ్రుపదపుత్రికయొక్క శోకతాప పూరితములగు వచనముల నాలించినంతనె ప్రేమస్వరూపుఁ

డగు ధర్మనందనుని నేత్రద్వయమునుండి యుక్తయన్నియుగ
నశ్రుబిందువు లాణిముత్తైములవలె జలజల రాలెను. ఆతఁ
నతఁడు రుద్ధకంఠముతో శాంతముగ నిటుల చుడి వెను :—

ప్రేయసీ ! అశాశ్వతమును శరీరముయొక్క క్షయక
సౌఖ్యముల నపేక్షించి ఘోరములగు పాపముల కొడిగట్టి
యుద్ధ మొనరించి, బంధుబాంధవుల హత మొనర్చి, భ్రాతృ
ఖండితశరీర సోపానముల మీఁదుగ సింహాసనము నభిరోహించు
రాక్షస కృత్యమున కొడఁబడుటకంటెఁ బ్రశాంతగంభీరము
లగు నిట్టి వనముల నెవ్వని కెట్టి యపకార మొనరింపక,
కందమూలాదుల భక్షించుచు దయామయుండగు పరాత్పరుని
వంతల సానందముగ నయనాభిరామముగఁ గాంచుచు, భగ
వంతుని ధ్యానించుచు, నవకాశములం దెపుడు సద్విషయము
లను గూర్చి ప్రసంగించుకొనుచు విజ్ఞానధనులగు ఋష్యాదుల
సేవా శుశ్రూషలఁ గావించుచు జ్ఞానపూర్వకముగ సాధు
జీవయాత్ర సేయుట సహస్రగుణము లుత్తమంబుగాఁజే?

దుర్యోధనాదులు మనల ద్వేషించినారని, దూషించి
నారని తిరిగి మనము నయితము వారిని నిందించినను,
హింసించినను దోషమే యగును. మరకుఁ గీడు తలఁచిన
శత్రువునకు మనము మేలొనరింతుమేని ధర్మపక్షపాతియగు
జగదీశ్వరుండు మనల కవశ్యము హితమును కలిగించును.
దుర్యోధనాదులకు వెఱచి కాని, భీమార్జునులు సుయోధ
నాదు లంతటి పరాక్రమవంతులు కారని గాని నేను శత్రు
మారణమునకుఁ గడంగియుండ లేదు. క్షమ యుత్తమ
మానవ లక్షణమని యెంచియే సుయోధనాదులు తమంతట

తామే తమ భ్రాతృద్రోహమునకయి పశ్చాత్తాప పడఁగల రని తలంచియే నేను పోరు సలువ మాని అరణ్యావాసమున కియ్యకొంటిని దేవీ !

“క్షమాతుల్యం తపో నాస్తి స సంతోష త్వరం సుఖం
న చ తృప్తపరో వ్యాధి ర్న చ ధర్మో దయాపరః.”

“క్షమకు సమమగు తపంబును, సంతోషమున కీడగు సుఖంబును, తృప్తికు తుల్యమగు జాడ్యంబును, దయకు సరి వచ్చు ధర్మమును లేదు.” అని ప్రాజ్ఞులు నుడువ వినలేదే ? ధర్మజిజ్ఞాసను గలిగియున్న నాకు క్షమకంటె జీవితమున కలంకారప్రాయమగు వస్తువేదియు గోచరించుట లేదు. క్షమ వలననే మిత్రులు శత్రు లను భేదములేక సమస్తమానవుల మన హితైషులుగఁ జేసికొనవచ్చును. క్షమయం దత్యంత మగు విశ్వాసగౌరవములఁ గలిగియున్న నా యంతరాత్మ యపకారికిఁ బ్రత్యపకార మొనరింప సాహసింపకున్నది.

“క్షమా బల మశక్తానాం శక్తానాం భూషణం క్షమా
క్షమావశీకృతి ర్లోకః క్షమయా కిం న సిద్ధ్యతి ?”

“సబలులకును, దుర్బలులకును క్షమయే భూషణము. క్షమ సకలలోకమును స్వాధీనమొనరించుకొన సమర్థమయి యున్నది. క్షమచే సిద్ధింపని దేది కలదు ?”

‘క్షమారూపం తపస్వినాం, ‘ధరణిసహనమేరూపంబుఁ తాపసులకు’ అను నీతివాక్య మెంతయుఁ బవిత్రమయినది. తపోధనులకు సైతము వన్నెను గలిగింపఁగల క్షమ నాయం దున్నచో నందుల కెంతయు సంతసించుటకు మాఱుగా నీ వేల బేలవయి విలపించుచున్నావు ?’

ఉపదేశపూర్వకములగు ధర్మజుని సాంత్యశవాక్యములచే బ్రతివ్రతయగు ద్రాపది సంతృప్తాంతరంగ యుయ్యెను. కశ్యపచూహర్షి క్షమయే తపమనియు, క్షమయే ధనమనియు, క్షమయే సత్యమనియు, క్షమయే ధర్మమనియు క్షమకు బాహ్యముగా నీ జగతీతలమునం దే పదార్థము లేదనియు నొక్క వక్కాణించియున్నాడు.

విద్యార్థులారా! చీటికి మాటికి సామాన్యవిషయముల కయి కుపితులగుచు, పరమపావనమును నోరిమినంటి దైవికసంపత్తిని నప్తమొనరింపకుండు. సహనశీలతచే నాధ్యాత్మికశక్తి వికసింప నిహమందుఁ బ్రతిష్ఠయు, గౌరవమును, సౌఖ్యమును, పరమందు శాంతియు లభింపఁగలవు.

“ఓం సహనావవతు సహనా భునక్తు సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై సహాసి సహామయిధేహి.”

కృపాసింధూ! తాపకంబగు కృపావిశేషముననే మేము సురక్షితులమయి యున్నారము. జేవా! నీవు మా యానందమును వృద్ధిఁగావించుము. నీవు సహనశక్తిసంపన్నుడవు. కావున మాకునయిత మట్టి సహనశీలతను ప్రసాదించి యనుగ్రహించుమని విద్యార్థులు సదాప్రార్థనాసాయంసమయములఁ బ్రార్థన సలుపునపుడు జగదీశ్వరు నర్థింపఁదగును.

శు భ మ స్తు!

అ బు వ ద వ ప్ర క ర ణ ము

ద మ ము

మ॥ అనయంబున్ దమనంతుడై వినుతశిష్టాచార మార్గంబు
 లక్
 జనుపుణ్యాత్ముడు దుర్గతుల్ గడచి ప్రజ్ఞాహరస్త్వసంరూఢుడై
 కనుచుండున్ బటుమోహపంకజలమగ్నబైన లోకంబువీ
 కనధోభాగమునందుడింది కడుదుఃఖంబొందగానవ్వుచున్.
 —మహాభారతము.

దమమాదిగాఁగల శిష్టాచారయుక్తనుగుసత్పథమున
 వర్తించు పుణ్యాత్ముడు శోకతాపాది దుర్దశలఁబాసి ప్రజ్ఞ
 యను సర్వోత్తమమందిరమునధిరోహించి, వ్యామోహ మను
 బురదగుంటలోఁబడి దొర్లుచు నుపరిభాగమునకు రాజాలక
 కడు దుఃఖించుచుండు తృష్ణాబద్ధులఁ గాంచి నవ్వుచుండును.

దమముధర్మముయొక్క దశలక్షణములొక్కదృతీయస్థానము
 నాక్రమించుచున్నది. ఇంచుమించుగ దమమింద్రియ
 నిగ్రహమునకుఁ దుల్యముగనే యున్నదని వచింపవచ్చును.
 మహాపురుషులు “దమోనామ మనసో వృత్తినిగ్రహః”దమ
 మనఁగా మానసముయొక్క వివిధ వృత్తుల నిగ్రహించుట
 యని వచించియున్నారు.

చిత్తముయొక్క చంచలములగు మనస్సువల్ల దమన మొనరించి వానిస్థానమున సుస్థిరములగు సర్వవస్తువుల నెలకొల్పుటయే దమముయొక్క ముఖ్యవిధి. చిత్తమునందు ముగ సమ స్త్రోదియముల నాత్మాధీనము - విముక్తము - దమ మనియే నుడువఁబడుచున్నది. ఏది యెట్లున్నది. బావ నిగ్రహమే దమముయొక్క పరిణామమనుటమాత్రము విశ్వయము. మానవజీవితవిధులలో నుత్తమోత్తమంబగుతపమున దమము ముఖ్యముగా సమ్మిళితమయి యున్నది.

ఆత్మ చేతనప దార్థము. జడప్రాయ మగు దేహము యొక్క సమ స్తకార్యముల నెఱవేర్చున దీయాత్మయే. కావుననే సమ స్తమతగ్రంథములాత్మనుసర్వోత్కృష్టపదార్థముగా నిశ్చయించియున్నది. మానసమునకాలోచనాశక్తి, నామచింతనశక్తిని బ్రసాదించిన దీయాత్మయే. ఆత్మయే సేత్రములకు దర్శనశక్తిని, కర్ణములకు శ్రవణయోగ్యతను, జహ్నుకు పక్షిగ్రహణసామర్థ్యమును, నాసికకు నాఘ్రాణించు పుష్పమును, చర్మమునకు స్పర్శజ్ఞానమును, కరచరణాది కిశ్కేంద్రియములకు దేహయంత్రమును నడపు వివిధమాలకు శక్తులను బ్రసాదించియున్నది.

మనుష్యదేహయంత్రము నొక సర్వోత్కృష్టపదార్థముగ సిద్ధమొనరించుటయం దాత్మయే యుపాదాన కారణమయినది. ఇంద్రియములు స్వేచ్ఛా పరతంత్రము లయి, చిత్తము సర్వస్వతంత్రమయి ఆత్మ కథనానుగుణ్యముగ వర్తింపనిచో మనుష్యనిజీవితము భయంకరదుర్దశగ్రస్తము కావలసివచ్చును. మానసము మానవుని యాత్మవలెనేనిట్లు

మయి, పవిత్రమయి, నద్భావముల కాకరమయి యున్న పుడే జీవిత మభ్యుదయ పదవి నందఁగలుగుచున్నయది. ఆత్మవిజ్ఞానమునకు విరుద్ధము లగు దుర్భావములఁ జింతించు మానసమును గలిగియుండుటచే మనుష్యజీవితనౌక దుఃఖ వారిధియందు మునిగిపోవుచున్నది.

“యేన కర్మాణ్యపసో మనీషిణో
యజ్ఞే కృణ్వంతి విదధే, సుధీరాః,
యదపూర్వం యక్షమంతం ప్రజానాం
తస్మై మనః శివసంకల్ప మస్తు.”

“ఏమానసముచే బుద్ధిమంతులును, సత్స్వభావులును, విచారపరాయణులును శుభ కార్యాచరణంబునను, పాపకార్య విధ్వంసయత్నమునను సుకృతాత్ములయి యుండుచుందురో ఎయ్యది విస్మయోత్పాదకమును, సంపూజ్యమును, సమస్త ప్రాణిసంఘహృదయవిరాజితమును నయియున్నదియో, అట్టి నామానసము శుభసంకల్పములచే నర్తించునుగాక !”

ఇట్టి పవిత్ర నిచారణబలముచే మానవుని చిత్తసీమ నుండి దుర్భావములు తొలంగ వాఁడనుదినము దమవంతుఁడయి సమున్నతజీవనుఁ డగుచుండఁగలఁడు. మానవజీవితోత్థానకరమును, నిశ్చలసౌఖ్యానందప్రదమును నగు పరిశుద్ధ జ్ఞానము దమముచే మానవాత్మకు సంప్రాప్త మగుచున్నయది. దమశూన్యమగు మనుష్యజీవితము దుఃఖభయ భూయిష్టమయి, భవతాపపీడితమయి, నిరంతర విపత్సరంపరలఁ జిక్కుచు, సొక్కుచు, బొక్కుచు నుండఁగలదు.

బాల్యకాలమాదిగ దుర్జనసాంగత్యమునఁ బెరిగి దురభ్యాసములకును, దుర్వ్యసనములకును జిక్కుపడి యావనదశకు

వచ్చియున్న మనుష్యుని చిత్తము నిండ్లములగు విషయాదులయం దాసక్తమయి, దుష్కార్యముల నాచరింప నుత్సహించుచుండును. పరిశుద్ధమగు జ్ఞానమయ వాతావరణమునఁ బోషింపఁబడని మనుష్యుని చిత్త ప్రవృత్తులయందుఁ జాంచల్యము, మాలిన్యము నెలకొనియుండుచుండును. తరుణప్రాయమందు సద్బ్రథములఁ బఠించి, ధర్మముల గుర్తించియో, సత్పురుషుల సాంగత్యముచే యుక్తాయుక్తములను, హితాహితములను గ్రహించియో, దుష్టశిష్ట మానవప్రపంచమును నిత్యము సందర్శించుచుండుటచే సత్కారిత్యానుభవపరిజ్ఞానము నందియో కొండలు బుద్ధిమత్తులు మన శాంచల్యము నుడుగఁజేసి, చంచలములగు ప్రవృత్తుల నిరోధించి దమవంతులయి మనుటకు వాంఛించుచుండురు. అట్టివారి వాంఛ ప్రశంసనీయమును, శాంతిదాయకమును ననుట కెట్టి సందియమును లేదు. కాని వారి యా యుక్తమసంకల్పము సఫలీభూత మగుట కెంతయో శ్రమయు, వ్యవధియు, సహిష్ణుతయు నావశ్యకము లగుచున్నవి.

తామస, రాజసమగు నస్వాభావికాహారభక్షణమునకును, ప్రకృతివిరుద్ధములగు విహారములకును నలవడిన స్త్రీపురుషుల వీర్యముచే సృజింపఁబడినవారు బాల్యమందు దుష్టసహవాస సంప్రాప్తములగు దురభ్యాసములకుఁ జిక్కియుండి యొక్కసారిగ దమవంతు లగుటయందుఁ గృతార్థతను గావించుట బహుకష్టసాధ్యము. సత్య మాలొచించిన దమము లేని జీవితము కడు దుఃఖమయము.

“Man without self restraint is like a barrel without hoops, and tumbles to pieces.”

—Ward Beecher.

“దమములేని మనుష్యుఁ డేమియుఁబో టొగ్గనికంబము
వలె విడిగిపడి ముక్కలగుట నిశ్చయము.”

—వార్డు బీచ్ఛెరు.

దమము కేవలము చి త్రమునం దభిలషించినంత
మాత్రముననే లభించు సామాన్యమగు పదార్థము కాదు.
దమ మసాధ్యమును గాదు. నునుష్యుఁడు తాల్మిని వీడక,
విశేషమగు శ్రమ సలుపుటచే దమవంతుఁడు కాఁగలుగు
చున్నాఁడు. వివిధలక్షణమగు సౌందర్యముచే విభ్రాజితమై
పలు తెఱంగుల రంగుల నీనుచు జీటికి మాటికి నత్యద్భుతము
లును, విస్మయానందకరములును నగు విచిత్రములఁ బ్రదర్శిం
చుచుండు సృష్టియొక్క దశదిశలకు శాఖామృగమువలె
బద్వైత్తుచుండు చి త్రమును వశీకృతమొనరించుకొనుటకు విజ్ఞా
నానుభవసంపన్నులగు ఋష్యాదు లెన్నియో ప్రత్యస్తములగు
మార్గముల ధర్మ గ్రంథములచే మనకుఁ దెలిపియున్నారు.

ప్రాణాయామము, ఈశ్వరధ్యానము, జపమాలను
ద్విష్ణుట, సంకల్పమును వికల్పమొనరించు యత్నము, నిరంత
తపోదోషగ పరతంత్రత, అనకాశములందు సద్గ్రంథపఠనము
సత్పురుషసంకర్షనము, సద్విషయగోష్ఠి, ఏకాంతజీవనము,
తత్త్వప్రసక్తి, ఆశంబుశూన్యములగు సాత్త్విక వేషభాషా
భోజన శయన మజ్జన వ్యవహారములు మున్నగు ననేకపద్ధ
తుల నవలంబించి చి త్రప్రవృత్తుల నిగ్రహింపవలసిన దని
వీతిరాగులగు ఋషిపుంగవులు మానవహితము నభిలషిం
చుచు నుడివియున్నారు.

ఋష్యాదులు సుడివియన్న యీ నాథశము లన్నియు
మనోవశీకరణమును గూర్చియే కృషి సలుపుననయి యున్నవి.
మానస మెపుడు మన స్వాధీన మగునో, మన మపుడే దమ
వంతులమయి, ప్రజ్ఞావంతులమయి నిశ్చలానందము ననుభ
వింప సమర్థుల మగుచున్నారము

“తే॥గీ॥ సదమలంబయి సుగుణాళి ♦ సదనమైన
స్వాంతమేకద భువిలోన ♦ స్వర్గ మనఁగ
మలినమయి దుర్గుణాళికి ♦ నిలయమైన
చి త్రమేకదా నరకంబు ♦ సెవుము మనసః.”

—ప్రబోధ శతకము.

దమమును సంపాదించు విషయమున హైందవులు
నేటికిని ఋషిప్రోక్త మగు సూత్రమును వల్లించుటను కన
ర్జింపకున్నను సూత్రార్థమునకు మాత్రము విరుద్ధముగనే
సంచరించుచున్నారని నుడువక తప్పదు. మనుష్య జీవిత
నిర్మాణమునకు, బునాదివేయఁ దగిన బాల్యమున బిడ్డల
స్వాభావికములగు దుశ్చేష్టల కలవడి, దుష్టస్వభావులయి,
దుర్వ్యసనముల నభ్యసించుచుండఁ బ్రేమయన నెట్టిదో
యెఱుంగని మాతాపితలును, బంధుబాంధవులును వారి నట్టి
దుష్క్రియాచరణమునుండి నిరోధింపక, ప్రబోధింపక,
మీఁదుమిక్కిలి “కుఱ్ఱతనమున నుంచు కొంటెతనము చూపన
కాలమం దుండనేర్చునా? తెలియక బాల్యమునం దొన
రించు తిప్పలను బిడ్డలు పెద్దవార లయినంతనే లోకానుభవ
జ్ఞానసంపన్నులయి తమంతట తామే సవరించుకొనగల రని
వచించుచు సంతానహితవిషయమునందలక్ష్యమును వహించు
చున్నారు.

దూరదృష్టిలేని మనవెద్దల యీ యవివేకమున కెంత యుఁ జింతింపవలసివచ్చుచున్నది. ఉగ్గుపాలతో నొసఁగబడిన జ్ఞానసారము బాలుని దేహముయొక్క ప్రతిరక్తకణమందును వ్యాపించి వాని నప్రతిహతమగు ప్రతిభావంతునిగను, అసామాన్యమగు ప్రజ్ఞాశాలిగను, అపూర్వమేధావంతునిగను సిద్ధమొనరింపఁగలదు.

పచ్చిగానున్న వెదుళ్లు వంచఁబడునటుల నెండిన వెదుళ్ళను వంపఁజూచిన నవి వెళ్ళున విరిగిపోఁ గలవు. దమ పూర్వక మగు జీవితక్రమమునకు బాల్యమునుండియు సగరక్షకులగు జననీ జనకులచేఁ బునాదులుఁవేయబడిన సంతానముయొక్క భావిజీవితము సంయమితమయి సౌఖ్యానంద కందమగు ననుట నిస్సందేహము. సంయోగవియోగజ్ఞానముచేఁ బ్రవృత్తి నివృత్తిని జెందునని ఋషుల యనుభవము తెల్ల మొనరించుచున్నది.

సంకల్పోత్పత్తికి వెనువెంటనే వికల్పచింతనము నభ్యసించుటచే మనుష్యునియందుఁ జిత్రవశీకరణశక్తి యేర్పడఁగలదు. మనుష్యుఁడు కాంతనో, ధనమునో, సుందరమగు మణియే యితరమగు పదార్థమునో వీక్షించినంతనే వానిచిత్తమందుఁ గామ ముదయించుచున్నది. ఈ కామమునే మన మానసికీయనియు, మోహ మనియు నుడువుచున్నారము. మన యీ యాసక్తి భ్రాంతిమూలక మయినది. మనుష్యునకుఁ గాంతాభిలాష కలిగినంతనే వాఁడా కాంతను సంపాదించుట కనేకమార్గములఁ ద్రొక్కుచున్నాఁడు. అపుడు మానవుఁడు తన కాను తృప్తికయి

నీచోచ్చములను, ధర్మాధర్మములను విచారించనివాఁ డియి
దుష్క్రియాచరణోన్ముఖుఁ డగుచున్నాఁడు. దుష్కర్మ
దుఃఖమువంటి దుష్ప్రణామాంత మయియున్నది.

“యా దుష్ట్యాజా దుర్మ ర్యా సజీర్యతి జీర్యతః
యోఽసౌ పాపాఞ్శాంతికో రోగస్తాంతృష్టాంతృజతఃసుఖం.”

“అథమ విచారపరాయణు లెద్దానిని విడిచిపుచ్చు
జాలరో, ఎయ్యది మనుష్యులు నశించినను, నశింపకయుండి
ప్రాణముల సయిత మపహరించునో, అట్టి తృష్ణ (వ్యామో
హము) ను వినర్జించుటవలననే సౌఖ్యము సిద్ధించును.”

మనుష్యుఁడు తన కట్టెదుటఁ గాననగుచున్న సుందర
కామినీమూర్తిని జిత్తమున సంస్మరించుచు “అహో! ఈ
భామామణి తరళనయనము లెంత తేజోమయములు!
సుందరములు. గండుతుమ్మెదల గేరు కురు లెంతమనోహర
ములు! సుధాకర బింబమువంటి వదన మెంత మనోజ్ఞములు
నది!” అను దుష్టభావములు చిత్తమునఁ బొడసూపినంతనే
యట్టి దుష్టసంకల్పములఁ దుదముట్టించు నిమిత్తము సత్సం
కల్పముల నవలంబింపవలయును. వాఁడు వెంటనే—

“అ॥ స్త్రీలముఖముజూచిఁచి త్తంబునిలుకడఁ
జేయలేక నరుఁడుఁ చెడునుగాదె!”

అను వేమనార్యుని నీతిని స్మరించుచు “హరి హరీ!
నే నెట్టిపాపమున కొడిఁగట్టితిని? ఎంతటి జడమతినయితిని.
నవ మలద్వారములతోఁ గూడియున్న ముఱికితి త్తికయి నే
నెంత కామాంధుఁడనయితిని. పరకాంతను గన్నెత్తి వీక్షింప
రాదను నీతివాక్యమును విస్మరించి దేవునిదృష్టియందు నే

నెంత పతితుడనైతిని? కడు హీనముగు ముట్టికితి తిని-రేపో
మాపో భస్మము కానున్న మట్టిజొమ్మను బ్రహ్మపదార్థము
గను, అనందమయ వస్తువుగను భ్రమించిన నా జడబుద్ధికిఁ
నోటి ధిక్కారములు.

“నేటినుండి నే నిట్టి హీనములగు నీచభావములకు నా
మదియందుఁ దావొసంగకుందునుగాక!” అను పవిత్రభావము
లచేఁ జిత్తముయొక్క కామాంధమగు సంకల్పమునకు విక
ల్పమును గలిగించుచుండినఁ గ్రమక్రమముగ మనుష్యుని
చిత్తమందు రాగము నశించి, విరాగము హెచ్చి వానిని
దమవంతుని గావించును.

“శారీ స్తనభర నాభీదేశం
దృష్ట్వే మాగా మోహవేశం
ఏత న్మాంసవసాదివికారం
మనసి విచింతయ వారం వారం.”

—శంకరాచార్యులు.

“ఓరీ మూఢా! స్త్రీలకుచములఁగాంచి మోహ మంద
కుము. అవి క్రొవ్విన రక్తమాంసపు ముద్దలని సారె సారెకు
మనంబునఁ జింతించుచుండుము.”

శంకరాచార్యుని యీతత్వచింతనపద్ధతి దుష్టసంకల్ప
మును వికల్ప మొనరించుటకుఁ బ్రశస్తమగు సాధనమయి
యున్నది. చిత్త మాసించు ప్రతిసీచపదార్థము దుఃఖదాయక
మనియు, నరకప్రాప్తికి మూలమనియు నిరంతరము చింతించు
వాని మదియందు క్షీరమును మధింపగా నవనీత మేర్పడు
రీతి దమము స్థిరపడుచుండఁగలదు.

మనస్సు సేస్థితీయందును నిరుద్యోగమున నుండునీ మ
రాదు. కార్యభారము లేనపుడు మనస్సు పరిశుద్ధమునగు భావ
ములఁ జింతించుటచేఁ గ్రమక్రమముగాఁ జిత్తశౌచమేర్పడి,
చపలత్వము నుడుగఁ జేయును. కావున విద్యార్థులు పాఠా
పరిశుద్ధమగు జీవితమును గూర్చి చింతించు చుండవలయును.

“స్వవివేకఘనాభ్యాసవశా దాత్మోదయేన సా
సుకుభేకోభనాపుష్పలతేవాభినవోద్గతా.”

—యో. వా. రామాయణము.

(శిఖిర్వజరాజయొక్కపత్ని చూడాల వృద్ధాప్యమునం
దీరితిగ నుండెను.):—“పరిశుద్ధమును గూర్చి చీకఁ
మాటికిఁ జింతించువాని హృదయమునఁ దేజముగలించును.
కావున వార్ధక్యమునం దీయమ నవముకఁగితి కనుమనంభ
రితలతి కా విధంబున సౌందర్యప్రభాభాసురయయియున్నది.”

సోమరితనముచే మనస్సు చంచలమై చుష్కప్రవృత్తు
లను దుష్టసైనికుల వెంటనిడుకొని, పుణ్యభావములను సాధు
సత్తముల గాఢించి, నేరారోపణమునఁ బట్టువడి న్యాయాధిపతి
యగు దేవునిచే వండింపఁబడి దుఃఖములఁ జెందుచుండఁ
గలను. మానసిక నిరుద్యోగసమస్యను నివారించు ప్రయ
త్నము చిత్తప్రవృత్తుల నిగ్రహమునకుఁ బ్రబలసాధనమను
రహస్యమును బోధించు కథ యొకటి కలదు.

ఒక సాధుసత్తముఁడు తన గృహకృత్యముల నిర్వ
హించునిమిత్త మొక వేతనము నభిలషింపని పరిచారకుని
సంపాదించెను. ఆ పరిచారకుఁడు తనకు నిరంతర మేదో
యొక కార్యమును జూపించుచుండవలయుననియు, తన్ను నిరు

ద్యోగముగఁ గూర్చుండఁ బెట్టివపుడు తానొసంగు శిక్ష ననుభవింప వలయుననియుఁ దన యజమానితో నొక యొడంబడిక చేసికొనియెను. సాధున త్తముండగు యజమాని యను దినము చెప్పు కార్యముల నెల్లఁ జతురుండగు భృత్యుఁడు తుణములలో నిర్వహించివేయుచు ననుక్షణము నూతన కార్యములఁ జూపించుడని బాధింపఁ దొడంగెను.

సాధువు గత్యంతరములేక యొడంబడికను స్మృతికిఁ దెచ్చికొని పనిని గల్పించ లేనిచోఁ దనకుఁ గీడు మూడునని తలంచి తనకుఁ బరిచితుండగు నొక ఋషిపుంగవుని చె.త కరిగి తన యాపదతన ను వేదించుకొనియెను. విజ్ఞానధనుండగు ఋషిస త్తము డంత విషయమును గ్రహించి యట్లుత్తర మొసంగెను:—“సాధుపుంగవా! నీభృత్యునకునిరంతర మేదో యొక కార్యమును గల్పించుటయే నీ కిపు డావశ్యకముకావునఁ దక్షిణము నీగృహసమ్ముఖమునం దొక పొడవగు సంభమును స్థాపితమొనరించి దానిని నిరంతర మెక్కుచు దిగుచు నుండవలసినదిగా నీపరిచారకున కాజ్ఞాపించుమా. దానితో పతని మదమణఁగ నీకు వశవ ర్తియగును.”

ఈకథయందు దృష్టాంతముగఁ గై కొనఁబడినభృత్యుఁడే మనస్సు. సాధువే యంతరాత్మ. తుణములో మనస్సు లెక్కలేనన్ని పనులఁ బ్రారంభించి ముగించి వేయుచుండును. నిర్వాసారత్వము కలిగినంతనే చంచలప్రవృత్తిగల చి త్తము కామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యాది ధూర్తులఁ బురికొల్పి, అంతరాత్మపై దండెత్తి తత్సంపదలగు జ్ఞానాయు స్తేజోబలవీర్యముల నెల్ల హరించివేయును.

విద్యార్థులారా! ఈరహస్యము నెఱింగి నిరుద్యోగులయి యుండక సదా మనస్సును స్వాధీనమునం దుంచుకొన యత్నించుచుండుడు. చిత్త మేకాగ్రముకాదేని యసంఖ్యా కములగు యనర్థములు వాటిల్లి మీ జీవితముల దుఃఖభాజ నము లొనరించివేయును. శ్రుతులు సయితము మనస్సు యొక్క చంచలప్రవృత్తిని గుర్తెఱింగి యది చెప్పినచొప్పున వర్తింపరాదనియు, సదా మనస్సు విషయమున జాగ్రత్తగ నుండవలయుననియు నచించియున్నవి.

“యజ్ఞాగ్రతో దూర ముతతైతిహం

తత్సప్తస్య తతైవేతి

దూరంగమం జ్యోతిషాం జ్యోతి రేకం

తస్యే మనః శివసంకల్పమస్తు.”

“ఎయ్యది జాగ్రదవస్థయందు దూరముగ నరుగు చున్నదో, ఎయ్యది సుషుప్తిదశయందామార్గముననే స్వస్థాన మును జేరుచున్నదో, ఎయ్యది దివ్యమయి, దూరావలోకన శక్తియుతమయి యున్నదో, ఎయ్యది ప్రకాశస్వరూపమయి, అద్వితీయమయి యున్నదో, అట్టి నామవస్సు సుఖసంకల్ప ములచే మెలంగుచుండుగాఁ” మ్మని దమము నభిలషించు ప్రతి వ్యక్తియుఁ గోరుచుండవలయును. ఇచ్చాశక్తిచే నీరీతి మనస్సును సుఖసంకల్పగత మొనరింపఁ గల్యాణము కలుగఁ గలదు.

చంచలమగు మనస్సు జాగ్రదవస్థయందుఁ బారము లేని ప్రపంచముయొక్క వివిధనగరముల రెప్పపాటుకాల ములోఁ జట్టుముట్టి వచ్చుచున్నయది. దీనితో నమానముగ

విద్యుద్వార్తయు, నాయువును బరుగెత్తజాలకున్నవి. సుషుప్తియందు సయిత మీ మనస్సు మానమును వహింపక యెన్నియో విచిత్రములగు కార్యముల గాచరించివేయుచున్నది. అపు డిది యాకాశమున కెగయును. పాతాళమునఁ జొచ్చును. సాగరమునఁ జొరఁబడును. సూర్యచంద్రాదుల బంతులుగఁ బట్టియాడును. మహోన్నతములగు భూధరములఁ బెకలించి వైచును. మఱొకప్పుడు ఘోరారణ్యములఁ జొచ్చి యథేచ్ఛావిహార మొనరింపఁ గడంగును. ఒకప్పుడు ధనధాన్యముల నపేక్షించి రాజసింహాసనము నధిరోహించి భోగవిలాసంబులఁ దేలియాడును. ఇంకొకప్పుడు కేళీగృహమునఁ బ్రవేశించి చంద్రముఖులగు రమణీమణులతో సరస సల్లాపము లాడును. మఱొకప్పుడు సమస్త ప్రపంచ సౌఖ్యములు నశ్వరము లని యెంచి నన్యసింది భిక్షాపాత్రమును హస్తమునఁ బూని లోకసంచార మొనరింప గడంగును. మనస్సుయొక్క చేష్టల కంతములేదు. ఈ చేష్టలన్నియు కల్పితములేగాని వాస్తవములుకావు. మనస్సునదారజ్ఞసర్వభ్రాంతికిఁ జిక్కి వర్తించుచుండుటవలననే దుఃఖములు కలుగుచున్నవి. యువజనులు మనస్సుయొక్క చంచలములగు నీ విచిత్రముల నెల్ల గుర్తించి సుఖసంకల్పములచే దానిని విశ్చలస్థితికిఁ దీసికొనివచ్చుటకయి యత్నింపవలయును.

“యేనేదం భూతం భవనం భవిష్యత్
పరిగృహీత మమృతేన సర్వం
యేన యజ్ఞస్త్రియతే సప్తహోతా
తస్మై మనః శివ సంకల్పమస్తు.”

భూతభవిష్యద్వర్తమానములఁ దెలియ నమృత
స్వరూపశక్తిగనున్నట్టియు, జ్ఞానేంద్రియపంచకము, మనసును,
బుద్ధి యను నస్తహిత గూఢములగు నింద్రియముల
మూలమున నీ ప్రపంచముయొక్క శుభాశుభ కార్యములఁ
బ్రవృత్తుల మగుటకు హేతువయి యున్నట్టియు, నామానన
మున శుభసంకల్పము లొదవునుగాక !

నిత్యము మన మీరీతి మనమాననమును సత్సంకల్ప
ములచే విభూషిత మొనరింప యత్నించుచుందుమేని మనము
సులభముగా శీఘ్రకాలమందే దమవంతులమయి దుష్టకార్య
ములపొంత కరుగక, భావవ్యభిచారమున కేని యొడఁబడక
నిత్యశుద్ధులమయి సౌఖ్యానందముల నోలలాడఁగలము.

అ ఖ వ ది యొ క ట వ ప్ర క ర ణ ము

అ స్తే య ము

“అ॥ దొంగతనము చేయ ♦ దొర పట్టి శిక్షించు
నిరుగుపొరుగువార ♦ లెగ్గు లెంత
పరమునందు నరక ♦ బాధలు పెక్కినను
దోషములకుఁ గుదురు ♦ దొంగతనము.”

ధర్మముయొక్క చతుర్థలక్షణము అ స్తేయము. అ స్తేయ మనగా దొంగిలించకుండుట యని తాత్పర్యము. స్తేయమనగా దొంగతనము. చౌర్యము మూడు విధములుగ మనుష్యజాతిచే గావింపబడుచున్నది. మానసిక, వాచిక కాయికచౌర్యమే సంపూర్ణ మయినది. మానసమునం దొక విధముగ భావించుచు, వాగ్రూపమున దద్విరుద్ధముగ వర్తించుచు, గార్యరూపమున మనోవాక్కులకు భిన్నముగా వర్తించుమనుజుఁడు తనయాత్మకుఁడానే మోసమొనరించిన వాఁ డగుచున్నాడు. మానసముం దొకరీతిగ భావించి తద్విరుద్ధముగ వర్తించువృత్తికే మానసిక చౌరత్వ మందురు. ఈ చౌరత్వమును లోక మంతగా గ్రహింపఁజాలక పోయినను సర్వాంతర్యామి యగు సర్వేశ్వరుఁడు మాత్ర మనుక్షణము వీక్షించుచునే యుండును.

మనుజుఁడు మానసికచోరత్వమును, వాక్చోరత్వమును, కార్మికచోరత్వమును సంపూర్ణముగా బహిష్కరింపనిచే పవిత్ర మగు నస్తేయ గుణమును సంపాదింపఁజాలఁడు. చోరత్వముచే ననత్యభావణము, కపటము, డంబము, పరాపకారము, ధనతృప్తి మున్నగు దుర్గుణము లన్నియు మానవ హృదయమునఁ బ్రవేశించి, వాని జీవితము నధఃపతిత మొనరించివేయును. పరుల పస్తువును స్వప్నమందయినను నక్రమముగ నభిలషింపరాదనియు, బరధనాభిలాష కడు హీనమైన వృత్తియనియు, అ స్తేయముచే మనుష్యజీవితము పరిశుద్ధమై, తృప్తాశూన్యమయి ప్రకాశింపఁగలదనియు, బతంజలియుపి వచించియున్నాఁడు.

“అస్తేయప్రతిష్ఠాయాం సర్వరత్నోపస్థానం.”

“త్రికరణములఁ జోరత్వమును వీడువానికి రత్నోపస్థానమే లభ్యమగును.”

అ స్తేయమును సంపాదింపఁగోరు మనుష్యుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు తనకుఁ బ్రసాదించినంతటితో మనస్తృప్తి గలిగి యుండి పరవిత్రాదులయందు భావమునందయిన నపేక్ష లేని వాడయి మనుచుండవలయును.

“Contentment is the source of very joy,”

—Beathie.

“మన స, సమస్తోల్లాసముల కుత్పత్తిస్థానము.”

—బేథే.

“True happiness is to no place confined but still is found with a contented mind.”

—Sonnets.

“వాస్తవికమగు సౌఖ్యము నిర్బంధితమగు చిత్తమునం దుదయింపజాలదు. సంతృప్తిగల మానసమునం దపారమగు సౌఖ్య మిమిడియుండఁ గలదు. —సోన్నెట్లు.

ధర్మశాస్త్రము లస్తేయమునకు నమమగు పుణ్యమును స్తేయమునకుఁ దుల్యమగు పాపమును లేదని ఘోషించుచున్నవి. నమస్తాధర్మములకును, సకలపాపములకును జౌర్యమే మూలము. చౌర్యభావము మానవుని చిత్తమును అంత రాత్మను దూషితి మొనరించి వేయుచున్నది. చోరుఁడు దేహబాహు బలమునం దెంతటి సమర్థుఁడయి యున్నను, ఆత్మబలమునం దత్యంతము హీనుఁడయి యుండుచున్నాఁడు. వాని భావనలు కడుంగడు నీచములు.

నేఁడు దొంగతనముచేఁ గలుగు ఘోరోపద్రవములకుఁ బరిమితియే లేకున్నది. చౌర్య మను ఘోరపాపముచే సుఖింపనెంచుట కేవలము మాధ్యము. చౌర్యము యొక్క పరిణామము భయంకరమును, దుఃఖిదాయకమును, అప్రతిష్ఠాకరమును, పరమార్థభంజకమునునయి వెలయుచున్నది. చౌర్యవృత్తి నవలంబించు వ్యక్తి తన స్వచ్ఛమగు జీవితమును, విశుద్ధమగు ప్రతిష్ఠను గళంకిత మొనరించుకొని నానా విధములగు కష్టపరంపరల నహింప బాధ్యుఁ డగుచున్నాఁడు.

మానవుని స్వాభావికమగు జీవితస్వేచ్ఛను నశింపఁ జేయుటలోఁ జౌర్యము ప్రథమ గౌరవమును సంపాదించుచున్నది. చోరుఁ డే యే రీతిఁ బ్రజాసముదాయమందు హీనునివలె నవనతమ స్తకుఁడయి, ఘోరానమానముల నహించుచు నధమజీవితమును గడపవలసి యుండునదియుఁ

జౌర్య మొనరించినవారలే స్వానుభవముచే గ్రహింపఁగలను. చౌర్యముచే మనుష్యుఁడు సంపాదించు వస్తువు విశేషకాల మతనియొద్ద నిలువనేరదు. ఇసుకపాతటపయిఁ గట్టఁబడిన గోడవలెఁ బరులనుండి యపహరింపఁబడిన ధనధాన్యాదుకములు మనకుఁ దెలియకుండగనే మన యొద్దనుండి యంతర్హితము లయిపోవునని భారతాది గ్రంథములు నుడువుచున్నవి.

సత్యమును, ధర్మమును, కాయకష్టము నాశ్రయించి. తన్ములమున మనుష్యుఁడు సంపాదించు సంపదలు దిన ఇవ ప్రవర్ధమానము లగుచు వాని జీవితమును సౌఖ్యానందకండ మొనరించివేయును. చోరుని మాఖమండలము సజ్జనబృందమునఁ జేరినంతనే వికాసశూన్యమయి వెలవెలఁబోవుచు వాని మానసిక దుర్బలత్వమును వెల్లడించును. వానియందంతరాత్మ స్వేచ్ఛగా నెల్లరివలె నానందింపఁజాలక యనుక్షణము సంజేహభయములచేఁ గంపించుచుండఁ గలడు. చౌర్య మొనరింపనివాఁ డెట్టి నిరుపేదయునను గోటీశ్వరుఁ గాంచియు భయముఁ జెందక యభిమానపూర్వకముగఁ దన మస్తకము నున్నత మొనరించుకొని కాయకష్టార్జితమగు స్వల్పధనముచే గంజియో, కలియో త్రాగుచు నిత్యానందము ననుభవించుచుండఁగలఁడు.

కోటీశ్వరుఁ డయినను, మహాపండితుడయినను, మహాబలాధ్యుడయినను బరవిత్తాదికముల నపహరించియుండినచో ధైర్యము లేనివాఁడయి ఎద్దియో విపద్దశకుఁ జిక్కినటులఁ బెద్దలఁ బొడఁగాంచినంతనే వ్యాకులహృదయుఁ డగుచుండును.

పరులు పరస్పరమం దేమి సంభాషించుకొనుచున్నను జోరుఁడు తన్నుఁగూర్చియే లోకమంతయుఁ బ్రసంగించుకొనుచున్న దని సందేహించి మానసమందు దుర్భరమగు నావేదన పడుచుండఁగలఁడు.

దొంగ తా నొనరించిన చోరత్వమును గప్పిపుచ్చుట కయి యనేకవిధముల బొంకులాడవలసినవాఁడగుచున్నాఁడు. తన్నూలమున దొంగయొక్క జీవితము నిరంతర మృషాలాపముల కాకరమగుచున్నది. కావున దొంగ యైహికాముష్మికములకు దూరుఁడగుచున్నాఁడని శ్రీ బుద్ధప్రభువు సెలవిచ్చి యున్నాఁడు. చౌర్యముచే జగత్పితయగు పరాత్పరుఁడు మిక్కిలి యప్రసన్నుఁ డగుచున్నాఁడు.

కారణ మేమన దొంగ ధన తృష్ణాబద్ధుఁడయి దేవుని యొక్క స్నేహపాత్రులగు సాధువుల బాధింపవలసినవాఁడగుచున్నాఁడు. చౌర్యముచే మానవుని యంతఃకరణ సామాన్యమగు దయ నశింప వాఁడు క్రమక్రమముగా నరహత్య లొనరించుట కేని శంకింపనంతటి వజ్రసమాన హృదయుఁ డగుచున్నాఁడు.

లోకశాంతిని భంగపఱచునట్టి చౌర్యవృత్తి హత్యా వృత్తికంటె సల్పమయినది కాదు. చౌర్యమొనరించువాఁడు తన రహస్యమును బరులెవ్వరు విలోకించుచుండుట లేదనియు, కావున తా నొక బుద్ధిమంతునివలెనే సజ్జనసంఘమందు సంచరింపవచ్చుననియుఁ దలపోయుచుండును.

సర్వశక్తి సంపన్నుఁడును, సర్వవ్యాపకుఁ డును సర్వాంతర్యామియు నగు సర్వేశ్వరుఁడు సర్వత్ర వ్యాపించి

యున్నాడని తెలిసియు దేవుని సామ్రాజ్యమందు స్తేయము వంటి దూషితకర్మకుఁ బాల్పడు వ్యక్తికంటె నధమాధముఁ డీస్పష్టియందుఁ గానరాఁడు. చౌర్యవృత్తియందున్నవారు వాస్తవ మాలోచింప హితాహితముల నుద్బోధించునట్టి యంతరాత్మను హతమొనరించుకొనినవారే యని తెలియ వలసివచ్చుచున్నది.

సర్వవ్యాపకుండగు పరాత్పరుని గనుబ్రామి యెంతటి నిపుణుడయిన నావగింజంత పనియు నీవిశ్వమునం దొనరింపఁ జాలఁడు. చోరులు తమ చౌర్యమును లోకులు కనిపెట్టలే దని సంతోషించుచుందురేకాని గగనమండలమునుండి భూమి వైఁగల జీవరాసులఁ దేటిపాఱఁజూచు దివాకరునిభంగి సర్వేశ్వరుఁడు సర్వమును -స్పష్టముగా విలోకించుచున్నాడని గ్రహింపలేనంతటి యజ్ఞానస్థితియందున్నందులకు మిక్కిలి విచారింపవలసియున్నది.

“ఏకోఽహ మస్మీతి చ మన్యసే త్వం
న హృచ్చయం వేత్సి మనిం పురాణం
యో వేదితా కర్మసు పాపకస్య
తస్యాంతికే త్వం వృజనం కరోషి.
మన్యతే పాపకం కృత్వా న కశ్చి ద్వేత్తి మామితి
విదంతి చైనం దేవాశ్చ యత్యైవాంతపూరుషః.”

—మహాభారతము.

“(చోరుడా!) నీవు ‘నేనొక్కడనే యున్నాడను. నా రహస్య మెవ రెఱుంగుదు’ రని యనుకొనుచున్నాడవు. కాని నీ హృదయాభ్యంతరస్థితుఁ డయినట్టియు, పుణ్యపాప దర్శియు నగు పురాణపురుషుని నీవు మరచితివి. ఆయన నీ

వాసరించు సమస్త కార్యములను జూచుచునే యున్నాడు. గ్రహించుచునేయున్నాడు ఆయనసమ్ముఖమందే నీవు పాపముల జేయుచున్నాడవు. పాపియగువాడు దుష్కృతము లొనరించియు వాని నెవ్వ రెఱుంగరని భావించుచున్నాడు. కాని నీవు సేయు పాపకర్మలనెల్ల దేవతాపురుషులును హృదయాభ్యంతరవర్తి యగు యమధర్మరాజును జూచుచునే యున్నారు.”

జన్మములలోనికెల్ల సుత్తమంబగు మనుష్యజన్మను గ్రహించి మనము చోరులమై విశ్వసోదరప్రేమను, శాశ్వతమగు ధర్మమును బరిత్యజించి పరధనాపహరణమునకయి పడు హీనము లగు కార్యముల నిర్విచారముగా నొనరించు నట్టి సితికిఁ జిక్కినందుల కెంతయు దుఃఖింపవలసియున్నది. దుష్కర్మలవలనను, అసత్యవర్తనంబునను మన సొటి సహోదరుల కెట్టి యన్యాయము నొనరింపరాదనియే యస్తేయము బోధించుచున్నను దానిప్రబోధము నాలకింపకుండుటకంటె నాత్మదోహము వేటొండు లేదు.

చౌర్య మొనరించుటకు ముఖ్యకారణము లోభము. అన్యల కష్టార్జితమగు సంపదను గాంచి, ఎట్టి పరిశ్రమయు, ఉద్యోగమును గావింపకయే దానిని బొందవలయునని కోరుటయే పేరాస యనఁబడుచున్నది. ఎచ్చోట పేరాస యుండునో అయ్యెడ సంతోష ముండనేరదు. సంతృప్త చిత్తులయందు మందునకయిన నత్యాశ లభింపజాలదు.

ఈ కారణముననే యత్యాశాపరులును, లుబ్ధులును మనస్సుష్టి లేనివార లయి నిరంతరము మలినముఖులయి నిరు

త్సాహపూర్వకముగఁ దమ జీవితములఁ గడుపుచుందురు. వారెల్లప్పుడు పరుల సంపదలఁగాంచి మత్సరముఁబూని యా సంపదలు తను కెటుల లభించునా యను దుర్విచారముచే సంలగ్న మనస్కులయి యుండుచుందురు.

మనుష్యుఁడు తనహృదయజ్ఞేత్రమునుండి యత్యాశా బీజముల నిర్మూలించివేయునేని వాని కెట్టి స్థితియందును తన దాఁద్రవ్యమునం దసంతృప్తి కలుగమి చౌర్యమొనరింప నభిలాష యుదయింపనేరదు. తనయందుఁ గల చౌర్యబుద్ధిని నశింపఁ జేసికొన వాంఛించు వ్యక్తి తనూర్జములగు శోభ ధనతృష్ణాదికముల విధ్వంసమొనరించివేయుట శుభప్రకరము. విచులై శ్వర్యముల కధికారులయి యుండియు, దేవేంద్రభోగముల ననుభవింపఁదగు సౌకర్యమును గలిగియుండియు అసంఖ్యాకులగు దీనులఁ బోషించు సామర్థ్యముచేఁ జెన్నెందు చుండియు ధనతృష్ణావ్యాధిచే నిరంతరము పీడింపఁబడుచుండు లుబ్ధులే గర్భవర్తిగులుగనుండి కాయకష్టముచే సంపాదించిన కాసులచేఁ బొట్టఁబోసికొనుచు సంతృప్తినిఁ జెందు కార్మికుల కంటె గర్భవర్తిదులు; హీనులు. ధనతృష్ణాశూన్యుడయి, సంతృప్తుడయియుండు మనుష్యుఁడు సులభముగా స సేయ వ్రతదీక్షచేఁ జరితార్థుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు.

ప్రాయశఃకముగా ననేకులు ప్రతిష్ఠాకొఱకుఁ బోషింపఁబడునఁ జౌర్య మొనరించుచున్నారు. ఏ యే కార్యములను, భావములను మనుష్యుఁడు గురుజనుల సమ్ముఖమునఁ బ్రకటిం చుటచే సపఖ్యాతి యొదవునని భీతిల్లుచుండునో, అట్టి సమస్త భావములును, కార్యములును నొకవిధమగు చౌర్యముగనే

పరిగణింపఁబడుచున్నవి. కాయకష్టము, ధైర్యము, సద్బుద్ధి సంతుష్టి, సత్యము, నిరాడంబరము, సౌజన్యము మున్నగు సద్గుణరత్నహారములచే నలంకృతుఁడైయున్న మనుష్యుఁడు చోరుఁడు కావలసిన యవసరమే తటస్థింపనేరదు. సామాన్యముగాఁ బ్రపంచమునందు దుర్వ్యసపరాయణులయి, వ్యభిచారులై, మద్యపానాసక్తులయి, జూదరులయి సోమరితనముగఁ దమ కాలమును గడుపు విలాసప్రియులే నిరంతరము చౌర్యవృత్తి నవలంబింపవలసినవార లగుచున్నారు.

కొండఱుమనుష్యులు సత్యనిష్ఠాశూన్యులును, జీవితమునందుఁ గ్రమపద్ధతి లేనివారును, ప్రమత్తులును నగుటవలననే సకాలమందుఁ దమ వాగ్దానముల జెల్లింపనేరనివారయి వాక్సంబంధముగు చోరత్వ మొనరించుచున్నారు. వాస్తవమున కిట్టి వచస్సంబంధముగు చౌర్యమును సంపూర్ణాదర్శాస్త్రేయ వ్రతమును భంగపఱచు నొక దుర్గుణమే యని యంగీకరింపక తప్పదు.

మనుష్యుఁడు సదా తనపాదములపై నిలువఁబడియుండు విధమునెఱింగి స్వావలంబనమందే మనుష్యజీవిత సాఫల్యము కలదని విశ్వసించి పరిశ్రమపూర్వకముగు సాధుజీవిత నిర్వహణమునకుఁ గడంగినచోఁ జౌర్యసంబంధముగు దూషిత భావమేని యతనిస్వచ్ఛందసాత్వికహృదయమునఁ బ్రవేశింపనేరదు. అపు డతఁడు శుద్ధాస్త్రేయ వ్రతదీక్షితుఁడు సులభముగాఁ గాఁగలఁడు.

విపదస్త్రిులును, దరిద్రులును నగు పురుషు లనేకు లాత్మజ్ఞానము లేనివారగుటచేఁ జౌర్యమొనరింపనిదే తమ విశాల

ములగు కుటుంబముల భరించుట కష్టనాధ్యయని నిశ్చయించుకొని చోరత్వమునే జీవితోపాధి కుచితమగు వృత్తిగ నవలంబించుచున్నారు. మనుష్యుడు ధైర్యము నవలంబించి, నామరీతనమును వీడి, కాయకష్ట మొనరించుట కొడఁబడిన దయామయుఁడగు పరాత్పరుని సత్యావలంబితమగు విశ్వమండలమునఁ గుక్షింభరత్వమునకు వలసినంత ధర్మసమ్మతమగు ధనలాభము కలుగకపోదు.

ఏనాఁడు మనుష్యుడు ధైర్య సంతోషసత్యశ్రమోద్యోగాది ధర్మముల లాభుపముగఁ జూచి విస్మరించెనో, నాఁడేవాని చిత్తసీమయందుఁ జౌర్యవృత్తి స్వీకారబీజములు నాటఁబడినవనియే మనము గ్రహింపవచ్చును. ఆధ్యవసాయముచే విశ్వము కరగత మగునను లోకమాన్యమగు కర్మయోగ సిద్ధాంతము మన యండనుండ మనము మూఢులమయి ఊణికములగు ధనధాన్యాది వస్తువుల నపేక్షించి శాశ్వతమగు నాత్మయొక్క యక్షయ సంపద యగు నస్తేయరత్నమును జౌర్యవృత్తికి బలిదాన మొనరించు సంతటి మూఢుల మయి పోయినారము.

చౌర్యబుద్ధిచే మానవుని విజ్ఞాననేత్రదృష్టిక్రమముగా మందగించిపోవ సంతమున కతఁ డజ్ఞానాంధుఁడయి పోవునను రహస్యమును మనుష్యులువిస్మరించినారు. త్యాగావతారములనఁదగు ఋషి శ్రేష్ఠుల సంతతివారమగు మనయందుఁ జౌర్యమును ప్రజేమించువారు కొందరు కలరన్న నింతకంటె లజ్జాకర మగు విషయము మఱేమి కలదు? మృత్యుశాధకంటె దుర్భర మగు వేదనమును గలిగించున దైయున్నను మనుష్యు

లేలకో బుద్ధిలేనివారై చోరత్వము నవలంబించుచున్నారు. నైతికబల మేనాఁడు మనల నెడబాసి చనినదో, నాఁటి నుండియే భయంకరములగు దుర్గుణములును మనకుఁ బ్రశస్తములగు సద్గుణములుగనే గోచరింప నారంభించినవి.

“తే॥ మనుజు లెప్పుడుఁ దృణమైనఁ ♦ బరుల సొమ్ము
వాని యనుమతి లేకుండ ♦ జేరఁబోయి
ముట్టుకోరాదు, పొరపడి ♦ ముట్టుకొన్న
శాశ్వతంబై న యపకీర్తి ♦ సంఘటిల్లు.”

—నీతిదీపిక.

ఒకప్పు డీ భారతవర్షమున స్త్రీపురుషు లెల్లరు భౌతిక పదార్థములందు కంటె బారమార్థిక వస్తువులందే విశేషానురాగబద్ధులును, నిర్లిప్తులును, సత్యసంధులును, ధర్మపరాయణులును నయియుండుటచే వారు చోరభీతిఁ దక్కియుండి తమ సంపదల నంతగా నేటివలె సంరక్షించుకొన యవసరములేనివారయి యుండిరి. నేఁ డధర్మము పెచ్చుపెరిగిపోవ, అస్తేయ మదృశ్యమయి చన రక్షకభటుల నిరీక్షణమందున్న సుపదలే యపహరింపఁబడుచున్నవి.

అస్తేయమును బ్రాణముకంటె నధికమగు ప్రేమతోఁ గాంచియుండిన ప్రాకృతభారతము నేఁడు మన దృష్టినుండి యంతర్హితమయి పోయినది. సత్యధర్మజ్ఞానశూన్య మగు పాశ్చాత్యనాగరికతకు దాస్య మొనర్చు నవ్యభారత మపరిమితముగ విలాసముల కలవడి నముద్రమువలె భారములేని విషయములు నిత్యనూతనము లయి కానవచ్చుచుండ ననుక్షణము ధనాభావము స్ఫురించుచుండుటచే నస్తేయము నొక

ఛాందస వృత్తిగ భావించి, యథేచ్ఛావిహారముచేయు బల్చిమ ఖండములవలె గడంగినది.

సత్యముకొఱకయి కృషిసలుప వాంఛ లేకున్నను, ధన మందు మిక్కిలి ప్రీతిగల నున ప్రభుత్వమువారి డండన మెంత తీవ్రముగ నున్నను, భరతఖండమందు స్త్రీయము క్షీణింపకుండుటకు హేతువేమి యని విచారింతిమేని జన సామాన్యమంద స్త్రీయము పరమధర్మ మను జ్ఞానము లేకుం డుటయే యని తెల్లము కాగలదు.

నేడు బుద్ధిమంతులుగ జనసామాన్యముచే భావింపఁ బడువారు సయితము మార్గమధ్యమునఁ దమ కేదేని పకల వస్తువు లభించిన బ్రహ్మానందపరివశులయి దానిని తత్తణము కబళించివేయఁ జూచుచున్నారేకాని, పూర్వమునలె నా వస్తువు యెవరిదా యని విచారించి, దాని సుధికారి నన్వేషించి తిరిగి యతని కొనంగివేయుటకు నగసిద్ధులు గాకున్నారు. మనము రాత్రులందు వేషాంతరమును ధరించి పరుల గృహములఁ జొచ్చి ధనము నపహరింప నవసరము లేదు.

పరులు తమ ధనమును బోగొట్టుకొనివపుడు మన కది లభించినచో దానిని దిరిగి సొత్తుగలవారి కియ్యకుండఁ గబ లించితిమేని మనమును దొంగలమే యగుదుము. ఇట్టి దొంగ తనమునే పరోక్షచౌర్య మందురు. సొత్తు పోగొట్టుకొన్న వారి వృత్తాంతము తెలియరానిచో నా ధనమును మనము స్వప్రయోజనార్థ మయి వినియోగించుకొనక లోకోపకార కములగు పుణ్యకార్యములకయి వెచ్చించుట పరమధర్మము.

అస్త్రేయవ్రతధారి చౌర్యముయొక్క సూక్ష్మములగు నిట్టి
యంశములను సముతము నెఱింగియుండు టావశ్యకము.

విద్యార్థులారా ! అస్త్రేయధర్మానుష్ఠానమందు భారత
వర్షముయొక్క ప్రాచీనదశకును, అర్వాచీన స్థితికిని గల భేద
మునుగూర్చి విచారించుమేని మన హృదయములు కంపించి
పోవును. నేత్రము లశ్రుధారల వర్షింపఁజేయును. ప్రాచీన
కాలమునం దీదేశమున నాబాలగోపాలము పరుల కనక
ముద్రికలను మట్టిపెల్లలకంటెను హీనముగఁ జూచుచుండిరి.
కాళిదాస మహాకవిగ్రుచ్చి యీ శ్లోకముచే బ్రాచీనకాల
మందుఁ జౌర్యము సంఘముందు హీనమగు పాపకర్మగఁ బరిగ
ణింపఁబడుచున్నటుల స్పష్టపడఁగలదు.

“నకిలాసు యయు స్తస్య రాజానో రక్షీతు ర్యశః

వ్యావృత్తా యత్ పరస్వేభ్యః శ్రుతౌ తస్మైరతా స్థితా.”

—రఘువంశము.

“ఆ దిలీపమహారాజు లోకమున దొంగతన మితరుల
సాత్తులకు కలుగకుండా దొంగతన మను శబ్దమునకే కలుగు
నట్లుగా ననఁగా దొంగతనమన్నమాట యొక్క డను లేకుండఁ
జేసినందునఁ బ్రజాసంరక్షణ విషయమునం దాతని కీర్తి మఱి
యేరాజును జొందఁ డాయెను.

నేటికిని వేదధర్మములయందుఁ దికరణముల భక్తి
కలిగినట్టి వానియందును, స్వతంత్రజీవులగు కృషీవలులందును
నస్త్రేయవ్రతావలంబులు విశేషముగఁ గాననగుచున్నారు.
భగవానుడా ! జ్ఞానభూమియు, కర్మభూమియు నను ప్రసిద్ధి
పడసిన భారతవర్షమునకుఁ దిరిగి యస్త్రేయ మను నక్షయ

సంపదను బ్రసాదింపుము భారతజాతీయ దుష్కలత్వమును
 సశింపఁజేయుటకును, భారతీయులందఱు బరస్పరము వేరూని
 యున్న ద్వేషమాత్సర్యముల నిర్మూలించుటకును, సంఘీ
 భావ మహావృక్షమునకు వేరుపురుగులుగ నున్న చౌర్యాది
 దుర్వృత్తులను మట్టుఁబెట్టుటకును రాష్ట్ర నిర్మాణశక్తి ధురం
 ధరులగు విద్యార్థులకు నూతనబలమును, అనూనోత్సాహ
 మును, అకళంకమగు బుద్ధిని బ్రసాదించుము.

ప్రతిభారతీయపురుషుఁడును స్త్రీయు హృదయపూర్వ
 కముగా నస్తేయముపట్ల గాఢానురాగబద్ధులయి వెలయు
 చుందురుగాక ! త్యాగమే పరమధర్మమనియు, సంతుష్టియే
 స్వర్గమనియు, లోభమే భయంకరజాడ్యమనియు, ప్రేమయే
 మోక్షమనియు, అస్తేయమే తపమనియు, గ్రహించునట్టి
 వినిర్మలజ్ఞానమును, గృహమయా ! జగదీశ్వరా ! శీఘ్రమే
 భారతీయుల కెల్లరకుఁ బ్రసాదించుము. ఇదియే మదభీష్టము;
 సవినయ ప్రార్థనము.

అటువదిరెండవ ప్రకరణము

శౌచము

“చిత్తశౌచంబు లేనిదే ♦ క్షీతి నదెట్లు
గంగలో ముద్ద బుణ్యంబు ♦ గలుగనేర్పు?”

—బుద్ధపురాణము.

ధర్మముయొక్క పంచమాంగమే శౌచము. శౌచములేని మనుష్యుడై హింసాముష్మికసౌఖ్యముల ననుభవింపజాలడు. నేడు సమస్తప్రపంచము శౌచముయొక్క యథార్థమగు తాత్పర్యమును విస్మరించివైచినది. విదేశీయులు పరిశుభ్రముగ సబ్బునీటిలో స్నానమొనరించి, సుగంధద్రవ్యలేపన మొనరించుకొని, సుందరములగు ధౌతవస్త్రముల ధరించుటనే శౌచ మని వచించుచున్నారు.

భారతీయులును నేడు శౌచవిషయమున విదేశీయుల కంటె స్థూలబుద్ధినే వహించియున్నారని వచింపవలసివచ్చినందుల కెంతయు విచారింపవలసియున్నది. దేహముయొక్క మాలిన్యము దూరమొనరింపఁబడకపోయినను గంగాజలమున మూడు బుటకలు వేసి యెన్నడు నుతికింపఁబడని పట్టువస్త్రమును బేటికాంతర్భాగమునుండి వెలికిఁదీసి మడికట్టుకొని నంత మాత్రముననే దేహము పరిశుద్ధమయి పోయిన దని భావించుకొనువార లనేకులు చునగుండు గలరు.

శౌచవిషయమున నేడు ప్రాకృశ్చిమఖండవాసులు భయులు నించుమించుగనున్న భేదముతో దప్పిద మొనరించుచున్నారనుటలో సందేహ మేమియు లేదు. నిర్మల జలప్రక్షాళనముచే గావింపఁబడు దేహశుద్ధికంటె మానవుని కిహపరసౌఖ్యమును బ్రసాదింపఁగల సౌఖ్య మొందు కలదు. దానినే కోవిదు లంతశ్చైవ మనియు, ఆత్మశుద్ధి యనియు చిత్తశౌచ మనియు వివిధ నామములఁ బేర్కొనుచున్నారు. చిత్తశౌచములేని వ్యక్తి కేవల మాకారమాత్ర మానవుఁడే కావున పశువుకంటె హీనుఁడయి, భ్రష్టాచారుఁడయి యిహ పరములకు దూరుఁడగుచున్నాడు. ఈవిషయమునే మను ధర్మశాస్త్ర మిరీతి సమర్థించుచున్నది.

“అద్భి గ్గాత్రాణి శుద్ధ్యంతి మనస్సత్యేన శుద్ధ్యతి
విద్యా తపోభ్యాం భూతాత్మా బుద్ధి ర్జ్ఞానేన శుద్ధ్యతి.”

“దేహముయొక్క యుపరిభాగము జలముచే బరిశుద్ధ మొనరింపఁబడుచున్నది. మనస్సు సత్యాచరణమున శుద్ధ మగుచున్నది. జీవాత్మ విద్యాతపములచేతను, బుద్ధి జ్ఞానము వలనను శౌచము నందుచున్నది.

ఇట్టియంతశుద్ధి దేహశుద్ధికంటెను మనుష్యజీవితమునకు సహస్రగుణము లధికిముగ శ్రేయోదాయక మగుచున్నది. మనుష్యుఁ డాహారమందును, విహారమందును, ఆచరణ మందును, భాషణమందును, వేషచుందును, ఆలోచనయందును, కర్మాచరణమందును నిం దం దను భేదము లేక సర్వ కాల సర్వావస్థలయందు సకలవిషయముల బరిశుద్ధు ఁడయి యుండు టావశ్యకము.

కామకోభాది దుర్గుణములు చిత్తమున నెలకొని యున్నంతవరకు మనుష్యుడు బాహ్యమున కెంత సున్నాతుఁ డయి శుభ్రముగ నున్నను, సుందరముగ రాణించుచున్నను శౌచవిహీనుఁడుగనే పరిగణింపఁ బడుచుండఁగలఁడు. జడ మగు దేహమునకు జీవకళనోసంగిన యంతరాత్మయే దుర్వ్యసనములను మాలిన్యముచేఁ గప్పబడియుండఁ బాహ్యశుద్ధిచే నేమి ప్రయోజనము కలుగఁగలదు ?

దుర్వ్యసనములచేఁ దమ యంతరాత్మల దూషిత మొనరించుకొనువా రెల్లరు రుద్రాక్షుల ధరించియు, విభూతి రేఖల లలాటమున నుకిత మొనరించుకొనియుఁ దప్తలోహ శంఖచక్రముల హస్తముల ముద్రింపఁ జేసికొనియు భారత దేశమునందు నేఁ డనేకులు పరిశుద్ధు లగుచున్నారు. బ్రాహ్మణ వైశ్యా ద్యున్నతజాతులందు మాంసాహారభక్షణము, సీచ వనితాసంభోగము మున్నగు నింద్యకర్మలకుఁ గడంగిన వ్యక్తి యొక్కరసనేంద్రియముపై సూదితో నొకటి రెండువాతలు వేసి వానిని పరిశుద్ధునొనరించునట్టి యాచార మొండుకలదు.

వ్యభిచారాది దుర్వ్యసనములచేఁ జిత్తము దూషిత మయియుండ నాలుకపై సూదితో వాతలువేయఁ జిత్తశౌచ మెల్లెర్పడునో దుర్గ్రాహ్యముగ నున్నది.

ఒకానొక మనుష్యుఁడు తా నబుద్ధిపూర్వకముగఁగాని, బుద్ధిపూర్వకముగఁగాని యొకపాపమొనరించినచో, దానికిఁ బరిహారము సూదివాతలు కాదు. ఆత్మపశ్చాత్తాపమును జెంది యుత్తరజీవిత సంస్కరణమునకుఁ గడంగుటవలననే పాపము నశించును. ఇదియే శౌచవిధి.

“కృత్వా పాపం హి సంతప్య తస్మాత్ పాపాత్ ప్రముచ్యతే,
నైవం కుర్యాత్ పునరితి నివృత్త్యా పూజితే తు సః.

—మనుస్మృతి.

“ఒకవ్యక్తి పాపకార్య మొనఁచియు హెచ్చరిక జెంది
నే నింక నిట్టి పాపకార్య మాచరింపనని నిశ్చయించినచో
ననఁగా నాత్మపశ్చాత్తాపతప్తుడైనచో దొల్లింటిపాపము
నశించును.”

చరిత్రభ్రష్టుడగు వ్యక్తిని బరదారాగమనమునకు
బ్రోత్సహించిన చిత్తముయొక్క శౌచము నపేక్షించి స్వల్ప
మగు బాహ్యదండనను విధించుటచే గలుగఁగల ప్రయో
జన మేమియో తెలియకున్నది. నేటి ఛాందసాచారపరాయ
ణులు బాహ్యశుద్ధిచేతను, జాహ్యసంస్కారము వలనను
మనుష్య జీవితమున కెట్టి లాభము కలుగునో నుడువవలసి
యున్నది. హైందవవిజ్ఞానమున కలంకారప్రాయుడగు పతం
జలి మహర్షి శౌచమునుగూర్చి యిట్లు వచించియున్నాఁడు.

“సత్వశుద్ధి సామనైకాగోంద్రియ

జయాత్మదర్శనయోగ్యత్వాశ్రితః.

“మానవుని దుర్గుణము లన్నియు మనశ్శుద్ధివలనను,
సత్వశుద్ధి వలనను నష్టమయిపోవ బుద్ధి విశుద్ధమగుచున్నది.
ఇందువలన మనస్సు సుస్థిరమయి, తుచ్ఛభోగములయందు
విరక్తి జెందఁ దన్మూలమున నాత్మదర్శనప్రాప్తి కలుగు
చున్నది.”

తనయందుఁగల దోషముల గ్రహింపలేని మనుష్యుని
శౌచము లేనివాడనియు, మలినఁ డనియు నిశ్చయింపవలసి
యున్నది. అన్యలు వచ్చి తన దోషముల వ్యక్తీకరించుటకుఁ

దొలుతనే యేమానవుఁడు తనయందుఁగల దుర్గుణముల నెల్ల సన్వేషించి నశింపఁజేయుటకు యత్నించునో, వాఁడే శౌచ సంస్కారముల కెల్లవిధములఁ బాత్రుఁడు. ఈ యాత్మపరిశోధనారహస్యమునే, ఆత్మానందయోగిపుంగవుఁ డగు సుక రాత్తు మహాశయుఁడు. 'Know thyself' 'నిన్ను నీ వెఱుంగుము' అను సూత్రముచే సమర్థించియున్నాఁడు. వివేకానందస్వామి సయిత మంతర్బాహ్యప్రకృతుల సంస్కరణమున సంఘటితమగు శౌచమే (విశుద్ధదశ) మోక్ష మని సిద్ధాంతీకరించియున్నాఁడు.

వేదోక్తమగు కర్మకాండమునఁ జెప్పఁబడియున్న షోడశసంస్కారములలో సంతశ్శుద్ధియే 'యగ్రస్థాన మలంకరించుచున్నయది. నేఁడు బౌద్ధావతారమునకుఁ బూర్వముండిన పౌరాణిక యుగమునందువలెనే భారతీయులు వ్యర్థములగు బాహ్యసంస్కరణములకయి పెనగులాడుచు నాత్మ సంస్కారమును గూర్చి శ్రద్ధవహింపకున్నారు. అంతశ్శుద్ధి శౌచము లన్నింటిలో సర్వోత్కృష్టమని వచించినంతమాత్రమున దేహశుద్ధియు, వస్త్రశుద్ధియు ననావశ్యకములే యని తలంపరాదు. ఆత్మదేహవస్త్రాదికముల సంపూర్ణశౌచమే నాగరికతయొక్క ముఖ్యలక్షణమయి యొప్పుచున్నయది. అన్ని విధములగు శౌచములచేఁ జెన్నొందునపుడే మనుష్యుఁడును బవిత్రుఁడయి వాస్తవికానందసౌఖ్యముల ననుభవింప సమర్థుఁ డగుచున్నాఁడు.

మన మిప్పుడు శౌచముయొక్క ముఖ్యాంగములను గూర్చి ప్రత్యేకముగా విచారితము. మాతృగర్భమునుండి

భూతలమున కవతరించినదాదిగ దేహధారియగు జీవునకుఁ బ్రథమ మావశ్యకమగునది బాహ్యశుద్ధి దీనినే శరీరశౌచ మని నుడువవచ్చును. శరీర మనుదినము శీతలమగు నిష్కజలముచేఁ బ్రత్యక్షమొనరింపఁ జూచిచో దుర్గంధపూరితమయి రోతను బుట్టించును. దుర్గంధము దేహమున వ్యాపించియుండుటచే స్వాస్థ్యము భంగమయి దుఃఖముల నొడవిచ్చును. దేహమంతట వ్యాపించియున్న రోమకూపములనుండి నిరంతరము స్రవించుచుండు మాలిన్య మనుదినస్నానముచేఁగాని, శుద్ధము కాదు. నిత్యస్నానముచే దేహమును బరిశుద్ధమొనరించుకొనుట స్వాస్థ్యదృష్టితోఁగాని పారిశుద్ధ్యదృష్టితోఁగాని ముఖ్యము.

ప్రాతఃకాలము శయ్యనుండి లేచినంతనే మునుష్యుఁ డీశ్వరప్రార్థన మొనరించి. పిమ్మట నిత్యకృత్యములఁదీర్చుకొనుటయందు సంలగ్నచిత్తుడగు టావశ్యకము. మలమూత్రవిసర్జనానంతరము పరిశుద్ధమగు జలముతోడను, మట్టితోడను జలపాత్రమును, కరచరణములను బరిశుద్ధమొనరింపవలయును. ఆడంబరము లేనట్టియు, స్వల్పమగు మూల్యమున లభించు నట్టియు పరిశుద్ధముగా నున్నట్టియు వస్త్రములనే సదా ధరించుచుండవలయును.

ముఠికిబట్టల ధరించుటచే జూచువారి కసహ్యముగ నుండుటయేగాక ధరించువారి మనస్సునకును సంతోషమును, ఉల్లాసమును నుండనేరవు. నిర్మలినములుగు ధవళవస్త్రములు హృదయాహ్లాదమును పెంపొందించును. నేత్రములకు నుండరములుగ నున్నను, నేవీదయుక్తములును దూషితములును

నయి యున్నచో నా దుకూలములు స్పృశించుటకై న నర్హములు కావు.

హస్తములయొక్కయు, పాదములయొక్కయు నఖముల నెపుడును కత్తిరించుచు వానియందు ముటికిచేరకుండ నుండు విధము చూడవలయును. దేహముయొక్క బాహ్య శుద్ధి నీరీతి సదా రక్షించుకొనుటచే జర్మవ్యాధులును మఱి ఇతరములగు భయంకరవ్యాధులును గలుగ నేరవు. దేహశుద్ధిని గూర్చి గతారోగ్య ప్రకరణమందు విపులముగాఁ జర్చించి యుంటిని. కావున దానిని గూర్చి విశేషముగా నీశౌచమను శీర్షికక్రింద వ్రాయఁబూనుట చర్చిత చర్వణమే యగును.

యువజనులు బాహ్యశుద్ధినిగూర్చి యప్రమత్తతను వహించినపిమ్మట నంతశుద్ధికయి యావచ్చక్తిని ధారవోయు టావశ్యకము. శాశ్వతులు కానట్టి లోకులు బాహ్య శుద్ధిని విలోకించి మనల నాగరికు లని సన్మానించుచుండ, అంతశుద్ధిని గాంచి యజరామరుండగు పరాత్పరుఁడు మిక్కిలి హర్షించును. బాహ్యభ్యంతరిక శుద్ధిని గలిగియుండు మనుష్యుఁడెల్ల విధముల స్తవనీయుఁడు. ఏమనుష్యులు మనోవాక్కర్మల నిసుమంతయు భేదములేక సదా సత్యమును బాలించుచు బరుల దూషింపక, పెద్దలవాక్యములయందు శ్రద్ధగలిగి, సత్కార్యములయం దాసక్తిని వహించి, అలసతను విసర్జించి, సమస్తభూతములందు వాస్తవికమగు సహానుభూతిని గలిగియుండి నిత్యము సాధుమార్గానువర్తులయి చరించుచుందురో, వారే నిజముగ ధన్యులు. అట్టి ఛారినే పవిత్రులగు పురుషులుగ భావింపవలయును. దేహ

మునం దంతట చందన లేపన మొనరించుకొని దైవప్రీతి సంపాదనార్థము ధ్యాన మొనరించుచుండియు పంతశ్శుద్ధిలేని మానవుడు విశ్వప్రయత్నము లొనరించియు దైవమును బడయజాలడు. ఏ పురుషపుంగవుల హృదయములు స్వచ్ఛములై, వివిధ సద్గుణాలంకృతములయి, విద్యావివేక యుతములై, జితేంద్రియము లయియుండునో వారే సమస్త విధముల బరిశుద్ధమూర్తులు.

త్రికరణముల మధ్యగల భిన్నత్వమును నశింపజేసి, మనోవాక్కర్మలఁ బరిశుద్ధుఁడయి యొప్పు మనుష్యుఁడే సర్వలోకైకపూజ్యుఁడు. మనోవాక్కర్మల శుద్ధి పూర్వకమగు నైక్యబుద్ధిని గలిగియుండని వ్యక్తికంటె పశుద్ధుఁడు మఱొక్కఁడు లేడు. త్రికరణశుద్ధియుతుఁడే మహాత్ముఁడు. త్రికరణశుద్ధి హీనుఁడే దురాత్ముఁడు.

మనస్యేకం వచస్యేకం కర్మణ్యేకం మహాత్మనాం

మనస్యన్య ద్వచస్యన్య త్కర్మణ్యన్య దురాత్మనాం.

-నీతిశాస్త్రము.

“మనస్సుచేతను, వాక్కుచేతను, కర్మచేతను, నొక్కటిగా నుండువాఁడు మహాత్ముఁడు. త్రికరణముల భిన్నముగ నుండువాఁడు దురాత్ముఁడు.”

శరీరశుద్ధి యెప్పుడు నాత్మశుద్ధి కానేరదు. పేటికయందుంచబడిన వస్త్రములఁ బరిశుద్ధ మొనరింపవలయు నన్న వాంఛచే నబ్బుతోఁ బెట్టెను తోమిన నెంత ప్రయోజనముండునో శరీరశుద్ధిచే దదంతర్భాగమున వెలయు నాత్మకును నంతయే ప్రయోజనము కలుగఁగలదు. విద్యార్థులారా!

అంతశ్శుద్ధియొక్క విశేషము నెఱింగి మూల్యవంతములగు వస్తుముల ధరించుచు, సుగంధతైలములచే శిరోజముల సంస్కరించుకొనుచు నున్నంతమాత్రముననే మీ జీవితములు సార్థకములు కానేరవని గుర్తించి సదాచారాది సద్గుణములచే మీ యంతఃకరణముల నలంకరించుకొనుడు.

పరిశుద్ధమగు హృదయము తీర్థక్షేత్రములకంటె సహస్రగుణము లధికము శ్రేయస్కరమని ప్రేమమూర్తి యగు శ్రీరామమోహనాదు నుడివియున్న విషయమును విస్మరింపకుండు. సదభ్యాసములు లేనట్టియు, నిరంతరము దుర్విచార దుర్భావములకు హృదయమున దావొసంగు చుండునట్టియు, దుష్కర్మాచరణమునం దానందము ననుభవించుచుండునట్టియు మానవుని మలినజీవితము వ్యర్థమయినది. అట్టివాని జీవితము మలభుక్కుగు సూకరజీవితముకంటె హీనమైన దని బుద్ధప్రభువు నుడివియున్నాడు. శ్రీకృష్ణ యోగీంద్రుండు సంయమము బాహ్యమగు శుద్ధికంటె సంయమాదులచే గలుగు నాత్మశుద్ధినే ఘనమని ధనంజయునితో నుడిసియున్నాడు.

“ఆత్మా నదీ సంయమపుణ్యతీర్థా
సత్యోదకాశితపాదయోగ్విః
తత్రాభిషేకం కురు పాండుపుత్ర
న వారిణా శుద్ధ్యతి చాంతరాత్మా.”

విద్యార్థుగారా! కృష్ణయోగీశ్వరుని కథనానుకూలం బుగ నాత్మయను నదియొక్క సంయమ మను తీర్థక్షేత్రమున సత్యోదకముచే నంతశ్శుద్ధి లగుండు. అంతశ్శౌచము లేని మనుష్యజీవితము ముమ్మాటికిని వ్యర్థమని విశ్వసించుండు.

అ య వ ది మూఁ డ వ ప్ర క ర ణ ము

ఇంద్రియ నిగ్రహము

“ఇంద్రియాణాం ప్రసంగేన దోషో మృచ్ఛ త్యసంశయం,
సంనియమ్య తు తాన్యేవ తతః సిద్ధిం నియచ్ఛతి.”

—మనుస్మృతి.

“ప్రసంగవశముననైన నింద్రియాదులకు వశుడైన వ్యక్తి దూషితుఁ డగుచున్నాఁడు. ఇంద్రియముల నిగ్రహింపలేని మనుష్యుఁడు సిద్ధి నందఁజాలఁడు.”

ధర్మముయొక్క పవిత్రమాంగమే యింద్రియనిగ్రహము. నీతివిరుద్ధ మగు పథమునుండి సమస్తేంద్రియముల విముఖమొనరించి ధర్మాచరణము వైపునకు సుముఖము గావించుటకే యింద్రియనిగ్రహ మని పేరు. ఇంద్రియ వశీకరణముననే మనుష్యుఁడు శోకభయాది విపత్పరంపరలనుండి విముక్తుఁడయి, నిశ్చలానందసౌఖ్యముల ననుభవించుచుండఁ గలఁడు. మానస సమేతముగా సమస్తేంద్రియముల నాత్మధీనముఁ గావించు వృత్తికే దమ మని పేరనియు, దమమునకును, ఇంద్రియనిగ్రహమునకును విశేషమగు తారతమ్యము లేదనియుఁ దృతీయప్రకరణమున లిఖించియుంటిని.

మానసము, ఆత్మయను నీరెండుపదార్థముల స్వరూప తత్త్వముల నిరూపించు విషయమున మేధావంతులు సయిత

యొక్కప్పుడు నిశ్చేష్టులయి పోవుచున్నారు. వీని సూక్ష్మధర్మములఁ బరిశీలించుట సామాన్యమయిన కార్యముగాదు. ఇంద్రియనిగ్రహమునకు బ్రహ్మచర్య మను పదమును బర్యాయవాచకమే కాఁగలదు. బ్రహ్మచర్యముకంటెను తాఁకిక సారితాఁకికము లగు విషయములయందు దన్నింట మానవుని నిష్ఠాగరిష్ఠు నొనరించు దమమే శ్రేష్ఠతరమయినది. ఇంద్రియనిగ్రహము దమవంతునకు మిక్కిలి సులభముపేయము. దక్షమున, బ్రహ్మచర్యమును పరస్పరసంబంధబద్ధము లయి యున్నవి. కావున బ్రహ్మచర్య మనఁదగు నింద్రియ నిగ్రహమునుగూర్చి విశేషముగా విమర్శింప నిట నవసరములేదు.

ఏకాగ్రచిత్తముచే విశ్వమునం దనేకమాలగు కార్యములు సులభముగా నిర్వహింపఁ బడుచున్నవి. చిత్తము యొక్క యా యేకాగ్రతవలననే ప్రాచీన భారతీయ ఋష్యాదులు సర్వోత్కృష్టము లగు నుద్గ్రంథముల రచింపఁ గలిగి యుండిరి. ఇంద్రియములయొక్క చాంచల్యమునకు వశీభూత మయియున్న చిత్తమును గలిసియున్నవ్యక్తి యే కార్యమును సమర్థింపఁజాలఁడు. ప్రశాంతచిత్తుఁడు, నిర్మల హృదయుఁడు సామాన్యమానవదృష్టి కసాధ్యములుగ నున్న కార్యముల నెన్నిటినియిన సులభముగా సాధింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. మనుష్యజాతియొక్క యున్నతిమంత్రము సుస్థిరచిత్తమునగ దంతర్భూతమయి యున్నది.

“రాగద్వేషవియక్తైస్తు విషయా నింద్రియై శ్చరన్
ఆత్మవత్స్యై ర్విధేయాత్మా ప్రసాద మధిగచ్ఛతి.
ప్రసాదే సర్వగుఃఖానాం హాని రస్యోపజాయతే,
ప్రసన్న చేతసో హ్యశు బుద్ధిః పర్యవత్సితి.”

—భగవద్గీత.

“రాగ ద్వేషములను జెందనీయక, తనకు స్వాధీనము లయినట్టి యింద్రియములచే నిషిద్ధములుగాని శబ్దాదులగు విషయముల ననుభవించుచుండు విధేయాత్మ మనోద్వైర్యమును బడయును. అట్టి యాత్మ గలవానికి మానసిక వైర్మల్యము కలిగినతోడనే దుఃఖము లన్నియు సంతరించును. చిత్తము నిర్మలముగా నున్న వాని బుద్ధియే త్వరగా స్థిరపడఁగలదు.”

మానవుని యున్నత జీవితలక్ష్యమునందు సరిగ్గుము గానట్టి చిత్తమును గలిగియుండు మనుష్యుఁ డేకాగ్ర్యముల నాచరించినను సాఫల్యమును బడయజాలఁడు. ఉన్నతి మార్గమున కవరోధములఁ గల్పింపుచుండు ప్రమాదాది దోషములు చిత్తచాంచల్యమునఁజేయే యుదయ మగుచున్నవి. దుర్గుణములును జిత్తము చంచలమగుటకు ముఖ్య కారణము లయియున్నవి. ఈమర్మము నెఱింగి మనుష్యుఁడు పదా తనచిత్తము శేకాగ్ర మొనరించుకొనువిధము నభ్యసింప వలసియున్నది. చిత్తైకాగ్రతాసాధనమునే యోగ ముండురు.

చిత్తైకాగ్రతచే మనుష్యప్రకృతియొక్కయు నానా విషయములయొక్కయు నిగూఢ రహస్యము లన్నియు స్పష్టపడఁగలవు. సంయమశక్తిశూన్యుఁడు సమస్తేంద్రియాధిపతి యగు చిత్తమును స్థితప్రజ్ఞాన్వితముగఁ జేసికొనఁజాలఁడు. ఈ కారణముననే మానవుని జీవితమందలి ప్రశస్తిములగు విజయముల కన్నింటికి నిగ్రహమే మూలకారణమని గురుజనులు వచించియున్నారు.

అమిత్రాన్ వాఙ్మతామాత్య సోఽవశః పరిహీయతే.”

—భగవద్గీత.

“తన్నుఁదాను జయించుకొనకయే మిత్రులను జయించకయే శత్రువులను జయింపఁగోరుచుండువాఁడు దీనుఁడయినశించును.

ఇంద్రియముల సంయమపాశముచే బంధింపఁజాలని మనుష్యుఁ డే ధార్మికకార్యమును బ్రారంభింపఁజాలఁడు. ఒకవేళఁ బ్రారంభించినను దానిని నిర్వహింప నసమర్థుఁడే యగును. ఆత్మోన్నతికిఁ గారణభూతములగు బుద్ధి విద్యాబల రూప గుణాదికములు మన కింద్రియ నిగ్రహమువలననే సంప్రాప్తము లగుచున్నవి. పరమేశ్వరుఁడు మన కెందు నిమిత్తము వివిధేంద్రియములఁ బ్రసాదించియున్నాఁడో, వాని నా యీశ్వర నిర్ణీతమగు సమద్దేశ్యమును సాధించుట యందే నియమించుటకే నిగ్రహ మని పేరు.

దయామయుం డగు పరమేశ్వరుఁడు విజ్ఞానధనము నార్జింపవలసిన మనుష్యుల మగు మనకు శబ్దముల నాలకింప శ్రవణముల నొసంగియున్నాఁడు. అట్టి పవిత్రములగు కర్ణముల మూలమున సత్ప్రసంగముల నాలించుటకు మాఱుగఁ బరనిందాది దుష్ప్రసంగముల విను వృత్తిని నిరోధించిన మనము కర్ణేంద్రియ నిగ్రహమున విజయమును గాంచిన వారల మగుదుము. చక్షువులు మంచి దృశ్యముల వీక్షించు నిమిత్తము సృజింపఁబడినవి ఈ కారణమున వానిచే మనము నీతివిరుద్ధములగు భావముల హృదయములయం దావిర్భ

వింపఁ జేయనట్టి దృశ్యములను, భక్తిధర్మజ్ఞానములకు క్షతి నొదవింపని పదార్థములను సందర్శింపవలయునే కాని కామక్రోధాదులను, అవినీతినిఁ బ్రేరేపించునట్టి సింద్యములగు దృశ్యములను, దుష్పదార్థములను విలోకింపరాదు. ఇట్లొనరించుటచే నేత్రేంద్రియము నిగ్రహబద్ధ మగును. ఇదియే చందమున జిహ్వేంద్రియమును, త్వగింద్రియమును, ఘ్రాణేంద్రియమును, తదితరేంద్రియములను దుష్ప్రవృత్తులనుండి మరల్చి, సత్రప్రవృత్తులయందు లీన మొనరించిన నిగ్రహ సాధనమున మనుష్యుఁడు కృతార్థుఁడు కాగలఁడు.

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలం,

అభ్యాసేన తు కాంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే.

—భగవద్గీత.

“అర్జునా ! నిస్సందేహముగ మనస్సు కడు చంచలమును, దుర్నిగ్రహమును నయియున్నది. కాని అభ్యాసమునను, వస్తుసంబంధమగు విరక్తివలనను వశ మొనరించుకొనబడఁగలదు.”

అశ్వారోహికి వాహనముగనున్న సైంధవము లోబడి యుండవలయునుగాని, వాజికే గుఱ్ఱపుర్రాతు వశవర్తియైన సైంధవము మార్గముయొక్క ఋజువక్రస్థితిని బాటింపక తన యజమానుని విషత్తులకు గుఱిఁగావింపఁగలదు. ఇంద్రియాదుల చాంచల్యమును గుఱించి భగవద్గీత యీరీతి బోధించుచున్నయది.

“ఇంద్రియాణాం విచరతాం విషయేష్వపహరిషు,

సంజయే యత్ర మాతిష్ఠే ద్విద్వాన్ యంతేవ వాజినాం.”

“చిత్రాక్షరకములగు విషయాదులవైపున కింద్రియములు పరుగిడుచుండును. యోగ్యుఁ డగు సారథి శకటము నీళ్లు పైంధవముల స్వాధీనమునం దుంచికొను విధంబుననే విడవండును. (జ్ఞాని) స్వీయేంద్రియముల నెల్ల వశ మొనరించుకొనఁ దగును.”

నేడు ప్రతిమానవుఁ డింద్రియములపై నెట్టి శాసనబలమును గలిగియుండక వానిని యథేచ్ఛాసంచారమునకు వదలివేయుటచేఁ దన జీవితమునం దెన్నెన్నియో యిక్కట్టుల ననుభవింప బాధ్యుఁ డగుచున్నాఁడు. దురభ్యాస గ్రస్తములయిన యింద్రియముల స్వాధీన మొనరించుకొనుట యందు మనుష్యుఁ డెన్నియో కష్టస్మృతముల సహింపవలసియుండును. మదగజము నంకుశముచే మావట్టేడు. యథేచ్ఛగా నడపుచుండు చందముననే ప్రతి మనుష్యుఁడును శిగ్రహ ప్రభావమున మదోన్మత్తములయియున్న ఇంద్రియముల నెల్ల ధర్మమార్గమునకుఁ ద్రిష్టుకొనుచుండవలయును.

“అత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథ మేవ తు,

క్యం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ మేవ చ.

ఇంద్రియాణి హయా నాహు ర్విషయాః స్తేషు శోచరాజ్,

ఆత్మేంద్రియ మనో యుక్తం భోక్తేత్యాహు ర్మనీషిణః.”

“మానవుని దేహ మొక రథమువలె నున్నది. జీవాత్మ యీ రథము నధిరోహించి యున్నది. బుద్ధి సారథిగా నున్నది. జ్ఞానేంద్రియములు రథమును లాగు పంచాశ్వములు. మనస్సు యీ పంచాశ్వముల నోళ్ళ దగిలింపఁబడిన ప్రగ్రహము (కల్పేము). ఈ రీతిగనున్న రథము శబ్దరూపరసగంధస్పర్శాది

పంచవిధ మార్గములందుండి ప్రయాణ మొనరించుచున్నది. ఆ తేంద్రియ చిత్తములతోఁగూడి మనుష్యుడు (జీవాత్మ) ఈ ప్రయాణముచే గలుగు ఫలము ననుభవించుచున్నాఁడు.”

శకటము నధిరోహించినవాఁ డెట్టివాఁడయినను, రథ మెట్టిదయినను దానికిఁ బూన్పఁబడిన గుఱ్ఱముల కశ్శేమును బట్టి నడపించు సారథి సమర్థుఁడును, చతురుఁడును నయి యున్న నెవరి కెట్టి హానియు లేక రథము శీఘ్రకాలముదే గమ్యస్థానమును జేరి యెల్లరి కానందమును గలిగింపఁగలడు. సారథి మూఢుఁడయిన తేరునఁ బూన్పఁబడియున్న గుఱ్ఱములు నిక్రమార్గమును బట్టిపోయి రథము నే గోతీయందునో పడవైచి యెల్లరికి నుప్పొందవించును. సారథియొక్క తెలివి లేనచే రథమూ-తుత్తునియ లగును. రథారోహియా-యగు పులఁ బాయును. సారథి యన్ననో బలవన్మరణము నందును. మదించినగుఱ్ఱముగో యాన్న నవియు విపదస్థితుము లగును.

సరిగా నిదియేచందమున విషయాదిచూర్ణముల ననుసరించి దేహము నీడ్చుకొనిపోవుచున్న పంచేంద్రియములను మనస్సుతోఁబాటుగా నిగ్రహముచే బంధించి వానిని బుద్ధికి వశమొనరించినఁ గాని దేహమునఁ గాపుర మొనరించుచున్న యాత్మ సౌఖ్యము నందఁజాలడు. ఇంద్రియముల స్వాధీన మొనరించుకొనినపుడే చిత్త మధర్మచూర్ణమునుండి యాకర్షింపఁబడి ధర్మాచరణమునందు సంలగ్నము కాఁగలడు. కావున మిథ్యలగు ప్రాపంచిక తుచ్ఛభోగవిలాసము నుండి విడివడి స్వచ్ఛందమగు పవిత్రజీవితమును గడవ నారంభించి నపుడే మనుష్యుఁడు నిగ్రహ ధర్మానుష్ఠానమునఁ గృతకృత్యుఁడు కాఁగలడు.

ఎవ్వఁ డింద్రియనిగ్రహమున సమర్థుఁడు కాఁగలుగునో, ఆతఁడే ప్రతాపవంతుఁడయి, వీర్యవంతుఁడయి, యశస్వీయయి సమస్తవిధములగు పవిత్రానందముల ననుభవించి, అనాయాసముగ మోక్షపథగామియగుచున్నాఁడు. ఇంద్రియనిగ్రహమే మనుష్యుని సద్గుణసంపన్నునిగను, సాధుసత్తమునిగను, సర్వజనవంద్యునిగను, మేధావంతునిగను జేయఁగల దనుట కెట్టి సందియమునులేదు. మనమెల్లపుడును సావధానులమయి యుండినఁగాని చంచలేంద్రియముల విషయములనుండి మరలించుటయందు శక్తులము కాము.

“కామక్రోధా లోభమోహా దేహే తిష్ఠంతి తస్మిన్, జ్ఞానరత్నా జీహారాయ తస్మా జ్ఞాగ్రతి జాగ్రతః.”

“కామ క్రోధ లోభమోహాదులు దేహమున డాగి యున్నట్టి తస్కరులు. ఈచోరులు జ్ఞానరత్నము నపహరింప నున్నారు. కావున మెలఁకువతోడ నుండవలయును.”

మన పూర్వబుఘలు మనుష్యజీవితమును చతుర్భాగములుగ విభజించియున్నారు. తద్భాగముల బ్రహ్మచర్యాశ్రమము తొల్లింటిది. ఈ యాశ్రమమందు మనుష్యుఁడాదర్శనా నవజీవితోచితము లగు సుగ్రహలక్షణముల నెల్ల సంపాదించి సితప్రజ్ఞుఁడయి, స్థిరచిత్తుఁడయి తన భావిజీవితము నానందమయము గావించుకొన బాధ్యుఁ డగుచున్నాఁడు.

కాని నేఁ డట్టి నిగ్రహశక్తినిఁ బ్రసాదించు పవిత్రమగు బ్రహ్మచర్యాశ్రమపూర్వక మగు జీవితవిధానము భరతవర్షమున మన దుర్భాగ్యవశమున నశించిపోయినది. ఋష్యాదులు విశించియున్న చతుర్భాగములందు నిగ్రహమునకే

సమున్నత మగు స్థాన మొసంగఁబడినది. ఋషులు సంయమిత ప్రాపంచిక సౌఖ్యానుభవమును, పరమార్థసాధనమును మానవజీవిత లక్ష్యములుగ నిర్ణయించుచున్నారు.

నేటి నాగరికప్రపంచము తన విలక్షణమగు విజ్ఞానమహిమచే మనుష్య జీవితమునకు నిగ్రహము నొక యనావశ్యకమగు పదార్థముగ సిద్ధాంతీకరించి తన రూప, యశావన, విద్యాగుణమేధాసంపత్తుల దుచ్ఛములగు విలాసములకయి వెచ్చించుచున్నది. నేటి సంతాననిరోధవాదము, దేశనిరోధమునకు విషయసేవన మవసరమను శరీరవిజ్ఞానవాదము మనుష్యసంఘమున హతావశేషమయియున్న నిగ్రహశక్తిని సయితము నశింపఁజేసి వెచ్చినది.

శాల్యమున నిగ్రహబీజములు మన హృదయములందు నాటఁబడి విద్యార్థినిశయించు దోహదము నంది బ్రహ్మచర్యాశ్రమము ముగిసి, గృహస్థాశ్రమము ప్రారంభ మగు సరి కచంచలమగు నిగ్రహనిష్ఠగఁ బరిణమింపవలసి యున్నది. విద్యకును, ఇంద్రియనిగ్రహమునకును విశేషమగు సంబంధము కలదు. భోగవిలాసములు, శృంగార తృప్తి విద్యోపార్జనకుఁ బ్రబుశత్రువులు.

ఇంద్రియనిగ్రహమును దొలుత సంపాదించియుండినఁ గాని యుపకుఁడై యుత్తమకార్యము నొనరించుటకును సమర్థుఁడు కాఁజాలఁడు.

“కం॥ పిచ్చులవిడి నింద్రియముల

నెచ్చటికైనను జనంగ ♦ నిచ్చిన నరకం

బచ్చు పఱచు గదియించినఁ

దెచ్చును గతి నరున కది సతీమాళిమణి.”

—మహాభారతము.

మానవుని సుగతి కింద్రియనిగ్రహ ము త్రమసాధన మని యువకులు విశ్వసించి వర్తించు టుచితము.

ప్రాపలచిక సౌఖ్యములయొక్క నైచ్యము నెఱింగి, నిగ్రహపూర్వకముగాఁ బరిత్రసంకల్పములతో శ్రమ యొన రించి విద్యను సంపాదించు ఛాత్రుఁ డీ సమగ్రవిశ్వమునకు స్పర్థకు గలిగింపఁగలట్టి యపూర్వమగు నభివృద్ధిని గాంచఁ గలఁడు. విద్యార్థులు బ్రహ్మచర్య మింద్రియనిగ్రహమునుండి భిన్నమగు వృత్తి యని భావింపరాదు. అహింసాధర్మమున జీవకారుణ్యము స్థూలభాగ మయియున్నట్లు బ్రహ్మచర్యమున వీర్యరక్షణము తొల్లింటిసూత్ర మయియున్నది. ఇంద్రియ నిగ్రహముచే మనుష్యుఁ డాదర్శస్థితికిఁ బ్రాపించుచున్నాఁడు.

విద్యార్థులారా ! మీ రింద్రియనిగ్రహములను సంపాదించుచేని యిహపరములకు దూరము కావలసివచ్చును. మీరు నిత్య మభిలషించు మోక్ష మింద్రియనిగ్రహమువలననే లభించునుగాని, ధనావేక్షాపరులును, కృత్రిమయశఃకాములును నగు గురువులచే లభింపనేర దని గుఱియంగుఁడు. స్వయంకృషిచే స్వీయేంద్రియముల నెల్ల దుర్విషయముల వైపున కరుగుటనుండి మరలింపుఁడు. ఈవిషయమయి ప్రహ్లాదకుమారుఁ డెటుల విషయపరవశుఁడగు తనతండ్రికి బోధించియున్నాఁడో వివేకింపుఁడు.

“తే॥ గీ॥ వైరు లెవ్వరు చిత్తంబు ♦ వైరిగాక
చిత్తమును నీకు వశముగాఁ ♦ జేయుమయ్య
మదయుతాసుర భావంబు ♦ మానుమయ్య
యయ్య నీమోల మేలాడఁరయ్య జనులు.”

“ఉ॥లోకము లన్నియుఁ గడియఁలోన జయించిన వాఁడ.

వింద్రియా

నీకము జితముఁ గెలువఁ నేరవు నిన్ను నిబద్ధుజేయు నీ
భీకరశత్రులార్చ్యురఁ బ్రభిన్నులఁజేసినఁ బ్రాణోకోటిలో
నీకు విరోధి లేఁడొకఁడుఁ నేర్పునఁజూడుము దానవేశ్వరా.”

—భాగవతము.

జితేంద్రియుఁడగు ప్రహ్లాదకుమారుఁడు వచించినవీతిగ
నింద్రియనిగ్రహశూన్యుఁడు సమస్తమును గలిగియుండియు
వ్యర్థుఁడే. ఇంద్రియనిగ్రహసంపన్నుఁ డేమియుఁ గలిగి
యుండక పోయినను సకల జన పూజితుఁడగు విజయుఁడే.
యువకులారా! మీ రనుదిన ముదయ మాదిగ సాయంకా
లము సజ్జను మీ పంచేంద్రియము లే యే కార్యములఁ
గావించియుండినదియు, తత్కార్యముల బాగోగు లెట్లుండి
నదియు ధ్యానముతో రాత్రికాలమందు శయ్యను జేరినంతచే
విచారించుకొనుఁడు.

పంచేంద్రియంబులయందే యింద్రియములచే నయిన
మనస్సు కలుషితమయి, దుష్క్రియకు బాల్పడియున్నఁ
గాని, పాల్పడు సంకల్పమునం దున్నకాని తత్త్వ ణమే యట్టి
పాపమునకయి సిగ్గుజెందుచుఁ బశ్చాత్తాపతప్తులయి యాత్మ
ప్రబోధ జాగరూకతచే నింద్రియముల దుష్ప్రవృత్తులనుండి

నిరోధించు యత్నమునకు గడంగుడు. నేడు మనము క్షణి కములును, అల్పములును నగు ధనధాన్యవస్తువాహనాదికముల రక్షణమును గూర్చి వహించుశ్రద్ధలో శతాంశమయిన నింద్రియముల నిగ్రహవిషయమునఁ గలిగియుందుమేని భూతలమును స్వర్గతుల్యముగ మార్చివేయఁగలము.

నాయకలారా ! ఇంద్రియనిగ్రహ మేదో యొక యల్పవిషయమని భావింపకుడు. వ్యాసునంతటి మహర్షియే చంచలములగు నింద్రియముల నిరంకుశప్రకృతి నెఱింగి “ఒలవా నింద్రియగ్రామో విద్వాంసనుపి కర్షతి” బలవత్తరములగు నింద్రియములు విద్వాంసుని సయిత మాకర్షించి వేయుచున్నవని వచించియున్నాడు.

ప్రేమపాతులగు విద్యార్థులారా ! వ్యాసునికథనమందలి సత్యము నెరింగి సదా యప్రమత్తులయియుండి విజ్ఞానసంపాదనమునకును, పవిత్రానందశాంతులఁ బడయుటకును దయాంబుధియుగు జగదీశ్వరునిచేఁ బ్రసాదింపఁబడిన పంచేంద్రియముల నిగ్రహముచే దుర్విషయముల సొంతకుఁ బోనీ యక సద్వృత్తులయందే లీన మొనరింపుడు. అపుడే మీరు కల్యాణమూర్తులయి సుఖింతురు.

“విషస్య విషయాణాం చ దూర మత్యంత మంతరం,
ఉపభుక్తం విషం హంతి విషయాః స్మరణాదపి.”

—భగవద్గీత.

“విషమునకును, విషయములకును మిక్కిలి భేదము కలదు, విషము భుజించినవానినిమాత్రమే హతు నొనరిం

చుచు. విషయము లన్ననో సంస్కరణమాత్రముననే జీవాత్మను నష్టమొనరించుచు.'"

కామినీకాంచనాది విషయపదార్థము లనంతములయి విశాలమగు నీవిశ్వమున దశదిశల వ్యాపించియున్నవి. నాయనలారా! వీని మధ్యయం దుండియే మీరు మీ జీవయాత్రలఁజేయవలసియున్నది. సకలలోకపావనమూర్తియగు శ్రీ భీష్మాచార్యుఁడు రంభాదుల సౌందర్యము ధిక్కరింపఁగలట్టి కాంచనమూర్తు లగు మదవతులచే నొప్పారు రాజప్రాసాదముల మధ్యఁ దనజీవితము నెట్లు దాంతుండయి, ఇంద్రియనిగ్రహయుతుండయి పవిత్రముగఁ గడిపియుండెనో, ఆవిషయమును మీ రాదర్శనప్రాయముగ భావించుకొని విషయపరిపూర్ణమగు విశ్వమండలమున నిగ్రహపూర్వకముగ మనుఁడు నిగ్రహానుగ్రహశక్తి సంపన్నుడగు జగదేకసార్వభౌముఁడు మిమ్మార్యదించునుగాక !

శుభమస్తు !

అ టు వ ది నా లు గ వ ప్ర క ర ణ ము

ధీ (బుద్ధి)

తే||గీ|| కండబల మెంత యున్నను ♦ గండ డంచు
బుద్ధిబల మెక్కుడు గలుగు ♦ పురుషవరుడు
దేహబలమునకంటెను ♦ ధీబలంబె
ప్రేవృతర మెల్లగతులఁ దర్కించి చూడ.

—నీతిమంజరి.

సప్తమాంగము. దీనిని సంస్కృత మందు బుద్ధి యనియు, ధివణ యనియు, శేముషి యనియు, ప్రజ్ఞయనియు నెన్నియో నామముల వ్యవహరించుచుదురు. సమస్తప్రపంచముయొక్క హితాహితములు ముఖ్యముగా బుద్ధి మీదనే యాధారపడియున్నది. మన కెన్ని సంపదలున్నను బుద్ధి యొకటి లోపించిన సమస్తము వ్యర్థమే యగును. అమూల్యమగు నీ బుద్ధి రజస్వత్వ తమోగుణ నమన్వితమై యున్నది.

ప్రాకృతమగు నియ్యది జ్ఞానముచే సదా పరిశుద్ధమగుచుండును. సముద్రమునుండి జలము బాష్పరూపమున మేఘములను, మేఘములనుండి వర్షరూపమున నదులను, నదులనుండి చిన్న కాలువలను జేరి లోకోపయోగ కరమగు చున్న చందముననే జ్ఞానమునుండి పరమ పవిత్రమగు జీవ

శక్తి బుద్ధికి సంప్రాప్తమగుచున్నది బుద్ధినుండియే యీ శక్తి వివిధేంద్రియములఁ బ్రవేశించి, తన్మూలమున వివిధములగు పరిణామములఁ గలిగించి, తత్పరిణామ సంభూతములగు సుఖదుఃఖముల జీవాత్మచే ననుభవింపఁజేయుచున్నది.

చర్మచక్షువునకు సనఁగా నయనగోళమునకు పదార్థ విలోకనశక్తి లేదు. ధీనుండియే వీక్షణశక్తి కంటిఁగ్రుడ్డునకు లభించియున్నది. అట్టి శక్తికి నేత్రగోళము సాధనమాత్రముగ నున్నది. ఇదియేచందమున శ్రవణఘ్రాణేంద్రియాదులకును తదుచితములగు విషయముల గ్రహించు సామర్థ్యము బుద్ధినుండియే లభించి యున్నది.

మన ఋషులు బుద్ధిని భూధరముతోఁ బోల్చి యున్నారు. బుద్ధి పర్వతమువలెనే మహాన్నతమును, అతి విశాలమును నయి యున్నదనియే వారి యుద్దేశ్యము. వృద్ధి గావింపఁబడుకొలఁదియు బుద్ధి యభ్యున్నతి నంది సర్వాభీప్రసిద్ధిప్రదమగుననుట నిర్వివాదాంశము. బుద్ధి పరిశుద్ధమయినపుడే మానవునకు మోక్షము నొసంగ సమర్థమగుచున్నది. ఈ బుద్ధియే కలుషితమయినపుడు నరకమునకుఁ గారణమగును.

నేడు సకలప్రపంచము పరమపవిత్రమును, అమూల్యమును నగు ధీశక్తిని దుర్విషయములకయి నష్టమొనరించుచున్నది. బుద్ధియొక్క కర్తవ్యము న్యాయాధిపతియొక్క ధర్మమువలె నుండుచున్నది. న్యాయాధిపతి ధర్మపీఠము నధిష్ఠించి యొక వ్యవహారమున సాక్షులఁ గొందఱిని విచారింపుచు చున్నాఁడు. సాక్షులనేకులు నేరస్థుని విషయమునఁ

బరస్పర భిన్నాభిప్రాయముల నొసంగుదురు. ద్రోహి సన్న్వేషించి నిశ్చయించుటకయి న్యాయాధిపతి సాక్షు లొసంగిన వాఙ్మూలముల నన్నింటి విశ్వసంపక నియమశూన్యములుగ నున్న వారి భిన్నములగు కథనములందలి సత్యమునే గ్రహించి సాక్షుల వివిధాభిప్రాయములలో నేదో యొక్క యభిప్రాయమునే స్థిరపఱచును.

ఇదియే విధముగఁ బవిత్రమగు బుద్ధియు జ్ఞానబలము నాధారముగఁ జేసికొని ప్రపంచమందలి మిథ్యావిషయముల బహిష్కరించుచుఁ బాపమధ్యమునుండి పుణ్యమును, అజ్ఞానమధ్యమునుండి జ్ఞానమును సంపాదించుచుండును. వివిధములగు నిగూఢరహస్యములతోడను, దుర్భావ సద్భావములతోడను, గుణావగుణములతోడను, సిండి నిబిడీకృతమై యున్న విశ్వాంబుధిని జొచ్చి సత్యధర్మరత్నముల నన్వేషించి తెచ్చుటయే బుద్ధియొక్క పవిత్రమగు కర్తవ్యము.

కావుననే విద్వాంసులు బుద్ధి నీరీతి సంస్తుతించి యున్నారు.

“One drop sense is worth a river of words,
A deluge of words and a drop of sense.”

“వాక్రప్తవాహమునకు బిందు మాత్రపు బుద్ధి సరి వచ్చును అణువుయంతబుద్ధి వాక్రప్తవాహమునకుఁ దుల్యమయియున్నది.”

తన జీవితలక్ష్యము నేనాఁడు మనుష్యజాతి విస్మృతి గర్భమున లీన మొనరించెనో నాఁటినుండియే ధీవికాసమునకు వలయు ప్రయత్నము లొనరించుటయు నంతరించినది. విశా

లాకాశమునం దనంతములయి, మిణుకు మిణుకు మని ప్రకాశించు తారకాసముదాయమధ్యంబున దివ్యమగు ప్రభతోఁ బ్రకాశించు సుధాకరుని పగిది మానవజీవితముయొక్క చిత్ర విచిత్రములగు శక్తులలోని కెల్ల బుద్ధి సుప్రశస్తమును, అతులితానంద సంధాయకమును, అనన్యసామాన్యప్రభావోన్నతమును నయి వెలయుచున్నది.

అనంతమగు ప్రపంచమున వ్యాప్తము లయియున్న మిథ్యావిషయావృతములగు పదార్థములలోనుండి సారభూతమగు సత్యమును గ్రహించుట, అగాధమగు నాగరంబున మునిగి రత్నముల నెదకి తెచ్చుటకంటె మిక్కిలి కష్టసాధ్యమగు కార్యము. ఇట్టి కష్టసాధ్యమగు జటిల సమస్యను ఒరిష్కరించుటకు బుద్ధి యెంత విశాలమును, పరిశుద్ధమును నయి యుండవలయునో విచారించుడు.

ఉ॥ పెద్దయుఁ జిన్నయంచు నొకభేదములేక సమస్తసంగతుల్
బుద్ధిగ్రహింపఁజాలుఁజుమిపోడిమిగానది యెట్టులన్నచో
నద్దము పర్వతంబు పరమాణువటంచును జూడ కన్నిటిం
దద్దయుఁదాల్చుచుండనిరతంబునుజూచుటలేదె మిత్రుడా!

—సూక్తివసుప్రకాశకము.

దేవుఁడు దయామయుఁడయియుండ, సమస్తజీవరాసులతని కరుణాకటాక్షముచే లోకమునం దెట్టి కొఱంతయులేక సకలసౌఖ్యానందముల ననుభవించుచుండ, పాపవిమోచనమున కా దేవుఁడే నోరులేని సాధుజంతువుల బలివెట్టవలసినదిగా మనుష్యులఁ గోరుచున్నాడను తెట్టిసత్యమో శైలియకున్నది. చిత్తసమయందుఁ గామక్రోధాది దుర్గుణములు

యోనియుండ బాహ్యనుష్ఠానమాత్రంబున మోక్షము లభించునను లేటిధర్మమో యూహింప వలనుపడకున్నది.

ప్రాపంచికములగు సమస్తవిషయాదులనుండి విరక్తిని జెందకయే శిరోముండన మొనరించుకొని, కాషాయాంబరముల ధరించి హస్తమునఁ గమండలముఁ బూనినంతనే మనుష్యుడు తాపసోత్తముఁ డగునను లేటిన్యాయము? విశ్వజీవ ప్రేమ మనుష్యధర్మమని వేదాది పవిత్రగ్రంథములఁ చాటుచున్నను విద్యాధికుండగు మనుష్యుడు తన సాటిసహోదరుని సీచకులసంభూతునిగ భావించి మలాదికముల భక్షించు శ్వాసముకంటె హీనముగఁ జూచు నాచారము నే దేవుడు సృజించి యుండెనో స్పష్టపడకున్నది. సహచరులవలె నుండి సుఖదుఃఖములఁ బరస్పరసాహాయ్య మొనరించుకొనుచు నిగ్రహముతోఁ బవిత్రజీవితమును గడుపవలసిన దంపతులు దేవుడు ప్రీతి పురుషభేదమును సంభోగవృత్తిచే సుఖించుటకే కల్పించి యుండెనని భావించు తెంత సమంజసమో వివేచింపవలసి యున్నది.

కందమూలఫలాది సాత్వికాహారమును భక్షించి, తన్మూలమున జీవించుచు జ్ఞానమును సంపాదింప దేవుడు నియమించియుండ మనుష్యులు ఘాతుకమృగములవలె ముట్టరక్తముచే నేర్పడు మాంసఖండముల దయమాలి జిహ్వచాపల్యమునకు వశులయి భుజించు లేపాటి పవిత్ర కర్మయో విచారింపవలసియున్నది. నేడు ప్రపంచమున మనుష్యజాతి యుక్తాయుక్తవిచక్షణము లేక, దూరదృష్టిని విడిచి సత్యవిరుద్ధములగు కార్యము లొనరించుచుండుటకు ముఖ్యమగు హేతువు పవిత్రమును, భగవత్పదార్థమును నగు

బుద్ధి తగినంత వికాసము నందలేక జడత్వమునకుఁ బాల్పడి యుండుటయే. మానవుని బుద్ధి సంపూర్ణముగా వికసించి, పవిత్రమయియున్నచో వాడు స్వప్నమందును సత్యమునకు విరుద్ధముగ నణుమాత్రమగు కార్యమునయిన నాచరింప నొల్లఁడు.

నేడు బుద్ధిజాడ్యముచే దేవుని పవిత్రశాసనముల దూషిత మొనరించివేయునట్టి సత్యవిరుద్ధములగు దురాచార దుర్మీతు లన్నియు మానవసంఘముచే గడు ప్రీతితో ననుష్ఠింపఁబడుచున్నవి. నేటి మనుష్య సమాజముయొక్క యాచరణచుందొన్న ధర్మములకును, భగవన్నిర్ణీతములగు ధర్మములకును హస్తీమశకాంతరము కలదు. నేటి మానవ జాతీయ వర్తనమునకును, సత్యమునకును బూర్ణవిరోధభావ ముండుటనుబట్టి మనుష్యజాతి తన విశాలమగు పరిష్కృత క్షిణి జాలవెఱకుఁ గోల్పోయినదనియే నుడువవలసి వచ్చుచున్నది.

“చ॥ నిరుపమబుద్ధిదైవమిడ, నీచుఁడుదుర్విషయంబులంబొరింబొరి, గనిపెట్టుటం దహితముల్ పొనరించుటయందుజూపెడుకొ;”

వెఱపుల నందె వేసినదిఁ ధేరవ మేమి ఫలంబు? దాని నేర్పరితనమెల్ల, వంచన శఁవగ్రహణంబునఁగాదె? మిత్రుఁడా! —సూక్తివస్తుప్రకాశకము.

లోకమున వెలయుచున్నట్టి యొక వస్తువుయొక్క పూర్వాపరములను విచారించి సత్యమును గ్రహింపవలసివచ్చినపుడు గృహనిర్మాణమునకు వివిధోపకరణము లావశ్యక

మయిచటులనే కొన్ని సాధనము లపేక్షితము లగుచున్నవి. సత్యనిర్ధారణమున నునుజుడు ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, ఐతిహ్యము, అర్థాపత్తి, సంభవము, అభావము అను సప్తవిధప్రమాణముల ముఖ్యముగా నవలంబించుచున్నాడు.

నేను భారతీయుల విశ్వాసమునకుఁ బాత్రములయి, వేదధర్మముల నశింపఁజేసిన పౌరాణిక కల్పితగాథలు ఋషుల పవిత్రసంతాన మగు హైందవులందు విశేషసంఖ్యాకుల దేవునికే దూరమొనరించె ననుటలో నతిశయోక్తిలేదు. నేటి మానవుని సాంఘిక, నైతిక వరనమునందు బుద్ధిప్రభావ మేమియు గోచరింపకున్నది. నేటి నునువ్యప్రపంచముచే రాగిడబ్బులవలన మోక్షము హస్తగతమగునను విషయము సత్యమే యుంచో వేదాది ధర్మగ్రంథములును సత్యము, ధర్మము, జ్ఞానము, శౌచము, భక్తి, సేవ, అహింస, వరోపకారము, దయ మున్నగు ధర్మములును వ్యర్థములు కావలసివచ్చును.

విద్యార్థులారా! మీరు విశాలమగు నీ ప్రపంచమందు సత్యమును, అఖండమగు విజయమును సంపాదించ వాంఛింతురేని శీఘ్రమే పవిత్రమగు బుద్ధిబలమును సంపాదింపుడు. బుద్ధిబలమున కీడగు బల మీ సృష్టియందు లేదు. మీయందు వలసినంత బుద్ధిబలము లేకపోవుటవలననే మీరు మూఢులయి మిథ్యాగురువుల యొక్కయు, కల్పితగ్రంథముల యొక్కయు, వంశవరంపరాగతములగు దురాచారముల యొక్కయు దాసాధములుకావలసివచ్చినది. మీరు ధీమంతులయి ప్రతివిషయమును దీర్ఘముగ విచారించి, అద్దాని తత్వ

మునుగూర్చి తర్కించి, దాని ప్రయోజనాప్రయోజనముల జ్ఞానానుభవసంపన్నుల నడిగి తెలిసికొని, అటుక్కుమట్టనే బుద్ధిబలముయొక్క సాహాయ్యమున ధర్మాధర్మములను, కర్తవ్యాకర్తవ్యములను, సదాచారదురాచారములను నిశ్చయించుకొనుడు.

మీ రెండు పాఠ విషయమునుగూర్చి సత్యమును గ్రహింప వలయునని దృఢసంకల్పపూర్వకముగ యత్నించెదరో, అపుడే మీ బుద్ధిబలము పరుల భూతిసాహాయ్యము కంటె మీకు మంజులవలె దోష్పడి యసత్యమును ఖండించి సత్యమును వెల్లడి చేయుగలదు.

“Words are like leaves, and where they most abound
much fruit of sense beneath is rarely found.”

—Pope.

“శబ్దములు నృక్షపత్రములవలె నున్నవి. బుద్ధి కొలదిగా నట నట నా యాకులక్రింద బొంబులను ఫలమువలె నున్నది.”

—పోవు.

పోవుగాని వచించినరీతిగఁ బ్రపంచమునగల సమస్త సౌఖ్యసాధనములలో బుద్ధియే ప్రధాన మయినది. కావున మానవుఁడు జీవితసౌఖ్యసాప్తి నిమిత్తము బుద్ధిని సమస్త విధముల వృద్ధిఁగావింప యత్నింపవలయును. తగినంత యాహారము సకాలమందు లభింపకుండుటచే దేహము శుష్కించి పోవుచున్నది. అనియేవిధముగ సత్సాంగత్యము, సచ్చింతనము, సద్విషయప్రసంగము, సద్బ్రంధపఠనము, పవిత్రాచరణము మున్నగు నైతికభాద్యములు లేకుండుటచే

బుద్ధియు శుష్కించిపోయి మచుష్యునకు సత్యాసత్యనిర్ణయమునఁ దోడ్పడఁ జాలనంతటి హీనస్థితికిఁ గొల్పడఁగలదు.

విద్యార్థులీ రహస్యము నెఱింగి సత్పురుషుల సేవా శుశ్రూషల వలనను, ఆచార్యుల సద్బోధామృతపానమునను, ఏకాంతప్రదేశమునఁ గూర్చుండి దేవునియొక్క మహిమను గూర్చి చింతించుటవలనను, ఒకపదార్థమును స్వీకరించునపుడు కాని, పరిత్యజించునపుడుకాని దానియొక్క హితాహితములఁ గూర్చి తర్కించుటవలనను, సదా పవిత్రసంకల్పములఁ గలిగి యుండుటచేతను మానవుని బుద్ధింద్రియము విశుద్ధమయి, వృద్ధిఁజెంది యభిలషించిన దెల్లఁ గల్పతరువువలెను, కామధేనువురీతిగను ప్రసాదించుచుండఁగలదు.

ఉ॥ ఎందుఁ బ్రవేశపెట్టిన నఃహీనత సంధెయెసంగుఁ, గానఁ దాఁ బొందుగ మంచికార్యములఁ బుద్ధినిఁ జొనప్పవలెన్ వివేకియై; మందిరమందుఁ గ్రమ్మినతఁ మమ్మునడంపఁగఁ జాలుదీపమున్ మండత జూరులోనిడఁ బ్రహ్మాదము సేయకయున్నె ?

మిత్రుడా !

—సూ. వ. ప్రకాశకము.

బుద్ధిమంతుఁడును, ధీమంతుఁడును, నగు వ్యక్తి సమస్త జనులచేఁ బూజింపఁబడఁగలఁడు. బుద్ధిలేనివాఁడు మనుష్యజన్మ మెత్తినను లోకముచే గార్హభమని పిలువఁ బడుచున్నాఁడు. బుద్ధిబలము లేని వ్యక్తి పుణ్యాపుణ్యవిచార వర్జితుఁడయి యకృత్యము లెన్నియో సలిపి దుర్భర దుఃఖాగ్నిజ్వాలల దగ్ధమగును. బుద్ధిస్వభావము వృద్ధిగాంచుట యనియు, జ్ఞాననై జము బుద్ధిని శుద్ధమొనరించుటయనియు

వివరించి యుంటిని. స్వాభావికముగా బుద్ధి మనుష్యునిచే వృద్ధిఁ గావింపఁబడదేని యది తన సహజ శక్తిని గోల్పోయి కృమముగా జడప్రాయముయి పోగలదు.

వ్యవధియు, శ్రమయు, సత్సంకల్పమును, విశ్వాసమునుగూడి బుద్ధింద్రియాభ్యుదయమును గావించుచుండును. శైశవమున శిశువుయొక్క బుద్ధింద్రియ మంతగా వికసించి యుండని కారణముచే నగ్నిగోళమును నారింజపండుగ భావించి, స్పృశించి దుఃఖములపా లగుచున్నది. ఇట్టి యకార్యమును మనుష్యుఁడు బుద్ధిబలముచేఁ బరిత్యాజ్యముగ గ్రహింపఁ గలుగు చున్నాఁడు. శైశవమునందుకంటె బాల్యమునను, బాల్యమునందుకంటె గౌరవమునను, కౌమారమునందు కంటె యశావనమందును, యశావనమందుకంటె వార్ధక్యమునను సదాచారసంపన్నుడయియుండు మనుష్యుని బుద్ధిబలము లోకానుభవజ్ఞానవిశేషముచే మిక్కిలి వృద్ధియగుచున్నది.

ప్రాయము వర్ధిల్లు కొలఁదియు స్వాభావికముగఁ గలుగు బుద్ధివికాసముకంటె మానవుని నిరంతరోద్యోగమునను, దృఢసంకల్పమువలనను గలుగునట్టి ధీవికాసము సహస్ర గుణాధికమయి, శ్రేష్ఠమయి యొప్పుచుండఁగలదు. బుద్ధింద్రియముయొక్క వికాసోన్నతులను స్వభావముపై విడిచిన మనుష్యుఁడు లోకానుభవమును బడయు పశువులకుఁ దుల్యుడగునేకాని సకలలోకాదర్శప్రాయుడగు ధీమంతుఁడు కాఁజాలడు.

కావున విద్యార్థులారా! మీరు సద్వృత్తనాసంశోభితులయి, సద్గుణశీలురయి, సహాయహృదయులయి, పుణ్యధను

లయి, పవిత్రమగు జీవయాత్రఁ జేయుచు ననుక్షణము ప్రతి పదమున మీబుద్ధిని శుద్ధమొనరించుకొనుచు వృద్ధిఁగావింప నన్నద్ధు లగుడు. సత్యజిజ్ఞాసాపూర్వకముగ మీరు ధర్మానుష్ఠానమునకుఁ గడంగుచుండురేని యవశ్యము బుద్ధిబలమందుఁ బెద్దలయి ధన్యులు కాఁగలరు. క్రైస్తవవేదము బుద్ధిమూల్యమును గుఱించి నుడివియున్న యీవాక్యములు చిరస్మరణీయములు:

“An ounce of wisdom is worth a pound of wit.
The price of wisdom is above rubies.”

“ఒక ఔన్సు బుద్ధి యొక పౌను తెలివికి సమానమయి యున్నది. బుద్ధియొక్క మూల్యము మాణిక్యముల విలువను మించియున్నది ”

విద్యార్థులారా ! మాణిక్యములకంటె, రత్నములకంటె, వజ్రములకంటె సమూల్యమయియున్న బుద్ధియను నక్షయ సంపదను సముపార్జింప మీ యావచ్చుక్తు ధారవోయుఁడు. ఏనాఁడు మీరు బుద్ధిబలమును సంపాదించుట యందుఁ గృతార్థు లగుదురో నాఁడే మీ జీవితప్రతములన్నియు ఫలించిన వనియే తలంపవచ్చును. ధీనిధి యగు జగన్నియంత మీకు బుద్ధిబలమును సంపాదించుటకుఁ దగిన యుత్సాహమును, ధైర్యమును పూర్నించిఁ బ్రసాదించును గాక !

శుభమస్తు

అ టు వ ది యై ద వ ప్ర క ర ణ ము

విద్య

“విద్యా దదాతి వినయం వినయా ద్యాతి పాత్రతాం
పాత్రత్వా ద్ధన మాప్నోతి ధనా ద్ధర్మం తతః సుఖం.”

“తే॥గీ॥ విద్య యోగం గును వినయంబు ♦ వినయమునను
బడయుఁ బాత్రత, పాత్రతనలన ధనము
ధనమువలనను ధర్మంబు ♦ దానివలన
నైహికాముష్మిక సుఖంబు ♦ లందు నరుడు.”

—హిలోపదేశము.

ధర్మముయొక్క యష్టమాంగమే విద్య. ఇయ్యది యైహికాముష్మిక సౌఖ్యసంధాయక మగు పరమ పునీత మంత్రము. విద్యావిద్యనిరూపణవిషయమున నేడు ప్రాప్తశ్చిమ ఖండ వాసులయం దెన్నియో మతభేదములు కలవు. దేశవిదేశములఁగల పండితులయట్టి భేదాభిప్రాయములతో మన మెట్టి నిమిత్తమును గలిగించుకొనక మానవునియొక్క యథార్థమగు హితమును, ఉన్నతిని దృష్టిపథమునం దిడికొని మానవానుష్ఠేయ మగు నాదర్శవిద్యను గూర్చియే విచారితము. విద్య ‘విత్’ ధాతువునుండి కలిగినది. ‘విత్’ అనఁగా దెలియుట యని యర్థము. సత్త్వాసత్త్వములఁ దెలుపు వృత్తినే విద్య యని ప్రాచీనార్థులు స్పష్టపఱచియున్నారు.

“వేత్తి యథావత్తత్వపదార్థస్వరూపం యయా సా విద్యా.”

—నిరుక్తము.

ఎద్దానిచే సమస్త పదార్థస్వరూపజ్ఞానము లభించునో అదియే విద్య.

విశ్వము ద్వంద్వార్థయుక్తమయినది. ఈ విశ్వరంగమున సుఖము, దుఃఖము, జననము, మరణము, సంయోగము, వియోగము, ధర్మము, అధర్మము, సత్యము, అసత్యము, నిత్యము, అనిత్యము, ఆత్మ, అనాత్మ, గ్రాహ్యము, త్యాజ్యము మున్నగు నెన్నియో వ్యవస్థలు కలవు. ఇందు కొన్ని సత్పదార్థముల నుండియు మఱికొన్ని అసత్పదార్థముల నుండియు సంభూతము లగుచున్నవి. సత్పదార్థసంజనితములగు వస్తువులు మానవజీవిత శ్రేయోదాయకము లగుటచే గ్రాహ్యములుగను, అసత్పదార్థ సంభవములగు వస్తువులు మానవజీవిత వినాశకరములగుటచే ద్యాజ్యములు గను నున్నవి.

త్యాజ్యాత్యాజ్యపదార్థ నిర్ణయమునకుఁ దొలుత మనుష్యుఁడు సత్యాసత్య వివేచనాజ్ఞానమును సంపాదించవలసియున్నది. ఇట్టి పవిత్రమగు జ్ఞాన సంపాదనమునకు సర్వోత్తమంబును, ఏకమాత్రంబును నగు సాధనమే విద్య. విద్యయొక్క ప్రభావమును, ప్రయోజనమును, ప్రాశస్త్యమును సంస్తుతించఁ బూనుట సాగరమందలి జలకణముల గణించుటను బోలియుండును.

“మాతేవ రక్షతి పితేవ హితే నియుం క్తే
కాంతేవ చాభిరమయ త్యపసీయ భేదం
లక్ష్మీం తనోతి వితనోతి చ నిక్షు కీర్తిం
కిం కిం న సాధయతి కల్పలతేవ విద్యా.”

“మాతవలె సంరక్షించును. జనకునిరీతి హిత మొనరించును. భార్యవలె భేదమును బాపి సుఖ మొసంగును. ధనము నిచ్చును. ది క్తముల యశస్సును వ్యాప్త మొనరించును. కల్పలతవలె విద్య సాధింపలేని వస్తువు లేమి కలవు ?”

ఇట్టి పరమకువిత్రమగు విద్య నేడు పాశ్చాత్యులచే భౌతిక జీవిత సౌఖ్యసాధనముగ మాత్రమే సంభావింపబడుచున్నది. పాశ్చాత్యుల విద్యకును, విలాసయుతమగు భౌతిక జీవితమునకును విశేషమగు సంబంధము కలదు. అందుచే వారి విద్య దుఃఖ నివారణమునకును, ఆదర్శజీవితాశయసాధనమునకును గారణము కాజాలదు. అర్యుల విజ్ఞానమయ వాతావరణమున జన్మించి పెరిగి పెద్దవారలమైన మన దృష్టి యందు విద్య రెండు విధముల భావింపబడుచున్నది. ఒక విద్య యిహలోకమునకు సంబంధించినది. మఱొక్కటి పరలోకమునకు సంబంధించినది. ఐహికమగు విద్యకే భౌతికవిద్య యనియు, లౌకికవిద్య యనియు, వృత్తివిద్య యనియుఁ బేర్లు.

జీవుడు దేహధారి యగుటవలనను, దేహము సుఖ దుఃఖముల నొసంగు ఊత్పిపాసలకు నెలవగుటచేతను భుక్తి మానవునకుఁ బ్రథమావసరమయినది. ధర్మము ననుసరించి యిట్టి భుక్తిసమస్యను బరిష్కరించుటకు సమర్థమై యున్నదే భౌతికవిద్య. రెండవదియగు పారమార్థికవిద్య యైహికవస్తు సముదాయముల యస్థిరత్వమును, తృప్తిదాకముల భయంకర స్వభావమును, విరక్తజీవితముయొక్క యప్రమేయానందమును, భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములచే సంపాదింపబడు మోక్ష ధర్మమును మనుష్యులకుఁ దెలిపి వారిని భౌతికజీవితోపాధుల

కోలాహలముచే నిండియుండు వ్యష్టిజీవితవాతావరణము నుండి తప్పించి సమష్టిజీవితప్రపంచమునఁ జొప్పించి వారిచే నాముష్మికశాంతిని నేవింపజేయును. ఆముష్మిక సౌఖ్య సాధన మగుటవలననే పారమార్థికవిద్యకు మతవిద్య యను నామాంతరమును గలదు. అనేకు లీమతవిద్యనే యధ్యాత్మ విద్య యనియు, నేదాంతవిద్య యనియు నుడువుచుందురు.

ఏది యెట్లున్నను మానవుని యిహపరజీవితసంతరణము నకు భౌతికపారమార్థికవిద్యలు రెండును ముఖ్యములే యయి యున్నవి. నేఁడు ఋషిసంతతివారగు భారతీయులును విద్య కనేక యపార్థములఁ గల్పించి, పాశ్చాత్యుల సంసర్గమున విరుద్ధమార్గమునుబట్టి వర్తించుచు భ్రష్టు లగుచున్నారు. నేఁడు చమత్కారముగను, ప్రౌఢముగను, రసయుక్తము గను, అలంకారయుతముగను వ్రాయను, చదువను నేర్చిన వాఁ డెవఁడో వాఁడే విద్యాధురీణుఁడుగను, విద్యద్వరేణ్యుఁడు గను సంభావింపఁబడుచున్నాఁడు. మనుష్యునకు లేఖనపతన ములకు సాధనభూతమయి యొప్పుచున్నది భాష యనియు, ఆ భాష విద్యోపార్జన కుపకరణముగ మాత్రమే యెంచబడు ననియు నాగరికులు గ్రహింపకుండుట కడు శోచనీయము.

సాహిత్యము, కవిత్వము, సంగీతము, శిల్పము, చిత్ర కళ, వాస్తుకళ, లేఖనకళ, వక్తృత్వకళ మున్నగునవియుఁ దదితరములగు వివిధ పారిశ్రామికములును భౌతికవిద్య కుపాంగములు. ఇట్టి భౌతికవిద్యయొక్క వివిధాంగములను సంపాదించుటతోడనే మనుష్యుఁడు సంతృప్తుఁడై యుండ రాదు. కారణమేమన నీవిద్యలన్నియు నుపాధికి తోడ్పడున వే క్కాని మనుష్యునకుఁ బ్రపంచమునం దడుగడుగున సంభ

వించునట్టి శోకతాపభయాదుల నివారించుటకును, కామక్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యముల నిరోధించుటకును, సచ్చిదానందకారణ మగు భగవత్పదార్థము గ్రహించుటకును సాహాయ్యభూతములు కాఁజాలవు.

నేటి నవనాగరికులు భగవదన్వేషణము, భగవద్భక్తి, పరమార్థప్రయత్నము, ఆత్మతత్వపరిశోధనము మున్నగు సదభ్యాసముల నన్నింటి ఛాందసవృత్తు లనియు, నిరుపయోగములనియు, స్వచ్ఛందమగు సౌఖ్యమయజీవితమున కనావశ్యకము లనియు వచించుచున్నారు. వృత్తిమూలకమగు విద్యాసముపార్జనముతోడనే మానవుని విద్యోపార్జనార్హతవ్యము ముగిసినదని భావించినవాఁడట్టి విద్యయొక్క ప్రభావముచే ఊత్తును నివారించునట్టి ధనముమాత్రమే సంపాదింపఁగలుగుచున్నాఁడు.

అట్టి ధనముచే మనుష్యుఁడు భోగముల ననుభవింపఁగలుగునేకాని, విలక్షణమగు విశుద్ధానందము ననుభవింపఁజాలఁడు. వాఁడు పారమార్థిక విద్యావిహీనుఁడగుటచే జీటికి మాటికి దృష్టాపిశాచముచే బాధింపఁబడుచు, కాముని దండయాత్రలకు లోనగుచు ముప్పతిప్పలకుఁ బాల్పడుచుండుండు. పారమార్థిక విద్యాశూన్యతచే మనుష్యుఁడు నిగ్రహమన నెట్టిదో తెలియనివాఁడయి విషయముల చేతిబొమ్మయయి దుఃఖవారాశిఁ గొట్టుకొని పోఁగలఁడు.

రేపో మాపో భస్మమయిపోవునట్టి యీదేహమునందుండి దీని నొకయంత్రమువలె నడిపించు చైతన్యముయొక్క రహస్యమును గ్రహింపనిదే మనుష్యుఁ డొక్క ఊణకాలమేని

వసుధ సుఖంపజాలడు. మన దేహంతరాళమునఁ జైతన్య రూపమునందున్న యాత్మరహస్యముల గ్రహించుట కేవిధ ముగను వృత్తివిద్య తోడ్పడఁజాలదు. కావున మతవిద్యలేక యాత్మవిద్య ప్రతిమనుష్యునకు స్వసౌఖ్యము నిమిత్తమే ముఖ్యముగా సంపాదనయోగ్య మయియున్నది.

కేవలము భాషయందుఁగాని, వ్యాకరణశాస్త్రమందుఁగాని మఱి యే భౌతికవిద్యాశాస్త్రమందుఁగాని ప్రాథత్వమును సంపాదించినంతమాత్రమున మనుష్యుఁడు భాషాప్రవీణుఁడును, శాస్త్రవేత్తయు నగునేకాని విద్వాంసుఁడు కానేరడు. భాషయందున్న తాభినివేశమును సంపాదించినవ్యక్తి వాఙ్మయధురీణుఁడగునేకాని విద్యాధికుఁడు కాఁజాలడు.

నేడు భారతవర్షమునం దనేకులు కల్పితములును, పౌరాణికములును నగు కథలఁ బ్రబంధరూపములుగను, రూపకంబులుగను, ఆఖ్యాయికలుగను విరచించుచు విద్వాంసులనఁబడుచున్నారు. నేటి యొక్కొక్కవిద్వాంసుఁడమూల్యమగు తన యావజ్జీవితకాలమును కౌముదియొక్క 'లట్' ధాతువును వల్లించుటయందే గడిపివెచుచున్నాడు. నేఁడెందరో వైయాకరణులు ధర్మము, శౌచము, న్యాయము, పరోపకారము, దయ మున్నగు ధర్మము లెట్టివో యెఱుంగక చిలుకలవలె వ్యాకరణనూత్రములఁ గంతస్థమొనరించి, యొక్క బిగువునఁ దిరిగి యొప్పగించివేయుచున్నారు.

ఈ వ్యర్థమగు శ్రమయంతయు దేశకాలపాత్రానుగుణ్యముగ విచారించిన సద్విద్యాభ్యాసముయొక్క లక్షణము కాఁజాలదు. వ్యాకరణశిక్షణ మనావశ్యక మని నేను వచిం

చుటలేదు. మానవున కిహపరధర్మములఁ దెల్పి వానిజీవితమును బరిశుద్ధముగను, సాత్వికముగను, సౌఖ్యవంతముగను, ధర్మాత్మకామమోక్షప్రాప్తి కనుగుణ్యముగను జేయఁగలట్టి సద్విద్యాభ్యసనము మనుష్యజాతి కంతటికిఁ బరమావశ్యకమనియే నా సిరోద్దేశ్యము.

నేఁడు మనుష్యసంఘముచే సద్గుణములుగను, సదభ్యాసములుగను సంభావింపఁబడుచున్న సత్యము, ధర్మము, పుణ్యము, శుభము, నియమము, నీతి, భక్తి, శౌచము, దయ, అప్రమాదము, ఆరోగ్యము మున్నగువానిని బోధించునదియే పారమార్థికవిద్య యనియు నిది మానవుని కర్మముఁగాని ఛాందసమును, జటిలమును, వ్యర్థమునగు నేటి శుష్కవేదాంతమువంటి మూఢవిద్య కాదనియు నవయువకులగు విద్యార్థులు గ్రహింతురుగాక !

“విద్యాం చావిద్యాంచ యస్త ద్వేదోభయం సహ
అవిద్యా యా మృత్యుం తీర్త్వా విద్యయాఽమృత మశ్నుతే.”

—యజుర్వేదము.

“విద్యావిద్యల గ్రహింపఁగలిగిన మనుష్యుఁ డవిద్యాసంబంధమగు మృత్యువు నతిక్రమించి విద్యాస్వరూపమగు మోక్షమును బడయఁగలుగుచున్నాఁడు.”

భౌతిక పారమార్థిక విద్యలయొక్క సంబంధము దేహతత్వల సంబంధమువలె నున్నది. కావున నీరెండును మానవున కావశ్యకములే. దేహశూన్యమగు నాత్మసేవయు, ఆత్మదూరమగు దేహశుశ్రూషయుఁ బొసఁగనేరవు. ఇదియేచందమున భౌతికవిద్య నెఁడఁబాసిన పారమార్థికవిద్యయు, పారమార్థికవిద్య నెఁడఁబాసిన భౌతికవిద్యయు మనుష్యప్రపంచ

మునకు విశేషలాభదాయకములు కాఁజాలవు. మనుష్యుని దేహాత్మల రెంటిని సంస్కరించునట్టియు, సుశిక్షితమొనరించు నట్టియు సద్విద్యాసంపాదనమునకు స్త్రీ పురుషులెల్లరుఁ గడంగిన నేకాని మనదేశ ముద్ధరింపఁబడఁజాలదు.

“అవిద్యాస్మితా రాగద్వేషాభినివేశాః పంచ క్లేశాః”

—యోగకాస్త్రము.

“అనిత్యా శుచి దుఃఖా నాత్మసు నిత్య శుచి సుఖాత్మ భ్యాతి రవిద్యా

—పాతంజలి.

“దేహదులయందు నిత్యబుద్ధియు, అమిత విషయ సేవనారూపమగు దుఃఖమందు సుఖబుద్ధియు, అశౌచమందు శౌచబుద్ధియు, అనాత్మయం దాత్మబుద్ధియుఁ గలిగియుండు విపరీతజ్ఞానమున కవిద్య యని పేరు.”

ఇట్టి యవిద్యానిరూపణము సామాన్య విద్యార్థులకు సులభగ్రాహ్యములు కావు. కావునఁ బై నుదహరించిన విధమునఁ బవిత్రమగు జీవయాత్రార్థ మపేక్షణీయమగు సద్విద్యను గూర్చి ముచ్చటించుకొందము. మనుష్యులయొక్క హృదయ మందిరముల వ్యాప్తమయియుండు యజ్ఞానాంధకారమును దూరమొనరించుటకు విద్య దివాకరప్రకాశము వంటిది. విద్య యొక్క సాహాయ్యముననే మానవహృదయమునుండి కామకోపాది దుష్ప్రవృత్తు లన్నియు నశించి పోవ మనుష్యుఁడు సౌఖ్యానందకారకమగు నాత్మోన్నతినిఁ బడయఁ గలుగుచున్నాఁడు. మహాపురుషులు సంసారసాగరమును దరించుటకు విద్య సేతుసమానమని వచించియున్నారు.

విద్య యిట్టి పవిత్రతమంబును, సర్వోత్కృష్టమును నకలకల్యాణగుణార్ణవంబును నగుటవలననే మహర్షులచే

సహస్రముఖంబుల స్తుతింపఁబడి యున్నది. మనుష్యునకు రూప యకావన దేహ ధనాదిబలము లేన్ని యున్నను విద్యా బలము శూన్య మగుచో వాని జీవితము దివాకరశూన్యమగు దినంబు వలెను, దీపవిహీనమగు గృహంబుమాడ్కియు శోభా శూన్యముగ నుండఁగలదు. ఈ విషయమును నీతిశాస్త్ర మెంత మనోహరముగ సమర్థించుచున్నదో విలోకింపుడు :

“రూపయావనసంపన్నా వికాలకులసంభవాః

విద్యాహీనా న శోభంతే నిర్గంధా ఇవ కింశుకాః.

“రూపవంతుఁడును, యకావసుఁడును, ధనవంతుఁ డును, ఉచ్చకులసంభూతుఁడును నగువాఁడు విద్యాశూన్యుఁ డగునేని సుగంధములేని కింశుకపుష్పము (మోదుగుపువ్వు) వలె రాణింపఁడు.”

వా సవ మాలోచింపఁ బికమునకు గానమును, పడ తికి భర్తృభక్తియు, తపస్వికి ఊమయు, నలంకారము లయి యెసఁగు నట్లు మనుష్యునకు విద్యయే మనోహర మగు భూషణమై రాజిల్లుచున్నది. విద్వాంసులు సమస్తకాలముల, సకలదేశముల, సమస్తజనులచే సన్మానింపఁబడుచున్నారు.

“విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే, విద్యా సర్వత్ర గౌర వం.” అను కోవిదోక్తులు కడు నమూల్యము లయినవి. సదా చారనీతిసంపత్తులలో విద్యకే తొల్లింటి గౌరవము దక్కి యున్నది. దీని సహకారముననే వివిధములగు సద్గుణములు మనుష్యజీవితమందు మూర్తీభవింపఁ గలుగుచున్నవి. సర్వ సర్వంసహచక్రమం దీ విద్యాధనమున కీడగు వేఱొండు సంపత్తి కానరాదు.

“న చోరచార్యం న నృపేణ దండ్యం న బంధుభాగం న కరోతి భారం
వ్యయే కృతే వర్ధత ఏవ నిత్యం విద్యాధనం సర్వధనప్రధానం.”

“విద్య చోరులచే నపహరింపబడదు. భూపాలురచే దంశింపబడదు. సోదరులచే బంచుకొనబడదు. భారముగ నుండదు. వ్యయ మొనరించిన ట్లేనింపదు. నిత్యము వృద్ధి గాంచును. కావున సమస్త ధనములలో నీ విద్యాధనమే శ్రేష్ఠ మయినది.

ధనముకంటె విద్యాధనమునం దెన్ని విశేషములు కలవో విద్యార్థులారా గ్రహింపుడు. విద్వాంసులు సమస్త విధముల బలాధ్యులును, ధనవైభవసాములును నగు ధరణీ పతులకంటె గౌరవాదులు. ధరణీధవుడు ప్రజాసామాన్యమున కధిపతి యగుటచేఁ దన సామాజ్యమందే పూజింపఁ బడుచున్నాడు. విద్వాంసుఁ డట్లుగాక జాతి మత భేదములు లేక సకలప్రపంచమున సన్మానింపఁబడుచున్నాడు. రాజు తన పాలితులమీఁదనే యధికారమును గలిగియుండ విద్వాంసుఁడు విశ్వముయొక్క సమస్త జీవులపై సధికారమును నెఱపఁగలుగుచున్నాడు.

సార్వభౌముల సువర్ణభండారముకంటె విద్వాంసుని యొక్క గడియకాల మధికమాల్యవంత మయియున్నది. విద్య నిర్ధనులకును, ధనాధ్యులకును, బలాధ్యులకును, దుర్బలులకును సపూర్వమును, అపారమును నగు బలము నొసంగుచున్నది. సమస్తసద్గుణముల కుద్గమస్థానమే విద్య. ఫల భారముచే వంగియుండు వృక్షముపగిదియు, సలికణభార వహనముచే వర్షించుసమయమున నమ్రమైయుండు మేఘము

వలెను విద్యచే మనుష్యుడు గర్వాహంకారములఁ జూర్ణమొనరించివైచి వినయవిధేయతాయుతుఁ డగుచున్నాఁడు.

వినయముచే యోగ్యతయు, యోగ్యతచే ధనమును, ధనముచే ధర్మమును, తత్కర్మమున నిహపరములును లభించునని హితోపదేశప్రోక్తమగు శ్లోకము బోధించుచున్నయది. ఈ కారణముననే మహాత్ములు విద్యను బురుషారచతుష్టయ ప్రదాయకమగు స్వర్గీయ పదార్థముగ నభివర్ణించియున్నారు. సూర్యుని కిరణముల కగమ్యమగు ప్రదేశమున సయితము విద్యయొక్క దివ్యప్రకాశకిరణములు నిరభ్యంతరముగఁ బ్రసరింపఁ గలుగుచున్నవి. అజ్ఞానముచే మనుష్యజీవితమును ముట్టడించియున్న రాక్షసత్వమును నిర్మూలించుటకు విద్యయే బ్రహ్మాస్త్రమువంటిది.

విద్యచే మానవునకుఁ బ్రస్తుతమున్న చర్మ చక్షువుల కంటె శ్రేష్ఠమును లోకోత్తరావలోకన శక్తిసమన్వితమును నగు జ్ఞాననేత్రము ప్రాప్తింపఁగలదు. ఈ జ్ఞాననేత్రముయొక్క సాహాయ్యమున మనుష్యుఁ డంతర్బహిర్జగత్తులయొక్క చిత్రవిచిత్రములగు దృశ్యముల నన్నింటి సందర్శింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. ఎట్టి యథమమానవుఁ డయినను విశ్వాభ్యాసముచే నాదర్శపురుషుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు. నేడు నా డను భేదములేక విద్వాంసుఁడు స్వేచ్ఛగాఁ బ్రప్రతిమందుఁ గల పీయూషరసము నంతయుఁ బాన మొనరింపఁగలుగుచున్నాఁడు. ఇట్టి సకలసౌఖ్యకందమగు విద్యను సంపాదింప నోచని మానవుని జన్మము వ్యర్థము. కావుననే కోవిదులు—

“విద్యావిహీనః పశుః, విద్యయా లభతే సర్వం.”

“కామధేనుగుణా విద్యా సదైవ ఫలదాయినీ.”

“విద్య లేనివాఁడు పశువు. విద్యచే నకలము సిద్ధించును. విద్య కామధేనువువలె నకలార్థసిద్ధిపమయియున్నది.”

అని వచించియున్నారు. విద్యయొక్క పరమానుగ్రహంబుననే మానవునియందు యుక్తాయుక్త విచక్షణజ్ఞానమౌవిరూఢత మగుచున్నయది. భావగాంభీర్యమును, సచ్చారిత్రనిర్మాణశక్తియు, బ్రహ్మానందానుభవ యోగ్యతయు విద్యావలంబితములు. భక్తిజ్ఞానకర్మయోగముల మాతృస్థానము విద్యయే. విద్యావలంబన శూన్యఁడయి, మనుష్యుడిది ధర్మము, ఇది యగర్మము, ఇది శ్రేయస్కరము, ఇది యహితకరము అను భేదమునే గ్రహింపఁజాలఁడు. మానవునియందు ధర్మానుష్ఠానశక్తి విద్యయొక్క యనుగ్రహముననే కలుగుచున్నది.

ప్రాజ్ఞఁడగు ప్రతివ్యక్తియు విద్యాభ్యాసముచే నాత్మపరిశుద్ధమగు ననియు, పవిత్రాత్మచే మనుష్యుఁడు తమకార్యముల నాచరించి యుభయలోకములఁ బడయ సమర్థుఁడగుచున్నాఁడనియు సులభముగా గ్రహింపఁగలఁడు. ఈ కారణముచే మనుష్యజీవితము సార్థకమగుటకు విద్యయే ప్రశస్తమగు ప్రథమసాధనమని స్పష్టపడుచున్నయది. విద్యావిహీనునికంటె గర్భదరిదుఁడీ విశ్వమందు మఱొక్కఁడు లేఁడు. దరిద్రునకే యభీష్టములు కలిగినను నవి బుద్బుధములవలె బుట్టినవి పుట్టినట్లుగనే గిట్టుచుండును. కావున దరిద్రుఁడే స్థితియందును సుఖపడనేరఁడు. లోకమం దెట్టివారును విద్యాదరిదుని ముఖమును జూడనొల్లరు.

యోగులకును, భోగులకును, యతీంద్రులకును, మునీంద్రులకును, భూపాలురకును, సాధువులకును, వీరికి వారి కను

భేదములేక విద్య సమస్తజనులకు సౌఖ్యానందదాయకమయి యొప్పుచున్నది. సానోరథముల సిద్ధింపఁ జేయ కల్పతరువగు విద్యను సంపాదించునోచని దురదృష్టవంతుని జీవితము నిష్ప్రయోజనమగుటచే వాఁడు భూదేవికి భారమాత్ముఁడయి యున్నాఁడు.

“ఏషాం న విద్యా న తపో న దానం జ్ఞానం న శీలం న గుణో న ధర్మః ।
తే మర్త్యలోకే భవి భారభూతా మనుష్యరూపేణ మృగా శ్చరంతి॥”

“విద్యా తపో దాన జ్ఞాన గుణ శీలధర్మములయం దే దేని యొకదానినయినఁ గలిగియుండనివాఁడు మనుష్యరూపమునందున్న పశువువలె మర్త్యలోకమునందు భూదేవికి భారమును గలిగించుచు సంచరించుచున్నాఁడు.”

విద్యావిహీనుఁడు దుర్గుణముల కాకరమని యొకానొక పండితుఁడు వచించియున్నాఁడు. పుట్టకుండుట, పుట్టిన గిట్టుట, విద్యావిహీనుఁడగుట అను నీ మూఁడు విషయములలో మొదటి రెండే శ్రేయస్కరములైనవి. అనఁగా మూర్ఖుఁడయి పుట్టరాదు. పుట్టిన గిట్టుట కడు లెస్స. మూఢసంతానము కలుగకున్నను జన్మించి మృతిఁజెందినను మాతాపితలకు మాత్రమే యొకవిధమగు విచారము స్వల్పకాలము కలుగఁగలదు. కాని విద్యాశూన్యుఁడగు మూఢుఁడు శాశ్వత కాలము భువిపై సజీవుఁడయి యుండి దుష్కృతము లొనరించుచుండుటచే వాని జననీజనకులకును, బంధుబాంధవులకును, మనుష్యజాతికిని, మనుష్యేతర జీవసముదాయమునకును దుర్భరదుఃఖము సదా వాటిల్లుచుండఁగలదు.

విద్యలేని మూఢులగు నూర్గురు సుతులకంటె విద్యావంతుఁడగు నొకపుత్రుఁడే శ్రేష్ఠతముఁడు. గులకతా శ్చేనిషః

యయిన నొక రత్నమునకు సాటిరానివిధంబున నసంఖ్యాకులగు మూఁడు లొక్క విద్యావంతుని కీడు రారు. ఆకాశమునఁ దారకఁలెన్నియున్నను లోకమున వ్యాపించియున్న యంధకారమును బాపఁజాలకున్నవి. చంద్రుఁ డొక్కఁడయ్యు నుడయించినంతనే తన ధవళచంద్రికాప్రసారముచే నకలలోకధ్వంత పటలమును దూర మొనరించివేయుచున్నాఁడు. మనుష్యుని దేహమునుగాని, ఆత్మనుగాని శోభిల్లజేయునవి ముక్తాహారములును, హేమభూషణములును, వీతాంబరములును గావనియు, విద్యయే మానవజీవితమునకు శాశ్వతమగు నలంకారమనియు గ్రహింపుఁడు.

ఒకానొక కవి విద్యాశూన్యుని వదనమండలమును శ్మశానవాటికకుఁ బోల్చియున్నాఁడు. మరియొక పండితుఁడు విద్యాశూన్యుల జీవితముల నేవగించుకొని విద్యావిహీనుని ముఖమండల మొక ముఱికికుప్పయని నుడివియున్నాఁడు. విద్యలేని, రాజప్రాసాదము చంద్రుఁడులేని యాకాశము వంటిది. విద్యగల కుటీరము సుగంధమయసువర్ణము ; భూతల స్వర్గనికేతనము. విద్యయొక్క ప్రభావము వర్ణింపఁబడునది కాదు. కేవల మది స్వానుభవైకవేద్యము.

“హర్తు ర్యాతి న గోచరం కి మపి శం పుష్టాతి య త్వర్వదా
 పృథిభ్యః ప్రతిపాద్యమాన మనిశం ప్రాప్నోతి వృద్ధిం పరాం
 కలాపంతేష్వపి న ప్రయాతి నిధనం విద్యాఖ్య మంత ర్ధనం
 ఏతాః తాన్ప్రతిమాన మజ్ఞతి నృపాః క పై స్సహ స్పర్ధతే.”

—భర్తృహరి.

“విద్యాధనమును జోరు లపహరింపఁజాలరు. అయ్యది న్నదా సౌఖ్యమునే యొసంగుచుండఁగలదు. వాంఛించువారి

కెల్లపు డొసంగుచుండినను విద్య మఱిత వృద్ధిఁ గాంచును. ప్రళయకాలమందును క్షయమొందదు. ఇట్టి విద్యాధనముగల వారియెడ సామాన్యధనముగల రాజులు దురాగ్రహమును విడిచిపుచ్చవలయును. వారి నెదుర్కొనుట కెవ్వరును జాలరు.”

విద్య యెచ్చోట నధివసించుచుండునో అయ్యెడ సంపదలకును, సౌఖ్యములకును, ఆనందములకును మేరయే యుండదు. విద్యాశూన్య మగు ప్రదేశము దుఃఖములకును, విపత్పరంపరలకును నిలయమయి భయంకరారణ్యమందలి గాఢాంధకారబంధుర మగు శిథిల గృహంబుమాడ్కి నుండఁ గలదు. ఒకప్పు డీ భవ్యభారతవర్షము విద్యయొక్క దివ్య ప్రభావముచే విశ్వముయొక్క దిగ్విగంతములఁ దన యశ శ్చంద్రికల వెదఁజల్లి భగవానుని రత్నఘటిత హేమకిరీటమోయన విఖ్యాతి నందియుండినది.

అట్టి మహోజ్వలప్రభాభాసురంబగు విద్య నేడు పతనమగుటవలననే మన దేశము తొల్లింటి మహోన్నత దశను బాసి, నిన్న మొన్నటివరకు పారతంత్ర్యమునఁ బడి, ఆత్మశౌరవమును గోల్పోయి కడు హైన్యము ననుభవించినది. నేడు మన దేశమున వ్యాపించియున్న దారిద్ర్యమునకును, పరస్పరద్వేషములకును, వాన్యగ్రస్త జీవితవ్యామోహమునకును ముఖ్యకారణము విద్యావిహీనతయే.

భారతీయులు కొన్ని శతాబ్దములనుండి బానిసీండ్రయి, విదేశీయుల విలాసముల కలవడి నానాటికి మూఢత్వము నకుఁ బాల్పడుచు విద్యను తిరస్కారదృక్కుల వీక్షించి, బహిష్కరించి యధములయి దేశమాతను ఘోరవిపత్పరంపరలపా లొనరించియున్నారు. విద్యను బహిష్కరించి, జన్మ

భూమి నిట్టి దుస్థితికిఁ దామే పాల్పడఁజేసి “కాలస్య కుటిలా గతిః” కాలము యొక్క గతి కడు వక్ర మనియు, కాల మొక్కరీతిగఁ గడువ నేరదనియు వచించుచున్నారు.

మనుష్యుఁడు వివేకశూన్యుడయి తా నొనరించి యుండిన దుష్కృతములయొక్క దుష్టపరిణామమును గాల చక్రముపై నారోపించుట పరమమౌఢ్యము. ఏదేశ మొక ప్పడు సకలసంపదలకు నిలయమయి, సౌఖ్యానందముల కాల వాలమై సమస్తవిద్యలకుఁ బట్టుగొమ్మయయి, విశ్వవిఖ్యాత మయి యుండెనో, నేఁ డాదేశమే — ఆభరతఖండమే తన యాదర్శ విద్యను విస్మరించి విలాసముల మునింగియున్నది.

ఒకనాఁ డీ భరతఖండమున సమస్త మానవులు స్త్రీ పురుషభేదములేక సంస్కృతభాష నభ్యసించి, తన్ములమునఁ బవిత్రములగు ధార్మిక నైతిక గ్రంథముల నవలీలగఁ బఠించి జ్ఞానమూర్తులయి సకల సౌఖ్యానందముల ననుభవించు చుండిరి. నేఁ డట్టి భాగ్యము మన దేశమున మృగ్యము. భార తీయ పురుషులే విద్యయం దిట్టి యధమస్థితి ననుభవించు చుండ స్త్రీ స్వాతంత్ర్యములేని యీ దేశమందు స్త్రీ లెట్టి యవిద్యాంధకారమున మునింగియున్నదియు వచింపఁ బని లేదు. ఆంగ్లేయ కవీశ్వరుఁ డొకఁడు విద్యాభ్యసన ప్రియుఁ డగు వ్యక్తి నీరీతి వర్ణించియున్నాఁడు :-

“The purpose of his life its end and aim
The search of hidden truth careless of fame
Of empty dignities and dirty self
Learning He loved and sought her for himself”

“ఆతని జీవితాశయము, దాని అంతము, లక్ష్యము, గుప్తముగనున్న సత్యము నన్వేషించుటయందే లీనమయి

యున్నది. ఆతఁడు కీర్తిని, వ్యర్థాడంబరప్రధానములగు పదవులను, తుచ్ఛమును, మలీనమును నగు ధనమును సరకుఁజేయఁడు. ఆతఁడు విద్యయం దాసక్తుఁడయియుండి విద్య నిమిత్తమే విద్యను సంపాదించుచుండెను.”

విద్యార్థులారా! మీ రీ యాదర్శ విద్యోపాసకుని లక్ష్యమం దిడుకొని సకలసంపదలకంటెను, ప్రతిష్ఠాభిమానవుల కంటెను విద్యయే యమోఘమయినదని గుర్తించి తత్సంపాదనమునకయి సమస్త విధముల శ్రమఁజేయుచు ధన్యులగుఁడు.

“అజ్ఞస్య దుఃఖౌఘమయం జ్ఞస్యానందమయం జగత్
అంధం భవన మంధస్య ప్రకాశం తు సచక్షుషః.”

—యోగవాశిష్ఠము.

“అంధున కీ విశ్వ మంధకారబంధురముగను, నేత్రములు, కలవానికిఁ బ్రకాశవంతముగను గ్రాసనగుచందము ననే విద్యావిహీనుఁడగు నజ్ఞునకు లోకము దుఃఖమయంబుగను, విద్యావంతుఁ డగు ప్రాజ్ఞున కానందమయముగను గోచరింపఁ గలదు.

విద్యార్థులారా! పలుకు పలుకు లేల? మీ జీవిత లక్ష్యమే విద్యాసంపాదన మగుటచే దానిని బడయుటకు రాత్రిందివములు యథాశక్తిఁ గృషిసలుపుఁడు. అపుడే సృష్టికి సారభూత మగు నానందసామ్రాజ్యము మీకట్టెదుటఁ బ్రత్యక్షమయి మిమ్ము సుఖింపఁజేయఁ గలదు. విద్యా సముపార్జన మందు మీకుఁ ద్వరలో విజయము సిద్ధించునుగాక!

శుభమస్తు

అ ఋ వ ది యా ఋ వ ప్ర క ర ణ ము

సత్యము

“అ॥ విను మహింస ధర్మ వితతి కెల్లను మేటి
యదియు సత్యయు క్తమైన వెలయు
ననఘ శిష్టచరితలందు సత్యమ కడు
నధిక మనిరి శ్రుతుల ♦ నరసి బుధులు.”

—మహాభారతము.

“నాస్తి సత్యసమా ధర్మో న శత్యా ద్విద్యతే పరం
న హి తీవ్రతరం కించి దన్యతా దిహ విద్యతే.”

“సత్యమున కీడగు ధర్మమును, సత్యమునకుఁ దుల్య
మగు పరమును లేదు. అన్యతముకంటెఁ దీవ్రతరమగు పదార్థ
మిహమందే లేదు.”

ధర్మముయొక్క నవమాంగము సత్యము. సత్యమే
నిత్యమయినది ; శ్రేయస్కరమయినది. సత్యమే సంతతా
చరణ యోగ్యము. సత్యమునకు జయము సిద్ధించుట సిరమని
వచించువారి సంఖ్య కిక్కాలమునఁ గొఱంత లేదు. సత్యమును
గూఱించి విరామములేకుండ నిత్య ముపన్యసించునట్టి వారినే
సత్య మెట్టి దని ప్రశ్నింతు మేని వారు సత్యనిరూపణ విష
యమునం దిదమిత్థమని వచింపలేక నిరుత్తరు లయ్యెదరు.

ఏ చందమున వీక్షించితిమో, ఏరీతి నాలకించితిమో
ఏ విధమున సంకల్పించితిమో యట్లు పలుకుటనే సత్య మని

పెద్దలు నుడువుచున్నారు. త్రికరణశుద్ధిగా మానవునియందుఁ గాననగు సద్వర్తనమే సత్యము. “జగన్మిత్యా, బ్రహ్మం సత్య” మ్మని ఋషులు నుడివియున్నారు. జగ మజ్ఞానము లేక ప్రకృతిచేఁ గల్పితమయినదనియు, బ్రహ్మ మిట్లుగాక ప్రకృతి కతీతుఁడయి, జ్ఞానస్వరూపుఁడయి, వెలుంగుచున్నాఁ డనియు ఋషుల యభిమతము. విజ్ఞానపూర్వకముగ జీవింప వలసిన మనుష్యుల మగు మనము సయితము సత్యమగు భగవత్పదార్థము నొప్పుకొనియే యున్నారము.

క్రోధ, మద, ఛల, కపటాది దుర్గుణములు సత్య పదార్థ మగు బ్రహ్మమార్గమున కంతరాయమును కల్పించు నవి కావున నిట్టి దుర్గుణములన్నియుఁ బరిత్యజింపఁ దగి యున్నవి. ఈ దుర్గుణములు సత్య విరుద్ధములును, కల్పితము లును నగుటచే మనుష్యుఁడు వీని నన్నింటి విసర్జించినఁగాని సత్యమును జేరలేడు. త్రికరణముల గాంచినదానిని దిరిగి నుడువు టెట్లు సత్యమో, అసత్యస్వరూపములగు దుర్గుణము లను విసర్జించుటయు నట్లే సత్యమయి యున్నది. ఈ విషయమును గూర్చి ఋషిపుంగవులు నుడివియున్న యొక వాక్యము సంస్మరణీయమయి యున్నది.

“సత్యపూతం వదే ద్వాచం మనః పూతం సమాచరేత్.”

“సత్యముచేఁ బవిత్రమయిన వచనమునే నుడువఁ దగును. అట్లు నుడివి మనస్సుచే విచారించి యాచరింప వలయును.”

“ధర్మః నత్యేన వర్ధతే” అను నార్యోక్తి మఱువ రానిది. ఈశ్వరోద్దేశ్యమునకును, విశుద్ధాంతఃకరణమునకును

సమృతముగ నుండు వర్తనమే సత్యసమన్విత మయినది. సత్యాసత్యములను నిర్ణయించుటయందుఁ బవిత్రముగు నంతః కరణమునకే విశేషముగు నధికారము కలదు. వస్తువుయొక్క వాస్తవిక స్థితి నెఱింగి, తదనుకూలముగ వర్తించినపుడే సత్యముయొక్క లక్షణము వెల్లడి కాఁగలదు. సదా మనః పూర్వకముగ సత్యమును భాషించుట మనుష్యుని ముఖ్య తమములగు విధులలో నొక్కటి. మనుష్యుఁ డెపుడు స్వవిషయమై సత్యవాదిగ నుండుటకు సన్నద్ధుఁడు కాఁగలడో, అపుడే పరుల నిమిత్తమును సత్యసంధుఁడయి మెలంగఁ గలుగుచున్నాఁడు.

“This above all, to thine owe self be true
And it must follow as the night the day,
Thou const not then be false to any man.”

—Shakespear.

“నీవు తొలుత నీ నిమిత్తమే సత్యవాది వగుము. ఇదియే యున్నతాదర్శము. అటుపిమ్మట రాత్రి దినము ననుసరించు విధమునఁ బరులనిమిత్తమును నీవు సత్యవాదివే యయి యుండఁగలవు.” —షేక్స్పియరు.

సమస్తప్రపంచము సత్యము నాశ్రయించియే వాస్తవికములగు సౌఖ్యానందముల ననుభవింపఁ గలుగుచున్నది. సత్యవిరుద్ధముగు వ్యవహారముచే లోకమున కపారముగు హాని వాటిల్లఁగలదు. ధర్మమూలముగు సత్యమే యంతరించి పోయిన ప్రపంచ మొక్క గడియకాలమేని నిలువనేర దని చెద్దలు ప్రబలవిశ్వాసముతో నుడువుచున్నారు. సత్య ముంతరించుటయే తడవుగా విశ్వమం దొక్కసారిగ ప్రళ

యము సంభవించునని ధర్మగ్రంథము లెలుగైతి చాటుచున్నవి. సమస్తజీవసౌఖ్యసాధనమగు సత్యమును గలిగియుండని మనుష్యుడు జీవన్ముతుడు. సత్యసంరక్షణార్థము మనుష్యుడు ప్రాణ ధన సర్వస్వములఁ గోల్పోయినను మృతజీవుడయి విశ్వమున కలంకార ప్రాయుఁడుగ నుండఁగలడు. అట్టివాని యశశ్చంద్రికలు లోక లోకాంతర వ్యాప్తములు కాఁగలవు.

“సత్యం స్వర్గస్య సోపానం పారావారస్య నౌ రివ,”

“సత్యము స్వర్గమునకు సోపానము. సంసారసాగర సంతరణమునకు నావవంటిది.”

ఏనాఁడో భరతఖండమున జన్మించి సత్యసంధుఁడయి మరణించియుండిన హరిశ్చంద్రుని పవిత్రనామధేయము నేటికిని మన దేశమునం దాబాలగోపాలముచే సంస్మరింపఁబడుచున్నది. బాలబాలిక లాటలందును, పాటలందును సత్యమును గూర్చి గాన మొనరింపవలసివచ్చినపుడు హరిశ్చంద్రునే కీర్తించుచున్నారు. స్త్రీలు సత్యవ్రతుఁడగు హరిశ్చంద్రుని మహాపర్వములందుఁ బూజింపుచున్నారు. వక్తలగు నుపదేశాలు సత్యమునుగూర్చి సప్రమాణముగా నుపన్యసింపవలసివచ్చినపుడు హరిశ్చంద్రుని సత్యసంధతనే యుగ్గడించుచున్నారు. కవులు హరిశ్చంద్రుని సత్యప్రీతిపై గేయము లల్లియున్నారు. నాట్యకారులు హరిశ్చంద్రుని సుధాసమానమగు కీర్తి లోక మంతట వ్యాపించుటకో యన రూపకముల రచించి రసజ్ఞులచే హరిశ్చంద్రునిపాత్రను ధరింపఁజేసి సత్యముయొక్క దివ్యప్రభావమును లోకముయొక్క సమక్షమున మూర్తీభవింపజేయుచున్నారు.

చరిత్రకారులు హరిశ్చంద్రుని జీవితమునకుఁ దమ కృతులందు గణ్యస్థానమును బ్రసాదించి యున్నారు. భరత వర్షమందలి నదులు, అరణ్యములు, పర్వతములు హరిశ్చంద్రుని సువిశాలమగు కీర్తి గానమొనరించుచున్నవి. సత్య సంధుడగు హరిశ్చంద్రుని దివ్యశిలావిగ్రహముల శిల్పులు సర్వత్ర ప్రతిష్ఠింపఁజేసియున్నారు. నటకులు హరిశ్చంద్ర రూపధారులయి లోకమునకు హరిశ్చంద్రుఁ డెట్టి సత్యసంధుడో, సత్యవ్రత సంరక్షణమున కతఁ డెటుల దారాపుత్ర బంధుమిత్రాదులను సకలసామ్రాజ్యసౌఖ్యములను దృఢ ప్రాయముగ విసర్జించి యుండెనో రంగస్థలముల కెక్కి చాటుచున్నారు.

భరతవర్షమున హరిశ్చంద్రునకుఁ బూర్వమే యెందఱో ధరణీపతులు పుట్టి లోకోత్తరములగు తమ బాహుబలపరాక్రమములచే విశాలములగు సామ్రాజ్యముల స్థాపించియుండ సత్యము నాశ్రయించుటచే హరిశ్చంద్రుఁడు వారెల్లరికంటె జగద్విఖ్యాతుఁడు కాఁగలిగినాఁడు. సత్యహరిశ్చంద్రదీయము భారతీయులయం దాబాలగోపాలమునకు “మనుష్యుఁడు సత్యసంధుడై జీవించిన యశస్వి యగు, సుఖి యగు, ధన్యుఁడగు” నను నాదర్శరీతిని గఱపుచున్నయది. సత్యవంతుఁడు సకలజనవంద్యుఁడు. ఎవ్వఁడు మనోవాక్కర్మల సత్యమును భగవత్స్వరూపముగ విశ్వసించి దానికిఁ దనజీవితమునందుఁ బ్రాముఖ్యము నొసంగునో వాఁడే ధన్యుఁడు. వాఁడు హరిశ్చంద్రునివలె నజరామరుఁడు కాఁగలఁడు.

“సత్యదూషం పరం బ్రహ్మ
సత్యం హి పరమం తపః

సత్యమూలాః క్రియాః సర్వాః
సత్యా త్పరతరం న హి.”

“సత్యమే పరబ్రహ్మస్వరూపము. సత్యమే గొప్ప
తపస్సు. సత్యమే సకలకర్మలకు మూలము. సత్యమున కితర
మగున దేదియు లేదు.”

సత్యమును గు రైతింగి యద్దాని నాశ్రయించిన వ్యక్తి
ధీరుడయి, ధీమంతుడయి, సౌఖ్యవంతుడయి, నిర్భయుఁ
డయి సాత్త్వికములగు తన సకలాభీష్టముల సాధింపఁగలఁడు.
సత్యసంధుఁడు నిశ్చలచిత్తుఁడును, సుప్రసన్నహృదయుఁడును
నయి యుండుటచే నిత్యానందము ననుభవింప సమర్థుడయి
యుండు చున్నాఁడు. అసత్యప్రియుని చిత్త మెపుడును
వ్యాకులభావ పీడితమయి యుండఁగలదు.

అసత్యవాది తన మృషాకథనమును గప్పిపుచ్చుకొనుట
కయి నిరంతరము కల్లలాడుచుఁ దన యాత్మను గలుషిత
మొనరించుకొనుచుండును. సత్యముయొక్క మహామహిమ
నెఱింగిన సత్పురుషు లొకతూరి హృదయపూర్వకముగఁ
దమ ముఖమునుండి బహిర్గతమయిన వచనమును బ్రాణ
హాని కలుగనున్నను వినర్జింపనొల్లరు. సత్పురుషులకు సంపద
లందుకంటె, సౌఖ్యములందుకంటెఁ దుదకు స్వప్రాణము
లందుకంటె సత్యమందే గాఢానురాగము స్వభావసిద్ధముగ
నెలకొని యుండుచుండును.

“ఉదయతి యది భాసుః పశ్చిమే దిగ్విభాగే
ప్రచలతి యది మేరుః శీతతాం యాతి వహ్నిః
వికసతి యది పద్మం పర్వతాగ్రే శిలాయాం
న భవతి పునరుక్తం భాషితం సజ్జనానాం.”

“దివాకరుఁడు పశ్చిమదిగ్విభాగమునం దుదయించి నను, మేరుపర్వతము చలించినను, అగ్ని చల్లఁబడినను, పర్వత శిఖ్రాగ్రమున శీలందుఁ గమలము వికసించినను సత్పురుషులు తమ వచనమునుండి విముఖులు కాఁజాలరు.”

మనుష్యుఁడు దుర్మార్గుఁడయి తన యావచ్ఛక్తిని విని యోగించినను సత్యమును లేశమాత్రమయిన బరాభవింపఁ జాలఁడు. మనుష్యుఁడెంతగా సత్యమును గప్పిపుచ్చి యత్నించి నను, గాఢముగఁ గ్రమ్ముకొనియున్న మేఘమాలికలఁ జీల్చు కొని బయటఁబడు సూర్యునివలె నయ్యది బహిర్గతము కాక నూనదు. పంచభూత నిర్మితమగు కాయము నశించినను సత్యము మాత్రము నశింపక శాశ్వతమయి యుండఁగలదు.

“సాంచ్ బరాబర్ తపనహీఁ ఝూత్ బరాబర్ పాప్
జాకే హిరదయసాంచ్ హై, తాకేహిరదయ ఆప్.”

—కబీరు.

“సత్యమునకు సమమగు తపస్సు లేదు. అన్యతమున కీడగు పాపము లేదు. ఎవని హృదయమందు సత్య మున్నదో వాని హృదయమందు భగవంతుఁ డున్నాఁడు.”

పరమేశ్వరుఁడు సత్యస్వరూపుఁ డగుటచే సత్యసంఘల నధికముగఁ బ్రేమించుచున్నాఁడు. సర్వత్ర సదా సత్యము యొక్క పక్షత్రస్వజమును స్థాపించి, తత్సంరక్షణమునకయి యత్న మొనరించుచుండుటయే మనుష్యజాతియొక్క పాపన మగు కర్తవ్యము. సత్యశూన్యమగు జీవితము గలవాని కెన్ని సంపద లున్నను భస్మహవ్యమురీతి వ్యర్థములే యగును. నేఁడు ప్రపంచమున స్త్రీపురుషు లనేకులు వివేకశూన్యతచే స్వల్పములును, క్షుద్రములును నగు లాభముల నపేక్షించి

సత్యము

సత్యము నొక యల్పపదార్థముగ భావించి చీటికిమాటికిఁ గల్లలాడుచు దమ జీవితప్రాశస్త్యమును నష్టమొనరించు కొనుచున్నారు.

మనుష్యులు తమ యసత్యభాషణమును సులభముగా సాటిమనుష్యులు గ్రహింపజాలకున్నను సర్వాంతర్యామి యగు భగవంతుఁడు స్పష్టముగా గ్రహించుచున్నాడను జ్ఞానము లేనివారగుట కెంతయు విచారింపవలసియున్నది. అసత్యవాదు లధికముగాఁ గలిగియున్న సంఘమందు సత్య వాదికిఁ దాత్కాలికముగఁ గొన్ని కష్ట నిష్ఠురములు సంభవించినను నవి స్థిరముగా నిలువనేరవు. ప్రతి వ్యవహారమందును మనుష్యుఁడు సత్యము నాధారముగాఁ జేసికొని వర్తించిన వాని కెట్టి భయమును, నష్టమును, దుఃఖమును వాటిల్లనేరవు.

“Fact clinches the bargain

Fact wins the fight

Gets the votes in the senate.”

—D. Adams.

“సత్యసంధత బేరమును గొట్టివేయును. యుద్ధమున జయమునందును. సభయందు నధికామోదప్రాప్త మగును.”

—డా. ఆడమ్స్.

మూఢులగు మానవు లనేకులు లౌకిక వ్యవహారమున కసత్యము తోడ్పడు విధమున సత్యము సాహాయ్యభూతము కానేరదని యుపన్యసించుచుందురు. ఇయ్యది దూరదృష్టియు, షవిత్తబుద్ధియు, స్థిరానుభవమును లేని మూర్ఖుని ముఖోద్గత మగు శుష్కవాక్యమేకాని వేఱొండు కాదు. వేదములు, ధర్మపదము, బైబిలు, ఖురాను మున్నగు ధర్మగ్రంథము

లన్నియుఁ బ్రాణిహత్యకంటె నసత్యకథనమును బాప మని నిశ్చయించి యున్నవి. బుద్ధభగవానుఁ డత్యభాషణాసక్తి భయంకరమగు మానసిక జాడ్యమనియు, ఈ వ్యాధియొక్క పరిణామముచే నిహపరలోకములం దప్రతిష్ఠయు, మానభంగమును, సందేహభయమును దేహ క్షయానంతరము ఘోర నరకము కలుగుననియు నొక్క వక్కాణించియున్నాఁడు.

“న హి సత్యా త్పరో ధర్మో నాన్యతా త్పాతకం పరం
న హి సత్యా త్పరం జ్ఞానం తస్మా త్సత్యం సమాచరేత్.”

“సత్యముకంటె శ్రేష్ఠమగు ధర్మ మేదియు లేదు. అసత్యముకంటె మహాపాపము లేదు. సత్యమును మించిన జ్ఞానము లేదు. కావున సత్యవ్రతాచరణ మావశ్యకము.”

సత్యసంధుఁ డగుటకు మనుష్యుఁ డెప్పుడు దీక్షాబద్ధుఁ డగునో, అపుడే వాని హృదయము విశేషభాగము పరిశుద్ధము కాఁగలదు. తృష్ణ క్రమక్రమముగా క్షీణించి పోవును. ఈశ్వరునియందు శ్రద్ధాభక్తి విశ్వాసములు మెండు గగును. గురుజనులయందు గౌరవభావ మేర్పడును. ఆత్మబలము వర్ధిల్లి నిరంతర మనూనమగు హృదయాహ్లాదమును గలిగించుచుండును. సత్యసంధుఁ డీశ్వరుని ప్రియపుత్రుఁ డని జీససుప్రభువు నుడివియున్నాఁడు.

సత్యబలమును వర్జించుటచే మహాబలాధ్యములగు సామ్రాజ్యము లెన్నియో కూకటివేళ్ళతోఁ గూలిపోయినవి. సత్యము నాశ్రయించిన గర్భదరిదు లెందఱో సర్వోత్కృష్ట స్థానము నంది జగద్వంద్యులై నారు. సత్యబలమున కెనవచ్చు మహాబల మీ దైవస్పృషియందు లేదని మహాపురుషు లనేకులు చాటియున్నారు. సూర్యచంద్రాదులు స్థిరముగ నుండు

టకును సత్యబలమే మూలకారణము. జగద్రక్షకుఁ డగు
దేవుఁడే సత్యస్వరూపుఁ డయియుండ సత్యమునకు బాహ్య
ముగా మఱిండు కలదని వాదింపఁ బనియేమున్నది.

“సత్యేన ధార్యతే పృథ్వీ సత్యేన తపతే రవిః,
సత్యేన వాతి వాయుశ్చ సర్వం సత్యే ప్రతిష్ఠితం.”

“సత్యమువలననే పృథ్వీ నిలిచియున్నది. సత్యము
చేతనే దివాకరుఁడు ప్రకాశించుచున్నాఁడు. సత్యమువలననే
వాయువు వీచుచున్నది. సకలమును సత్యావలంబితమే.”

అసత్యములగున వేవియు నిత్యములు కావనుట ప్రాజ్ఞ
లోకమునకు విదితమే. సమస్త సద్గుణ సార స్వరూపంబగు
సత్యస్వీకారముచే మనుష్యుని సకలాభీష్టములు సిద్ధించును.
మనుష్యుఁ డాదర్శప్రాయుఁ డగుటకును, సదాచారావలంబన
మున సమున్నతమ స్థకుఁ డగుటకును, ఆత్మాభ్యుదయ
మును గాంచుటకును, హృదయమును సముదార మొనరించు
కొనుటకును, మ స్తిష్కమును సర్వోచ్చముగను, విశాలము
గను, నిర్మలముగను జేసికొనుటకును సత్యవ్రతపాలన మావ
శ్యకమయి యున్నది. వాయువు మనుష్యజీవితమున కను
క్షణము మిక్కిలి యవసర మగుచున్నవిధముగనే సత్యమును
బ్రతిక్షణమందు మానవజీవితాభ్యుదయమున కావశ్యకమయి
యున్నది.

“ఋషయశ్చైవ దేవాశ్చ సత్య మేవ హి మేనిరే,
సత్యవాదీ హి లోకేఽస్మి న్మరే గచ్ఛతి చాక్షయం.”

“ఋషులును, దేవతలును సత్యమునే సన్మానించి
యున్నారు. సత్యసంధుఁడే యీ విశ్వమం దున్నతమును,
అచ్యుతమును నగు పదవి నందఁ గలుగుచున్నాఁడు.”

న్యాయమును, దయను గలిగించునట్టియు, వాస్తవిక జ్ఞానమునకు మూలసాధనమయినట్టియు, సత్యమును బహిష్కరించిన వ్యక్తికి శరణ్య మేదియు లేదు. మనుష్యజీవితసరోవరమున సుందరకమలమును, కీర్తిబీజస్వరూపమును, సారశ్య సౌకుమార్యముల నిలయమును, విశ్వవిజయప్రాప్తికి మూలమును, ధర్మార్థకామమోక్ష సాధనమును నగు సత్యము మూఁడువిధములుగ ననుష్ఠింపఁబడుచున్నది. మనస్సువలనను, వాక్కువలనను, కర్మవలనను ననుష్ఠింపఁబడునదే సర్వాంగ పూర్ణమగు సత్యవ్రతము.

ప్రప్రథమము మనుష్యుఁడు తన చిత్తమును సత్య సంకల్పముచేఁ బవిత్ర మొనరించుకొనినఁ గాని సత్యవాదియయి, సత్కార్యము నాచరింపఁజాలడు. మనోవాక్కరణముల మనుష్యజాతి సత్యమును బాలింపఁ బ్రతిజ్ఞ సలుపుచో నేఁడు లోకమున బహుళముగఁ గాననగు దుఃఖములు విశేషభాగము నశించిపోవును. సత్యమార్గము ననుసరించువారు జీవితయాత్రను సుఖపూర్వకముగను, నిర్విఘ్నముగను సమాప్త మొనరించుకొనఁగలరు. అసత్యమార్గము ననుసరించు మనుష్యు లవశ్యము విఘ్నపరంపరలచే ముట్టడింపఁబడి, తమ జీవితయాత్రను నష్ట మొనరించుకొనఁగలరు. అసత్యవాది తా నసత్యమును భాషించునపుడుగాని దుష్పరిణామమునుగూర్చి చిత్తమునందేని విచారించుకొనఁడు. మృషాకథనముచే సంభవించు దుష్ఫలితము ననుభవింపవలసివచ్చినపు డసత్యవాది మిక్కిలి చింతించును.

ఒక గోపాలబాలుఁడు నిత్యము తన గ్రామమునకు సమీపమునందున్న యరణ్యమునకు మేకలను మేపుటకయి

తోలుకొనిపోవుచుండెను. ఆ యరణ్యమందు వ్యాఘ్రభయము మిక్కుటముగా నుండెను. ఆ గోపాలబాలుఁ డొక దినమున బరిహాసమునకయి 'పులివచ్చి వైఁబడుచున్నది. రక్షింపుఁడు. రక్షింపుఁ'డని బిగ్గఱగా నఱచెను. ఆ యరణ్యమునకు సమీపమునఁగల క్షేత్రములందుఁ బని జేయుచున్న కర్షకులెల్లరు నార్తధ్వని నాలకించినంతనే గొల్లపిల్లవాని చెంతకుఁ బర్వెత్తి వచ్చిరి. తన్ను రక్షించుటకయి వచ్చియున్న జనసమూహమును గాంచి గొల్లపిల్లవాఁడు మందహాసముతోఁగరతాళధ్వని.యొనరించుచుఁ బులి రాలేదనియుఁబరిహాసమున కట్లంటి ననియు నుడువఁ గృషీవలు లెల్లరు వానిని నిరసించుచు వెడలిపోయిరి.

కొన్నిదినములకుఁ బిమ్మట నిజముగా వ్యాఘ్రమొకటి వచ్చి గొట్టెల సంహరింపఁ జొచ్చెను. గోపాలబాలుఁ డంత 'బులి, పులి రక్షింపుఁ'డని యెలుగెత్తి యఱచెను. దాపునందున్న పోలములలో, బని యొనరించుకొనుచున్న పంట కాపులు గొల్లపిల్లవాని మాటలు సత్యములుకావని నిరసించి యెవరిపనియందు వా రుండిరి. శార్దూలము యథేచ్ఛగా గొట్టెల సంహరించి, తనవేటకుఁ బ్రతిబంధకముగానున్న యాబాలునివైఁ బడి చంపెను. గొల్లపిల్లవాఁడు ప్రాణములు విడుచునందాక యెన్ని కేకలువై చినను రక్షించుట కెవ్వరును వచ్చియుండలేదు. పరిహాసమందేని కల్లలాడరా దను నీతి యీ చిన్ని కథచే మనకు లభించుచున్నది.

అసత్యవాది తన పాపముయొక్క పరిణామము నవశ్యము ననుభవింప బాధ్యుడగుచున్నాఁడు. అసత్యవాదిని శిక్షించు

వా రన్య లెవరును గాదు. వాని యంతరాత్మయే వానిని బట్టి దండింపఁగలదు. దుఃఖభయము లసత్యవాదికే కలుగు చుండునేకాని సత్యభాషికి స్వప్నమందును గలుగనేరవు.

“నా స్తి సత్యే భయం క్వచిత్” సత్యమునకు లేశమును భయము లేదు. మనుష్యుఁ డెంతగాఁ బ్రయత్నించి సత్యమును ధూళియందుఁ గలిపివైచినను నయ్యది విరాట్స్వరూపమును ధరించి విశ్వమునఁ బ్రకటితము కాకమానదు. క్షణమాత్రం కాలమునకు సత్యము దృష్టిపథమునుండి లోపించినటులయి నను నష్టము కానేరదు.

సత్యహీనా వృథా పూజా సత్యహీనో వృథా జపః

సత్యహీనం తపో వ్యర్థ మూషరే వపనం యథా.”

“ఊనరక్షేత్రమున విత్తబడిన బీజములవలె సత్య విహీనములగు పూజాజపతపములు వ్యర్థములగును.”

ఎట్టి గాఢమగు వస్త్రమునం దగ్నిని మూటగట్టినను నయ్యది రహస్యముగా నుండనేరదు. అదియేచందమున సత్య మును గప్పిపుచ్చి యత్నించినకొలదియు నది జగద్విఖ్యాతి నందుచుండఁగలదు. విషసర్పము నెంత బ్రేమతో దుగ్ధాహారము నొసంగి పోషించినను రక్షణకర్తయొక్క ప్రాణము లనే యపహరించు విధమున నసత్యమును జేరదీసి పోషించు వాని జీవితము నది యొక్కసారిగఁ గబళించివేయఁగలదు. కావుననే మహాపురుషులు విపత్తుల నహించుటకేని సమ్మతింతురు కాని, మృషను దరిఁజేరనియ్య నొల్లరు.

“పరిత్యజేయం త్రైలోక్యం రాజ్యం దేవేషు వా పునః

యద్యప్యధిక మేతాభ్యాం న తు సత్యం కథంచన.

—మహాభారతము.

“నేను త్రిలోకసంపదల విడిచిపెట్టఁగలను. దేవతల యొక్క స్వర్గసౌఖ్యములను విసర్జింపఁగలను. వీనికంటె సధిక మగున దేదియున్నను సవలీలగ బహిష్కరింపఁగలను కాని, సత్యమును మాత్ర మేస్థితియందును విడిచిపుచ్చఁజాలను!”

సత్యవాక్య పరిపాలనార్థ మొనరింపఁబడినట్టి యిట్టి భీషణప్రతిజ్ఞవలననే గాంగేయుఁడు భీష్ముఁడని పిలువఁబడి నాఁడు. సత్యము విషయమున మన శాస్త్రములు కొన్ని విశేషధర్మముల నాపద్ధర్మము లను పేర నుడివియున్నవి.

“సత్యం బ్రూయాత్ ప్రియం బ్రూయాత్
న బ్రూయాత్ సత్య మప్రియం.”

“ప్రియమగు సత్యమునే వచింపఁదగునుగాని, అప్రియ మగు సత్యమును భాషింపఁజనదు.”

ఎట్లనిన జనుషాంధుని గాంచి ఓరి గ్రుడ్డివాఁడా! యన్నను, కురూపిని విలోకించి కోతివాఁడా! యన్నను వానికిఁ గోపమును, మనస్తాపమును గలుగఁగలవు. కావున లోకహితకరములు కాని యిట్టి సత్యములఁ బలుకరాదు.

ఒక యనాథయగు స్త్రీని పాపవర్తనులగు హంతకులు కొందఱు తఱుముకొని వచ్చిరి. ఆ దిక్కుమాలిన పడతి మనము చూచుచుండగనే చోరులబారినుండి తప్పించుకొని యొక రహస్య స్థలమున డాగినది. కిరాతకు లంత మనచెంత కేతెంచి ‘ఆర్యులారా! అబల యొకర్తుక యీ మార్గమున నరిగెనా?’ యని ప్రశ్నింప మనము సత్యము నెఱింగి యుండియు స్త్రీ యిటు రాలే దని వచించుటయే ధర్మము.

కారణమేమన జరిగినది జరిగినట్లేనుడువుటచే నేపాప మెఱుంగని సతీమణి మానభంగమును, ప్రాణసంహారమును గలిగించు ఘోరపాప మొదవును. కావున ధర్మసంరక్షణార్థ మిట్టి సందర్భములలో న్యాయమును, దయను దృష్టియందునిచికొని సత్యమును యుక్తియు క్తముగ భాషింపవలసి యుండును. ఇట్టివే యాపద్ధర్మము లనఁబడుచున్నవి. ఆపద్ధర్మానుష్ఠానముచే సత్యము కళంకితము కానేరదు.

ఉ॥ భూతహితంబుగాఁ బలుకుఁ బొంకును సత్యఫలంబునిచ్చుఁడ దూతభయాస్పదంబగుప్రభుఁడ భూతపు సత్యము బొంకునట్లుగున్

.....

—మహాభారతము.

మృషాకథనముకంటె సత్యగోపనము మహాభయంకర మయినది. పాపారిష్టదాయక మయినది. సత్యగోపనము పాన్పుక్రింద డాగియున్నవిషసర్పము. అసత్యకథనము దృష్టి సమ్ముఖమున బుసఁగొట్టుచున్న పామువంటిది. బుద్ధప్రభువు సత్యగోపనము తుప్పమాటున దాగియున్న పులివంటిదనియు, అసత్యభాషణము మనకట్టెదుటఁ జచ్చిపడియున్న పులివంటి దనియు నుడివియున్నాఁడు. కిరాతకుల బారినుండి తప్పించు కొనిపోయిన స్త్రీ మనకుఁ దెలిసియుండియుఁ దెలియనిరీతి నటించుటే ధర్మమని నుడివియున్నాఁడును. అసత్యగోపన మిట నే పాపమెఱుంగని సతీమణియొక్క ప్రాణసంరక్షణము నకుఁ దోడ్పడినది. వాస్తవిక భూతహితకరంబగునట్టి సత్య గోపనము ధర్మ సంగతమగుటచే సత్యభాషణముగనే పరి గణింపఁబడుచున్నది.

ఘోరపాపదాయకంబును, బుద్ధప్రభువుచే నిరసింపఁ బడినదియు నగు సత్యగోపనము(నత్యాచ్ఛాదనము)నుగూర్చి యవధరింపుడు. సాధువగు నొక బాటసారి యరణ్యమార్గమున నరుగుచుండెను. వానికి మార్గమధ్యమున వ్యాఘ్రభీతి జనించెను. ఆతఁడు తనకట్టెదుటఁ గాననగుచున్న తుప్పల చాటునఁ బులులుండునను సందేహము కలిగి మఱియొక మార్గమున గమ్యస్థానమును చేరఁదలంచు చున్నంతలోఁ దుప్పల వైపునుండి యొక మనుష్యుడు వచ్చుచుండెను.

బాటసారి యా క్రొత్తమనుష్యుని విలోకించిఅయ్యా! మీరు వచ్చు నపు డా తుప్పచాటునఁ బులియున్నదా? అని ప్రశ్నించెను. ఆ మనుష్యుడు తాను తుప్పవద్దనుంసి వచ్చు నపు డద్దాని మాటున బాటసారులఁ జంప బొంచియున్న పులి నొక దానినిఁ గాంచెను. ఆ క్రొత్తమనుష్యుఁ డా మర్మమును మఱుగు పఱచి బాటసారితోఁ దుప్పమాటునఁ బులి లేదు. నిర్భయముగాఁ బోవచ్చు నని యుత్తర మొసంగెను.

బాటసారి వానిమాటను నమ్మి తుప్పవఱ కరుగు నంత నాకలిఁగొన్న పులి వానిపైఁబడి చంపివైచెను. క్రొత్త మనుష్యుని యీ సత్యగోపనముచే భూతాహిణమే కలిగినది. కావున నిట్టి సందర్భములో సత్యగోపనము ఘోరపాపదాయకము. కావున త్యాజ్యము.

ఒక ధనాధ్యుని పుత్రుఁ డొక నవయువకునితో స్నేహ మొనరించెను. ఆతఁ డనుదినము ద్యూతము, మద్యపానము, వేశ్యాగమనము, సాధుపీడనము మున్నగు దుర్వ్యసనములకు గుఱి యయ్యెను. ఆ ధనవంతుని పుత్రుఁడు మానసికదుర్బ

లత్యముచే నా వ్యసనములకుఁ బాల్పడెను. ప్రబోధము వాని వర్తనము సంస్కరింపఁబడుట కనుగుణ్యముగ నుండెను. ధనాఘ్యు డొకతూరి పుత్రుని నడవడినిగూర్చి సందేహించి వాని మిత్రు నేకాంతముగఁ బిలిచి నాకుమారు నేమయిన దుర్వ్యసనములు ముట్టడించెనా? త్వరగ జెప్పుము. నేను శాంతముతో బోధించి సంస్కరించెదను అని యశిగెను.

నవయువకుఁ డంత మిత్రునిపట్ల గల మోమోటమిచే వాని భావిస్థితిని విచారింపక అయ్యా నీకుమారుఁడు కడు దొడ్డవాఁడు, గుణశీలుఁడు అని యుత్తర మొసంగెను. ధనాఘ్యుఁడు తన కుమారుని సజ్జనునిగనే భావించి వానిని శిక్షించు విషయమున నుపేక్షించెను. స్వల్పకాలమందే ధనాఘ్యుని పుత్రుఁడు ఘోరకఠిరాతకుఁడయి ప్రభుత్వదండనకు బాత్రుఁ డయ్యెను. ధనాఘ్యుఁ డంత నవయువకుని సత్య గోపనముచేఁ గలిగిన కీడును గు రించి సత్యగోపనముకంటె మహాపాపము లేదని సిద్ధాంతీకరించెను.

ఒక పుణ్యాత్ముఁడు భయంకర విచిత్రరోగపీడితుఁ డయ్యెను. వైద్యు లెవరికిని యారోగలక్షణముల గ్రహింప శక్యము గాకపోయెను. ఒక వైద్యుఁ డంత రోగివద్ద కేతెంచి వాని జేహమును బరీక్షించి తాను చికిత్స నొనరింతునని యొప్పుకొనియెను. రోగియొక్క బంధువులు రోగ మెట్టిదని ప్రశ్నింప నా వైద్యుఁ డా భయంకరమగు రోగమును గ్రహించి యుండియు స్వలాభప్రీతిచే దాని నొక సామాన్య రోగమని వచించెను.

చికిత్సకుఁ గడంగి యా వైద్యుఁ డనుదినము ధనా కర్షణ మొనరింపఁ గడంగి మధ్యస్థితియందు రోగము నివృత్తి

కాదని వచించి వెడలిపోయెను. రోగి వివిధాషధముల వికార ప్రాబల్యముచే మిక్కిలి శాధపడి మరణించెను. స్వార్థాంధ తచే వైద్యుడు తొలుత భయంకరరోగమును గుర్తించి యుండియు సత్యమును గుప్తపఱచెను. దీనిచే భూతహాని కలిగినది కావున నిట్టి సత్యగోపనము త్యాజ్యము.

ఒకానొక ఋషీశ్వరుఁ డరణ్యమునం దొకచోఁ దప మొనరించుచుండెను. వ్యాధులు వెంబడింపఁ దీక్షణరాఘాత మున వ్యధ నందుచు హరిణశాబక మొండు పర్వెత్తినచ్చి తప్తస్వియొక్క యటజమున దాగుకొనియెను. వేటకాడు మునిచెంత కేతెంచి లేడిపిల్ల యేమాయెనని యడుగఁ దన నోటితో నసత్యమును బలుక నక్కఱ లేకుండగనే సగభావణ సందర్భమును మార్చి సత్యముచేఁ గలుగు భూతహితమునే యారీతి నొనరించెను.

“ఓయీ వ్యాధుఁడా!

“యా పశ్యతి న సా బ్రూతే యా బ్రూతే సా న పశ్యతి
అహో వ్యాధ స్వకార్యాధిక్ కిం పృచ్ఛసి పునఃపునః.”

“చూడనేర్చిన నేత్రమునకు భాషించు శక్తి లేదు. మాట్లాడఁగల ముఖమునకు వీక్షించుశక్తి హుళశ్క.. ఓ స్వార్థుఁడ వగు వేటకాఁడా! చీటికి మాటి కే నడుగు చున్నావు?”

ఋషీశ్వరుని యసందర్భములగు వచనము లర్థముగాక పోవుట జేసి వ్యాధుఁడు విసువుఁజెంది వెడలిపోయెను. సూక్ష్మోపాయముచే సత్యముయొక్క యావల్లక్షణము ననుస

రించి ఋషి సాధువును, నోరులేకట్టియు లేడిపిల్లను సంరక్షించెను. ఇట్టి విషమపరిస్థితులయందు సత్యస్వరూపమును గ్రహించు టాకింత కష్టసాధ్యమే యగును.

వేదశాసనములగు “సత్యంవద, ధర్మంచర, సత్యము పలుకుము, ధర్మ మాచరించుము” విస్మరింపరానివి.

విద్యాధులారా! సత్యముయొక్క ప్రభావ మనంత మని గురించి దానిని నదా సన్నానింపుడు. మీ రెట్టి సితియందును సత్యము నలక్ష్యభావమున వీక్షింపక “సత్య శ్రమాభ్యాం సకలార్థసిద్ధిః” అను సిద్ధాంతమును స్మరించుచు జీవయాత్రను జేయుడు. దుర్గుణముల మీ రేనాడు విసర్జించి వైచేదరో నాడే మీరు సత్యసంధులు కాఁగలుగుదురు.

సత్య మేవ జయతే నాన్యతః.

అ ఋ వ ది వీ డ వ వ్ర క ర ణ ము

అక్రోధము (శాంతము)

“గీ॥ కోపమునను ఘనత ♦ కొంచెమై పోవును
 గోపమునను మిగుల ♦ గోడుఁ జెందుఁ
 గోప మడఁచెనేని ♦ గోరిక లీడేరు
 విశ్వదాభిరామ ♦ వినురవేమ !”

ధర్మముయొక్క దశమాంగ మక్రోధము లేక శాంతము. అక్రోధముచేతనే మనుష్యుడు స్థిరచిత్తుడయి సౌఖ్యానందముల ననుభవింప సమర్థుఁ డగుచున్నాడు. అక్రోధముచే మనుష్యుడు తన కెట్టి విపత్సరంపరలు సంభవించినను వాని నుండి తప్పించుకొనఁగలుగుచున్నాడు. శాంతములేని మనుష్యుడు సత్యము నెఱుంగఁజాలక, ధర్మాధర్మవిచక్షణజ్ఞాన శూన్యుడయి యనేకములగు దుష్కృతములఁ గావించి, వాని దుష్టపరిణామము ననుభవింపవలసివచ్చినపుడు మిక్కిలి దుఃఖతుఁ డగుచున్నాఁడు.

శాంతము స్త్రీపురుషుల కెల్లరకు శాశ్వతమగు భాషణమని గురుజనులు నుడివియున్నారు. జీవితాలంకారమగు నిట్టి పవిత్రసుగుణము నేడు మనుష్యజాతీయందు కేవలము లోపించి పోయినది. మనుష్యజీవితమును గడు సుందర మొనరించుటకును, సకలఘోక గౌరవప్రాప్త మొనరించుటకును

శాంతముకంటె నుత్కృష్టమగు సుగుణము మఱొండు లేదు. శాంతముగలవాని హృదయమందు దైవికశక్తిమూర్తీభవించి యుండి సమస్తమానపులహృదయముల నాకర్షించుచుండును.

శాంతముగల మనుష్యుడే దేశ మేగినను నిర్భయముగా జీవింపఁగలడు. దుష్టులునయిత మొక్కొక్కపుడు శాంత స్వభావుని గాంచి కరుణార్ద్రహృదయములయి వానిని సత్కరించుటకునయితము సన్నద్ధు లగుచుందురు. మనుష్యుని ధన ధాన్యాదివైభవములును శాంతస్వభావ ధారణముననే సార్థకములగుచున్నవి. 'దానములలోనికెల్ల నిదానమే ప్రధానము' అను లోకవాక్యము సన్మానభాజనము. ఒక మనుష్యుని మహానుభావత్వమును గ్రహించుటకు ముందరతనియందు శాంతమున్నదియు లేనిదియుఁ బరీక్షింపవలసియుండును.

శాంతముచే నెట్టి విషమకార్యములనయిన మనుష్యుఁడు సులభముగా గ్రహింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. శాంతముచే లోకమునకుఁ గలుగు ప్రయోజనము లసంఖ్యాకములు. మనుష్యునకు జీవకళను బ్రసాదించి వాని హృదయకర్మశత్రువును బాపి సాధుత్వమును గలిగించున దీ శాంతమే. శాంతస్వభావునకుఁ గోపమును జెందవలసిన యవసరమును, ద్వేషింపవలసిన యావశ్యకతయుఁ గలుగ నేరవు. మనుష్యునియందు శాంత మెపుడుండునో, అపు డతనికిఁ బరులతో నేవిధమగు కలహమును దటసింపనేరదు.

విశ్వశ్రేయస్కరమగు శాంతమువంటి పవిత్ర సుగుణము నేఁడు మనుష్యజాతీయందుకంటె గోవృషభాది సాధు జంతువులయందు విశేషముగాఁ గాననగుచున్నది. దీనికి

ముఖ్యకారణ మే మని విచారించినచో మనుష్యజాతీయందు
విలాసప్రీతి మిక్కుటమయి కోధమును హెచ్చించినదనియు,
జంతువులయందు విలాసపరత్వము నిగ్రహింపఁబడియుండు
టచే శాంతము వెచ్చువెటిగినదనియుఁ దెలియవచ్చును.
నేడు మనుష్యుఁడు శాంతమువంటి సద్గుణమునెడ లక్ష్యము
లేనివాఁడయి యుండుట శోచనీయము.

“తే||గీ|| సర్వధర్మంబులకు నొక్క ♦ శాంతగుణమే
వన్నెఁదెచ్చును భూష లె ♦ న్నెన్ని యన్న
ఎన్నిపాటులు పడియైన ♦ నెల్లవారు
శాంతమును దాల్చు యత్నంబు ♦ సలుపవలయు.”

—నీతిదీపిక.

శాంతమును సంపాదించఁ దలఁచువారు తత్ప్రబల
శత్రువగు క్రోధమును సత్వరము నశింపఁ జేయవలసియున్నది.
బీజమునశించినఁగాని మొలకబయల్పెడల నేరదు. అదియేచంద
మున గ్రోధమునశించినఁగాని శాంతమలవడనేరదు. క్రోధము
తమోగుణ సంభూతము తమోగుణము నిబిడాంధకార
మయము. మనుష్యుఁడు క్రోధావేశపిశాచమునకు వశుఁ డయి
నంతనే వాని యుక్తాయుక్తపరిణానము నశించిపోవుచున్నది.
ప్రచండ వాయుమండలమున నెలకొల్పఁబడిన దీపము చల్లారి
పోవునట్లు క్రోధావేశముచే బుద్ధిరూపమగు జ్యోతియు నారి
పోవుచున్నది.

బుద్ధి నశించినపుడు మనుష్యునకు ధర్మాధర్మభేదమే
గోచరింపఁజాలదు. ఆతఁడు మంచిచెడ్డల నెఱుంగఁజాలక
చంచలుఁడయి యున్నట్లుని చందమున మనస్సునకుఁ దోచిన

దుష్కర్మలనెల్ల నాచరించి భష్టుఁ డగుచున్నాఁడు. క్రోధముచే లోకమునకుఁ దటస్థించుచున్న దుర్భరదుఃఖములు వర్ణనాతీతములు. క్రోధోన్మత్తుని సమస్తేంద్రియములు స్వాభావికజ్ఞానమును దక్కి వికృతము లగుచున్నవి. అపు డవియస్వాభావిక కర్మల నాచరించి మానవాత్మను భయంకర విపదస్థితి మొనరించివేయుచున్నవి.

“క్రోధమూలో వినాశో హి పృజానా మిహ దృశ్యతే
 క్రుద్ధః పాపం నరః కుర్యాత్ క్రుద్ధో హన్యాత్ గురూఃపి.”

—మహాభారతము.

ప్రజావిధ్వంసమునకుఁ గ్రోధమే మూలకారణము. ఇంతకంటె వేఱుకారణ మిహమందు లేదు. క్రోధకారణంబు ననే మనుష్యులు పాపకార్యాచరణొన్ముఖు లగుచున్నారు. క్రుద్ధుఁ డాచార్యునయిన వధించుటకు వెనుదీయఁడు.”

అనేకులగు పండితులును, మహాపురుషులును గ్రోధమును గలిగియుండుటచేఁ దలవని తలంపుగా దుష్టకార్యముల నాచరించి క్రమక్రమముగాఁ జరిత్రభష్టు లగుచున్నారు. మనుష్యుఁడు క్రోధాంధుఁ డగుటచే సంధప్రాయుఁడయి జననీజనకుల నయిన సంహరించుటకేని శంకింపనంతటి మహా క్రూరుఁడయి పోవుచున్నాఁడు. అన్ని తాను స్పృశించిన పదార్థమునే దహించును. క్రోధ మట్లుగాక తన్నాశ్రయించిన మనుష్యుని, వానితో సంబంధమును గలిగియున్న జీవ ప్రపంచమును నిరంతరము దహించివేయుచుండఁ గలదు.

అన్నియందు దగ్ధమగునపుడు మనుష్యుని కెంతబాధ కలుగునో అంతకంటె నధికమగుబాధ క్రోధావేశముచే మనుష్యునకుఁ గలుగుచున్నది. అసంఖ్యాకులగు భూపాలురు తమ

విశాలములగు సామ్రాజ్యములతోఁబాటు శ్రోధోన్మత్తతచే నశించిపోయినటులఁ జరిత్రలు చాటుచున్నవి. శ్రోధి పాప మయుఁడును, దుర్గుణనిలయుఁడును నయియుండుటచే మోక్ష భాజనుఁడు కాఁజాలఁడని భగవద్గీతాది పవిత్రగ్రంథములు ఘోషించుచున్నవి.

విదేశీయభిషగ్గురులు శ్రోధాతిరేకముచే దేహము నం దొకవిధమగు విష ముత్పన్నమై స్వాస్థ్యమును భంగ పఱచుననియు, భయంకరములగు ననేకజాడ్యములకుఁగోపమే మూలకారణముగ నున్నదనియు సప్రమాణముగ నిరూపించి యున్నారు. శ్రోధోన్మత్తుఁడు బాలకునికంటె జ్ఞానమునం దల్పుఁడగుచున్నాఁడు. బాలుఁడు తళతళలాడు నిశితకర వాలమును దనకంఠముపై వైచుకొనిన నేమితటసింపఁగలదో అగ్నిని స్పృశించిన నెట్టి దుఃఖము వాటిల్లునో గ్రహింపఁ జాలఁడు.

క్రుద్ధుఁడును బ్రాయమునం దధికుఁడయి యున్నను, వేదాది శాస్త్రగ్రంథముల నన్నింటిఁ గంఠస్థమొనరించి యుండినవాఁడయినను తనప్రాణములకు మోసము గలిగించు దుష్టకార్యమునేని నిస్సందేహముగ నాచరించివేయ చున్నాఁడు. క్రుద్ధునకు మనశ్శాంతియు, సౌఖ్యసందము లును స్వప్నగత నృతాంతములగును. వాని కెన్ని సంపద లున్నను, పరిచారికాపరిచారకులున్నను హాయి ననుభవింపఁ జాలఁడు.

“క్రుద్ధో హి కార్యస్య ఫలం న యథావత్ ప్రపశ్యతి,
న కార్యం న చ మర్యాదాం నరః క్రుద్ధోఽనుపశ్యతి.”

—భారతము.

“క్రోధపూరితచిత్తుఁ డేకార్థమున కెట్టిఫలము లభించునో గుర్తింపఁజాలఁడు. సత్కార్యములెవ్వీయో గ్రహింపలేఁడు. మర్యాదను రక్షించుకొనవలయునను విషయమునే కుపితుఁ డెఱుంగఁజాలఁడు.”

క్రోధముచే మనుష్యుఁడు మనుష్యత్వమునుగోల్పోయి రాక్షసుఁ డగుచున్నాఁడు. వాని హృదయము సౌమ్యస్థితిని బాసి పాపాణముకంటెను, లోహముకంటెను, వజ్రముకంటెను గఠినతరంబగుచున్నది. అట్టి కఠినతరంబగు హృదయమున దయాలేశమునకు స్థాన ముండనికతన మనుష్యుఁడు హరిణశాబకసమూహమునఁ జొచ్చు ఊధాసంక్షోభితమగు క్రూరవ్యాఘ్రంబుపగిది దుష్టశిష్ట భేదములేక మనుష్యసంఘమునఁ జొరఁబడి సమస్తమానవుల బాధించుచు నెపుడో యొకప్పుడు తనవంటి క్రోధోన్మత్తుని హస్తమునఁ జచ్చుచున్నాడు.

భూలోకము శాంతముచే స్వర్గతుల్యముగను, క్రోధముచే నరకసమానముగను గావించఁబడఁగలదు. ఘాతుకమృగమునకును, క్రోధోన్మత్తునకును విశేషమగు తారతమ్యముండనేరదని మహాత్ములు వచించియున్నారు. ఎవ్వని హృదయము శాంతమున కాలవాలమయి యొప్పుచుండునో, వాని చేష్టలన్నియు ధర్మయుక్తములయి యుండఁగలవు. వాని వర్తనము నిర్దోషమయి మల్లెపూవువలె నుండును. నేత్రము లచంచల ద్యుతిపూర్ణములై ప్రకాశించుచుండఁగలవు. వదనము సుప్రసన్నభావప్రభాభాసురమయి వెలుగొందుచుండును. అధరములు మృదులహాసమున ముచ్చటఁ

గొలుపుచుండును. చిత్త మెట్టి తత్తరపాటును లేక నిర్వాప్యకు
లముగను నిర్భయముగను నుండఁగలదు.

ఇట్టి సద్గుణములచేతను, శుభలక్షణములచేతను సమ
లంకృతులయి యుండువారే దేవతాపురుషులు. శాంతి
స్వభావులగు దేవతాపురుషుల ననుదినము సందర్శించు
చుండుటచేఁ గ్రూరహృదయులగు రాక్షసులు సాధువులు
కాఁగలరు. శాంతస్వభావుల బాధించువారిని దేవుఁడే
శిక్షించును.

ఉ॥ శాంతులకెక్కు జేసినను ♦ సంతసమొందునె దై వమక్కటా!
యంతకు సంతవారలకు ♦ నప్పుడు గట్టిగఁ గట్టికుడ్పఁడే?
కాంతినడంచుఁ బున్నమను ♦ గల్వలజేసికిభూమి యడ్డమై;
ధ్వాంతముకోటికొండలయి ♦ దానిని మ్రొంగదె దాన!

మిత్రుఁడా!

—సూక్తివసుప్రకాశకము.

శాంతస్వభావు లగు దేవతాపురుషుల బాధింప
యత్నించు దుర్మార్గు లెందఱో సుశిక్షితు లయినారు.

విశ్వజీవప్రేమమయుఁడును, శాంతమూర్తియు నగు
చైతన్యనికాలమందు నవద్వీపమున నిత్యానందుఁడు, హరి
దాసు, అద్వైతుఁడు మురారిగుప్త, గదాధరుఁడు అను
నేవురు పరమశాంతస్వభావులగు సాధువులు గౌరాంగుని
ప్రేమ సందేశమును వంగదేశమం దంతటఁ జాటుచు నివ
సించుచుండిరి. ఆ సమయమందే నవద్వీపమున జగాయి,
మాదాయి అను క్రూరు లిరువురు హత్య లొనరించుట

యందుఁ బ్రసిద్ధి నందియుండిరి. వారు గోమాంసభక్షకులై సురాపానమత్తులై సాధువుల హింసించుచుండిరి.

ఒకతూరి నిత్యానందప్రభృతులతోఁ గలియుట వారికిఁ దట్ఠించెను. నిత్యానందప్రభృతులఁ గాంచినంతనే జగాయి మండిపడుచు 'ఓరి దురాత్మా! నీవు మాంసభక్షణము తగదనియు, హత్య పాపమనియు బోధించుచుంటివా? నిన్నిదిగో సంహరించుచున్నా'నని కఱ్ఱతో నిత్యానందుని తలపైఁ గొట్టెను. ఆ శాంతస్వభావుని తల పగిలి రక్తము ప్రవింపఁ జొచ్చెను. కాని యతఁడు కోపములేనివాఁడయి శాంతముతో 'ప్రియసోదరా! నేను నీమూట కడ్డు జెప్పి నీ మనస్సును నొప్పింపను. నీకు వలయుచో నాకంతమును నేనే ఖండించి యిచ్చెదను' అని నుడివెను. నిత్యానందుని పరమ శాంతములగు కోమలవచనముల నాలించినంతనే యా రాక్షసుల రాతిగుండెలు నీరయ్యెను. వా రతని చరణముల వ్రాలి, ఊమింప వేడి నాఁటినుండి పరమశాంతులయి చైతన్య భక్త బృందమున గణ్యులయిరి.

మహాత్ముడును శాంతమూర్తియు నగు జీససు జరుసులము ప్రాంతమునఁ దన నవధర్మమును వ్యాపన మొనరింపఁ గడంగినపుడు సనాతనధర్మావలంబులగు యూదు లతనిని మతద్రోహిగ భావించి సంహరింప యత్నింపఁ దొడంగిరి. స్త్రీఘెను అను నతఁడు జీససుయొక్క ముఖ్యశిష్యుఁడయి తన శాంతస్వభావముచే వేలకొలది జనుల నవధర్మదీక్షితులఁ గావింపఁ జొచ్చెను. ఆకాలమందు టారససు నగరములో గ్యామేలియలు శిష్యుఁ డగు పలులేకనలు పేరుగల శిష్యుఁడు నకలశాస్త్రపారీణతయందు విఖ్యాతుఁడయి యుండెను.

ఆతఁడు యూదుఁ డగుటచే జీససునకు బద్ధశత్రువై తన జ్ఞానమును మంటఁగలిపి జీససును సంహరించు ప్రయత్నమునఁ దిరుగుచుండెను. జీససు పరమశాంతుఁ డగుటచే నీ వార్త నాలకించినంతనే కుపితుఁడు కాక దయామయుండగు భగవంతునిఁ దన యా మూఢసోదరుని సంస్కరింపఁ బ్రార్థించెను. ఒక దినమునఁ గ్రూరుఁ డగు పలు జీససు వసించు స్థానమున కేతెంచెను. ఆతఁడు క్రుద్ధుఁడయి యుండెను. నేత్రములు నిప్పలఁ గురియుచుండెను. జీససు పలురాకను గాంచి నంతనే పరమశాంతభావముతో వినయవిధేయుఁడయి యతని చెంత కేగి యతని చరణముల వ్రాలి ముద్దిశఁకొని, ప్రియసోదరా! నీవు మహాపండితుఁడవని వింటిని. నీ పాండిత్యమును లోకసేవకయి వినియోగింతువేని దేవుని ప్రీయ పుత్రుఁడవయి ధన్యుఁడ వగుదువు" అని నుడివెను.

జీససుయొక్క శీతలవచనముల నాలించి యతని పరమ శాంతప్రకృతి నవలోకించినంతనే పలుయొక్క నేత్రముల నుండి కన్నీరు జొటజొట కారఁజొచ్చెను. ఆతఁడు తన పాప వృత్తిని జీససుకు నివేదించి తుమింపనేడి నాఁడే జీససుయొక్క ప్రియశిష్యుఁ డయ్యెను. నాటినుండి పలు సెంట్ పాలు అను పేర విఖ్యాతుఁ డయ్యెను. ఆతఁడు క్రైస్తవమతమునకు మహాపకార మొనరించిన ముఖ్యులలో ముఖ్యుఁడు. బైబిలు వంటి పవిత్రగ్రంథమున గణ్యమయిన పాత్ర పాలుకే లభించి యున్నది.

మక్కాప్రాంతమునఁ బరమశాంతమూర్తి యగు మహమ్మదు యిస్లాము ధర్మప్రచార మొనరింప సాగినపుడు

నా ననాతన మతావలంబులగు కోరేశజాతీయు లతనిని హత మొనర్చు నుపాయముల నన్వేషింపఁ జొచ్చిరి. కోరేశ జాతీయులలో నాఁడు ఉమరు అనువాఁడు మహాబలాధ్యుఁడు. పరమ కిరాతకుఁడు. కోరేశజాతీయు లెల్ల రతనిని బ్రేరేపించి మహమ్మదు నా స్తికుఁ డనియు, అతనిని సంహరించినఁ బుణ్యము కలుగుననియు మతావేశమును గలిగించిరి.

ఉమరు మతావేశపరవశుఁడయి యొక దినమున మహమ్మదు వాసస్థానమున కరిగెను. మహమ్మదుఁ డపు డొక్కచో నిర్జనస్థానమున మోకరిలఁబడి కడుశాంతభావముతో, భ క్తి ముఖారవిందమునఁ దాండవించుచుండ గద్గదకంఠముతో 'లోకై కపావనుఁడా ! నీ బిడ్డలు క్రూరులయి యొకరి నొకరు హింసించుకొనుచున్నారు. ప్రభూ ! వారి హృదయముల దయను, ప్రేమను, కరుణను, శాంతమును నెలకొల్పుము'' అని దేవుని ప్రార్థించుచుండెను.

దూరమునుండియే ఉమరు మహమ్మదుయొక్క శాంత భావమును, భ క్తిని గాంచి విస్మితుఁడయ్యెను. ఉమరు సమీపించునంత మహమ్మదు దై వప్రార్థనమునుండి లేచి "సోదరా ! రా" రమ్మని పోయి కౌగిలించుకొనియెను. ఉమరు మహమ్మదుయొక్క శాంతస్వభావమును గాంచి ముగ్ధుఁ డయి యతనికిఁ బ్రయశిష్యుఁడయి మహమ్మదీయ మత ప్రచార మొనరించెను. మహమ్మదు చనిపోయిన పిమ్మట నావువేశారు ఖలీఫా యయ్యెను. అతనికిఁ బిదప - ఉమరు ఖలీఫాపదవి నంది యిస్లాము ధర్మవైజయంతి నైరోపా ఖండము మొదలుకొని, ఆఫ్రికావఱకు వ్యాపింపఁజేసెను.

శ్రీ బుద్ధప్రభువు తన మతప్రచార మొనరించుచుండిన కాలమున దుష్టులనేకులతనిని సంహరింపవచ్చి యతని శాంతస్వభావమును గాంచి మంత్రముగ్ధులయి యతనికిఁ బ్రിയ శిష్యులైనట్లు తెలుపు వృత్తాంతము లెన్నియో జాఢ జాతకకథలందుఁ గాననగుచున్నవి.

పరమ శాంతస్వభావముచే మనుష్యుఁడు దేవతా పురుషుడయి యెట్టి రాక్షసుల నయిన సాధువులుగఁ జేసి వేయుచున్నాఁడు. క్రోధాంధుఁడు సాధువులను సయితము భ్రష్ట చరిత్రులఁ గావించుచుండును. క్రోధోన్మత్తుని స్థితి వర్ణింప శక్యము గాదు. క్రోధావేశముచే వాని హృదయము భగభగ ముండుచు వ్యాకులపడుచుండును. నేత్రము లగ్ని స్ఫులింగముల రాల్చుచుఁ జూచువానికి భయముఁ గొలుపు చుండును. ముఖము సహజకళను దక్కి వికృతమయి పైశాచికకళను కలిగియుండును. వాని యధరములు సదా కంపించు చుండ దంతములు పటపటధ్వని నొనరించుచుండును. వాని దేహమంతయు మండుచున్న నిప్పుముద్దవలె నుండును. పాదములు తడఁబడుచుండును. నాలుక పిడుచఁగట్ట నోటి నుండి నీతిశూన్యములును, హీనములును నగు పరుషవాక్యములు వెలువడుచుండును.

నిశ్చయముగాఁ గ్రోధాంధుఁ డొక భూతమువలెను, పిశాచముపగిదియు, మద్యపానోన్మత్తుని గతియు, మూర్ఖు రోగపీడితుని విధంబునను దన చరణముల యాఘాతములచే భూమి వడవడ వణకుచుండ భీత్కారపూత్కారములచే గగనమును బ్రద్దలఁజేయుచు దర్శకులకుఁ గాలునివలె గోచరింపఁ గలఁడు. మనుష్యునియగుదు సహజముగా నెలకొని

యున్న దైవికశక్తియు, నిర్మలజ్ఞానజ్యోతియుఁ గ్రోధావేశముచే సమూలముగ నశించిపోవుచున్నవి.

“కామక్రోధములను ♦ గలిగియుండు నరులు
ఇష్టదేవగురుని ♦ నెఱుంగలేరు.”

—వేమన్న.

మనుష్యసంఘ మజ్ఞానాంధకారమున మునింగి క్రోధమువంటి ప్రాణశత్రువును గోరి కౌగిలించుకొనుచు దుఃఖములపా లగుచున్నది. క్రోధాంధున కీ లోకమునం దే యుత్తమ పదార్థమును సౌఖ్యమును గలిగింపజాలదు. ఆత్మజ్ఞానమును, ఆత్మబలమును, ఆత్మవిశ్వాసమును గలవాని హృదయమందుఁ గ్రోధ ముదయింపనేరదు.

క్రోధము దౌర్బల్యసూచక మగుటచే నియ్యది భీరు లక్షణ మనియు, నపుంసకత్వమనియు జ్ఞానయోగము బోధించుచున్నది. క్రోధముచే నొక్కొక్కప్పుడు మస్తిష్కము చెడిపోవును. దేహాత్మలకుఁ దీఱనిహాని వాటిల్లును. అనుదినము క్రోధాగ్నిచే దేహాత్మలఁ దపింపజేయుటకంటె నునుష్యుఁ డొక్కసారిగ నగ్నిజ్వాలలలో దుమికి భస్మ మగుటయే శ్రేయస్కరము. క్రుద్ధుఁ డొనరించుచుండు కార్యము లన్నియుఁ బరమ దుష్టములును, నీచాతిసీచములును నయి యుండుచున్నవి.

“క్రుద్ధః పరుషయా వాచా శ్రేయసోఽప్యవమన్యతే
వాచ్యావాచ్యాన్ హి కుపితో న. ప్రజానాతి కించిత్.
నాకార్య మస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే తథా
హింస్యాత్ క్రోధా దవధ్యాంస్తు వధ్యాక్ సంపూజయే త్తథా
ఆత్మాన మపి చ క్రుద్ధః ప్రేరయే ద్యమసాదనం.”

“కుపితుఁడు సత్పురుషుల మానభంగ మొనరించును. వాఁడు యుక్తాయు క్షణానశూన్యుఁ డగుటచే దుష్కృతముల నొనరించుచు, దుర్భాష లాడుచుండును. క్రోధముచే మనుష్యుఁడు వంధ్యుల హత మొనరించును. వధ్యుల నర్చించును. క్రుద్ధుఁడు స్వయముగఁ దానే యమాలయమార్గము ననుసరించుచున్నాఁడు.”

క్రోధమును గుఱించిన యీ వాక్యములను ధర్మనందనుఁడు తన సతీమణికి బోధించియుండెను. లోభాదిదుష్టగుణముల మూలముననే క్రోధము జనించుచున్న దని భీష్మాచార్యులు నుడివియున్నారు. మహాపురుషులు క్రోధనివారణమున కనేక యుపాయముల సూచించియున్నారు. క్రోధావేశము హృదయమునఁ గలిగినంతనే మనుష్యుఁడు తత్క్షణము కోపముచేఁ గలుగు కీళ్ళనుగూర్చి సంస్మరింపవలయును. కోపమునుగూర్చి మహాపురుషులు వచించిన సద్వాక్యములను స్మృతికిఁ దెచ్చుకొనఁ దగును. లేదా సర్వేశ్వరనామమును గీర్తింపఁ గడంగవలయును. శీతలజలమును బాన మొనరించినను క్రోధము తగ్గిపోవఁగలదు.

ఏయే షడార్థస్థానకారణములచే హృదయమునఁ గోపముత్పన్న మగుచున్నదో వాని నన్నింటి దూరముగా విడిచి క్రుద్ధుఁ డేకాంతస్థలమున కేగి యీర్షిఁ జింతించినఁ గోపభావము తత్క్షణ మణఁగిపోయి శాంతిభావ మేర్పడఁగలదు.

“అయ్యో! చి త్రమా! నేఁడు నీ వెంత పాప మొనరించితివి! క్రోధము రాక్షసగుణ మనియు, నీచవృత్తియనియు మహాపురుషులచే వినియుండియు, సద్గ్రంథములఁ

గనియుండియు, స్వానుభవమునఁ దెలిసియుండియు నీవేల
 మూఢునివలె నీరీతిఁ గోపమును చాల్చితివి? అయ్యో! అకా
 రణముగఁ బరుల మదుల నొవ్వఁజేసితివే! క్రోధ మను
 వికారముచే నాత్మకత్తి దూషితమయి పోయెనే? మనసా!
 నీ వొనరించిన పాపముచే నెంత దుఃఖము కలిగినది? క్రోధ
 మిహాపగములఁ జెఱచు హీనమగు చుష్పవృత్తి యని యిప్పటి
 కయిన గ్రహించి స్వప్నమందును దానిని నా పొంతఁ జేర
 నీయనని ప్రతిజ్ఞ యొనరించుము. దయామయుండవగు నో
 పరాత్పరా! క్రోధమను భయంకరాగ్నిజ్వాలల కర్పింపఁ
 బడకుండునట్లు నా దేహాత్మల సంరక్షించుకొన నాకు సైర్య
 మును, దృఢసంకల్పమును, శాంతబుద్ధిని బ్రసాదించుము.
 నేఁడు నేను కుపితుండనయి మహాపాప మొనరించినందులకు
 హృదయపూర్వకముగా పశ్చాత్తాప మందుచు నా జీవితమం
 దెపుడు నకారణముగఁ గ్రుద్ధుండను గానని బాసఁ జేయు
 చున్నాడను.

ఈ చందమున ననుదినము క్రోధ మను భయంకర
 జాడ్యమునకు వశుండయిన వ్యక్తి యేకాంతమునఁ గూర్చుండి
 స్యాయంకృతాపరాధమున కయి యనుతాపప్రార్థనశపథములఁ
 గావించుచుండినఁ గ్రమముగా వానికిఁ గ్రోధము నెడ
 ద్వేషము కలుగ శాంతస్వభావమునందు మిక్కిలి
 యేర్పడఁగలదు.

“యస్తు క్రోధం సముత్పన్నం ప్రజ్ఞయోపేత్య బాధతే
 లేజన్వినం తం విద్వాంసో మన్యంతే తత్త్వదర్శనః.”

—మహాభారతము.

“ప్రజ్ఞావిశేషముచే నెవ్వఁడు క్రొధమును వశమొనరించుకొనునో వాఁడే తేజోవంతుఁ డని తత్వవేత్తలగు పండితులు భావించుచున్నారు.”

విద్యార్థులు తమయందు క్రొధస్వభావ ముండిన నోఁదన్నివారణార్థము తాము సదా కూర్చుండు గడులయందు గోడలకు మహాపురుషుల చిత్రపటముల నలంకరించు విధంబునఁ క్రొధము కడు భయంకరమయినది. శాంతము స్వర్గీయ సంపద యను భావముల బలపఱచు వాక్యములను నట్టలపై వ్రాసి, గోడలకు దగిలించుటచే నకారణముగఁ గోపము కలిగి నపుడెల్ల నా వాక్యములు దృష్టిపథమునఁబడి కుపితుని హృదయమునకు లజ్జ నొదవింపఁగలవు

ముఖ్యముగా విద్యార్థులు క్రొధము రాక్షసగుణ మనియు, శాంతము దైవగుణ మనియు నెఱింగి విగతక్రోధులయి, శాంతస్వభావులయి వర్తించుట శ్రేయస్కరము. దుష్టుఁడు వైఁబడి హింసించుచున్నను, సంహరింపనున్నను శాంతస్వభావముతో సహించుటయే ధర్మమా యను సందేహ మనేకులకుఁ గలుగ వచ్చును.

క్రోధాక్రోధ విషయమునను, సత్యాసత్యములందు వలెనే మహాపురుషు లాపద్ధర్మమునే వచించియున్నారు. శాంతము, వినయవిధేయతలు మనుష్యుని కుత్తమధర్మములె. కాలము ననుసరించి యొక్కొకపుడు ప్రయోజనార్థము కృత్రిమ కోపమునయినఁ బ్రకటింపవలసి వచ్చుచున్నది. అన్యాయముగను, అక్రమముగను దుష్టుఁ డెవఁ డయిన ఘోరదురాచార మొనరింప సంసిద్ధుఁడయినపుడు ధర్మపరాయణుడగు వ్యక్తి శాంతముచే సమస్తము ననుభవించును.

ఉత్తమగృహస్థుడవడయిన నగుచో దుష్టుని బాధల సహించి వాని నొకటి రెండు పర్యాయములు సహించును. పిదప వానిని బట్టి దండించును. క్రూరు లొనరించు దుష్కార్యములఁ జూచుచుండియు శాంతముచే నుపేక్ష వహించుటచే వారు చెలరేగి లోకాపకార మొనరింపఁ గడంగుచుండఁ గలరు. అట్టి సితియందు ధర్మసంస్థాపనమును, లోక హితము నిమిత్తమును, సత్యసంస్థాపనము కొఱకును మనుష్యుఁ డొకింతతడవు శాంతమాను మరుగుపఱచి కృత్రిమ క్రోధమును వహింపవలసియే యుండును.

ఈ విషయమయి శ్రీకృష్ణుడు పార్థునితో నిట్లు వచించెను:—

“సవ్యసాచీ ! ధర్మసంస్థాపనార్థము నీవు పాపము తోడ సంఘామ మొనరించుము. కర్తవ్య ప్రేరితుడవయి జగదీశ్వరుని శాసనగౌరవమును సురక్షిత మొనరించు నిమిత్త ముత్త్రుశస్త్రాలంకృతుడ వయి అసత్యముతోడను, అన్యాయముతోడను, అశౌచముతోడను యుద్ధ మొనరింప సన్నద్ధుడ వగుము. క్రోధమును వెల్లడించుము. కాని క్రోధము నకుఁ జిత్తమునఁ దావొసంగకుము.”

“తేజస్వీతి య మాహు ర్వై పండితా దీర్ఘదర్శినః
న క్రోధో భృంతర స్తస్య భవతీతి వినిశ్చితం.”

—మహాభారతము.

“దీర్ఘ దర్శులగు పండితులచేఁ దేజోవంతులని నుడువఁ బడు వారి హృదయమందుఁ గ్రోధ ముండనేరదు.”

విద్యార్థులారా! సింహగర్జనముతో భయంకరముగ హుంకరించి పాపముల డీకొని హత మొనరింప యత్నింపుడు. లేనిచో నా పాపములు సంఘమునం దెల్లెడల నెగ్రానాః జీవ సంహార మొనరింపగలవు. అట్లొనరింపకుండుటచే గోళ్యతో గిల్లివేయఁదగిన సమస్య గొడ్డళ్ళకుఁ బని గల్పించును.

గురుకులాశ్రమవిద్యావిధానము బాలుర నాచార్యులు క్రోధోన్మత్తులయి దండింపరాదనియు, వా రేవేని దుండగములఁ జేయుచున్నచోఁ గ్రోధవికారమున కెట్టి స్థానమును జిత్తమునం దొసంగక, తత్తోక్త పముయొక్క తీక్షణములగు లక్షణముల మాత్రము బాహ్యమునకు వెల్లడించుచు బాలుర భయపెట్టి దుష్కార్య విముఖుల నొనరింపవలయును.

అసూయతోడను, ద్వేషముతోడను, పరోపకారబుద్ధితోడను, ధర్మవిరుద్ధముగను బూనఁబడు క్రోధము కథా నీచమయినది. సిశ్చలచిత్తముతోడను, నిర్వికారహృదయముతోడను సత్యముకొఱకును, ధర్మముకొఱకును, లోకోపకారము నిమిత్తమును వహింపఁబడు కోప మాపద్ధర్మముచే నక్రోధముగను, శాంతముగను బరిగణింపఁబడుట కెట్టి యభ్యంతరమును లేదు. “పాపసంహరణమున కావశ్యకమగు నేని క్రోధమును వహింపని వ్యక్తి యీశ్వరద్రోహి యగుచున్నాఁ”డని జోసపురూషానీ వచించియున్నాఁడు.

ఈవిషయమునే మహాభారతమున సభాపర్వమందుఁ గశ్యపుఁడు ప్రహ్లాదునితో నుడివియున్నాఁడు. బుద్ధజీససాది మహాత్ములు సర్వసంగపరిత్యాగు లగుటచే దుష్టుల ఖడ్గాఘాతములకుఁ దమశాంతముల నర్పించుటకై న సిద్ధపడియుండిరి

కాని శాంతమును భంగమొనరింప నంగీకరించియుండలేదు. మహాభారతమందలి యీదిగువ నుదహరింపఁబడు శ్లోకమునఁ గల భావములనే శ్రీ బుద్ధప్రభువును శాంతమునుగూర్చి పఠించియున్నాడు.

“మృదునా దారుణం హంతి మృదునా హంత్యదారుణం
సాధ్యం మృదునా కించి త్తస్మా త్తీవ్రతరం మృదు.”

“మృదుత్వము (శాంతము) చేఁ గఠినత్వము (క్రోధము) ను మృగుత్వమును వశమొనరించుకొనవచ్చును. మృదుత్వమున కసాధ్యమగు కార్యమేదియు లేదు. కావున కఠినత్వముకంటె మాద్దనత్వమే బలవత్తరమయినది.

మహాభారతమును, బుద్ధుఁడును వచించియున్న శాంతమును జనసామాన్య మనుష్ఠింతుల మిక్కిలి కష్టసాధ్యము. కష్టసాధ్య మని నేను శాంతమును విసర్జించు మని నుడువుట లేదు. శాంతమే భూషణమును వాక్య మొక యాదర్శసిద్ధాంత మునుట కేఱుయు సందియము లేదు. సర్పమందుండు విషము జీవసామాన్యముయొక్క ప్రాణమును హరించునదయియుండ మనుష్యుఁడు సంధిపాతజ్వరపీడితుఁడైనపు డా గరళ మౌషధ మయి ప్రాణమును సంరక్షించుచున్నది. కాని యింత మాత్రముచే విషము సకలజనశ్రేయస్కర మన వలను పడదు. క్రోధము సయిత మీ విషమువంటిదే. మిథ్యాక్రోధ ధాణము కేవల మాపద్ధర్మమగుచుండ శాంతము సర్వజనీనమును, సార్వకాలికమును, సార్వత్రికమును నగు పవిత్రీధర్మముగ నున్నది.

అపద్ధర్మమగు క్రోధధారణమును గుఱించిన పౌరాణిక కథ యొక టీరీతిఁ బ్రసిద్ధమయియున్నది:—

“భక్తుడగు నారదుఁ డొకదివసంబున వీణాపాణియై పోవుచుండ మూర్ఘమధ్యమున సర్ప మొకటి యెదురై మోక్ష మెటుల లభించు నని యడుగఁ గ్రోధమును జయించుటచే నని యతఁ డుత్తరమొసంగి వెడలిపోయెను. సర్ప మా నారద సూత్రముయొక్క స్థూలార్థమును మాత్రమే గ్రహించి పరమ శాంతముతోఁదన్నెండఱు హింసించినను లేశ మేని కోపమును జెందక జీవితమును గడుపఁ దొడంగెను. దుండగిండ్రిగు బాలుర నేకులు గుమిగూడి సర్పముయొక్క యతిశాంతస్వభావమును విలోకించి నిర్భయులయి దాని ననుదినము తాళ్ళతోఁ గొట్టుచు వినోదముగఁ గాలముఁ బుచ్చుచు దొడంగిరి.

ఒకదివసమున నారదుఁ డామూర్ఘమునే యరుగుచుండ భుజంగ మతని చెంతకేగి నారదా! నీతివిశారదా! చూచి తివా నాదేహ మెట్లుశిథిలమైపోయెనో? నీవు చెప్పినచొప్పునఁ బరమశాంతమును వహించి, ఎవ్వని కెట్టి కీడును గావింపక జీవించుచుండఁ గొంటెపిల్ల లనుదినము తాళ్ళను రువ్వుచు నాదేహమునంతయు రక్తమయ మొనరించి వైచినారు. మోక్షము మాట యెటులున్నను నేను శాంతస్వభావముచేఁ గలుగు నీ దుర్భరమగు బాధను సహింపలేకున్నాను అని దీనముగ నివేదించెను.

అంత నారదుఁడు పరిహాస మొనరించుచు నిట్లుత్తర మొసంగెను :—

“దూరదృష్టిలేని యో సర్పమా! అన్యాయముగఁ గ్రోధావేశపరవశత్వముచే లోకమునకుఁ గీడొనరింపవలదని

నేను నుడివియుంటేని కాని, బుసకొట్టవలదని నిన్ను నిషేధించియుండలేదు.”

నాటినుండి సర్ప మక్రోధధర్మస్వరూపము నెఱింగి దుష్టబాలకులు తన్ను బాధింపవచ్చినపుడెల్ల బుసకొట్ట నారంభించెను. తదాదిగఁ గొంటెపిల్లలు ప్రాణభీతిచే దానిచెంత కరుగుట మానిరి. ఈ కథ నాదర్శముగఁ గొని విపద్ధర్మముగ సాత్వికక్రోధమును వహింపవలయునేకాని మతెప్పడును మనుష్యుఁడు కుపితుఁడు కారాదు. ప్రాణరక్షణమునకే సాత్వికక్రోధావలంబన మావశ్యకము. లోకమున శాంతముచేఁ గార్యములు నెఱవేఱునట్లు క్రోధముచే సఫలముకానేరవు. విద్యార్థులు శాంతస్వభావులయి యుండుటకు నిరంతరము యత్నించుచుండవలయును. ఎంతధనమును సంపాదించినను, ఎన్నిభావల నేర్చినను శాంతమను సద్గుణమొక్కటి లోపించె నేని విద్యార్థిజీవితము వ్యర్థమగును.

“జ్ఞానే మానం, తుమ శక్తౌ, త్యాగే శ్లాఘావిపర్యయః
గుణాగుణానుబంధిత్యాత్ తస్య సప్రసవా ఇవ.”

—రఘువంశము.

“ఆ రా జొరుల వృత్తాంతముల నెఱింగియు వెలిఁబుచ్చుఁడు, తన కపకార మొనరించినవారికిఁ బ్రత్యపకార మొనరింప సమర్థుఁడయ్య నట్లుచేయక యోర్చును. ఇచ్చియుఁ బొగడుకొనఁడు. ఈప్రకారము జ్ఞానమానములు, శక్తిశాంతములు, ఈవియుఁ బొగడుకొనమియు నను నీ పరస్పరవిరుద్ధగుణము లాతనియం దొకటితో నొకటి కలిసియే తోడఁ బుట్టువు లనునట్లొప్పుచుండెను.”

విద్యాధులు రఘుమహారాజునందుఁ గల శాంతస్వభావము గుర్తించి తామును శాంతప్రకృతిగలవారయి మెలంగయత్నింప వలయును. సమస్వభావులగు సత్పురుషుల సాంగత్యమునను, మహాపురుషుల పవిత్ర జీవిత చారిత్రపాఠాయణమునను, రజస్తమోగుణములఁ బెంచునట్టి యస్వాభావికాహారమును విసర్జించి, సాత్వికాహారమును మితముగ భుజించుటవలనను, శాంతముయొక్క పునీతమగు మహిమను నిత్యము ధ్యానించు కారణమునను, నమాజుచేయుటకు ముందు మహమ్మదీయులు శీతలజలముచేఁ గర, చరణ, ముఖ, శ్రవణ, నయన, ఘ్రాణేంద్రియములఁ గడుగుకొన. నట్లు కోపముగలిగినపుడు ప్రతౌళన మొనరించుట చేతను శాంతమను రత్నము లభింపగలదు. శాంతస్వభావుఁడు తేజస్వియయి, మేధాశాలియయి, సుఖయై లోకపూజ్యుఁ డగును. కావున విద్యార్థులారా ! శాంతము నపేక్షించి పాపదాయకమగు శ్రోధమును శీఘ్రమే విసర్జింపుడు.

“తే॥గీ॥ పాపముల కెల్ల నెక్కుడు ♦ పాతకములు
సువ్వె శ్రోధలోభంబులు ♦ సువ్రతాత్మ
వానిరెంటి జయించినవాఁడుగాని
యెందుఁ బరమధార్మికుడని ♦ యెన్నఁబడఁడు.”

—మహాభారతము.

అ ఋ వ ది యె ని మి ద వ ప్ర క ర ణ ము

ఉద్బోధనము

“సమాస్తాగ్న ఋతవో వర్ధయంతు సంవత్సరా
ఋషయో యాని సత్యా, సందివ్యేన దీదిహి
రోచనేన విశ్వా ఆభాహి ప్రదిశశ్చ తస్మః.”

—అధర్వణనూత్రము.

“భూరిప్రయత్నముచే యథాశక్తి మనుష్యుఁడు తన సమయమును సద్వినియోగముచే ననుకూల మొనరించు కొనుచు ఋషులనుండియు, బుద్ధిమంతులగు నాత్ముల నుండియు నుత్తమ శిక్షను గ్రహించుచు సత్యసంకల్పయుతుఁ డయి, సత్యసంధుఁడయి, సత్కర్మపరాయణుఁడయి విశ్వ మునం దభివృద్ధిఁగాంచి యశస్వియయి, ప్రసన్నచిత్తుఁడయి యుండుగాక!”

ప్రేమాస్పదులగు విద్యార్థులారా! ఇంతవఱకు “మానవజీవితము” అను నీ గ్రంథమునఁ బ్రథమ ప్రకరణం బాది యంతిమప్రకరణముపర్యంతము నాదర్శ మానవజీవితోచితములగు బహుధర్మములనుగూర్చి ముచ్చటించి యుంటిని. భువి యథార్థములగు సౌఖ్యానందములఁ బడయ నభిలషించు ప్రతి విద్యార్థియు నిందలి ధర్మములనెల్ల ధ్యాన ముతోఁ బఠించి తదనుకూలముగ జరిత్రనిర్మాణ మొనరించు కొనఁదగును. కేవల మిందలి భావములఁ బారాయణ మొన రించి యాచరింపనిచో నీ గ్రంథముచే నెట్టి ప్రయోజనము కలుగనేరదు.

ఈ గ్రంథమున వ్రాయఁబడిన ప్రతివాక్యము విద్యార్థి యొక్క సైత్రిక జీవితపురోభివృద్ధినే ధ్యానమునం దిడికొని యున్నది. మానవజీవితోత్థానమున కావశ్యకమగు సామగ్రి యంతయు నీ గ్రంథమునఁ జేర్చఁబడియున్నది. ఇందలి ప్రతి వాక్యమును జీవితాభ్యుదయమునకుఁ దారకహంత్రమయి రాణింపఁగల దని భావించుచున్నాఁడను.

విద్యార్థులారా ! మీరు ధర్మపరాయణులయి, పవిత్ర హృదయులయి, ప్రేమానందమయులయి, విజ్ఞానధనులయి, నీతిధురీణులయి, విద్యావిశారదులయి స్వచ్ఛంద జీవితానంద సాగరిమున నోలలాడఁదలంతురేని పవిత్రగ్రంథమగు 'మానవ జీవితము'నఁ గల ప్రతి నీతివాక్యమును దివారాత్రములు స్మరించుఁడు. ఆచరించుఁడు. ధన్యులగుఁడు.

సద్వాక్యముల శ్రద్ధతో నాలించి, త్రికరణశుద్ధితో ననుష్ఠించియే సామాన్యమానవులు ప్రతిభావంతులయి, ప్రజ్ఞాసముపేతులయి, మహాపురుషు లను ప్రఖ్యాతి నహించి తమ యశశ్చంద్రికల నాచంద్రతారార్కస్థాయిగ దిద్దిగంత ముల వ్యాప్త మొనరింపఁజేయఁగల రను రహస్యమును విస్మరింపకుఁడు.

నిశ్చయముగా విద్యార్థిహితము నపేక్షించు "మానవ జీవితము"న వెలయు నొక్కొక్క ధర్మ మనుష్ఠింపఁ బడినంతనే మీ వికాసశూన్యములగు దుర్బలహృదయముల స్వర్గీయ తేజముచే నింపివేయఁగల దని విశ్వసించుఁడు. నాయనలారా ! వ్యర్థములగు విలాసములకు వశులయి, వాని పరిణామము లగు దుఃఖిభయరోగములచే బాధింపఁబడక జ్ఞానపూర్వక

మగు సాధుజీవిత నిర్వహణమునఁ దగిలియుండుఁడు. సచ్చా
రిత్రము స్వర్ణీయసంపద యని తెలియుఁడు.

మీరు సద్గుణశీలురయి, వినయవిధేయతామూర్తు
లయి, ధీరులయి, ధీమంతులయి, కర్మవీరులయి, లోకోపకార
పాఠీనులయి, విద్యావంతులయి మనుచుందురేని భూతలము
స్వర్గతుల్య మగును. మన దేశముయొక్క బంధమోక్షములు
రెండును మీమీఁదనే యాధారపడి యున్నవి. సద్వర్తను
లయి, సుజ్ఞానులయి, మహాత్ములయి దేశము నుద్ధరించుట
కును, దుష్టచారిత్రులయి, అజ్ఞులయి, దురాత్ములయి జన్మ
భూమిని పాదదళిత మొనరించుటకును మీరే సమర్థులు. స్వర్గ
నగరములఁ గల్పించు నీరెంటిలోఁ దొల్లింటిదగు దేశభక్తియే
మీకుఁ బ్రాణసమానమగుఁగాక !

నాయనలారా! దయామయుండగు పరాత్పరుఁడు మీ
కొఱకు స్వర్గద్వారములఁ దెఱచియున్నాఁడు. జ్ఞానమార్గము
ననుసరింతురా స్వర్గపురినిఁ జేరి సుఖింతురు. అజ్ఞానపథము నను
గమింతురా నరకకుండమునఁబడి దుఃఖింతురు. కావున, మీరల
సుల కావలదు. 'అజ్ఞాననిద్ర'నుండి మేల్కొనుఁడు. భోగులగు
టకు వాంఛింపకుఁడు. యోగు లగుఁడు. భారతభూమి జ్ఞాన
భూమి - కర్మభూమి యను మాతృదేశప్రఖ్యాతిని మలినము
గాకుండ సంరక్షింప దీక్షితులగుఁడు.

లోకమున జగదీశ్వరుని పవిత్రశాసనములగు దయ,
అహింస, శౌచము, నిగ్రహము, శాంతము, జ్ఞానము, భక్తి
మున్నగువానిని సత్వరము పాలింపుఁడు. దైవశాసనపాలకులే
నిర్భయులయి, నిశ్చయచిత్తులయి, ఆనందమూర్తులయి, బాల

భానుని పగిది బ్రకాశింపఁగలరు. కర్మనీరులయి ధైర్య
సైర్యములచే సత్యమునకయి బలిదానమగుఁడు.

ధరణి ధ్వజమును స్థాపించ వాంఛింతురేని కర్మవైజ
యంతినే శాశ్వతప్రతిష్ఠాపిత మొనరింపుఁడు. ధురంధరులు
కాఁగోరుదురేని శీఘ్రమే ధర్మధురంధరులగుఁడు. చింతా
నిరతులగుట కభిలషింతురేని సత్యజీవిత ప్రాణచింతనానిరతు
లగుఁడు.

మీపూర్వులవలె బుణ్యమూర్తులు కాఁదలంతురేని
జ్ఞానము నార్జింపుఁడు. శాశ్వతముగ వసుధ శతవత్సరములు
మూఢులయి జీవింపఁగోరుటకంటె స్వల్పకాలమేనిసుజ్ఞానులై
మనుటకుఁ గోరుకొనుఁడు. అపుడే మీ విద్యార్థి నామము
సార్థకమగును.

మనుష్యుఁడు జనననూదిగ మరణ పర్యంతము విద్యా
రియేయను రహస్యమును మఱువకుఁడు. సచ్చిదానందుఁడును,
లోక కల్యాణకరుఁడును నగు జగదీశ్వరుఁడు మిమ్ము మహా
పురుషులుగను, స్వార్థత్యాగులుగను, కల్కువీరులుగను, ధర్మ
మూర్తులుగను జీవింపఁ బ్రోత్సహించునుగాక !

“మానవజీవితము” మీ మౌద్గర్యమానవులుగ సిద్ధ
మొనరించుఁగాక ! మీ మోక్షమునకు మీరే కారకు
లగుదురు గాక !

“స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం
న్యాయేన మార్గేణ మహీం మహీశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభ మస్తు నిత్యం
లోకాః సమస్తాః సుఖినో భవంతు.”

